Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

Iosephi Iudei Histo

rici pręclara opera nō parua accuratiōe & diligentia recēter ipressa necnō a cōpluscul' mēdis q̄bus passi ātea statebāt tersa atq; castigata

De Antiquitatib' Lib. viginti nūc pri

mū cū duplici ad bibliā cōcordantia: vnaquidē generali ad leges & historiales biblię libros: altera vero spāli ad singula eorūdē capitula

De Iudaico bello Libri septem ad octo

nouissimos eiusdē de ātiquitatibus libros: nec nō ad Agesippi xp̄iani de hierosolimitāo excidio quiq; libros collati cōsil' atq; cōcordati

De Antiqua Iudeoꝝ origine cōtra Gre

cos & Manethonē ægyptiū: necnon cōtra Appionē Alexandrinū libri duo hucusq; confusi: nunc vero per capita distincti.

Ethis oibus Iosephi operib' adiecta sūt

accurate singulis capitibus cōpēdiosa argumēta: cū ānotatiūcul' i margine vbiq; accōmodatissime collocatis nō parū lectori cōducentibus

Roberti goullet sacre pagine profestoris

eruditissimi/ q̄ p̄dicta Iosephi opa eo modo quo p̄missū ē nō sine magnolabore excoluit/ Tretramonō: ex ipsius Iosephi/ bilię historiæ sectō lasticę Agesippi epithomatibus solerter conciliatum.

Eiusdē cōpēdiū de ser etatib' seculi i quo

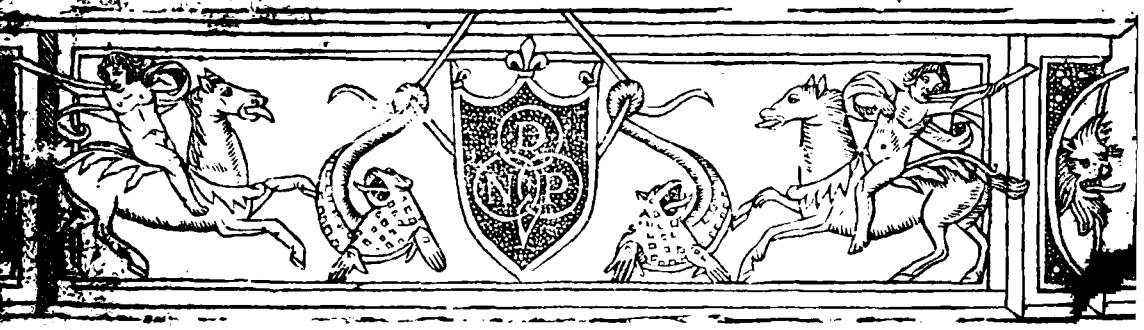
p̄ter xp̄i genea logiā multa scitu dignissima cōtinent. breuis scilicet. cosmographię recollectio: & oim ferme regnorū origo succesio & finis q̄q; reges i illis & quot annis regnauerunt. Illi præsertim quorum sacri codices: ac Iosephus noster meminerunt.

1519

Venundantur parrhisii in vico diui Ja cobi sub intersignio Lilii aurei.

Ad reuerendū in Christo patrē et dominū Dominū Ludouicum

Herbert Abricensem Episcopū omnigena virtute optimisq; litteris apprime cōspicuū: in IOSEPHI Hebrei historici recognitionē. ROBERTI GOVLLET inter sacrarū litterarum professores minimi prefacio

¶PREFACIO

Ecclesii.xxx.iij

VEMADMODVM nihil est homini (q̄diu mortalem agit vitam) honesta operatione diligentiq; industria cōducibilius (sacratissime prefule) ita eidem torpedine ac inerti ocio nichil neq; pernictosus est neq; detestabilius. Siquidem ignauia animi fiacescunt torpescuntq; corpora: & multam pro ecclesia afflicti sententia) malicia docuit ocio sitas quę omnia proculdubio abigit honestus labor. Hinc Marcus Cato dicere solebat hominis vitam propevti ferrum esse. Q ñ q̄dē ferrum (si exerceas) cum splendore conteritur: siminus rubigo interfecit: haud secus si se homo exerceat cum laudis splendore consumitur. Pluſq; accidia affert detrimenti q̄ exercitatio. Quod & Christianus Poeta Mantuanus eleganti carmine expressit sic inquiens.

Marcus Cato.

Baptista Parthenicę Prima.

Pigros rubigine sensus
Occia corrodunt: sopitaq; pectora torpor
Noxius obliquat. ferrum si transit in vsus
Assiduos splendore micat vultuq; nitenti.
Audet ad argenti decus aspirare superbum.
At si longua quies ieritfuscatur: & atram
Vertitur in scabiem: cęleriq; absumitur euo.

Solon. Aristt eles. Cleantes. Appelles. Plinius. Seneca. Origenes. iulius. iob.v. iob.vij.

¶Proinde maiores nri quicquid noctu dieq; elaborabāt spirituali apponebāt lucro. Vñ Solonvnus ex septē sapiētibus se aliquid quotidie addiscētē cōsenescere gloriabatur. ¶Stratū aūt petēs Arist. plū bea manu pilā sumebat quę in subiectū vas ęneū decidēs ad studiū excitabat. ¶Cleantes noctu hortos irrigabat quo posse iterdiu philosophie studio icūbere. Appelles itidē ęgregius pictor nūq; tā occupatū diē egit qui artis suę lineā duceret: vñ tale emanauit adagiū: nulla dies siue lineā Plinius quoq; omne tēpus quod litteris nō impartiret: perire arbitrabatur. ¶Etiā nō seneca ociū sine litteris mortē viuiq; hois dicebat eē sepulturā. ¶Nō parū cōmēdatur Ad amātius Origines vt pote cū neq; cibū absq; erudita lectiōe sumere voluisset neq; manus habuerit vnq̄ pugillari vacuas. iulius ille cęsar magnis efferī pconijs q bella quę die gessisset nocte mādabat litteris. His nāq; cęteris q; sapiētie studiosis exploratū est hoiem natū esse ad laborē & auē ad volotatū. Malicia siquidē inquit iob ē vita hois sup terrā & sicut dies mercēnarij dies eius. Quo circa nullāvt credere par ē grauiorē arbitrari sūt iacturā q̄ futilē tpis contritionē de quo reddenda esse villicationis rationē euangelicū verbū cōminatur. ¶Horū itaq; vestigia ꝓvirili eminus sequi percupiēsvt ociositatē omniū bonarū artiū nouercā deuitarē: nō nihil studiosi operis volui deligere quod etiā in comunē hoim cederet vtilitatē: scienr hominē hoim cā vt ptritū habet ꝓuerbiū fuisse natū. Verū eniuero operepręciū eē duxi si antiquorū libros q nichil mea sētentia ex his quę ad cōmunē hominū eruditionē necessaria prętermiserūt nobis relictos a mēdis & erroribus quos indies aut ex frequēti transcriptione seu prēssione acquirūt eleuamus pristinoq; restituamus nitori. Sic enī ęquū est vt qđ crebro male pullulat crebrius succidaī. Necvero minus reipublice cōfuerūt qui aurū repugnāt q̄ qui effodiūt. ¶Quū igitur michi ęgregia IOSEPHI quē p̄dē IOSEPHI vocāt opa occurrisset vsq; adeo deprauata vt neq; clausula qdē integra ferme appareret: cepi ad illius tā digni tāq̄ vtilis atq; necessarij opis castigationē manus applicare cū mihi vacabat ocio & his q̄dē diebus feriatis qbus populo cōcionari nō suppetebat. Ea nāq; ratiōe potissimū p suasus sū q̄ hmōi opera ad sacrę historie elucidationē sint per qua necessaria. Adde q̄ tu in sane multa reperies etiā scitu digniſſima quoꝝ sacrę nostrę litterę nichil meminerunt. Et cū a Machabeorū tēpestatevsq; ad Christi tēpora centū & plus effluxerimāni: in quo quidētēporis interstitio nihil in biblia de iudeorū statu memoratur. Hęc habes ꝓ illa tēpestatis itercapidine apud nostrū iosephū accuratissime descripta quę etiā oīa vsq; ad quadragessimū & supra post salutiferā Christi passionē cōtinuauit annū

Vtilitas lecturę librorū iosephi

¶Meminit ad hęc iosepns sanctissimi saluatoris nri. Quinetiā de iohānis baptistę & iacobi minoris sanctimonia mētionē facit idq; ad nostre religionis p̄conia p̄ppe cū ab aduersarijs bonū habere testimoniū sit opido per q̄ cōmēdabile. Quo circa hoc egregiū opus antiquitatu; ab ipsimet hebręis nre inuidētibus fidei teste Pico Mirandula fuit viciatū. ¶Est pręterea librorū iosephi lectura maxie de iudaico bello ꝓ hac fluctuosa tēpestate qua tantus bellorū in Christianitate ingruit horror vtilissima Quandoquidē nichil ferme videbis in his que modo geruntur cruentissimis prelijs cui nō videatur sile aliquid olimiudeis quibus i religiōe sed lōge sanctiore succedimus cōmerētibus suis sceleribus botigisse quotū iosephus nr finale narrat excidiū. ¶Nunc vtinā principes nri bellorūq; auspices ha-

berēt pręoculis:cognoſcerētvtiq; q̄ diſcrimioſus bellorū aditus q̄q; dubius ſit exitus Hos nēpe q; autu marē non cū tanta pernicia perpeſſos fore ad bellicas expeditiones:cū perhorrēda hūani ſāguinis p fuſione ſuccedēdi. Vñ prothnefas tot inſontū expilatiōes & cedes tot diuerſorū exiciales locoꝝ euer ſiōes. ſtupra/raptus/adulteria/rapinę/furta iuſte exactiōes ſacrilegia & munera mala ꝓdcūt. Ah vti nā ſaperēt & intelligerēt ac nouiſſima ꝓuiderēt. Sed de his alias. ¶ Huius itaq; egregia ioſephi opera non ſine multa lucubratione:īproboq; labore recognoui ſic q; meo iudicio nullæ aut ꝑpaurę ſup ſint mēdę:niſi quas Calcographorū/quibus ſēper adeſſe nō potui/opus ipſū imprimendo parti ignorantia: parti negligētia cōtigit emerſiſſe. Q̄ napropter ſi inter legendū quippiā errorū inuenias aut in cōcinua elemētorū variātia/aut falſa numerorū ſupputationevel negligenti alicuius dictionis omiſſio ne nō michi aſcribas queſo. ¶ Libros autē antiquitatū ad biblię noſtrę hiſtorias q̄tū ſe protrahūt ordinatis in inferiori margine ſingulorū librorum & capitum anotationibus cōcordare ſtudui. Libros quoq; ſeptē de Iudaico bello cū octo nouiſſimis antiquitatū libris:necnō cū hiſtoria Aęgeſippi Chriſtiani antiquiſſimi/quā de hieroſolimitano excidio i quiq; libris ſcripſit/libros i margine & capita ſub ſiguando conciliaui:huic addendo operi quę Ioſephus miſit. ¶ Nouiſſimū inſuper opus Egeſippi vbi aliorū meminit librorū/quod cōtra grecos Manetonē ęgyptiū & Appionē alexandrinū de ſuę gentis antiquitate cōpilauit/diſtinxi per capita:& ſingulis omuiū librorū capitibus breuiuſcuala ſūmaria adieci. ac in ſuperiori margine ꝓ ſtudij leuādo labore per q̄ vtiles annotaciunculas locaui. ¶ Ceterū indicē toti operi perneceſſariū adunaui quod Monoteſſerō ſine TETRAMONON pōt appellari Ex quattuor enī hiſtoriſs cōpendioſiſſime cōcinatum eſt. Nā ſingula operū Ioſephi epithomata complectitur. in quibus ſūmati perſtringūtur quę in Ioſepho diffuſe enarrātur quibus que tā ex biblia qua ſcolaſtica hiſtoria capita anno[illegible] in quibus illa per āple cōtinētur adeo vt cōpendiaria via ſit ad p ueſtigāda vniuer qua quauerſi[illegible].as. Itidē ex egeſippi hiſtoria in libris de iudaico bello effecti inſup tā ex biblia q̄ hiſtoria ſcolaſtica & egeſippo additiōes eorū ſcilicet/qnę noſter Ioſephus prętermiſit/ ſuis appoſui locis: ¶ Verū enī cū laborī finē voluiſſem imponere ſtatim bellorū memoria/quibus heberi aduerſus ferme omnigenas hoīm nationes fuerunt exercitati nouū michi miniſtrauit negocium Nā vt noſtri ioſephi eluceſceret hiſtoria cōpēdioſam de ſex ſęculi ętatibus ex ſacris codicibus necnō catholicis doctoribus & aliſs antiquiſſimis nō paruo ſtudio collectionē cōgeſſi vbi adiecta breuiuſcula vniuerſi orbis coſmographia & oim regnorū inicia regūq; ſucceſſiones nomina & annorū numeri vſq; ad ioſephi noſtri tępora q̄tū ad operū eius luculentiorem intelligentiā videbātur conducere perſtrigūt. ¶ Ad hęc ſacratiſſimā ſaluatoris nr̄i. IESV CHRISTI generalogiā q factus ē ex ſeine dauid ſecūdū carnē ex philonis iudei & diui hieronimi & aliorū autenticorū ſcriptis Matheū & Lucā euāgeliſtas necnō & nōnullos ſacrę ſcripture alios paſſus concordando luculenter inſerui. ¶ Cū itaq; aio volūtarē cui has meas lucubraciūcnlas deuouerē tu mihi imprimis occurriſti digniſſime pontifex cui plurima debeo cęteriq; mei cōtubernales Haricuriani quippe cū tuis auſpiciſs Rcuerēdus in Chriſto ꝑter & dñs Dñs bonę memore Gauffridus. herbert Conſtienſis olim prętul meritiſſimus germanus tuus cuius animā collocet dominus cū principibus populi ſui a paucis annis Haricurianū ludum noſtrū āpliſſimis donauit prouētibus:ad ſcolaſticorū æducationē:ob idq; tu cū claris fratribus tuis quorum officiſs me totum deuoui & deuoueo ampla impartitum es munera. Efflagito igitur id munuſculi hilari accipias animo: Artaxerxis exemplo qui vt meminit, Plutarcus inter equitandum a colone quodam lagūculam aqnę plenam hilariter excepit animi affectū pluris q̄ muneris quantitatē ducēs Cū eui propter bonas artes quibus maximopere clares obq; animi tui virtutē qua pręſtantius nichil eſt Et preſertim propter illā tuā benignam affabilitatē qua animos hominū tibi concilias & ad te diligendū allicis omnibus ſis gratus & amabilis non ambigo ſi hic noſter labor tibi placeat qui oibus acceptus. Vale præſulū columē & decus EX HARICVRIANIS Sędibus Parriſij tertio kalen. Februarias. Anno dominice ſalutis Milleſimo quingenteſimo decimo tertio.

Deutro.xxxij.

Roma.capi.j.

Plutachus.

Ioſephi in pſeudographos Querimonia.

Mancus ego nuper Lacero mutilatus amictu:
Cunibus impexis pube tegente genas
Obſcuraſq; miſer longe relegatus in oras
Exilium queſta eſt mens gemebunda ſuum
Detritus iacui truncato ſtipite nullis
Nexibus aut neruis ſqualida membra valet
Sancta nec doctus reparauit corda Machaon
Lumina nec chyron:curaq; phillicides.
Non circes iuuit falſe non phaſidos herbę
Nec coi quicq̄ pharmaca rara ſenis
Hei nimium poſſem vigilatas plangere noctes
Atq; queri ſtudio preteriſſe dies
Vt mea calorum memorarent geſta virorum
Scripta: vel optato fine legatur opus
Ni bene creſcenti occurriſſent numina morbo
Dum michi cōſtanti mente Robertus adeſt
Ingenium: ſeruens ſtudium conſtantia ſudor
Me fœdis ſoluit lector amande notis

FINIS

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

¶Incipit Flauius Iosephus historicus illustrissimus de Iudaico bello per venerabilem Ruffinum presbiterum de greco in latinum traductus Antehac quidem mendose impressus ac in infinitis ferme locis deprauatus: nuncvero per grauissimum atq; profundissimum theologie doctorem necnō professorem: magistrum Robertum Goullet: non sine multa lucubratione grandiq; labore in suum primum statum restitutus excultus & vbiq; emendatus adiectis singulorum capitum compendiosis argumentis: cum annotatiunculis pergē vtilibus in margine collocatis necnon cum concordantijs ad libros eiusdem Iosephi de antiquitatibus & ad Aegesippum christianum de Excidio Hierosolymitano.

¶PROLOGVS.

VONIAM bellum quod cum populo Romano gessere iudei omniū maximum quę nostra ętas vidit. quęq; auditu percœpimus ciuitates cum ciuitatibus gentesue commisisse cum gentibus quidam non qꝑ rebus interfuerint. sed vana & incongrua narrātium sermones auribus colligentes oratorum more perscribunt. qui vero pręsto fuerūt aut romanorū obsequio: aut odio iudeorū contra fidem rerū falsa confirmant scriptis autē eorū partim accusatio: partim laudatio concinetur nusq; vero exacta fides repetitur historię. Idcirco statui quę retro barbaris antea missi patria lingua digesta: greca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere. Ego Iosephus Mathię alias mathatię filius hebreus/genere sacerdos ex hierosolimis. qui & initio cū Romanis bello conflixi. postea gestis quia necessitas exegit interesse. Nam cum hic (vt dixi) motus grauissimus exortus: romanorum quidē populum domesticus mor habebat. Iudeorum autem qui ętate validi & ingenio turbulenti erant. manu simul ac pecunia vi ntes: adeo temporibus insolenter abusi sunt. Vt pro tumultus magnitudine hos possidendarū spes s amittendarum partium orientis mœtus inuaderet. Quoniam iudei quidem cunctos etiam/qui ns eufratem essent/gentiles suos secum rebellaturos esse crediderāt romanos autem & finitimi ga ę irritabant. nec manus celtica quiescebat. dissensionumq; plena erant omnia post Neronem. Et ltos quidem reges tempus adhortabatur: lucri autem cupidine pars militaris mutationem presen n desiderabat. Itaq; indignum esse duxi errantem in tantis rebus dissimulare veritatē: & parthos dem ac babilonios arabumq; remotissimos & vltra eufratem gentis nostrę incolas temq; adiabe s mea diligentia vere cognoscere vnde cepisset bellum: quantis cladibus constitisset. quoue modo sisset. Grecos vero & romanorum aliquos qui militiam secuti non essent figmentis siue adulationis captos ista nescire: atq; hystorijs audent eos inscribere. Qui preter hoc vt michi quidem videtur nichil sanum referunt: etiam de proposito decidunt. Nam dum romanos magnos volunt ostende iudeorum rex extenuant & in humilitatem deiciunt. Non autem intelligo quonam pacto magni e videantur qui parua superauerint. & neq; longi temporis eos pudet quo bellum tractū: neq; mul udinis romanorum quam in ea militia labor exercuit. neq; ducum magnitudinis: quorum profecto oria minuitur: si cum multum pro hierosolimis desudauerint rebus per eos gestis aliquid deroge. Nec tamen ego contentione romanas res extollentium gentiles meo amplificare decreui: sed fa quidem vtrorumq; sine vllo mendacio prosequar: dicta vero de factis reponam: dolori atq; affectioni meę in deflendis patrię cladibus indulgens. Nam qꝑ domesticis dissensionibus euersa: & in tē um sacrosanctum inuitas romanorum manus atq; ignem iudeorum tyranni traxere: testis qui eam astauit ipse cęsar titus per omne bellum miseratus quidem populum qꝑ a sedicionis custoditretur: sępe autem consulto differri passus ciuitatis excidium protracto obsidionis spacio: dum modo belli pœniteret auctores. Quod si quis me aduersus tyrannos eorumq; latrocinium accusatorie loqui putet. vel patrię miserijs ingementem calumniari preter legem historię dolori veniam tribuat. Ex omnibus enim quę romano imperio parent: solam ciuitatem nostram contigit ad summum fœlicitatis gradum procedere: eandemq; ad vltimos casus deponi. Deniq; oim post condit: secula res aduersas si cum iudeorum calamitatibus conferantur: superatum iri nō ambigo. Et horum auctor nullus externus est. Vnde nec fieri potest vt a quęstibus temperetur. Si quis autem clarior misericordie fit iudex: rex quidem tribuat historię: lamenta vero scriptori. Quanq̄ merito grecorum inscitos increpauerim: qui tātis rebus sua memoria gestis quarum comparatione preterita olim bella exigua demōstrantur: iudices re

Iosephus iudeus genere sacerdos in initio belli contra Romanos conflixit.

Spes iudeis posse fidēdarū orientis partiū & metus Romanis amittēdarū cā fuit Iudaici belli.

Adulatores qui dā romanos volūt exaltare & iudeos deprimere

Sine mēdacio qꝑ mittit vtrorūq; facta cōscribere

Fœlicissima primo hierm̄ post ea miseria. &c.

sident aliorum facundię detrahentes. quorum & si doctrinam superant. voluntate vincuntur. Ipsi vero assyriorum & medorum gesta perscribunt veluti minus recte a scriptoribus antiquis fuerint exposita cum in scribendo tantum eorū viribus cedant quantū sententię. Erat enim vnicuiq; studiū quę vidisset facta scribere: qm̄ & interfuisset rebus gestis: & efficaciter quod promittebat impleret: mentiriq; apud scientes inhonestum esse videretur. Enim vero noua quidem neq; ante cognita memorię tradere suisq; tēporis res commendare posteris. Laude ac testimonio dignum est. Industrius autem habet non qui alienam dispositionem atq; ordinem transfert. sed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit historię. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo qui essem alienigena, grecis & romanis gestarū rerum memoriā repono. Ipsis autem indigenis ad quęstum quidem ac lites ora patent linguę quę solutę sunt ad historiam: in qua verum dicendum: summaq; ope negocia colligenda sunt obmutescunt concessa infirmioribus neq; scientibus licentia scribendi res a principibus gestas. ¶ Honoratur itaq; apud nos historię veritas quę a grecis negligitur. Ab origine quidem iudeos repetere qui fuerint quoue pacto ab egyptijs discesserint: quasq; regiones errādo peragrauerit: & quas vel quotiēs incoluerint: & quemadmodum inde migrauerint neq; huius esse temporis & prēterea superuacuum existimaui: quoniam multi ante me iudeorum de maioribus huius gentis verissima composuerunt & nonnulli grecorum quę illi scripserant patria voce prosecuti. non multū a veritate deuiarunt. ¶ Exin de autem historię principium sumam: quo scriptores eorum & propheta nostri desierunt. Et beliū qui dem meis temporibus gestum latius quaq; potero diligentia referam. Quę vero etate mea sunt antiquiora summatim breuiterq; percurram quomodo anthiochus cognomento epiphanes deuictis penitus Hierosolimis cū trienniū sexq; menses eam tenuisset: ab Assamonei alias Asamonei filijs expulsus est. deinde q̄ eorum posteri de regno dissentiētes ad res suas occupādas populum romanū pompeiumq; traxerunt: q̄q; Herodes Antipatri filius eorum potētiam depouerit auxilio sosij. Tum quomodo herode mortuo plebis in eos orta seditio est augusto quidem imperante romanis. Quintilio autem varo in locis degente: q̄q; bellum anno duodecimo post imperium Neronis eruperit: quamq; multa per Sosium acciderint: quantaq; ad primos impetus armis iudei persuaserint quoq; modo accolas permunierint. Et q̄ Nero propter Cestij alias Cessij peccata summe rei metuens Vespasianum Bello prępouerit. & q̄ is cum maximo filiorum iudeam intrauerit quantumq; romanorum exercitū ducens. quantaq; manus auxiliorum per omnem cęsa fuerit galileam & q̄ eius ciuitates quasdam victoria cœperit alias deditione vbi etiam romanorum in bello disciplinam curamq; rerū & vtriusq; galileę spacia & naturam fineſq; iudeę necnon & peculiarem terræ ęqualitatem lacusq; & fontes captarumq; ciuitatum mala cum fide sicut vidi aut pertuli expediam Nec enim miserias meas celauerim: cum eas scientibus relaturus sim. ¶ Deinde q̄ iam fessis rebus iudeorum nero quidem morte obierit. Vespasianus autem in hierosolimam properans imperij causa retractus sit: quęq; signa ei de hoc contigerint. romęq; mutationes: & q̄ inuitus imperator a militibus declaratus sit. & q̄ eo disponende reipublicę gratia in egipto digresso. iudeorum status seditionibus agitatibus sit quoq; modo tyrānis sucubuerit. eorumq; inter se discordias: & q̄ ex egipto tytus reuersus bis iudeorū fines ingressus sit. quoq; modo exercitum & quo in loco congregauerit. vel qualiter & quotiens ciuitatem affecerit ipso prę sente seditio aggressus quoq; numerosos & quantos erexerit aggeres triumq; murorum ambitum & magnitudinem siue mensuram. & munitionem ciuitatis. & phani templiq; dispositionem. ad hęc an spacium atq; mensuran. verissime dicam. Festorum quoq; dierum mores aliquos septemq; : lustrationes & munera sacerdotum. Itemq; pontificis vestes sanctaq; templi cuiusmodi fuerint. sine aliqua dissimulatione vel adiectione memorabo. ¶ Narrabo deinde tyrannorum in suos gentilium crudelitatem. romanorum in alienigenas humanitatem: quotiensq; titus ciuitatem simul ac templum seruare cupiens ad concordię fœdera dissidentes prouocauit. Discordiā vero populi vulnera & calamitates q̄q; multa mala nunc bello nunc seditionibus. nunc fame perpessi. postea capti sunt Nec ergo aut profugarum clades. aut captiuorum supplicia prętermittam vel quemadmodum templum inuito cęsare conflagrauerit. quaq; multę opes sacre flamina raptę sint. ac totius quę reliqua erat ciuitatis excidium & quę pręcesserant portenta atq; prodigia. vel tyrannorum captiuitatem vel quę seruituti abducta eius multitudinem aut cuiusq; quisq; fortunę sit distributus: & q̄ romani quidem belli reliquias persecuti sunt in eorumq; munimina funditus eruerunt. Titus vero peragrato territorio cuncta restituit. eiusdemq; reuersionem in italiam ac triumphum. ¶ Hęc omnia septem libris comprehensa prescripsi: & nec tuperationes a rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam: verum amantibus prout veritatis potui cuncta explicaui. Narrandi autem initium faciam: hoc ordine quo capitula sunt digesta.

Veritas historię a Grecis neglecta a iudeis honoratur.

Modū declarat auctor ꝓcedēdi in prelēti opere

Sūma tractādorū in hoc opere.

Epylogus dicēdorum.

Septē libris peractū opus de iudaico bello.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit Liber Primus.

¶ Contentione inter Iudeos orta multi eorum ad Anthiochum Epyphanem (relictis patermis legibus) confugerunt qui maximo cum exercitu veniens ciuitatem cepit & militibus prędandi data licentia templum spoliauit & solemnitates per tres annos sexq; menses prohibuit vnde pontifex Onias ad Ptholomeum fugiens templum simile Hierosolymitano in ægypto edificauit Antiochus autem circuncisionem prohibens porcos fecit immolari. Matathias vero Asamonei filius & sacerdos Bachidem occidens fugit in montes sed inde multis sibi sociatis commisso prælio hostes superauit. Moriens autem Iudę filio principatum dedit qui Anthiochum vincens templum purgauit & noua vasa intulit/Mortuo quoq; Anthiocho filius eius Anthiochus odij heres exercitum contra Iudeos parat Et eleazarus elephantem occidens sub ventre illius interijt Antiochus autem Hierusalem obsidens post paucos dies vtensilium penuria coactus recedit. Et Iudas multis interfectis hostibus occubuit & frater eius Iohannes. Capitulum primum.

CVM POTENTES ALIAS gentes Iudeorum inter se dissiderent eo tempore quo de tota Syria cum Ptolomeo sexto Anthiochus (qui epyphanes dictus est) ambigebat. ¶ Erat autem illis contentio de potentia q̄ honorarus quisq; grauiter ferret similibus subiugari. Onias quidem e pontificibus postq̄ pręualuit thobię filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Anthiochum confugerunt: petentes vt semet ducibus in iudeam irrumperet: Ideq; regi persuasum est: iampridem sic animato. Quare cum magnis militum copijs egressus & ciuitatem fortiter expugnatam capit. & maximam eorum multitudinem (quibus Ptolomeus carlor erat) interfecit. ¶ Dataq; passim militibus prædandi licentia ipse & templum expoliauit: & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres sexq; menses inhibuit. ¶ Pontifex autem Onias effugit ad Ptolomeum acceptoq; ab eo in Hæliopotana regione solo ibi opidum condidit Hierosolymis simile: templumq; edificauit. De quibus iterum oportune referemus. Verumtamen neq; præter spem deuicta ciuitas. neq; populatio: neq; tantę cędes Anthiocho satisfuerunt: sed intemperantia vitiorum eorumq; memoria quę in obsidione pertulerat iudeos cogere cœpit vt abrogato more patrio nec infantes suos circuncciderent porcosq; super aram immolarent. Quibus omnes aduersabantur optimus vero quisq; pręterea trucidabatur. Et Bachides prefidijs ab Anthiocho prępositus: ad naturalem crudelitatem suam pręceptis impijs obsecundans omnem modum iniquitatis excessit: cum hic sigillatim viros honorabiles verberaret: communiter quotidie specie captę vrbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum qui ea patiebantur ad vindictę audaciam irritauit. ¶ Deniq; Matathias Asamonei filius vnus ex sacerdotibus ex vico (cui nomen est Modin alias Moneis) cum manu domestica nā quinq; filios habebat: sic his armatus Bachidem occidit & statim quidem presidiorum multitudinem veritus in montes refugit. Multis vero ex populo sibi sociatis recepta fiducia descendit: commissoq; prælio superatos duces Anthiochi ex iudeę finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus suisq; nolentibus q̄ eos ab alienigenis liberasset imperans: moritur relicto Iudę principatu: qui filio tum suorum natu maximus erat. ¶ Ille autem nec enim cessaturum existimabat Anthiochum & indigenarum conflabat exercitum: & cum romanis primus amicitiam pepigit Anthiochumq; epyphanem iterum in fines suos ingredientem vehementissima percussum plaga repressit. Adhuc autem fer uente victoria in presidia ciuitatis impetum fecit. necdum enim cessa fuerant habitoq; conflictu mili tes de superiore ciuitate quę pars sancta dicitur ad inferiorem compellit. Phano autem potitus & locum purgauit omnemq; muro cinxit: & vasa noua diuinis rebus curandis fabricata in templum intulit veluti pro prioribus prophanatis aramq; aliam edificauit & religionibus dedit initium. ¶ Sacro autem ritu vix ciuitati reddito moritur quidem Anthiochus: regni autem eius in iudeos filius eius Anthiochus odijq; heres exigit. Quamobrem cōgregatis peditum militibus quinquaginta equitum autem ad quinq; milia: octingentus vero elephantis per montana iudeę partes aggreditur. Et bethsuron alias bethsuram vel betheron quidem municipium capit: in loco vero cui betzacabrie alias bergazarie nomen est qua transitus erat angustior iudas cum suis copijs occurrit. Et priusq̄ congrederentur agmina eleazarus frater eius prospecto prę alios excelso elephanto turriq; maxima & muni mentis aureis ornato illuc Anthiochum esse ratus a suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie ad elephantem vsq; peruenit. Sed illum quidem quem regem esse opinabatur contingere q̄ multum super emineret minime potuit. Beluam vero in aluo percussam super se deposuit & obtritus interijt nulla re alia gesta nisi q̄ magnum opus aggredi conatus post vitam gloriam habuit. Qui tamen regebat elephantum priuatus erat. Et si casu in eo fuisset anthiochus nichil plus eleazaro prestitisset audacia q̄ vt sola spe pręclari facinoris mortem videretur optasse. Hoc autem fratri eius etiam totius prelij prefugium fuit. Nam fortiter quidem ludici diuq; decertarunt: sed a regijs secunda fortuna vsis numeroq;

Cōtētiōe iter iudeos orta multi ad ātiochū Epyphanem cōfugerūt relictis paternis legibus q̄ maximo cū exercitu veniens ciuitatem cœpit. &c Onias ad ptolomeū fugiēs templū simile hierosolimitano i ęgypto edificauit. Crudelitas ātiochi qui porcos i molari iussit & circuncisionem prohibuit. Matathias Asamonei filius sacerdos hīs quinq; filios bachidē occidēs fugit in mōtes sed deiñ multis sibi sociatis cōmisso prelio hostes superauit & moriens iudę filio principatum reliquit. Mortuo anthiocho rege filius eius Antiochus odij heres exercitum contra iudeos parat. Eleazarus elephātem occidēs sub ipsius vētre interijt.

Antiochus hierusalē obsidet ꝛ vtensilium penuria disgredit. Iudas mꝛcis hostibus iterfectis occubuit & frat eius Iohannes.

prestantibus superati sunt:multisq; interfectis Iudas cum ceteris in Gosnilicam Topartiam refugit. ¶Anthiochus autem ad Hierosolymam profectus ibiq; dies paucos commoratus vtensilium penuria inde disgreditur:relicto quidem ibi presidio quantum satis esse arbitrabatur. Cetera vero multitudine ad hiernandum deducta in syriam. ¶Discessu autem regis Iudas non quiescebat sed accersione multorum sue gentis animatus aggregatis etiam quos ex prelio receperat apud vicum adasa cum Anthiochi ducibus congreditur factisq; fortibus in prelio cognitus. Multis hostibus interfectis occumbit. ¶Et in diebus paucis frater eius Iohannes occiditur.insidijs eorum captus qui cum Anthiocho sentiebant.

¶Ionathas dux Iudeorum mortuo Iuda fratre Anthiocho reconciliatus dolose interficitur a Triphone Symon.vero victoria potitus pontifex creatur liberans a macedonum dominatione Iudeos. cviij.annis/ Sed generi sui insidijs in conuiuio occiditur. Qui captiuata vxore symonis cum duobus filijs tertium iuniorem filium Iohannem qui hyrcanus dictus est voluit occidere. Sed ipse paternum honorem recipiens bellum contra Ptholomeum matri & fratribus auxilio futurus. Ptholomeus vero quotiens ab hyrcano premeretur matrem eius & fratres in murum productos verberabat & precipitare minabatur.vnde ad misericordiam commotus cessabat licet mater ipsa illum non parcere impio precaretur. Hyrcanus autem aperto Dauid sepulchro ablatis inde pecunijs Anthiochum iudeam vastante.n placauit primusq; peregrinos aluit.Ciuitates quoq; Syrie bello inuadit Antiocho contra mœdos bellante.Et contra Samariam mouet exercitum obsidioni prefectis filijs a quibus Antiochus victus fugit Samariaq; funditus diruta est.Inuidiam insuper gentilium contra hyrcanum & filios prosperitas rerum concitauit.Hyrcanus autem cuius virtutum maxima est laus anno principatus xxxiij.obijt quinq; post se relinquens filios. Capitulum secundum.

Ionathas dux iudeorum mortuo Iuda ānthiocho reconciliatus dolose interficitur a triphone.

CVm autem successisset ei frater Ionathas:& in alijs que ad indigenas pertinerent cautius se ageret suamq; potentiam romanorum amicitia corroboraret. Antiochi quidem filio reconciliatus:non tamen horum ei quicq̄ profuit ad periculum depellendum. Namq; Triphon tyrannus Anthiochi quidem tutor:sed insidijs eum captans & preter hoc amicis nudare cupiens ionathan cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolomaida venisset dolo comprehēdit:eoq; vincto contra Iudeam mouit exercitum. Vnde repulsus a Symone ionathę fratre: qꝛq; ab eo superatus esset iratus:eundem ionatham interfecit.¶Symon autem fortiter regendis rebus intētus.Zoaten quidē & Iopam & Iamnium capit.Euertit & Accharam subactisq; presidijs aduersus triphonem antiocho auxilium prebuit.quem Doris ante militiam quam in mœdos habuit obsidebat. Sed regis auiditatem satiare non potuit:quamuis neci Triphonis suam quoq; operam adhibuisset. Non multo enim post antiochus cendebeum ex ducibus suis ad vastandam Iudeam opprimendum q; seruitio symonem cum exercitu misit.Ille autē quanq̄ senior erat bellum tñ iuueniliter amministrabat & filios quidē suos cū validissimis premisit partem vero multitudinis comitatus alio latere aggreditur multisq; per multa loca insidijs etiam in mōtana dispositis in omnibus superat clarissimaq; potitus victoria pontifex declaratur:& centum septuaginta post ānos:Iudeos liberata dominatione macedonū. Et hic autem moritur in conuiuio captus insidijs ptolomei generi sui:qui eius coniuge duobusq; filijs in custodiam conclusis certos misit vti Iohannem tertium cui etiam hyrcanus fuit nomen interficerent.Cognito autem impetu qui parabatur adolescens ad ciuitatem properabat multo populo frætus & propter memoriam paternę virtutis:& quod iniquitas ptolomei cunctis esset inuisa. Voluit autē etiam Ptolomeus alia porta ciuitatem ingredi:sed a populo reiectus est qui maturius hyrcanum susceperat.& is quidem statim in quoddam vltra hierichonta castellum recessit quod dagon vocatur.Hyrcanus autem paternuꝫ honorem pontificis assecutus postq̄ deo sacrificia reddiditvelociter ptolomeum petijt & matri simul & fratribus adiumento futurus:castellumq; agressus alijs quidem rebus superior erat iusto autem dolori cedebat.¶Ptolomeus enim quotiens premeretur matrem eius fratresq; in murum productos palam vt possent cōspici verberabat: eosdem precipitaturus nisi qui primum recederet minitabatur.Vnde hyrcanum quidem plus timor ac misericordia quam iracundia commouebatur.Mater vero eius nichil plagis aut intentata nece perterrita manus pretēdens filium precabatur:ne vel suis fractus iniurijs parceret impio.Siquidem ipsa sibi mortem a ptolomeo propositam immartalitate duceret meliorem: dummodo ille pœnas eorum que in domum suam contra fas admisisset expenderet.Iohannes autem nunc obstinationem matris cogitans ac preces eius audiens ad irruendum impellebatur modo verberari eam lacerariq; conspiciens effeminabatur: totusq; plenus doloris erat.Ob hoc autem diu tracta obsidione:feriatus annus aduenit.Quem septimo quoq; orbe apud Iudeos cessare moris est:exemplo septimorum dierum.Et in hoc ptholomeus obsidio-

Symon potitus victoria pōtifex creatur liberās a Macedonū dominatione iudeos cētū & septē annis:& insidijs generi sui in cōuiuio occidit q capta cōiuge & duobus filijs tertium filiū Iohannē qui hircanus dicebaturvoluit occidere.

Pietas filij erga matrem.

Feriatus annus septimus apud Iudeos.

nis requiem nactus (fratribus Iohannis vna cum matre occisis) ad Zenonem confugit qui cōtilla cognominatus est philadelphie tyrannum. Anthiochus autem ob ea quę per ſymonē paſſus fuerat iram in Iudeam ducit exercitum ibiq; aſſidens hieroſolymis hyrcanum obſidebat. Ille autem patefacto ſepulchro dauid qui regum ditiſſimus fuerat ablatiſq; inde pecunię pluſq; tribus militibus talentorum Anthiocho perſuaſit trecentis ei talentis datis ab obſidione diſcedere: primuſq; iudeorum priuatis opibus alere peregrina auxilia cepit. ¶ Rurſuſq; tamen quando antiochus contra medos bello ſuſcepto tempus ei vindicte prębuit: confeſtim aduerſus ciuitates ſyrię perrexit vacuas pro pugnatoribus eſſe ratus. Quod erat verum Medabam quidem & ſamagam cum proximis necnon & ſiccinam angaziin ipſe caput & ſuper his cuteorum genus & adiacentia phano loca incolentium exemplo eius qđ eſt in hieroſolymis edificato. Capit autem idumeę quoq; non paucas alias ciuitates: & præterea Adoreon alias Adoreon & Mareſan. ¶ In Samariam vero vſq; progreſſus vbi nūc eſt ſebaſte ciuitas ab herode rege condita ex omni ea parte concludit: filios quoq; ſuos Ariſtobolum & Antigonum obſidioni prefecit. Quibus nichil remittentibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatem veneruntvt etiam inſuetam carnem attingere cogerentur. Igitur Anthiochum adiutorem ſibi aduocant. ſpondium cognominatum. Qui cum eis prompta voluntate paruiſſet: ab Ariſtobolo & Antigono ſuperatur. Et ille quidem ad ſcitopolim vſq; ſequentibus eum memoratis fratribus effugit. Hi vero in ſamariam reuerſi & multitudinem iterum intra murum compellunt: & expugnata ciuitate ipſam diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Proſpere autem geſtis ita cedentibus alacritatem refrigeſcere non ſinebant. ſed cum exercitu ſcitopolim vſq; progreſſi & ipſam peruaſerunt & agros intra carmelum omnes inter ſe partiti ſunt. ¶ Secundarum autem rerum Iohannis & filiorum eius inuidia ſeditionem gentilitū concitauit multiq; aduerſus eos collecti nō quieſcebat donec aperto bello deuicti ſunt. Reliquum vero tempus Iohannes cum fortunatiſſime viueret optime rebus per annos triginta & tres administratis & quinq; relictis filijs moritur vir plane beatiſſimus & qui nullam dediſſet occaſionē cur eius cauſa de fortuna quiſpiam quęreretur. Deniq; tria vel maxime precipua ſolus habebat. Nam & gentis princeps & pontifex erat & preterea propheta. Cum quo deus ita colloquębaturvt futurorum pœnitus nichil ignoraret. Quin etiam de duobus maioribus filijs ſuis q; rerum domini permanſuri non eſſent ante vidit atq; prędixit. Quorum vitę qui fuerat exitus narrare non indignum videtur: quantumq; a paterne fœlicitate diuerterint.

Hircanus aperto Dauid ſepulchro ablatis ide pecuniis anthiochū placauit & primus peregrinos aluit.

Hircanus cōtra Samariam filijs ſuis obſidio prefectis.

Antiochus ab ariſtobolo & Antigono victus fugit & ciuitas ſamaria diruitur a fratribus.

Inuidia gentilitū contra Hyrcanum & filios p pace eorum.

Hyrcani mors & laus.

Hyrcanus princeps pontifex & propheta.

¶ Ariſtobolus patrę mortuo dyadema primus poſt captiuitatem accepit Antigonum fratrem pari honore honorans aliis fratribus cum matre vinctis. Matre fame autem necata Antigonus fratrem inuidorum accuſatione conſentiente regina doloſe fecit interimi quem iudas eſſeus propheta prędixerat proxime moriturum Ariſtobolus quoq; celeris cogitatione ſollicitus pertubato animo pro fratris & matris nece anno regni primo mortuus eſt quo mortuovxor eius fratrem eius Alexandrum diſſolutis vinculis regem inſtituit qui fratrem ſuum regnum appetentem occidit & alterum priuata vita contentum ſecum habuit. Prelium quoq; cum ptholomeo latiro habuit a quo victus eſt: & ab Obedeo arabum rege.

Capitulum tertium

DAtre namq; mortuo natu maior ariſtobolus translato in regnum principatu dyadema ſibi primus impoſuit: quadringentis & ſeptuaginta quinq; annis ac tribus menſibus poſtq̄ populus in eam terram deuenit ſeruitio quod apud babilonios ſuſtinuit liberatus. Fratrem vero a ſe ſecundum Antigonum namq; illum diligere videbatur in honore pari: p ducebat. Alios autem vinctos cuſtodię tradidit: matremq; itidem colligauit. auſam aliquid de poteſtate contendere: namq; hanc rerum dominam Iohannes reliquerat: eoq; crudelitas proceſſit: vt vinctam fame necaret. ¶ Horum autem facinorum pœnas antigonus fratris morte perſoluit quem plurimum amabat: quemq; habebat regni participem. Nam & hunc interemit: adductus crimi nationibus & per maliuolos regni compoſitis. Itaq; primo quidem Ariſtobolus dictis fidem non habebat: qui & fratrem magni penderet: & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum antigonus ex militia clarus rediiſſet feſtis diebus quos tabernaculis poſitis deo celebrare mos patrius exigebat: euenit eodem tempore vt aduerſa valitudo Ariſtobolum corriperet. Antigonus vero circa feſtorum ſolemnium finem armatis comitatus templum ad orandum q̄ maxime petiuit pluſq; vt in honore fratris aſcenderet ornatus. Tumq; delatores nequiſſimi regem adeuntes & armatorum pompam & Antigoni arrogantiam priuata fortuna maiorem eſſe criminabantur: q; q; maxima caterua ſtipatus vt illum interficeret eo veniſſet. Nec enim perpeti honorem ſolum & regnum habere: cui regnum ipſum licebat obtinere. His paulatim quamuis inuitus: tamen credidit Ariſtobolus. Ac ne ſuſpicari quicq̄ videretur proſpiciens: & vt incerta prœcaueret ſuos quidem Satellites in quendam ſub terraneum & tenebroſum locum tranſire iubet: ipſe autem iacebat in Caſtello Bari (poſt autem Antonia cognominato)

Ariſtobolus pre mortuo dyadema primus accepit poſt captiuitatē ātigonū fratrē pari honore honorās aliis cū mre vinctis. &c. Mrem fame necauit Ariſtobolus & ātigonum fratrē iteremit p maliuolos falſos accuſatum.

Falſa iuidorum accuſatio contra antigonum.

Antonia turris añ baris vocata.

Regina cum in sidiatoribus capit consilium.

& vt inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonum precepit si cum armis adiret. Necnon & ipsi Antigono qui precederent misit vt inermis veniret. Ad hec regina satis callidum cum insidiatoribus capit consilium. Namq; his qui ad eum missi fuerant persuadet vt mandata quidem regis taceant: dicant vero antigono q; frater audisset arma sibi eum pulcherrima in galilea ornatumq; bellico sum fabricasse: que ne sigillatim inspiceret morbum impedimento fuisse. Nunc autem presertim cum alio discessurus sit: libenter eum videret armatum. His auditis Antigonus ne quid enim mali suspicaretur fratris suadebat affectus cum armis velut ostensurus se veniens properabat. Sed vbi ad obscurum transitum qui stratonis turris vocabatur accessit a satellitibus interemptus est: certumq; documentum prebuit. omnem beniuolentiam, iusq; nature criminatoribus cedere: nullamq; optimarum rerum affectionem tantum valere. vt inuidie perpetuo possit obsistere. ¶ In hoc etiam ludam quis recte meretur. Esseus erat genere: qui nunc diuinando peccauit. neq; mentitus est: is itaq; Antigono transeunte per templum mox vt eum vidit. ad notos qui aderant exclamauit. Non paucos autem papas discipulos siue consultores habebat. Nunc michi pulchrum est mori quando ante me veritas interijt: mearumq; predictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim Antigonus iste: qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius apud stratonis pirgum alias turrim fato fuerat destinatus. Et illi quidem sexcentorum ab hinc stadiorum interuallo distat: horę vero diei sunt quatuor sed vaticinationem tempus effugit. Hec locutus senior mesto vultu & mente sollicita secum multum reputabat. & paulo post interfectus Antigonus nunciatur in loco subterraneo qui eodem nomine quo maritima Cesarea stratonis pirgus alias turris appellabatur. Et hoc fuit quod vatem fefellit. ¶ At vero aristobolo confestim sceleris penitudine morbus ingrauescit semperq; facinoris cogitatione sollicitus perturbat animo tabescebat donec moeroris acerbitate visceribus laceratis subito sanguinem vomeret. ¶ Hunc autem vnus ex seruulis eius ministerio destinatus foras efferens prouidentia diuinitatis errauit & vbi antigonus erat occisus super extantes adhuc cedis maculas cruorem interfectoris effudit. Vlulatu autem continuo sublato qui puerum tanq; de industria sanguinem libasse conspexerant clamor ad regis aures peruenit: causamq; requirebat. Et cum eam nullus prodere auderet: ad rescindū magis ardebat. Ad extremum autem minitanti vimq; adhibenti: verum quod erat indicauerunt. At q; ille cum lachrimis oppleret oculos quantumq; poterat ingemuisset: hec dixit. Sperandum certe nō erat vt maximum dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me vltrix cognate cedis iusticia persequitur. Quatenus o corpus improbum fratri matriq; damnatam animam detinebis. Quamdiu palatium libabo illis sanguinem meum. Simul totum accipiant: neq; iam meorum viscerum infernis fortuna derideat. His dictis illico moritur: cum non plus anno regnasset. Vxor vero fratrem eius (vinculis dissolutis) regem constituit Alexandrum qui etate maior erat & modestia prestare videbatur. Sed ille potestatem adeptus fratrem quidem alterum regna appetentem occidit: alterum autem priuata vita contentum ablatis rebus secum habebat. ¶ Prelium etiam cum ptolomeo cognomēto latiro committit qui opidum achoim cœperat & multos quidem peremit hostium: sed victoria in ptolomei parte propensior fuit. Postea vero q̄ iste pulsus a matre cleopatra discessit in egyptum & gaddaram capit obsidione alexander & castellum amatuntis omnium maximum que trans iordanem sita erant vbi precio sissima queq; bonorum theodori filij zenonis habebantur. ¶ Repente hec theodorus aggressus & propria recepit & sarcinas regis aufert iudeorumq; fere milia decem interfecit. Verum hoc vulnere superior fit alexander. conuersusq; ad maritimas regiones & Raphiam capit & Gazam: item q; accedonem: que post a rege herode agrippias nominata est. His autem seruitio domitis: cōcitatur in eum festo die populus iudeorum. Nam plerumq; epule seditiones accendunt. nec videbatur insidias posse comprimere: nisi peregrinos haberet auxilio. Pisidas & cilicas: syros mercennarios respuebat: propter ingenitam cum iudeorum gente discordiam Cesis autem supra q̄ octo milibus ex turba rebellium: arabię manus attulit: ibiq; sadamitis sub iugo missis. tributoq; eis imposito ad amachunta regressus est. Cumq; theodorum metus secundis eius successibus pertulisset castellum sine presidio repertum funditus eruit. ¶ Mox autem congressus cum Obedeo rege arabum qui locum fraudi opportunum in galensi regione preuenerat captus insidijs totum amittit exercitum in vallem altissimam compulsum atq; obtritum multitudine camelorum.

Doloſus antigonii interitus.

Iudas esseus pphetā antigonū prędixit proxīme moriturum.

Cā deceptionis pphetę similitudo vocabulorū.

Diuina aristobolī punitio.

Penitentia Aristoboli sup nece fratris & matris & eius mors anno regni primo

Alexander prelium cum ptolomeo latiro.

Gaddara.

Amathus.

Decem milia iudeorum occisa.

Agrippias citas

Nota.

Obedeus rex arabię vincit alexandram.

¶ Maximum Iudeorum contra alexandrum odium quorum sex annis quinquaginta milia occidit quiq; Demetrium petunt contra eum auxiliatorem a quo victus est alexander sed eius crudelitas ad impietatem procedens octingentos captiuos crucifigi fecit & mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit. Anthiochus vero cum alexandro ipso a domesticis preliis cessante bellum gessit quem vicit alexander qui post belli requiem morbo correptus anno regni sui. xxxvij. moritur regnum alexandrę vxori relinquens.

Capitulum quartum

IPse vero lapsus in Hierosolymam.olim sibi gentem infensam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit.Fit autem etiam tunc superior crebrisq; prelijs non minus quinquaginta milibus iudeorum per sex annos interfecit Nequaq̃ tamen victorijs letabatur:quoniam regni sui vires consumeret.Vnde armis omissis sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur.Illi autem inconstantiam eius morumq; varietatem in tantum oderant: vt percunctanti causam quonam pacto eos sedare posset. dicerent si moreretur. Nam vix etiam mortuo datu ros veniam qui multa scelerate fecisset. ¶ Simul autem demetrij auxilium cui cognomentum acero fuit accersiunt.Qui cum his maiorum premiorum spe facile paruisset.venissetq; cũ exercitu miscentur auxilijs iudei circa siccimam.Vtrosq; tamen alexãder mille quidem equitibus sex autem peditum mercennariorum milibus excepit cum haberet ex iudeis quoq; ad decem prope milia bene sibi cupientium aduerse autem partis essent equitum tria milia peditumq; milia quadraginta.Et priusq̃ veniretur in manus intercedentibus nuncijs & preconibus regis transfugia tentabant:demetrius quidem alexandri mercennarios alexander autem iudeos qui demetrium sequerentur obtẽperaturos sibi sperantes.Sed cum neq; iudei sacramenta neq; fidem greci contemnerent:armis iam comminus decernebant. Superatq; prelium demetrius q̃uis alexandri mercennarij virtutem suam multis & animi & manus operibus demonstrassent. ¶ Finis autem pugne preter spem cedit vtrimq;. Nam neq; vincentem demetrium qui eius auxilium petierant expectare voluerunt:& immutate fortune misericordia sex iudeorum milia se ad alexandrum qui in montes effugerat contulerunt. Huius inclinationis momentum demetrius ferre non potuit sed alexandrum iam quidem collectis viribus bello ydoneum esse ratus omnem vero gentem ad eum commeare estimans mox inde digressus est non tamen reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum simultates deposuit. Bello tamen assiduo tã diu cum alexandro decertabat:donec plerisq; interfectis ceteros in mensilim alias mesalim ciuitatem coegit.Eaq; vastata:in hierosolymam captiuos adduxit.Verum immoderata fecit iracundia: vt crudelitas eius ad impietatem vsq; procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate cruci suffixis:mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit atq; hec potans & cum suis concubinis recubans prospectabat.Tantus autem populum terror inuasit:vt etiam diuerse partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totam iudeam profugerint quorum exulum mors Alexandri finis fuit qui cum eiusmodi factis tandem egreq; regno ocium quesisset ab armis requieuit.Rursus autem ste el turbarum initium antiochus qui etiam dyonisius dictus est: demetrij quidem frater sed eorum nouissimus qui seleucum generis auctorem haberent.Hunc enim timens arabas paratum bello pulsare:totum quidem super antipatrida montibus proximum & inter lopes littora spacium fossa& altissimo vallo dirimit. Ante fossam vero murum edificauit excelsum:turresq; ligneas vt faciles aditus ob struerent fabricauit nec tamen antiochum arcere valuit.Exustis enim turribus fossisq; repletis cũ suis copijs transgressus est Vindictaq; post habita qua deberet eum a quo prohibitus eratvlciscj:protinus contendit in arabas.Horum autem rex in locis sue nationis commodioribus agens ad pugnam deinde ioppam cum equitatu reuersus habebat autem numerum decem millium in bella preparatos ex improuiso anthiochi milites inuadit. Horum autem prelio depugnato quamdiu quidem superabat antiochus durabat eius exercitus q̃is eam passim arabes trucidarent.Vbi vero procubuit succurrendo enim victis semper in periculis aderat:omnes terga verterunt maximaq; pars eorum tum in acie tum in fuga consumitur.Reliquos autem in vicum anna delapsos. alimentorum penuria perire contigit preter paucos.Huic Damasceni Ptolomeo Mennee filio infensi Aretham sibi sociam: syrieq; choeles regem constituunt.Qui bello illato iudee.postq̃ pugna vicit Alexandrum pactione discessit. Alexander autem pella capta geras petiuit.Rursus opum theodori cupidus. triplici ambitu circumdatis defensoribus:locum pugnando cœpit.Necnõ & Gaulonem & Seleuciam que Antiochi Phananem alias Pheranex dicitur sub iugum mittit. Ad hec autem capto Gamala castello validissimo eiusq; rectore demetrio multis criminibus inuoluto: in iudeam regi editur expleto in militia triennio letusq; a gentibus ob res prospere gestas excipitur. ¶ Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartanis febrium circuitionibus fatigabatur depulsum iri valitudinem credens si rursum animum negocijs occupasset in tempestiuis militie laboribus sese dedit: &vltra vires ad efficaciam corpus impellens inter ipsos tumultus tricesimo & septimo post regni sui anno moritur.Idq; alexandre coniugi sue reliquit iudeos vel maxime dicto ob audientes fore nõ dubitans:q; longe ab eius crudelitate discrepans:& iniquitati resistens beniuolentiam sibi populi comparasset. Neq; spes eum fefelit.Namq; opinione pietatis obtinuit mulierecula principatum. quippe morem gentis prium probe norat:qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur.

Maximũ iudeorũ odium contra Alexandrum.

Iudei demetriu petunt cõtra alexãdrum auxiliatorem.

¶ Victor demetrius.

Alexãder crudelis octingẽtos captiuos crucifigi fecit & mulieres earumq; filios ĩ conspectu matrum necauit.

Antiochus bellum cum alexãdro gerit ipo cessante a domestícis prelijs.

Arethas rex syrię.

Belli requiem secutus est morbus & post motũ improbus labor mortem gignit.

Liber primus Josephi Judei

¶ Hyrcanus maior filius Alexandri pontifex ab Alexandra matre declaratur sub cuius tempore pharisei prolibito populum rexerunt iudeorum qui dyogenem Alexandri amicissimum consentiente Alexandra interfecerunt Hęc contra Ptolomeum mittit excitum. Sed ipsa morbo laborante Aristobolus regnum inuasit propter qꝺ illa ipsius vxorem cum filijs in carcere conclusit ipsa autem mortua anno regni nono. Aristobolus contra hyrcanum fratrem quem omnium heredem reliquerat bellum mouet sed hyrcani militibus ad fratrem transeuntibus pax sub conditione fit inter eos permutatis eorum domibus Antipater autem Idumeus diues & nobilis Hyrcanum regnum repetere cui Arethas rex Antipatri medio hyrcano dat auxilium & victus Aristobolus fugit in hierusalem qui omnino captus esset nisi Scaurus Romanorum dux soluisset obsidionem. Qui ad eum fratrum missis legatis cū muneribus corruptus est ab Aristobolo. Capitulum quintum

Hircanus maior filius Alexandri pōtifex ab alexādra matre declaratur.

CVm autem Alexandra duos alexandro generatos haberet. natu quidem maximum hyrcanum propter etatem declarat pontificem: & qꝺ preterea segnior esset quamvt potestate regia molestus cuiq; videretur regem constituit. Minorem autem aristobolum priuatim viuere maluit: qꝺ feruentioris esset ingenij. ¶ Iungunt autē se eiusdem mulieris ditioni quod dam iudeorum collegium Pharisei qui prēter alios pietatem colere putarentur & peritius leges exponere. Ob eam causam proprius eos aspiciebat Alexandra. diuinę religioni superstitioseꝺ seruiens. Illi autem paulatim femina simplicitate decepta omnes pro sua libidine summouendo ac deponendo itemq; vinciendo ac soluendo quos vellent iam procuratores habebantur: prorsus vt ipsi quidem regijs commodis fruerentur. expensas vero ac difficultates Alexandra perferret: sed eadem mire callebat res amministrare maiores. Itaq; augendis copijs semper intenta. duplicem conflauit exercitum. neq; pauca peregrinorum parauit auxilia: quibus non modo statum gentis suę roborauit. sed etiam metuendam se reddidit externę potētię. ¶ Imperabat autem alijs verum Pharisei ipsa vltro parebat

Pharisei sub alexandra populus iudeorum pro libito rexerunt.

Alexandra pharisei parebat qꝺ dyogenem Alexandri amicissimum interfecerunt. &c.

Deniq; dyogenem quendam insignem virum qui Alexandro fuisset amicissimus interficiunt: eius factum consilio criminati vt octingenti quos supra memoraui regis iussu tollerentur in crucem. Nichilominus autem Alexandrę suadebatur vt & alios quibus auctoribus in illos fuisset Alexander excitatus occideret. Cumq; his nimia superstitione nichil abnuendum putaret: quos sibi libuisset ea specie trucidabant: donec optimatum quisq; ad Aristobolum confugerit quorum periculum agebatur. Atq; ille matri suasit vt his propter dignitatem parceret ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret Illi quidem sibi data copia per agros dispersi sunt. ¶ Alexandra vero in Damasco misso exercitu quoniam Ptolomeus sine intermissione ciuitatem premebat illum quidem nulla re memoriali gesta suscepit. Regem autem Armeniorum Tygranem. qui admoto Ptolomaida milite Cleopatram circumsedebat: pactionibus doniſq; sollicitabat. Se 1 illum domesticarum turbarum metus ingresso in armeniam lucullo iamdudum inde retraxerat. ¶ Inter hęc alexandra morbo laborante: minor eius filius aristobolus cum seruis quos multos habebat. omneſq; pro etatis feruore fidelissimos vniuersa castella obtinuit & pecunia quam ibi reperit conductis auxilijs regem se declarauit. Ob hęc miserata quęrelas hircani mater cōiugem aristoboli cum filijs apud castellū cōcludit quod a septētrione phano adiacens baris antea vocabatur vt diximus: postea vero antonia cognominatum est imperante antonio quemadmodum de augusti: & agrippę nomine sebaste & agrippias alię ciuitates appellatę sunt. Ante tamen alexandra moritur q̄ in aristobolum hyrcani fratris eius contumelias vindicaret quem deiici regno curauerat quod ipsa nouem annos āministrauit: & heres quidem omnium fit hyrcanus cui regnum etiam viua cōmiserat verum aristobolus viribus atq; auctoritate prestabat. Habito autē inter eos circa hiericonta de rerum summa conflictu: pleriq; hyrcano relicto transeunt ad aristobolum. Hircanus autem cum reliquis fuga peruenit ad castellum antoniam ibiq; salutis obsides nactus est. Erat autem in custodia ibi vt premissimus coniunx aristoboli cum filijs. Sed priusq; graue quid fieret ea lege in concordiam redemit vt regnum quidem aristobolus haberet. Hircanus vero accederet quasi regis frater alijs cōtentus honoribus. Hoc modo in phano reconcilati cum in conspectu circūstantis populi benignissime alter alterum valere iussissent domos; permutāt: & aristobolus quidem recedit in regiā. Hircanus autem in aristoboli domum. ¶ Metus vero & alios eius inimicos preter spem dominationis occupat: & maxime antipatrum iamdudū inuisum aristobolo. Erat enim genere idumeus & nobilitate ac diuitijs aliarumq; rerum copia gentis suę princeps. Is igitur & hircanum vt ad aretham regem arabię cōfugeret eiusq; auxilio regnū repeteret hortabatur: & ipse arethę vt hircanum susciperet atq; in regnū deduceret suadebat: multa detrahēs aristoboli moribus multisq; hyrcanum laudibus prędicās simulq; āmonebat qꝺ eū deceret regno clarissimo prędidentē iniquitate oppressis manū porrige. Hyrcanum autem iniuriam pati qui principatu iure successionis sibi debito caruisset. Sic instru

Alexandra exercitū cōtra ptolomeum mittit.

Aristobolus filius infirma Alexandra matre regnū inuasit propterquod aristoboli coniugem cum filijs in carcere conclusit.

Moritur alexandra anno regni nono hircanum oim relinquens hęredem.

Antipater ydumeus diues & nobilis hircanū regnum repetere hortatur Arethę regis medio.

A

tis & preparatis ambobus nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidū (quod petra dicitur) solus euasit quod regni sedes esset arabię Ibi postq̄ Hyrcanū in manu regis arethę tradidit multis dictis multisq; muneribus vt auxilium preberet quo in regnum deduceretur effecit. Erāt autem peditum equitumq; milia quinquaginta quibus nequaq̄ restitit aristobolus: sed primo impetu superatus in hierosolimam fugere cogitur. Atq; omnino captus esset: nisi dux romanorum scaurus aduersus horum temporibus imminens soluisset obsidionem. Namq; is ex armenia quidem in Syriam missus erat a pompeio magno qui cum tygrane bellum gerebat. Sed vbi damascū venit: recens aduentu alias metello & lollio captā repperit. His inde summotis: cognitoq; quid ageretur illuc venit ad questum cucurrit. ¶ Deniq; mox vt fines ingressus est iudeorum legati ad eum veniunt a fratribus virisq; vt sibi potius adiumento esset orātibus sed trecentis talentis quę ei aristobolus miserat iusticia post habita est. His enim acceptis scaurus ad Hyrcanum & arabas legatos dirigit. Romano, q̄ eis & pompeij nomē intentans nisi ab obsidione desisterent. Itaq; & aretha ex iudea in philadelphiam recedit metu perculsus: & scaurus damascum rediit. Aristobolus autem q̄ captus non esset satis sibi esse non credidit. Sed omnibus quas haberet copijs congregatis persequebatur hostes: & circa montem quem Pampirionā vocant prelio commisso: supra sex eorum milia cedit. In quibus erat etiam fallion frater antipatri.

Antipri medio arethas rex hircano dat auxiliū & victus aristobolus fugit i hierm. Scaurus soluit obsidionem. Legati frm ad scaurū missi qui muneribus aristoboli corruptus est. Aristobolus pse quit hostes.

¶ Hyrcanus & antipater apud pompeium accedentes multa (vt Hyrcano regnum restituat) allegant. pompeius autem auditis illis Aristobolum petit ipsumq; de Alexandrio castello iubet descendere. Qui perterritus pecuniā Pompeio promittens eum mitigat: sed ipso nō soluente iratus pompeius ipsum in custodiam collocat atq; ciuitatem tentat euertere: fitq; tunc hierosolymis seditio de pompeio recipiendo aut eijciendo. ipse vero ingressus pisonem palacij & templi custodem fecit/ atq; iudei sacrificia etiam tempore belli intermittebāt. licet enim lex iudeos ab omni opere precipit sabbato abstinere. permittit tamē per sabbata pugnare. primus autem faustus cornelius ciuitatis muros ascendit vbi sacerdotes inter gladios magis mori q̄ sacrificia imperfecta relinquere eligebāt itaq; duodecim iudeorum milia occisa sunt Romanorum vero perpauci sed plures sauciati.

¶ Capitulum sextum.

B

Hircanus & antipr ad pōperū accedūt (vt hircano regnū restituat) multa allegātes.

Hyrcanusvero & antipater arabum priuati auxilio spem in aduersarios contulerunt. Et cum pompeius Syriam transgressus damascum peruenisset ad ipsum confugiunt: multisq; muneribus ei datis illa tantum quibus apud aretham vsi fuerant allegantes magnopere precabātur vt Aristoboli violentiam odio dignam putaret. regnoq; hyrcanum restitueret cui tum etate q̄ moribus deberetur. Sed nec Aristobolus sibi defuit corruptione scauri fretus. Venerat autem quantū potuit ornatus regio cultu: deinde offensus obsequijs neq; ferendū existimans abiectius q̄ regem deceret vtilitati deseruiret a diospoli regrediebatur. Ob hęc iratus pompeius etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus post Aristobolum petit. Et romano exercitu & Syriorum simul instructus auxilijs. Cum vero pellam & scitopolim pretergressus coratas venisset. Vnde iudeorum fines ingressus incipiunt per mediterranea loca subeuntibus cognito Aristobolum in alexandrium confugisse (id aūt castellum est in monte precelso positum satisq; liberaliter accuratum) mittit. per quos iuberet eum in de descendere. Ille autem decreuerat quia pro imperio vocaretur: predicari potius q̄ parere. Sed populum videbat horrescere: & amici monebant vt Romanā vim cogitaret quam sustinere non posset. Itaq; horum consilijs obediens descēdit ad pompeium quodq; iuste regnaret multis prosecutis in castellum rediit. Et cum iterum descendisset, uocatus a fratre ac de suis iusticijs cum eo cōcertasset: de nuo regreditur non prohibente pompeio. Erat autem inter spem timoremq; medius. Et veniebat quidem velut exoraturus pompeium vt sibi cuncta permitteret: ad montem vero reuertebat ne quid regiæ dignitati derogare videretur. Quia enim castellis eum cedere pompeio placebat. Hisq; prepositos monere litteris vt abstinerent: quibus preceperat vt non nisi manu scriptis epl'is obtēperarēt iussa quidē facit: sed in hierosolimā cū indignatione discessit: belloq; iam cōgredi cū pompeio cogitabat Ille aūt nec enī tēpus apparatui dandū putauit statim eū sequit. ¶ Multū quippe alacritati eius addiderat circa hiericontē mitridatis mors nūciata vbi pinguissima ydumeę regio & palmarū plurimū & balsamū nutrit. Cuius incisō lapidibus acutis robore stillantē lachrimam ex vulneribus colligūt. Cūq; illuc pernoctasset, mane in hierosolimam properabat. ¶ Itaq; hoc eius impetu perterritus aristobolus supplex occurrit: pecuniamq; pollicitus quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret: pompeium mitigat sentientem. Nec tamen quicq̄ eorum quę promisit effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat nec in oppidum quidem Aristoboli socij receperunt. His commotus pompeius aristobolū in custodiam collocat ad ciuitatem vero profectus explorabat qua ex parte felicior esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile nō videbat vallēq;

Alexandriū castellum. Aristobolus pōpeij iussu descēdit de alexandrio castello. Dubius Aristobolus.

Mors mitridatis nūciata.

Seditio hierosolimis de pompeio recipiēdo aut ejiciendo

pro mœnibus horribilem phanumq; illic cernebat proximum adeo tutissima munitione circūdatum vt etiam si ciuitas caperetur secundum esset hostibus in eo profugium. ¶ Hoc autem diu quid faceret hesitante seditio intra ciuitatem orta est. Aristoboli quidem socijs bellum geri potius regemq; liberare dignum esse firmantibus: qui vero cum hyrcano sentirent pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat romanorū constantiam reputantes. Deniq; victa pars Aristoboli concessit in templum & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso: vt ad vltimum vsq; resisterent instruebatur.

Pōpeius hierl̄m ingressus piso nē custodē templi & palacij fecit.

Cum autem alij romanos in ciuitatem recepissent. Hisq; domum regiam tradidissent: ad hos obtinenda pompeius vnum ex ducibus sibi obedientibus pisonem cum militibus intromisit. Hisq; presidijs in ciuitate dispositis quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere potuit omnia quę circum erant expugnationi parabat hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda & ad efficienda quę iuberet alacriter armatis. Ipse in partes septētrionales fossam valleq; replebat omni genere materię per milites portato cum per se opus esset difficillimum propter imensam multitudinem & pręterea iudei modis omnibus desuper obsisterent. Mansisset q; labor imperfectus: nisi pompeius ob seruatis diebus septimis quibus religio iudeos ab omni opere manus abstinere compellit per eos agerem cumulare pręcepisset: inhibitis a prelio militibus. Pro solo enim corpore iudeis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta & impositis aggere turribus admotisq; machinis tyro portatis mœnia temptabat: desuperq; obstantes lapidibus repellebantur cum diu turres obsidentiū magnitudine simul & pulcritudine prestantes vim repugnantium sustinerent. Verūtamen romanis tunc plurimum defatigatis pompeius iudeorum tolerantiam & in alijs admiratus est & pręcipue q; nichil de superstitionis suę ritu inter media tela pereuntes derogati passi sunt: sed velut in alta pace ciuitas ageret quotidie sacrificia & victimas omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec vel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur legitimis religionis suę muneribus abstinuerunt.

Lex iudeos p̄cipit ab oi opere sabbato abstinere sed pmittit p sabbata pugnare.

¶ Mense namq; obsidionis tertio vix vna turre deiecta phanum irruptum est. ¶ Primus autē murū transcendere ausus est cum suis agminibus Sillę filius faustus cornelius & post eum centuriones duo furius & fabius cum suis agminibus: & circūsepto vndiq; phano. Alios alio confugientes vel etiā pauli sper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum quamq̄ hostes strictis glaudijs irruētes videbant intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso labandi templumq; adolendi ministerio mactabant saluti quoq; pręferētes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersę partis studiose trucidabant: plurimi semetipsos pręcipitabant. nōnulli furibundi cunctis circa murum in desperatione succensis pariter conflagrabant. Itaq; iudeorum quidē milia duodecim occubuerunt: romanorū vero perpauci sed plures sautiati sunt.

Saerificia iudei etiam tpe belli non intermittebant. &c.

Sacerdotes magis mori q̄ sacrificia ipfecta relinquere eligebant.

Duodecim indeorū milia occisa.

¶ Pompeius cum suis templum ingressus cuncta contra iudeorū mortem prospexit (cū sanctum illud archanum prius nunq̄ alienis fuisset detectum) pecunias autem sacras nullatenus tangere permisit. Sed templum purgare fecit & sacra celebrare solēnia hyrcanū pontificem declarans hierusalem vero tributariā fecit & ciuitates quas in Syria cœperant militum duci parere iussit. Aristobolum captiuum cum familia (fugiente Alexandro) romam duxit pompeius Scaurum autem petram arabię ciuitatem obsidentem Hyrcanus fame fatigatum fouit per antipatrum & pacem fecit cum arabis alexander etiam bellum cōtra hyrcanum faciens Gabiniū timens fugit victo eius exercitu Gabinius ita q; subuersas reędificauit ciuitates & ad alexandrū misit castella omnia suę offerens ditioni.

Pōpeius cū suis tēplū ingressus cūcta pspexit sed nullatenus sacras pecunias tangere permisit.

Aristoboli socer & patruus captiuus.

Hierusalē tributariā fecit & ciuitates quas in syria cœperant duci militū parere iussit.

¶ Capitulum septimum.

NIchil autem grauius in illa clade iudeorum genti visum est: q̄ sanctum illud Archanum neq; cuiq̄ visum prius est alienis esse detectum deniq; pompeius vna cū suis comitibus in tēplum ingressus vbi neminem prēter pontificem adesse phas erat quæ intus erant candelabra cum lignis & mensis & in quibus libare atq; adolere moris erat vascula ex auro cuncta perspexit congestamq; pigmentorum molem sacreq; pecunię prope ad duo milia talentorum: nec tamen vel hęc vel aliud quidq̄ de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit. Sed postero die post excidium curare templum edituros ne quid haberet sordium iussit & solemnia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanum pontificem declarauit: q; se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore prębuisset promptū q; ad bellum aggrestium multitudinem ab Aristobolo reuocasset pee quę sicut imperatorem bonam decuit beniuolentia potius q̄ timore plebem sibi conciliauit. ¶ Inter captiuos etiam comprehensus Aristoboli socer Idemq; patruus tenebatur. Et illos quidem qui maxime belli causa fuissent secuti percussit: fastum vero & qui vna fortiter fecerant pręclaris pręmijs donat & hierosolimis tributum indicit. Ablatas autem gentibus etiam quas in Syria ceperant ciuitates Romanorū qui tunc erat militum duci parere iussit. proprijsq; tātum terminis circumcluſit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis demetri Gadarensis etiam Gadaram: quam iudei subuerterant. Mediterraneas prete-

rea ciuitates de eorum poteſtate liberauit quas preuenti nō exciderant Hypiſon alias Hyſpion & Scitopolim. Et Pellam & Samariam: & Mariſſa itemq; Azotum & Iamniam: & Arecuſam necnō & maritimas Gazam & Iopē: & Dorem: & quę pridē ſtratonis pirgus alias turris appellabatur. poſt autē ab herode rege clariſſimis edificijs tranſformata Cęſarea nominata eſt: eaſq; omnes indigenis redditas prouincię Syrię coniunxit. Huius autem iudeę cunctorūq; adminiſtratione ad ęgyptiuſq; fines & flumen eufratē cum duabus cohortibus ſcauro permiſſa. Romam ipſe per ciliciam properauit: captiuū ducens Ariſtobolum cum familia. Erant autem filię duę: totidemq; filij. Quorum vnus Alexander ex itinere fugit: minor autem ātigonus cum ſororibus romam vectus eſt. ¶ Interea ſcaurus in arabiā ingreſſus: ad petram quidem regionum aſperitate prohibebatur accedere. Quæ autem circum erant omnia vaſtabat: multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames præmebat. Cui tamen Hyrcanus per antipatrū victui neceſſaria ſuppeditabat: quem velut arethę familiarē etiam ſcaurus ad eum allegauit vt bellum pactione deponerent. Itaq; perſuaſum eſt Arabis trecentis talentis decedere: atq; ita ſcaurus ex arabia traduxit exercitum. ¶ Alexander autem ariſtoboli filius qui pompeium fugerat magna manu. D. lapſo interea tempore congregata Hyrcano grauius imminebat: iudeamq; populabatur. Quem quidem mature debellare poſſe credebat: quoniam diſturbatum quoq; Pompeio murum Hieroſolimis renouatum eſſe confidebat: niſi Gabinius in Syriam miſſus qui ſcauro ſucceſſerat: cum in alijs fortem ſe prębuiſſet cum etiam in alexandrum mouiſſet exercitum. Huius autem ille impetum veritus & ampliorem manum militum congregabat donec facta ſunt decem milia peditum. Et mille quingenti equites villaſq; oportunas muris hoc eſt alexandrium. et hyrcanium & macherunta non longe ab arabię montibus muniebat. Igitur Gabinius cum multa parte militū pręmiſſo marco antonio: ipſe commoto exercitu ſequebatur. Leti autem antipatri comites aliaq; iudeorum multitudo quorum malichus & phitolaus principes erant iunctis viribus ſuis cum marco anthonio alexandro obuiam proceſſerunt. Neq; multo poſt ita aderat cum ſuis copijs Gabinius. Alexāder autem tum quod in vnum cōfertam hoſtium multitudinem ſuſtinere non poterat abſceſſit. Cumq; hieroſolimis appropinquaſſet coactus prælium ſuſcœpit ammiſſiſq; ſex milibus quorum tria viua capta ſunt tria vero proſtrata cum reliquis effugit. ¶ Gabinius autem vbi alexandriū caſtellum venit quia multos deſeruiſſe caſtra cognouit promiſſa delictorū venia conabatur eos ante prelium ſibi cōiungere. Cum autem illi nichil mediocre cogitarent pleriſq; interfectis reliquos in caſtellū concludit. In hoc prelio dux marcus Anthonius multa prędarem geſſit: & q̄uis ſemper & vbiq; vir fortis apparuiſſet: tunc tamen etiam ſuum vicit exemplum. ¶ Gabinius autem relictis qui caſtellum expugnarēt: ipſe ciuitates adire & intactas quidem confirmare ſubuerſas autem erigere curabat. Deniq; iuſſu eius & ſcitopolis habitari cœpit. Et Samaria. & Antedon. & Appollias. & Iamnia. & Arabia. & Mariſſa. & Dora. & Gadara. & Azotus. Alieq; multę letis ciuibus atq; incolis ad eas cōcurrentibus. ¶ His autem recte compoſitis: regreſſus Alexandrum vehementius vrgebat obſidium. Quare territus Alexander omnibus deſperatis legatos ad eum miſit & ignoſci delictis orans. Et quę ſibi parerēt caſtella macherunta. & hyrcanum tradere non dubitans: quinetiam alexandrium eiuſdem poteſtati pmiſit. Quę quidem omnia Gabinius conſilio matris alexandri funditus eruit ne rurſus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem quo ſuis Gabinius palparet obſequijs viro ſuo cęteriſq; captiuis metuens qui Romam fuerant abducti.

Aristoboli capiuū pompeius duxit Romā cū familia ſed alexāder filius fugit.

Alexād aristoboli filius bellū cōtra hyrcanū fecit ſed Gabinium timēs fugit.

Alexādriū hyrcaniū Macherūta.

Exercitus alexādri victus.

Gabinius ſubuerſas ciuitates erexit

¶ Gabinius omnē iudeorū gentem in quinq; cōuentus diuiſit Ariſtobolus autem iterū occupans Alexandriū ipſum tentat reparare & exercitum parat contra romanos vbi ipſo fugiente quinq; milia eius exercitus occiſa ſunt ſed ipſe cum Antigono filio capitur & cuſtodię traditur filijs: matri traditis Gabinium autem contra parthos bellum parantem hyrcanus & Antipater iuuant. Tunc quoq; Iudeorum exoritur ſeditio pro alexandro Ariſtoboli filio & victo alexandro decem ſuorū milia occidunt. Gabinius quoq; hieruſalem reuerſus Nabatheos bello ſuperat. Craſſus vero Gabinio ſuccedēs templum pecunijs quas pompeius non tangeret ſpoliauit pro bello contra parthos qui perijt cū exercitu poſt quem Caſſius commiſſus parthos ſyriam properātes inhibuit & triginta milia iudeorū ad ducit in ſeruitium. Cypris Antipatri vxor quatuor illi genuit filios & filiam Qui maximā habuit cum rege arabum & alijs potētibus procurauit amicitiam.

Alexander ad Gabiniū legatos mittit caſtella oia ditiōi ſuę offerens. &c.

¶ Capitulū octauum.

POſt hęc vero gabinius hyrcano hieroſolimam deducto eiq; phani cura mādata) cęteris reſpublicę partibus optimates prefecit: omnemq; iudeorum gētem in cōuentus quinq; diuiſit: vno hieroſolomis altero doris itemq; tertio vt apud amathunta reſpōdeat deſtinatis: quarto hierico quinto foſſoris alis Sephoris galileę ciuitas attributa eſt. Singulari aūt vnius dñiatione iudei liberati: libēter optimatibus regebanť. ¶ Verumtñ multo poſt euenit vt turbarū his fieret initium: elapſus roma ariſtobolus. Q̄ magna iterum iudeorū manu cō-

Gabinius' oēm iudeorū gētem in quinq; cōuētus diuiſit.

flata partim cupida mutationis partim quibus olim dilectus erat primum occupat alexandriam idq; recingere muro tentabat. Deinde cognito q̄ gabiuius sisennam & antonium & seruilium duces contra se cum exercitu misit in macherunta concedit: vulgiq; in bellis onere depositio solos armatos prope ad octo milia militum secum duxit inter quos & phitolaus erat secundarum partium rector cum mille viris ex hierosolimis profugus. Romani autem sequebantur. Habitoq; conflictu aliquamdiu cū suis aristobolus fortiter dimicando perseuerabat: donec vi romanorum subacti cesa sunt virorū quinq; milia. Prope vero duo milia in quēdam tumulum confugerunt: ceteriq; mille cum aristobolo prerupta romanorū acie in macherunta coacti sunt. Vbi cum rex in ruinis prima vespera tetendisset sperabat quidem aliam se manū per inducias belli posse cōtraherel castellumq; bene munire impetū autem romanorū supra q̄ poterat per biduum remoratus. ¶ Postremo capitur & cum ātigono filio qui romę fuerat secum vinctus ad Gabinium atq; inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus custodię cohercuit: filius autem eius in iudeam trāsmisit: quia Gabinius per epistolas scripserat id pro traditione castellorum cōingi aristoboli spopondisse. ¶ Parato autem Gabinio Bellum parthis inferre. Ptolomeus impedimento fuit qui reuersus ab eufrate petebat egyptum hyrcano & antipatro amicis vsus ad omnia quę militię necessitas exigebat. Nam & pecunijs & armis eum & frumento antipater & auxilijs adiuuit & iudeis in ea parte vias (quę pelusium ducerent) obseruātibus transmittere Gabinium persuasit. Alia vero Syria discessu Gabinij commota. Et iudeos iterum alexander Aristoboli filius ad dissentionem reduxit: & maxima multitudine conflata romanos omnes qui per eam terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex egypto redierat hoc tumultu instante nonnullis dissidentiū premisso antipatro cōcordiam persuasit. Cum alexandro autē mille triginta remanserant: & ille ad Bellum promptus erat Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrunt autem iudei & circa montem tabirium (Itabirium congressi: decem milia sternūtur. Ceteram vero multitudinem fuga dispersit. ¶ Et gabinius ad Hierosolymam reuersus id enim antipater voluit. rempublicam eius ordinauit. Deinde hinc profectus nabatheos pugna superat & mitridatem & orphanena parthis per fugas clam dimittit: eosq; militibus aufugisse firmauit. ¶ Interea crassus successor ei datus Syriam suscipit. Is in Parthie alias parthice militię sumptum & aliud omne aurū templi (quod hierosolimis erat) abstulit & quibus Pompeius temperauerat duo milia talentorum. Eufratem vero transgressus: & ipse periit & exercitus eius de quibus non est huius temporis cōmemorare. ¶ Post crassum autem parthos in Syriam properantes irruere cassius inhibuit: receptus in pulinciam Eius autem fauore quęsito in iudeam festinabat raptisq; taricheis prope ad triginta milia & tria milia Iudeorum adducit in seruitium. Occidit autem etiam Pisillium alias Phitolaum seditiosos Aristoboli colligentem: cuius necis suasor erat antipater. ¶ Huic autem nupta fuit ex arabia nobilis fœmina Cypris nomine vnde filios quatuor faselum & regem herodem & iosippum & feroram & filiam Salomem habuit. Cum autem omnium qui vbiq; potentes essent amicitia & hospicijs familiaritates conquireret precipue regem arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei cōmendans filios suos ad eum misit quoniā bellum cum Aristobolo gerendum susceperat. ¶ Cassius autem (compulso ad ocium per conditiones Alexandro) ad eufratem reuersus est: Parthos transitul, phibiturus De quibus alio loco referemus.

¶ Cęsar Iulius victor Aristobolum soluens a vinculis eum cum duabus cohortibus in Syriam misit sed hunc Pompeiani veneno interfecerunt cuius corpus Anthonius postea in regalibus monumentis iussit sepeliri. Alexander quoq; eius filius a Scipione securi occiditur. Ptolomeus vero ad Aristoboli vxorem mittens antigonum cum sororibus iubet destinare & sibi minorem filiam copulans a patre occiditur quam pater accepit vxorem: antipater autem mortuo pompeio Cęsari, sese cōtulit & ipsi dedit auxilium quiq; mitridatem liberauit quem rerū gestarum testem habuit apud Cęsarem & factus est ab eo cuius Romanus & hyrcanus pontifex confirmatus antigonus vero ipsos coram Cęsare de patris & fratris morte accusat cuius accusationi vulnera antipater ostendens satisfecit. Hyrcanus, quoq; pōtificatu dignus a Cęsare pronūciatur & antipater procurator iudeę permissumq; est eis subuersa renouare mœnia. Antipater autem qui hyrcanū vidēs segniorem phasellum filiū prępositum Hierosolimis & herodem galileę.

¶ Capitulum nonum.

CEsar autem post senatus & Pompeij trans mare Ionium fugam, rebus onmibus Romaq; potius solutum vinculis, Aristobolum cum duabus cohortibus velociter ad Syriam misit: & hanc facillime Et cuncta iudeę proxima per illum subijci posse ratus. Verum & spem cęsaris et Aristoboli alacritatem pręcessit inuidia. Nam veneno peremptus a pompeij stu dioſis aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat corpusq; mortui seruabatur melle conditum donec ab antonio iudeis iussum est in monumentis regalibus sepeliēdum. ¶ Occidit autē alexander

Quiq; milia exercitus Aristo. occisa ipso cum antigono filio cū alijs fugiēte.

Aristobolus cū antigono filio capit̄ qui custodię tradit filijs matri traditis

Seditio iudeorū p alexādro aristoboli filio.

Vinctus Alexāder decem milibus suoꝝ occisis.

Gabinius reuersus hierm na batheos pugna superat.

¶ Cassius post crassū cōmissus parthos syriam ꝓperātes inhibuit & triginta milia iudeoꝝ i seruitiū &c.

Cęsar iulius victor aristobolū a viculis soluēs cū duabus cohortibus in syriam misit sed hunc pōpeiani veneno interfecerūt.

noq; filius eius a scipione securi percussus antiochię secundum pompeij litteras: accusatione pro tri
unali prius habita super his quę in romanos admiserat. ¶ Ptolomeus autē Mennei filius qui apud
alcida sub libano morabatur captis eius fratribus filium suū philippionē qui eos arcesseret mittit ad
alonē: atq; ille abstractū ab aristoboli cōiuge antigonū etiusq; sorores adducit ad patrē. Amore autē
aptus minorem earum coniugio suo copulat: ob eamq; causam post a patre occidit. Accepit eū Pto
lomeus in matrimonium alexandram perempto filio huiusq; affinitatis gratia fratres eius propensio
cura tuebatur. ¶ Antipater autem pompeio mortuo in clientelam cęsaris sese contulit: & quia mi-
idates & pergamenus ab accessu pelusij prohibitus cum exercitu quem ducebat in egyptum. apud
scalonem morabatur nō solum arabas quamuis hospes esset auxilium ferre persuasit verum & ipse
mata iudeorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem prędio Syriæ quoq; ponētes &
colam libani Ptolomeum & Iamblicū. Et Ptolomeum alterum: quorum gratia ciuitates regionis il
us alacri animo bellum inchoarunt Iamq; frœtus mitridates auctis propter antipatrum copijs pelu
proficiscitur & quia transire vetaretur. ciuitatem obsidebat Antipater vero & in hac oppugna-
clarus emicuit. Effracto em̄ ex parte sua muro: primus in ciuitatem cum suis comitibus insiluit
pelusium quidem capta est. Vlterius autem eos progredi non sinebant iudei ęgypti terrarum in-
appellant onię) quibus tamen antipater non modo ne obstarent. verūetiam vt victui neces-
pręberent multi persuasit. Vnde factum est vt nec mēphite in manus venirent. sed vltro sese tra
mitridati. Atq; ille delata per agros pugna cum ęteris cōmisit ægyptijs in loco cui nomen est
frate pedon) eumq; in acię omni dextro cornu periclitato liberauit antipater circumgressus
ripam. Leuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autē in eos impetu qui mitri
persequerent multos occidit. Namq; diu reliquos fugientes agebat donec etiam castris eorū
est octoginta tantum de suorum numero āmissis. Octingentos autem fere mitridates cum fu
perdidit: pręter spem vero seruatus ex prędio: Vacuus inuidia testis rerum ab antipatro gestarū
ad cęsarem. Vnde ille tunc quidem antipatrum spe & laudibus ad subeūda pro se pericula red
promptiorē in quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus multaq; perpessus vulnera
corpore gerebat signa virtutis. ¶ Post autem quando rebus in ęgypto compositis ad syriam re
romana eum ciuilitate simul & immunitate donauit alijsq; rebus honorando amicissimeq; tra
dignum emulatione constituit eiusdemq; gratia etiam confirmauit hyrcano pōtificatum. Eo
vero tempore antigonus quoq; aristoboli filius cum venisset ad cęsarem maiorem pręter opini
felicitatis causam prębuit antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet propter inimici-
pompeij quantum putabatur veneno peremptus: & crudelitatis in fratrem accusare scipionē nul
inuidię dolorem admiscere miseriis vltro hęc hyrcano antipatroq; criminatur veluti se patrio
alias loco cum fratribus iniquissime pellerent multisq; gentem iniurijs afficerent dūmodo satia-
in ęgyptum quoq; auxilia ipsi cęsari non beniuolentia: sed timore veteris discordię miserint, &
in pompeij deprecarentur. ¶ Ad hęc antipater veste proiecta multitudinem vulnerū osten
& qua fide quidem cęsarem coluisset verbis opus non esse, dixit nam corpus etiam se tacente
Antigoni autem mirari audaciam qui cum hostis romanorum sit filius & fugitiui romanor
rerumq; rerum studium votumq; seditiosum patris habebat apud romanorū principem alios ac-
conaretur boniq; aliquid adipisci temptaret: quem hoc solum oporteret amplecti q; viueret.
tunc eum non tantū propter inopiam desiderare facultates: sed vt in eos qui se dedissent iude
seditiones accenderet. ¶ Quę vbi cęsar audiuit: hircanum quidem pontificatu digniorem es-
iudicauit. Antipatro autem cuius vellet potestatis detulit optionē. Qui permissa dignitatis mē-
ipsi qui daret, iudeę procurator declaratus est. Et pręter hoc impetrauit vt subuersa patrię mœ-
renouare sibi liceret. hos quidem honores Cęsar incidēdos in capitolium misit vt iusticię suę vi-
q; antipatri signum memorię traderetur. ¶ Antipater vero vbi de Syria Cęsarem prosecutus est
indeam reuersus ante omnia patrię muros a pompeio dirutos reparabat, omniaq; lustrando (ne
in illis regionibus turbarum esset) nunc interminando. nunc etiam suadendo curabat vnumquē
monēs q; si cum Hyrcano sentiret in ocio atq; opulentia victuri essent fortunisq; suis & cōmu-
pace potituri. Sin vana spe ducerētur eorum qui priuati quęstijs gratia: res nouas optarent se qui-
non procuratorē sed dīm omniū: Hyrcanum vero tyrannum pro rege: itemq; romanos & cęsa-
hostes pro amicis & rectoribus habituri nec em̄ passuros huius potestatē labefacturi: quē ipsi re
constituissent. ¶ Sed q̄uis hęc diceret. Tn̄ etiam per se qm̄ Hyrcanum segniorem videret. Neq;
efficacē q̄ regni sollicitudo poscere statum prouincię componebat. Et faselum quidem natu ma
filio rū suorum militię p̄positum Hierosolimis eiusq; territorio prefecit: herodem vero etate po
iorem nimisq; adolescentem galileę destinauit similia curaturus.

Ptolomeus ad
aristo. vxorem
mittēs ātigonū
cū sororibus iu
bet destinare:
& sibi minorē fi
liam copulās a
patre occiditur
quā pater acce
pit vxorē.

Antipri virtus
& animus.

Iudei ęgiptij o-
nię vocati.

Antipater mi-
tridatem libera
uit.

Mitridates apd
cęsarē testis re-
rum gestarū ab
antipatro

Antipater ciuis
romanus & hir
canus pontifex
cōfirmatus.

Antipr accusa-
tioni satisfacit
vulnus oñdēs.
&c.

Hyrcanus a cę
sare pōtificatu
dignus pnūciā
tur & antipr p
curator iudeę
& pmissū ē sub-
uersa renouare
mœnia. &c.

Antipri exhor-
tatio ad pplm.

Liber primus Iosephi Iudei

¶ Ezechia latronum principe cum suis ab herode occiso Herodes ipse a Syris honorat & sexto Cesari est cognitus quem phasellus frater virtute certabat superare propter hos Antipater ab omnibus honorabat. Vnde inuidi iudei hircanum de negligentia accusabant quia Antipatrū & filios regem p̄mitteret. Hyrcanus quoq; herodem accusatum (quia p̄ter legem multos occidit) ad iudicium vocat sed eum Sextus absoluit Rursum quoq; herodes accusatus bellum cōtra hircanum mouisset nisi pater & frater impediuissent Basso quoq; Sextum Cesarem dolose occidente Romę intestinū bellum oritur. & Marcus Sexto in Syria instituitur Iulio autem a Cassio & Bruto anno imperij. iij. occiso Cassius Syriam occupat magnas imponens exactiones Cuius gratiam Herodes in colligendis exactionibus promeruit Illiusq; iram contra Malichum Antipater repressit sed ingratus malichus ipsum dolo querebat interficere. ¶ Capitulum decimum.

Ezechia latronū principe cū suis ab herode occiso herodes ipse a Syris honorat & sexto Cesari ē cognitus quē phasellus superare certabat i virtute.

Inuidia i p̄spitate nō deest

¶ Inuidi iudei hyrcanū accusant negligētia quia antipatrū & filios p̄mittit regem.

Hyrcanus herodē ad iudiciū vocat sed eum absoluit sextus cesar

Accusatus iterū herodes

Herodes cōtra hyrcanū bellū mouisset nisi p̄ & frater impediuissent

Basso dolo Sextū Cesarē occidente Bellū domesticū Romanorū oritur.

Vi cum natura strenuus esset cito materiam vbi animi magnitudinem exerceret inuenit captumq; latronū principem ezechiam quem prędari maximo agmine cōtinētia syrię deprehendit ipsumq; alios q; latrones multos interfecit. Eaq; res adeo grata fuit syris vt p vicos atq; oppida caneret herodes veluti per eum pace reddita & possessionibus restitutis. Ex huius deniq; operis gloria sexto etiam cesari p̄pinquo magni cesaris & syriam tūc āministranti est cognitus. Quin & faselus fratris indolem cōtentione bona supare certabat augendo erga se beniuolentiā Hierosolimis habitantiū atq; illam quidē ciuitatem possidēs nichil aūt contumeliose per insolentiā potestatis admittēs. ¶ Hinc antipater & obsequijs regalibus ab ea gente colebat. & honores ei tanq̄ rerū domino oīes habebāt Nec tamē ipse propterea minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verum fieri nō potest vt liuorē quisq̄ in secūdis rebus effugiat. Quāuis & antea hyrcanus tacite sua spōte morderet adolescentiū gloria maximeq; rebus ab Herode bñ gestis & crebris nuncijs laudes eius per singula facto prędicātibus augeret a multis tamē inuidis (qui regnis adherere solent) quibusq; antipatri filiorūq; eius probitas officiebat instigabat dicentibus q̄ antipatro & filijs eius traditis solo cōtentus & hoc potestate vacuo regis nomine sederet. Et quādiu sic errabat. vt in se reges producat. Nec enim eos vel simulare iam procurationē. Sed certe esse dominos ipso reiecto cuius nec mandatis nec epistolis p̄ter iudeorum legem tentam multitudinem peremisset herodes illumq; non sicut regem. Sed adhuc priuatum ita ad iudicium venire debere rationem tam ipsi regi q̄ patrijs legibus redditurum quę indemnatos occidi non sinerēt His paulatim accendebat hyrcanus Ad extremū iracūdia prodita causam dicturū herodē accersijt. Atq; illi & p̄ris monitu & q̄ ei fiducia res gestę darent munita prius galilea p̄sidijs ad regem p̄ficiscit. Ibat tñ cum forti caterua ne vel derogare hyrcano videret si plures duceret vel inuidię nudus pateret. Sextus aūt cesar adolescenti metues ne quid apud inimicos deprehēso mali fieret. Ad hyrcanū mittit qui ei manifestet denūciarent vt homicidij crimine liberaret herodem hyrcanus autē qui eum diligeret per se quoq; id cupiens absolutionē decernit. Atq; is rege inuito fugisse ratus damascū recessit ad sextum nequaq̄ paratus obedire si denuo fuisset accitus. ¶ Rursumq; a nequissimis irritabat fir matū herodem abijsse firmātibus: & vt se contra ipsum instrueret properasse. Hęc autem rex vera existimās quid ageret nesciebat quonia potentiorē inimicū videbat. Cum vero a sexto Cesare dux militum per Syriā itemq; samaria declaratus esset herodes neq; solum propter gentis fauorē sed etiam viribus suis terribilis putaretur. ad timorem vltimum descendit iamiāq; illum contra se credens cum exercitu esse venturum. Neq; opinione deceptus est. Namq; herodes intentatę sibi accusationis iracundia conflatam militum multitudinem in hierosolimam ducebat vt Hyrcanum regno deponeret. Id q; fecisset nisi pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum depręcantes vt ipse vindictā ministraturus sola indignatione dimitteret regi autem parceret sub quo ad hoc potentię processisset. Ac si propterea q̄ in iudicium vocatus esset; indignaretur: quia tamen absolutus est gratias ageret neq; tristibus quidem paria referret saluti vero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda viderentur iniquitatem militię considerare neq; omnino de victoria bene sperare qui cum rege congressurus esset vna se cum educato & de se quidem bene merito. Seuo autem nunq̄ nisi q̄ maliuolorum consilijs impulsus vmbram tantum iniquitatis mouisset. Paruit his herodes qui speratis putauerat posse sufficere suasq; vires demonstrare nationi. ¶ Et inter hęc discordia Romanorum circa appamiam bellumq; domesticum oritur. Quoniam cecilius bassus fauore pompeij sextum Cesarem dolo necauerat. eiusq; militem occupauerat. Alij vero cesaris duces mortis eius vlciscēde gratia cunctis viribus bassum petebant. Quibus tam interempti q̄ superstitis Cesaris causa q̄ ambobus amicus esset Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur: ex italia quidem successor sexti venit marcus. ¶ Eodem tēpore bellum inter Romanos conflatur dolo cassij & bruti cesare interfecto postq̄ trienniū septemq; menses tenuit principatum. Maxmo autem motu cedis eius gratia cō

ciato & optimatibus inter ſe diſſidentibus propria ſpe quiſq; ducebatur ad id quod exiſtimabat eſſe commodius. Itaq; caſſius ſyriam petit occupaturus militem qui appamiam circūſedebat vbi & marcum & diſſidentes cohortes baſſo conciliauit ſimulq; obſidione liberauit appamiam. Ipſe vero exercitum ducens ſtipēdium ciuitatibus indicebat nec modus erat exactionū. Cum autem iudeos quoq; ſeptingenta talenta iuſſiſſet inferre: minas eius veritus antipater. filijs ſuis & amicis mature pecunię congendę curā diſtribuit: & inter eos malicho cuidam ex amicis adeo neceſſitas vrgebat. Primus autē herodes caſſij fauorem promeruit: qui ex galilea parte ſua centum talenta portauit propterea; inter eximios amicos numerabatur. At vero cęteros tarditatis arguens caſſius ipſis ciuitatibus iraſcebatur eaq; Gophnam & Ammaū & alias duas ciuitates ex vilioribus depopulatus ibat quidem quaſi malichum interfecturus q; remiſſior in exigendo fuiſſet. Verum & huius & cęterarum ciuitatū interitū repreſſit antipater centum illico talentis caſſio delinito Nequaq; tamen malichus poſt obitum caſſij beneficiorum antipatri memor fuit ſed illi ipſi quem ſepenumero ſui ſeruatorē fuiſſe memorabat periculum moliebatur: iniquitatis ſuę impedimētum abolere feſtinans. Itaq; antipater & vires eius & calliditatem metuens flumen tranſijt iordanem: ad vlciſcendas inſidias cōgregaturus exercitū. Deprehenſos autem malichus antipatri filios imprudentia ſuperat. Nam & faſelum apud hieroſolimā prędijs appoſitum & Herodem qui cuſtodiam curabat ad murum multis accuſationibus & ſacramentis circūuentos impellit: vt ipſis intercedentibus reconciliaretur Antipatro. Atq; ita denuo per Antipatrum exorato Marco tunc in Syria militem regente ſeruatus eſt: qui malichum ſtatuerat occidere q; nouis rebus ſtuduiſſet.

Caſſius ſiriā occupat exactiones magnas imponens. &c.

Herodes caſſij fauorē i colligēdis exactionibus ꝓmeruit.

Antipīrā caſſij ſij contra Machum repręſſit ſed ingratus malichus antipīm querebat dolo occidere.

¶ Hęrodes totius ſyrię procurator efficitur ſibiq; regnum promittitur. Vnde Antipater venenoſo procurante Malicho occiditur. Sed hęrodes ipſe patris mortem vlciſci bello prohibitus diſſimulans clariſſimas celebrauit exequias. Sed ipſum vlciſci Caſſius monuit. Vnde Malichum principatum volentem vindicare Chylarici (preſente hyrcano) interemerūt fœlixq; contra ꝓhaſellū Malichi mortem volens vindicare vincitur: & Antigonum tunc vincit hęrodes cui doſis vxor Antipatrum filium genuerat. Ipſi quoq; marianni filia Alexādri filij Ariſtoboli Hyrcani ex filia neptis ſecunda: vxor iūcta erat Interfecto autem Caſſio Cęſar in Italiam & Anthonius in ſyriam diſceſſerunt apud quē optimates Iudeorum hęrodem accuſant & fratrem quem eum pecunia hęrodes placauit & ab ipſo hęrodes & frater tetrarchę inſtituūtur punitis eorum accuſatoribus Et iterum mille legatos: Tyrum miſſos indignatus Anthonius eorum multos occidit & multos vulnerauit ſed & vinctos interfecit.

Herodes totius ſirię procurator p̄ficit atq; ſibi regnū ꝓmittitur. quod fuit ātipatro cā mortis. Antipī veneno ꝓcurante malicho occidit.

Herodes a frē mortē pīis vlciſci bello ꝓhibetur ſed diſſimulās clariſſimas celebrauit exequias.

¶ Capitulum vndecimum.

Caſſius herodē monuit patris mortem vlciſci. &c.

CEare vero adoleſcente & antonio cum bruto & caſſio bellum gerentibus marcus & caſſius exercitu de ſyria conflato q; magna pars vbi vſus popoſcit hęrodes fuiſſet ipſum quidem totius ſyrię procuratorem preficiunt equitum illi manu peditumq; attributa. Si bellum autem deſiſſet: regnum quoq; iudeę caſſius eidem ſe delaturum eſſe pollicitus eſt. Euenit autem vt antipatro & ſpes & fortitudo filij cauſa iteritus fieret. Horum autem metu malichus miniſtro quodam regio pecunia corrupto: mixtum ei veneno poculum dare perſuadet. Atq; ille quidē iniuſti ſę malichi palma fuit. Poſt cōuiuium moritur vir ad alia ſtrēnuus rebuſq; amminiſtrandis ydoneus: qui regnum recuperatum conſeruaſſet hyrcano. ¶ Malichus autem ifenſum propter ſuſpitionem veneni populum negando placabat ſimulq; vt validior eſſet armatorum ſibi copias cōquirebat. Nec enim herodem ceſſaturum arbitrabatur: quin etiam mox cum exercitu paternę necisvltor aduenerat ſed faſeli fratris conſilio qui eum palam minime perſequendum eſſe dicebat ne vulgi ſeditio concitaretur. Et purgātem ſe tunc malichum patienter admiſit: & ſuſpitione liberum eſſe concedens clariſſimas paterno funeri celebrauit exequias. Cōuerſus autem in ſamariam & ciuitatem compoſuit ſedi one turbatam perq; dies feſtos in hieroſolimam remeabat miſſis comitibus armatis: nam timens impetum compellebat Hyrcanus. Malichus aūt alienigenas introduci ſup indigenas q; dies feſtos agerent prohibebat. Herodes autem & ipſo qui pręceperat cauſaq; cōtempta nocte ingreſſus eſt. Iterūq; malichus ad eum venīēs antipatrum flebat cōtraq; ille ſe falli cum vix animi dolorem pręmeret ſimulabat. Et tamen de patris nece apd caſſium per epiſtolas queſtus eſt: cui p̄terea malichus erat inuiſus itaq; non modo vt mortem patris vlciſceretur ei reſcripſit. Sed etiam Chiliarchis quibus pręerat: vt ea cauſa iuſta herodi opem ferrent occulte iuſſit. ¶ Et quoniam (capta Laodicia) vndiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis ipſe quidem hoc vltioni tempus deſtinauerat. Malichus autem id tyri fore ſuſpicabatur conſilium: & filium ſuum tunc apud Tyrios obſidem ſtatuit ſubducere: & ipſe in iudeam fugam parabat. Salutis aūt deſperatio ſtimulabat vt etiam maiora cogitaret. Nam & iudeorū gentem contra romanos excitaturum ſe credidit dū bello aduerſus antoniū caſſius occupabatur deiectoq; Hyrcano facillime regnaturū. Sed profecto irridebat eius ſpem

fatale decretum. Etenim quo intēderet animum suspicatus herodes: & ipsum & Hyrcanū prope astā-
tes ad cenam vocat deinde seruorum quēdam instruendi specie conuiuij intromittit. Sed res erat vt
Malichus occi- ditur prēsente hyrcano Chiliarchis prediceret ad insidias ingredi. Atq; illi preceptorū cassij memores ad littus ciuitati proxi-
mū armati gladijs exierunt: ibiq; circūseptum malichum multis vulneribus interficiūt. Hyrcanus au-
tem stupore dissolutus statim concidit: vixq; anima recepta herodem percunctabat quis malichū oc
cidisset. Et cum de Chiliarchis vnus respondisset. Cassij preceptum plane inquit & me & patriā me-
am Cassius seruat incolumē qui amborū insidiatorem peremit. Vtrū autem id inuidia dixerit an q; ti
more factum probaret incertū est. Sed enim in malichum hoc est modo vltus herodes. ¶ Postq; ve-
Fœlix contra phaselū bellum mouet malichi mortē volēs vi- dicare sed vin- citur. ro Cassius exsessit e Syria iterum hierosolymis orta seditio est cum fœlix in faselum mouisset exercitū
Et in herodis fratris pœna vellet necem malichi vindicare. Casu autem herodes cum fabio romano
duce apud damascū habitabat: & ne cupiens auxilio foret morbo impediebat. Interea itamen phase-
lus sine cuiusq; presidio superauit fœlicem probumq; ingrati obijciebat Hyrcano: qui & fœlici fauere
studuisset fratremq; malichi castella occupantem coniurauerat. Iam enim multa tenuerat omniumq;
tutissimum massadā. Nec tamen ei quicq; contra vim herodis potuit sufficere Qui mox vt conualuit
alia recœpit & illum ex massada supplicem dimisit. Et maronem Tyriorum Tyrannū ex galilea pepu
lit tria enim possederat castella tyrijsq; quos cœperat vitam concessit omnibus: nōnullos etiam dona-
tos abire iussit: vna & sibi ciuitatis beniuolentiā & tyranno cōparans odium. Marion autem a Cassio
quidem meruerat tyrānidem: qui tot Syrię tyrannos prefecerat. Sed ob herodis inimicitias etiam an
tigonū Aristoboli secum ducebat & ptholomeū propter Fabianum quem antigonus pecunia sibi so-
Victoria hęro- dis cōtra anti- gonū filium. ciatum adiutorem incepti habebat. Cuncta vero socer ptolomeus antigono sumministrabat. Contra
quos herodes instructus: in aditu iudeę commisso prelio victoria potitur. Fugatoq; antigono redit in
hierosolimam pro merito gestę rei omnibus carus: vt etiam quibus antea despectus erat: tunc in eius
familiaritatē sese dederint propter Hyrcani affinitatem. ¶ Namq; is herodes iam pridem ex indige-
nis habebat vxorem non ignobilē quę dosis vocabatur & antipatrū ex ea suscœperat filium. ¶ Tunc
Marianne filia alexandri filij aristoboli secū- da herod vxor. antem duxerat alexandri (cuius pater fuit aristobolus) filiam mariannē hyrcani neptem ex filia: atq;
inde familiaris regis erat. ¶ Sed vbi Cassio circa philippos interfecto cęsar in Italiam & Antonius in
Syriam discesserunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad antonium missis in bithiniam etiam iudeorū opti-
mates accusatum venīt faselum & herodem: q; illis rerum summā vi possidētibus nomen tantū ho-
norabile supereret hyrcano. Atq; herodes qui prēsto erat magna pecunia placatū antonium sic affe-
cit vt ne verbum quidem inimicorū eius pateretur audire. Et tūc quidem ita digressi sunt. ¶ Cum au
Anthonius cle opatre captus amore herodē & fratrē tetrar- chas facit & eo rū accusatores puniunt q busdam occisis a- lijs cū iniuria re cedētibus. tem denuo iudeorū primates centum viri antiochię proxima Dafnen ad antonium venissent amod
cleopatre iam seruientem: dilecti a cęteris qui eloquentia & dignitate prestabant aduersus fratres ac-
cusationem proponūt. Respondebat autem messala causę defensor: astante etiam propter affinitatē
Hyrcano. Auditis deinde vtrisq; partibus antonius percunctabatur hyrcanum: quinam essent regen-
dis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem eiusq; fratres alijs prętulisset: voluptate repletus nam & ho-
spes eorum paternus erat humanissimeq; ab antipatro susceptus eo tempore quo in iudeam cum C
binio venerat tetrarchas ambos declarat: totius eius iudeę procuratione permisso Legatis autem i
Iterū legati iu- deoꝝ cōtra fra tres mittūtur: quoꝝ indigna- tus Anthonius multos occidit & multos vul- nerauit sed & vi ctos iterfecit. egre ferentibus quindecim eorum correptos carceri tradidit quos & pœne occidit. cęteros autem r
iecit cum iiuria. Vnde maior tumultus hierosolimis excitatus est. ¶ Deniq; mille iterum legati tyru
missi sunt vbi cōmorabatur antonius in hierosolimam paratus irruere & contra eos vociferantes m
gistratus tyriorum directus: data ei licentia vt quos comprehendisset occideret pręceptoq; vt eoru
potestatem confirmare curaret: qui tetrarchę ipsius essent antonij suffragio constituti. Ante hęc au
herodes vsq; ad litus progressus multis eos ammonebat. ne & sibi interitus & patrię belli causa fier
dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis indigne ferentibus antonius missis arma
multos occidit multos etiam vulnerauit: quorū & saucios cura & mortuos sepultura hyrcanus digni
tus est non tamen ideo qui effugerant quiescebant. Perturbando enim ciuitatem antoniū irritaba
vt etiam quos in vinculis haberet occideret.

¶ Barzaphanę parthos satrapas post biennīū cum pacoro parthorū regis filio Syriam obti
te Lisanias ptholomei mennei filios mille talenta cum quingētis mulieribus repromittit vt antigon
regnum cōtraderent & hyrcanum exturbarent quo persuasus pacorus per maritima Barzahanes
ro per mediterranea loca copias ductant attributa equitū partē regio ministro qui iudeam petens
deorum cōsilia exploraturus suppetiaret antigono cui plerig; iudeorū adherentes locum qui drim
dicit occupant suis hostibus qui hierosolimā petentes vsq; ad regiam pergunt vbi cū hyrcano & p
selo cōcertantes in fugam versi ab herodis manu in phano cōcludunt collatis sexaginta custodibus
ędes proximas quos populus fratribus infensus concremabit qua de re Herodes succēsus cū popu

confligens multos trucidat & inſtante penthecoſtes feſto plebem adorſus plures peremit. Interea ve
ro pacorus pacis arbiter ab antigono doloſe pet tur quem phaſelus recepit hoſpitio ſed phaſelus ipſe
& hyrcanus inſidioſe a parthis captis. Herodes mariannes ſuaſu hoſtium euaſit inſidias ad ydume
am proficiſcens & in maſſada contra hoſtes victoria potitus i memoria pręclari facinoris arcem mu
nitiſſimam condidit de ſuo nomine herodiam vocās cui vero de idumea venienti Ioſippus frater ob
uiam venit. Parthi autem apud hieroſolymam in prędam verſi fugientium domos & regiam deprędati ſunt.

Capitulum duodecimum.

BArzaphane autem parthorum ſatrapa ſyriam biennio poſt cum regis filio pacoro detinente inſanias patris ſui mortui ſucceſſor ptolomei mennei filius mille ſatrapę talēta pollicitus: & mulieres quingentas eis perſuadet: vt antigonum in regnum inducerent hyrcanumq; deponerent Impulſis igitur ab eo pacorus ipſe quidem per maritima loca perrexit: barzaphanen autem itinere mediterraneo iuſſit irrumpere. Sed maritimorum tiriį pacorum excluſerunt. cum ptolomeus alias ptolomenſes eum & ſidonij recepiſſent. Ille autem quendam regium miniſtrum cognomine Siuū equitatus ei parte attributa ad iudeam iuſſit accedere. & exploraturum hoſtium conſilia: & vbi vſus exegiſſet pręſidio futurum antigono. Plurimi autem eorum qui carmelum populabantur iudei vltro ad antigonum currunt ad irruendum alacriter animati. Ille autem ad locum qui drimas dicitur alias drymos ſeu dir in occupandum eos pręmittit ibi commiſſa pugna: depulſiſq; hoſtibus & fugatis hieroſolymam curſu petebant auctiq; multitudine vſq; ad regiam proceſſerunt. Excepti autem ab hyrcano & faſelo: forti acie in foro confligunt. Ibiq; hoſtes in fugam verſos pars herodis in phanum concludit: cuſtodeſq; his ſexaginta viros apponit. per edes proximas collocatos. Sed hos quidem infenſus fratribus populus igne conſumit. Herodes autem iracundia peremptorum congreſſus cum populo multos obtruncat: inq; dies ſingulos inuicem ſe per inſidias incurſantibus: aſſidue cedes erāt. Inſtāte vero die feſto qui pēthecoſtes vocatur omnia circa tēplum totaq; ciuitas plebe ruſtica repleta eſt & pleraq; armata. Et faſelus quidem muros herodes autem cum paucis domum regiam cuſtodiebat inuaſiſq; de improuiſo hoſtibus in ſuburbio alias ſuburbano plures quidem peremit: omnes autem in fugam vertit: & hos in ciuitatem alios in phanum alios in extremum valuum includit. Interea pacis arbitrum antigonus pacorum petit admitti. Exoratus autem phaſelus & ciuitate & hoſpitio. cū equitibus quingentis parthum recœpit ſed eundem quidem ſpecie concordię venientem re autem vera vt adiuuaret antigonum: deniq; phaſelum dolo pepulit ad barzafanem legatos de compoſitione mittere q̄is multa diſſuadente herode atq; vt inſidiatorem occideret neue ſe eius fallacijs dederet ammonente enim natura barbaros fidem negligere. Exijt enim pacorus cum hircano: quominus ſuſpectus eſſet. Nonnulliſq; relictis equitibus apud herodem qui ſe Eleutheros vocent cum cæteris phaſellum proſequebatur. Sed vbi ad galileam venerunt indigenas quidem diſſidentes atq; armatos offendūt ſatrapam vero conueniunt ſatis callide & officijs amicitię dolos tegentem. deniq; poſtq̄ dona eis dedit: redeuntibus inſidias poſuit: illi autem in maritimum quendam locum deducti cui nomē eſt ędippon fraudem intelligunt: ibi enim de promiſſis mille talentis audierunt & q̄ antigonus pleraſq; mulieres ex his quas ipſi haberent inter quingentas partes deuouiſſet: quodq; ſibi ſemper a barbaris prę ſtruerentur inſidię. Olim enim capti eſſent niſi mora fuiſſet dum hieroſolymis caperetur herodes: ne ſibi pręſciens quę de his agerentur caueret: hęc iam non verba erant ſolum. Nam & cuſtodes haud procul abeſſe conſpiciebant & tamen phaſelus hircanum deſerere non eſt paſſus q̄uis eū ſœpius moneret vt fugeret: cui ſaramalla tunc ſyriorum ditiſſimus dixerat quemadmodum eſſent omnia de inſidijs conſtituta. Sed conuenire ſatrappam maluit atq; in os exprobrare q̄ ſe inſidijs appetiſſet: ac maxime quia pecunię cauſa talis extitiſſet cum: plures ipſe pro ſalute daturus eſſet q̄ pro regno promiſſet antigonus. Ad hęc parthus ſubdola ſatiſfactione ſureq; iurando ſuſpitionem depręcatus perrexit ad pacorum: ſtatimq; a parthis qui remanſerant quibuſq; iuſſum erat phaſelus atq; hircanus comprehenduntur: periuria ſimul ac perfidiam execrantes: at interim miniſter ad hęc miſſus herodem cepere moliebatur: eumq; fallere vt extra murum procederet ſicut ſibi mandatum fuerat conabatur. Ille autem ſuſpectos habere ſolitus ab initio barbaros: & tunc minime dubitans in hoſtes incidiſſe litteras quę inſidias indicarent prodere nolebat q̄q̄ ſatis idoneam cauſam pacorus pręrēderet epiſtolas portantibus obuiam ire debere. Nec enim aut ab hoſtibus eſſe captos aut quicq̄ de inſidijs. ſed quę phaſelus geſſiſſet his contineri. Iamdudum autem ab alijs audierat herodes fratrem ſuum phaſelum eſſe correptum & hircanum cuius filia marianne prudentiſſima feminarum multis eum pręcibus ne proderet orabat neue ſe crederet manifeſtis iam conatibus barbarorū. Adhuc autē pacoro cū ſocijs deliberante quo nā modo clā patraret inſidias nec enim fieri poſſet vt tantę ſapientię vir ex aperto circūueniretur: nocte herodes cū propinquiſſimis ſibi perſonis ad idumeam ignaris hoſtibus proficiſcitur.

Barzaphanes parthus cum pacoro regis filio biēnio Syriā deturbāt. Iyſania filio ptholomei mille talenta & mulieres quigētas promittēte vt antigonū in regnū inducāt & hircanū exturbent.

Herodes ob ſuorum iuſtionē paratus pleroſq; trucidat.

Pacorus pacis arbiter ab ātigono doloſe petitur quē phaſelus cœpit hoſpitio. Natura barbari fidē negligunt. Pacori dolus.

Hircanus & phaſelus iſidioſe capti i ędippō deducuntur.

Phaſelus hyrcanū deſerere nolens & ſi a Saramalla ſup iſidijs edoctus eſſet.

Herodes doloſe impetitus litteras inſidiarū indices prodere abnuit.

Herodes mariānes ſuaſu hoſtiū euaſit iſidias & vadit in idumeā

Victor hærodis arcem edificauit quē vocauit herodion.

Iosippus fr hærodi obuiam venit in idumea.

Parthi hierusalē deprędantur.

Eoq; cognito parthi eum persequębātur. Et ille matrem quidem fratresq; suos desponsatāq; puellam cum matre minimosq; fratres pertendere iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat multisq; per omnes conflictus interemptis. ad castellū massada properabat. Grauiores autē parthis in fuga iudeos expertus est. Qui cum super molesti fuissent. sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertarunt. Vbi herodes victoria potitus cum multos interfecisset: ipsum lotū in memoriam præclari facinoris edificatū locupletissima exornauit regia. arcēq; in eo munitissimam condidit: ac de suo nomine herodion vocauit. Et tunc quidem cum fugeret multos ad se applicabat. Postea vero q̄ de ydumea venit. occurrit ei frater Iosippus alias Iosephus turbamq; sequētium dimitti persuadet: nec enim capacem esse tantę multitudinis massadam. Erat autē supra q̄ nouem milium multitudo. Itaq; paruit herodes eius consilio. & impares quidem necessitati per ydumeam dimisit cū viatico: lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit atq; ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis qui mulieres defenderent. itemq; commeatu qui satis esset obsessis: ipse in petram ciuitatem arabię perrexit. ¶ Parthi autem apud hierosolymam in prędam versi in fugientium domus ac regiam irruebant: solis hircani pecunijs abstinentes: quę trecenta talenta superabant. Aliorum vero spe minores inueniebant q̄m herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicās: quicquid erat in opibus pręciosū in ydumeā multo ante cōportauerat eiusq; sociorum itidem quisq; fecerat.

¶ Parthi Antigonum iudeorum regem constituentes hircanum & phaselum vinctos tradunt verberandos qui hircani aures ne pontificium quandoq; recipiat obtruncauit. Phaselus vero antigonus virtute pręueniens cum nec ferri copiam nec liberas haberet manus saxo caput percutiens interijt cū gaudio moriens morti suę heroidem cognoscens vltorem. parthi autem hyrcanum vinctum ducūt in parthiam herodes quoq; fratrem adhuc viuere credens vt ipsum liberet sollicitus est pecuniam mutuare quam arabum rex recusat vnde herodes indigratus versus ęgiptum recedit vbi a cleopatra honorifice receptus est: sed regię spretis prębus & hyemis asperitate maxima ędificata naui romā petit vbi ab antonio cui quę facta sunt nunciauit benigne est receptus eumq; tūc regem proposuit facere iudeorum antigonum inimicum cognoscens & cōuocato senatu antipatri merita prędicauit: & herodes a senatu rex creatur cuius regni primo die apud antoniū cenatum est. Capitulū tertiūdecimū.

Antigonus parthi nō solū regē cōstituūt sed ei hircanū & phaselum victos tradūt verberādos qui hyrcani aures truncauit ne pōtificiū quandoq; recipiat.

UErumtamen postq̄ pręda potiti sunt parthi ad hoc iniurię processerunt vt omnem terram illam bello implacato replerent marisa quoq; ciuitate vastata nec solum ātigonum regem constituerant: verum etiam faselum: & hircanum vinctos ei traderent verberandos. At ille hircani quidem auriculas dentibus truncat ne solutus quidem rebus mutatis vnq̄ pontificatum recipiat. Ab integris enim celebrari sacra oportet. ¶ Faseli verovirtute pręuentus est antigonus. Qui cū nec ferri copiam nec manus liberas haberet: ad saxū fracto capite interijt. Atq; ita ꝓbato q̄ verus herodis frater esset. Hircanusq; degenerasset. viriliter vita fungitur: dignum operibus humanis obitum assecutus. Fertur tamen & aliud q̄ ex illa quidem plaga resipuerit: sed veluti curandi eius causa missus ab antigono medicus venenis malis vulnus expleuerit eoq; illū pacto peremerit. Vtrūuis autem verius sit: prędarum habet initium. Denicq; aiunt eum priusq̄ efflaret animam cognito ex quadā muliercula q̄ herodes euasisset dixisse. Nunc bono animo discedam qui vltorem inimicorum viuum reliquerim. Ille quidem sic moritur. ¶ Parthi autem q̄q̄ mulieribus caruerint quas maxime cupiebant. regibus tamen antigono apud hierosolymam compositis vinctum in parthiam hircanum ducunt. ¶ Herodes autem obstinatus in arabiam velut adhuc viuo fratre suo festinabat vt pecunias ab rege acciperet quibus ex solis exortatum iri pro faselo sperabat auariciam barbarorū. Etenim reputabat si arabs minus paterne amicitię memor fuisset animoq; liberali paratior. vel mutuum ab eo sumere q̄ redemptionis causa preberet: pignori opposito ipsius filio quem redimeret: secum enim habebat fratris filium septem annis natum: trecentaq; talenta dare decreuerat interpositis pręcationi tyrijs Sed profecto studium fortuna pręuenerat & phaselo mortuo nec quicq̄ fratrem diligebat herodes. Non tamen vel apud arabas saluā esse amicitiā reperit. Malichus rex eorum iudeis pręmissis qui hoc ammonerēt q̄ primū eū reuerti ex similibus suis iubet simulatione quidē parthos per legatos petisse vt herodē arabia pelleret. Certa vero causa fuit q̄ vicem antipatro debitā negare ꝓposuerat: neq; pro bñficijs ab eo perceptis aliquid eius filijs grę repēderet: cōsolationis ęgentibus. Impudētię alias iprudētię vero suasores habebat qui ātipatri vellēt obiurare deposita. Erant aūt circa eū potētissimi: ꝓinde herodes quidem vbi arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehēdit vnde amicissimos existimabat: eaq; respondū nūcijs quę dolor iperault: ęgiptū versus recedit. Et prima quidē vesperi in quodā agresti phano dum postuenientes recipiebat. tendi: postero autem die cum rinocuram peruenisset fratris eius mors nunciatur acceptoq; tanto luctu quandoq; curarum estum deposuit & ibat vlterius. Itaq; arabem fero factum penituit: & qui reuocarent eum quē contumeliose tractauerat, velociter misit, Herodes autem

Parthi hyrcanū vinctum ducunt in parthiam

Herodis studiū pro fre liberādo

Arabum rex herodem recusat hunc vocat ege sippus rochum. Recedit hærodes versus ęgip. & mortē fratris sciuit in rinocura/hāc.li.xiiij.anti. ca.xiij. vocat andriua rura.

etiam hunc in pelusium preuenerat. Ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus rectores adit & illi eum famam viri dignitatemq; reuerenti alexandriam prosequūtur. Transgressus ad ciuitatē honorifice a cleopatra susceptus est: ducē sibi militum eum fore ad ea quę parauerat existimāte despectis aūt reginę precibus: neq; hyemis asperitatem neq; marina discrimina quo minus romam nauigaret extimuit. Circa pamphiliam vero per ciitatus maiore oneris parte relecta vix in rodum vehemēter bello cassij solicitam. saluus euasit. Amicorum autem suorum ptolomei & saphij receptus hospitio licet rei peculiarie premeretur inopia: maximam tamen edificat nauim triremem: eamq; cum amicis delatus in brundusium atq; inde continuo romam profectus familiaritatis paternę gratia primum cōuenit antonium: eiq; tam suas q̄ totius generis clades exponit quodq; affectibus suis in castello relictus atq; obsidione cinctus supplex ad eum hieme nauigasset. Itaq; tantę miserationis casum miseratus antonius & memoria quidem iunctę cum antipatro dextrę Cum vero ipsius qui aderat cōtemplatione virtutis: etiam tunc eum regē cōstituere proposuit iudeorū: quem ipse tetrarcham ante fecerat. Non minus autem q̄ herodes fauore: odio ducebatur antigoni. Hūc enim & seditiosum & romanis inimicum esse arbitrabatur. Cęsarem quidem sciebat multo q̄ ipsum paratius renouantem antipatri expeditiones quas in ęgipto cū eius patre pertulerat: & hospitiū & in rebus cūctis beniuolentiam cum pręter hæc ipsius quoq; herodis efficatiam cerneret. Verumtamen & senatū conuocabat vbi mes sala & post eum Atratinus astante herode patris eius merita & ipsius circa populum romanū fidem prosequebantur: quo simul hostem antigonum demonstrarent: non solū q̄ intra breue tēpus his dissidere cœpisset verum etiam q̄ antea quoq; populo romano despecto: parthorum suffragio regnum curauisset accipere. ¶ His aūt cōmoto senatu cū antonius etiā bello cōtra parthos gerēdo vtile esse diceret herodē regē creari oēs assentiunt. Dimissoq; concilio antonius quidem & Cęsar egredieban tur mediū stipantes herodem: cōsules autem cū aliis magistratibus antecedebāt cęsari hostias decretūq; senatus in capitatolio reposituri. Primo autem die regni herodis apud antonium cenatum est.

Herodes a cleopatra honorifice receptus sed regine spretis p̄cibus & hyemis asperetate Romam adit.

Herodes Romā veniēs antonio quę facta fūt nūciat q̄ ab eo benigne est receptus eūq; tūc rege ꝓposuit facere iudeorū antigonū iimicū cognoscēs & senatu cōuocato p̄is merita p̄dicant.

¶ Herodes rex a senatu creatur Antonius prio die regni herod cenam fecit. &c.

¶ Antigonus massada obsidens inclusis aqua carētibus pluuia diuinitus puteos impleuit ventidius autem a romanis missus vt parthos a syria prohiberet pecuniis corrumpitur & discedens silonē reliquit qui ab antigono similiter mercede corrumpitur herodes vero aucta virtute massadam ab obsidione voluit liberare sed eum impediuit ioppe hostilis qua capta herodes ad massadam suos liberaturus properat Indigenas variis modis sibi associans quia massada hierusalem contra antigonū proficiscitur & circa eius mœnia se pro bono populi venisse proclamari iubet seq; de nullo vlturum omnesq; condonare offensas: quę proclamatione exaudiretur ab antigoni sectatoribus impeditur. tūcq; silonis reuelata est corruptio. Herodes quoq; magistratus & milites orat vt quem a cęsare antonio & senatu deductum honorifice cognouerant non deserant eosq; pœnuria liberare pollicetur q̄ antigonus molitur impedire. Herodes autem decem cohortibus munitus hierichonta pergens vacuā inuenit incolis quingentos tamen cum mulieribus & familiis montiū fastigia occupātis dimisit reliquam autem ciuitatē romani expilant. Antigonus vero silonis corruptione partem exercitus suscepit lodis in gratiam herodes autem idumeam cū equitibus & prępeditibus cōmouit. Cumq; capta sepphori milites hyemalibus brumis defatigatos refocillat & aduersus latrones animum dirigit galileamq; a latronibus purgauit pecunia militibus pro stipendiis distributa ferorę quoq; fratri minimo scripsit vt & foro venalium consuleret muroq; castellum alexandrium cingeret. Capitulum quartumdecimum.

Antigonus tunc iclusos apd massada obsidet q̄ bus aqua carēti bus diuinitus pluuia puteos impleuit.

Ventidius a romanis missus vt prohiberet parthos a Syria sed pecuniis corrūpit & discedens reliquit Sylonē.

EOdem vero tempore antigonus apud massada inclusos obsidebat: aliis quidem victui necessariis abundantes: aquæ autem inopes Vnde Iosippus quoq; frater herodis cum ducentis familiaribus suis ad arabas confugere cogitabat: audito q̄ eorum quæ in herodem commiserat malichum pœniteret. Castellumq; reliquisset: nisi circa noctem qua exiturus erat plurimum ymbrium contigisset effundi. A qua enim repletis puteis fugiendi causa non erat a deo vt etiam vltro in antigoni militē eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prelio: nunc insidiis neci darent. Non tamē illis omnia pro voto cedebāt sed ipsi quoq; interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux romani militis ventidius prohibitum missus parthos a syria post illos in iudeam venit. verbo quidem vt iosippo & qui vna obsidebantur ferret auxilium: re autem vera vt pecunias auferret antigono. Itaq; cum non longe ad hierosolymis tetendisset quęstu explectus: ipse quidem cum plurima exercitus parte discessit sylonem vero cum paucis ne furtum deprehenderetur si omnes adduxisset reliquit. Antigonus autem sperans iterum parthos sibi adiumento fore: silonem interim placabat vt pendente spe nihil inquietaret. ¶ Iam vero noui ex italia in ptolomaidem deuectus herodes non parua manu coacta externorum atq; gentilium per galileam aduersus antigonum properabat: ventidij & sylonis fultus auxilio. Quibus dellius ab antonio missus vt herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem ventidius qui

Sylo ab antigono mercede corrumpitur.

Herodes (aucta virtute) massadā ab obsidione vevoluit liberare sed impediuit Joppe hostilis.

Capta Joppe herodes ad massadam suos liberaturus properat i digenas varijs modis sibi associans.

¶ Herodes circa mœnia pclamari iubet p bono populi. venisse seq; de nullo vlturū oēs cōdonare offēsas quę pclamatiōe exaudiretur ab antigoni sectatoribus impeditur.

Antigonus molitur impedire p milites ānonam subministratis hostibus.

Romani ciuitatem expilant.

Antigonus corrupto silone partem exercitus loddis suscepit i gratiam.

Herodes sephori capta milites hyemalibus brumis defatigatos inibi refocillat: & aduersus latrones aiam dirigit

Herodes diu immoratus contra latrones i spelūcis delitescentes

busdam turbas in ciuitatibus quę propter parthos euenerant componebat: sylonem vero antigonus in iudea mercede corruperat. Non tamen herodes opis egebat. In dies enim singulos quo manū promouebat: augebantur eius copię. Nam prēter paucos: omnis ei galilea cōsensit. Et propositum habebat prēmium necessarium massadam vt primum affines suos obsidione liberaret sed impedimento fuit ioppe. Hęc enim prius q̄ hostilis esset: eximenda videbatur. ne dum ipse peteret hierosolimā tutamen aliquod a tergo inimicis relinquęretur. Sylo autem iungit agmina inuenisse gaudens resistendi occasionem q̄ eum persecutio prēmeret iudeorum. Hos autem herodes parue manus excussione perterritos mature in fugam conuertit: & sylonem male repugnantem periculo eripit. ¶ Deinde capta ioppe suos liberatum ad massadam festinabat cum indigenarum alios amicitia paterna sibi socia ret: alios ipsius gloria: nonnullos vtrisq; beneficijs debita vicissitudo plurimos tamē spes vt a rege certissimo. Iamq; enim validissimas quęsierant copias. Sed antigonus iter eius impediebat loca insidijs oportuna prēueniens vnde nullum aut minimū afferebat hostibus detrimētum. ¶ Herodes autem facile receptis e massada pignoribus suis & rebus: a castello in hierosolimam perrexit. Cui se tam silonis milites q̄ ceteri ex ciuitate iunxerūt: virum eius timore perculsi. Castris autē positis in occidua regione oppidi custodes eius parthis ipsum sagittis & iaculis impetebant ab alijs vero per cuneos excurrentibus primę frontis acies temptabātur. Herodes autem primo circa muros declamari iussit. populi se bono & saluti ciuitatis aduenisse. pœnasq; a nullo q̄is manifesto inimico repetiturum: sed discordissimis etiam offensarum oblīuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars antigoni obstaret quo minus aut prēcones exaudire aut voluntatē mutare quispiam posset quod reliquū erat suis imperat murorum defensores adulcisci. Atq; illi statim sagittis cunctos ex turribus fugā verterunt. Ibiq; cum sylonis detecta corruptio est. Multis enim militū sub armatis qui rebus agere se necessarijs acclamarent. pecuniamq; alimentis poscerent atq; hyemandi gratia in loca oportuna dimitti. nam ciuitati proxima deserta erant ita omnibus ab antigono ante prouisis: & incitabat exercitum & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum rectores qui sylonis parerēt. sed etiam milites vbi essent plurimi conueniendo rogabat ne destituerent quem scirēt a cęsare & antonio & senatu deductum in vno die pollicitus eos pœnuria soluere. Deinde hęc precatus ipse ad agros abijt: tātamq; his exhibuit copiam commeatus vt sylonis omnes accusationes premeret: simulq; prospiciēs ne vel in posterum ministrare desinerent. accolas samarię per ępistolas ammonebat. Nam ciuitas eius sedentelę dederat: vt alimenta & vinum & oleum & pecora in hiericonta deferrent. Hoc vbi audiuit antigonus: statim hostes qui frumenta prohiberent. atq; insidijs opprimerēt. per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt: & iam magna manus armatorum super hierichonta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant: si qui exportarent victui necessaria speculantes. ¶ Non tamē herodes otiosus erat: sed ex cohortibus comitatus quinq; romanis & quinq; iudeorum. quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti. prēterea paucis equitibus hierichonta peruenit. Et ciuitatem quidem vacuam habitatoribus reperit: quingentos vero cum mulieribus ac familijs montium occupasse cacumina. Et hos quidem captos dimisit. Romani autem in reliq̄ ciuitatem irruunt eamq; diripuere: cū plenas domos offendissent omnigenū condotionum. Rex autē apud hierichonta prēsidio collocato reuersus est: romanūq; militē in his quę sibi cesserant ciuitatibus hoc est idumea. & galilea & Samaria hic maturū dimisit. ¶ Antigonus quoq; sylonis coruptione meruit vt partem exercitus loddis susciperet in antigoni gratiam. Et romani quidem armorum cura soluti: rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat: sed idumeam duobus milibus peditum. & quadringentis equitibus misso etiam fratre suo ioseppo cōmouit: ne quid noui cum ātigono fieret. Ipse autē matre cum alijs quos ex massada liberauerat affinibus suis in samariam translata ibiq; tutissime collocata vt cętera galileę subuerteret: atq; antigonū prēsidio expelleret: proficiscitur. Cumq; sephorim licet vehemētissime niteret: peruenisset: facillime ciuitatem capit custodibus eius āte aggressionē fuga dilapsis. Ibiq; suis militibus quos hiems fatigauerat recreatis: erat enim magna copia cōmeatus: aduersus latrones in speluncis agētes direxit animū qui plęraq; illius regionis incursantes nō minoribus q̄ belli cladibus incolas afficiebant. Prēmissis autē tribus peditum cohortibus vnaq; ala equitū in vicum arbella ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamē eius incursum hostes extimuere. Sed armati obuiā procedebant pericia bellatores & ferocitate latrones. Deniq; prēlio cōmisso dextro ipsorum cornu sinistrum. Herodis in fugā pellitur. Ille autē de suo dextro circumgressus velociter subuenit Et suos quidem a fuga retrahit. Irruendo autem in hostes impetum persequētium refrenabat donec a fronte pugnantes violentię cōcesserunt. Qui tamen eos vsq; ad iordanem cedēdo persequębatur & magna fugientiū parte perempta cęteri trans fluuiū dissecti sunt. At galilea metu purgata est nisi q̄ eis delitescentes in speluncis latitātes reliquerāt eorūq; causa diutius ibi remorādum fuit. Quamobrem primum labo-

ris fructum militibus rependebat centum quinquaginta nummorum dragmas singulis diuidendo eo rumq; rectoribus multiplicatam summam ad hiberna mittendo. ¶ Ferorę autem fratri minimo scripsit vt & foro venalium consuleret:muroq; castellum alexandrium cingeret.Quę ab illo curata sunt.

¶ Premia militibus repẽduntur & rectoribus multiplicantur.

¶ Ventidius Antonio athenis diuersante silonem & herodem ad expeditionem in parthos accersit herodes vero libenter ad ventidium silone dimisso aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum nullusq; latronum herodios conseruare: volenti sese dederevoluit sed senior quidem septem filiorum pater ipsos cum vxore ne herodi quędam commiserantisese darent ipsos trucidauit. sibiq; postea mortem conciuit herodes autem subactis latronibus prefecto ptolomeo in Samariam redijt qui abijs qui galileam infestabant trucidatur quorum postea multitudinem interemit Herodes. Ventidius quoq; antonij iussu interempto pacoro mille equites & duas cohortes i auxilium misit herodi.Herodes quoq; macherę iniquitatem accusaturus properat ad antonium qui precibus tamẽ in gratiam regis redijt herodes quoq; Samosathan aduenies obsidionem terminauit multis barbaris interfectis Iosippus autem contra fratris iussum in antigonum bellum mouens cum recentibus romanis militibus occiditur vnde antigonus victoria minime contentus seuit in mortuum & caput eius abscidit pro quo ferora.l.offerebat talenta.

Capitulum quintumdecimum.

Antonio Athenis diuersãtevẽtidius ad expeditionẽ in pthos sylonẽ & Herodem accersit.

Modus latronũ euincendorum.

Horrificus senis facinus qui trucidãs.vij.liberis & vxori sibi mortem consciuit.

ITaq; circum athenas versabatur antonius.Venditus autem ad bellum cõtra parthos Sylonem atq; herodem accersijt:mandato eis per epistolas vt iudeę statum ante componerent.Sed herodes libenter ad ventidium sylone dimisso:ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum.Iste autem speluncę in preruptis montibus erant vndiq; inaccessę. transuersosq; tantum ac per angustos ascensus habebant saxumq; ab earum fronte vsq; ad fauces altissimas pertinebat rectumvallibus imminẽs vt aliquandiu quidem rex incertus esset pro loci difficultate quid ageret. Postremo autem molimine vteretur satis incauto.Etenim valentissimus quisq; demissus arculis exponebatur in hostia spelucarum:sicq; cum familijs eos mactabant: ignemq; repugnantibus inijciebant.Cumq; aliquos ex his cõ seruare vellet herodes:vt ad se recederent voce præconis edixit. Sed illorum neq; voluuntarium se quisq; ei tradidit & quosuis coegerat. multi mortem captiuitati pertulerũt. Vbi etiam senior quidam septem filiorum pater.orantes cum matre filios vt egredi sibi ad fœdera permitteret:occidit hoc modo.Iussit exire singulos:ipse ad hostium stabat & prodeuntem filiorum quemq; trucidabat herodes autem e spelunca prospiciens & dolore conficiebatur:& vt filijs parceret seni dextram cum precibus porrigebat.Ille autem dictis eius nequaq̃ mitior factus: insuper velut humilis animi contempsit herodem:& post filios occidit vxorem. Derectisq; desuper mortuis: postremo semet precipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis herodes relicta exercitus parte quanta ne quis rebellare temptaret satis esse arbitraretur eiq; parthi ptolomeo præposito in Samariam rediit:armatorum quidem tria milia.sexcentos vero equites in antigonum duces.Tuncq; propter eius absceſſum nacti licentiam quibus galileam turbare mos erat: ptolomeum vero militum rectorem aggressi nec opinantem interficiunt egros autem vastabant:in paludes autem atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis herodes mature succurrit:& magnam quidem eorum multitudiuem morte cõsumit.Omnibus autem castellis obsidione liberatis.huius mutationis causa multam exegit a ciuitatibus pecuniã centum talenta.

Herodes subactis latrõibus pfecto ptolomeo in samariam reuertitur.

Ventidius iterẽpto pacoro ãtonij iussu mille equtes& cohortes duas in auxiliũ herodi misit.

¶ Iam vero parthis expulsis:occiso etiam pacoro:ventidius antonij litteris monitus equitum mille auxilia duarumq; cohortium aduersus antigonum mittit herodi.Eorum autem ducem macheram vt ad se adiutum veniret:per epistolas rogauit antigonus & de vi herodis multa conquęstus:& pecuniam dare pollicitus.Sed ventidius nec enim ad quod missus fuerat negligendum putabat.presertim cum plura daret herodes in proditione quidem ei nõ paruit: simulata vero amicitia res antigoni exploratum perrexit:non admisso herodis consilio dissuadentis id fieri.¶ Antigonus autem quia:presensit quid cogitaret:ciuitatem ei clausit:& tanq̃ hostem vlciscebatur ex mœnibus:donec macheram incepti puduit:& in amathũtem ad herodem recessit.Iratus autem qp res aliter cesserat.quoscumq; iudeos offendisset interficiebat: vt nec vel herodianis parceret: sed & antigonianis omnibus abutebatur.Hec cum egre ferret herodes in macheram quidem vindicare voluit tanq̃ in hostem: ira cundiam vero repressit:& ad antonium properabat:apud eum accusaturus macherę iniquitatem.Ille autem delicta sua reputans:velociter regem consequitur vtq; in gratiam secũ redeat multis precibus effecit Neq; tamen herodes a proposito suo reuocatus est:quo minus ad antonium pergeret.Sed cũ audisset cum magnis viribus oppugnar: samosatam iuxta eufratem validissimam ciuitatem:acrius festinabat:oportunum hoc esse tempus perspiciens demonstrandę virtutis & vt magis magisq; placeret antonio.Deniq; mox vt ad eum venit finem attulit'obsidioni multis barbaris interfectis:magnaq; prede parte sibi destinata;vt antonius quidem quãq̃ eius virtutem antea mirabatur tamen etiam

¶ Herodes macherę infẽsus ad antoniũ ꝓperat macheram accusaturus;qui precibus in gratiam regis rediit.

Iosippus contra ffris iussū in Antigonū mouens pręaiose depugnās cū romāis militibus recēdibus occiditur.

tunc magis eandem opinionem haberet: multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: ātiochus vero tradere samosatam cogeretur. Cum hęc agerentur: res hærodis in iudea fractæ sunt. Reliquerat enim iosippum fratrem qui omnia procuraret cum mandatis huiusmodi. vt neq; ante reuersionem suam aduersus antigonum commoueret quia non firmum esset auxilium machere. quantum delictis superioribus probaretur. Verum iosippus vbi fratrem procul abesse cognouit. immemor pręceptionis hierichonta cum quinq; cohortibus a machera secum missis petit: vt maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursu autem per montana atq; aspera loca oppressus & ipse cadit: magnam viri fortis in ea pugna gloriam consecutus: & omnes romani milites pereunt decem enim lectę erant de syria cohortes: nec veterum militum quemq̄ permixtum habebant: qui belli posset operibus opitulari. Antigonus autem victoria minime contentus fuit: sed eo processit iracundie: vt mortuum quoq; iosippū verberaret. Deniq; nactus corpora mortuorum: etiam caput eius abscidit q̄us quinquaginta talenta ferebat frater eius pręcium redemptionis offerret.

Antigoni fautores herodis optimates aquis submergere conantur.

¶ Antigoni fautores herodis optimates aquis submergere conantur. Sosius vero syrię prępositus captis samosatis ab antonio auxiliari iubetur. Hęrodi qui apud daphnem somnijs & nuncijs de fratris nece certificatur quiq; propter casum præter spem ei accidentem deo carus creatus est Romani q; ab hostibus telis & lapidibus sauciatis hęrodes ipse telo vulneratus est. Antigonus autem pappum in samariam mittente hærodes captis municipijs cesisq; duobus habitatorum milibus ad copias suas rediit cui multi iudeorum varijs inducti rationibus adhesserunt quiq; fraternę cedis recordatione acrius dimicabat & fusis & hostibus ingens fit excidium tantaq; cadauerum per vias erat multitudo vt etiam victoribus transitus obstrueretur statimq; hęrodes ad hierosolymam perrexisset nisi hiemis asperitas eum prohibuisset. Hęrodi quoq; balneum ingressuro vnico comitante famulo plerique hostes armati occurrerunt qui attoniti licet inermis foret diffugerunt. Quidam vero pappi quę iosippū interemerat caput obtruncans ferorę mittit.

Capitulum sextumdecimum

Antigoni fautores sūmates herodis studiosos aquis obruunt.

Sosius syrię prępositus capta samosata ab antonio iubetur herodi suppetiari.

ANta vero nouitas post Antigoni victoriam galileę res occupauit: vt qui partibus eius magis fauerent. productos optimates herodis studiosos lacu summergerent multaq; ydumea quoq; mutarentur: vbi macheras castelli cuiusdam instaurabat mœnia cuius nomen est togitha alias gottha Neq; horum quicq̄ herodes audierat. ¶ Captis enim samosatis antonius & prępositō syrię sosio, iusso quoq; vt herodem aduersus antigonum adiuuaret: discessit in ęgiptum. Sosius autem duabus cohortibus in iudeam pręmissis quarum herodes vteretur auxilio: ipse cum cętera manu militum sequębatur ¶ Herodi autem prope degenti apud daphnen antiochię: mortem fratris somnia significant. Cumq; turbatus persiluisset stratu ecce nuncij cladis intrabant. Quare prę dolore paululum quęstus maxima luctus parte delata in hostes properabat: vltra vires iter accelerans. Et vbi ad libanum venit octingentos montis accolas assumit auxilio. Namq; his iungit romanorum cohortem: cum quibus non expectata luce in galileam ingressus est: hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum aduertit. Et assidue quidem castellum oppugnare temptabat. Sed priusq̄ id caperet: asperrima coactus hyeme in vicos proximos recepit exercitum. Paucis autem diebus post auctus etiam alterius cohortis præsidio inquam Anthonius miserat. tanto hostibus fuit terrori: vt castellum nocte desererent. ¶ Iamq; per hierichonta properans ibat: vt q̄ primum interfectores fratris sui posset vlcisci. Vbi etiam mirabilis ei monstroq; similis casus euenit. Vnde pręter spem liberatus: opinionę q; deo carus esset adeptus est. Nam cum multi honorati vespera illa cenauisset: postq̄ dimisso conuiuio omnes ęgressi sunt: confestim cenaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum q̄: salutis indicium quantum ad futurum bellum pertineret esse coniiciens mane prima castra commouet hostiumq; circiter tria milia de montibus decurrētium prima temptabat agmina. At manum quidem cum romanis conferere nō satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos dum modo plurimos sauciarent eminus appetebant. Ibi herodes quoq; ipse pręteriens latus iaculo vulnerabatur. ¶ Antigonus autem se non solum audacia suorum sed etiam multitudine superiorem videri cupiens. Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit quibus quidem macheras erat palma victorię. Herodes vero terram peruagatus hostium quinq; municipia capit: duoq; habitatorum milia consumit: exustisq; domibus ad exercitum rediit circa vicum qui appellabatur comachome tendentem. In dies autē singulos magna multitudo iudeorum vel ex ipsa hierichonte vel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret antigoni: alios ipsius Herodis pręclara facinora. Enimuero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congredi festinante pappi milites neq; multitudine neq; impetu perterriti: acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed vbi agmina conflixerūt & cęteri quidē paulisper restiterūt herodes autē fraternę cedis recordatione periculosius dimicās dum

Hærod animus i fratris mortem vindicandam.

¶ Mirus euentus herodis quo deo gratus foret creditus est.

Romāi ab hostibus telis & lapidibus ipetūt herodesq; in latere telo sauciatus ē.

Herodes municipijs captis cesis duobus habitatorū milibus ad copias suas rediit.

modo eius vlciſceretur auctores: aduerſam aciem facillime ſuperat. Deinde ſemper integros aggredi endo: vniuerſas in fugam vertit erat enim plurima occumbentium ſtrages: cum alij quidem in vicum vnde venerant compellerentur: nouiſſimus autem ipſe intraret atq; infinitos occideret. Poſtremo ruens inter fugientes hoſtes in ciuitatem incidit: cum omnes quidem domus armatorum eſſent refertę: plenaq; propugnatorum de ſuper tecta. Et quoniam foris deprehenſos facillime ſuperabat diſturbando edes intus abditos extrahebat: alios conuulſis obrutos faſtigijs multos ſimul necabat. Si quis autem fugiſſet ſubter ruinam eum gladijs armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per oēs vias multitudo congregata eſt: vt etiam victoribus ipſis tranſitus obſtrueretur. Hāc plagam hoſtes a deo non tulerunt vt confluentium turba conſpectis qui in vico periſſent: fuga diſcederet. Statimq; ſucceſſu fretus herodes ad hieroſolymam perrexiſſet: niſi eum hyemis aſperitas prohibuiſſet: hęc enim perficiendę victorię fuit impedimentum: & ne pœnitus opprimeretur antigonus obſtitit: qui ciuitatem iam deſerere cogitabat. ¶ Herodes autem ad veſperam cum laſſos amicos reficiendi corporis gratia dimiſiſſet: ipſe ab armis adhuc calidus more militis lauatum ibat. Siquidem vnus tantum puer eum ſequębatur & priuſq; in balneum perueniret. obuius ei quidam ex hoſtibus gladio armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures qui huc confugerant armati ex acie in balneum: ſed perculſi etiam tum metu ac latitantes vt regem viderūt illum quidem ſtupore debilitati ac tremētes cum inermis eſſet prętereunt: & exitus vero quo fugerent curſu petebant. Itaq; cum alijs caſu qui eos comprehenderet nullus adeſſet: herodi autem nichil pati ſatis fuiſſet: omnes effugiunt. ¶ Poſtremo autem die Pappum quidem antigoni militum ducem abſciſo capite obtruncat: idq; ferore magiſtro exercitus fratri ſuo mittit. in perempti fratris vltionem. Namq; pappus erat: qui ioſippum interfecerat.

Herodes in ciuitatē dilapſus igētē ſtragē patrat.

Victoribus ceſoruq; cadaueribus pręcluditur via. Herodi balneuq; ingreſſurovnico famulo comitante pleriq; hoſtes idē tidē armati occurrere q atto niti licet iermis foret diffugere. Quidā pappi q ioſippū itereme rat caput obtrū cās ferorę mittit

¶ Herodes autem tranſacto hyemis rigore anno regni ſui tertio hieroſolymam profectus ipſam obſidet qui vxorem Alexandri filiam ducturus compoſito exercitu ſamariam petit & poſt nuptias rediens ei ſoſius cum magno exercitu ſociatur: magnaq; fuit vtriuſq; partis obſeſſorum & obſidentium conſtantia Romanis vero per cuniculos ingredientibus quidam herodiani mœnia tranſcendunt deinde ſoſij centuriones vnde expugnata hieroſolyma maxima ſine vllo ſexus etatis autem loci delictu facta eſt ſtrages antigonuſq; ſe ad ſoſij pedes prouolues ab eo antigona irriſorie vocatus vincitur. Herodes vero circa templi cuſtodiam prouidus: romanos a rapinis arcet promittens ſe illis de ſuo ſatisfacturum: ſoſius autem aurea corona delicata ex hieroſolymis audiens antigonum vinctum perduxit. Antonio herodes vero ciuitatis ornatum deficiente pecunia antonio amore victo miſit qui ipſius feminę victus amore ciuitates multas ei donauit quamq; Herodes placans tributarium ſe ei reddidit antonius quoq; atrabazam tigrani filium captiuum decet cleopatrę. Capitulum ſeptimumdecimum.

Hærodes regni ſui āno ſcio hieroſolymam obſidet poſitis añ tē plū caſtris ac diſpartitis copijs tres aggeres ad arces extruēdas áttolli mandat. Herodianorum copiarū nūerus.

UBi autem rigor hyemis ceſſit in hieroſolimam profectus eſt. Muriſq; admoto milite. annus tum agebatur tertius ex quo Romę rex fuerat declaratus: pro templo caſtra poſuit quo facilior erat expugnatio: & antea pompeius cœperat ciuitatem. Exercitu autem in opera diſtributo: ſuburbaniſq; diuiſis: tres quidem leuare aggeres: & ſuper eos turres edificare iubet. Relictis autem qui operi inſtarent edificaciſſimis amicorum ipſe in ſamariam vadit: vxorem accepturus Alexandri filij Ariſtoboli filiam ſibi deſponſatam vt diximus & domum obſidet ſub ſeſſima opera nūcias curatus. Quippe iam hoſpes deſpiciebat. ¶ Igitur vbi eam duxit hieroſolymam redit auctus militum copijs: eiq; ſoſius cum magna equitum peditumq; manu ſociatur. qua mediterraneo prępiſſa itinere: per phenicem ipſe remeauit. Vniuerſo autem exercitu cōgregato ad peditum legiones vndecim. equitumq; ſex milia. pręter auxilia ſyrorum non pro minima parte ducenda. prope a ſeptemtrionali muro caſtra collocauerunt ipſe quidem herodes ſenatus conſulto frœtus a quibus rex fuerat declaratus: ſoſius vero antonio a quo milites quibus pręerat ſciret miſſos herodis auxilio. ¶ Iudeorum autem intra ciuitatem agentium populus varie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conuenięs furore agebatur: multaq; veluti diuinitus de temporibus dictabat & qui audaciores eſſent in collegia conglobati multis modis latrocinabantur: maxime & locis opido proximis victui neceſſaria diripientes: neq; aut equis aut viris alimenta relinquębant. Bellatorum autem conſtantiores obſidentibus oppoſiti & muris opus aggerum prohibebant & contra inſtrumenta oppugnantium ſemper nouum aliquod obſtaculum moliebantur. In nulla autem re ſicut in cuniculis ſuperabant. ¶ Rex autē aduerſus latrocinia quidem occultas militum excogitauit inſidias quibus eorum reprimerentur excurſus inopiam vero alimentorum longinquis tranſuectionibus adiuuari diſpoſuit. At pugnę intenti q̄is omnē modum audacię ſupergrederentur. Romanorum tamen peritia vincebatur. Nichilominus a parte cū his certa morte propoſita confligebant: Ex improuiſo autem Romanis per cuniculos inter medios emergentibus priuſq; muri pars aliqua diſtrueretur/ alteram eius vicem muniebant. Prorſus neq; ma-

Iudeorū hieroſolymā ihabitātiū turbatio ac quorūdā petulentia audaciorum.

Quanta cōſtantia obſidentibus reſiſtitur.

In latronum inſurſiones paranſtur inſidię.

Romani per cuniculos intergrę diuntur.

Post quiq; mensiũ obsidionem quidam herodiani mœnia transcendũt deinde sosij cẽturiones.

¶ Antigonus se ad sosij pedes p uolues ab eo antigona vocatus subsanãdo vicit.

¶ Herodes circa templi custodiã prouidentia

Herodes a rapinis romanos arcet pollicitus sosio eas permittẽ se illis de suo satis daturum.

Sosius aurea corona deo deuota antigonũ vinctum Antigono perducit.

Malicia Cleopatre & auaricia.

Antonius femineo victus amore ciuitates multas ei dedit.

Herodes Cleopatram placans tributum dedit.

nibus neq; machinis deficiebant quoniam vsq; ad vltimum repugnare decreuerãt. Deniq; tanto exercitu circum sedente per quinq; menses obsidium tollerauerunt donec quidam ex his quos lectos habebat herodes aussi murum transgredi ciuitatem irruperunt: & post eos sosij centuriones. ¶ Igitur ante omnia phano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima vbiq; mors erat. Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: herodes vero manu iudaica summo intenta studio ne quis penitus ex aduersarijs resideret. Mactabantur autem quam plurimi & per angustiores vicos oppidi & in domos compulsi: vel si ad templum etiam confugissent necvlla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex vbiq; dimittens rogaret vt parcerent: nemo tamen dextram continuit Sed veluti furentes omnem persequębantur ętatem. ¶ Ibi tum etiam antigonus neq; priorem: neq; presentem fortunam cogitans domo discedit & ad pedes sosij prosternitur. Ille autem nichil eum tãtæ mutationis causa miseratus. Et intemperanter derisit: & antigonam appellauit neq; tamen etiam custodię liberum dimisit vt feminam. Itaq; ille quidem vinctus asseruabatur. ¶ Herodes autem quoniam hostes vicisset. vt externa quoq; auxilia sub iugũ mitteret prouidebat. Visendi enim templi sanctorumq; eius studio. omnis peregrina multitudo fuerat incitata. Ob eamq; rem hos minis: alios precibus modo nullos armis etiam refrenabat. & acerbiorem quam si victus fuisse existimans sibi fore victoriam: si quod videri nefas esset (culpa sua) visum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit: multa inuectus in sosium si vacue facto viris & pecunijs opido romani regem solitudinis reliquisset qui pro tanta ciuium cede totius orbis terrę imperium vile precium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente vt pro labore obsidionis predarum licentiam milites haberẽt; ipse de suis facultatibus mercedem singulis distrbuturum esse firmauit. Atq; ita redemptis patrię reliquijs promissa complebat. Nam & militum quemq; liberaliter: & pro merito duces ipsumq; sosium regia largitate donauit vt nemo egens pecunijs abiret. ¶ Post hęc sosius aurea corona deo dedicata ex hierosolimis remeauit: antonio dictum antigonum ducens. Et illum quidem vana spe vitę cupidum vsq; ad vltimũ diem ignauia vigna securis excœpit. ¶ Rex autem herodes discreta multitudine ciuitatis suarum quidem partium studiosos quo magis sibi beniuolos faceret. honorifice tractabat: antigonianos autem necitra debat. Et cum pecunia defecisset: diuiso quicquid ornamentorum haberet diuisum antonio eiusq; eo mitibus misit: non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim antonius Cleopatrę amore correptus in omni re cupidini cesserat. ¶ Etenim cleopatra vbi tanta cognationem suam seuicia persecuta est vt neq; propinquus ei sanguine supereset cedis rabiem contulit in extraneos. Syrorumq; optimates apud antonium criminando suadebat eos interfici: vt eo modo cuiusq; possessiones dominio suo facilius quęreret. postea vero q̃ in iudeos atq; arabas vsq; extendit auariciam: vt reges eorum herodes & malichus interirent occulte moliebatur. Deniq; cum vel in parte præceptorum resipuisset antonius: occidere quidem viros bonos tantosq; reges iniustum esse dixit: quod autem his morte propius erat inter amicos vltra non habuit: sed multa terra ex eorum finibus precisa. Et quod erat in hiericonte palmetum quo balsamum gignitur: & ciuitates preter tyrum & sydonem cunctas intra flumẽ eleutherum ipsi dedit. Quorum potita domino & eufratem vsq; partis bellum inferentem antonium prosecuta per appamiam & damascum in iudeam venit. Atq; hic herodes licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset tamen trecentis talentis annuis abscisas regno suo possessiones impetrat sibi locari ipsamq; omnibus obsequijs placans in pelusium vsq; ducit. Nec multum interea tempus & antonius ex parthis aderat: captiuumq; artabanem tygranis filium dono Cleopatrę ducebat. Nam cum pecunijs omniq; preda parthus illi statim condonatus est.

¶ Cleopatra herodem callide ne cum Antonio vadat impediens vt sibi contra arabes bellum cõmittatur procurat: contra quem in arabes victorem themon Cleopatrę dux, venit vnde arabes recreati herodis. exercitum fugant quorum tamen herodes ipse fines incursionibus vexit: terrę motus quoq; maximus in iudea. xxx. hominum milia cum infinitis pecoribus (manente exercitu incolumi) occidit: arabes quoq; iudeorum legatos interemerunt herodes vero suos hostium aduentu perterritos ad bellum contra ipsos excitat vnde animati victores contra arabes extiterunt quiq; fiti compulsi ipsos tradunt herodes quoq; ab ipsis patronatus optatus est.

Cleopa callide herodẽ impedit ne cũ ãtonio vadat sꝫ vt sibi bellum i arabas cõmittatur procurat Victoria Herodis cõtra arabes

Capitulum octauum decimum

Onciato autem bello actiaco herodes quidem cum antonio proficisci paratus erat. & alijs per iudeam turbis liberatis: & hyrcania potitus quem vicum antigoni soror tenebat. ¶ Verumtamen a Cleopatra callide ne periculorum Antonij particeps fieret intercluſus est. regibus enim mvt diximus insidias tendens bellum in arabas vt herodi commiteret persuadet Antonio. Q; si vicisset arabię: si victus esset iudeę domina cõstitueretur: alterumq; potentium per alterum pessundaret. Sed hæc eius voluntas: ad herodis cessit arbitrium. Nam primum pigneribus hostium captis magnum quem conflauerat equitatum circa diospolim in eos mittit: Et q̃s fortiter

reſiſtentes ſuperauit. Cum autem iam victi eſſent maiore motu arabes ſuſcitantur. Et infinita manus in vicum ſyrię celeſcanathan congregati expectabāt iudeos Vbi rex eos hęrodes cū exercitu aggreſſus bellum cōſultius amministrare tentabat: caſtraq; muro cingi pręcipiebat. Non tamē ei paruit multitudo: ſed priore victoria freti arabas impetunt: & prima coitione in fugam verſos vrgebant. In perſecutione vero inſidijs periclitaſ hęrodes vici canathon indigenis ab athemone dimiſſis: qui ex Cleopatrę ducibus ſemper ei fuerat inimicus. Namq; horum incurſu recreati arabes pugnam repetūt: iunctiſq; agminibus circa ſaxoſa loca & deuia hęrodis militem fugant plurimis cede proſtratis. Qui vero ex pręlio ſeruati ſunt: in vicum ormizam confugiunt. Vbi etiam caſtra eorum cum hominibus circumgreſſi arabes: ſicut erant plena cœperunt. Neq; multo poſt accepta clade hęrodes aderat cū auxilijs: ſeruis q̄ vſus popoſcit. Huius enim vulneris cauſa fuit prępoſitorū militibus contumacia: qđ iuſſis obedire noluerint. Non enim repentino commiſſo pręlio: nullum inſidiandi athemon tempus habuiſſet. ¶ Rurſus tamen vltus eſt arabas aſſiduis eorum fines incurſionibus inquietās: quodq; ſemel victus eſt ſepe reuocauit. ¶ Sed dum inimicos perſequitur: incurrit ei diuinitus alia calamitas: ſeptimo regni anno & acciaco bello feruente. Namq; veris initio terra mota. infinita quidem pecorum: triginta vero hominum milia peremit: cum exercitus manſiſſet incolumis quoniam ſub diuo tendebat. Ibiq; tum Arabas in maiorem ferociam fama ſuſtulit: triſtibuſq; nuncijs grauius aliquid ſemper affigens. Vnde velut omni ſubuerſa iudea terrę obtinende ſpe: quia neminē ſupereſſe credebant in ea ruūt legatis prius interfectis qui ad ſe venerant a iudeis ¶ Hęrodes autem aduentu hoſtium perterritam ſuorum multitudinem tam magnitudine q̄ aſſiduitate calamitatum fractam ad repugnandum incitare tentabat hęc dicens. Rationem habere non videtur: cur vos pręſens formido pertulerit. Nam diuinę quidem idignitatis plagas merori vobis eſſe non miror: ignauum eſt autem idem perpeti etiam cum incurſus hominum repellendi ſunt. Ego enim tantum ab iſto vt hoſtes poſt terrę motum nō pertimeſcam: q̄ magis putauerim deum hanc illis illecebram dimiſiſſe. vt pœnas redderent. Nō enim tāntum manu armiſq; freti quantum noſtris calamitatibus veniūt Fallax autem ſpes eſt quę non ſuis iuribus nititur: ſed alienis aduerſis. Neq; vero vel ſecundę res vel contrarię apud homies certe ſunt: ſed in vtrāq; partem vicißim videas mutare fortunam: & id exempla vobis propria demonſtrabunt Nēpe pręlio iupiore victores poſt ab hoſtibus victi ſumus: & nunc ergo quantū eſtimare licet illi capientur res ſe fore credentes. Nimis enim cōuidens incautus eſt: mœtus autem prouidētiam docet. Itaq; michi quidem hoc ipſum q̄ timetis: fiduciam ſuggerit Nam cū ferociores q̄ opus erat fuiſtis. & prę ter voluntatem meam in hoſtes egreſſi eſtis: athemon inſidiandi tempus inuenit Nunc autem veſtra cunctatio & minus alacer animus: vt videtur certam michi victoriam ſpondet. Conuenit tamen ante pręlium ſic eſſe affectos. in ipſo autem opere virtutem erigere conſceleratiſq; hoſtibus planum facere. quod neq; humanū aliquod malum: neq; ira celeſtis vnq̄ deprimit formidinem iudeorū. donec ſpiritum vite ducunt: vel eorum quiſq̄ in bonis ſuis arabes dominari patietur: quos aliquotiens pœne captiuos abduxit. Nichil autem vos terreat rerum anima carentium mœtus: neq; arbitremini terrę cōcuſſionem alicuius futurę cladis eſſe portentum. Naturalia namq; ſunt elementorum quoq; vicia nullumq; damnum inferunt niſi quod ex ipſis euenerit. Nam peſtilentię quidem vel famis vel terremotus ſignum aliquod tardius fortaſſe pręceſſerit. ipſa vero cum extiterint ſui magnitudine finiunt. Cęterum quid nobis ampli⁹ q̄ terrę concuſſio: bellum nocere poterit etiā victis. Immo enimuero maximū iminētis exitij monſtrū non ſponte ſua: neq; alienis manibus inimicis accedit: q legatos nros pręter oim hoim leges crudeliter imolauerūt: taleſq; deo ꝓ belli euentu hoſtias ceciderūt. Nō em effugient maximū eius lumen inuictāq; dextrā ſed cōtinuo penas dabūt ſi patrio repleti ſpū in vindictā violati fœderis aios excitemus. Pergite quiſq; non pro cōiugibus neq; pro liberis aut pro patrię periculis pugnaturi ſed legatorū ſedis vltores. Illi melius q̄ nos qui viuimus exercitū regent Vobiſq; michi obedientibus periclitabor ipſe pręcęteris Pro certo enim ſciatis fortitudinem noſtram ſuſtineri nō poſſe niſi temeritate ledatur. ¶ His adhortatus milites vbi eos alacres vidit: ſacra deo celebrauit. Deinde cū exercitu iordanem fluuium tranſgreſſus eſt. Caſtris autem phyladelphię poſitis haud procul ab hoſtibus quaſi de interiacente caſtello contenderet pugnam eminus irritabat q̄ primum cupiens cōgredi. Nam & hoſtes pręmiſerat qui caſtellum occuparent: ſed illos quidem regij facile repulerūt. collemq; tenuerūt. Ipſe vero quotidie producto ad pręlium milite. inſtructaq; acie arabas lacęſcebat. Cum autem nemo cōtra ꝓcederet quedam enim veh mens eos formido tenebat. & ante multitudinem dux archemius timore obrigueraꝰ vallum eorum aggreſſus ipſe diſturbat. Eoq; modo coacti ad pugnam confuſis ordinibus mixtiq; cum peditibus equites egrediuntur. Et ſimilitudine ſuperiores iudeis tamen alacritate pares: quamuis audaciores eos faceret victorię deſperatio. Et quandiu quidem reſtiterunt. nō magna cedes eorum facta eſt: vbi vero terga nudauerunt multi a iudeis. multi a ſemetipſis

Arthemon dux cleopatre cōtra herodē vñ arabes recreati herodis exercitum fugant.

Cauſa vulneris.

Hęrodes arabū fines icurſionibus vexat.

Terremotus maximus in iudea xxx. hoim milia cū ifinitis pecoribus occidit ma nēte exercitu incolumi.

Fallax ſpes.

Fortuna mutabilis.

Nota.

Notāda verba

Legati ab oſibus illeſi ſeruant.

Iudei hęrodis exhortatiōe animant contra arabes.

Victi Arabes a iudeis.

Hęrodes arabū legatos despicit.

conculcati perierunt'. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt: ceteraq; multitudo in vallum compulsa est. Eosq; statim circūseptos obsidebat herodes. Et licet armis prope adesset excidium. tamen aquę pœnuria vehementer vrgebat: cum rex arrogantius eorum legatos despiceret: & talenta quinquagi ta pro redemptione offerentibus magis instaret. Deniq; ardescente siti cateruatim exeuntes vitro se

Arabes siti cōpulsi seipos tradunt.

iudeis tradebant: adeo vt quinq; diebus quatuor milia vincerentur: sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus hęrodes iterum septem milia circiter sternit. Tam magna plaga vltus arabiam extincto virorum eius spiritu tātum profecit: vt etiam patronus ab

Hęrodes ab arabis patronus optatus.

ea gente optaretur.

¶ Hęrodes autem victo a Cęsare antonio maxime de salute solicitus ad cęsarem in rhodum sine dyademate se Anthonij amicum fuisse prudentissime declarās a quo humanissime receptus ite rum rex ab eodem constituitur ipsumq; cęsarem euntem in ęgyptum recœpit & exercitui illius necessaria ministrāte. Vnde auctū est eius regnum Cęsar quoq; cccc. galathas cleopatrę satellites cęsar donauit herodi: zenodoro quoq; damascenos latrocinijs vexante a terraq; deiecto dominiū illius hęrodi donatur & syrię procurator constituit quę a cesare post agrippam & ab agrippa post cęsarem vnicediligebatur.

¶ Capitulum nonumdecimum.

Hęrodis sollicitudo victo a cęsare Antonio amico.

MOx autem illum excœpit de summa rerum sollicitudo propter amicitiam Antonij primo victoriam cęsaris apud actium: verumtamen plus timoris habebat q̄ ipse patiebatur. Nec enim cęsar victum indicabat antonium donec hęrodes cum eo supereſſet. Itaq; rex periculis decreuit occurrere: rhodumq; transmissus vbi cęsar eo tempore morabatur adijt eum

Hęrodes ad cęsarē in rhodum venit sine diademate & se fuisse antonij amicū declarat.

fine diademate veste quidem cultuq; priuato. Sed fastu regio: neq; dissimulata veritate coram eo hęc dixit. Ego quidem cęsar rex factus ab antonio: fateor vtilem me fuisse regem antonio. Neq; dubitauerim dicere q̄ omnimodo armis quoq; me illi gratum expertus esse nisi arabes prohibuissent. Verū tamen & auxilia pro viribus meis ei misi. & multa frumenti milia. Sed neq; apta apud actium plaga bene de me meritum deseruit. Nam cum auxilij minus commodarem: optimum ei consilium dedi vnam esse dicens cleopatrę mortem aduersorum correptionem: quā si occidisset: & pecunias ei & muros ad tui communem & exercitum & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures cleopatrę amor & deus (qui victoriam tibi donaret) obstruxit. Vna ergo cum Antonio victus sum & regni coronam cum eius fortuna deposui. Ad te autem veni spem salutis de virtute pręsumēs & ne in examen adduceretur properans qualis amicus alicuius fierem. ¶ Ad hec cęsar immo vero saluus esto inquit: & nunc regnato tertius. Nam meritus es qui plurimos regas: cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem vt etiam hoc cioribus fidus permaneas. Siquidem ego pręclarissimā spem de tua michi magnanimitate promitto Recte autem fecit antonius qui magis cleopatrę q̄ tibi paruit. Te namq; lucrati sumus: propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti quantū apparet quem ad eorum gladiatores idonea auxilia misisse pręscribit. Quare interim tibi decreto regni firmitatē prębeo experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere: vt non queras antoniū huius sermonis humanitate regem ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus & dyadema illi imposuit. & in-

Cæsar hęrodē recipit in grām & regem iterū constituit.

dulgentiam decreto consignat. in quo multa magnifice in eius laudem allocutus est. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat: vt Alexādrum quendam supplicem ex amicis antonij iuberet absolui. Sed vicit iracundia Cęsaris multa illum & grauia pro quo rogabatur admisisse dicentis: quibus repulit depręcantem. ¶ Postea vero ad ęgyptum euntem per syriam Cæsarem hęrodes cunctis excœpit regni diuitijs. Tumq; primū cum eo militem inspiciente circa Ptholomaidam equo vectus est: cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit: atq; insuper exercitui epulas cuncto distribuit. Prospexit etiam vt per arida loca proficiscentibus ad pelusium atq; inde redeuntibus aquarum copia non deesset: nec defuit quicq̄ vtensilium quod desideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruum esse hęrodi regnum tam cæsar q̄ milites existimabant. ¶ Ideoq; postq̄ venit in ęgyptum iam Cleopatra & antonio mortuis non solū cęteros eius honores auxit: verumetiam regno partem finium addidit quem

Hęrodes orans p alexādro antonij amico recusatur.

cleopatra dimiserat: & pręterea Gadara Mispon Samariam: maritu marumq; insuper cunctatum: Gazam & Ancedoneam & Iopen & pyrgon alias turrim stratonis: & ad hec satellites quadringentos galatas ei donauit: quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem cęsaris incitabat: q̄ magnus animus accipientis: post primam vero actiadam etiam regionem (quę tracon vocatur) eius ditioni subdidit: eiq; cōtinentem Bataneam alias Bathaniam itemq; Auratam alias auranitidem. ¶ Ex huiusmodi causa Zenodorus (qui domus lizanię conductor erat) non cessauit vnā q̄ ex regione que tracon dicitur latrones damascenis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem syrię cōfugerunt: eumq; deprecati sunt quo suas miserias cęsari declararet. cęsar autem his cognitis eis rescripserat: vt latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem cum milite aggressus loca

Hęrodes Cęsarē eūtem i ęgyptū recepit & exercitui necessaria mistrauit.

Auctū hęrodis regnū a cęsare.

Cęsar satellites cleopatrę hęrodi donauit.

¶ Zenodorus damascenos latronibus vexās a terra deiscit

ſuſpecta expurgauit latronibus terram:ipſamq; Zenodoro abſtulit. Quam cęſar) ne latronũ denuo contra damaſcum receptaculum fieret) hęrodi dedit: eumq; prętereа totius ſyrię procuratorem conſtituit: & decimo anno reuerſus iterum in prouinciam, ne quid eo in conſulto procuratoribus liceret amminiſtrare pręcepit:ac zenodoro mortuo terram omnem quę inter traconem & Galileam erat eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus exiſtimabat Hęrodes a Cęſare quidem poſt Agrippam amabatur ab Agrippa vero poſt Cęſarem.

& hęrodi donat & Syrię procurator conſtituitur.

Herodes a Cęſare ſecũdus amabatur & ſi'r ab Agrippa.

¶ Hęrodes ad ſummum fœlicitatis euectus. edificia magnifica conſtruxit hic em̃ anno regni ſui quindecimo templum inſtaurauit Anthoniamq; turrim & domum regiam conſtruxit: viri duas edes amicorum nominãs vocabulis Cæſaream ſcilicet & Agrippinam edificauit & Sebaſtem Samariæ ciuitatem condidit vbi templum ad honorem Cæſaris fecit & aliud templum circa Iordanem candido marmore poſuit ſtratonis quoq; turrim renouauit & druſim turrim cognominauit. theatrum & amphitheatrum fecit quinquennali certamine in honorem cęſaris inſtituto. Antedonam quoq; ciuitatem reparans Agrippiũ vocauit maxime quoq; parentes diligens Antipatridam ciuitatem in patris honorem & Cyprum pro matris memoria & phaſelum turrim in fratris recordationem edificauit Hęrodium quoq; caſtellum tumulumq; aſtoidem ſimiliter nominatũ munificentiſſime accurauit animi quoq; ſui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonſtrauit. vt apud tripolim & damaſcum atq; ptholomaidam publicas balneas necnon apud ſidonem & damaſcum theatra condidit frumenta quoq; cunctis miniſtrauit egentibus & liberalitatem ſuam omnibus fecit notam debita atq; tributa ſepius remittens hic quoq; cum ſummus venator eſſet vno die feras. xl. ſubegit bellator quoq; ſtrenuiſſimus erat cui fortuna ſecunda raro contra votum eius belli ceſſit euentus.

¶ Capitulum viceſimum.

Hęrodes ad ſũmũ fœlicitatis euectus magnifica conſtruxit opera.

Antonia turris

Domus regis deſcriptio vbi duas edes conſtruxit amicoꝝ nominãs vocabulis cęſareã & Agrippinam.

Tẽplũ ad honorẽ cęſaris.

Aliud tẽplũ circa Iordanẽ

Fontes

Inc ad ſummũ fœlicitatis euectus & ad maiorem ſubleuatus animum: maximam prouidentię partem obſequio pietatis impendit. Itaq; anno regni ſui quintodecimo & tẽplum inſtaurauit & duplum terrę ſpacium q̃ fuerat circa templum muro amplexus eſt: ingenti ſumptu & munificentia ſingulari. Argumento erant in ambitu phani magnę porticus eiſq; iũctum a ſeptẽtrione caſtellum & alias quidẽ a fundamentis erexit hoc autẽ nulla re minus q̃ regni ſedes largis opibus renouatũ antoniã vocauit in honorem antoniį. Quinetiã domo ſibi regia in ſupiore parte ciuitatis exſtructa duas edes in ea maximas atq; pulcherrimas quibus ne templũ quidẽ vſq̃ cõferri poſſet edificauit eoſq; amicoꝝ vocabulis vnam cęſaream. agrippam alterã nominauit. Nec vero ſolis tectis memoriã eorum & cognomina circũſcripſit. Sed in totas etiam ciuitates ſtudiũ liberalitatis extẽdit. Nam in ſamaritica regione oppidũ muro pulcherrimo per viginti ſtadia circũdatum ſebaſtem appellauit. deductis eo ex militibus colonorũ terra q; his fecũdiſſima attributa vbi templum quoq; maximũ inter edificia collocauit. & circum id aream trium ſemis ſtadiorũ cęſari dedicauit: eiuſdemq; oppidi habitatoribus pręcipua legum beneficia prę ſtitit. ¶ Inſuper his alterius terrę adiectione donatus a Cęſare: aliud ei templũ circa iordanis fontem candido marmore poſuit. qui locus appellatur panium: vbi montis quidem vertex in pręceſſum editus propter ſubiecti lateris vallem ſpecus aperit vmbroſum: qua pfundę altitudinis rupes ad immẽſum liquentis guttę receptaculum cõcauatur: vt ſtagnantis aquę copia demittentibus aliquid donec terram inueniant. longitudo nulla ſufficiat. ¶ Foris autem de ſpelunce radicibus oriũtur fontes: & vt quidam putãt hoc eſſe iordanis principium: ſęd veri fidem in poſterioribus indicabimus. ¶ Quin & apud hierichonta inter caſtellum cyprum & priores domos regias meliores alias & quę cõmodiorem vſum prębęrent aduenientibus fabricatas: eorũdem amicorũ nominibus vocitauit. Prorſus nõ eſt idoneus regni locus: quem honore cęſaris nudum reliquit. Poſtea vero q̃ fines ſuos templis repleuit: in prouinciam quoq; nomen effudit. & in multis ciuitatibus templa que cęſarea nominatur conſtituit.

¶ Cum autem inter maritimas ciuitates vidiſſet vnam vetuſtate iam feſſam (quę ſtratonis pirgus alias turris vocabatur) & per loci naturam munificentię ſuę capacem. totam eam candido ſaxo reparatam clariſſimaq; regia decorauit & in ea maximam innatam ſibi animi magnitudinem demõſtrauit. Nam inter doram & ioppem quorum media ciuitas eſt ſita omnis hora maritima adeo fuit importuoſa: vt omẽs qui ad ęgyptum ex phenice nauigarent in ſalo fluctuare cogerentur: minas affrici metuentes. cuius etiam mediocris aura tantas nudarum moles ad ſcopulos erigit: vt remeante eſtu gurgitis per aliquantũ ſpaciũ maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac ſumptibus deuicta natura pyreo maiorem portũ fabricauit: & in eius penetralibus alias nauibus ſtationes fecit altiſſimas. Et quãq̃ omnis ei locus aduerſabatur: tamẽ ita cum difficultate cartauit: vt firmitas quidem ſtructure nequaq̃ mari cederet: pulchritudo vero tanta eſſet q; nulla res ardua prępediſſet ornatum. Metitus enim quãtum diximus portui ſpacium per viginti vlnas in profundum ſaxa dimiſit: quorum pleraq; pedum

Stratonis turris ciuitas vetuſta.

Magnificentia herodis in edificijs.

Tutũ reddit herodes portum.

quinquaginta lōgitudinis & altitudinis octo: & latitudinis decem: nonnulla vero etiā maiora fuerunt Expleto autē spacio quod vnda celabat. in trecentos pedes murum dilatauit: & ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante cōstructa vnde etiam procymia dicebant. Cęteri autem saxeo quo portus cingitur muro subiecti sunt magnis turribus interpositis: quarū maxima atq; pulcherrima ex parte cęsaris drusium cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda quę portus haberet. proq; fornicibus & circum eos pila saxea: & lata quę naues egredientes exciperet deambulatio. Aditus autē septētrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium vero statuę siue colosi tres: vtrinq; fulti columnis. Quarū a leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextera vero duo proceri lapides iuncti & partis aduersę turris magnitudinem superantes. Domus autem portui cōnexæ candido itidem lapide pariq; mensura spaciorum ciuitatis vice tendentes in portum Contra ostiū vero portus in colle Cęsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum statuaq; in eo Cęsaris siue colosus nō minor q̄ iouis apud olimpiam cuius ad exemplar factus est: romano autē par & iunoni quę argis est. Opiddum autem ,puincię dedicauit: rebusq; aduectitijs portū cęsari vero conditoris honorem: vnde ciuitati cęsareę agnomen impossuit. Quinetiam & cętera opera forum/theatrum/amphiteatrū/digna vocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto/nomen ei cęsaris dedit. ¶ Primusq; ipse in centesima nonagesima olimpiade maxima prima proposuit vt non solum victores/ sed & proximi & tertij successores eorum legalibus diuitijs potirentur. ¶ Anthedonam quoq; renouatam quam bella subuerterāt Agrippium vocauit: nimiaq; benivolentia nomen amici etiam portę inscripsit quam ipse in templo edificauit. ¶ Sed nec parentes suos ita quisq̄ dilexit. Nam ob patris monimentum: optimo regni campo ciuitatem condidit. fluminum arborumq; ditissimam: eamq; antipatridam nūcupauit & super hierichonta castellum natura tutum & pulchritudine precipuum muro cinxit atq; in honorem matris cyprum vocauit fratriq; phasselo turrim cognomine phaselum hierosolymis dedicauit. Cuius habitus & magnitudinis liberalitas postea declarabitur. Aliamq; ciuitatem in regione quę hierichonta in boream mittitur phaselum nominauit. Cognatis autem & amicis eternę glorię traditis ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra mōtem arabici lateris propugnaculo promunitum de suo nomine herodium vocauit. ¶ Tumulumq; astoidem qui manufactus stadiorum sexaginta spacio ab hierosolimis aberat. similiter nominatum munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est ambitu autem compleuit edibus regijs liberalissime exornatis: vt non solum interna membrorum facies clarior esset: verumetiam foris parietes ac materię: tectaq; largis infusa diuitijs elucerent. ¶ Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo interuallo induxit: perq; ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat autem totus collis manufactus: & vehemēter excelsus. Qui & aliam circum radices eius regiam ac diuersoria quæ & sarcinas & amicos recipere possent edificauit: vt pro rerū quidem omniū copia ciuitas esse videretur castellum: circūscriptione domus regalis. ¶ Tantis aūt constructis edificijs: animi sui magnitudinē in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namq; apud tripolim & damascū & ptholomaidā publicas balneas quę gymnasia dicūt bibli autem murū: exedras vero & porticus foraq; & templa Byriti alias Beryti & tyri: necnon & apud sidonem & Damascū theatra condidit. Maritimis autem laodicensibus aquæ ductū: apud ascalonā vero nipha siue lacus ornatissimos & balneas: itemq; perstilia tam opere q̄ magnitudine miranda constituit Sunt quibus etiā lucos portusq; præstitit. Multęq; ciuitates ab eo tanq̄ regni socię agris quoq; donatę sunt. ¶ Ad exhibitionem vero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit: quem admodum comis: nequando beneficij gratia deficeret. ¶ Ad hæc frumenta cunctis ministrauit egētibus: & insulis Rodiorum ad instruendā classem pecunias sępe multisq; in locis prębuit. Incensumq; pithium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in lichios aut samios liberalitatem: perq; omnem Ioniam eorum quæ desideraſſet quisq; largitiones. Nonne Athenienses/ & Lacedemonij/ & Nichopolitani/ & in misia pergamus Hærodis sunt plena donarijs. Nonne anthiochensium syriæ plateam cum plena ceni ab omnibus vitaretur. per viginti stadia ,plixam strauit polito marmore: declinandisq; ymbribus q̄ longa esset ornauit. Sed hec quidem propria quis dixerit illorum quibus ea detulit populorum. ¶ Quod autem helidensibus prestitit non solum achaię commune Sed etiam totius orbis terrę munus videtur: per quem & olimpiaci certaminis gloria diffundit Nam cum hos deficere sumptuum videret inopia. quodq; solū ex vetere gręcia restabat effluere: nō solum agonizeta al's agonotheta ipse factus est eo lustro ꝙ cū romā nauigaret offendit. Sed etiam perpetuos pecuniarū quęstus instituit: vt nunq̄ eius memoria agonizetę munere fungi desineret. ¶ Inextricabile opus erit debitorum siue tributorum remissiones exponere: sicut phaselitas & baranetas aliaq; circa ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus licet multum eius animi fortitudinem ti-

Drusion turris.

Colosi tres.

Tēplū Cęsaris.

Cęsarea ciuitas Theatrū & amphiteatrū.

Anthedonā ciuitatē reparans Agrippium vocauit.

Maxime parētes diligēs Antipatridā ciuitatē in prīs honorē edificauit.

Hęrodiū castel Herodius (lū. tumulus.

Aquā lōgo ītervallo iduxit.

Magnificentia hęrodis i extremis ciuitatibus

Publicę balneę

Termæ.

Pithiū reparauit Liberalitas hęrodis apd lichios/ Samios/ Ioniā Atheniēses/ & Lacedemonios. &c.

Olimpiacū certamen.

Remisit debita & tributa.

mor fregerit ne quam pateretur inuidiam veluti maius aliquid aucuparetur: ſi beneficijs ampliori-
bus ciuitates afficeret q̃ qui eas haberent. ¶ Quin & corpore vſus eſt: quod animo cõueniret. Cum q; ſummus venator eſſet: in hoc tamen equitandi ipſi peritia que cuperet aſſequebat. Deniq; vno die quondam: feras quadragita ſubegit. Eſt autem aprorum altrix illa regio. ſed magis ceruis & onagris frequentatur. ¶ Bellator autem erat qui ſuſtineri non poſſit. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebat. Quibus & torquendo iaculo directiſſimus: & ſagittarum liberator videbatur egregius. ¶ Preter animi autem corporiſq; virtutem. fortuna quoq; ſecunda vſus eſt. Raro enim contra votum eius: belli euſſit euentus. Et ſi quando id accidit. non ipſius culpa: ſed aut proditione quorũdam aut temeritate militum factum eſt.

Herodes ſummus venator vno die. xl. feras ſubegit.

Bellator expertiſſimus. &c.

Bene fortunatus in bello.

¶ Herodes doſide vxore repudiata Mariannẽ duxit vxorem vnde domus eius omnino repleta eſt diſcordia. Nam antipatrũ ex doſide primũ filium propter Mariannes filios expulit a ciuitate: deinde hircanũ mariãnes auum propter regni ſuſpitionẽ peremit. Marianne enim quinq; habens filios duas feminas & tres mares quorum minor Romę moritur tantum herodem odio proſequebat ſtum illam ipſe diligebat eidem facinora exprobrabat que ſcilicet hircano auo feciſſet quæq; in fratrem Ariſtobolum cõmiſiſſet. Salome vero herodis ſoror in mariannem indignata eam de adulterio accuſauit vnde turbatus Romã profecturus ipſam loſippo ſororis viro ſecrete commendabat interfi endũ qui ſecretũ mariãne declarauit. Quo cognito & Salome ſuſpitioue cõfirmante herodes vtrũ ffit occidi ſe herodis amor in mortuam magis exarſit Mariãnem/ cuius filij propter matris necem atrem habuerat ſuſpectum & vxores ducentes ſcilicet Ariſtobolus filiam Salome & Alexander filam regis Capadocum inſidias patri parare accuſantur vnde in eorum deiectionem reuocato Antipatro eorum triſticia eſt multiplicata Antipaterq; in eos calumnias multas moliebatur Atq; ipſo regni ſucceſſor teſtamento declaratus matrem a patre fecit reuocari. Quapropter herodes Alexandrũ ſecum ducens ipſos apud Cæſarem de conſpiratione patrem accuſauit. Qui eloquens patris accuſationibus ſatiſfecit. Verũtamen Cæſar ſpretis filiorum accuſationibus Herodem recepit in gratiam & ei quem vellet filiorum pmittit regni ſucceſſorem relinquere Archelaus autem Alexandri ſoter reintegrata cõcordia lętus herodem in Eleuſa honorifice recœperit.

Herodes) repudiata doſide vxore) Mariannẽ duxit vñ domus eius repleta eſt diſcordia &c.

Hircanũ coniugis mariãne auũ peremit propter regni ſuſpitionem.

¶ Capitulum vigeſimum primum.

A Tvero publicam fœlicitatem mœrores inuidere domeſtici & aduerſi caſus ex mutare cœperũt quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit poteſtatem (repudiata quam priuatus acceperat vxore ex Hieroſolimis genus ducente quæ Doſis vocabatur) Mariannem coniunxit Alexandri filiam ariſtoboli filiam vnde domus eius in diſcordiam venit: & antea quidem maxime vero poſtq̃ roma regreſſus eſt. Nam primum antipatrum ex doſide filium eorum cauſa quos ex mariane ſuſceperat expulit ciuitate: ſolis feſtis diebus eo commeandi facultate conceſſa. ¶ Deinde auum coniugis hyrcanum ex parthis ad ſe reuertium propter inſidiarum ſuſpitionẽ p̃mit: quẽ captum quidẽ occupat a ſyria barzafanes abduxerat miſerati vero gentiles liberauerãt qui ultra eufratẽ colebant & ſi monitis eorũ paruiſſet ne ad herodẽ tranſiſſet nõ interiſſet. Verũ ei mortis fuit illecebra neptis matrimoniũ hoc em̃ fœtus multoq; amplius patriam deſiderans venit. Herodẽ autem cõmouit nõ q̃ regnum affectaret: ſed quod ipſi iure deberetur. ¶ Quinq; autem filiorũ quos ex Marianne ſuſceperat duę fœminę: cęteri mares erant. Horumq; minimo romę in ſtudijs mortuo/ duos maiores natu & propter matris nobiliratem: & q̃ iam regnanti ſibi fuiſſent geniti regie producebat: ſed enim fortior amor his mariannes ſuffragabatur. Qui indies ſingulos proficiens adeo ſuccendebat herodem: vt eorum nichil ſentiret propter dilectam que ſibi dolerent. Tantum namq; in eum mariannes erat odium. quantũ illam ipſę amabat. Habens igitur ex rebus quidem inimicitiarũ probabiles cauſas ex amore vero fiduciam palam ei quę hircano auo ſuo feciſſet obijciebat queq; in fratrem Ariſtobolum egiſſet. Nec enim vel huic quicq̃ qui puer erat parcebat: quem pontificẽ in ſeptimodecimo ętatis anno creatũ primo honorem ſtatim occidit Atq; ille quidem cum ſacra veſte amictus ad aram acceſſiſſet facto die populus omnis illacrimauit: & tamen noctu miſſus in hiericonta ibi ſicut mandatũ fuerat lacu ſũmerſus a galathis interijt. Hęc ergo herodi mariãne probro dabat ſororemq; eius & fratrem maledictis atrocioribus dehoneſtabat. Sed ille quidem amore mutus erat graui autẽ indignatione mulier ſeuiebat & quo maxime cõmoueretur herodes iſimilabat eam adulterij prꝫter alia multa veriſimilia fingerent: hoc accuſans q̃ in ęgyptum ymaginem iuã miſiſſet antonio: proq; immoderata libidine abſentem ſe properaſſet oſtendere viro mulierum cupidine inſanienti: & qui poſſet vim afferre. Id veluti fulmen aliquod emiſſum perturbauit herodẽ maxime quidẽ amoris cauſa emulatione ſuccẽſum: deinde cogitantẽ etiã cleopatre ſeuiciam cuius gratia & liſanias rex ma-

Maxime herodes mariãnẽ diligebat qui ab ipſa non diligebatur ſed ei exprobrabat facinora.

Maxia indignatio Salome herodis ſororis cõtra Mariãnem quę eã herodi de adulterio accuſauit. &c.

Turbat herod. Herodes romã pfecturus mari annem iosippo sororis viro commãdat interficiẽ dam qui ei regis secreta manifestauit.

Zelotypus herodes iubet Iosippũ & mariãnẽ occidi. &c.

Mariãnes filij ꝓpter mris necẽ patrẽ hñtes suspectum vxores duxerũt aristobolus scilz filiã Salome: & alexander glaphirã filiã regis capadocũ & patri accusant insidias parare.

Antipr testamẽto regni successor declaratus matrẽ suã a patre fecit reuocari. &c.

Eloquẽs alexãder.

Cesar spretis filiorũ accusationibus herodẽ recepit in grãm & ei quẽ filios vellet ꝓmittit successorẽ relinquere.

lichus arabs erant perempti. Non enim cõtugis amissione sed morte sua periculum metiebatur Itaq; profecturus Iosippo salomes sororis suę viro quem fidum habebat) & pro affinitate beneuolum commendabat vxorem mandato ei clam vt eum interficeret si etiam se occidisset antonius. Verum Iosippus non maligne sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare. q; ab ea neo mortuus patefieret dixelli: secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso herode multaq; inter fabulas de affectu iurãte q; nunq; esset alterius mulieris amore captus. valde inquit amor erga nos tuis mandatis Iosippo comprobatus est quibus vt me occideret preceptisti. ¶ His auditis quę occulte credebat amens erat herodes illico nec vnq; Iosippum mandata sua proditurum fuisse ratus. nisi eam corripuisset: pę dolore insaniebat. Cumq; stratis exiluisset: in regia spaciabatur. Ibiq; salome soror eius) arrepto tempore criminandi) suspitionem de Iosippo confirmauit. ¶ Vnde herodes immoderato emuli dolore furens confestim vtrumq; iussit interfici. Deinde pœnitudo sequębatur insanim: & postq; iracundia concidit. amor iterum caleſcebat. Tanta vis autem cupidinis erat vt ne mortuam quidem putaret eam: sed prę gritudine tanq; viuam alloqueretur. donec processu temporis funere cognito meroris magnitudine quam superstitem dilexerat equauit affectum. ¶ Maternę autem iracundię succedunt filij & immanitatem sceleris reputantes: non aliter suspectum patrem q; si hostis esset habebant. Idq; & antea q; diu romę in studijs erant multomagis postq; in iudeam reuersi sunt: siquidem cum ętatibus eorũ mętium quoq; roboratur affectio. Iam vero maturi coniugio vnus amitę suę Salomes quę matrem amborum accusauerat filiam duxit alter Archelai capadocum regis. Vnde etiam accersit libertas odio & occasio ex eorum confidentia delatoribus data est. Itaq; apertius quidem cum rege loquebant q; ei per vtrumq; filium instruerẽtur insidię: alteri vero hoc est Archelai gẽnere socero frœtus etiam fugam pararet: ipsum apud cęsarem accusaturus hærodem. His igitur criminationibus repletus herodes: veluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios adducit antipatrum ex dosside susceptum: hisq; illum pręponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationẽ tolerabilem non putarent ac priuata matre editum proficientẽ viderent: indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterãt sed in singulis quibus offenderet iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisq; negligebantur: antipater autẽ sui causa fauorabilis erat. Nam & patri blandiri callide nouerat: & varias in fratres suos calumnias cõferebat: quedam ipse dictitans: amicos vero suos ad alia vulganda submittẽs: donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoq; aperte iam successor fuerat declaratus. Deniq; tanq; rex etiam ad cęsarem missus est: cuius regio ornatu præter diadema vtebatur. Tempore autem valuit etiam matrẽ suam in cubile Mariannes inducere: duobus armorũ generibus in fratres vsus blandicijs & opinationibus regi obrepsit: vt etiam de filiorum morte cogitaret. ¶ Quapropter Alexandrũ quidem secum romam pater abstractũ veneni sibi dati reum apud cęsarem postulauit. Ille autem vix deplorandi copiam nactus & licet apud imperitissimũ iudicem tamen Antipatro & Herode prudentiorem: delicta quidem patris verecundę suppressit: in se vero delata crimina fortiter diluit: periculorũq; socio fratre purgato mox de antipatri calliditate & de suis iniurijs quęstus est cum pręter innocentię cõstantiam eloquentia iuuaretur. Erat enim acerrimus iudicendo. Postremo ꝓcutus q; eos pater libenter occideret auxit facinus & lachrimas cũctis quidem excussit. ¶ Verum cęsarem sic affecit: vt eorum accusationibus spretis herodem statim reuocaret in gratiã. Hac autem lege reconsiliatio facta est vt adolescẽtes quidem in omnibus patri obedirent: ille autem regnum relinqueret cui vellet. Postea rex roma reuersus licet solutisse criminibus filios videret: nondũ tamen erat suspicationibus liberatus quoniã argumentũ odij sequebatur antipater & si verecundia recõsiliationis palam proferre inimicitias non auderet ¶ Cum autem ciliciam pternauigans eleusam delatus esset susceptus eum benignissime Archelaus pro salute generi gratiam referẽs & redintegrate concordię causa letus quippe nichil moratus amicis romę scripserat vt in causa dicenda suffragarentur alexandro & vsq; ad Zephirum deduxit talentis triginta donatum.

¶ Herodis oratio ad populum & tres filios quos reges designat sed tamẽ regni honorem ipsis tribuẽs regnum sibi retinuit gubernãdum. Filios autem specialiter & si ad mutuum amorem exhortauerit eis regalia donans vestimenta ipsos tamen dissentio non relinquit sed astutus Antipater odium in fratres celabat ipsis quidem pro nobilitate generis (quicquid animo cõciperent) verbo manifestantibus vnde multi fuerunt delatores adolescentum dicta in crimina cõuertentes Amicorum q; Antipatri & adolescentulorum diuersa erat conditio. Antipater namq; fratres patri accusabat ipsiq; omnes cõtra fratres fauebant qui in se delata facinora ignorabant. Antipater insuper contra adolescentes Feroram patruum & Salomen amitam concitauit.

¶ Capitulum vigesimum secundum.

POstea vero q̄ hierosolimā peruenit herodes.populo conuocato tribusq; filijs prope astā tibus causam reddit profectiōis. multasq; deo gratias egit: multasq; etiam cesari qui do mus suę perturbationē sedasset &(qđ regno maius esset) concordiā filijs prestitisset quā ego inquit arcius copulabo alias compilabo. Nam ille quidem me regni dominū & iuc cessorū iudicem constituit: ego autem cum mea cōmoditate illi gratias refero.tresq; filios meos reges designo:huiusq; sententię meę socium primum deum precor fieri deinde vos.Namq; huic etas illis nobilitas successionem regni conciliat. Et quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos aūt cesar iunxit & pater instituit.obseruate:nō iniustis eos neq; disparibus. sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet eum leticia qui pręter ętatem obsequiť quantū ei quē despiciet doloris infliget. Quos autem similes cōiunctos esse oporteat propinquos atq; amicos ego distribuā & concordię sponsores illos constituam: pro certo scientes seditionum contentionūq; causas ex contubernaliū nasci malicia. hosq; si boni fuerint affectiones tueri. Rogo autem vt non solum isti:sed etiam primates ordinum exercitus mei in me solum spem habeant in presentia.Non enim regnum:sed regni honorē filijs meis trado.Et iocunditate quidem quasi rectores potientur pōdus autem rerū tametsi nolim meum est. Cōsideret autem quisq; vestrū etatem meam.vitęq; institutū nec non etiam pietatem Nam neq; senex adeo sum:vt de me cito desperetur: neq; voluptatibus assuetus quę adolescentiū quoq; vitam spacio breuiore concludunt.Diuinitatem vero ita coluimus:vt in longum nos euum processuros esse credamus.Quod siquis in cōtemptum meum meis filijs placere maluerit:etiam pro illis michi supplicium dabit. Ego enim non q̄ inuideā ex me genitis honorifice eos haberi veto:sed quia noui hęc adolescentibus studia ferocię nutrimenta suggerere: itaq; sic cogitent qui ad eos se applicāt bonis quidem apud me paratū esse premium: seditiosis vero apud ipsos etiam quibus lenocinabuntur infructuosam fore malignitatem: omnes profecto mecum hoc est cum filijs meis sentient: namq; ipsis expedit me regnare. meq; his esse concordem. ¶Vos autem o boni filij sacram primum retinentes mente naturam cuius affectiones etiam inter feras bestias salue sunt:dein de cesarem qui nos reduxit in gratiam:meq; tertium qui ea(quę iubere liceat) roge m fratres permanete.Iam nunc autem vobis & vestimēta & obsequia dabo regalia Deumq; oro cō seruare iudicium meum si cōcordes eritis. Hęc locutus singulos benigne consalutauit populumq; dimisit alia conuenientia eius optantes qui vero mutationis erant cupidi nec audisse quidem se quicq̄ simulantes.

Oro Herodis ad populū & filios

Herodes tres filios reges designat.

Herodes filijs regni honorē tradēs regnum sibi retinuit gubernādum.

Honor iuuenibus crudelitatis nutrimenta suggerūt.&c.

Oratio herodis specialiter ad filios

B ¶Fratres autem dissensio non reliquit:sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namq; Alexander & aristobolus egre ferebant confirmatū esse antipatro meritum. antipater autem succēsebat vel secundo loco fratres haberi.Sed tamen ille provarietate morum & reticere secreta nouerat & quā to sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis: in lingua erat quicquid in mentē venisset.Et multi quidem his instigādis operam dabant plures autem amicorū sese explorādi causa insinuabant.Itaq; omne quod dictū esset apud alexandrū statim apud antipatrū erat:& ab antipatro ad herodem cum adiectione deferebatur nec vel simpliciter aliquid prolocutus adolescēs innoxius habebať:sed cuncta eius verba in crimina vertebātur maximaq; numinis affingebātur sicuti liberior paulo fuisset.Semper autem qui eum irritarent sūmittebat alias submittebat antipater vt mēdacia sua veras occasiones haberent multisq; falso vulgatis vnum quid comprobatū fidem oībus faceret. ¶Sed huius quidem amicorū quisq; aut natura taciturnus erat.aut muneribus parabatur. ne quid occultum expromeret nec errasset aliquis si anpatri vitam malicię dixisset archanum.alexandri C vero familiares aut pœcunia corruptos aut impulsos blandicijs quibus expugnauit omnia prodito res aut fures eorum que contra se dicerentur.siue agerentur effecerat.Cum autem caute vniuersa cō mitteret: astutis etiam crimiationibus aditus ad herodem moliebatur fratrisq; personam gerens alijs delatoribus subornatis siquid in elexandrum nunciassent fauore simulato id quod primo reprehendisset mox ociose astruēdo regis iracundiam prouocabat: omniaq; ad insidias referebat:& vt necem patris alexander videretur optare.Nichil enim maiorem fidem calūnijs suggerebat: q̄ si eum puraret antipater. His accensus herodes quantum indies singulos de affectu adolescentium detrahebat. tantū adijciebat antipatro. ¶In eādem vero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant.Hij volentes alij pro imperio sicut ptholomeus amicorū carissimus regisq; fratres ac tota progenies: omnia namq; in antipatro sita erant. Et q̄ alexandro fuit acerbissimum:cuncta in eorum perniciem matris antipatri consilio gerebantur.Nouerca enim seuior erat multoq; plus q̄ pręuignos oderat:quos regina mater ediderat.Sed quamq̄ omnes vt antipatro magis obsequerentur spes inducebat:non minus tamen precepta regis quemq̄ ab adolescentibus separabant.qui carissimis edixerat ne quis ad aristobolum vel eius fratrem accederet aut se ad eos applicaret.Non solum autem regalibus erat formidini verumetiam externis. Nulli enim regum tantum potestatis cesar dederat:vt fugitiuos suos quāuis

Dissentio nō reliquit fratres

Astutus antipater celabat odium sed aristobolus & alexāder p nobilitate gnis quicqd in mente habebāt in lingua erat vñ multi delatores & p̄dictores erant oia adolescentū dicta in crimina cōuertentes.

Antip̄ caute fratres regi accusabat.&c.

Oēs fanebant antipatro contra adolescētes & cūcta in eorū pniciē mris anti patri consilio gerebanť.

Adolescētes in se delata facinora ignorabant. Antipr ferorā patruū & Salomē amittā contra adolescētes cōmouit.

ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. ¶ Adolescentes autem delata in se facinorā nesciebāt hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur a patre sed affectu refrigescēte paulatim intelligentes aduersus dolorem asperius excitabantur. ¶ Eodem autem modo etiam feroram patruum & Salomē amitam contra illos commouit Antipater assidue: veluti cum vxore sermocinando quibus in eos instigaretur.

¶ Glaphire insolentia (quę omnibus propter generis nobilitatem pręponens omnes herodis vxores & sororem despiciebat) cōspirationem concitauit in Alexandrum qui propter vxoris Glaphirę superbiam & contumelias omnibus inuisus erat. Aristobolus quoq; Salomen inimicam sibi reddidit (licet socrus eius erat) vxori suę frequenter generis humilitatem obijciens vnde ipsa tracūdiam cohibere non volens herodem contra adolescentes prouocat ad odium qui se ad eos euocans rogauit eos vt fratres diligerent promissa peccatorum venia Illi vero criminationum excusationem patri dederunt eumq; placauerunt sed Salomen & pheroram sibi infensos cognoscentes timuerunt Feroras enim totius regni pręter dyadema socius erat. ancillę tamē captus amore regale renuit matrimoniū cui data est venia Ipseq; sororem Salomen q̄ cum Silleo regis arabum procuratore nubere voluisset accusauit. Tota tamen tempestas contra Alexādrum uersa est eunuchi quoq; ab alexandro corrupti vi tormentorum Alexandrum accusarunt. Herodes autem maxime perterritus vbiq; exploratores cōmittit maximaq; fit eius propinquis tribulatio qui seipsos pręuenientes accusabant. Crudelissimusq; herodes fuit etiam circa amicos. Alexander autem in vinculis captiuatur multis eius amicis trucidatis alijsq; eum & fratrem q̄ veneno parassent contra patrem accusantibus.

¶ Capitulum vigessimumtertium.

Glaphirę isolētia quę oīnibus propter nobilitatē prępoīnēs oīnes herodis vxores &, sororē despiciebat. vñ ꝓpter eius superbiā oībus alexander erat inuisus.

DIus autem inimicitijs conspirabat alexandri quoq; vxor Glaphira multa de sua nobilitate commemorās. cunctorūq; se qui in regno viuerent dominam esse dictitans. Paternum enim genus a themeno maternum autem a dario hydaspi filio ducere: multumq; despiciens ignobilitatē sororis & vxorum herodis: quarum quęq; propter formam nō propter nobilitatem esset electa. Nam multas ei fuisse vxores diximus quod licet & iudeis more patrio plures habere quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphiræ inuisus erat alexander. ¶ Salomen autem Aristobolus & si socrus eius erat ipse inimicam sibi reddidit & ante quidem ꝓpter maledicta Glaphirę seuiētem. Frequenter enim humilitatē generis obijciebat vxori: q; ipse plebeiam: reginā, vero frater suus duxisset Alexander. Hoc salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem q̄ aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander & Aristobolus si regnum obtinuissent textrices cum ancillis facere minitarentur: ipsos quoq; vicorum scribas. scilicet irridentes q̄ litterarū studijs operam darent. ¶ His commota salome q̄ iracūdiam cohibere non posset herodi cuncta indicauit. Satis autem videbatur idonea contra generū dicens & pręter hęc alia quedā crimiatio diuulgata est: quę succendit animū regis. Audiuit em̄ alexandrū & aristobolū crebro matrem implorare: casumq; eius cum gemitu atq; impręcationibus conqueri: ac sæpe illum quēdam ex mariannes vestimentis posterioribus diuidentem coniugibus minitari solutos esse q̄ cito pro regalibus delicijs eas nigris vestibus induerent. ¶ His de causis herodes licet constantem animum adolescentium formidaret: tamen ne spem correptionis abscideret ad se eos vocauit. Romam enim nauigaturus erat. & quasi rex pauca iterminatus, pluribus quasi pater mouuit: rogauitq; vt fratres diligerent promissa priorum peccatorum veniam si post hec meliores fierent. Illi autem crimiationū inuidiam depręcando fictas eas esse dicebant: purgationisq; suę fidem rebus ipsis posse constare. Verum quoq; ipsum debere omissa facilitate credendi: aditum maledictis obstruere. Nunq̄ enim calumniatores defore: dum cui persuadeatur extabit. ¶ Cum his eum mature placauissent quippe vt patrē pręsenti metu relecto. de post futuris merere ceperunt. Etenim cognouerunt salomen sibi esse infensam & patruum feroram. Vterq; autem seui & graues erant sed amplius feroras qui totius quidem regni pręter diadema socius esset. proprios autem redditus haberet centum talentorum totiusq; transiordanem terrę fructus caperet ipse a fratre dono sibi dato quinetiā tetrarcham eum fieri beneficio cęsaris idē herodes impetrauerat: regaliq; cōiugio dignatus erat sorore vxoris suę nuptū ei collocata & post illius mortem desponderat ei filiarum suarum maximam trecentis talentis indotem datis: sed regale matrimoniū feroras ancillę amore captus refugerat. quāobrem iratus herodes filiam quidē nuptam dedit fratris filio: qui post a parthis occisus est. Mox autem morbo ferorę venia data indignationem remisit. De hoc autem vetus erat opinio: q̄ etiam viua regina herodem opprimere voluisset veneno Sed tunc pluribus delatoribus aditus erat vt q̄is amantimus frater esset herodis fide tamen eorum quę audisset adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita questione: postremo ad ferorę amicos venit. Quorū nulla quidem fuit de maleficijs aperta cōfessio: sed q̄ amico,

Adolescētes cognoscētes Salomē & ferorā sibi infensos timuerunt.

Auctoritas ferorę tetrarchię. &c.

Feroras ancillę captus amore regale renuit mrimoniū cui data est venia.

ſuſpecto in parthos cogitaſſet effugere prodiderunt. ¶ Huius autem conſilij & fuge conſcium eſſe. Cu ſtobarum ſalomes maritum. cui rex eum tradiderat: poſtq̃ ſuperior adulterij eſt cauſa peremptus. ſed nec ſalome criminatione libera manſerat. Nam & hanc frater feroras accuſabat q̃ cum ſylleo procu ratore regis arabum obedire de nuptijs conſtituiſſet: quem inimiciſſimum herodes habebat. Conui cta autem & in hoc & in omnibus quę feroras detulerat: indulgẽtiam meruit. Id atq; ipſum etiam rex feroram criminibus ſoluit. Domus vero tempeſtas in alexandrum tranſijt: totaq; capiti eius incubuit. ¶ Tres erant eunuchi regis cariſſimi: & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinũ mi niſtrare cura fuit: alteri cenam apponere: tertius autem dormitum eum collocabat: & cum ipſo cuba bat. Hos muneribus maximis alexander cupiditati ſuę ſubiecerat. Itaq; poſtq̃ hęc regi ſunt indicata vi tormentorum coacti & ſtuprum ſtatim confeſſi ſunt & quibus eſſent ad hoc promiſſum inducti ape ruerunt: quomodo eos fefelliſſet alexander. nullam in herode ſpẽ habendam eſſe commemorans im probo ſcene: & qui capillos inficeret niſi ob hoc ſolum vt eum etiam adoleſcentem putarent. Verũ ſe coli oportere qui etiam inuito eo futurus eſſet regni ſucceſſor: neq; multo poſt ab inimicis pœnas repe teret: fortunatoſq; amicos ſuos beatoſq; faceret: ac pręceteris ipſos. Quin & obſequia potẽtium alexã dro clam parare militũq; rectores itemq; ordinum principes occulte ad eũ cõuenire dixerunt. ¶ Hęc herodes adeo pertimuit vt nõ auderet ſtatim delata pferre ſed exploratores die noctuq; ſummittens dicta factaq; ſingula ſcrutabatur: & de quibus ſuſpitio fuiſſet trucidabat. Itaq; regnum eius acerbiſſima iniquitate repletum eſt. Namq; pro ſuo quiſq; odio vel inimicitijs calumnias fingere. mul tiſq; regis ira cundia cedis cupida contra aduerſarios abutebantur: & mendacio quidẽ confeſtim fides habebatur. Erant autem criminationibus ipſis velociora ſupplicia. Deniq; accuſabatur qui modo accuſauerat: & cum eo qui ante ſe conuictus eſſet ducebatur ad penam. De vita namq; periculum regis quęſtiones breuiore cõpendio terminabat. ¶ Ad hoc autem ſeuitia proceſſerat: vt nec eorum quenq̃ humanitus aſpiceret qui accuſati non eſſent. verum amicis etiam inimiciſſimũ ſe pręberet. Itaq; multis etiã regno interdixit. & in quos poteſtatem non habebat in eos dictis aſperis ſeuiebat. Acceſſit malis antipater: collectaq; propinquorum caterua nullum criminationis genus omiſit. Tantus autem ineptia ſua regẽ conuentis delatorum timor inuaſit vt ſtricto inſtare ſibi gladio videret alexandrum. ¶ Deniq; ſubito & ipſum correptũ in vincula conſecit: & in amicorũ eius tormenta perrexit. Multi autem tacite morie bantur. nulla voce ſupra conſcientiam prodita. Alij vero quibus mendacium impacientia doloris ex torſit de patris eũ inſidijs cũ fratre ariſtobolo cogitaſſe dixerunt: tempuſq; obſeruare vt illo dũ vena retur occiſo romã profugerẽt. His tamẽ & ſi veriſimilia nõ erãt: ſed neceſſitate cruciatus ex tẽpore fin gebãtur: l benti tamẽ aio rex credebat pro cõſolatione accipiẽs vincti filij ne id feciſſe videreẽ iniuſte.

¶ Alexander patris ſuſpitionem nullo modo aboleri poſſe arbitratus: fatetur inſidias & quattuor libris plurimos ſocios ſe habere pręſcripſit ante omnia Feroram & Salomen Archelaus autem gene ro & filię timens venit in iudeam quibus prudentiſſime ſuccurrit & verbis fefellit. Herodem qui ei li bros Alexandri dedit legendos vnde nactus conſilij ſui occaſionem in feroram contulit & herodem paulatim pacificauit. Herodes itaq; remiſſa in Alexandro ira excitatur in Feroram qui archelai con ſilio omnia fatetur ſibi impoſita atraq; veſte cum lachrimis ad pedes prouolutus veniam poſtulans eius medio promeruit. Archelaus autem herode placato Feroræ iratus Alexandro tamdiu manſit fi liamq; ab eo diſtractam ſecum adducturum firmabat donec hærodem pro adoleſcentulo compulit depręcari. Redintegrata concordia Archelaum abeuntem Hærodes & vnum quemq; amicorum eius pro merito muneribus donauit.

Capitulum vigeſimumquartum.

UErum alexander quoniam ſuſpitionẽ patris nullomodo aboleri poſſe arbitrabatur. Vltro malis aſſentiendum putauit: ac diligenter aduerſus inimicos quatuor libris fatetur inſidi as eorumq; ſe plurimos ſocios habere pręſcripſit: ante oia autem & feroram & ſalomẽ. Hãc enim etiam ſtupro ſibi quondam eſſe mixtam: cum vim noctu adhibuiſſet inuito. ¶ Iamq; libri in ma nibus Herodis erant multa de optimatibus clamantes grauia: cum mature in iudeam archelaus venit metuens genero ſimul ac filię. Quibus etiam prouidentiſſimo conſilio ſuccurrit. regiſq; minas arte diſ ſoluit. Mox enim cũ eo congreſſus: vbi nam eſt clamat exitiabilis gener meus. Aut vbi parricidale ca put aſpiciam quod meis man ibus ipſe lacerabo: addamq; filiã meã bono marito nouo. Nam etſi cõſi lij particeps nõ eſt: quia tñ eiuſmodi viri cõiunx fuit inquinata. Miror autẽ etiã pacientiã tuã cuius pe riculũ agitur: q̃ adhuc viuit alexãder. Ego nãq; ita ex capadocia properãs veniebã vt qui illum repe rirẽ olim deciſſe ſupplicium. & de filia quęſtionũ tecũ haberem: quam vitę atq; dignitatis cõtempla tione illi deſponderam. At nũc de vtroq; nobis cõſulendũ eſt. licet nimium pater ſis: & puniendũ inſi diatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras: & alter alterius iracundię vicarie ſuccedamus. ¶ Talibus increpans q̃uis pertinacẽ fallit herodem. Itaq; ille quos Alexander perſcripſerat libros le-

Ferora ſororẽ q̃ cũ ſilleo procura tore regis arabũ nubere voluiſſet accuſauit.

Tota domus tẽ peſtas contra'a lexandrum.

Eunuchi ab ale xandro corrupti vi tormentorum coacti omnia con feſſi ſunt alexan drum accuſãtes.

Herodes maxie perterritus vbiq; exploratos com mittit & maxima fit eius ppiquis tribulatio qui ſe ipſos pręueniẽ tes accuſabant.

Alexander i vin cula captiuatur multis eius ami cis trucidatis a liiſq; eum cũ fra tre in patrem in ſidias cogitaſſe accuſantibus.

Alexander pfis ſuſpitionẽ nullo mõ aboleri poſ ſe arbitratus qua tuor libris fatet inſidias, multoſq; dixit ſe habere ſocios ſc; feroꝛã Salomen. &c.

Hærodes libros Alexãdri Archelao dedit legendos qui in eos q inscripti erãt & i Feroram cõtulit & herodem paulati pacificauit.

gendos ei præbet: singulis capitulis insistens cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus: paulatim causas in eos qui scriptis tenebantur & in feroram contulit. Cum autem credere sibi regem videret considerandum est inquit ne forte adolescentulis tot nequissimorum insidijs circũueniatur non tñ ab adolescẽtulo. Nec enim apparere causam cur in tantũ rueret scœlus qui & nunc regno potiretur: & successionem regni speraret. nisi aliquos haberet huius persuasionis auctores: qui ad deteriorẽ partẽ lubricũ etatis impellerẽt. Ab eiusmodi nãq; hoibus non solũ adolescentulos falli: verũ etiã senes domosq; clarissimas totaq; regna solere subuerti. ¶ Cõsentiebat dictis herodes: nãq; paulatim remittebat in alexandro: & feroram excitabatur. Namq; hoc erat librorum quatuor argumentum Qui vbi propẽsiorem esse regis animum sensit: & in omnibus apud eum amicitiam archelai prænale re: q̃ honeste non posset ex imprudentia alias impudẽtia salutẽ quæsiuit: relictoq; alexandro cõfugit ad archelaũ. Et ille. Non inquit videt quo se pacto extimat tot crimimbus inuolutum quibus manifeste conuinceretur regem insidijs voluisse decipere. omniumq; malorum præsentium adolescẽti causa fuisse: nisi malis omissis artibus callidis & negãdi pertinacia quibus insimularetur oia cõfiteri & a fratre præsertim cui dilectus esset veniam petere. Namq; ad hoc ei se quoq; modis oĩbus opem laturum ¶ Paruit archelao feroras atraq; veste cũ lachrymis vt q̃ miserabilis appareret. instructus ad pedes herodis accessit: sicq; meruit veniam postulans: & se quidem scœleratũ esse fatebatur. Namq; omnia quæ sibi obijcerentur fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atq; insaniam: ex mulieris amore conceptam. Itaq; postq̃ stetit feroras suimet ipse accusator ac testis: tũc eum iam archelaus excusando herodis iracundiam mitigabat proprijs vsus exẽplis. Etenim se quoq; a fratre multo grauiora perpessum naturale eius ducebat ante posuisse vindictę: quippe in regnis velut in magnis corporibus semper aliquam partem pondere ipso tumescere quam recidi quidem non oporteret: leuius vero curari Multa in hunc modum locutus archelaus herodem quidem ferorę placatum reddidit. Ipse autem alexandro tamdiu manebat iratus filiamq; ab eo distractam secum adducturum esse firmabat donec herodem compulit vltro pro adolescentulo depręcari vt iterum ei filiam desponderet. Satis autem cum grauitate archelaus cui vellet eam præter alexandrum collocari promisit maxime cũ impendere quę iura inter se affinitatis inuiolata permaneãt. Rege autem filium sibi ab eo donatum infirmante nisi matrimonium dirimisset q̃ & liberos iam haberent vxor quoq; ab adolescente dilig eretur quę si remaneret peccatorum fieret obliuio si vero discederet causa de omnibus desperandi mo liorem namq; fieri audaciam si domesticis affectionibus distraheretur. vix tandem cessit: vnaq; & ipse rediit cum adolescente in gratiam & patrem eius reduxit. Proculdubio tamen eum romam mutti debere ait cum cęsare collocuturum. de omnibus enim sese ad eum litteras fecisse. Consilium quidem archelai quo generum suum periculo liberauit peractum erat: & redintegra concordia in epulis & humanitate conuictus familiariter versabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta solio quoq; aureo gemmis ornato & eunuchis & concubina donat herodes quę panichisvocabatur: itemq; amicorum eius quemq; pro merito. Quin & cognati regi omnes iussu eius archelao dona clarissima dederunt: eumq; tam ipse q̃ optimates anthiochiam vsq; prosecuti sunt.

Hæredes remissa ira in alexandro excitatur in ferorã q Archelaũ orat vt frĩs faciat recõciliationẽ & oia fatetur libi ipsita. &c. Feroras atra veste cũ lachrymis veniã postulans & se scœleratum cõcessus medio archelai promeruit.

Archelaus herode placato ferorę iratus alexandro tãdiu manebat filiãq; ab eo distractã secum adducturum firmabat donec herodẽ vltro p adolescẽtulo compulit depręcari. &c Reditegrata cõcordia Archelai medio ipsuz ab eũtem hærodes & vnumquẽq; amicorũ eius muneribus donauit pro merito. &c.

¶ Eurides lacon proditiosissimus adulator reconciliationem perturbauit Alexãdri. regemq; adulatione falsisq; laudibus & sermonis calliditate circumuenit qui apud eum Antipatri laudator pecunia corruptus erat & Alexandri qui incaute de patre conquęrebatur proditiosissimus fuit accusator. Aliós quoq; antipater contra fratres subornauit accusatores. Epistolam insuper fictam ad custodem castelli Alexandrij nomine Alexandri direct m produxit. vnde herodes torto castelli præposito filios q̃is nullum contra eos validum proferretur documentum asseruari præcepit: & Euridem totius sceleris fabricatorem quinquaginta talentis donauit qui ad Archelaum capadocię regem vadens & mentiens Alexandro reconciliasse herodem ab eo munera accepit: sed tandem propter facinora a cęsarea fugatur Herodes autem paratissimus ad audienda maledicta.

Eurides lacõ p, ditiosissimus a, dulator reconciliationẽ pertur, bauit Alexãdri. &c.

Capitulum vigesimum quintum.

NOn multo post quidã in iudæã venit Archelai consilijs multo potentior, qui non solũ recõciliationẽ gratię alexãdro quęsitam fecit irritam: verũetiam causa fuit vt periret. Lacõ erat genere nomine eurides: ad regni desideriũ pecuniæ amore corruptus. Iam enim luxũ regia tolerare non poterat. Is ãplissimis donis herodi oblatis velut eorũ quę aucuparetur illecebra cũ statim multiplicata recepisset: immaculatã liberalitatẽ nihil esse ducebat nisi regnũ sanguine cõparasset. Itaq; regẽ adulatione falsisq; de ipso laudibus & sermonis calliditate circũuenit. matureq; prospecto eius igenio dictis simul & factis quę illi placerẽt: iter primos amicos eius habebat. Nã & rex & omnes eius comites libẽter ciuẽ sparche prĩę causa præcipuo dignũ honore ducebãt. Ille aũt postq̃ fragilitatem domus animadu[illegible]rit. fratrumq; inimicitias & quemadmodum pater in singulos esset anima-

tus:antipater quidem hoſpitio pręuentus erat:ſimulata vero amicitia fallebat alexandrum: olim ſe archelai ſocium eſſe mentitus. Quo etiam citius quaſi probatus obrepſit:moxq; ab eo fratri quoq; aristobolo commendatus eſt. Pertemptatis autem perſonis omnibus. alium alio modo ſubibat. Ac primum fit antipatri mercennarius & alexandri proditor illum exprobrando caſtigans q̄ cum fratrum ſit maximus ſpei ſuę negligit inſidiatores:alexandrum vero q̄ regina creatus:& reginæ vir coniugis filium priuatę mulieris pateretur regno ſuccedere:preſertim cum habeat magnam occuſionem archelaum. Quę quidem adoleſcenti vera fide ſuadere videbatur:q̄ amicitiā ſimulaſſet archelai:vnde nec alexander quicq̄ metuens & de antipatro quę ſe mouerent apud eum querebatur:& quod nichil minum faceret herodes ſi cum matrem eorum interemerit ipſis quoq; regnum eius auferret. Quorū eurides cauſa & miſerari eos. & pariter dolere ſimulans:etiam ariſtobolum ad eadem dicenda pellexit: atq; ita querelis in patrem vtroq; deuicto referens ad antipatrum ſecretum diſcedit:affecto inſidiarū quoq; mendacio quas ei fratres paraſſe firmabat ac pene iam ſtrictis in eum gladijs inruere. Ob hæc autem multa pœcunia donatus ab antipatro laudator eius erat apud patrē:& ad extremum necis alexandri & ariſtoboli redempta opera ipſe accuſatoris partibus fungitur. Cumq; audiſſet herodes:vitā ei ſe rependere pro beneficijs delatis:& lucem referre dixit hoſpitio. Namq; olim alexandrum exacuiſſe in eum gladium & confirmaſſe dexteram:verum ſceleri tantum fuiſſe impedimēto q̄ ſocietatem facinoris aſſimulaſſet. Alexandrum enim dicere non bene ſecum herodem actum putare q̄ regnum obtinuiſſet alienum & poſt matris eorum necem principatum eius dilacerauiſſet:niſi etiam degenerem coaptaret hęredem:auctumq; ipſorum regnum antipatro ſpurio propinaret. Proinde ſemet hyrcani manes & mariannes vltum ire. Nec enim decere ſucceſſionem regni ab eiuſmodi patre ſine cede ſuſcipere. Multis enim rebus ad hoc excitari quotidie:quia nichil ſibi omnino loqui ſine calumnia liceret. Nam ſi de nobilitate aliorum fiat mentio ſine ratione ſe contumeliſs affici patre dicente ſolus generoſus alexander & cui pater ſit pro ignobilitate dedecori. Inuentionibus quoq; offendere ſoliq; antipatro indulgentem. Ob quę velle mori non recuſare:niſi ex voto inſidię ſuccelliſſent. Sin eum occidiſſet:primum ſalutis occaſionem fore archelaum ſocerum ſuum ad quem poſſet effugere deinde cęſarem qui nunc vſq; ignoraret mores herodis. Nec enim ſic ei aſtaturum vt antea patris præſentiam formidando. nec de ſuis tantum criminibus locuturum ſed primum totius gētis erumnas:& q̄ ad necem vſq; tributas opprimeret vulgaturum. Deiade in quibus delictis quibusq; actibus parte ſanguine pecunię conſumpę ſunt:& qui vel quales ex illis fuerint locupletati: quę cauſa ciuitatis plagate: ibi autem quęſiturum & aui & matris necem omniaq; regis ſcelera retecturum:quibus cognitis nemo ſe iudicauerit patricidam. ¶ His eurides in Alexandrum falſo delatis antipatri laudes perſequebatur:illum ſolum qui patrem diligeret eſſe confirmans:quiq; adhuc inſidias retardaſſet. Rex autem nondū preterite ſuſpitionis dolore compreſſo:intollerabilis iracundię feritate turbatur. ¶ Iterumq; hoc tempus nactus antipater. alios accuſatores fratribus ſubornauit qui eos dicerent cum ſocūdo & tyranno clam colloqui ſolitos eſſe equitum regis olim principibus tunc vero propter quaſdam offenſiones ordinibus motos. Hac deniq; indignatione ſuccenſus:confeſtim eos tormentis herodes ſubdidit. Illi autem nichil eorum ſe quę crimini darentur ſcire confeſſi ſunt. ¶ Sed oblata eſt quædam velut ad propoſitum caſtelli Alexandrij ab alexandro ſcripta epiſtola depręcante vt cum Ariſtobolo fratre ſe in caſtellum reciperet ſi patrem interfeciſſent tanq̄ armis q̄ alijs eos ſubſidijs vti permitteret. Hanc alexander Diofanti commentum eſſe dicebat. qui regis erat notarius homo audaciſſimus & cuiuſlibet manus litteras imitari percallidus. Ideoq; multis ſępe falſo conſcriptis ab hoc poſtremo occiſus eſt. totoautem caſtelli prępoſito nec in eius iudicio quicq̄ herodes eorum quę delata erant verum eſſe cognouit. Sed q̄is nullum documentum validum proferretur:filios tamen interim abſolutos aſſeruari pręcepit. Euridem vero domus ſuę peſtem ac totius ſceleris fabricatorem bene de ſe meritum dato remq; ſalutis appellans:talentis quinquaginta donauit. Ille autem priuſq̄ certa fama nūciaretur ad archelaum properat:auſuſq; dicere quod herodem reconciliaſſet Alexandro ab illo quoq; pecunias capit. deinde in achaiam tranſgreſſus ad ſimilia facinora male quęſitis abuſus eſt. Poſtremo apud Cęſaream accuſatus q̄ diſſenſionibus repleuiſſet achaiā. & ciuitates ſpoliaret:inde fugatur. ¶ Atq; hoc enim modo alexandri & ariſtoboli pœne perſecutę ſunt. ¶ Hoc loco dignum eſt Choum euariſtum huic ſparciathe conferre. Namq; is cum amiciſſimus eſſet alexandro eodemq; tempore quo eurides ibidem erat aduenijſſet percūctāti regi ſuper his quę ille inſimularet iuratus nihil ſe ab adoleſcentibus audiſſe firmauit:nec tamē id quicq̄ miſeris profuit apud herodem:ſolis maledictis aures paratiſſimas aperientem:eumq; ſibi gratioſum eſſe iudicantem:qui ſecum eadem crederet: hiſdemq; moueretur.

¶ Salome ſocrus Ariſtoboli & amitta qui eam(vt ſuę ſaluti conſuleret præcabatur) eius monita regi prodidit rex itaq; filios vnxit & ſeparatos præcepit aſſeruari & Volumnium atq; Olympum

Maxima Euridis proditio.

Corruptus pecunia Eurides antipatri laudator apud patrē. &c.

Alexandri icauta quęrela.

Antipater alios cōtra fres ſubornauit accuſatores.

Epiſtola fcta ab alexādro ſcripta ad cuſtodē Alexandrij caſtelli.

Dyophantus falſarius notarius.

Herodes filios i carcerari iubet & Euridem totius ſceleris fabricatorē quinquagita donauit talentis q ad archelaū vadēs & mētiēs Alexādro recō, ciliaſſe herodem ab eo mūera accepit ſed tādem ppter facinora a cęſarea fugat.

descripta ferentes iudicia mittit ad Cesarem qui herodi rescribens potestatem (congregato cor ejus) dedit ei filios punire. Paret ergo scriptis Herodes & Beriti conuocato concilio presederunt. Saturninus & pedanij legati & alij Syrie optimates preter Archelaum regem qui regi erat suspectus. Herodes vero filios quos prouido satis concilio ne assistentes ad misericordiam impellerent in iudiciū non produxit sed eos absentes quasi presentes accusat obijciendo insidias. Saturninus condemnandos adolescentes sed non mortem pronunciauit quem duo legati & nonnulli alij secuti sunt. Volumnius vero primus cunctiq; post eum herodis fautores necandos esse adolescentes iudicauit. Interea vero tyro verus miles veritatem libere locutus est clamitans conculcatam esse iusticiam & veritatem periisse. Quem rex cum filio capi iussit a triphone tonsore falso accusatum. Ipseq; in tortura & militum principes cum tonsore lapidum ictibus interimuntur & filios in sebaste missos iubet effocari & in alexandrio cum Alexandro materno auo sepeliri.

Capitulum vigesimumsextum.

Salome socrus & amita Aristoboli regis eius monita perdit q vtrū q; filiū vixit & separatos p̄cepit asseruari & volūniū & Olympiū descripta ferentes iudicia mittit ad Cesarem.

Congregati concilij contra adolescentes presidentes & eorum sententia.

Filios Herodes noluit producere in iudicio ne ipsi liberarentur sed eos absentes accusat.

Saturnini sententia contra adolescentes.

Tristis sententia Volumnij.

Tyro veritatē libere locutus nota eius verba.

Tyronis ad herodem verba.

Herodes tironē cū filio capi iussit quē falso tripho tonsor accusauit quisq; ponūtur in tortura

INcitabat preterea salome crudelitatē eius in filios. Namq; hāc aristobolus quo se periculis inuoluerat. quā & socrū habebat & amitā monitam miserat: vt saluti suę consuleret: quasi rex eā decreuisset occidere iterū in simulatam quorū ante fuerat accusata: q; Sylleo Arabi nubere cupiēs quem sciret eius inimicū occulta illi secreta regis nunciaret: & hoc fuit extremū quo tanq̄ tēpestate oppressi adolescentes non secus q̄ a turbine perflundati sunt. Salome em̄ protinus contēdit ad regē eiq; monita Aristoboli prodit. Atq; ille vlterius durare non passus vtrūq; filiū vinxit. & separatos asseruari precepit. Deinde volumniū militię magistrū & ex amicis suis Olympū descripta ferentes iudicia proficisci iussit ad cesarē Qui postq̄ naui Romam delati regis litteras reddiderunt vehementer quidem in adolescentes cesar exarsit verum eius potestatem in filios a patre auferendam non dixit. Deniq; rescribit ei vt ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens si in cōmuni consessu propinquorum suorū prouinciq; rectorum de insidijs quereret. eosq; si delato crimine reperiret astrictos occideret: si vero fugam tātum esse meditatos. mediocri supplicio contentus esset. ¶ Paret scriptis herodes Cumq; beritum quo cesar iusserat peruenisset: iudicium cogit. Presederunt autem rectores quibus a Cesare scriptum fuerat. Saturninus & pedanij legati & cū his volumnius procurator: itemq; propinqui regis & amici necnō & Salome & feroras & post hos optimates syrię preter archelaum regē. Namq; hūc herodes q; alexandri socer esset suspectum habebat. ¶ Sed filios quidem satis prouido consilio in tudicium non produxit. Sciebat enim q; si tantum nisi fuissent: omnimodo ad misericordiam cunctos impellerent. Si vero etiam dicendi copiam nacti essent: facillime alexander obiecta dilueret. Igitur quidem illi custodiebantur in platene vico sydomorum. ¶ Exorsus autem rex veluti cum presentibus agere commouebatur. Et insidias quidem timide obijciebat: nam probationibus deficiebat: maledicta vero & probra & iniurias & peccata plurima in se admissa prosequebatur: eaq; morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret: semetipsum argui miserabiliter questus acerbamq; victoriam vincere: singulorum sententiā rogabat i filios. ¶ Et primus saturninus condemnandos esse adolescentes sed non mortem pronunciauit. Nec enim fas esse cum tres ipse astantes habeat filios mortē alienis decernere. ¶ Idem etiam duobus legatis visum est: eosq; alij nonnulli secuti sunt. ¶ Tristem vero sententiam primus volumnius dixit: cunctiq; post eū herodis emulatione vel odio: neq; indignatione quisq̄ necandos esse adolescentes iudicabat. Tunc autem vniuersa syria & iudea suspensa quidem operiebatur huius tragœdię finem: sed nemo estimabat herodis crudelitatem vsq; ad parricidiū processuram. Ille tamen filios tyrum traxit atq; modo nam cęsaream deuectos quo mortis genere perimeret cogitabat. ¶ Interea vetus quidē regis miles tyro nomine qui & filium habebat alexādro consuetum atq; amicum. & ipse adolescentulos diligebat. prę nimia indignatione mentis in postremo circumiens clamitabat conculcatā esse iusticiam: veritatem periisse: naturam esse confusam: vitaq; hominū iniquitatis esse plenam & omnia quę dolor contemptori vitę dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: michi vero inquit omniū esse videris infœlicissimus qui contra carissimos nequissimis credas. Siquidem Feroras & Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent. quos sæpe mortis supplicio dignos esse iudicasti neq; aduertis hoc eos agere vt iustis successoribus destitutus cum solo maneas antipatro capi facilem regem optantes. Verumtamen cogita: ne ille quoq; militibus adorsus sit. propter cedem omnium fratrum Nullus est enim qui non adolescentium misereatur. Principum autem plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicenis simul eos quibus res indignam videtur nominabat. ¶ Rex autem statim & illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibiq; cū alius quidam regalis tonsor nomine tripho nescio qua exagitatus insania semetipsum indicans prosiliit. Ac michi quoq; tyro inquit iste persuasit: vt occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; michi Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis Herodes & Tyro-

nem eiuſq; filium & tonſorem ſubdidit queſtioni. Tumq; illi pernegarent: tonſor autem amplius nichil diceret: tyronem vehementius torqueri iuſſit. ¶ Cumq; filius eius patris miſeratione commotus cuncta ſe regi ſi eum ſibi condonaſſet. indicaturum promiſit eoq; relaxato: ipſum occidendi patrem ſuum habuiſſe voluntatem dixit impulſum ab alexandro. Hoc autem quibuſdam fictum ab adoleſcẽte videbatur quo tormentis eriperet patrem: nonnulli verum eſſe firmabant. ¶ Herodes tamen & militum principibus & tyrone pro contentione accuſatis: ita in eos armauit populum vt ibidem cum tõſore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios vero in Sebaſten miſſos quę non longo a cęſare in tervallo diſtaret effocari pręcepit: eaq; remanente perfecta in alexandrum caſtellum mortuos aſportari cum alexandro materno auo ſepeliendos. Hic quidem alexandro & ariſtobolo finis vitę fuit.

Filius patris miſerati one cõmotus vt ipſum liberaret confitetur quęſitum.

Tyro & militum principes cũ tõſore ictibus interimũtur & filios in ſebaſtẽ miſſos iubet effocari & in alexãdrio cuz auo ſepeliri.

¶ Antipater ab omnibus propter fratrum occiſionem odio habitus peremptorum timebat filios Erant enim Alexandri filij duo ex Glaphira Tygranes Alexander. Ariſtoboli autem ex Beronice Salomes filia filij: herodes & Agrippa & Ariſtobolus filieq; Herodias & Mariannes ſed Glaphiram quidem cum dote ſua in capadociam interfecto Alexandro dimiſit & Beronicem Ariſtoboli coniugem auunculo Antipatri nuptum dedit Antipater vero metu opes multas pluribus largiens magis erat in uiſus. Herodes autem conuocatis propinquis & amicis: aſtantibuſq; pupillis lachrymatur eos amantiſſimos vocans omnibus commendat & maiori filio Alexandri Ferorę filiam deſponſat & filio antipatri primam Ariſtoboli filiam & aliam herodi ex filia pontificis ſibi genito. Antipater autem maliciam circa fratrum filios non potuit continere ſed ſponſalia callide ſtuduit dirimere inſtãtiſſime eum pręcabatur quia numeroſa eſſet regia progenies nuptias permutari Nouem enim herodes vxores habebat ex quarum ſeptem: filios ſuſceperat plurimos vnde herodes audito Antipatro nepotibus timẽs ſponſalia reformauit Antipatri nam adulatio multum valuit apud Herodem Antipater itaq; odium vitare non valens terrore ſecuritatem ſibi queſiuit cui Ferora & mulierum conflictio pręter Salomen quę omnia cognoſcens eis aduerſabatur veluti iam confirmato regi obediebant. Fingebant quoq; inter ſe vt regem deciperent palam diſcordias Salome vero omnia cognoſcens regi nunciat vnde iratus rex maxime contra Feroræ vxorem quam ei pręcepit expellere qui ait ſe citius vita q̃ coniuge caritura incertus itaq; rex quid ageret Antipatro ne cum ferora & eius coniuge interdicit habere colloquium.

Capitulum vigeſimumſeptimum

B

Ntipatrum vero cum iam ſine controuerſia ſucceſſorem regni ſperaret: intollerabile gentis excipit odium: cunctis ſcientibus omnes illum omnibus fratribus ſuis cõ ſeruiſſe calumnias nichiloq; minus timor eum non mediocris ſollicitabat creſcente ſobole peremptorum. ¶ Erant enim alexandro ex glaphira filij duo tygranes & alexander. Itemq; ariſtobolo ex beronice ſalomes filia Herodes & Agrippa. & ariſtobolus: filieq; herodias & mariannes. ¶ Sed glaphiram quidem herodes cũ dote ſua in capadociam dimiſit: poſtq̃ alexandrum interfecit. Beronicem autem ariſtoboli coniugem auunculo antipatri nuptum dedit qui (vt ſalomen) quam infenſam habebat (ſibi reconciliaret) iſtas nuptias excogitauit. Idem vero antipater etiam feroram muneribus aliiſq; obſequijs atq; amicos pręterea cæſaris ambiebat: magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud ſyriam donis expleuerat. ¶ Hoc autem magis inuiſus erat cunctis q̃ plura donabat: velut opes tantas non munificentia largiretur ſed mœtu conſumeret. Itaq; eueniebat vt nec accipientium beniuolentia quicq̃ proficeret. quibuſq; nichil dediſſet acerbiores inimicos haberet. In diſtributionibus autem munerum quotidie largior erat: cum pręter ſpem videret orbos pueros ab herode curari: quantumq; illum peremptorum cedis pœniteret prolis eorum miſeratione ſignificari. Conuocatis enim propinquis atq; amicis ſuis & pupillis aſtantibus: cum lachymis oppleſſet oculos dixit. Horum quidem michi patres fortuna quędam triſtis eripuit ipſos autem orbitatis miſericordia cum natura commendat. Experiar itaq; vt etſi pater infortunatiſſimus fui auus tamen ſim prouidentior: & a quibus poſt me regantur amantiſſimos michi relinquam. Deſpõdeo igitur filiam tuam Feroram maximo filiorum alexandri: vt ei curator ſis neceſſarius. Tuo vero antipater filio Ariſtoboli filiam: eris enim hoc modo pater orbate. Sororem vero eius meus accipiet herodes põtifice auo materno pronatus. Et de his quidem hoc ſit meum iudicium: neq; id quiq̃ dirimat qui me amabit. Pręcor etiam deum bono regni mei meorumq; nepotum copulare nuptias: atq; hos pueros placidiori. bus q̃ patres eorum oculis aſpicere. Poſtq̃ hæc locutus effleuit. & puerorum dextras iunxit benigniſſimeq; conſalutatis iuuenculis: dimiſit concilium. ¶ Statim diriguit antipater: quantoq; dolore affectus eſſet neminem latuit. Pupillorum nam q; honorem apud patrem quoq; ſibi derogatum exiſtimabat iterumq; de rebus cunctis periculum fore ſi alexandri filius pręter Archelaum: etiam feroram tetrarcham adiutorem habere licuiſſet. Ad hæc reputabat odium ſuum & orbitatis miſerationem qua

Antipater ab oĩbus propter fratrũ occiſionẽ odio habitus timebat filios peremptorum.

Antipater opes miſtas metu pluribus largiẽs cũctis erat inuiſus.

Oõ herodis de nepotibus ſuis.

Herodes feroę filiam maiori alexandri filio deſpõſat & filio antipatri ariſtoboli primam filiam & aliam herodi filio. &c.

¶ Antipatri postulata.

tota gens flectebat quanto viuetium puerorum studio & quanta memoria ipsius scelere mortuorum tenerentur iudei. Itaq; omnimodo dirimere sponsalia statuit & callide quidem patri surripere timuit seuienti acriterq; vigilanti ad suspicandum palam vero eum supplex adire ausus est. Coramq; deposcere ne se priuari quo dignum esse indicasset nudumq; regis nomen habere vellet: regni autem substantiam pœnes alias esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum: si præter auum etiam archelaum feroras alexandri filio socer adiunctus esset. Instantissime vero precabatur quia numerosa esset regia progenies nuptias permutari. Nouem namq; regi vxores erant: sed harum septem vnde filios susceperat. Ipsum Antipatrum ex dosside. Herodem ex marianne pontificis filia itemq; Antipam & Archelaum ex Martace alias Malthace samaritide: filiam Olympiade quam frater eius Iosippus habuerat ex hierosolymitide. de cleopatra vero Hærodem & Philippum: necnō ex pallade Phaselum Habebat alias quoq; filias Boromen alias Rhaxpen & Salomen vnam ex phedra. alteram ex helpide. Duasq; vxores sine filijs consobrinam & sororem a ç præter hos & Alexādri aristoboli sorores duas ex marianne. Cum igitur tanta prolis copia superesset. aliter nuptias iungi postulabat Antipater.

Nouem Hærodis vxores ex q̄ rū septem filios susceperat. & c.

Herodes audito antipatro ira tus nepotibus timens sponsalia reformauit.

¶ Rex autem prospecto alias perspecto eius animo quid de pupillis cogitaret vehementer iratus est. Quippe filiorum quos interfecerat casum reputans: formidabat ne & hi quandoq; criminationum antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem scitoribus dictis protelat: postea vero blanditijs eius abductus sponsalia reformauit. Ac primum ipsi Antipatro aristoboli filiam collocat filium vero eius iungit filię ferorę. ¶ Hinc licebat aduertere q̄tum antipatri valeret adulatiō: q̄ idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim q̄uis soror esset atq; hoc sæpe intercedente iulia vxore Cęsaris postulasset Arabum regi sylleo nubere non passus est sed inimicissimā sibi fore iurauit nisi ab hoc studio destitisset posteaq; inuitam alexę cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusq; filiarum vnam Alexandri filio alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariannes vna sororis filium habebat Antiphon: altera fratris Phaselum. ¶ Sic interrupta pupillorum spe Antipater & pro sua commoditate affinitatibus iunctis expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia ne quaq̄ erat tollerabilis. Nam quia singulorum odium vitare non poterat securitatem sibi ex terrore quęrebat: cum præterea Feroras ei veluti iam confirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio nouas turbas excitabat. Etenim Feroræ vxor cum matre & sorore sua necnō & matre Antipatri multa in regno insolenter agebat ausa etiam duas regis filias contumelioſe tractare cui rei maxime ab antipatro erat adiecta itaq; cum inuisę illi essent alias quidem morigeras habebant sola vero salome aduersabatur eorum concordię. quodq; non bono regis coirent apud ipsum insimulabat. Cognita vero eius delatione mulieres q̄q; Hærodes egre tulisse: ab aperto quidem conuentu & familiaritate abstinuerunt: contra vero etiam inter se discordare rege audiente simulabant: cum adeo colluderet antipater. vt palam feroram minime dubitaret offendere. Occultos autem cetus & nocturnas commessationes agebant earumq; consensionem fecit obseruatio firmiorem cum horum nichil ignoraret salome: sed herodi cuncta nunciaret: ille autem ardens iracundia: maximeq; aduersus ferorę coniugem q̄ eam præter cęteras accusaret salome. aduocato cognatorum amicorumq; consilio & talia multa mulieris & filiarum contumelias crimini dedit q̄q; phariseis mercedem contra se præbuisset fratremq; sibi hostem reddidisset expugnatum venenis. Postremo conuersus ad feroram vtrum se ait fratrem an vxorem vellet optare. Cumq; ille se citius vita dixisset q̄ coniuge carituram. incertus quid ageret ad antipatrum sermonem contulit ac ne cum ferora vel eius coniuge aut quouis alio qui ad eam pertineret vnq̄ colloquęretur: edixit. Verum ille palam præcepta custodiens in occultorum his pernoctabat.

Salome inuita alexę nupta.

Antipater odiū vitare non terrore securitatē sibi quęrit cui Feroras & mulierum cōflictio præter Salomē quę oia cognoscens eis aduersabatur. Fingunt mulieres iter se discordias vt regē deciperēt sed salome oīa cognoscens regi nūciat vñ iratus rex maxime contra feroræ vxorem quā criminatur.

¶ Antipater Salomes timens obseruationem per amicos (vt Romam proficiscatur) procurat & cum muneribus & testamento (vbi ipse rex erat inscriptus) mittitur Sylleus quoq; qui maximum cū Aretha rege suo certamen habebat Romam cum Antipatro certaturus nauigauit quem Fabatus herodi accusat q̄ corinthum pœcunia corrupisset vt ipsum occideret quod duo Arabes subditi quęstioni confessi sunt qui & Romam missi sunt: Herodes quoq; fratrem vxorem repudiare recusantem indignatus cum vxore eiecit qui ad tetrarchiam suam accedens iuratus est ante herodis mortem non reuerti. Herodes sua manifestata pacientia infirmum fratrem visitauit & corpus eius in hierusalem detulit cum honore sepeliendum. Quidam autem herodi feroram veneno fuisse interemptum nunciauerunt & pro amatorio mulierculam arabicam dedisse Syllei consilio mortiferum. Quo tormentis veritatem perquirente quædam ancilla Antipatri matrem omnium malorum causam esse clamat & occultos Ferorę & mulierum conuentus detegit: cum qua omnes ancillæ contra Antipatri conueniunt secreta declarantes consilia.

Capitulum vigesimumoctauum.

QEtensq; obseruationem salomes per amicos in italia degentes vt romam proficisceretur effecit: ipsorum perlatis litteris vbi antipatrum aliquãto post tẽpore ad cęsarem mitti oportere perscriberent. ¶ Igitur herodes nichil moratus eum misit cum cunctis quę vsui forent magnifice; pœcunia liberaliter instructum: testamentumq; vna portandum ei dedit in quo rex ipse antipater inscriptus erat & antipatri successor herodes ex marianne pontificis filia procreatus. ¶ Quin & sylleus arabs itidem neglecto cęsaris precepto romam nauigauit: de his cum Antipatro certaturus de quibus ante cum nicolao causam dixerat. Non leue autem cum aretha rege suo certamẽ habebat cuius etiam amicos interferat: & soemium in petra opido potentissimum redemptoq; fabato dispensatore cęsaris fautore vtebatur etiam in herodem sed maiore pecunia data herodes fabatum a sylleo remouit ac per semetipsum quę cęsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset accusabat apud cęsarem fabatũ: dispensatorẽ esse dicens non quę ipsi. sed quę herodi expedirent. Quibus cõmotus ad iracundiã fabatus. adhuc autẽ apud herodem in honore maximo habebatur: secretorũ sylleo proditor factus est: regiq; indicauit q; sylleus corinthum alias corinthium eius satellitem pecunia corrupisset obseruariq; oporteret. Neq; rex id facere dubitat: quoniam Corinthus iste licet in aula regis esset educatus ex arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripi sed etiam duos alios arabas iussit apud eum repertos: vnum syllei amicum. alterum syliarchum: qui subditi quęstioni magna pœcunia corintho vt herodem occideret persuasisse confessi sunt. Illi etiam a saturnio rectore syrię interrogati: romam transmissi sunt. ¶ Herodes autem feroręq; vehementius imminebat: vt repudiaret vxorem. Aliquid enim cum quo mulierem plecteret excogitabat quia multas in eam odij causas habebat: donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. ¶ Feroras autem ęquo animo accepta iniuria ad tetrarchiam suam accessit: iuratusvnum sibi exilij finem fore mortem herodis: neq; se ad eum reuersurum esse dum vixerit. Deniq; nec egrotum q̃uis sepe accitus fratrem visere voluit: cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus vellet instruere. Sed ille quidem prẽter spem conualuit: post modum autem feroras in morbum incidit. Tumq; herodis pacientia demonstrata est. Nam & venit ad eum & humanissime curatum voluit sed morbum superare non quiuit. In diebus enim paucis est mortuus. Quem licet vsq; ad vltimum vitę diem dilexisset herodes: tamen q; illum quoq; veneno peremisset fama vulgatum est. Verum eius corpore i hierosolima portato luctum maximum cunctæ genti denunciauit: clarissimaq; funus sepultura dignatus est. ¶ Vnus quidem interfectorum alexandri & aristoboli hunc exitum vitę sortitus est. Transijt autem in antipatrum auctorem pœna sceleris ex interitu feroręq; principium nacta. Quidam enim ex libertis eius cum regem triste adisset: fratrem ipsius Feroram veneno interemptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam non quo solebat modo conditum eoq; sumpto illo morbo: protinus esse corruptum. Venisse autem ante biduum matris ac sororis eius accitu quandam veneficam mulierculam ex arabia vt venenum feroręq; conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum syllei consilio. Namq; illi notam fuisse. ¶ Perculsus igitur plurimis suspitionibus rex ancillas & nonnullas libertinas quęstioni subiecit: ibiq; tum clamabat aliqua doloris impaciens. Deus celi terręq; rector in matrẽ antipatri quę horum nobis malorum causa est vindicet. Hoc rex initium nactus: persequębatur vlterius indagine veritatis. Mulier vero & matris antipatri familiaritatem cum ferora eius vxoribus & occultosq; eius conuentus aperuit q; q; feroras & antipater redeuntes a rege tota cum illis nocte potare soliti essent: seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. ¶ Cum autem ancillę separatim singulæ torquerentur: patuit omnium dicta congruere qua de causa romani quidẽ antipater ex composito: feroras vero trans flumen secedere curauisset. Nam sępe illos in sermone dixisse q; post alexandrum & Aristobolum ad ipsos eorumq; coniuges transiturus esset herodes. nec alicui posse parcere: qui marianne eiusq; filijs minime pepercisset: ideoq; melius esse ab hac belua quã longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri antipatrum conquerentem q; cum ipe canus esset. pater in dies singulos iuueneſceret. seq; fortasse priusq̃ regnare incipiat moriturum. aut si vnq̃ ille decesserit quando autem istud fiet voluntatem sibi successionis omnimodo fore breuissimam. Pullulare prætea hydre capita hoc est Aristoboli & Alexandri filios. sibi autem filiorum spem adeptam esse patris iniuria quę non eorum quemq̃ post mortem suam regni successorem sed Mariannes filium scripsisset herodem. Qua quidem in re prorsus eum senectute delirare: si testamentum suum standum arbitraretur: se namq; vt ex eius progenie nemo supereſſet curaturum. Quin etiam cum omnes patres quibus inuisi nunq̃ filij fuerunt odio vincat: plus eum tamen etiam fratres odisse. Deniq; nuper sibi nec cum ferora colloqueretur centum talenta donasse: atq; cum feroras diceret quid enim per nos ledebatur respondisse Antipatrum. Vtinam cunctis ablatis. nudos se dum modo viuos relinqueret. Verum hoc nequaq̃ fieri posse vt tam pestiferam bestiam quis q̃ effugiat: sub qua nec amicis esse palam lice-

¶ Antipater timẽs salomes obseruationẽ per amicos vt Romã pficisceretur procurat & mittitur cum muneribus & testamẽto vbi ipe rex iscriptus erat.

Fabatus sylleus hærodi accusat q; corithiũ pecunia corrupisset vt eum occideret. &c.

¶ Arabes duo quęstioni subditi corithũ vt herodẽ occidẽt pecũia fuisse corruptũ cõfessi sũt & missi sunt romã. Ferorã ifirmum hærodes visitauit & corpus eius i hirlm sepeliẽdũ detulit. &c

Quidã feroram venenoiter ẽptũ regi nũciãt & p amatorio mulierculã arabicam dedisset fillei cõsilio mortiferu;. Herode veritatẽ tormẽtis perquirẽti quędam ãcilla matrẽ antipatri oim maloru; causã esse clamat & occultos cõuẽtus mulierum & feroręaperuit.

ret. Deniq; nunc occulte inquit conuenimus licebit autem aperte si virorum spiritum manusq; habeamus hęc in tormentis ancillę prodiderunt: & q̄ feroras cum illis petram fugere cogitasset. Verum omnibus dictis herodes crederet: centum talentis effectum est. De his enim soli antipatro dixerat.

¶ Hærodes Dosidem Antipatri matrem omni ornatu spoliatam expulit hinc ad Antipatrum Samaritam Antipatri procuratorem conuertit & ex illius tormentis comperit necandi sui causa ex egypto Antipatrum venenum petisse per aliquam Antiphili collegam idq; feroram ab eo accepisse qui mandasset Antipater herodem occidere. Ferorā vero dedisse vxori seruandū. Quę a rege statim eo cata de tecto se pręcipitem dedit sed mortem euadens insidiarum modum declarauit & ferorā dixit super fratris nece pœnituisse & venenū ab Antipatro paratum consumi iussisse. Antiphilus quoq; veneni delator accusatur. Et mariāne pōtificis filia maleficiorū cōscia accusata herodes eius filius Antipatri successor a testamento deletus est. Bacillus quoq; aspidū virus attulerat. Litterę quoq; tunc ab Antipatro cōtra Archelaū & Philippū confictę apportantur. Nemo autē antipatro propter eius odiū quę contra eū fiebant in iudea notificauit. Quiq; patri de roma litteras misit cui patet indignationē simulans rescripsit. Audita autem Ferorę morte luxit quia maleficiorum amiserat ministrū timens ne comprehenderetur venenum. Dubius autē Antipater si domū redeat Cui aduenienti maxima fuit solicitudo omnibus eū deuitantibus callide tamē vultu confidentiam simulabat. Capitulum. xxix.

Hærodes Dosidē oīni ornatu spoliatā expellit

Antipater samarita Antipatrus dñm suū venenum herodi pri parasse accusat.

Ferorę vxore vocata a rege de recto se pręcipitē dedit sed mortem euadēs modum insidiarum declarauit.

Penitentia ferorę de nece fratris qui venenū contra fratrē ab antipatro paratū iussit cōsumi.

Antiphilus veneni delator accusatur.

Mariāne pōtificis filia maleficiorum conscia accusat Hærodes filius eius ā tipatri successor deletus est.

Litterę ab antipatro contra archelaum & Philippum cōfictę.

IGitur ante alios in dosidē Antipatri matrē furor eius erūpit: eamq; quē omni ornatu illi donauerat spoliatā. multis cōparato talētis. expellit. Deniq; ira depositā: ferorę mulieres a tormētis recreabat. Timore autē pauidus erat: & ad oēs suspitiones excitabatur multosq; innocentes metu ne quē nocentium prętermitteret in tormenta ducebat ¶ Hinc ad samaritā se cōuertit antipatrū qui procurator erat antipatri. & ex illius tormētis cōperit necandi sui causa ex egypto antipatrū venenū malum petisse per aliquā antiphili collegā idq; ab eo antipatri auunculū accepisse Theudionē ac ferorę tradidisset. cui mandasset antipater vt herodē occideret. dum ipse Romę abesset ac suspitione careret: ferorā vero venenū vxori suę dedisse seruandum. ¶ Itaq; hanc euocatam statim rex quod acceperat afferri iubet. Illa vero quasi allatura egressa de tecto se pręcipitem dedit vt eo modo & probationes & regis verbera pręueniret. Sed dei prouidētia sicut apparet quę ab Antipatro pœnas repeteret: non in caput. sed in alteram delata partē periculū mortis euasit. Portataq; ad regē vbi resipiscere potuit nam casus eā perturbauerat & quamobrē se pręcipitasset interrogata: adiurāte rege q̄ vera dicēti remitteret omne supplicium sin falsa promere maluisset corpus eius tormentis absumeret neq; sepulturę quicq̄ relinqueret. paulisper tacuit. Deinde quod inquit secreta custodio cū feroras obierit: antipatro qui nos oēs perdiderit seruatura. Audi rex. & tecū deus michi testis veritatis qui falli nō potest. Cū ferorę morituro affuderē: tūc ille me ad se vocauit. Et multū inquit mulier de fratris erga me aio sum deceptus. Nā qui sic me diligeret inuisum habui & necare cogitaui qui tāto nūc mei q̄is necdū mortui dolore cōfunditur Sed ego ob impietatē prędum fero. Tu q̄ meum seruas relictum nobis ab antipatro venenū huc affer propere meq; vidente cōsume ad inferos quoq; vltricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita q; vt iussit attuli: & magnam quidem veneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi modicum vero michi propter dubios casus & q̄ te metuerem reseruaui. His dictis: illa quidem omnino paululum quod veneni habentē pixidem profert. ¶ Rex quidem in matrem fratremq; antiphili contulit quęstionem. Verum hi quoq; antiphilū ex egypto attulisse pixidem fatebantur. illumq; venenum a fratre apud alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autē regnū circumeuntes alexandri & aristoboli manes. ipsi erāt incertarum rerum exploratores atq; iudices & a suspitionibus remotissimas approbationes trahebāt. ¶ Deniq; etiā pōtificis filiam mariānem cōsciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demōstratum est. Rex autem matris audaciā: filij quoq; poenia cohercuit. Nam quē illa peperat herodem antipatri successorē scriptū ex testamento deleuit. Post hæc etiam bacillus nouissima cōsiliorum antipatri fides documentis accessit. Namq; is erat quidem libertus eius Aliud autē venenum ferens hoc est aspidum virus aduenerat aliorumq; serpētium succos vt si prius fuisset inualidū hoc se feroras cū sua coniuge armaret in regem. ¶ Idem vero pręter susceptam cōtra salutem patris audaciā velut operā subsciciuam epistolas habebat aduersum fratres cōpositas ab antipatro. Erant autē romę in studijs archelaus & philippus iam adolescentuli: magniq; animi regis filij quos antipater velut iminētes spei suę remouere festinās quasdē in eos litteras ipse finxit amicorū noie romę degentiū. Nōnullis autē corruptis scribere persuasit q̄ multis maledictis partem caperent: ac de alexandri & aristoboli nece manifeste quererentur: seq; accitos esse grauiter ferrent. Iam enim pater eos redire pręceperat: idq; maxime sollicitabat antipatrum. Quin etiam priusq̄ profiscisceretur in iudea cōstitutus antipater eiusdem modi contra eos romę litteras merebatur patrēq; ad-

eundo vitandę ſuſpitionis cauſa fratres purgare ſimulabat quędã falſa quędam vero adoleſcẽtię pec cata cõmemorans. Quo quidem tẽpore ſcriptoribus epſtarum quas in fratrũ gratiam ſimulabat pluri mis pecuniis datis ſumptuum cõfundere temptabat indicia veſtem preciosam varia ſtragula pocu laq; argentea necnon & aurea comparãdo. aliaq; plurima inſtrumenta vt preciorũ magnitudine mer cedes falſarijs erogatas celaret. Deniq; ducenta talenta expenſa retulit & eorum maxima fuit occaſio cauſa ſyllei. ¶ Vniuerſis autem malis eius tunc minoribus maiore comedia cum omnia quę dẽ tormẽ ta de parricidio epiſtolæ vero de iteratis fratricidijs conclamarent nemo tamen ex iudea veniẽtium quo loco fortunę domus eſſent ei nũciauit: q̃uis inter ſcelus probatum & ipſius reditum ſeptem men ſium interualia fluxiſſent: ita erat inuiſus omnibus. Fortaſſe autem quibus indicandi voluntas fuit per interfectorum fratrum manes commuteſcebant. ¶ Deniq; roma litteras miſit continuo ſe conuentu rũ eſſe quod q; honorifice dimiſſus eſſet a cęſare nũcians. ¶ Rex autem inſidiatorem manibus tene re deſiderans timenſq; ne ſiquid preſciſſet forte caueret: ipſe quoq; litteris benivoientiã ſimulans & alia familariſſime ſcripſit: & vt reuerſionẽ ſuam maturaret orauit. Nam ſi properaſſet: matris ſuę quo q; offenſionem poſſet componere: quam expulſam eſſe nõ ignorabat antipater. Primam quidẽ iam de morte Ferorę ſuſcœperat epiſtolam apud Tarentum: eumq; vehementer luxerat. Id autem nõnul lis de patrio laudabile videbatur. Sed quantum intelligi datur: cauſa doloris erat q̃ inſidię pro voto non ceſſerant neq; tam feroam flebat: q̃ maleficiorũ miniſtrum. Pręterea metus eum quidem ob ea quę cõfecerat occuperat. nequando forte comprehenderetur venenum. ¶ Tunc autem in cilicia pa tris epiſtola ſibi reddita quam ſupra memoraui: ſtatim quidem feſtinabat. Sed poſtq̃ in celeyderum delatus eſt: ſubijt eum quędam materni caſus cogitatio: anima ſibi iam per ſemetipſam diuinãte. Et amicorũ quidem prudẽtiores ei ſuadebant. ne prius patrem cõuinceret: q̃ pro certo cognoſceret qui bus ex cauſis matrem ſuam repudiaſſet. Namq; timore ne criminationes eius auctę fuiſſent. Minus autem prudentes & viſendę patrię magis cupidi q̃ quid antipatro eſſet vtile conſiderantes vt pro pe raret monebant: ne ex ipſa mora & pater cauſam praue ſuſpitionis. & calũniantibus occaſionem pre beret. Nunc enim ſiquid motum eſt in abſentem factum: nec eñ preſente illo quemq̃ id aufurũ fuiſ ſe. Abſurdum enim videri propter ſuſpitiones incertas certis boniſq; carere: neq; mature ſe patri red dere ab eoq; regnum accipere quo ſolo ipſo niteretur. Paruit his antipater impellente fortuna trãſmiſ ſuſq; in ſebaſtum cęſareę portum defertur. Occurrit autem illi pręter opinionem maxima ſolicitudo: cum omnes eũ deuitarent: nulluſq; auderet accedere. Nam & ſi ſemper eque inuiſus erat: odio tamẽ vt proderetur tunc data libertas eſt. Multos autem auertebat ex rege formido quoniã iam cunctas ci uitates de antipatro fama repleuerat: ſoluſq; de ſe quid ageretur ignorabat antipater. Nec enim vel clarius eo quiſq̃ deductus eſt cũ romam nauigaret: vel ignobilius inde ſuſceptus eſt. Enimuero cla des ille domeſticas intelligens calliditate celabat metuq; pene mortuus vultu confidentiã ſimulabat & neq; fugę ſpes vlla erat neq; circũſtantibus malis emergere poterat certumq; nichil ei de domo ne ſibi quidem nũciabatur. Id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam ſpes eum per temptabat hylarior vt nichil deprehenſum aut ſi quid eſſe hoc ſeſe impudentia ſua deluiturũ: ac do lis quę ſua inſtrumenta ſalutis haberet.

¶ Dolis Antipater (quę ſuæ ſalutis erant inſtrumenta) armatus venit ad regiam vbi amicis eius a prima ianua reiectis cum iniuria ipſe quoq; a patre repulſus eſt cuiq; purgationi ſuę craſtinus dies coram varo indictus eſt vnde metu obſtupefactus reſpondere nichil potuit. Poſtero autem die cõuo cato concilio litterę matris ad Antipatrum delatę ſunt in iudicio Antipatro autẽ ad patris pedes pro uoluto Herodes orationem ad varum Antipatri accuſatoriam & ſui erroris excuſatoriã elegãtiſſime habuit. Accuſabat enim dolos Antipatri & inſidias quarum probationes ipſe dolore cõfuſus Nicho lao ſuſſit adducere. Antipater vero ſeipſum purgare conabatur tempus ſuę peregrinatiõis pro rebus patris dicens expendiſſe & varum alioſq; commouit ad miam. Nicholaus autem contra Antipatrum criminum adduxit probationes miſericordię ſpem auferens veneni quoq; per ordinem dedit proba tiones quo facto varus cum Antipater nichil amplius reſponderet q̃ deus teſtis eſt innocentię meę venenũ petit idq; morti damnato bibendum pro experimẽto dedit & eo ſtatim mortuo quędam in ſecreto locutus geſta in concilio Cęſari reſcribens diſceſſit.

Capitulum triceſimum.

ITaq; his armatis ſine amicis in regiã venit q̃ a pria ianua cũ iniuria ſũt repulſi. Forte aũt va rus ſirię rector itus aderat. Ingreſſus deide ad patrẽ cõfirmatuſq; audaciavelut eius ſalutãdi cauſa ꝓpius accedebat: cũ ille obiecta manu & capite declinato exclamat. Et hoc parricidę eſt vt me ãplexari velis cũ tot maleficijs iuolutus ſis. Corrũpiſ ipiũ caput neq; me attingas priuſq̃ te crimibus exuas. Dabo eñ tibi iudm̃ & iudicẽ q̃ oportune p̃to eſt varũ Abi: & quẽadmodũ te purges

Nemo antipꝑo quę cõtra eũ in iudea fiebant ſi gnificauit obſtã te omnũ in eũ odio.

Antipꝑ andita ferorę morte lu xit quia maleficiorũ amiſerat miniſtrũ timens ne forte cõpre hẽderet venenũ

Maxia antipꝑi ſolicitudo oñi bus eũ deuitan tibus.

Callide antipꝑ vultu cõfidẽtiã ſimulabat.

Dolis ãtipꝑ (quę ſuę ſalutis inſtru mẽta erãt) arma tus venit in regiã amicis eius a pa tria ianua cũ iniu ria repulſis ipſe

quoq; a pre re-
iectus est q cra-
stinū diē purga
tionis coram va
ro indixit.

Litterę matris
ad antipatrū de
latę in iudicio.

Hęrodis ad va-
rum notāda oro
accusatoria āti-
pri ingratitudi-
nis & sui erroris
in filios excusa-
toria. &c.

Accusat Hero-
des dolos anti-
pri & insidias.

Hęrodes dolo-
re confusus Ni-
cholao pbatio-
nes iussit expo-
nere.

Excusat antipr
tēpus pegrina-
tionis pro rebus
pris tuendis

in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. ¶ Ad hæc metu obst upe-
factus antipater quia respondere nichil potuit: reuersus est. Cum autem ad eum mater & vxor veni- D
sset cunctas ei probatiōes exposuerūt Tūq; recepta mente quo pacto sese defendere cogitabat. ¶ Po
stero autem die rex adhibito propinquorū atq; amicorum cōsilio antipater quoq; amicos vocat. Ipse
autem cum Varo residens cunctos iudices iussit adduci / in quibus erant etiam serui matris Antipa-
tri quidem pridem comprehensi: qui ab ea litteras ad eum deportauerunt huiuscemodi. Quoniam si
la omnia patri tuo cognita sunt: caue ne ad eum venias. nisi aliquod auxilium a cęsare impetraueris
Itaq; his vna cum aliis introductis: ingreditur antipater Cumq; pronus ante pedes patris cecidisset
oro inquit pater ne quid de me preiudices sed integras aures satisfactioni meę prebeas. Demōstrabo
enim me innoxium: si tu velis. ¶ Ille autem magna ei voce impetrato silentio ad varum locutus est.
Quod & tu vare & quiuis iudex iustus antipatrum morte dignum iudicauerint certe scio Vereor aūt
ne mea quoq; tibi sit inuisa fortuna omniq; calamitate dignum deputes: qui tales filios genuerim. An
quin hęc tibi magis miserandus videri debeo: q; erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam
illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram: eosq; rome educatos amicos cęsaris feceram
Sed quos aliis inuidendos regibus emulandosq; constitui: meę salutis hostes inueni quorum tamen
interitus antipatro magis profuit. Isti enim q; adolescens & successor meus futurus esset: maxime se-
curitas quęrebatur. At vero hic adolescentulus belua pacientia mea supra q̄ alias plusq̄ satis erat ex-
pletus in me sacietatē suam profudit eiq; visus sum diu viuere meamq; senectutē grauiter tulit rexq;
fieri non nisi parricidio passus est. Quę quidem profecto noui qua ratione cogitauit. qđ eum ex agro
abiectum reduxerim & exclusis (quos regina michi peperat) filijs regni mei vicarium declarauerim.
Et quidem tibi vare confiteor meę mentis errorem. Ego ipse contra me filios irritaui: q antipatri gra-
tia spes eorum iustas abrupi. Quid enim tātum de illis quantum de isto bene sum meritus. cui viuus
etiam potestatem meam pēne concessi aperte autem regni successorem testamento reliqui: & prēter
destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum sumptum passim mea pecunia summini-
strauī ac nuper quoq; romam nauigaturo trecenta dedit talenta: quemq; solum ex omni familia mea
tanq̄ patris seruatorem cęsari commendaui. Aut quid illi tantum scęleris quantum antipater admi-
serunt. Quodue de his hābui tale iudicium quale demonstraui. ¶ Huius insidias etiam probo quia
ausus est aliquid parricida rursumq; dolis veritatem sperat obtegere. Vare hoc tibi cauendū sit. Nam
ego istam beluam noui & q̄ sit verisimilia dicturus iam nunc prosiptio fletusq; simulatos. Hic est qui
me quondam monebat vt viuum alexandrum cauerem: neq; meum corpus omnibus crederem. Hic
est qui vsq; ad cubiculum meum solebat ingredi & circumspicere ne quis forte michi parasset insidias
hic somnis mei custos erat & securitatis dator. qui consolaretur somnium peremptorū. & viuentium
fratrum beniuolentiam dijudicaret. Hic propugnator & satelles meus Cū eius calliditas vare in mē-
tem venerit: & quemadmodum singula simulasset vix me credo viuere: tamq; grauem insidiatorem
quo pacto effugerim miror. Verumtamen quia fortuna quędam excitat contra me domum meam.
Michiq; amicissimi semper infensi sunt: ego quidem fatorum iniquitatem flebo & mecum ipse solitu
dinem gemam. Nemo autem qui sanguinem meum sitierit elabetur. etiam si per omnes filios meos
indicia ventura sint. ¶ Hęc dicens ipse quidem interrupto sermone tacuit dolore confusus: nicholao
autem vni ex amicis probationes iussit exponere. ¶ Inter hęc autē antipater sublato capite cum pro-
stratus ante pedes patris maneret: exclamabat Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego
parricida: quem tu semper seruatorem te habuisse commemoras. Aut si ficta vt dicis simulataq; mea
pietas fuit. cur in aliis tam callidus in hoc adeo demens fui vt non intelligeret q; si homines lateret
tanti scęleris cogitatio. celestem latere iudicem omnino nō posset: qui vbiq; presto esset & cuncta cō
spiceret. An fratrum exitum ignorabam: quos ob id deus vltus est quia de te male tractauerāt. Quid
autem fuit cui me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspitio? Sed diligebar. An
ex te mœtus aliquis? Atqn tui seruus: aliis timēdus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis
enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum proditissimus essem im-
maniq; bestię animum gererem: certe mansueti patris beneficijs vincerer quem tu reduxeris sicut di
xisti totq; filijs anteposueris vniusq; regem declaraueris aliorumq; bonorum magnitudine reddide-
ris inuidendum O me miserum. acerbissimamq; peregrinationem meam. Quam longo labore tem-
pus: magnumq; insidiantibus spacium prębui. Sed tamen tuis pater tuisq; rebus abieram: ne Syleus
tuā contēneret senectutē. Roma michi testis est pietatis & priceps orbis terræ cęsar: q me pris amato-
rē sępe vocitabat. Accipe pater has eius lras fictis in me criminatiōibus veriores hisq; me defendo.
Hęc affectus erga te mea argumēta certissima recordare quā ingrate hinc nauigaueri latētes i regno
cōtra me inimicitias non ignorā Tu pater inuitus me pdidisti: tu cōpulisti vt darem accusandi tps in

ſuę. Verū ad iudicia veniam. Eccce aſſum terra mariq; nichil vnq̃ parricida perpeſſus. Sed nōdum de hoc argumento diligas. Nam & apud deum & apud te patrem condemnatum eſſe me ſcio. Condemnatus autem depręcor: ne aliorū tormentis fidem adhibeas. In me feratur ignis: per viſcera mea pręgate inſtrumenta pœnarum. Ne parcas ſceleſto corpori. Nam parricida ſum: tormentorū expers mori non debeo. ¶ Talia cum lacrimis atq; vlulatu vociferans & alios omnes & vanum ad miſericordiam prouocauit. Solum autem hęrodem quo minus fleret iracundia continebat: documentis veris ſtrenue. ¶ Ibi autē nicholaus iuſſu regis multa de antipatri calliditate pręfatus & miſericordię ſpem ſuſtulit & atrociſſimam accuſationem inſtituit. cuncta quidem regni malefacta illi aſcribens maxime. vero fratrum interitum: quos ipſius calumnijs interfectos eſſe demonſtrans etiam ſuperſtitibus eum inſidiari quaſi ſucceſſionis captatoribus affirmabat. Nam qui venenum patri paraſſet multo minus a fratribus abſtineret. Cum autem ad veneni probatiōes veniſſet per ordinem proferebat indicia etiā de Pęroræ crimen exaggerans veluti quoq; ipſum Antipater fratricidam feciſſet corruptiſq; regis amiciſſimis ſcelere omnem domum repleuiſſet. Atq; ita multis alijs dictis exprobratis perorauit. ¶ Varus autem cū reſpondere iuſſiſſet antipatrū & ille nichil amplius elocutus q̃ deus eſt teſtis innocentię mę ſilens faceret venenum petit. idq; alicui damnato capite ex cuſtodibus bibendum dedit: eoq; ſtatimq; mortuo quędam in ſecreto cum Hęrode ſermocinatus geſta in conſilio Cęſari ſcripſit poſteroq; die diſceſſit.

Antipater varū & alios ad miſericordiā cōmouit.

Probationes veneni.

Quidam mortiadiudicatus venenū qđ antipri parauerat bibit/ varo iubēte p expimēto & ſtatim moriť.

¶ Hęrodes antipatro vinculis tradito ad Cęſarem nuncios mittit tunc quoq; quidam de ſeruis Antiphili de roma venięs epiſtolas Agmes iulię cęſaris vxoris ancille apportauit contra Salomē qua viſa regem ſubit cogitatio ne forte etiam alexāder fuiſſet falſis epiſtolis comprehenſis Hęrodes vero ne prępoſitis ſatiſfaceret morbo impeditur ſcribit tamen de Agme ad cęſarem & mutato teſtamento ponit pro antipatro Archelaum regni ſucceſſionē Iudas autem & Mathias famatiſſimi ſophiſtę iudei audito regis morbo fabricata regis contra leges opera & auream aquilam (quā rex ſuper tēpli portam collocauerat) deſtruere & tollere mouerunt quos regis dux captos regi pręſentat quos omnia confitentes viuos comburi pręcepit reliquos vero carnificibus tradidit obtruncandos. Rex itaq; multiplici agitatus morbo multum ſperabat ſanitatem deſperata veto ſalute militibus ſuis & rectoribus multas donauit pœcunias.

Hęrodes ātipatro in vinculis data to ad cęſarē nūcios miſit.

Capitulum triceſimum primum.

Ichilo q minus rex antipatro in vinculis tradito: cladis ſuę nuncios ad cęſarem miſit. Poſthęc ſalomen appetiſſe inſidijs arguebatur antipater. ¶ Quidam enim de ſeruis antiphili roma venerat: epiſtolas ferens alicuius agmes nomine ancillę iulię. Quibus ad regem ſcriptis. indicauerat ſalomes epiſtolas inter litteras iulię repertas ei clam beniuolentię cauſa miſiſſe. Ipſius autem ſalomes epiſtolis & maledicta in regem acerbiſſima & accuſatio maxima continebantur. Sed omnes ab antipatro erant fictę: Idq; agmen pœcunia corruptam ad hęrodem eas mittere perſuaſerat. Epiſtola enim eiuſdem mulierculę ad ipſum ſcripta id prodidit: cuius verba hęc ſūt. Sicut voluiſti patri tuo ſcripſi & epiſtolas miſi: certo ſciens regem ſorori ſuę minime poſſe parcere ſi eas recitauerit Bene ante facies ſi cōſumatis omnibus pollicitationū tuarū memor fueris. ¶ Hac epiſtola & quę in ſalomen ſunt compoſita deprehenſis regem ſubijt cogitatio ne forte etiam Alexander falſis epiſtolis fuiſſet compręſſus & q̃ pœne ſororem quoq; propter antipatrū occidiſſet: anxius erat. Itaq; non eſt vltra cunctatus: quo minus ab eo ſumeret omnium cauſa ſupplicium. ¶ Sed ne prępoſitis ſatiſfaceret: grauī morbo impeditus eſt. ¶ De agme tamen ancilla & in Salomē factione confiata litteras dedit ad cęſarem ac propterea teſtamento mutato exemit nomen Antipatri regemq; ſcripſit Archelaum philippum negligens natu miorem. Nam & antipater hos inſimulauerat. Cęſari autem poſt alia pœcuniaria mille talenta munerat & vxori eius ac filijs itemq; amicis & libertis prope quinquaginta: ceteriſq; omnibus pœcuniarum non parum & agrorum diſtribuit: ac ſororem ſalomen clariſſimis donis honorauit. In teſtamento quidem iſta correxit. Morbus autem ingraueſcebat quod eū ſenectus pariter ac mœror vrgeret & annos iam ſeptuagita natus erat: & filiorum cladibus adeo animum habebat affictum: vt nec in bona valitudine quicq̃ iocunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ęgritudinem: q̃ antipater vlueret. Hunc enim nō opere ſuperuacuo. Sed cum ipſe cōualuiſſet cogitabat occidere. ¶ Ad has eicalamitates accedit etiam populi quidam tumultus. ¶ Erant eñ in ciuitate ſophiſtę duo qui ſumme ſcire leges patrias videbantur: & per omnem propterea gentē maxima gloria prędicabantur. Iudas filius ſepherei & aker Mathias. Hos non pauci adoleſcētium ſectabantur cum leges exponerent & indies ſingulos puberum exercitum congregabant. Qui cum regem audiſſent mœrore & morbo tabeſcere apud notos loquebantur oportunum iam tempus eſſe vt deus vindicaretur fabricataq; aduerſus leges patrias opa deſtruerētur. Siquidē in tēplo nefas fit imagines aut vultus aut cuiuſlibet aialis cognomie ſimulachū habori. Hoc ꝓpterea dicebať q̃ ſupra maxima

Epła agmes ancille iulię vxoris cęſaris Hęrodes ne prępoſitis ſatiſfaceret morbo impedit ſcribit tñ de agme ancilla ad cęſarē & mutato teſtamento ſcripſit ꝓ antipatro archelaū regni ſucceſſorem. &c.

Iudas & mathias iudei ſophiſtę famatiſſi rogato regis morbo fabricata aduerſus leges regis opa & aqlā

quã rex sup tem pli portã collo. cauerat destrue re & tollere mo nuerũt. &c.

portam rex aquilam collocauerat auream eamq; tunc monebant sophystę vt tollerẽt pulchrum esse dicentes. Etiam si quod inde periculum immineret pro legibus patrijs mori nõ recusare. Sic enim decedentibus & animam immortalem: & bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo. Minus autem fortes & sapientię suę nescios amare animam imperitia magisq; morbo cupere q̃ virtute defungi. Dũ hęc illi differerent rumor subito peruagatur regem fere iam mori. Vnde etiam confidentius adolescentes conamen adorsi sunt. Ipsoq; meridie cum plurima multitudo versaretur in templo: dimissum funibus aquilam ex tecto auream securibus abscidebant. Quare statim regis duci nunciatur: non parum de comitatus manu cucurrit ad templum: & prope ad quadraginta iuuenes cõprehensos regi adduxit. Qui primum interrogati an aquilam ipsi auream cõcidere ausi essent fecisse confessi sunt. Deinde quo iubente: lege patria respõderunt. Dum vero quid tantum exultarent quibus mors immineret his quereretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent: asseruerunt. His itaq; rex cognita magnitudine irę morbum superat: atq; in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus & q̃ occasione legis patrię quędam maiora temptassent veluti impios dignos esse supplicio iudicauit. Populus autem metuens ne per multos iret quęstio precabatur vt primum suasoribus deinde in eo deprehensis pœne subditis: ceteris indignationẽ remitteret. Tandem igitur exoratus. & ipsos rex qui funibus dimissi erant cum sophistis viuos incendit & reliquos qui vna deprehensi sunt obtruncandos carnificibus tradidit. ¶ Hinc totum eius corpus morbo occupatum diuersis doloribus differebatur. ¶ Nam febris quidem non mediocris erat. ¶ Prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. ¶ Assiduis autem vexabatur coli tormentis. ¶ Pedesq; ita q̃ ex intericutis vitio tumuerat. ¶ Cum & inflatio vẽtriculi. ¶ Putredoq; testiculorum vermiculos generans. ¶ Preterea creber anhelitus & irrupta cum suspiria membrorumq; omnium contractio fatigabat: vt qui hæc ad diuinitatem referrent. pœnas eas esse dicerent sophystarum. ¶ Ille autem quibus cum tot vitiorum cruciatibus luctaretur: vitę tamen cupidus erat: & remedijs excogitatis salutem sperabat. Deniq; iordanem trãsgressus apud callironem alias Calichon aquis calidis vtebatur quę in lacum feracem bituminis (quę asphaltidis vocatur) effluentes pro dulcedine potui sunt. Ibi autem cum pus eius quod medicis oleo calidiore foueri placuerat in archam plenam dimersum ita dissolutus est vt etiam lumina quasi mortuis resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant. ad clamores quidem respicere visus est. Desperata vero salute militibus quinquagenas dragmas: multamq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit.

Multiplex Herodis morbus. Febris Prurigo Colica passio Podagria Inflatio vẽtris putredo testiculorum vermes generãs membrorũ oim contractio. Militibus & rectoribus multã diuidit pecuniã

¶ Herodes: morti proximus nobiliores iudeos iubet in ypodromo concludi & Salome sorori suę eius q̃ marito omnes (cum spiritum efflauerit) precepit occidere vt eum omnis iudea diem mortis suę illachrimarẽt. Tunc quoq; litterę mortis agmen & Antipatri condemnationis de roma apportantur. Herodes autem morbi doloribus victus seipsum malum parando cultello occidisset nisi Acia bus eius nepos manum tenuisset Antipatrum vero fiduciam repetentem & custodibus munera polli centem missis satellitibus iubet rex occidi & sine honore in hircania sepeliri a cuius morte die quinto anno regni postq̃ Antigonum interfecit. xxxiiij. & anno. xxxvij. postq̃ rex a Romanis est declaratus in rebus domesticis infœlicissimus moritur: quo mortuo Salo vinctos liberauit. Ptholumeus vero anuli regis custos militum conuocata multitudine regis voluntatem declarans: Archelaum regem proclamauit Cui populus & milites congratulati sunt Hunc ad sepeliendum regem operam dederunt nihilq; munificentię est prętermissum maximaq; cũ pompa in herodiõ castello vt iusserat est sepultus.

Herodes morti proximus nobiliores iudeos iubet in ypodromo concludi & Salome sorori eiusq; marito p̃cepit vt eos in die mortis oẽs occidant. &c.

¶ Capitulum tricesimum secundum.

CVm autem rediens ad hierichonta venisset: atra iam bili correptus & pœne ipsa morte minitabatur factum nefarium excogitauit: Collectos enim huius vici ex omni iudea nobiliores in loco cui nomen est ypodromo concludi precepit. Deinde sorore Salome & Alexio eius marito ad se vocatis scio inquit mortem meam festis gaudijs celebraturos esse iudeos. Verum per alios lugeri potero & preclarissimos honores assequi sepulture: si (quę precipio) feceritis. Vos viros qui habentur in custodia cum animam efflauero statim militibus circundatis occidite vt etiam inuita omnis michi iudea omnisq; domus illachrimet. ¶ Et simul his mandatis legatorum quos romam miserat epistolę sunt allatę: quibus agmen ancillarum iussu cęsaris iteremptam & antipatrum morte damnatum esse indicabatur. Quinetiam si pater eum in exilium dare mallet: idq; permississe cęsarem scriptum erat. ¶ Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus. rursumq; doloribus victus: nam inedia tussisq; pariter violentia distendebatur: fatum peruenire conatus est. Sumptoq; malo: etiam cultellum poposcit. Sic enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret tanq̃ se percussurus dexteram sustulit Cumq; aciabus consobrinus eius accurrisset manumq; continuisset: viulatus maximus in regia statim quasi rex esset mortuus excitatus est. ¶ Eo p-

pe audito antipater fiduciam repetit.letusq; iam custodes promissa etiam pecunia rogabat vt se solu-
uerent atq; dimitterent.Quod eorum princeps non solū ne fieret obstitit; sed etiam regi velociter nū
ciauit. Ille autem fortius exclamans q̄ vires egrotantis valebant continuo satellitibus missis occidit
antipatrum:mortuumq; sepelire precepit in hyrania. ¶Deinde rursum corrigit testamentum & suc-
cessorem quidem Archelaum natu maximum antipatri fratrem scripsit: tetrarcham vero Antipham
Post interitum autem filij quinq; diebus exactis moritur annos quidem triginta quatuor ex quo in-
terfecit Antigonum regno potitus: triginta vero & septem postq̄ rex a romanis declaratus est. Et in
alijs quibus omnibus rebus secunda fortuna vius est:ac si quis alius.Regnum enim quod priuatus si
bi quesierat:tanto conseruauit tempore filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infœlicissimus
fuit. ¶Salome autem (anteq̄ resciret mortem regis exercitus) cum marito progressa vinctos absoluit
quos occidi mandauerat:ipsum dicens mutasse consilium & vnumquemq; iussisse domum dimitti at
q; ita per hos abeuntes militibus indicatur. ¶Quibus in concionem cum alia turba in amphiteatrū
apud hiericonta collectis ptholomeus anuli regis custos quo signare solitus erat & illum fortunatum
cœpit dicere & multitudinem cōsolari.relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit in qua multum
rogabat vt benīuolo animo successorem suum fouerent.Deinde post epistolam testamētum legebat:
in quo philippum quidem trachonis proximarūq; regionum tetrarcham vero sicut supra diximus
antipham.regem autem archelaum scripserat.ei deniq; anulum ad cesarem ferre mandauerat. obsi-
gnatamq; regni administrari noticiam. Omniū namq; dispositionum suarum firmū & confirmato
rem esse cesarem voluit.Cartera vero seruari iuxta superius testamentum. ¶Quo perlecto cōfestim
clamor secutus est omnium archelao gratulantium militesq; per cunctos & populos adeuntes suam
promittebant. deiq; beniuolentiam precabantur. ¶Hinc ad sepeliendum regem operam contule-
runt.Nichil autem munificentię pretermisit archelaus: sed omnē ornatum extulit regnum in funeris
pompa ducendum.Lectus quidem totus erat auro gemmisq; distinctus: chorus autem purpura va-
riatus: corpusq; velatum super eum itidem purpura/capiti autem dyadema erat impositum. corona
vero desuper aurea:sceptrumq; ad dexteram. ¶Et circa lectum filij cum propinquis preterea satelli-
tes agmenq; trachum germaniq; & galathę velut ad bellum instructi omnes antecedebant. Cętera
vere militum manus armata: duces suos ordinumq; principes sequebant decenter. Quingenti autē
serui ac liberi odores ferebant.Corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Hęrodiō
ibiq; secūdum ipsius regis mandata sepultum est. Et hęrodis quidem hic finis fuit.

Antipatrū pollicētē custodibus munera missis satellitibus rex iubet occidi & sine honore sepeliri.

In rebus domesticis infœlicissimus fuit.

Salome mortuo herode, vinctos absoluit &c.

Fauor ppli Archelao.

Hærodis sepultura pomposissima & ornatissima.

Ordo assistētiū in funere.

Hęrodis corpus in castello herodion sepultum.

¶Explicit Liber Primus.

¶Incipit Liber Secundus.

¶Archelaus diebus septem lugendo patrem consumptis: epulisq; ferialibus prolixe popu-
lo exhibitis(hic enim mos multos iudeorum ad inopiam redegit)candida indutus veste processit ad
templum ibiq; variis fauoribus exceptis, a plebe humanissime vulgus recepit nomen. quia regnum
donec a Cesare fuisset confirmatum recusauit.Tunc q; gauisa multitudo magnis petitionibus mētem
eius tentare cœpit qui in gratiam populi cunctis postulatis facile annuebat post meridiem autem su-
scitata est aliquorū pro morte iniusta iuuenum qui aquilam de templi porta abstulerant maxima se
ditio quos Archelaus verbis magis q̄ vi sedare volens magistrū militum mittit rogans vt quiesceret
sed illum lapidibus perturbarunt vnde Archelaus die festo Azimorum ne cresceret seditio armatorū
misit cohortem quorum vulgus multos lapidibus interfecit vulnerato Chiliarcho iudeorum vero in
sacrificijs occupatorum alijs fugientibus tria milia occisa sunt. Archelaus autem Philippo fratre re-
gni dimisso procuratore Romam cum matre & amicis iuit & Salome vna cum filijs Sabinus vero Sy
rię procurator pro cōseruatione pecuniarū Hęrodis venit in iudeam quem varus inhibuit ipse tamē
Archelao romam profecto hierusalem veniens regiam tenet & custodibus euocatis pecuniarum ra-
tiones discutere conatus est.

Capitulum Primum.

TVRBARVM autem nouarū principium fuit Archelāo Romam proficiscendi neces-
sitas. Diebus enim septem in lugendo patrem cōsumptis epulisq; ferialibus prolixe
populo exhibitis.hic autem mos apud iudeos necessarios multos ad inopiā redegit:
nam qui eum neglexerit impius estimatur candida veste indutus procedit ad tem-
plū:ibiq; variis fauoribus exceptis a plebe ipse quoq; i excelso tribunali solioq; aureo
residēs hūanissime vulgus admisit:eisq; & q̄ sepulturā patris sedulo curauissent grās
egit:& quos sibi quasi certo iā regi magnos honores habuissent. Verū se tn̄ ait nō potestate solum in-

Sūptuosa sepultura iubeorum multos ad inopiā redegit.

terim ſed etiam ipſo regis nomine temperare donec a cęſare ſibi fuerit cõfirmata ſucceſſio: qui etiam teſtamento rerum eſſet omnium dominus conſtitutus. Idciroo enim ſe apud hierichõta voluntati exercitus reſtitiſſe: cum ſibi diadema voluiſſet imponere. Cęterum alacritate ac benivolentia ęque militibus etiam populo plenam ſe viciſſitudinem relaturum ſi ab his quorum etiam eſſet imperium ceteris rex declaratus fuiſſet ſtudiumq; ſibi fore vt erga illos rebus omnibus patre melior appareret.

Pplī variapetitio ab archelao nouo rege,

¶ His gauiſa multitudo ſtatim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namq; alij tributa leuari: alij vectigalia tolli. quidem ſolui cuſtodiam acclamabant. Cunctis autem poſtularis in gratiam populi facile annuebat Archelaus: deinde celebratis hoſtijs cum amicis erat in ępulis. ¶ Ecce autem poſt meridiem congregati non pauci nouarum rerum ſtudioſi vbi communis luctus de rege ceſſauit propria lamenta ſuſcipiunt: flentes eorum caſum quos propter abſciſſam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat: dolor autem nõ occultus erat ſed clariſſimis queſtibus fletuq; iuſto & planctu ciuitas perſonabat: virorum cauſa videlicet quos pro templo ac legibus patrijs interiſſe dicebant. Eorum autem mortis pœnas ab illis quos herodes pecunia donaſſet repetentes eſſe clamitabant. Ac primum quem is conſtituerat pontificem reijciendum atq; alium pietate pręſtantem magiſq; purum optari debere. Quibus & ſi mouebat Archelaus ad vltionem: tamen eũ profectionis feſtinatio continebat. metuentem ne ſi multitudinem reddidiſſet inimicam: motu eius impediret. Quamobrem monendo magis q̃ vi experiebatur ſedare turbatos miſſoq; magiſtro militum vt quieſcerent eos rogabant. Sed illum ſeditionis auctores vbi ad templum venit priuſq̃ verbum faceret lapidibus perturbant & alijs poſt eum mulcẽdi ſui gratia miſſis: multos enim allegabat archelaus ira cunde omnia reſponderunt neq; ſi numero auct i fuiſſent ocioſi fore videbant. ¶ Itaq; inſtante Azimorum feſto die qui apud iudeos paſcha vocitatur plurimarũ victimarum copia plenus infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis cauſa deſcendit cum illi qui ſophiſtas lugebãt in phano conſiſterent nutrimenta ſeditioni querentes. Hoc autem metu Archelaus anteq̃ omnem populi morbus iſte corrumperet cohortem militum & chiliarchum qui etiam ſeditionis principes comprehẽderent eo dirigit contra quos omne vulgus excitatum multos lapidum ictibus interfecit. Saucius vero chiliarchus vix elabitur. Et illi quidem ſtatim veluti nichil mali factum eſſet ad celebrãda ſacra cõuerſi ſunt. Sed Archelao ſine cede iam multitudo comprimi poſſe non videbatur. Quamobrẽ totum illis immiſit exercitum: pedites per ciuitatem ſimul omnes: equiteſq; per campum. Qui cum ſacrificijs occupatos ſingulos inuaſiſſent: prope ad cęia milia hominum occidunt: reliquam vero manũ per muros proximos deiecerunt. Pręcones autem ſequẽbãtur Archelaum: iuſſu eius vnumquemq; vt domum rediret ammonendo. Itaq; cuncti neglecta dei feſtiuitate abierunt. ¶ Ipſe autem cũ matre nec non & Popla & Ptholomeo & Nicholao amicis ad mare deſcendit: relicto Philippo regni procuratore itemq; rerum familiarium curatore. Vna vero aggreſſa eſt cum filijs ſuis Salome: fratriſq; regis filij genere: ſpecie quidem velut Archelao ad obtinendam ſucceſſionem adiumento futuri certa vero cauſa quę contra leges in templũ admiſſa fuerant delaturi. ¶ Interea fit illis cęſareę fabinus obuiam Syrię procurator ad iudeam veniens: ad pecunias cuſtodiẽdas Herodis. Quem vlterius progredi varus inhibuit mulis accitus Archelai precibus: intercedente Ptolomeo. Et tunc quidẽ Sabinus in gratiam vari neq; ad arces venire properauit neq; theſauros paternę pecunię clauſit Archelao: ſed viq; ad cognitionem ſe cęſaris ocioſum manere pollicitus apud Cęſaream commorabatur. Poſtea vero q̃ ſibi obſtantium vnus Antiochiam petijt alter hoc eſt Archelaus Romam nauigauit: mature profectus in hieroſolimam regiam tenet. Cuſtodumq; principibus itemq; diſpenſatoribus euocatis rationes pecuniarum diſcutere conabatur & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorũ cuſtodes erant Sed in obſeruando ſingula quęq; perſeuerabant: cauſam cuſtodię magis Cęſari q̃ Archelao tribuentes.

Sedito aliquo rũ p̃ morte inuſta iuuenũ q̃ aquila de templi porta amouerãt hi em pontificẽ quẽ herodes inſtituerat reijciẽdũ pclamãt &c.

Archelaus magis verbis q̃ vi ſedare turbatos voles magiſtrũ militũ mittit rogans vt quieſcerent quẽ lapidibus pturbãt &c.

Tria milia die feſto alijs fugiẽtibus cęſa ſunt. &c.

Archelaus (Philippo fratre dimiſſo regni procuratore) romã cũ matre & amicis iuit Salomeq; vna cũ filijs ſuis. &c.

¶ Antipas cum Archelao de regno certabat defendens primum teſtamẽtum in quo rex fuerat inſcriptus poſteriore firmius ſimiliter romam nauigauit ſecum ducens matrem & amicos cum hireno oratore acerrimo. Iudei autem Romanos iudices magis q̃ regem petebant & Antipam q̃ Archelaum quem etiam Sabinus apud Cęſarem accuſauerat. Antipam vero cui etiam Salome fauebat multum laudauerat Cęſar itaq; hinc & inde acceptis inſtrumentis optimates romanorum vocat ad cõcilium vbi Antipater Salome filius: is enim orator erat acerrimus: accuſationem propoſuit Archelao ipſum aſſerens auctoritate propria regnum vſurpaſſe totiuſq; orationis vires in multitudine eorum qui ab eo circa templum die feſto azimorũ ceſi fuerant aſtruebat: ſecundũq; herodis teſtamentũ non valere probabat cum tunc ſanę mentis inops eſſet & ad ſingula teſtes adhibuit. Nicolaus vero Archelai defenſor ad accuſationes reſpondens cedem in templo neceſſario factam perdocuit: ſecundũ rationibus cõfirmauit herodis teſtamentũ. vnde omnibus expoſitis Cęſar Archelaum ad gemua

ſua accedentem erexit dignum regno oſtendens nichil vero certum pronunciauit.

¶ Capitulum ſecundum.

Vm hęc autem antipas quoq; de regno certabat. poſteriore ſuperius hęrodis teſtamētum firmius eſſe defendēs in quo rex ipſe antipas fuerat ſcriptus.eiq; ſe tam ſalome q̄ multi alij cognati qui cum Archelao nauigarent. ſuffragio fore promiſerant. Ducebat autem ſecum matrem fratremq; nicholai ptholomeum: in quo pro fide apud hęrodē probata nō nichil videbatur eſſe momenti. Namq; illi fuerat clariſſimus amicorum Oratori autem hyreneo propter dicendi acrimoniam plurimam confidebat. Vnde etiam qui ſe monuerant vt archelao pro etatis merito & ſecundi teſtamenti voluntatu cederet: audiendos eſſe non cenſuit. ¶ Romę. vero mi grauerunt ad eum cunctorum ſtudia propinquorum quibus inuiſus erat archelaus quibus precipue liberi omnes ſui iuris eſſe cupiebant & aut romano magiſtratu amminiſtrari: aut ſi hoc non imperarent Antipā regem habere. Ad hoc etiam ſabini ope nitebatur antipas. qui archelaum per epiſtolas accuſauerat apd cęſarem. antipam multū laudauerat. Itaq; digeſta crimina ſalome & cęteri qui cum ea ſentirent cęſari tradiderunt & poſt eos archelaus geſtorum ſuorum per ſcripta capitula patriſq; ānulū per ptolomeum artioreſq; amminiſtrationis intrōmiſit ad cęſarem. ¶ Ille autem ſecum premeditatus ea quę ab vtraq; parte dicerentur: vbi & regi magnitudinē multitudinemq; redditurum animaduertit. atq; in ſuper Hęrodis familiam numeroſam. prędectis etiam vari & Sabini litteris: optimates Romanorū an concilium vocat In quo tunc primum ex agrippa filia ſua natum gaium ſedere iuſſit filium adoptiuū atq; ita partibus proſequēdi copiam dedit. ¶ Igitur ſalomes filius antipatri namq; is erat orator acerrimus eorum qui aduerſabantur Archelao accuſationem propoſuit inſimulans archelaum quaſi verbis quidem videretur de regno contendere. re autem vera iamdudum rex eſſet effectus & apud aures modo Cęſaris caullaretur: quem iudicē ſucceſſionis expectare noluiſſet. Nam poſt hęrodis mortem quibuſdam vt diadema ſibi imponerent ſubornatis. regis eum more in ſolio reſidentem partim ordines militię permutaſſe partim cōdonaſſe promotiones & inſuper annuiſſe omnia populo quęve lut a rege impetrāda petiuiſſet: maximorūq; reos criminum quos pater ſuis vinxerat abſoluiſſe. Qui cum iſta feciſſet: modo regni vmbrā a domino poſtulaturus veniſſet cuius ſibi corpus ipſe rapuiſſet: vt non rerum: ſed vocabulorū eſſe dominum Cęſarem demonſtraret. ¶ Ad hęc ei q̄ etiam luctū patris aſſimulaſſet obijciebat: cū interdū quidē perſonam componeret in mœrorem: noctu vero ad cōmeſſationes vſq; potaret. Deniq; ſeditionem vulgi ex hac indignationem cōflatam eſſe dicebat. Totius autē orationis ſuę vires eorum multitudine qui circa templum ceſi fuerant aſtruebat. Hos enim ad feſtum quidem veniſſe diem: ad hoſtias vero quas ipſi mactandas venerant crudeliter eſſe iugulatos: tantū in templo funerum eſſe congeſtum quantū nullum ab externis illatum bellum implacabile congeſſiſſet. Itaq; huius crudelitatis Hęrode preſcio alias pręſſo ne ſpe quidem regni eum vnq̄ dignū eſſe viſum niſi cū ſane mentis inops erat anima deterius egrotante q̄ corpore & quem in ſecundo teſtamento ſucceſſorem ſcriberet ignorabat. pręſertim qui priori teſtamento ſucceſſorē ſcriptum incuſare nichil poſſet quod incolumi corpore omniq; vitio purgata mente feciſſet: vt tamen quis firmius eſſe ponat morbo laboranti arbitrium ipſum ſe Archelaum abdicaſſe regia dignitate multis in eam cōtra leges admiſſis. Nam qualis foret ſi acciperet a cęſare principatū: qui anteq̄ acciperet ſi tantum populū peremiſſet. ¶ Multa in hunc modum proſecutus antipater: multis ex numero circūſtantiū propinquorū in ſingula crimia teſtibus exhibitis perorauit. ¶ Surrexit aūt Nicholaus defenſor Achelai & ante omnia cedem in templo neceſſario factam eſſe perdocuit. Nam quorum necis argueretur nō regni ſolum ſed etiam ipſius iudicis id eſt cæſaris hoſtes fuiſſe: aliorū autem criminū ſuaſores aduerſarios demonſtrauit. Secundūvero teſtamēto idcirco ratum manere poſtulabat: q̄ Hęrodes in eo ſucceſſoris ſui firmatorem Cæſarē conſtituiſſet. Nam qui tantum ſaperet vt rerum domino poteſtas ſuccederet nec vnq̄ in Hęrodis erraſſe iudicio. Sed ſano corde quem cōſtitueret elegiſſe: qui per quē cōſtitui deberet non ignorauit. ¶ Cum autem oibus expoſitis etiam Nicholaus peroraſſet: in mediū ꝓgreſſus archelaus ad genua cęſaris accedit: ocioſe. Quo pbenigne a cęſaris erecto q̄ paterna quidem ſucceſſione dignus eſſet oſtendit. certum vero nichil pronunciauit.

¶ Cęſar (dimiſſo conſilio) ſecum de cognitis deliberans anteq̄ tamē quicq̄ ſtatueret mater archelai moritur & varie littere de Syria iudeos defeciſſe nūciantes prolatę ſunt varus enim hoc proſpiciens (abeunte Archelao roman) hieruſalem aſcendit vt ſeditioſos cohiberet. Sabinū namq; iudeos exactionibus opprimentem ipſorum contra eum maxima multitudo in feſto pentecoſtes cōgregata eſt in tres partes diuiſa vnde perterritus vari petit auxilium & in Phaſelum turrim altiſſimam euaſit maximaq; facta eſt pugna. Iudei namq; (ſuccenſis porticibus) flamma compræhenſi conſumebantur aut in hoſtes deſilientes ab ipſis occidebantur ipſi vero audaciores facti ex pręcedenti nece templiq

Antipas regnū petebat primū teſtamētum (in quo fuerat rex ſcriptus) poſteriore firmius defendens & ſecū ducebat matrē & ptolomeum. &c.

Cęſar receptis hinc & inde inſtrumētis cōcilium romanorū vocat.

Antipr filius ſalome orator acerrimus archelaū regnū ꝓpria auctoritate vſurpaſſe accuſat

Alia accuſatio

Tertia accuſatio cōtra Archelaū occiſio ſcilicet iudeoꝝ i feſto azimoꝝ.

Antipr ad ſingula crimina teſtes adhibuit.

De teſtamēto ſecundo.

Cęſar archelaū ad genua ſua accedētem erexit dignum regno oſtendens.

thesauri spoliatione contra Romanos facti sunt quibus ruffus & Gratus cum exercitu sociarunt Sabinus tum iudeis libertatem promittentibus. pollicitationibus non confidebat.

¶ Capitulum tertium.

Mater archelai moritur.

die dimisso cōsilio secum ipse de cognitis deliberabat, vtrum ex his qui tenerētur aliquam regni oporteret constitui successorem: an toti familię incipatum. Multitudo enim personarū egere subsidio videbat. ¶ Sed an quicq̄ statueretur a Cęsare mater Archelai martache morbo corrupta mori

Varus lras ad cęsarē mittit iudeoꝝ seditiões significās.

litterę de syria iudeos perlatę sunt defecisse nūciātes. Quod varus fore p hierosolimā post q̄ archelaus nauigaret. ascendit: vt incentores seditiōis coiberet. Et quia multitudo cessatura nō videbat: ex tribus quas Syriam secū duxerat cohortibus vnā in ciuitate reliquit: atq; ita in anthiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in hierosolimā venisset causas nouarū rerum iudeis prebuit: modo vim custodibus vt sibi arces traderent adhibēdo: nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis a varo militibus frœtus erat Sed etiam seruorū suorum multitudine: quos etiam oēs armatos auaricię ministros habebat. Festo autem quinquagesimę die (quę pentecostes a iudeis vocatur) species septem diebus exactis rediens. ex eorū numero vocabulum nacta non religionis solemnitas populum sed indignatio cōgregauit. Deniq; concursus infinitę multitudinis ex galilea itemq; idumea & hiericonte transq; Iordanem positis regionibus factus est cum indigena ex ipsa ciuitate populus iudeorum & numero simul & alacritate prestaret & tripertita manu terna castra collocarūt vna in septentrionali regione templi: altera in meridiana Ypodromum versus tertiaq; in occiduo prope regiam tractu circunstantes Romanos vndiq; obsidebant. ¶ Sabinus autem multitudine pariter eorum spiritu q; perterritus crebris quidem varum nunciis precabatur vt q̄ mature ferret auxilium quasi lanianda cohorte si quid more interueniret. Ipse vero in altissima castelli turri (quę phaselus vocabatur) euasit fratris herodis cognomie quem parthi necauerūt. Hinc militibus cohortis vt in hostes irruerent: signum dabat. Iam prę timore quibus ipse prę erat descendere nullus audebat. Cuius autem precepto nullites obedientes in templum volant vehementiq; cum iudeis pugna confligunt. In qua dum nemo desuper adiuuaret: imperitos belli pericia superabat. Postea vero q̄ multi iudei porticibus occupati alias occupatis a vertice sagittis eos appetebant. plurimi conterebantur: & neq; ex alto iaculantes vlcisci facile poterant neq; cominus dimicātes ferebant. Ab vtrisq; tamen afflicti: succendunt porticus opere magnitudine atq; ornatu mirabiles Ibiq; cum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur. Alij retrorsum cedentes precipitabant ex muro: nonnulli desperata salute incendij periculum suis gladijs preueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrependo in Romanos fecissent impetum metu attoniti nullo negocio subigebantur donec omnibus aut interemptis aut timore delectis te sauro dei defensoribus destituto manus milites attulerunt: & quadraginta ex eo talenta diripuerunt quorum quę furto sublata non sunt congregauit sabinus At iudeos multo plures magisq; pugnantes tam virorum q̄ opum interitus in romanos contraxit obsessaq; his regia minitabantur exicium. nisi q̄ primum modo se cederent: sabino si vellent vna cum cohorte militum abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regalium plurimi: qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamē bellicosior erat sebastenorum tria milia. Hisq; prepositi rufus & Gratus. vnus peditum rector: at vero equitum rufus quorum vterq; in corporis atq; prudentia etiam si nullam manum obedientem haberent. magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaq; iudei quidem instare obsidioni simul & castelli mœnia temptantes & ad sabinum clamantes vt nullo impediente discederet habituri pro tanto tempore patriam libertatem. ¶ Sabinus autem q̄uis optaret euadere fidem tamen pollicitationibus non habebat. sed eorum leuitatem insidiarum esse illecebram suspicabatur. simulq; auxiliū vari sperans obsidionis periculum perferebat.

Sabinus pterritus vari petit auxiliū & i phaselo turri altissima euasit.

Maxia pugna. Iudei (succēsis porticibus flamma cōprehensi cōsumebāt aut in hostes desilientes ab ipsis occidebāt. &c.

Ruffus & gratus cum suis romanis sese soci arunt.

Sabinus dubius pollicitationibus non cōfidebat.

¶ Mortuo Herode absenteq; Archelao multi regnum cupierunt vsurpare. duo namq; veteranorum militum milia qui sub Herode militauerunt: in Idumea congregati cum regalibus decertauerunt: quibus Aciabus regis consobrinus repugnauit. in inferiore autem galilea Iudas ezechię latronum principis filius aulam regiam inuasit. Symon quoq; herodis seruus impositio sibi dyadema de regina in hiericonte igne concremauit: quem tamen fugientem gratus vertice percussum occidit. pręterea Artonges pastor corporis animęq; fiducia confusus & in fratribus regnum ausus est affectare. qui contra romanos & regios bellum parauit. Varus autem acceptis Sabinis litteris magnum congregans exercitū venit in iudeam cui Berithij & Arethas rex dederunt subsidium. & sephori capta ciuitate eam igni cōbussit incolis captiuis Arus quoq; vicus direptus est. Et Saffus depopulatus Emaus etiam castellū comburit. Aduenientę vero varo hierusalē oīes seditionis causas in alios cōferebant

Cui Iosephus Archelai consobrinus & cum grato ruffus & Romana cohors obuiam alia parte Sabino abscedente venerunt varus autem dispartito exercitu seditiosorū fere duo milia crucifixit & multitudini data venia duces ad cęsarem interrogandos misit qui regis propinquos quia contra regem bella mouerant iussit interfici.

Capitulum quartum.

EOdē tēpore per iudeam plurimis locis tumultus erat multosq; ad regni cupidinē tempus impulserat. Nā in idumea quidē duo milia veteranorū qui sub herode militauerant cōgregati armisq; instructi cū regalibus decertabāt quibus actabus regis cōsobrinus ex vicis munitissimis repugnabat cāpestre prēliū declinādo. ¶ Inferiori autē galileę iudas filius ezechię latronum principis ab herode quondā rege capti qui tunc illas regiones vastauerat nō parua multitudine collecta. raptisq; regis armentarijs & oibus quos circa se habebat armatis: cōtra potētię cupidos manus mouebat. ¶ Trans flumē quoq; symon quidam ex regalibus seruis pulchritudine simul & vastitate corporis frœtus. impositio sibi dyademate cū latronibus quos congregauerat ipse circuiens & apud hierichonta regiā & multa alia magnifica diuersoria igni corrupit facilē sibi prędam ex incēdio cōparans Omnesq; habitationes in quibus aliquid erat decoris concremasset nisi gratus legionū rector ex trachone sagittarios. itēq; sebastenorū pugnacissimos ducens properassent occurrere vbi peditū quidem in pugna multi cōsumpti sunt. Ipse autē symonē cōpendio pręuenit ardua valle fugientē: & ex trāsuerso percussum in vertice deiecit. Incēsę sunt autē & quęcūq; iordani proximę fuerunt sedes regię apud betharantes alias Betharamathē quorūdam aliorū manu cōflata ex locis vlterioribus. ¶ Tūc etiam pastor quidā cui nomē erat artonges regnū affectare ausus est. Quod vt speraret in corporis animęq; fiducia mortē cōtentētis ipulsis est ac prēterea fratrū sibi similiū robore quorū singulis tanq̄ ducibus & satrapis attributa manu armatorū ad incursus vtebatur. Ipse autē veluti rex maiora negocia procurabat. Et tunc quidē sibi etiam coronam imposuit. Nō paruo autem post tēpore cum fratribus suis vastando territoria: & occidendo prēcipue romanos itemq; regios perseuerauit cū neq; iudeorū quiq̄ effugeret: qui lucrū ferens aliquod venisset in manus. Ausi sunt autē apud Amathuntam comparatū romanorū agmen obsidere: qui frumenta cohorti atq; arma portabat. Vbi arrium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confixere. Cęterivero in periculo constituti similia sustinendi auxilio grati qui cum sebastenis aduenit elapsi sūt. ¶ Multis in hunc modū cōtra indigenas itemq; alienigenas per omne bellum gestis post aliquod tēpus tres ex his cōprehensi sunt natu quidē maximus ab archelao duo vero qui etate sequębātur in manus grati ac ptolomei delati. Nā quartus archelao pactione cōcessit: sed hic eos postea finis secutus est. Tūc autē latrocinali bello cuncta inflāmabat iudeam. ¶ Varus autē acceptis sabini & principū litteris: toti cohorti metuēs opem his ferre properabat. Itaq; cū duabus reliquis cohortibus & quatuor alijs equitū in ptolomaida ꝓfectus eadē regū atq; optimatū auxilia cōuenire iussit. Ad hęc a berithijs etiā cū per eorū trāsiret oppidū millę & quingentos accepit armatos. Vbi vero in ptolomaidē tam cętera manus auxiliorū q̄ propter herodis ĩimicitias arethas rex arabū nō cū exiguo numero equitū peditūq; peruenit: statim exercitus partē in galileam quę ptolomaidi propinquior erat dirigit amico suo gaio his rectore ꝓ præposito. Qui mox & aduersus quos ierat oēs in fugā vertit & sephori ciuitate capta ipsam quidē incēdit icolas vero eius seruitio sub iugauit. Varus autē ipse cū oi exercitu samaria potitus ciuitate quidē abstinuit: ꝙ inter aliorū turbas nichil eā mouisse deprehēdit. ¶ Castris autē ad vicū positis qui appellatur arū ptolomei possessionē ꝓpterea direptā ad barbaris & ab amicis herodis qui ptolomeo infensi erāt. ¶ Inde ad saso progreditur alterū vicū tutissimū quē similiter oēsq; redditus ibi repertos fuerāt depopulati. Cedis autē igniq; plena erāt oīa nec prede barbarorū quidq̄ obstabat. ¶ Exusta est aūt ēmaus alias emaus iussu vari necē arij cęterorūq; indigne ferētis. habitoribus eius fuga dispersis. Hic progressus ad hierosolymā cū exercitu: solo visu iudeorū castra diffecit. Et alij quidē per agros abire fugiētes: qui vero intra ciuitatē degebāt suscepto eo seditionis causas i alios cōferebāt. nihil quidē se pœnitus mouisse dicentes: sed propterdiē festū recepta necessario multitudine in ciuitate obsessos esse potius cū romanis q̄ dissidētibus cōspirasse. Ante vero obuiam venerant. Iosephus archelai cōsobrinus: & cū grato rufus agentes exercitū regnū & sebastenos & ex romana cohorte milites ornatos habitu cōsueto. Sabinus ēm nec i faciē vari venire passus: ifādudū ex ciuitate ad mare discesserat. ¶ Varus aūt dispertitū aduersus auctores tumultus per agros dimisit exercitū: multisq; sibi exhibitis quos minus turbulētos iuenisset custodię tradidit: maxime vero nocētiū ꝓpe ad duo milia crucifixit. ¶ Adhuc aūt circa idumeam supereſſe armatorū decē milia nūciato. cōfestim arabas domū abire iubet ꝙ eos nō auxiliātiū more vti militia: sed ꝓ sua libidine. & supra q̄ ipse vellet agros vastare prospexit: suis aūt comitatus agminibus i aduersarios ꝓperabat. Verū ille se varo prius q̄ in manus veniretur: aciabi cōsilio tradiderūt. Varus autē multitudini venia data: duces eius interrogādos misit ad cęsarē. At ille cum ignouisset cęteris nōnullos re

Multi tūc regnū cupiebātvsurpare cōtra quos aciabus hærodis nepos. &c.

Symon herodis seruus impositio sibi dyademate regina in hierico igni corrupit Gratus symonē fugiētē occidit.

Artōges pastor regnū ausus est affectare.

Bellum pastoris cōtra Romanos & regios milites Arius centurio.

¶ Varus acceptis sabini litteris magnū congregās exercitū venit i iudeā cui berithij & arethas dederunt subsidium.

Sephoris Ciuitas cōbusta incolis captiuis.

Arus vicus direptus.

Emaus incendi tur a varo.

Aduenientevaro hierm oēs seditionis causas in alios cōferebant cui iosephus archelai consobrinus & cū grato rufus & romana cohors obuiam venerunt sabino abscedēte

Varus iudeorū multitudini data venia duces interrogādos misit ad cesarē qui regis ꝓpinquos quia contra suū regem arma cœpissent supplicijs adegit.

gis cognātos. erant enim quidam inter eos herodis propinqui supplicio subiugari precepit q̄ omni no contra suum regem arma accepissent. Varus autem hoc modo rebus apud hierosolymam compo sitis eademq; cohorte que dudum in presidio ciuitatis fuerat relicta ibi antiochiam rediit. D

¶ Legatione iudeorum Rome super octo milia ius suę gentis liberum petentium transmissa con uocatur a cesare consilium in templo apollinis adiurādis operibus exornata vbi iudeorum multitudo aderat & e contra archelai cum amicis inter quos philippus fratre duabus a varo excausis missus primum vero iudei iubente cesare herodem locuti eius facinora adduxerunt deinde contra archelaum ipsum excede trium milium iudeorum vt certus herodis filius probaretur regni acullāt sumpsisse premordia. petunt itaq; iudei patriam suam Syrię coniūgi & per romanos iudices gubernari. Nicholaus vero purgatis cōtra reges obiectis criminibus iudeorum arguit nationem cesar igitur auditis partibus mediam regni partē archelao dedit tetrarcham appellans ipsum etiam regem fisse dignū prębat policitus reliquā vero dimidiā in duas diuidens tetrarchias philippo dedit & antipę legatūq; Salome amplatū cōfirmauit duasq; herodis filias virgines filijs Ferorę desponsauit. Et herodes facultates fideliter distribuens pauca vilissima propter defuncti honorem sibi retinuit. Capitulum quintum.

Legato iudeorū Rome sup octo milia ius suę gētis libere petētiū

Iudei iubēte Cesare primū contra herodem loquentes eius ad ducunt facinora. &c.

Cōtra archelaū qui excede triū milū iudeorum vt certus hērodis filius videretur regni sūpsit primordia.

Nicholaus purgatis crimi nibus cōtra reges obiectis arguit iudeorū nationē. &c

Legarum Salome Cesar auxit.

ROme autē archelao alia rursus cū iudeis cōflata est qui ante seditionē permissu vari legati exierūt ius gētis suę liberū perituri. Erant autē numero quinquaginta qui venerāt astātibus vna ex populo qui rome degerēt octo milibus iudeorū. ¶ Itaq; cōuocato a cesare optimatū romanorū amicorū cōsilio in palatini appollinis tēplo quod priuatū erat ipsius edificium ammirandis operibus exornatū multitudo quidē iudeorū cōstitit cū legatis contraq; Archelaus cū amicis cognatorū autē amici ab vtraq; parte secreti aderāt. Nā & cū archelao stare propter odiū atq; inuidiā recusabant & cū accusatoribus cōspici pudore cesaris prohibebantur. Inter quos erat etiam philippus archelai frater beniuolo animo duabus ex causis premissus avarovt & archelao subueniret & si regnū herodis nepotibus eius distribui placuisset partē aliquā mereretur. Iussit autē accusatores exponere quęnā cōtra leges fecisset herodes. Primū non se regē sed oim qui vlq̄ fuissent tyrannorū crudelissimū tollerasse. dicebāt. Deinde multis ab eo trucidatis ea pertulisse quęsti sunt vt beatiores mortui putarentur. E Non em̄ solū tormentis eū laceraſſe corpora subiectorū: sed etiā genti suę ciuitatibus deformati exteras ornauisse: populisq; alienis iudeę sanguinē condonasse. Pro antiqua vero fœlicitate ac patrijs legibus nationem suā tanta egestate simul ab eo atq; iniquitate repletam prorsus vt plures ex herode ciades paucis annis sustinuerint q̄ omni euo maiores sui postq̄ ex babilone discessere persessi sunt: xerse tunc regnante ad discordias cōcitati. Verum se ad hanc mediocritatē & aduersę fortunę cōsuetudinē processisse vt etiam successionē voluntariā acerbissime feritatis subirēt qui & archelaū tanti tyranni filiū patre mortuo regē appellassent nichil morati & vno cum eo luxissēt mortē herodis ac pro eius successore vota celebrassent. Illū aūt quasi metueret ne nō certus eius filius videretur excede triū milium ciuiū regni sumpsisse primordia: & quia principatū meruit tot immolasse deo hoim victimas. tot festo die tēplum cadaueribus ipleuisse. Recte igitur eos qui de tantis malis supersessent aliquando respexisse calamitates suas & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora prębere: atq; ab romanis precari vt iudeę reliquias misericordia dignas existimarēt: ne ve quod ex ea natione restaret. His obijcerēt a quibus crudelissime lacerabatur: sed patriā suā cōiungi syrię finibus ac per iudices romanos amministrari decernerēt. Hoc em̄ modo probatū scire iudeos qui nūc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur moderatis rectoribus obedire. Iudeorū quidē accusatio eiusmodi petitione cōclusa est. ¶ Cū aūt surrexissēt cōtra Nicholaus primū criminibus quę in reges erant proposita dissolutis nationē cœpit arguere quia neq; gubernari facilis esset natura. quę regibus vix pareret. Vna vero etiā propiquos archelai qui se ad accusatores cōtulerant insimulabat. ¶ Sed tū quidē partibus cesar auditis cōuentū dirimit. Paucis aūt diebus post mediā regni partē sub Tetrarchię noie dedit. archelao etiā regē si se digнū prębere et facturum esse pollicitus: reliquā vero dimidiā in duas tetrarchias diuisit: duobusq; alijs herodis filijs attribuit. Vnā philippo: alterā illi qui cū archelao de regno certauerat. ¶ Huius particeserat trans flumen regio & galilea quarū ducēta talenta redditus erāt. Batonea alias Bathanea vero. & tracō & auranitis & quędā partes domus zenonis circa iāniā vicum philippo destinatę sunt: quę talentorū centū redditus ministrabāt. Archelai vero enarthia idumeā oēmq; iudeam & samariam habebat quarta tributorū parte leuata ꝓ munere quia non cū ceteris rebellasse: ac ciuitates quibus ipseraret ei tradit sunt stratonis pirgus. & sebaste. & ioppe & hierosolyma. Ceteras aūt gazā & sadarā & Hippō alias Hypion regno auullas syrię cesar adiecit. Erāt aūt redditus archelai: sexcēta talēta ¶ Quin & salomē prēter illa quę testamēto regis ei relicta fuerāt. iānię dominā & azoti & phaselidos idō cesar constituit regiāq; apud ascalonē largitus est ex quibus oibus talētorū sexaginta redditus colligebātur domū vero eius enarchię alis tetrarchię subiugauit archelai. ¶ Cū aūt ceteris quoq; herodis ꝓpiqs testa

mẽto relicta ſoluiſſet: duas eius filias virgines extrinſecus quingẽtis milibus pecunię donauit: eaſq; nuptũ ferorę filijs collocauit. ¶ Diuiſo aũt herodis patrimonio etiã ſibi relictas ab eo facultates ad mille talenta ꝛjdem diſtribuit exceptis ſuo nomini quibuſdam rebus viliſſimis propter honorem defuncti.

Herodes hero-dis facultates fi deliter diſtribuit & pauca viliſſi-ma propter ho-norem defuncti ſibi retinuit.

¶ Iudeus quidã iuuenis alexandro quem herodes occiderat ſimillimus ſpe fallendi Romã veniẽs mentitus eſt alexandrum ſociũ habens iudeũ oẽs regni actus congnoſcentẽ hic a Iudeis multis muneribus donatus quaſi rex a paternis amicis deduceretur tãtaq; multos clemẽtia cœperat vt illũ ſella portarẽt & regale obſequiũ propꝛijs ſumptibus exhiberẽt. Cęſar vero alexãdri vultum optime cognoſcens: celadũ quendam vt adoleſcentẽ adducat miſit quo cõſpecto ſtatim cõiectura perſonę cognouit differentiã: & de ariſtobolo fratre percũctantibus ſaluum quidẽ eſſe & apud cyprum degere cõme morabat cęſar autẽ cognita veritate riſit fraudiſq; actorẽ iuſſit interfici & filium alexandrum propter corporis habitudinẽ remigum numero inſeruit. Archelao autẽ tũc iudeis & ſamaritis abutẽte cõtra ipſum vtriq; ad cęſarẽ legatos mittũt qui in exilium pellitur in viennã hic em priuſq; vocatur ſomniũ viderat quod ſymõ eſſeus exponẽs dixit varias rerũ mutationes expertũ fore moriturũ. Glafira quoq; eius vxor archelai capadocię regis filia quę prius alexãdro eius fratri vxor fuerat viſionem vidit qua expoſita vix biduũ ſuperuixit mortuo itaq; archelao copinius a cęſare miſſus eſt regere iudeã tũc prouinciã factam. Symõ vero galileus iudeos cęſari tributa prohibebat ſoluere. Capitulum ſextum

INterea quidã iuuenis natione iudeus apud aliquẽ libertinũ romanũ i ſydomorũ opido educatus illũ ſe format ſimilitudine quẽ herodes necauerat alexãdrũ eſſe mẽtibus. fallẽdiq; ſpe romã venit Huius autẽ facinoris habebat ſociũ quendã iudeũ ſecũ oẽs reꝛni actus optime ſcientẽ: a quo inſtructus affirmabat eorũ ſe miſericordia q ſui atq; ariſtoboli occidendi cauſa miſſi fuerant ſimilibus corporibus ſubditis morti eſſe ſubreptos. Deniq; his multos iam iudeos fefellerat in creta degẽtes ac liberaliter illic acceptus. melũq; inde trãſmiſſus. ibiq; ãpliore quęſtu cumulatus etiã hoſpites ſuos magna veriſimilitudine romã ſecũ nauigare pellexerat. Erat poſtremo delata i dictarchiã multiſq; mũeribus a iudeis eius loci donatus quaſi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc eni fidei ꝓceſſerat formę ſimiltudo: vt qui alexãdrũ illũ viderãt planeq; nouerãt: hunc eũ eſſe vitarẽt. Igitur oẽs etiam romę iudei viſendi eius ſtudio circũfuſi properabãt: & infinita multitudo per nicorũ anguſtias quocũq; ferebatur cõueniebat. Tanta nãq; clemẽtia multos ceperat vt illũ ſella portarẽt: ac regale obſequiũ propꝛijs ei ſũptibus exhiberẽt. ¶ Sed cęſar alexãdri vultũ optime ſciẽs accuſatus em apud eũ fuerat ab herode & ſi prius q̃ videret hoiem fallaciã ſimilitudinis animaduerterat. Hilariori tamen animi ſpe nõ nihil indulgẽdũ putauit & celadũ alias Ladũ quẽdã qui alexãdrũ cognoſceret miſit vt adoleſcentẽ ad ſe adduceret. Qui illo cõſpecto: ſtari perſone differẽtiã cõiectura deprẽhendit. Maxie aũt vbi corporis eius duriciã & ſeruilẽ formã cõſiderauit intellexit omẽ cõmẽtũ ſatis aũt cõmotus eſt dictorũ eius audacia. De ariſtobolo autẽ percũctãtibus ſaluũ quidẽ eſſe illũ cõmemorabat cõſulto veronõ adeſſe: quia apud cyprum degeret cauẽdo inſidias. Minus em circũueniri ſe poſſe diſiũctos. Ita q; ladus quidẽ abaliꝭ ei ſeparato vitã dixit a cęſare primũ fore ſi tantę fraudis prodidiſſet auctorẽ. Id autẽ ſe facturũ ille pollicitus ad cęſarẽ ſequitur & iudeũ idicat qui formę ſuę ſimilitudine abuſus eſſet ad quęſtũ. Tãta em dona eũ ex ciuitatibus ſingulis abſtuliſſe docuit quãta viuus alexãder accepiſſet. Riſitihis cęſar: & falſũ quidẽ alexãdrũ ꝓpter habitudinẽ corporis remigũ nũero inſeruit: ſuaſorẽ vero eius interfici iuſſit. Meliẽſibus alias; Meliꝭ autẽ ſũptuũ detrimẽtũ ꝓ amẽtię prꝛcio ſatis eſſet iudicauit. Enarchia alias tetrarchia vero ſuſcepta memor diſcordię ſuperioris archelaus nõ ſolũ iudeis ſed etiã ſamariẽſibus crudeliter abuſus eſt. Nonoq; pricipibus ãno legatis cõtra ſe ab vtriſq; ad cæſarẽ miſſis: ipſe quidẽ i exiliũ pellitur i viẽna gallie ciuitate primoniũ vero eius theſauris cęſaris adiudicaꝫ. Quẽ quidẽ priuſq̃ euocaretur ad cęſarẽ hmõi ſõniũvidiſſe cõmemorauit. Nouẽ ariſtas plenas & maximas a bobus comedi ſõniauerat. Accitos deide vates caldeorũq; nonnullos: quidnã illo putarent indicari ſẽnio cõſuluerat. Aliꝭ autẽ aliter interpꝛetantibus. Symõ quidam eſſeus genere dixerat ariſtas ãnos arbitrari boueſq; rerum mutationes eo quod agros arando verterẽt ac mutarẽt. Ideoq; regnaturũ illũ quidẽ eſſe tot annos q̃ ſignificaret numerus ariſtarum. Varias autẽ rerum mutationes expertum eſſe moritu rũ. Hiſq; auditis quinq; diebus poſt idẽ archelaus ad cauſã dicẽdã eſt euocatus. ¶ Dignũ autẽ memoria duxi etiam coniugis eius glafirę ſõnium archelai filię capadocum regis referre. Quam cum Alexander prius habuiſſet vxorem frater huius de quo loquimur herodis regis filius a quo ille interfectus eſt ſicut iam deſignauimus poſt illius mortem. Iube alias Iobato regi libię nuptam eoq; defuncto domum reuerſam domiq; apud patrem in viduitate degentem enarches archelaus vbi cõſpexit ad hoc amoris ſuccenſus eſt vt eam ſtatim repudiata cõiuge ſua marianne ſibi copularet. Hęc igitur breui tempore poſtq̃ in iudeam rediꝭ videre viſa eſt inſtantẽ ſibi alexandrum dicere. Satiſſuerat tibi libicum matrimonium: ſed tu illo non contenta rurſus ad meos ꝓnates reuerteris auidiſſima viri

Iudeus quidã iuuenis alexandri perempto ſimilimus mẽtitus alexãdrũ ſpe fallẽdi romã venit habẽs iudeũ ſocium omnes regni actus, optime ſciẽtem. &c. Cęſar alexandri vultũ optime cognoſcẽs celadũ quẽdã vt adoleſcẽtẽ adduceret miſit quo cõſpecto ſtatim perſone differentiam cognouit cõiectura & de ariſtobolo iterrogat. &c. ¶ Cęſar cognito fraudis auctore ipſum iuſſit interfici & filium alexandrũ remigũ nũero iſeruit Symõ eſſeus ſõniũ iterpꝛetatur

Somniũ coniugis archelai glafirę quę prius alexandro fuerat vxor huius fri.

Glafira exposito somnio statim moritur.

tertij quodq; grauius est mei fratris iuncta matrimonia. Et quidem non dissimulabo cõtumeliam teq; licet inuitã recuperabo. ¶ Atq; hoc exposito somnio vix biduũ superuixit. Igitur archelai finibus in puinciã circũscriptis ꝓcreator equitũ apud romanos copinius missus est ea sibi a cęsare ptãte madata hoc disceptãte galileus q̃dã symõ noie defectiõis arguebaꝫ qđ indigenas icreparet si tributũ romanis pẽdere paterẽtur dñoſq; post deũ ferre mortales. Erat em̃ proprie sectę sophista nulla in re similis alijs

¶ AEGESIPPVS post hãc historiã libro.ij.ca.iiij. ponit famosũ ludibriũ paulinę romanę vxoris pudicissimę saturnini & Mũdi emeriti equęstris eius amore succẽsi quod hic omisit. Iosephus repete re. sed ad lõgũ ꝓsequitur illud libro decimo octauo Antiqtatũ capło sexto. Aegesippus insup ibidẽ de pilati malicia q xp̃m morti adiudicauit de quo Iosephus libro eodẽ capłis. iiij. v. vij. Etiã & herodis antipę adulterũ & crudelitatẽ ponit q iohãnẽ baptistã occidi fecit de quibus Iosephus libro eodẽ. ca. ix.

¶ Additio.

¶ Tria apud iudeos philosophorũ genera Esseorum scilicet phariseorum & saduceorũ Esseorum enim maxime sunt laudis religioq; precipua nuptias cõtemnunt nõ quia humani generis succ:ssionẽ censeant perimẽdam: sed quia cauendam feminarum intẽperantiam putant nullam earum vni viro fidem seruare credẽtes diuitias cõtemnunt omniaq; apud eos sunt cõmunia. Squalorẽ corporis decorẽ putant dũmodo semper sint in veste candida. Cõmunium rerum indiuisos habent procuratores/ne q; locũ certum habentes aduenientibus suę sectę professoribus quicquid habent prõptissime exhibẽt neq; quicq̃ cũ peregrinantur portant prẽter arma cõtra latrones. In qualibet ciuitate specialis hospitũ curator constituitur. Vestimẽta autẽ aut calcheos nunq̃ mutant nisi vetustate consumantur permutatio in eos non mercatura exercetur. Precipue circa deum religiosi nihil prophani ante solis ortum loquũtur. Hora quinta in vnum cõgregati lintheis precincti corpus frigidis aquis abluunt Sacerdos cibum oratione prẽuenit & post prandium datoremvictus deum laudibus canunt/ Sacris depositis vestibus ad opera redeunt reuersiq; similiter cum hospitibus cenant In duobus sunt sui iuris scilicet sustinere dignis: & indigentibus. Sed cognatis aliquid dare sine curatoribus est interdictũ. Maximi sunt iracundię moderatores. Studiosi sunt circa veterum scripta maxime quę aie & corpori expediant eligentes hi autẽ alios se cum nõ facile recipiunt. primo per annum differentes extrinsecus cõmorari deinde post cõtinentię ostentionẽ duobus annis mores ꝓbantur prius autẽ q̃ cõem incipiat habere cibũ magnis adiurat se execratiõibus primũ qdẽ secuturũ deũ deide circa hoies seruare iusticiã neq; spõte cuiq̃ noceret iniquos oẽs odisse/oibus fidẽ seruare maxime pricipibus. Neq; absq; dei volũtate ad pricipatus accedere potentiã. Et si quis prẽsit nunq̃ abuti ptãte neq; viribus ptãtis sed neq; veste aut ambitioso ornatu reliquis eminere veritatẽ diligere aiam purã ab iniustis seruare cõpendijs fugere latrocinia deprẽhẽsos vero i peccatis a sua cõgregatione depellũt & quãdoq; morte cõsumũtur. Nõ minus q̃ ciuitatũ cõgregati iudicia faciũt. Sabbato vẽtrẽ nõ purgãt/alijs aũt diebus foueã dolabra facientes dimissa voce cõtegẽtes ne scz diuino splẽdori iniuriã faciãt i eadẽ fouea avẽtris onere leuãt & temã reducũt/discernũt aũt iter se scdm susceptę abstinẽtię tpa i ordines q̃tuor. Lõgissime viuũt ꝓpter simplicitatẽ victus. Eorũ aũt maxia cõstãtia i romano bello ꝓbata est q gaudẽtes quęq; ne legislatorẽ offenderẽt supplicia ꝓpessi sũt. Corpa dicũt corruptibilia aiasvero imortales corporibus q̃si carceribus implicatas bonas; aiarũ loca vltra occeanũ ponũt amoena & delectabilia. Malarũ vero ꝓcelosa loca & hiberna plena gemitibus. Inter eos aliq futura certissime pnũciãt. Aliud est essenorũ collegiũ ab alio solũ i mrimonij opione differẽs hic ei caltissime mrimoniovtũt: nũq̃ ad p̃gnãtẽ accedẽtes: & eos q cõtinnã tenẽt cõtinẽtiã dãnãt dicẽtes si i eãdẽ oẽs velint ire sniam defecturũ cõfesti genus hũanũ. Phariseos secta certiorẽ legaliũ rituũ noticiã ꝓfiteꝫ & fato deoq; vniuersa deputãs. Aiam oẽm icorruptã esse/aias bonorũ trãsire i alia corpa iproborũ aũt iterminabili supplitio cruciari affirmat. Saducei aũt fatũ negant & deũ extra oẽm mali patrationẽ ispectionẽq; cõstituũt/aiarũ aũt gñaliter vel supplicia denegant vel honores pharisei sũt sotiales Saduceorũ vero inhumana est conuersatio. Capitulum septimum.

¶ Tria philosophorũ apud iudeos genera. Nuptias contẽnunt esse. Nota causam. Diuitiarum contemptores essei. Oia coia esseis.

ETem̃ tria sũt apud iudeos gña philosophię. Horũ em̃ vnũ pharisei ꝓfitẽtur. Alterũ seducei Tertiũ vero qđ etiã ꝓbabilius habeꝫ esse essei colũt: gẽte qdẽ iudeiverũ iter se muto amore iũctissimi & q prẽter ceteros voluptates qdẽ quasi maleficia vitarẽt cõtinẽtiã vero seruare neq; cupiditati succumbere virtutẽ maximã ducerẽt. Itaq; nuptias quidẽ fastidiũt alienos vero filios dũ adhuc molles sũt eruditioni traditos ꝓ cognatis habẽtes suis moribus dũligẽter istituũt nõ quia coniugia vel hũani gñis successionẽ cẽseãt pimẽdã sed qa cauẽdã putãt itẽperãtiã feminarũ: nullã earũ vni viro fidẽ seruare credẽtes. Qui & diuitiarũ cõtẽptores sunt: rerũq; apd eos cõmunicatio ãmirationi habet Neq; iuenias alteri alterũ opulẽtia p̃stare. legẽq; sibi dixerũt vt q disciplinã suã sectari vellent: bona cõturbernio publicarẽt. Ita em̃ fore nevel pauptatis hũilitas vel diuitiarũ dignitas appareret: sed pmixtis facultatibus veluti iter frẽs vnũ esse oim patrimoniũ. Probro aũt ducũt oleũ & si quis vel inuitus vnctus fuerit mũdicijs corpus absterget. qm̃ squalorẽ decorẽ putant: dũmodo sẽper in veste sint cãdida.

A ¶Designatos autem communium rerum procuratores habent: & ad vsus hominum singulos indiuisos. ¶Non est autem illis vna ciuitas certa: sed in singulas multa domicilia transferunt & aliunde aduenientibus secte sue professoribus quicquid habent promptum exhibent quasi proprium. Deniq; tamq; consuetissimi ad eos ingrediuntur: quos nunq; ante viderunt Hinc est q; cum peregrinant propter latrocinia tantum armantur: neq; preterea quicq; ferunt. ¶In singulis autem ciuitatibus ex eodē collegio specialis curator hospitum constituitur qui eorum vestimenta ceteraq; vsui necessaria tueat. ¶Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris in metu & sub cura magistri agentibus: par est. Nec vero vestitum siue calceos mutant: nisi aut omnino consciscis prioribus: aut longi tēporis vsu cōsumptis. ¶Nihil autem inter se mercantur aut vendunt: sed egenti quisq; quod habeat prebens refert ab eo quod ipse non habeat. Quamnis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas a quibus libuerit: accipiendi quod opus sit. ¶Precipue circa deum religiosi sunt. Namq; ante solis ortum nichil prophani loquuntur sed ei patria quedam vota celebrant: quasi vt orianť: precantes deinde ad (quas singuli noverint) artes a curatoribus dimittuntur. Cumq; vsq; ad horam quintam studiose fuerint operati: rursus in vnum cōgreganť: lintheisq; precincti velaminibus ita corpus aquis frigidis abluunt atq; hac lustratione facta in ea secreta coeunt: quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est. Ipsiq; purificati. velut in sanctum quoddam templū in cenaculū veniunt. Quibus ibi cum silentio residentibus pistor quidem panes ordine vnum autem vasculum ex vno pulmento singulis cocus apponit. Deinde voce cibum sacerdos anteuenit: neq; gustare quemq; fas est: nisi prius deo celebret oratio. Post finem quoq; prandii vota repetunt. Nam & cum incipiunt & cum desinūt: quasi datorem victus deum laudibus canunt. ¶Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis vsq; post meridiē ad opera se conferunt Reuersiq; inde similiter cenant: considentibus etiam hospitibus si quos fortasse interuenisse reperint. Neq; vero clamor vnq; tectum illud neq; tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordinem alius alij cedat: eorumq; silentium extra tectum constitutis archanum quoddam videat horribile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est quoq; apud eos edendi ac potandi modus saturitate definitur. ¶Sed quamuis aliquarum rerum nihil sine precepto faciunt curatoris in his tamen duobus hoc est in adiuuando & miserando sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis cū opus est suo arbitrio cuiq; licet atq; indigentibus alimenta porrigere. ¶Sane cognatis donare aliquid sine curatoribus interdictum est. ¶Idē iracundię moderatores iusti sunt: indignationē cohibent: fidem tuent pacī obsecundant. & omne quod dixerint iure iurando fortius habent ipsum iusiurādum quasi periurio deterius vitant. Iam enim mendatio condemnatum arbitranť. cui sine deo non creditur. ¶Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maxime inde quę animę & corpori expediant eligētes. Hinc illis morborumq; remedia stirpes medicas quamq; vim propriam singuli lapides habeāt arimātibus conquiruntur. ¶Sectę vero suę studiosis non statim cum eis vna collectio sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuiq; eundē victus ordinem tribuunt dolabram quoq; & quod prędictum est periozoma & albam vestem tradentes. Cum vero processu temporis experimētum continētię dederit: accedit etiam ad communem cibum & purioribus ob castificationem scilicet aquis participat: neq; tamen in conuentu assumitur. Post ostensionem quippe cōtinentię duobus alijs annis mores eius probantur. Cumq; dignus apparuit. tunc demum in consortium assumitur. ¶Prius vero q̄ incipiat cōmunem habere cibū magnis execrationibus adiurat se primum quidē secuturū deum deinceps quoq; erga homines seruare iustitiam & neq; propria sponte nocere cuiq; neq; precepto obesse quinimmo iniquos oēs odisse & collaborare iustitię semper sectatoribus: fidem omnibus seruare maxime vero principibus. ¶Neq; enim absq; voluntate dei cuiq; cōsentire posse ad principatus potentiam accedere. Si vero ipse ceteris prefit numq; abuti numq; abusurum viribus potestatis ad cōtumeliam subditorū sed neq; veste aut ambicioso aliquo ornatu reliquis eminere veritatē semper diligere: & habere ꝓpositum cōuincere mentientes. Manus vero a futuro & animam puram ab iniustis seruare cōpendijs & neq; aliquid de misterijs consecratis celare neq; prophanis eorum quippiam publicare etiam si in re tanta quippiā morte compellat. Super hæc autem addunt nihil se de dogmatibus aliquid quę ipsi susceperint tradere: fugere autem latrocinia & conseruatum in similiter dogmatis sui libros angelorumq; nomina. his quidem execrationibus explorant & quasi premuniunt accedentes. ¶Deprehēsos vero in peccatis a sua congregatione depellunt & siquis taliter fuerit condēnatas misere rabili morte plerumq; cōsumitur. Illis quidem iuramētis acribus obligatus neq; capere ab alijs oblatū cibum potest. Herbas vero pecudū more decerpens & fame exesa mēbra corrumpunt. Ob qđ etiam plurimos plerumq; miserati & extremū agentes spiritum receperunt sufficiētem esse pro peccatis eorum quę vsq; ad mortē duxerit pœnā fuisse censentes. ¶In iudicijs vero sunt diligētissimi atq; iustissimi. Disceptant autem non minusq̄ centum in vnum coacti. Quod autē ab his decretum fuerit immo

Indiuisos hñt cōmuniū rerū procuratores.

In qualibet ciuitate spicialis curator hostiū.

Circa deū religiosi.

Hora quinta in vnū cōgregant lintheis p̄cincti corpus frigidis aquis abluētes.

Sacris depositis vestibus ad opa redeunt reuersiq; silr cenāt cum hostibus.

In duobus sunt sui iuris sc3 subuenire dignis atq; idigētibus alimēta porrige re sed cognatis dare aliq̄d sine curatoribus est interdictum.

Q̄d non facile alios secū recipiūt sed differt prio ꝓ annū dei de per duos.

Modus ꝓfiten di essenoꝝ valde notādus.

Quō ad principatū assumunt & quō assūpti se debeāt hēre erga subditos.

Punitio i delinquētes grauis.

Cōtra blasphemos legiferi.

Sabbatos vētrē nō purgant.

Modus purgādi vētrem alijs diebus.

Distinctio esseorū scdm abstinētię tpa in quatuor ordines.

Maxia eorū cōstātia i bello romano ꝓbata ē q gaudētes quęq; (ne legislatorē offenderent) supplitia ꝓpessi sunt

Dicūt corpa corruptibilia aīas vero imortales & ꝑpetuas corporibus q̄si carceribus implicatas. &c.

Locus bonarū aīarū

Locus malarū animarum

Opinio grecorū de locis aīarum hęroum & semideorū atq; ipiorū ꝓpter adhortationē virtutis & neglęę dehortationē.

Inter eos aliqui futura certissime ꝓnunciant.

Aliud esseno collegiū ab alio solū i opinione cōiugij differēs

hi ei castissime vtunt mīmoionunq; ad ꝓgnātes accedētes & eos q continuā tenēt cōtinētiā dānāt. nota eorū causam.

Saduceorū mores & hereſis de his vide.

bile manet. ¶ Veneratio quoq; apud eos legiferi magna post deum est ita vt siquis eū blasphemauerit morte damnet. ¶ Senibus vero obedire & plurimorum quorūq; decreto ꝓbabile arbitrant officiū Denicq; cum simul decem cederint nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoq; i medium eorum vel in dexteram partem sui quisq; deuitat. ¶ Sabbatis quoq; operationem cōtigisse omnibus iudeis diligentius cauens neq; solum cibos sibi pridie pręparant ne videlicet illo die ignem accendant. Sed neq; vas aliquod transponere presumunt immo nec aluum purgāt. ¶ Alijs autem diebus fodiūt foueam vno verbi gratia pede altam cum ille dolabra (quam tradi nuper accedentibus diximus) demissa veste diligentissime sese contegentes ne scilicet splendori diuino iniuriam faciunt in eadem foueā ab onere ventris leuantur: ac deinceps quam effoderant terram reducunt idq; ipsum faciunt i locis secretissimus. Et nempe cum sit purgatio ista naturalis nihilominus tamen solemnem habent: vt quasi ab immunditia diluantur. ¶ Discernuntur autem inter se secundum suscepte abstinētię tempora: in ordines quattuor. Tātumq; hi qui minores sunt inferiores precedentibus estimant: vt si aliquos eorum contigerint quasi a contractu alienigenę diluantur. ¶ Viuunt autē q̄ longissime: ita vt plurimi eorum vsq; ad centenarium proferant etatem: ꝓpter simplicitatem scilicet victus. Quod eis nimirum accedere puto: propter institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt autē etiam aduersoꝝ cruciatus. Siquidem vincūt firmitate constilij. Mortem vero si cum decore obeunda sit iudicant etiā immortalitate meliorem. ¶ Prodidit autē eorum in omnibus negocijs animos: bellum quod gestum est cum romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes ac per tormenta omnigena transeuntes: vt videlicet vel in legislatoris iniuriam aliquid loquerent vel ciborū quippiam (quos non solent) ederent. ad neutrum horum potuere compelli sed neq; depręcari tortores suos aut inter ipsa flere supplicia. In medijs quinimmo cruciatibus subridentes & eis (qui tormenta admouerant) illudentes cōstantes animas cum quadam hilaritate reddebant scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. ¶ Opinio quippe apud eos firmata consistit corruptibilia quidem esse corpora: materiamq; eorum nō esse perpetuam: animas autem immortales semper manere & de ęthere subtilissimo cōmeantes quasi carceribus ita corporibus implicari velut quasi illecebra naturalis attraxerit. Cum vero fuerint a carnalibus releuatę viculis quasi de seruitute lōgissima liberatas ita eas illico letari sublimeq; ferri. Et bonos quidem continentes in hoc grecorum sententijs pronunciant vltra occeanum degere vbi eis reposita ꝑfruitio. Illic quippe esse regionē quæ nec imbribus neq; niuibus neq; estibus aggrauetur Sed quā occeano oriens Zephirus & leuiter aspirans amenet Malis autem animabus procellosa loca & hiberna delegant plena gemitibus exercendaꝝ sine fine penarum. ¶ Videnē autem michi secundum hāc ipsam intelligentiam grecī quoq; fortibus suis (quos heroas & semideos vocauerunt) beatorū insulas sequestrasse improborum aūt animabus locum apud inferos impiorū in quo etiam cruciari quosdā cōmentati sunt Sisyphos videlicet & tātalos & Ixiuoas & ticios. Principio quidem immortales esse animantes ob adhortationem vtiq; virtutis dehortationemq; nequitię. Bonos quippe fieri in huius vitę cōuersationem meliores per spem etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetū retardare estimantium qm̄ & si in huius spacio latuerunt. Post obitum tñ immortalia sint tormēta pasturi. ¶ Hęc sunt ergo quę esseni de diuinitate animę phylosophantur plane illecebram his qui semel deorum sapientiam gustauerint reponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant: sacris videlicet libris & varijs sanctificationibus ꝓphetarumq; dictis a primis etatibus adherentes: Raro autem accidit vt prędictionis eorum frustratio consequar. ¶ Est autem esseno rum etiam alterū collegium: cibos quidem & mores legumq; similia cum prioribus habens: distat vero opinione coniugij. ¶ Maximam siquidem vitę hominū partem successionē scilicet amputate: eos qui abstineant nuptijs arbitrantur. Quippe si in eadem omnes velint ire sententiam: defecturum confestim genus humanū fore. Nichilominus tamen cum tanta ipsi moderatione conueniunt: vt per triennium explorēt valitudinem feminarum. Et si constanti purgatione apparuerint idoneę partu ita eas matrimonia ascisciūt. Nemo tñ eorum cū prægnante concumbit: vt ostendant quia non voluptatis nuptias sed causa inierint liberorum. Lauantibus autem feminis ita vt viris perizomatum ineſt amictus. Tales mores huius collectionis. ¶ Duo autē priorum quasi ordines sunt ex quibus phariſei dicunē: qui certiorem legalium rituum noticiā profitenē. Et hi primum dogma habent vt marmene scilicet fato & deo vniuersa deputant. Et quidem vel agere quæ iusta sunt vel negligere secundū maiorē partem esse in hominibus profitentur adiuuare tum in singulis & marmenē Animā aūt omnē quidem incorruptam esse: trāsire autē in alia corpora solas bonoꝝ: improborū autē interminabili supplicio cruciari. ¶ Seducei porro id est scda collectio marmenē omnifariā negāt. & deū extra oēm mali patrationē inspectionēq; cōstituūt. Aiunt autē electioni hominum vel bonū vel malum esse propositum & secundum voluntatem propriam alterutrū vnumquēq; cōiungi. Animarū aūt generaliter vel supplicia denegāt vel honores

Et phariſei quidem ſociabiles & qui ſtudeant ſe mutua dilectioni complecti. ſaducei vero & inter ſe ſe gis moribus diſcrepantes: & conuerſatio eorum ita circa participes vt erga exteros inhumana. Hæc ſunt quę de iudeorum philoſophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertar.

Phariſei ſociales ſaduceo⁹ vero ihumana eſt conuerſatio.

¶ Iudea prouincia facta herodes Antipas & philippus tetrarchias regebant Auguſto autem imperatore mortuo anno imperij. lvij. Tyberius Iulię filius imperium ſuſcepit. Philippus vero Cęſaream ciuitatem condidit & Iuliadem. Tyberias quoq; ab herode in Galilea conſtructa eſt. Pilatus autem procurator in Iudeam a Tyberio miſſus imagines nocte contra Iudeorum ritum in Hieruſalem intulit vnde Iudeorum maximus fuit tumultus. Qui quinq; diebus & totidem noctibus continuis proni circa pylati domum corruentes ſteterunt immobiles parati potius mortem ſuſtinere q̄ cōtra leges patrias Cęſaris recipere imagines. Pylatus inſuper ex theſauris templi aquę ductum in hieruſalem cōſtruere maximam commouit in populo turbationem & cedem. Agrippas herodis tetrarcha accuſator Romam venit ad Tyberium quo accuſationem non ſuſcipiente reſidens tamen Romę familiaritatem inuenit cum Gaio Germanici filio. Qui cum inter epulas Gaium in breui (Tyberio mortuo) omnium dominum deſideraſſet accuſator & in carcere includitur. Quem Gaius Tyberio anno imperij. xxiij. mortuo imperator abſoluit a vinculis: & philippi defuncti tetrarchiam ei tradens regem appellauit. Vnde herodias Antipam incitat vt rex ſicut Agrippa nominet romam adire. Sed hic a Gaio propter auariciam increpatus fugit in hiſpaniam cum quo herodias diſceſſit. Capitulum octauum.

Iudea prouicia facta Hærodes ātipas & philippus regebant tetrarchias.

BEgno archelai in ordine iam prouincię decedente: reliqui id eſt philippus & herodes qui cognominatur antipas tetrarchias ſuas regebant. ¶ Salome enim moriens iulię auguſti coniugi regionem quam rexerat & iamniam & in phaſelide palmeta teſtamento reliquit. ¶ Delato autem ad tyberium iulię filium romano imperio poſt mortem ſcilicet auguſti qui prefuit rebus annis ſeptem & quinquaginta menſibus ſex duobus diebus manentes in tetrarchijs ſuis herodes ſcilicet & philippus. ¶ Hic quidem iuxta fontes ipſos de quibus iordanis fluuius exoritur in paniada condidit ciuitatem quam cęſaream vocitauit aliaq; in inferiore gaulanite quam iuliadam nominauit. ¶ Herodes vero in galilea tyberiadum in perea autem cognomine iulię. ¶ Miſſus autem a tyberio in iudeam pilatus qui curandam acceperat regionem: nocte intempeſta operas in hieroſolima intulit imagines Ceſaris. Quę res poſt triduum grandem iter iudeos ſuſcitauit tumultum. Nam qui aderant ſtupore permoti ſunt: quaſi iam prophanatas leges ſuas viderent. Nullum enim fas eſſe dicunt collocari in vrbe ſimulachrum. Ad quęrelam autem eorum qui i ciuitate erant: ſubito etiam de agris multitudo confluxit. ¶ Funtes autem illico Cæſaream ad pilatum: intentiſſime depręcabantur vt ab hieroſolimis auferrentur ymagines. & eis iura patria ſeruarentur. Pylato autem ſupplicantibus abnuēte circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinq; continuis diebus noctibuſq; manſerunt. Poſt autem pilatus tribunal aſcendens ſtudio magno cōuocat multitudinem iudeorum quaſi qui eis vellet dare reſponſum cum ſubito milites accepto ſigno ſic enim iam fuerant pręparati circūſtetērunt iudeos. Circundataq; triplici acie iudei quidem ſtuporis erant plenividentes inſperatam rerum faciē Tunc pilatus denuncians trucidaturū ſe omnes niſi imagines cęſaris ſuſcepiſſent: innuit militibus vt educerent gladios. Iudei autem ex vno conſilio omnes ſubito corruerunt. & ceruices nudatas ad excipiendos ictus pararunt vociferantes vniuerſos ſe interfici magis velle q̄ legem prophanari. ¶ Tūc pilatus circa religionem ſtudium populi demiratus confeſtim de hieroſolimis ſtatuas iuſſit auferri. Deide vero conturbationem alteram commouebat. Eſt apud eos ſacer theſaurus quam Corbanam nominant. Hunc in deductionem aquarum iuſſit expendere. Erat autem inducenda aqua ab ſtadijs trecē-
C tis. Ob hoc itaq; vulgi oriebantur querelę ita vt etiam pylati qui hieroſolimam venerat cum clamore circūdarent tribunal. Ille autem pręuiderat ſiquidē eorū tumultū populo permiſcuit armatos milites qui tunc eſſent veſtibus priuatorū induti pręcepitq; vt gladijs quidē non vterentur fuſtibus aūt acclamantes ferirent. Sicq; cōpoſitis rebus dat & attribunali ſignū. Cōfeſtiq; cedebātur iudei. Quorū multi quidē plagis multi vero ſeinuicē trucidantes: in fugā contritione miſera perierunt. ¶ Tunc ad calamitatē interfectorū ſtupens multitudo conticuit: atq; ob hoc accuſator herodis tetrarchę agrippas (q fuit filius ariſtoboli quem pater herodes interfecit) ad tyberiū venit. Illo aūt non ſuſpiciente accuſationem reſidens romę ad aliquorū quidē potentiū noticias ambiebat maximis autē colebat officijs germanici filium Gaiū cum adhuc eſſet priuatus. Et quodam die inter copioſum epularum apparatum quibus eum demerebatur ad vltimum extēſis manibus cœpit deum aperte pręcari celeriter illum mortuo tyberio dominum cunctorū videre. Hoc cū quidam de familiaribus eius tyberio nūciaſſet: ſtatim cōcludi iuſſit agrippā. Qui & ſub grādi erūna vſq; ad mortē tiberij in carcere per mēſes ſex tenebatur ¶ Sed defūcto eo poſt regnū annorū duorū & vigiti dierū triū ſuccedēs in iperiū gaius cęſar abſoluit agrippā viculis & tetrarchiā philippi: iā eiū iſte deceſſerat ei tradidit regēq; appellauit. Cū veniſſet in

Philippus cęſareā ciuitatē cōdidit & iuliadā. & e Tyberias ab herode in galilea. Maxima iudeorū cōſtantia qui quiq; diebus cōtinuis & noctibus pni circa domū pilati corruētes ſteterūt immobiles quiq; mortē parati volueſt potius ſuſtinere q̄ contra ſuas leges cæſaris imagines ſuſcipere. Agrippas herodis tetrarchę accuſator romā veniēs ad tyberiū quo nō ſuſcipiē teaccuſationem reſidēs romę familiaritatē hunc cū gaio germanici filio qui cū iter epulas gaiū in breui mortuo tyberio cūctorū dñm deſiderat. &c.

Herodias herodē antipā icitat vt regnū ſicut agrippa recipiat. romā adire ſed hic a gaio propter auariciā increpatus fugit i hiſpaniam. &c.

regnū agrippas: herodis tetrarchę cupiditates per inuidiā ſuſcitauit. Irritabat autē eū maximę in ſpem regē. Herodias vxor exprobrans ei ſocordiam & dicens quia per id quod noluerat ad ceſarem nauigate careret poteſtate maiore. Nam cum Agrippam ex priuato regem feciſſet: quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare. His adductus herodes venit ad gaium. A quo ob auariciam vehementer increpatus: ad hiſpaniam fugit. ſecutus quippe fuerat accuſator agrippas cui etiā tetrarchiam illius gaius adiecit. Atq; ita herodes quidē hiſpaniam peregrinātę ſecum etiam vxore diſceſſit.

¶ Gaius fortuna abuſus deum ſe putat vultq; vocari & multos nobiles Romę interfecit petronius quoq; ab ipſo in iudeam vt ſtatuam eius in templo collocaret miſſus venit in Ptolomaidam galileę ciuitatem cuius ſitus deſcriptionem hic cognoſcēs vbi Iudeis cum mulieribus ſupplicantibus fatuas reliquit iudeis enim nullibi nec dei quid habere licet ſimulachrum quorum pacatus petronius legem approbauit quorum quoq; ammiratus conſtantiam qui pro conſeruatione legis paratiſſimi erant ad mortem Agrorumq; dimittebant culturam ad Gaium proponit reſcribere etiam pro eis animam offerens. Gaius autem petronij litteras recipiens indignatus & mortem ei comminatus reſcripſit prius tamen Gaij mortem ſciuit q̄ reſcripta receperit.

Capitulum nonum.

¶ Gayus abuſus fortuna deū ſe putat & vult vocari multoſq; nobiles Romæ interfecit.

Aius vero cęſar in tantum contumelioſe abuſus eſt fortuna: vt etiam ſe & deum putaret & vellet vocari. Patriam quoq; ſuam multorum nobilium cede truncauit. ¶ Extendit autem impietatem ſuam etiam in iudeam. petronium denicq; cum exercitu hieroſolimam direxit: pręcipiens vt in templo ſtatuas eius locaret. Quas niſi ſuſciperent iudei: cōtradicentes quidem ex his interficeret. reliquam vero multitudinem captiuaret. Permouebat autem hoc profecto deum. Et petronius quidem cum tribus cohortibus multiſq; de Syria auxiliatoribus properabat in iudeam de antiochia. Iudeorum vero quidam non credebant fame pręlium nuncianti. Qui vero credebant: nichil de reſiſtendo poterant comminiſci. Celeriter autem omnes peruadit mœtus: nam iam ptolomaidam peruenerat exercitus. ¶ Eſt autem ciuitas galileę littore in magno compoſita. Circūdatur autem montibus ab orientali plaga per ſexaginta ſtadia diſparatis. Sed ad galileam pertinentibus. a meridiano autem carmelo qui abeſt ſtadijs centum viginti ſeptenteronali quoq; monte qui eſt altiſſimus quem vocant etiam incolę ſcalam tyriorum & hic autem diſtat ſtadijs centum. ¶ Ab ea autem vbe quaſi a duobus ſtadijs pręterlabitur fluuiolus quem vocat beleum exiguus prorſus cui propeeſt ſepulchrum memonis habens iuxta ſe centum fere cubitorum ſpacium continentem: ſed ammiratione digniſſimum. Eſt autem ſpecies vallis rotundę vitream emittens harenam. Quam cum exhauſerint multę naues pariter accedentes. locus idem rurſus impletur. Venti ſiquidem quaſi edita opera cōuehunt illic de circunſtantibus ſuperciliis harenam iſtam vtiq; communem. Locus autem metallum ſtatim metalla in vitrum quod ſuſcœperit mutat. Mirabilius quoq; michi illud videtur quoniam iam conuerſę harenę in vitrum quęcunq; pars ſuper margines loci ipſius fuerit iacta in communem harenam demuo conuertitur. Igitur quidem loci illius talis natura eſt. ¶ Iudei autem cum mulieribus & filijs collecti in campum vbi eſt ptolomais ſita: petronio ſupplicabant. principio propter patrias leges: deinceps vero etiam pro ſuo ſtatu. Ille autē ob multitudinē pręcantium & pręcum inflexus: exercitum quidem & ſtatuas in ptolomaide reliquit. ¶ Procedens autem in galileam & cōuocans in tyberiadem tam populum iudeorum q̄ oēs eorum nobiles. & vim romani exercitus cœpit exponere. & minas Cęſaris: his addens quoniam & contumelioſa eſſet ſupplicatio iudeorum cum omnes ſiquidem gentes quę parerent imperio romano in ſuis vrbibus inter reliquos deos imagines quoq; cęſaris locauiſſent ſoli iudei iſtud abnuerent. Hoc ſiquidem quaſi ab imperio deficere eſſet etiam cum iniuria pręſidentis. Illis vero contra hęc legem moreſq; patrios allegantibus. Et qui nec dei quidem ſimulachrum. Nedum hois nec ſolum in templo. Sed neq; in prophano aliquo totius regionis loco fas ſibi eſſet locare. arripiēs dictum petronius reſpondit. Sed & michi dñi mei ſeruanda lex eſt. Si ea quippe trāſgrediar vobis parcam: iuſte animaduerſionē ſubibo. Impugnabit ſanevos nō petronius. Sed & ille a quo ſum directus. Siquidem & ego vos cogo implere quę iuſſa ſunt. Ad hęc tota multitudo ſucclamauit vnanimiter: ante legis temerationem libenter pēm ſubire perniciē. Sedato autē eorū clamore petronius ait. Pugnare ergo iquit aduerſum cęſarē eſtis parati. Rīderunt iudei pro cęſare quidē & populo romano per ſingulos dies nobis vſus eſt offerre ſacrificia. Si aūt in tēplo imagines eſtimet collocandas: debere eum totam iudeorū gentem primitus immolare. Prębere quippę ſe iugulo cum mulieribus & parvulis ei qui iterficere voluiſſet. Ad hęc autem ammiratio petroniū miſeratioq; peruadit: intuentem & inſuperabilem religionē virorum: & tantum vulgus ad mortem conſtanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus receſſerunt. Poſt triduum autem deinceps ſummates eorum priuatim fortiusq; compellans. populum quoq; publice alloquens. tum quaſi conſulens ammonebat. interdum etiam minabatur: extollens & virtutem romanam & indignationem cęſaris. inter hęc etiam ſuam neceſſitatē qui

Ptolomaidis ciuitatis ſitus & deſcriptio.

Sepulchrū memonis āmiratione digniſſimum ¶ Harēa vitrea quę ſi in margine loci iacta fuerit in cōmunem conuertitur.

Iudeis cum mulieribus in ptolomaide ſupplicātibus ſtatuas reliquit. &c.

Petronius ad iudeos.

Iudeis nullibi licet habere ſimulachrum.

Pacatus petronius iudeorū approbat legem.

Iudeorum prudens reſponſio.

A eſſent exequenda precepta. Sed illis ad nulla horum experimenta credentibus: cum videret etiam ſementem regionis intercipi. ipſum quidem anni tempus erat. & quinquaginta pene continuis diebus ſubsistendo in vrbe ocioſa morabatur. ad vltimum conuocatis omnibus ait ſe etiam periculoſam rem velle aggredi aut enim deo cooperante placabo cęſarem ac vobiſcum ſaluabor libenter: aut illum in vltionem irritabor: pro tanta magnitudine impendens animam meam Atq; ita dimiſſis turbis multa pro eo vota facientibus antiochiã ad ptholomaida reuocauit exercitum. atq; illinc confeſtim miſit ad cęſarem referens & quo apparatu in iudeam irruiſſet & q̃ tota gens ſupplicaſſet. Quibus ſi abnuendũ putaret: noſſet cum viris etiã prouinciam eſſe perimẽdã. Seruare ſiquidẽ ipſos legem patriam: & nouis pręceptis vehemẽter obſiſtere. His epiſtolis reſpondit gaius immodice cõminans petronio mortem. quoniã iuſſionum ſuarum ſegnis executor fuiſſet. Sed ſcriptorũ talium vectores per tres continuos menſes cõtigit aduerſa tempeſtate retineri. Alij autem exitum gaij cęſaris nũciantes: proſpere nauigauerũt. Deniq; ante ſeptem & viginti dies epiſtolas petronius accepit finem cęſaris iudicantes: q̃ illi peruenirent qui cõminantia ſcripta portabant.

Lras petronij gaius recipi. ſi dignatus ei mortẽ cõminatus reſcripſit ei q̃ prius gaij mortẽ ſciuit q̃ ſcripta receperit

¶ Gaio imperij anno tertio Claudius ad imperium ab exercitu rapitur ſenatu contradicẽte qui bellum contra ipſum propter Gaij immanitatẽ agere decreuit Agrippa vero a Claudio ad ſenatum miſſus imperatoris benignam voluntatẽ declarauit. Et iterum accepto patrum reſpõſo mittitur ad ſenatum qui vno milite educto gladio inducente venit ad Claudium quem pacato militum impetu honorifice Claudius recepit in caſtris. Tunc quoq; Agrippę patronum regnum confirmauit imperator multa alia condonans & donationem ipſam patribus pręcepit vt ipſam tabulis inciſam capitolio collocarent & fratrem Hærodem ſimiliter muneribus honorauit. Agrippę autem magnificentia in conſtructione murorum hieruſalem claruit cuius tres filię & filius vnus ex Cypri vxore erant. Ipſo autem mortuo regnum Claudius redegit in prouinciam. Et Cuſpius fadus ꝓcurator miſſus eſt poſt quem Tyberius. Hęrode vero calchidis rege mortuo duos habente filios de Beronice & de prima Marianne Ariſtobolum Alexandri autem poſteri in maiori regnauerunt armenia.

Capitulum decimum.

Gaio doloſe interẽpto anno imperij tertio Claudius rapit ab exercitu ad imperiũ cõtradicẽte Senatu qui bellũ cõtra Claudium ꝓpter Gaij immanitatem agere decreuit.

Aio per dolum interempto qui regnauerat annis tribus menſibus ſex rapit in regno ab eo exercitu qui rome erat Claudius. Senatus autem referẽtibus cõſulibus Ignatio Sergio Satranillo alias Saturnillo & pomponio ſecũdo mandat tribus vrbanis legionibus vt eſſent preſidio ciuitati: & ipſe frequens in capitoliũ deuenit: quia propter imanitatẽ Gaij bellum agi cum Claudio decernebat volẽs imperiũ ad optimates reducere: aut ſicut olim fuerat ad regendum digniſſime legerentur. ¶ Accidit autẽ vt agrippas aduenirẽt quem cũ & ſenatus in conſiliũ & in caſtra Claudius euocaſſet. vt ſcilicet eo ſtrẽnuo adiutore in quibus res poſceret vteret: vidẽs Agrippa Claudium iam eſſe opibus cęſarem ad eũ perrexit. Quem ille illico legatũ ad ſenatum miſit indicantẽ ſuũ propoſitum: quoniã primo quidem inuitus ab exercitu raptus ſit & iniquũ eſſe ſi militum erga ſtudia tam religioſa deſereret: immo iam tutã aliter ſuam nõ eſſe fortunã. Iam em̃ ad inuidiam ſatis fore: q̃ ſit in regnum vocatus. Deinde amminiſtratũ ire paratum eſſe in rempublicã non vt aliquis tyrannus ſed vt preſul benignus. Sufficere ſibi quippe honorem nominis de ſingulis autem negocijs cõmunẽ omniũ ſtare ſententiam. Nam & ſi natura nõ eſſet modeſtus: locuples tamen moderandę poteſtatis exemplum Gaij morte eſſe propoſitũ. Quę cum detuliſſet Agrippas: reſpondit curia quaſi quę exercituí & bonis conſilijs fideret nolle ſubire voluntariã ſeruitutem. ¶ Sed accepto patrũ reſponſo Claudius rurſus miſit agrippam nũciantem eis quoniã non poſſet adduci vt eos proderet quorũ conſeſſu in imperiũ eſſet accitus. Inuitum ſe autem initurũ eſſe pugnã aduerſum eos cũ quibus confligere minime vellet Proinde eligendum eſſe extra ciuitatẽ locum in quo cõfligerent. Neq; enim ſanctum eſſe propter illorum peruerſitatẽ patriam ciuili cede fedari. At Agrippa quidem iſta ſenatui nunciauit. ¶ Inter hęc autẽ vnus de his militibus qui cum patribus erant educẽs gladiũ. cõmilitones inquit qui bus pturbati cauſis parricidia perpetrare cupimus & cõcurrere aduerſum propinquos noſtros Claudium ſecutos: maxime cum habeamus imperatorẽ quem in nullo culpare poſſimus & ad quem cum iuſtis magis allegationibus q̃ cum armis egredi debeamus. Hęc dicens per mediã egreſſus eſt curiã: omnibus ſe militibus cõſecutis. Hoc exemplo optimates deſerti: in magno mœtu eſſe cœperunt. Ac deiceps videntes ſibi auerſionem tutam non eſſe: iter ſecuti militum ad claudium tranſierunt. Recurrebant autem eis pro muris nudatos gladios ferentes: hi qui fortunę regis ambitioſius adulabantur. Et pene accidit vt progreſſi quinq; interficerentur ante ſcilicet q̃ militum impetũ Cęſar agnoſceret: niſi pręcurrens agrippas imminentis ei facinoris periculum nunciaſſet: quoniã niſi cohercuiſſet exercitum iam in ſanguinem ciuium furentem: & confeſtim amiſſurus eſſet omnes per quos conſpicuum

Rñſio ſenatus Claudius iterũ Agrippã ad ſenatũ miſit. Notanda ſñia. Senatus ad claudium vadit.

Claudius pacato militū ipetu recepit senatū Claudius agrippę regnū confirmauit paternū & multa alia donauit donatione patribus p̄cepit vt iciſam tabulis capitolio collocarēt & fratrem hęrodē ſimiliter muneribus donauit.

Hęrodes rex calchidis moritᵉ duos hñs filios & Agrippa nepos rex ſuccedit.

Cumānus iudeę procurator ſub quo tumultus cœperūt. &c.

eſſet imperium. fieretq; ſolitudinis imperator. ¶ Hæc audiens Claudius cōtinuit impetum militum: ſuſcepit autem in caſtris aduenientem ſenatum: & indulgenti honore complexus egreſſus cum patribus cōfeſtim obtulit deo victimas vt mos eſt pro imperio ſupplicari. ¶ Agrippam quoq; ꝓtinus muneratur regno patrio omnia adiſciens ei etiam illa quę auguſtus hęrodi donauerat. Trachonitidem ſcilicet & auranitidem: pręter hęc autem aliud quoq; regnum quod lyſanię vocabatur. Et populo quidem donationē hanc per edictum indicauit: patribus autem pręcepit vt inciſam ereis tabulis in capitolio collocarent. ¶ Donat autem etiam fratrem ſuum hęrodem qui gener eiuſdem erat Beronici iūcti regine calchidis. ¶ Opinione autem celerius agrippę dati regni cēſus maximus affluebat. Quę ſane pecunia ille non in rebus abutebatur exiguis: ſed talem murum hieroſolimis circumdare cœpit: qualem ſi potuiſſet abſolui. ietficacem prorſus obſidionem romanis oppugnātibus effeciſſet. Sed anteq̄ impleret opus deceſſit in cęſarea. ¶ Regnauit autem annis tribus ante quoq; cum tetrarchiā regeret: aliis tribus annis tenuerat poteſtatem. Reliquit vero filias quidem tres de cypro natas: beronicem mariannem ac druſillam. Filium autem ex eadem ipſa coniuge nomine agrippam qui nō nimis paruulus erat. ¶ Tunc claudius regnum eius in prouinciam redegit. in cuius procuratione miſſus eſt Cuſpius fadus. Poſt hunc autem tyberium alexandrum Qui nichil de conſuetudine patria immutātes. gentem in pace tenuere. ¶ Poſt hęc vero & hęrodes qui regnabat in calchide deceſſit. relinquēs de ſorore quidem ſua beronice filios ſuos duos bernicianum & hyrcanum. de priore autē marianne ariſtobolum. cuius frater mortuus fuerat ariſtobolus priuatus relicta filia Iotapata. ¶ Hi quidem erāt ſicut ſupra dixi liberi ariſtoboli: qui fuerat hęrodis filius: Ariſtobolus autem & alexander nati fuerāt hęrodi de mariāne quos ipſe parens interfecit. ¶ Alexandri autem poſteri in maiore armenia regnauerunt. ¶ Poſt obitum autem hęrodis qui regnauit in chalchide agrippam filium agrippę claudius in anunculi ſui regno conſtituit Alterius autem prouincię ſuſcepit curam poſt alexādrum cumanus ſub quo orīri ceperunt tumultus Et denuo iudeos calamitas comprehendit.

¶ Agrippam Agrippę filium claudius auunculi ſui regno conſtituit & Cumanum iudeę procuratorē ſub quo tumultus cœperunt: ſeditionis vero occaſio fuit miles quidam poſteriora denudās. Triginta q; iudeorum milia ex mutua conculcatione occiſa ſunt. Stephanus quoq; Cęſaris a latronibus expoliatus eſt Iudea quoq; milite ſacrę legis libros comburente ad Cumanum concurrit petens militis punitionem: qui militem ad ſupplicium iuſſit adduci. Seditio inſuper inter Galileos & Samaritas Galileo ad feſtiuitatem aſcendente occiſo oritur & Iudei relicta ſolemnitate & Cumano iuſticiam negligente in Samariam impetum Eleazaro & Alexandro ducibus fecerunt: & maximam facientes cedem vicos inflāmauerunt. Cumanus vero cum exercitu his qui vaſtabantur auxilium ferens plures occidit & aliis veniam precantibus amicis cōdonauit Samaritę autem Quadrato ſyrię pręſidi iudeos de priore violentia accuſant Iudei vero ſeipſos excuſabant. Quadratus itaq; ſeditionis auctores crucifixit & in Lydda. xviij. iudeos a Samaritis accuſatos ſecuri percuſſit: & pontificem ſacerdotū aliorumq; iudeorum nobiles ſimiliter q; Samaritarum principes romam miſit ad Cæſarem. Claudius vero Agrippę precibus Samaritarum nobiles iuſſit interfici Cumanum exulari & celerem morte mulctandum remiſit hieruſalem. Fœlix iudeę pręſes deſtinatur & Agrippę auctum eſt regnum.

Capitulum vndecimum.

Occaſio ſeditionis miles turpiter poſteriora oſtendens.

ONueniente quippe multitudine ad diem feſtum azimorum in hieroſolimam legione romana ſtante ſuper porticum templi milites ſemper cuſtodiebant feſtos dies: ne quid conuenientes populi nouare auderent. ¶ Vnus ergo e militibus reductis turpiter veſtimentis inclinans poſteriora ſua obuertit ad faciem iudeorum: & ad hunc habitum vocem emittens ſimilem ſucclamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri: ita vt circumſtarent cumanum ad ſupplicium militem depoſcētes. Ex his autem inconſulti iuuenes & quaſi natura apti ad ſeditiones mouendas: in litem grauiſſimam proſiliebant hi continuo quippe ſaxa rapientes: percutiebant milites. Tunc cumanus veritus ne totius in eum vulgi impetus fieret: plures euocauit armatos. Qui cum eſſent porticibus immiſſi metus grauis icidit iudeis. Statimq; in fugam verſi relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egreſſus de conſtipatione obtricio facta eſt: vt cōculcatione mutua ſuper triginta hominum milia conſumpta ſint. Facta eſt autem vniuerſę genti luctuoſa feſtiuitas & planctus per domos ſingulas perſonabat. ¶ Succeſſit autem huic calamitati latrocinantiū tumultus. Iuxta bethoro quippe circa aſcenſum publicum ſtephanus quidem ſeruus cæſaris ſuppellectilem quandam vehebat: quę ab irruentibus diſcerpta latronibus eſt. Cumanus autem ad inquiſitionē mittens eos qui in proximis vicis veniſſent vinctos ad ſe adduci iuſſit: denuncians vt cōquiſitos latrones in vincula cōiicerent. Qua occaſione quidem militum in vico alio libros ſacrę legis offenſos diſcidit. atq; combuſſit. Iudei autem quaſi totam religionem inflammatam viderent; vndiq; confluxerunt.

Triginta iudeorū milia ex conculcatione mutua occiſa ſūt in feſto azimoꝝ.

A velut machinamento aliquo ita in superstitionis attracti omnes ad vnam euocationem ad Cumanū Cæsaream concurrunt precantes vt qui militum in tantam contumeliam deo legiq; eius intulisset nō relinqueret eum impunitum. Ad hęc enim ille videbat multitudinem nequaq̄ quieturam nisi aliqua esset satisfactione sedata: adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit adduci.
ıb. Sicq; iudei placatis animis recesserunt. ¶ Denuo autem galileorum & samaritanorum conflictus ex-
ı.5 oritur. In vico enim (quem gemma vocant) qui est in magno samariæ campo situs: quidam galileus de numero iudeorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex galilea regione concurrerunt: vt cum samaritis cōligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad cumanum rogantes vt anteq̄ grauis calamitas oriretur transiret in galileam. Et in eos qui auctores essent homicidij vindicaret Cumanus vero his negocijs (quę habebat in manibus) postponēs illorum petitiones sine effectu precatores remisit. ¶ Nunciato igitur hoc scidio hierosolymiam: omnis multitudo commota est. At relicta diei solemnitate in samariam vulgus impetum fecit sine duce vllo: nec cuiq̄ principium iuorum retinenti acquiescens. Latrocinio autem eorum & tumultui quidam dynei filius eleazarus & alexander pręerat: qui in grabathene regionis conterminos irruentes promiscuā edidere cedem. A nullius etatis exitio temperantes. Vicos autem inflammauerunt Cumanus autē hęc audiens adduxit secum vnam equitum alam quę vocatur sebastenorum: vt auxilio his qui vastabantur esset. Sicq; eorum multos qui eleazarum erant secuti comprehendit: plures quoq; interfecit ad reliquā autem multitudinem quę in vastandos samaritanorum fines irruerat. Principes gentis de hierosolymis concurrerunt: opertiq; ciliciis. Et aspersis cinere capitibus precabantur vt ab incepto desinerent: nec propter exercendam in samaritas vltionem ad hierosolyme perniciem Romanos commouerent: miserentur autem patrię suę arcq; templi filiorumq; & coniugum propriarum: neq; omnia pariter in di
ı. scrimen adducerent neq; eb vnius galilei vindictam cuncta disperderent. His acquiescentes iudei:
4. a negocio recesserunt. ¶ Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut sole insolen-
20 tia crescere rebus quietis perq; omnem regionē agebantur rapinę: & audaces quiq; vim reliquis affe-
6. rebant. ¶ Tunc samaritarum primates ad quadratum qui syriam prouinciā procurabat. Tyrum ve-
ı.2 nerunt vindicari de his qui regionem eorum depredati fuerant: postulantes. Presto autem fuerant
6. etiam nobiles iudeorum. & Ionataş filius ananię princeps sacerdotū obiecta diluens. allegabat initiū
B quidem tumultus samaritas fuisse qui primi homicidium perpetrassent: causam tamen calamitatum postea secuturam prębuisse Cumanum: qui inter principia auctores cedis noluisset vlcisci. Tunc quadratus vtranq; partem interim distulit dicens. Quoniam cum ad ipsas regiones venisset singula diligenter inquireret. Deinceps vero procedens cęsaream: eos omnes quos Cumanus vinctos reliquerat: in crucem sustulit. ¶ Inde cum liddam venisset: de vno audiuit samaritanorum querelas: & iudeorum decem & octo viros quos cognouit pugnę fuisse participes securi percussit. Duos autem pontificem sacerdotum Ionatam & Ananiam eiusq; filium ananum & nōnullos alios iudeos nobiles destinauit ad cęsaream: similiter autem & samaritarum nobilissimos quosq;: precœpit quoq; Cumano & celleri tribuno Romam nauigare: reddituros claudio rationem pro his quæ in regione gessissent.
¶ His ita compositis ıa lidda ascendebat hierosolymam. Et inueniens multitudinem festiuitatē azimorum celebrantem: sine vlla conturbatione antiochiam redijt. ¶ Romę autem cęsar auditis allegationibus cumani & samaritarum (aderat autem etiam agrippas iudeorum causam magna intentione defendens) siquidem & Cumanum multi potentium aderant pronuncians aduersus samaritas. Tres eorum nobilissimos iussit interfici. Cumanum autem iussit vrbe discedere. Cellerem vero vinctū hierosolymam mittens iudeis ad supplicium tradidit: vt per vrbem tractus capite cederetur. ¶ Post hęc
.li. fœlicem pallātis fratrem destinauit ad iudeos: qui & eorum prouinciam cum samaria & galilea cura-
16 ret. Agrippam vero de calchide in regnum maius transtulit: tradens ei illam quoq; prouinciam quæ
C fœlicis fuisset. Erat autem ista trachonitidis & Batanea & Gaulanitis. Addidit etiam regnum lysanię & tetrarchiam quam varus rexerat.

¶ Claudio anno imperij sui.xiiij. mortuo Nero succedit in imperio qui immanissimus fratrem suū vxorēq; & matrē interfecit: & ad vltimum hystrionum opera peruenit. Hic armeniam minorem Aristobolo hęrodis filio dedit: & Agrippę regno quattuor addidit vrbes. & reliqua iudeę fœlici prę fidi qui Eleazarum latronum principem romam misit: alioq; latrones crucifixit. Sed his latronibus purgata regione Sicarij die claro in media ciuitate homines interficiebāt. Primusq; ab illis Ionathas pontifex occisus est (his enim maxima latrocinandi erat temeritas: arsq; latendi). Tunc quoq; Seductores quidem & hypocritę minus ciuitatem vexauit q̄ sycarij hij enim populum seducentes in solitudines signa deum promittentes ostendere ducebant & occidebāt quos fœlix interfecit. Egyptius insuper pseudo propheta. triginta millia hominum ducens in montem oliuarum voluit (depulso Ro-

Milite Sacrę legis libros cōburente tota iudea ad Cumanū cōcurrit militē petētes non relinquere impunitū q illū ad suppliciū iussit adduci.

Iudei (relicta solemnitate & Cumano iusticiam negligēte) in Samariā impetuq; fecerunt eleazaro & alexandro ducibus & maximā faciētes cedē vicos inflammauerūt. Cumanus añ cū exercitu his (q vastabant) auxiliū ferens plures occidit & alijs veniā (precātibus amicis) condonauit. Quadratus seditiōis auctores crucifixit & in Lidda. xviij. iudeos a Samaritis accusatos securi percussit & pōtificem sacerdotū & alios iudeos nobiles similiter & Samaritarū principes romam misit ad Cęsarem.

manorum prefidio) populo dominari sed (ipso cum paucis fugiente) multi a Fœlice comprehensi in vinculis traditi sunt. Quidam & populo afflictionem inducentes mortem his (qui Romano populo voluissent obedire) comminabantur. Seditio iterum circa cęsaream inter Syros & Iudeos pro ciuilitatis æquitate. Fœlix autem (dato edicto vt contumaces ab vrbe discederent) multos non parentes interfecit. Postea vero non pacata seditione vtriusq; partis nobiles misit ad Neronem: huic festus successit post quem Albinus iniquissimus latronibus fauens eius enim iniusticia & auaricia (quidatronũ quasi princeps erat) seditiosorum creuit audacia Indigni enim officijs honorabantur quod futurę ciuilitatis maximum fuit seminarium.

¶ Capitulum duodecimum.

Claudio anno i periij sui. xiiii. mortuo Nero successit.

IPse autẽ cęsar per annos tredecim menses octo dies triginta. Amministrato imperio romano decessit: successorem regni Neronẽ relinquens: quẽ suadelis Aggrippinę vxoris sue in imperiũ coaptauerat. Et quidẽ cum legitimũ haberet filium britannicum ex mesalina natũ priore scilicet coniuge. & octaniam filiamquã ipse priuigno collocarat Neroni: susceperat autem ex agrippina antoniam. ¶ At Nero quidem quẽadmodum per magnitudinẽ fœlicitatis & opus abusus sit fortuna: & qualiter fratrẽ suũ atq; vxorem matremq; interfecerit post quos in omnes proximos immanitatem suam cõuerterit atq; ad vltimum per amentiam ad hystrionum opera scœnamq; peruenerit: quoniam scio esse & narratione molestum tacitus prętierire melius puto. ¶ Cõuertar autẽ ad narrãda quę ab eo aduersum iudeos gesta sunt. Minorem igitur armeniam regendam Aristobolo Hærodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in iudea scilicet regione Abelam & Iuliadam in galilea autem Taricheam & Tyberiadam. Reliqua aũt iudeæ fœlici procurãda dedit. ¶ Hic principem latronũ eleazarum qui per annos viginti regionẽ fuerit dẽpdatus. Alioſq; multos cũ eo cœpit vinctosq; Romam direxit. Alios quos in crucem sustulit latronum. Vel incommunione sceleris deprehensorum popularium fuit pene multitudo innumerabilis. ¶ Sic autem regione purgata: aliud genus latrocinantium in hierosolymis oriebatur (Hi autem sycarij vocabantur) die claro & in media ciuitate passim quoq; interficientes. Potissimum vero diebus solemnitate festiuis. Immiscebãtur vulgo: & sicas sub veste gestantes. his diuersos quosq; interficiebãt: ac deinceps collapsis hominibus illi inter reliquos de scelere querebantur. Qua fraude extra suspitionem manebant: diuq; latuerũt. ¶ Primus igitur ab eis Ionatas pontifex interficitur. Post hunc autem plurimi quotidie cedebantur: atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem pręmebat. Sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem operiebantur. Circumspiciebãt autem eminus quosq; appropiãtes. neq; amicis suis fidere poterant: dum tamen in medijs suspicionibus atq; custodijs nichilominus interficiebãtur. Tanta erat latrocinantium temeritas: & ars quedam latendi. ¶ Ad hęc autem etiam alia malorũ facta collectio est. cede quidem abstinentium. sed consilijs magis impiorum. Quę pars non minus q̃ sicariorum fœlicitatem vrbis statumq; corripit. Seductores quoq; homines & circũuentores sub specie religionis nouis rebus studendis vulgum insanire fecerunt. Nam egrediebantur in solitudines pro mittentes deũ signa eis ostensurum libertatis. Contra quos fœlix (videbantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atq; pedites armatos: magnam multitudinem interfecit. ¶ Maiore autem plaga iudeos afflixit ęgyptius: q̃ pseudo prophetes. Aduenientes quippe in prouincam magus cũ esset prophęte opinionem sibi arrogans triginta ferme milia hominum congregauit. quos vana seditione deceperat & circumducens eos de solitudine in montem qui vocatur oliuarum. Inde in hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoq; romanorum prefidio in populares excere dominationẽ. Vtebatur autem stipatoribus qui ad id facinus conuenerant. Preuidit sane eius impetum fœlix: & occurrens cum romanis armatis quos etiam iudeorum reliqua multitudo iuuabat: inijt conflictũ. Et ęgyptius quidem cum paucis fugit. plurimi autem qui cum eo fuerant: comprehensi vinculis traditi sunt reliqua multitudo in regiões proprias dispersa est. ¶ Compressis porro his etiam sicut febres in egro corpore rursus pars altera tumescebat. Vagi enim quidam & latrones collecti multis afflictionem inducebant & quasi ad libertatem vocabant mortem apertissimam comminantes his qui romanorum principatui obedire voluissent. Vt vel reluctantes auerterent eos qui ferrent spontaneam seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumq; potentium domos eosq; insuper trucidabant Inflammabant etiã agros ita vt desperatione eorum tota iudea protinus impleretur. Et hęc quidem pugna in diem grauius augebatur. ¶ Alter autem tumultus ortus est circa cęsaream inter iudeos scilicet qui ibi permixti habitabant & syrus seditione commota. Hi siquidem poscebãt vt eorũ fieret ciuitas iudeum eius fuisse conditorem dicentes. Erat autem rex hęrodes. Emuli vero conditorem quidem confitebantur iudeum. Ipsam vero ciuitatem fuisse gentilium vindicabant. Neq; enim

Facinorosa Neronis inditas q fratrẽ suũ vxorẽ q; & matrem interfecit &c.

Nero armeniaz minorẽ Aristobolo hęrodis filio & aggrippæ regno quattuor vrbes addit & reliqua iudeę felici q Eleazarus latronũ princi, pem Romã misit alioſq; latrones crucifixit.

Ionathas ponti fex a sycariis occisus.

Ars latrocinantiũ latendi.

Seductores & hipocritas ppt; seducẽtes in solitudies ducẽtes ,pmittẽtes deuz signa ostensurũ occidit fœlix.

Quidã afflictionem ppło cõminabant his q romano principatui voluissent obedire,

Seditio circa cę sareã inter syros & iudeos ,p eqtate ciuilitatis.

A illic ſtatuas & phana poſſe conſtitui: ſi ad iudeos eam conditor pertinere voluiſſe. Ob has ergo cauſas inter ſe populus vterq; iurgabat. Procedebat autem vſq; ad arma contentio. & quotidie audaces quiq; ad cõfligendũ partes alterutrũ proſiliebant. Neq; enim iudeorum ſeniores cohibere tumultus gentis ſuę poterant: & græcis turpiſſimũ videbatur iudeis inferiores videri. Pręſtabant autem hij qui dem diuitijs & corporum iuribus. Greci vero auxilio militum. Magna ſiquidẽ pars Romanę manus de ſyria illo fuerant congregata: & quaſi cognati ad auxiliandum erant parati ſyris. Prefecti autẽ militum curabant comprimere tumultum & pugnaces quoſq; comprehendentes ţaureis vlciſcebantur ac vinculis. Neq; tamen ſupplicia comprehenſorum impedimentum aut reliquis timorem inferebãt immo magis hoc ipſo in ſeditionis irritabantur augmentum. ¶ Tum demum fœlix minaci edicto pręcepit contumaces quoſq; vrbe diſcedere. non parentium autem immiſſis militibus interfecit non paucos quorum etiam ſubſtantię direptæ ſunt. ¶ Poſt hęc quoq; cum videret ſeditionem manere: nobiles vtriuſq; partis elegit & ſuſcepta legatione miſit ad Neronem pro his que ſibi competere arbitrarentur acturos. ¶ Succeſſit autem feſtus: & hos qui maxime infeſtabant prouinciam ſolicite per ſecutus latronum plurimos comprehendit atq; interfecit. Verum ſucceſſor huius albinus non eodẽm more negocijs prefuit. Neq; enim fuit malignitatis ſpecies quam ille preterierat. Deniq; non cauſis ciuſlibus furabatur & diripiebat ſubſtantias ſingulorum. neq; ſolum tributorum additamentis in cõmune gentem grauabat: ſed etiam quos ob latrocinia vel decuriões ciuitatum comprehẽderunt. vel qui a prioribus iudicibus in cuſtodijs erãt relicti. accepta a cognatis eorum pecunia liberauit. & is ſolum qui non dediſſet in carceribus quaſi nocentiſſimus remanebat. ¶ Per idem tempus quoq; qui res renouare cupiebãt in hieroſolimis creſcit audacia: ex quibus ſane qui erant opulenti albinum largitione redimebant. vt eis tumultum mouentibus non indignatetur. Pars autem popularis qui non ſatis gaudebat quiete albini: partibus iungebatur. Vnuſquiſq; ergo improborum cohorte propria circumdatus. Ipſe quidem quaſi princeps latronũ & tyrannus eminebat. ſtipatoribus vero ſuis ad direptionem mediocrum abutebatur. Ita fiebat vt hi quidem quorum vaſtabantur domus tacerent. Illi autem qui extra incommodum ſtetiſſent: mœtu ne ſimilia paterentur quęrelis deterrebant. Immo & B officijs ambiebant eos quos conſtabat dignos eſſe ſupplicijs. In commune autem omnium fuerat intercepta fiducia & erat tunc multiplex dominatio & ſemina captiuitatis futurę iam ab illo tempore ſpergebantur.

Iudei ditiores greci militũ auxilio fortiores.

Fœlix dato edicto vt cõtumaces vrbe recederẽt multos nõ parẽtiũ iterfecit poſtea vero nõ pacata ſeditiõe vtriuſq; ptis nobiles miſit ad neronem.

Albini iuſticia & auaricia ſeditioſorum creuit audacia & ipſe quaſi priceps latronũ erat.

Indigni officijs honorabant qđ fuit ſemiatio futurę captiuitatis. &c.

¶ Ceſtius Florus Albini ſucceſſor peſſimus Albinum per ſui comparationem optimum fecit videri. Iudei namq; propter eius maliciam patrias ſedes relinquentes fugiebant. Ceſtio quoq; gallo Syrię procuratore hieroſolimam veniente occurrens illi multitudo illum deprecabatur vt florum eiſceret. Hic enim vt iudei a romano recederent imperio ſedulo in dies augebat calamitates. Exordiũ namq; iudaici belli anno Neronis duodecimo: & Agrippe regni decimoſeptimo menſe Mayo ſumptum eſt. Iudei namq; ſynagogã in cęſarea habentes prope agrum gentilis quem volentibus emere iudeis dñs agri vendere recuſauit: ſed ibi tabernas edificauit quod maxima ſeditionis cauſa fuit: die namq; ſabbati Cęſarienſi iuxta ſynagogam alites imolante iudei ira accenſi maximũ fecerunt tumultũ. quem Iocundo ſedare volenti Cęſarienſiũ preſſo violentia iudei libros legis ſtatim rapientes in Narbatha ſeceſſerunt: & eorũ primates ad Florũ in Sebaſtem conquerentes venerunt quos comprehẽſos iuſſit vinciri. Florus quoq; omnimode bellum inflãmans decem & ſeptem talenta de ſacro theſauro pro cęſare petit auferri: vnde cõmotus populus in eũ maledicta iaciebat: hic itaq; cũ exercitu veniẽs hieruſalẽ (cum tñ Cęſaream pacificare debuiſſet) timorem cõcuſſit populo ei obuiam vt eius leniret impetũ: venienti quẽq; diſcedere precepit. Poſtridie vero conueniẽtibus omnibus iudeis ſedens pro tribunali eos qui in eum maledicta dixerant iubet pducere. Quiq; iudeis humillime veniã petentibus florũ venaliũ rerum deſtruere: & ſibi obuios militibus iubet trucidare. Multoſq; nobilium iudeos verberibus laniatos crucifixit. Sexcenti namq; & triginta vno die in hieruſalẽ per Florum ſunt interempti.

Capitulum tertiumdecimum.

Ceſtius florus ſucceſſor Albino peſſimus Albinũ p cõparatiõe optimũ fecit videri.

CVm ſane eiuſmodi morum fuiſſet albinus: tamen ſuccedens ei Ceſtius florus optimũ eum per comparationem ſui fecit videri. Ille ſiquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: ceſtius vero iniquitates ſuas in vniuerſam gentem tam palam quaſi gloriaretur exercuit: ac velut non ad regendam prouinciam ſed ad penas damnatorum carnifex miſſus neq; rapinarum vllum morem neq; afflictionum prętermiſit. In miſeriſs autem crudeliſſimus erat: in turpibus vero impudentiſſimus. Neq; enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem neq; commentus eſt callidiores nocendi vias. Huic ſiquidem virium illatis diſpendijs lucra querere exiguũ viſum eſt ſed totas ſimul diſpoliabat vrbes & labes populis inferebat. non ſolum voce per totam regionem edicens liberum eſſe omnibus latrocinari: dum ipſe prędarum acciperet portionem. ¶ Deniq; ob illius auari-

Propter Flori maliciam iudei patrias ſedes relinquentes fugiebant.

ciam contigit totam pene deſeri regionem: ita vt plurimi ſedes patrias reliquentes ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in ſyria ceſtius gallus prouinciam regebat: neq; auſus quiſpiam iudeorum eſt aduerſum florum ad eum mittere legatos. Cum vero inſtante azimorum ſolemnitate ipſe hieroſolymam veniſſet. occurrens multitudo quæ tricies centenorum milium fuit precabantur vt gentis ſuę calamitatibus ſubueniret: & peſtem illam prouincię florum vt eijceret clamitabãt. Qui tamen cum ſub populi ore eſſet & gallo aſſiſteret non ſolum nichil mouebatur Sed voces illas etiam deridebat. Ceſtius tamen compeſcens impetum populi & edicens q̃ deinceps placatiorẽ eis florum redderet. egreſſus eſt antiochiam. Deduxit autem eum vſq; ad cęſaream florus eludens mendacijs & iudeorum genti bellum ſedulo comminiſcens: quo ſcilicet ſolo iniquitates ſuas occultum iri poſſe credebat. Pace ſiquidem permanẽte habiturum ſe apud cęſarem accuſatores iudeos: verum ſi defectionem negociatus fuiſſet maiore vtiq; malo abdicendam a ſe eſſe inuidiam peccatorum minorum. Igitur vt gens a romano abrumperetur imperio: ſedulo in diem augebat calamitates. ¶ Per idem tẽpus apud neronem cęſarienſes gentiles vectores extitere: decretum iſtud conteſtantes litteras attulerũt.

Exordiũ Iudaici belli: anno duodecimo Neronis imperij & regni Agrippę decimoſeptio mẽſe Maio:

Rerq; hoc bello iudaico dabatur exordium duodecimo ſcilicet anno regni neronis: ſeptimo decimo autem regni agrippę: menſe maio Ad magnitudinem autem excitatorum de eo malorũ nequaq̃ idoneas cauſas habuiſſe deprehenditur. ¶ In cęſarea ſiquidem habitantes iudei habebant ſynagogã prope agrum cuius erat dominus gentilis quidam cęſarienſis: & frequenter quidem egerant vt ad eorum ius illa poſſeſſio iungeretur multis partibus maius precium q̃ res meruerat offerentes. Dominus autem loci non ſolum preces deſpexiſſe contentus: ſed ad maiorẽ dolorem edificauit in loco tabernas ita vt anguſtum eis tranſitum & prorſus coartatum relinqueret. Primum igitur feruẽtiores aliqui iuuenũ proſilientes edificationem vetabant. Cum vero florus hos cohibendo prohiberet: non habentes iudeorum nobiles quid agerent: inter quos erat iohannes telones inflectunt florũ oblatione octo talentorum vt edificationem vetaret. Ille autem ob accipiendum tantummodo rem: promittens ſe cuncta facturum. accepta pecunia ſtatim a cęſarea egreſſus eſt. venitq; in ſebaſte ſeditioni tribuẽs facultatem: quaſi qui pugnę ſpacium iudeorum ſummatibus alias primatibus vendidiſſet. ¶ Sequenti autem' die quę apud iudeos ſabbatũ eſt: cum plebs ad ſynagogam coiſſet. ſeditioſus quidam cęſariẽſis vas ſamium ante eorum ingreſſus ponens. alites immolabat. Hoc factum iudeos incohercibiliter accendit. Et legem ſuam quippe contumeliam pertuliſſe. & locum ipſum dicebant fuiſſe pollutum.

Die ſabbati (cęſariẽſi iuxta Synagogã alites immolante) iudei ira accẽſi maximũ fecerunt tumultũ: quẽ iocũ do ſedare volẽti cęſarienſiũ violentia preſſo iudei ſtati legis libros rapiẽtes ſe ceſſerũt in Narbatha & eorum primates ad florũ in Sebaſtẽ venerũt cõqueren tes quos cõpręhenſos vinciri iuſſit.

Pars autem iudeorũ quę erat conſtantior atq; moderatior denuo iudicibus eſſe conquerendũ rebat Seditioſi autem & iuuentute turgentes iudei effundebantur in litem. Stabant autem ad confligẽdum parati etiam cęſarienſium tumultuoſiores: Ex conſilio quippe directus fuerat qui pro ſynagogę foribus immolaret. Sicq; continuo eſt pugna commiſſa. Interueniens autem locundus qui ad prohibendum erat relictus prefectus equitum vas illud quidem (quod fuerat poſitum) iuſſit auferri: & tumultum ſedare pergebat. Cum vero ſuperatus eſſet pręſidens cęſarienſium violentia: iudei ſtatim libros legis rapientes ſeceſſerunt in Narbatha: Regio quedam eorum hoc nomine appellabatur: direpta a cęſarea ſtadijs ſexaginta Primates autem eorum duodecim cum iohanne in ſebaſte ad florum venerunt. de his quę acciderant conquerentes & vt auxilio eſſet rogabant quãuis reuerenter & tunc eum de octo talentis ammonentes. Ille vero illico compręhenſos eos vinciri iuſſit: arguens cur leges de cęſarea auferre auſi fuiſſent. Pro hoc ſibi apud hieroſolimitas grauiſſima iurgia naſcebantur: verũtamen adhuc indignationem ſuam frenabant.

Florus cũ exercitu hierim venit cũ tñ cęſareã debuiſſet pacifi care tiorẽ pplo cõcutiens. Cui ppls obuiã veniens vt eius leniret iram quippe eosſi viri ſunt fortes animoq; conſtantes: etiam in pręſentem effundere contumelias: nec ſolum eos in verbis: ſed etiam in armis amorem libertatis oſtendere.

¶ Florus vero quaſi ad hoc operam ſuam locaſſet vt bellum inflammaret miſit ad ſacrum theſaurum vt inde decem & ſeptem talenta auferrentur: quaſi eam pecuniam impenſa cęſaris flagitaret. Tunc vero ſtatim inuaſit populum multa confuſio: cõcurrentes ad templũ maximis vocibus nomen cęſaris appellabant: vt a tyranide flori liberarentur orantes. Quidã autem ſeditioſorum in florum iaciebant maledicta vltima: & caniſtrum circumferentes ſtipem eius nomine poſtulabant: quaſi inops & miſerrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nichil eſt a cupiditate deterritus, Sed multomagis ad deprędandum eſt irritatus.

¶ Deniq; cum debuerat cęſareã veniens ignem belli illic naſcentis extinguere cauſaſq; tumultuum ſubmouere. pro quo etiam mercedem pactus acceperat: cum tamen exercitu equitum atq; peditum hieroſolimam contendit vt romanis armis ad quę volebat vteretur: ac timore & minis vrbem nudaret. Tunc populus vel lenire eius petum volens obuiam militibus proceſſit. cum ſolitis vtiq; fauoribus & Florum honorare officijs paratus. Illevero prẽmittens cum equitibus quinquaginta centurionem nomine capitonem diſcedere eos iuſſit. neq; eum in quem tam grauia maledicta iecisſent. falſo honore denuo deluderent. Oportet ipſe tũ & eum re quippe eosſi viri ſunt fortes animoq; conſtantes: etiam in pręſentem effundere contumelias: nec ſolum eos in verbis: ſed etiam in armis amorem libertatis oſtendere.

¶ His dictis: exterrita multitudo ſimul etiam equitibus qui cum capitone venerant in medium vulgus irruentibus diffugerunt: an-

te quã florum ſalutarent aut militibus officia conſueta redderent. Diſcedentes igitur in domos cum metu atq; humilitate peruigilẽ duxere noctem. ¶ Florus autem tunc quidẽ deguit in regia: poſtridie vero aduerſum eos extructo tribunali ſublimius reſedit. Conueniẽteſq; ſacerdotũ principes & ciuitatis vniuerſa nobilitas aſtiterũt tribunali. His præcepit florus vt omnes qui maledicta in eum ſuccla maſſent, ptinus dederent. edicens in ipſos eſſe (niſi reos produxerint) vindicandum. Ad hęc reſpondent iudei, populũ quidem pacifica quęq; ſentire. illis vero qui errauiſſent in verbis veniam cõferendam poſtulabant. In tantam ſiquidem multitudinem nichil eſſe mirandum offendi aliquos temerarios: & per ętatem inſpicientes. Eſſe autem impoſſibile eorum qui deliquerint diſcrimen agitari: cum & ſingulos nimirum pœniteat: & per timorem ſint ad negandum parati debere; tamen illum ſi conſuleret gentis quieti. & vellet romano imperio ſeruare vrbem magis propter multos inoxios dare veniam etiam paucis delinquẽtibus: q̃ propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. ¶ Ad hęc vero ille magna indignatione inflammatus: militibus exclamauit vt forum rerum venaliũ quod erat in ſuperiore parte ciuitatis diriperent ac paſſim obuios trucidarent. Illi vero ad lucri ſui cupiditatem addita auctoritate rectoris non ſolum illum diripuerũt locum in quem fuerũt immiſſi: ſed vniuerſas inſilientes domos interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia: & cedes eorum qui comprehendebãtur. ¶ Direptionis quoq; ſpecies nulla pręteriebatur. Multos autẽ nobilium etiam cõprehendentes adduxerũt ad Florum. quos ille verberibus laniatos: in crucem ſuſtulit. ¶ Deniq; omnis numerus illo interfectorũ die cum paruulis & mulieribus (neq; enim vel lactentibus pepcerant, fuit ſexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem videri noui tas romanę calamitatis. Quod enim nemo vnq̃ prius tunc Florus aulus eſt: vt viros ſcilicet equeſtris ordinis pro tribunali flagellis cederet. ac patibulis affigeret. Quorum & ſi origo iudea: tamen Romana dignitas erat.

re ſed & minis fugere coactus eſt & noctẽ duxit ppli multitudo pugilem. Petũt iudei veniam. &c.

Florus militibus forum venaliũ rerũ diripere ac obuios trucidare iubet.

¶ HIC IOSEPHVS Antiquitatum libros terminauit: concludens libro & capitulo vltimis Florum cauſam fuiſſe quia iudei bellum contra romanos aſſumerent.

Sexcẽti & triginta vno die p florum in hieruſalẽ occiſi.

Additio.

¶ Beronice Agrippę regis ſoror ipſo abſente militum videns iniquitatem miſſis nunciis Florum deprecabatur: vt ceſſaret a cede ſed neq; interfectorũ multitudine, neq; pręcatricis nobilitate quicquam ſed etiam aduerſum reginam efferatus eſt. Hæc enim hieroſolimam vt vocata redderet venerat mos enim eſt his qui pro morbo vel aliis neceſſitatibus implicantur orare per triginta dies anteq̃ immolent hoſtias abſtinereq; a vino & capillos radere. Quem morem exercẽs Beronice his diebus nudipes ante tribunal ſtetit deprecans Florum: ſed nichil obtinuit. Clamantẽ autem contrà Florum populum primates iudeorum pacificauerunt. Sicq; multitudine ſedata Florus doloſe cõuocatis iudeorum nobilibus petit vt populus obuiam proceda militibus de cęſarea venientibus. Mandarq; Florus militibus non ſalutare iudeos obuiantes: ſed in eos ſi quippiam petulanter fuerint locuti, vti armis. Sacerdotes autem & leuitę ſacra vaſa proferentes populum precabantur vt templi cuſtodirent honorem: neq; romanos contumelijs incitarent. Populus itaq; ſacerdotum hortatu obuiam militibus veniens eos ſalutat, quibus nichil reſpondentibus ſeditioſiſq; quibuſdam iudeis contra Florum ſuclamantibus maxima eſt facta iudeorum cedes.

¶ Capitulum quartumdecimum.

Agrippa rege abſente beronice eius ſoror militũ vidẽs iniquitatẽ flor, miſſis nũcijs precabat vt a cede ceſſaret.

DE idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus vt Alexandrum qui ægyptum procurabat miſſus a Nerone: iure hoſpitis conueniret. Germanam autem ſuam Beronicem hieroſolymis inuentam & iniquitatem militum videntem grauis pro hoc angor inuaſerat: & frequẽter quidem prefectos equitum ſuorum cuſtodeſq; corporis mittens ad florum: precabatur vt a cede deſineret. Ille vero neq; in multitudinem interfectorum neq; in nobilitatem precatricis ſed tantum in lucra ſua quę de rapinis congregarentur aſpiciens contempſit annuere: impetus autem militum etiam aduerſum regem efferatus eſt. Non ſolum quippe ſub oculis eius obuios quoſq; mulctabant atq; trucidabant. ſed etiam ipſam niſi confugiſſet in aulam interfeciſſent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta cuſtodia egit: verens vtiq; irruptionem militum. Venerat autem hieroſolimam. vt vota deo ſolueret. ¶ His enim qui morbo vel aliis neceſſitatibus implicantur. mos eſt orare per triginta dies anteq̃ immolent hoſtias: abſtinere quoq; vino & capillos radere. Quem morem beronice regina illis exercens diebus nudipes etiam ante tribunal ſtetit deprecans florum & prẽter q̃ nullo honori habita eſt & etiam de vita ſua periclitata eſt. Hęc autẽ facta ſunt ſextodecimo die menſis maij. ¶ Poſtridie autem conueniens multitudo in forũ quod erat in ſuperiore parte ciuitatis, confluens magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant querebantur. Potiſſimum autem inuidioſe in florum voces erant. Quod veriti primates quoq; & pontifices, diruptis veſtibus, & viritim ſingulos comprehendentes poſtulabant vt ab his verbis quorum cauſa mala

Mos iudeorum pro neceſſitatibus orare p triginta dies. Clamãtẽ ppli m cõtra florũ pacificãt primates iudeoꝝ. &c.

Florus doloſe cõuocatis iudeos nobilibus petit vt ppls obuiam ꝓcedat militibus de Cęſarea veniẽtibus. &c.

Sacerdotes & leuitę ſacra vaſa ꝓferẽtes ppl'm ꝓcabãtur vt tẽpli cuſtodirent honorẽ neq; romanos icitarẽt. &c.

Sacerdotũ hortatu ppls obuiã veniẽs militibus eos ſalutat qbus nihil rñdẽtibus ſeditioſiſq; iudeorũ cõtra florũ ſucclamantibus maxima facta ẽ iudeorũ cedes.

illa pertulerant) deſinerent: neq; in maiorem indignationem florum mouerent Sicq; ſedata eſt multitudo tam reuerentia precantium q̃ ſpe q̃ nequaq̃ in eos vltra florus ſeuiret. ¶ Ille autem videns tumultum fuiſſe compreſſum angebatur: & denuo eum inflammare cupiens: pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaq; vnum ait argumentum fore. quod nichil vlterius de nouandis rebus populus cogitaret ſi obuiam procederet militibus de cęſarea venientibus. Veniebant autem duę cohortes. Qui cũ conuocaſſent populum ad occurrendum mandat florus centurionibus vt nullam ſalutationem redderent obuiantibus iudeis Ad quod ſi offenſi petulanter quidpiam eſſent locuti: ſtatim in eos vterẽtur armis. Pontifices collectam multitudinem in templo precabantur vt occurrerent romanis: & ante graue incommodum cohortes ſolemniter ſalutarent. His hortationibus ſeditioſi quiq; abnuebant: & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. ¶ Tunc vero & omnes ſacerdotes omneſq; leuitę ſacra vaſa proferentes ornatumq; templi cytariſtę etiam & cantores cum muſicis organis procedebant ante multitudinem & obnixiſſime precabantur vt illum templi. honorẽ cuſtoditum eſſe vellent: neq; ad direptionem vaſorum ſacrorum romanos contumelijs incitarent. Erat autem videre ipſos ſacerdotum principes ſparſis cinere capitibus & pectora diruptis veſtibus nuda monſtrãtes nominatim ſingulos quoſq; nobilium compellere: ac denuo in commune multitudinem precari: ne ob modicum peccatum patriam ſuam ꝓderent his qui direptioni eius inhiarent. ¶ Quam enim vtilitatem vel militibus eſſe de iudeorum ſalutatione tribuendam. vel illis que acciderant correptionem: ſi in preſenti prodere ceſſarent At contra ſi officioſe ſuſciperent ſolẽniterq; venientes auferri floro occaſionem pugnę. ipſos vero ſaluare patriam ſuam: ac prouidere ne quid vltra quam pertulerant experirentur. His addunt quoniam paucis ſeditioſis ſi tanta multitudo iũgatur. quo magis ad pacificum conſilium ſuam debuerant auctoritatem tranſferre. ¶ Tali hortatu multitudinem inflectentes. etiam ipſos ſeditionis auctores quoſdam quidem minis. quoſdam autem ſui reuerentia mitigarunt. ac deinceps precedẽtes cum quiete omni populo ſequente militibus obuiã prodierũt iamq; cominus factus ſalutauerunt. Illis autem nichil reſpondentibus: ſeditioſi iudeorum aduerſum florum cuius hęc fierent conſilijs ſucclamauerunt Confeſtimq; milites comprehendentes eos cedere fuſtibus adorſi ſunt: atq; in fugam verſos perſequentes equites perculcabant. Corruebant autem multi quidem cum a romanis cederentur: plures autem cum ſe mutuo propellerent. In ipſis autem portis grauis facta compreſſio eſt: & vno quoq; pręuenire alterum cupiente tardior fuga cunctis fiebat: collabentium vero erat durus interitus. Suffocato enim conflatu miſeri diſperibant. & neq; ad ſepulturã quanq̃ proximis ſuis cognoſcendus remanebat. Irruebant autem pariter milites imoderate eos quos comprehendiſſent cedentes & per ingreſſum qui Bezetham vocatur detrudebant multitudinem trãſire cupientes: vt antoniam & templum obtinerent. Quos etiam florus cõſecutus eduxit de regia eos qui ſecũ erant: & in arcem tranſire nitebatur. Fruſtratus tamen eſt eius impetus.

¶ Florus (Iudeis romanos ſaxis per tecta obruentibus) ab vrbe hieroſolima recedens relicto ibi preſidio venit Cęſaream. Qui impudenti mẽdacio Iudeos apud Ceſtium Gallum accuſauit quibus & Beronice excuſantibus & quę facta fuerant referentibus Gallus Nepolitanum tribunum pro inquirenda veritate ad Iudeam miſit: & ipſe Agrippę circa Iamniam occurrens ad quem etiam iudeorum principes Flori inhumanitatem conuenerunt cauſas itineris indicat Agrippas autem licet Florum increparet inuectionem ſuam in iudeos quorum maxime miſerebatur volens eorum frenare motus tranſtulit Populus vero Agrippę & Neapolitano cum lachrymis venientes hos vt genti conſulerent depręcabãtur. Neapolitanus itaq; Agrippę ſuaſu ciuitatem ingreditur qui populi iudeorum cõuerſationem & mãſuetudinem cognoſcens rediit ad Ceſtium. vulgus vero regem precabatur aduerſus Florum legatos mittere ad Neronem: quod Agrippa prudenter Florum accuſare imperatori inuidioſum putauit. deſpicere vero Iudeos in bello commotos non expedire cernebat. Igitur aduocata concione Agrippa in iſto preſente Beronice ſorore in domo Aſamoneorũ orationem habuit.

Capitulum quintumdecimum.

Iudei contra romanos ſaxis ꝓtecta obruebãt.

CONuerſus quipge aduerſum eos populus repugnauit: & per tecta euadentes obruebant ſaxis romanos. Qui cum ſuperne ſagittis venientibus vincerẽtur nec poſſent defendere multitudinem quę per anguſtos artabatur ingreſſus ad reliquum ſe exercitum qui erat in regia receperunt ¶ Seditioſi autem verentes ne ſuperueniens denuo Florus templum occuparet per antoniam ex templo aſcendentes porticus a templo per Antoniam continentes intercederunt: quatenus auariciam flori deſperatione compeſcerẽt. Nam cum diuinis inhiaret theſauris proq; hoc in antoniam tranſ redi niteretur. vbi interciſas porticus vidit: ab impetu quieuit. Et cõuocans ſacerdotum principes atq; curiam. ſe quidem ait vrbe digredi: preſidium tamen apud eos relinquere quantũ ipſi voluiſſent. Ad hęc illis reſpõdentibus nichil nouandum fore ſi vnam tantum relinqueret

Florus ab vrbe hieroſolima recedẽs relicto ibi ꝓſidio venit cęſaream.

A apud eos cohortem.dum non illam (quę cum ciuibus paulo ante conflixerit) ob ea ſiquidem quæ pertulerunt populum illis militibus infeſtum eſſe cohorte ſicut prȩcabantur mutata:cum reliqua manu cȩſaream regreſſus eſt. ¶ Aliud autem denuo pugnę conſilium comminiſcens retulit ad Ceſtium & iudeos defectionis comminatus eſt impudenti mendacio illos perperraſſę dicens quęcūq; eos peruliſſe conſtabat:nec ſane principes hieroſolimorum quę geſta fuerāt tacuerunt. Sed & ipſi & beronice ad ceſtium de his quę in vrbe egerant retulerunt. Ille autem ſuſceptis litteris partis vtriuſq; qd facto opus eſſet cum principibus deliberabat. Et quibuſdam quidem videbaꝫ cum exercitu in iudeam debere ceſtium ire. & aut vindicare defectionem (ſi fuerit admiſſa) aut magis fidos redderet iudeos. eorumq; accolas. Ipſi tamen magis placuit aliquem de ſuis prȩire:qui & negocia & conſilia iudeorum poſſet,ei fideliter nunciare. ¶ Direxit ergo tribunum neapolitanū. Qui ab alexandria reuertēti agrippę circa lamniam occurrēs.vel a quo fuiſſet directus/vel quas ob cauſas indicat. ¶ Quoq; loci etiam iudeorum pontifices & reliqui quiq; nobiles eorumq; curia adeſſe curauerant:vt ſcilicet circa regem officia nouarent. Poſtea vero q̄ illum congrua humanitate coluerunt.conqueſti ſunt q̄ potuerunt flebiliter de calamitatibus ꝓpriis. & inhumanitatum explicauerunt flori. ¶ Quam licet argueret agrippas tamen vt ducis auctoritati competebat inuectionem ſuam in iudeos tranſtulit. quorum maxime miſerabatur.volens ſcilicet eorum frenare motus vt per hoc ipſum q; viderent nichil iniurię perpeſſi. ab vltionis deſinerent appetitu: Ad hęc ergo quicūq; egregij erant. & ꝓpter ſua prędia deſiderabant quietem. intelligebāt regis redargutionem eſſe plenam benignitatis Populus autem hieroſolimorum ſexaginta ſtadijs obuius ꝓgreſſus:officioſe agrippam & neapolitanum ſuſcepit. Lamentabant tñ interfectos cōiuges mulieres Quarum plāgoribus reliquus quoq; populus ad lamēta cōuerſus p̄cabat Agrippā vt genti conſuleret. ¶ Succlamabant etiā neapolitano vt ingrederet vrbem: videretq; quæ eſſent a floro geſta. Et ita oſtendebant forum quidem deſertum domoſq; vaſtatas. Deinceps vero p Agrippam ſuaſerunt Neapolitano.vt is cum vno tantum famulo vſq; ad ſyloam totam circuiret ciuitatem:quatenus ipſis cognoſceret oculis: iudeos quidē omnibus aliis parere romanis:ſoli autem Floro aduerſari propter magnitudinē in eos crudelitatis. ¶ Ille igitur cum circuiſſet vrbē:& manſuetudinis populi ſufficiens documentum teneret:aſcendit in tēplum: quo etiam multitudinem conuocauit
3 Et cum plurimis verbis fidem eorum circa romanos collaudaſſet multa etiam ad conuerſationem pacis hortatus.adorauit deum eiuſq; ſancta in eo tamen conſiſtens in quo licebat:per religionem loco. Sicq; ad ceſtium regreſſus eſt. ¶ Vulgus autem iudeorum ad regem pontificesq; conuerſus petebat vt legati aduerſum florum ad Neronem mitterentur neq; de tanta cede tacentes ſuſpitionem ſuę defectionis p̄berent. Viſumiri quippe eos principes capiendorum armorum fuiſſe:niſi p̄uenientes oſtē diſſent illum eſſe qui dediſſet exordium. Conſtabat autem non eſſe multitudinem quieturam ſi legationem aliquis impediſſet. Ad hæc agrippa ordinari quidem legatos qui florum accuſarent inuidioſum putabat:deſpicere autem iudeos in bello commotos neq; ſibi expedire cernebat. Aduocata igit cōcione Agrippa in Xyſtum & ſuggeſtum conſtituens germanam ſuam Beronicem in Aſamoneorū domo(ea ſiquidem Xyſto imminebat contra ſuperiorem partem vrbis:nam Xyſto templum erat p̄ te coniunctum)eiuſmodi orationem habuit.

¶ Oratio regis Agrippę populū iudeoꝝ/ad quietem pacientiā & pacem adhortantis: hic enim orationem diuidens/exiguam belli materiā oſtendit:colendamq; poteſtatem/& non exaſperandam ammonet. Nihil enim(inquit)ita plagas cohercet ſicut pacientia quę pudorem indicit violantibus. Motum enim bellum difficile ſine magnis calamitatibus ſuſtinere & amouere. Qui vero ſemel ſubictus eſt:& deinceps deficit contumax ſeruus magis q̄ libertatis amator appellaꝫ. Eos ergo romanis parere hortaꝫ/quia eorum parentes & reges pecunia/corporibus & animis meliores primi paruerunt. Exempla etiam adducit/quia etiam fortiſſimi populi romanis ſunt ſubditi. Atheniēſes (qui Xerxen ſuperauerunt)ſeruiunt Romanis. Lacedemonij/Macedones/ Britannia in acceſſibilis Romanis eſt ſubiugata/quingētę aſię ciuitates/Henyochi/Colchi/Taurorum gentes/Boſphorani/Meothicę gentes/Bythinia/Capadocia/Pamphilia/Lidia/Traces/Illirij/Dalmatę/Galli (quos natura multis cinxit munimentis/Alpibus & Occeano quiq; octoginta annis pugnauerunt)facti ſunt tributarij Romanis qui plura fortuna q̄ bellis obtinuerunt. Hiberos aurum apud eos naſcens a romanorum ſeruitute non potuit liberare/Luſitani/Armenia/& vltra Hęrculis columnas arma protulerunt romani. Pitenoſq; mō ter ſuę ditioni ſubiugarūt/Germani fortes(quos Rhenus terminus eſt)Romanis ſubditi ſunt/Britanni quoq; (quorum Occeanus murus eſt) Parthi etiā bellicoſiſſimi obſides mittūt romanis Oēs autē ſub ſole incolētes romanorū veneraꝫ arma Carthago inſuper ſub ſcipione corruit/Cyrenei/Marmoride/Syrtes terribiles/Naſamones/Mauri/Numide/ Aethiopes/Romanorū victi fuerūt armis. Agrippa inſuꝫ vicina. Exēpla iudeis de romanorū potētia adducēs. egyptū ſcilicet cū vicinis ꝓuinciis(quorū termi-

Florus iudeos ipudēti mendacio accuſat apd ceſtiū gallū ſed ipſi & beronice ſeipos excuſantes quæ facta ſunt retulerūt. Ceſtius neapolitanū tribunū ꝓ inquirēdaveritate ad iudeā miſit & ipe Agrippæ occurrēs(ad quē etiā iudeorū principes flori inhūanitatē explicātes cōuenerūt. Ppſs Agrippæ & neapolitano obuiā cū lachrimis venientes (vt gēti cōſuleret)dep̄cabāt: Neapolitanus ppli iudeorum cōuerſationē & manſuetudinē cognoſcens redijt ad Ceſtiū. Prudētia agrippę.

nos incõmeabiles & munitiones ponit) mouet insuper Agrippa iudeos a bello desistere quia nullum cõtra romanos habebunt auxiliũ: bellũ quoq; gerere iudeorũ religioni, pbat esse contrariũ futurã quo super omnes iudeos in quacũq; manentes ciuitate prędixit calamitatem: miserationẽ quoq; ciuitatis templi, & sanctorum pręponit: sicq; orationem cum lachrimis pręsente sorore terminauit. Iudeis vero respondentibus q; nõ aduersus romanos sed aduersus Florum bella vellent mouere. Agrippa inquit opera vestra talia sunt qualia aduersum: Romanos pugnantium: mouetq; eos porticus reparare cõbustas, & negata prius soluere tributa: cui acquieuerunt. ¶ Capitulum sextum decimum.

Oro Agrippe regis ppli'm iudeorũ ad quietem & pacięt. ã adhortatis notanda.

SI quidem non viderem vos omnes ad pugnandũ cum romanis esse incitatos neq; populi puriorẽ sincerissimamq; partẽ pacẽ velle seruare. neq; processisse ad vos neq; cõsulere cõfisus essem. Superuacua quippe de vtilibus oratio est quãdo omniũ habitatorũ cõspirat ad deteriora consensus. Q'm vero aliquos quidem ętas malorum belli nescios facit quosdam vero inconsiderata spes libertatis. nõnullos vero auaricia succendit: & in confusione rerum capiendũ de inferioribus lucrum quemadmodũ ipsi ab hoc corriganẽ errore & non per paucorum improba cõsilia etiam boni desipiant existimaui oportere vt omnibus vobis in vnum coactis ea exponerem quę arbitror expedire. Perstrepat autẽ nemo: si non ea audierit quę ipsius fert libido His siquidẽ qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati: licebit etiam post meos monitus in pristina manere voluntate. Mea autẽ etiam ad illos (qui audire cupiunt) intercipiet oratio: nisi ab omnibus vobis silentiũ prębeatur. Noui quidem q'm multi & iniurias procurantium, puincias & prędonia libertatis quasi tragice psequantur. Ego autem priusq; discutiam qui sitis & cõtra quos pugnam suscipere tentetis. primum separabo causas quas connexas putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci: cur libertatem magna laude sustulistis? Si vero istud ipsum seruire intolerabile ducitis superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidẽ vel moderatissime agentibus nichilominus erit turpe seruire. ¶ Considerate autem singillatim: & videte q; exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum consideranda sunt crimina. Colere siquidem officijs: non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum vero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis: aduersum vos profecto eos quibus insertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam verecundia nocebant palam vno confidenterq; populabuntur. Nichil autem ita plagas cohercet vt pacientia: & violatorum quies violantibus indicit pudorem. Facit autem eos (qui a romanis in prouincias diriguuntur) esse grauiter molestos. Non tamen etiam romani omnes violant vos neq; ipse cæsar (aduersus quem pugnare vultis) Neq; ex prącepto illorum improbus ad vos quisq; venit neq; possunt illi (quę in oriente geruntur) positi in occidente conspicere. Sed neq; facile ea (quę hic fiunt) illic audiuntur. Est autẽ importunissimũ: & propter exiguas causas cum tantis. & ea (de quibus quęrimur) nescięntibus velle cõfligere. Equidẽ nostrorum criminum cito erit futura correctio. Neq; enim vnus idem prouincię semper curam tenebit: & successores eius credibile est modestiores futuros: Motum autem bellum semel neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus: neq; sustinere. Libertatis vero dona scientibus; prouidendum atq; certandum est vt principio ea non careãt. Molesta est enim nouitas seruitutis: quam (ne vtiq; subeas) iustum suscipi certamen videt. Qui vero semel subiectus est & deinceps defici contumax magis seruus q; amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere ne susciperentur romani cũ in prouinciam Pompeius intraret. Maiores vero vestri eorumq; reges pecunia corporibus animis multum vobis meliores Exigue parti virtutis romanę obsistere nequiuerunt. Vos autem qui hęreditariam obedientiam suscepistis rebus autẽ omnibus ab illis qui primi paruerunt q; longissime inferiores estis & contra omne romanũ regnum obsistere posse arbitramini. ¶ Et athenienses quidem (qui ob grecorum libertatẽ quondã patriam suam ignibus tradiderũt) qui superbissimum illum Xerxen per terram nauigantem per mare vero ambulantẽ: & cuius classem non caperet amplitudo pelagi: latiorem autem Europa exercitũ duceret (hunc inquã cum vna naui fugientem gloriosissime persecuti sunt. Circa paruam autem salaminam qui tantas opes assę confregere) nunc tamen seruiunt romanis: & illam regiam grecię ciuitatem amministrant Italię iussiones. ¶ Lacedemonij quoq; post Termophylas & Plateas & Egysilaum asiam perscrutatum eosdẽ dños venerantur. ¶ Macedones vero qui adhuc pene imaginantur libertatem Philippum viderunt cum Alexandro promittentem sibi orbis impium ferunt tamen rex; mutationẽ: & adorãt eos ad quos fortuna migrauit. ¶ Alię quoq; gentes mille multo maiore. libertatem fiducia subnixe: cesserũt tamen & obediunt. Vos autem soli seruire dedignamini his quibus videtis vniuersa esse subiecta. Cui militię? quibus confidentes armis? Vbi est classis vestra quę puagetur romanos maria? Vbi autem (qui expẽsis possint sufficere) thesauri? Cõtra egyptios forte aut arabas existimatis vos bellum mouere? Non circumspicitis romanos imperium? Non metimini vestram etiam ciuitatem a cõterminis gentibus frequẽter esse superatam?

Exigua belloꝝ materia. Coląda ptãs & nõ exasperãda Pacięntia plagas cohercet & pudorẽ indicit violẽtibus.

Motũ bellũ difficile ẽ sine magnis calamitatibus deponere &c.

Inducit iudeos parere romãis' qa parentes eorũ primi paruerunt.

Exẽpla adducit Agrippa q; etiã fortissimi ppli subditi sũt romanis. Lacedemonij subditi rõanis. Macedones.

Romanorũ virtus iuicta per orbẽ percurrit.&c. Britannia romanis subiugata.

Quingentę asię ciuitates romanis subditę. Meothicę gẽtes quõdã sine dño Bithynia. Capadocia. Pamphilia. Lydia. Illiriȷ.

Dalmatę. Galli quos natura multis cinxit munimentis romanis tributariȷ octoginta tamẽ ãnis pugnauerẽt ¶ Romani plura fortuna q̃ bellis obtinuerunt. Hybericũ aurũ. Lusitani. Piteni montes. Germani fortes spiritus maiores corporibus habentes romanis subditi. Rhenus fluuius terminus germanorum. Britãnorum mari oceanus. Parthi bellicosissimi obsides mittunt romanis. Carthaginensiũ finis sub scipiõe Cyrenei. Marmoridę. Syrtes terribiles ¶ Nasamones Mauri. Nmaodes siue Numidę. Aethiopes.

Illorum autem virtus per totum orbem inuicta percurrit.immo etiã hoc orbe plus aliquid quęsierunt Neq; enim sufficit eis ad orientem quidem totus eufrates:ad septemtrionem vero Ister:neq; in meridiemus solitudine libię persecutata:ne in occidentem gadyra alias Gades sed vltra occeanum alium quęsierunt orbem:& vsq; ad britannias inaccessas prius arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vos ne ditiores gallis? Fortiores germanis? prudentiores grecis? Postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quę vos fiducia aduersum romanos erigit? Sed dicit aliquis. Seruire molestissimum est. At quantomagis grecis qui vniuersis sub sole habitantibus videbantur nobilitate prestare & tam latam quondam prouinciam possidentes.nunc bis ternis fascibus romanorum obediũt. Paribus autem macedones obsequuntur:qui certe multo vobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentę asię ciuitates? Nunquid non absq; vllo presidio vni tantũmodo rectori parent? & fascibus cõsulis obsecuntur? Quid antem pergam enumerare henyochos & colchos & taurorũ gẽtem bospho ranos quoq; & habitantes circa ponti littora nationes? meothicasq; gentes apud quas nimirum olim neq; domesticus aliquis dñs nascebatur. Nunc vero militum subijciuntur tantũ tribus milibus:& qua draginta naues longe innauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem bitbynia? & capadocia? & pamphiliorũ genus Lydi quoq; & Cilites pro libertate dicere valerent. Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autẽ traces quinq; diebus quidem in latum:septem autẽ in longum cõmeabilem prouinciam possidentes asperioręq; multo q̃ vestra est. ac multis partibus fortiorẽ. altissimoq; gelu eos qui irruerent retardantẽ. Duobus milibus romanorum in presidio manẽtibus obsecuntur. Post hos illiriȷ vsq; ad dalmatiã & histriotenus incolentes. duabus tantũ legionibus obediunt cũ quibus & ipsi impetus compescunt dacorũ. Ipsi quoq; dalmatę qui iam multa pro libertate conati sũt. sæpiusq; capti rursum cum maioribus opibus rebellarũt: nunc sub vna romanorũ legione agunt quietem. Verumtamen si aliquos magnę causę ad defectionẽ incitare deberẽt:gallos potissimũ oporteret assurgere quos videlicet tantis munimẽtis natura cinxisset;ab orientali plaga alpiũ montibus:ab occidẽte vero occeano. Sed tali munitione gaudentes. trecentis & quindecim gentibus numerosi fontes autem vt ita dixerim fœlicitatis domestice habentes oĩbusq; bonis totum pœne orbẽ irrigantes:ferunt nichilominus vectigales esse romanorũ ac fœlicitatẽ suam in eorũ fœlicitate reponere:idq; sane ipsum nõ per aiorum mollicies nec propter ignobilitatem parentũ quippe qui octoginta ãnos pro libertate pugnauerunt. Sed romanorũ ammirati sunt. Horruerũtq; cum virtute fortunã qua illi plura sępe obtinuere q̃ bellis. Deniq; sub mille & ducẽtis militibus seruiunt:a quibus pene plures habuerant ciuitates. Neq; hiberis nascens in agris.aurum ad gerendã pro libertate bella suffecit:neq; tantũ per terrarum mariſq; spacia romanis diremptę gentes lusitani? scilicet cantabrorũ armenia nec vicinus occeanus etiam accolis suis fragore terribilis satis fuit viuentibus romanis. Sed vltra columnas herculis protulerunt & ipsas nubes pitenorum montium egressi vertices ditioni suę subdiderũt romani. Atq; ita pugnacibus gentibus tantoq; vt dixi spacio direptis:legio in presidio vna satis est. Quis vestrum non audiuit multitudinem germanarum. Virtutem quoq; & magnitudines corporum vt arbitror sepe vidistis. Siquidẽ vbiq; romani earum gentiũ captiuos habent. Sed illi quidem ita ingentem spacijs regionem incolentes. spiritus autem maiores corporibus gerẽtes:& animam quidem contemtricem mortis:indignationes autem vehementiores feris:nuc autem limitem rhenum habẽt & octo romanorum legionibus domantur & seruiunt quidem qui capti sunt:reliqua autem gens eorum vniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam britannorum muros.qui hierosolimorum confiditis muris. Illud siquidem circumdatur occeano:& pene non minor q̃ noster orbis est. habitantes romani nauigantes redegerunt indicionem suam:quatuorq; legiones tantę multitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere:quando etiam parthi bellicosissimũ genus tantis prius populis imperantes. etiã magnis opibus circumdati obsides tamen mittunt romanis. Estq; cernere sub specie pacis seruiẽtem in italia precipuam orientis nobilitatem. Vniuersis pene qui sub sole incolunt romanorum arma venerantibus vos soli bellum geretis. Neq; cartaginensium considerabitis finem qui magno illo hannibale gloriantes & nobilitate phœnicum stirpe venientes tamen sub Scipionis dextera corruerũt. Sed neq; Cyrenei lacedemone oriundi.neq; Marmoridarum genus vsq; ad dapsidem pro:ẽtum neq; terribiles etiam audientibus Syrtes Nasamones quoq; & Mauri & innumerabilis multitudo Numidarę alias Nomadũ virtutes ipediere romanas:sed tertiam partẽ orbis terrarũ cuius neq; numerare quidẽ nationes facile est quę scilicet ab athlantico mari & columnis herculis vsq; ad rubrum mare infinitas numero & locis ęthiopes cõtinet:totam tamen susceperit armis:& prẽter fruges annuas quibus romanam multitudinem octo mensibus pascũt alia quoq; vectigalia pendunt expensas quoq; deuotissimi imperio ministrant:nichil de his quę iubentur sicut vos contumeliosum putantes. Vna quidem illis tantum legio commoratur. ¶ Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Roma-

Exempla iudeis vicina de potentia Romanorum ęgyptus romanis tributaria cum vicinis prouincijs. &c.

nãm cum eam possitis de vicina vobis ęgypto diligenter inspicere. Hęc autem cum vsq; ad ęthiopes porrigatur opulentamq; arabiam contigua quoq; sit: In die quinquaginta & septingẽties alias septingenta centena milia incolarum habens præter alexandrinorum plebem tamen vectigalia quorum magnitudinem de censu singulorum capitum estimari licet deuotissime penditans romanorum non dedignatur imperium. Et certe q̃ magnum stimulum defectionis habens alexandriam scilicet multitudine diuitijs & abundantem: magnitudine quoq; non imparem Habet siquidem in longitudine stadia triginta: in latitudine non minus q̃ decem Tributorum vero multo amplius per mẽses singulos infert: q̃ vos toto anno penditis: & præter pecuniam quatuor mensium romanę plebi aunonã amministrant Munitur autem vndiq; aut incommeabili solitudine: aut importuoso mari: aut fluminibus: aut siluosis paludibus. Quorum tamen omnium nichil romana fortuna fortius fuit. Duę autem legiones ciuitati insidentes: profundam ægyptum cum illa nobilitate macedonum frenant. Quos igitur in bella de

Aegipti termini & munitiones.

solitudinibus aliquibus socios assumetis. Si quidem omnes qui in orbe habitabili degunt romani sunt: nisi forte quis vestrum spes suas vltra eufraten porriget & adiabenorum regionem gentiles suos estimat adiutores. Porro illi nec propter irrationabilem causam tanto se bello implicabũt: nec si tam probroso operi assensum darent: parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendę cum romanis amicitię: & arbitrabitur fœdus esse temeratum: si qui de his qui subiecti sunt eius imperio aduersum romanos in bella procedant. Supereſt igitur vt ad diuinum confugiatur auxilium. Verum & hoc apud Ro

Nullus cõtra romãos iudeis dabit auxilium.

manos est. Sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. ¶ Considerate autem quemadmodum hęc ipsa erga religionem immoderatio etiam si cum longe inferioribus bellum geratis: tamen ad dispensandum vobis sit difficillima: atq; eadem transgrediendo offendatis deũ per quę eum auxiliaturũ putatis. Si enim sabbatorum consuetudine & ad nullum actũ moueamini: facile profecto capiemini. Sic quippe maiores vestri experti sunt hos dies maxime põpeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hij qui oppugnabãtur ocia gerebant. Trãsgredientes autẽ in bello legem patriã: nescio propter quid in reliquũ dimicetis. Vna siquidẽ nũc nobis intẽtio est ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodũ autem aduocabitis adiutoriũ dñm si cultũ ei debitũ sponte violetis. Assumunt autẽ quiq; bellũ: vel diuitię virtuti. vel humanis operibus cõfidentes. Cum vero vtraq; hęc quantũ ad

Qꝫ bellum gerere sit cõtra iudeorũ religionẽ ergo magis cõtra christianorum professionem.

ipsam pertinet consequentiam deseruntur in manifestam vtiq; captiuitatem volentes pugnare prosiliunt. Quid autẽ prohibet propriis manibus filios vestros cõiugesq; laniare: & hanc pulcherrimã inflã mare patriam. Erumpentes siquidem in errorem: lucrabimini vel ignominiam superatorũ. Bonũ est (o amici) bonum est cum adhuc stat nauis in portu præcauere tempestatem futuram: & non eo tempore quo in medias irrueris procellas trepidare. Hi siquidem qui improuisa mala inciderint: supereſt vt vel digni miseratione videantur. Qui vero se in apertum discrimen iniecerit etiam exprobrationibus oneretur: nisi forte aliquis vestrum estimet secundum pacta conflictum ire. Romanos autem postq̃ vicerint mediocriter vobiscum acturos: & non exemplo aliarum gentium sacram hanc vrbem inflãma

Notanda sentẽtia contra xp̃ianos principes q̃ contra seiuicem bella gerunt.

turos: interfecturos autem vniuersum vestrum genus. Neq; enim qui superfueritis armisvsq̃ locũ fugę habebitis: vniuersis scilicet gentibus vel iam habentibus romanos dominos vel habere metuentibus. Periculum autem non in vos solum manebit. Sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes iudeos. Ne q; enim est in toto orbe populus in quo non vestra sit portio. Quos certe omnes (vobis rebellantibus) cede crudelissima diuersi quoq; conficient & propter paucorum virorum parua consilia vniuersę vrbes iudaico sanguine redundabunt: manet autem venia eos qui talia putauerunt alias patrauerunt q̃ sint nimirum vestro vicio congregati. Si vero eadem exequi superſederint cõsiderate q̃ impium sit ad

Prędixit futurã calamitatem super omns iudeos in quacunq; mãnẽtes citate. &c.

uersum tam benignos arma mouisse. ¶ Subeat autem vos miseratio: & si non filiorum vestrorum atq; coniugum: saltem istius ciuitatis quę mater vrbium vña regionis vocatur. parcite mœ- ibus sacris parcite venerabilibus aditis: templumq; vobis & sancta sanctorũ seruate. Neq; enim vlterius victores Romani his abstinebunt: quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Protestor autem ego quidem sancta vestra sacrosq; angelos dei. patriamq; communem: quoniam nichil eorum consiliorũ quę vobis videret expedire subtraxerim. Vos autem decernentes quę oportet mecum in pace degetis. Si vero protuleritis iras: absq; me periculis subdemini. His dictis astante etiã sorore lachrimauit: & multam de eorum impetu lachrimis infregit. ¶ Succlamabant autem non se aduersum romanos: sed ad

Miseratione filiorũ & citatis tẽpli & sanctorum rex agrippa monet iudeos a bello desistere.

uersum florum ob ea quę pertulissent pugnam gerere. Ad quos rex agrippa. sed opera (inquit) vestra talia sunt: qualia aduersum romanos pugnantium: Neq; enim Cæsari vectigal dedistis & antonianas porticus incendistis. Sopietis autem causam defectionis si & porticus denuo cõstruatis & tributa reddere maturetis. Neq; enim flori hoc præsidium est. aut pecuniam floro dabitis. His consultis populus acquieuit. & cum rege & beronice ascendentes in tẽplũ porticus edificare adorsi sunt. Per vicos autẽ & regiones principes quinq; decurionesq; dispersi vectigal colligebant celeriterq; .xl. talenta tantum

Agrippa astãte sorore orationẽ cum lachrymis terminauit.

Agrippamouet iudeos porticus cõstruere & tributa reddere cę sari cui acquieuerunt.

enim reliquũ erat redacta sunt. Et belli quidem imminentis minas eo tunc agrippas more cõpescunt.

¶ Agrippam populum Floro obedire monentem multitudo accensa eum affecerunt contumelijs vrbe eijcientes: in eum etiam nonnullis saxa facientibus: ipse discessit in regnum. Seditiosi quoq; iudei quidem in Massada castellum irruentes omnes Romanos interfecerunt. Eleazarus quoq; militũ dux prohibet ne munus aut hostia a romanis suscipiatur: hostieq; cęsaris reiectę sunt. Seditiosos vero de temeritate & oblationum refutatione nobiles & potentes ante portã auream redarguerunt qui seditionem pacificare non valentes ad Florum legatos mittunt/ & Agrippam vt cum exercitu venientes seditiosos opprimerent. Agrippas autem Floro vt bellum inflammaret nichil respondente populo mittit auxilium.

Capitulum septimumdecimum.

Agrippã populũ obedire Floro mouẽtẽ multitudo accẽsa eũ cõtumelijs affecerũt eijcientes vrbe ieũ etiã nõ nullis saxa faciẽtibus ipse discessit in regnum. Eleazarus dux militum ꝓhibet nea romãis munus aut hostia suscipiatur. Seditiosi a pontificibus & nobilissimis phariseoruꝫ ante portã auream arguuntur de temeritate & de refutatione oblationũ gentilium. &c.

EInceps vero populo persuadere tentabat vt pãrerẽt Floro: donec ei successor a cęsare mitteretur. Ad quam orationẽ accensa multitudo nec a verborũ in regem cõtumelijs tẽperauit: sed protinus eum vrbe pepulerunt. Ausiq; nonnulli sunt seditiosorũ etiã saxa in eum iacere. Rex autẽ videns tumultuantiũ irreuocabilem impetum & cõqueꝛens ꝙ cõtumelijs esset affectus & principes quidem eorum vna cũ alijs potentibus misit ad Florũ cęsareã. vt ipse ex eis eligeret qui de tota regione vectigal exigerẽt: ipse vero discessit in regnũ. ¶ Per idem tempus quidam eorum qui maxime bella mouebant congregati irruebant in quoddã prędiũ quod vocatur Massada & occulte eo peruerso romanos omnes interfecerunt alios autem de suis posuerunt custodes. ¶ In templo quoq; hierosolimorũ Eleazarus quidam filius ananię pontificis iuuenis audacissimus dux illo tempore militũ persuasit his qui sacrificijs ministrabant vt nullius munus aut hostia qui non esset de iudeorum gente susciꝑeretur. Id autem erat romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias cęsaris quę pro romano populo offerri solitę erant. Plurimũ autẽ super hoc pontificibus alijsq; nobilibus depręcantibus vt nõ prętereant eũ morẽ quo supplicabatur pro regibus: nihil tñ acquieuerũt nõ parũ quidem sibi & suę multitudini confidentes. Robur siquidẽ omne res nouare cupientiũ eorũ voluntates iuuabat. Maxime autem aspiciebant in Eleazarum: qui per idem tempus vt diximus princeps erat. ¶ Conuenientes igitur potentes quiq; cum pontificibus & phariseorũ nobilissimis: & videntes q̃ grauibus malis pergerent subijcere ciuitatem: decreuerunt seditiosorũ animos experiri & ante portam quę aurea vocatur aduocãtes concionem erat autem in interiore parte tẽpli posita quę respicit ad solis exortum ac primo quidam multa de temeraria eorũ defectione cõquesti & ꝙ tam breuiter bellũ patrię cõmouerent. ¶ Deinceps irrationabilitatem causę ipsius arguebant: dicẽtes maiores eorum quidem ornasse templũ ex magna parte de muneribus gentium semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse & nõ solum non prohibuisse aliquorũ hostias id siquidem esset impijssimum sed etiam eas quę inferrentur permanerent quę ad tempus vsq; prędens eorũ oblationes in templi cultibus collocasse: at nunc eos qui romana arma irritarent. & deponderent eorum bella. nouum statuere morem religionis atq; cũ periculis etiam ream impietatis facere ciuitatem videri: siquidem ea sit i qua pręter solos iudeos nullus alter immolet externus neq; ad orandũ sinatur accedere. Et siquidẽ circa vnius alicuius priuati persona lex ferretur eiusmodi. possit nimirũ iure nos inhumanitatis arguere. Nunc autẽ despiciũtur romani & iudicatur cęsar prophanus vnde verendum esse ne qui immolandas pro illis hostias repellũt ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre. fiatq; vere extra principatum ciuitas nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias. ac priusq̃ ad eos in quorum contumeliam id tentatum est huius ausus fama peruenĩat. Stimul autem ista dicentes: producebant in medium scientissimos morum paternorum sacerdotes quosq; narraturos quoniam omnes eorũ maiores exterarũ gentiũ semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quę dicebantur sed neq; procedebant in medium altaris ministri belli materiam prępparantes. ¶ Videntes igitur nobiles quiq; seditionem eo iam processisse vt eorum non possit auctoritati compesci. & romanorum armatorum periculum se primos esse mensuros alias mansuros inquantum poterant consulentes. amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt quorum erat princeps filius Ananię symon alios autem ad Agrippam (inter quos nobilissimi Saulus alias Scibus & antipas & custobarus erant) qui etiam regem propinquitate tangebant. Præcabantur autem vtrumq; vt cum exercitu ascenderent in ciuitatem & seditionem opprimerent priusq̃ ea intollerabilis fieret. Et Floro malum istud quasi bonus nuncius fuit. volensq; inflammare bellum. nichil respondit legatis. Agrippas autem pariter vtrisq; parcens scilicet deficientibus vel his aduersum quos bellum mouebare volensq; & Romanis conseruare iudeos & iudeis templum atq; patriam: ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens misit in auxilium populo equites duo milia auranites scilicet & bataneos & trachonitas. Cum his autem erat præfectus equitum darius: dux vero agminis philippus Iachimi filius.

Nobiles seditionem pacificare nonvalentes legatos miserunt ad Florum & agrippã vt cũ exercitu seditionẽ opprimerent.

¶His ergo venientibus ois multitudo quę pacem optabat pręliũ contra seditiosos septem diebus gesserũt maxima sbi vtriusq; partis facta cede. Deinde quo aduenięte festiuitate quę xylophorias dicitur in qua mos est oibus grandem lignorum materiam pro nutriendo igni in templo cõgregari victis regijs militibus domos multas seditiosi inflãmarunt: & archiuovt creditorum perirent cõtra debitores documenta ignẽ intulerũt. Fugientibus igitur nobilibus quidem eorũ & pontificũ in cloacis latuerũt Quintodecimo Augusti incensa Antonia: & oĩbus obsessis interfectis regina seditiosi accedunt obsidentes. fitq; cõtinuus conflictus. Manaimus quoq; rethor armatis quibusdam latronibus seditionis factus est: quem regij depręcantes ipso permittente recedũt pręter romanos qui in turres regias aufugerunt. Stratopedũ Manaimi milites incenderunt. Ananias quoq; põtifex latens a latronibus captus cũ Ezechia fratre interficitur. Manaimus enim erat intollerabilis tyrannus. Capitulũ octauũdecimum.

Pręliũ contra seditiosos septem diebus vbi maxima cedes vtriusq; partis.

Festiuitas xylophorię qñ scilicet maxia lignorum materia ad nutriẽdũ ignem i tẽplo debet cõgregari victis regijs seditiosi domos multas iflãmarunt & archiuo ignem vt omnium creditorũ perirẽt documẽta intulerũt. &c.

Nobiliũ qdã & põtificũ in cloacis latuerunt.

Quintodecimo augusti antonia incensa & omnibus obsessis interfectis regiã seditiosi accedunt obsidentes. &c.

Continuus conflictus.

Manaimus rethor armatisquibusdam latronibus hierusalẽ reuersus seditiõis princeps factus est. &c.

Regijs manaimũ vt discedere liceat depręcãtibus cõceditur & recedũt solismanentibus romanis q i turres regias fugerunt.

IIs ergo venientibus: optimates quiq; cum pontificibus & omni multitudine quę optabat quietem superiorem occupant ciuitatem. Inferiorem siquidem & templum: seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indesinenter vtebantur: & continua erat emissio sagittarum ex vtraq; scilicet parte. Erat autem quando ex insidijs procurrentes quominus dimicabant. Prestabant autem audacia seditiosi: belli vero scientia regij pollebãt. At his quidem erat propositum templi maxime obtinere: prophanatoresq; eius expellere: seditiosis qui cũ eleazaro agebant: vt pręter ea quę obtinebant etiam superiorem inuaderent vrbem. ¶Per septem igitur dies grauis vtriusq; partis cedes fiebat & neutri de eo quem tenuerat loco depellebãtur. Deinceps vero ea aduenięte festiuitate quę xylophorias dicitur in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum quatenus nunq̃ ignis esca deficiat semper em inextiguibilis perseuerat quosdam quidem cura religionis excluſit inter firmiorem autem vulgum multi irrumpentes sicariorum sic enim vocant latrones gladios in sinibus gerentes audacissime vtebantur opera quę adorti erant. Regij autem audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt. cum isti protinus irruẽtes ananię pontificis domũ & agrippę ac Beronices palacium inflammauerunt. Post quod ignem archiuo intulerunt. volentes oia creditorum documẽta disperdere ne etiam vnde creditę pecunię ratio pateret. atq; ois ad eos debitorum se iungeret multitudo & aduersum locupletes quasi mœtu libertatis haberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo cartarũ publicarũ custodibus ignem edibus iniecerũt. Atq; ita incẽsis ciuitatibus neruis hostibus irruebãt. Quo loco põtificũ atq; nobiliũ quidam in cloacis latuerunt. quidam vero cum regijs in superiorem regiam confugerunt portas celeriter obserantes. Inter quos ananias pontifex & ezechias frater eius erant: & illi quos apud agrippam vsos legatione diximus. Tũc ergo victoria quidem & inflãmatione contenti cessauerũt. ¶Postridie autem quintodecimo scilicet die augusti mensis fecerunt impetum in antonia & omnes in eo prędio agentes per biduum obsessos cœperunt atq; interfecerũt prędiumq; incenderunt. Postea vero transierũt in regiam ad quam confugerant agrippę milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes: muros molliebantur. Eorum vero qui intus erant erumpere nullus audebat: propter multitudinem oppugnãtium. Distribuit autem multitudo propugnacula: & turres subeuntes interficiebant: & frequenter omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem cõflictus nec nocte cessabat seditiosis videlicet estimantibus in desperationem cogi eos qui in prędio erant propter inopiam victus. regijs vero credentibus oppugnatores suos cesſuros labori. In his autem erat Manaimus alias Magneuius quidam de filijs iudę galilei callidissimus rethor qui etiam quondam sub cyrino exprobrauerat iudeis: quoniã post deum subijcerentur romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobilium perrexit in massadavbi armamẽtarium herodis regis erat eoq; perrupto populares alios quoq; latrones diligẽter armauit. Hijsq; vtẽs stipatoribus veluti rex hierosolimã reuertitur. factusq; princeps seditionis oppugnationem disponebat. Machinamentorũ autem inopia erat: & nec poterant palam suffodere muros superne hostibus tela iacientibus. Funiculum igitur longe ceptum sub vnam turrim ager tes suspenderunt materię subiecta: ac postea in sustinentia ligna ignem immittẽtes egressi sunt. Sicq; subicibus exustis turris quidẽ ex tẽplo emota est: alter autẽ murus intus edificatus apparuit Regij quippe mollitiones eorũ pręsentientes fore etiã de concussione turris alium sibi murum celerius edificarũt. Inter hęc autem hi quidem qui oppugnabant & statim se victuros credebant cũ vidissent alium murũ stupore defecti sunt. Regij tamen ad manaimũ aliosq; seditionis principes mittebant precãtes vt eis discedere liceret: id est regijs eiusq; regionis reliquis. Quod cũ annuisset manaimus protinus discesserũt. Romanos aũt qui soli relictis erãt grãdis animi occupauit defectus. Neq; em cõtra tantã multitudinẽ pares erãt & pręcari vt liceret exire ignominiã putabãt. Dereliquẽtes igitur inferiorẽ locũ qui stratopedos alias stratopedõ vocabatur quippe quasi capi faciles in turres regias cõfugerũt: quarũvna appellabatur hyspicos alias phaselus: tertia mariãne. Hi vero qui cũ manaimo erãt protinus in ea irruẽtes loca de quibus milites fuge-

rant ſi quos eorum comprehenderunt trucidantes omnem reliquum apparatum diripientes: ſtratopedum incenderunt. Hæc igitur acta ſunt ſexto die menſis ſeptembris. ¶ Sequenti autem die pontifex Ananía circa eurípidos regię domus latens capitur & a latronibus interficitur cum ezechia fratre Circumſedentes autem etiam turres ſeditioſi cuſtodiebant ne quis militum poſſet effugere. Manaimum autem & munitorum locorum deſtructio & pontificis Ananię mors in crudelitatem erexit: & neminem parem ſibi in negociſs arbitrans intollerabilis erat tyrannus.

Stratopedū manaimi milites incenderunt ſexto ſeptembris.

¶ Duo de ſociſs Eleazari contra Manaimum inſurrexerunt ipſum regem eſſe non promittentes & tacentibus his qui circa Eleazarum erant populus ſaxa rapiens interfecit Sophiſtam/ & Manaimum fugientem capientes multis ſupplicijs cum tyrannidis adiutore Abſamone. multis ſupplicijs interfecerunt. Metilius autem romanorum prefectus/ & reliqui ad Eleazarum mittentes depręcabantur vita ſalua & armis relictis poſſe recedere. quos ſeditioſi Iudei ſine armis diſcedentes doloſe contra pactiones interfecerunt pręter Mutilium ſe circumcidi & Iudaizare promittentem. Iudeorum autem captiuitatis excidium probabatur: quibus etiam diuina indignatio propter vrbis facinora imminebat. Cęſarienſes quoq; quaſi excelſi quadam prouidentia die ſabbato omnes Iudeos occiderunt. Iudeiſq; euacuatur Cęſarea. Et poſt Cęſarienſem plagam efferata gens iudeorum. Syrorum vicos & vicina loca vaſtauerunt. Maximaq; fuit virorum vtriuſq; partis cedes. Omnis quoq; ciuitas in binos diuidebatur exercitus dieſq; in ſanguine: noctes vero in formidine tranſigebantur. Manſuetiq; ad occaſionem auaricia prouocabantur: & ciuitates cadaueribus replebantur.

Capitulum nonumdecimum.

INſurrexerunt autem duo de ſocijs eleazari Et mutuo collocuti quia non deceret à romanis deſiderio libertatis recedentes eandem populari ſuo prodere dominumq; ferre & ſi non violentum tamen ſeipſis humiliorem Nam ſi oporteat cunctis aliquem pręeſſe q̄uis magis alium q̄ illum deceret. Atq; ita pacti adoriuntur eū in templo arrogan ter enim adoraturus acceſſerat regali habitu indutus: & ſtudioſos ſui in armis habebat

Inſurgunt quidam contra manaimū nolentes eum regem eſſe

Cum igitur hij qui circa eleazarum erant in illum proſiluiſſent reliquus quoq; populus rapiens ſaxa interfecit ſophiſtam eſtimantes quoniam ilio perempto tota ſeditioſo ſolueretur. Paululum autem ſtipatores manaimi reſiſtentes: poſtq̄ viderunt totam aduerſum ſe multitudinem irruere(quis quo potuit) diffugere, Et cedes quidem erat eorum qui cōpręhenſi ſunt: perſcrutatio autem latentium ſequębatur. Pauci ex eis latentes in maſſadam profugerunt. Cum quibus & eleazarus filius Iayri propinquus genere manaimo qui etiam poſtea in maſſadam tyrannidem egit. Ipſum autem manaimum cum confugiſſet in locum qui athlans alias Ophlan vocatur atq; ibi humiliter deliteſceret capiētes extraxerunt in publicum. multiſq; ſupplicijs affligentes interfecerunt: ſimiliter autem ſub eo agentes principes pręcipuumq; tyrannidis eius adiutorem abſamon alias abſolomon nomine. Et populus quidem ſicut dixi in his adiutor fuit: ſuſpicans aliquam totius ſeditionis correctionem futuram. Hi vero non ob comprimendam pugnam ſed vt cum maiore licentia bellum agerent. interfecerūt manaimum. Deniq; cum populus multum pręcaretur vt oppugnationem militum relaxarent. vehementius inſiſtebāt donec vlterius reſiſtere non valentes. Mutilius alias Metilius ſcilicet hic enim erat romanorum pręfectus & reliqui mittunt ad eleazarum pręcantes. vt ſolas eorum paciſceretur animas: arma autem & reliqua quęq; haberent. ipſis tradentibus ſumerent. qui pręcationem illico rapientes: remittunt ad eos gurionem alias Gorionem Nicomedis filium & ananiam Saduci & iudam ſonathę eis dexteras & ſacramentum daturos quibus actis deducebat milites Mutilius.

Manaimus interficitur & tyrannidis adiutor Abſamon.

Metilius romanorū præfectus & reliqui mittētes ad Eleazarum depręcantur vita ſalua poſſe recedere armis relictis.

¶ Sed quamdiu Romani arma retinebant nemo aduerſus eos ſeditioſorum fraudis aliquid molitus eſt. Poſteavero q̄ ſecundum pactiones omnes ſcuta gladioſq; poſuerunt: neq; quicq̄ ſuſpicantes diſcedebant: facto in eos impetu ſtipatores eleazari compręhenſos trucidabant: neq; reſiſtentes neq; ſupplicantes. ſolas autem pactiones & iuramenta quę dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti ſunt pręter Mutilium. Hunc enim depręcantem & vſq; ad circunciſionem Iudaizare ſe promittentem: tantummodo ſeruauerunt. Detrimentum autem Romanis quidem erat lene. De potentia ſiquidem ampliſſima: pauci fuerunt interempti.

¶ Iudeorum autem captiuitatis illud exitium probabatur. Videntes autem graues iam cauſas ſtare bellorum: vrbem autem tali facinore fuiſſe reſperſam: ex quo nimirum diuina indignatio imminebat etiam ſi a romanis nulla vltio timeretur lugebāt publice & ciuitatis iuſticia pręmebatur. Vnuſquiſq; autem mediocrum quaſi pro ſeditioſis cauſas redditurus turbabatur. Siquidem ſabbato illā eadem contigerat perpetrari: in quo ſcilicet die propter religionem a ſanctis operibus quoq; agunt quietem.

Maxima iudeorū deſolatio graues cauſas belli cauſa vidētium quibus etiā diuina indignatio propter vrbis facinora imminebat. &c.

¶ Eadem autem die eademq; hora quaſi ex aliqua celeſti prouidentia cęſarienſes quoq; iudeos apud ſe habitantes trucidauerunt: ita vt vno tempore ſuper .xx. milia hominum cederentur: vt cūctis iudeis vacuata cęſarea remaneret. Nam & hos qui effugerant compręhendens florus: vinctos in harenam deduxit. ¶ Poſt cęſarienſem vero plagam: tota gens efferata eſt. Diuiſiq; iudei ſyrorum vi-

Vicos & alia loca vastauerunt.

cos eisq; continentes rurales protinus vastauerunt id est philadelphiam & gebdeoniten alias gebonitin/& gesaram & pellam & scytopolim.deinceps vero irruerunt in Gazara alias Gadara/ & in Iopen/ & in Gaulanitiden/& alia quędam subruentes loca:alia vero inflammantes etiam in Cedasam Tyriorum alias Tyrum/& Ptolomaidam:Gabam quoq; Cęsareamq; tendebant. Obstitit autem eorum incursui neq; Sebaste neq; Ascalon.Sed his quoq; inflammatis Anthedonā & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur vici scilicet & agri eorum qui capiebantur virorum immensa cedes fiebat.Neq; tamen syri minorem numero multitudinem de iudeorum gente vastabant:sed etiam eos qui in ciuitatibus erant comprehensos disperdebant non solum ob vetus odiū sed vt discrimen imminens preuenirent. ¶Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruaserat: & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus.Vnaq; alterutris salus erat si anticipassent alteros cede faciendo.Et dies quidem ducebantur in sanguine:noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet viderentur ammolliri iudeos:tamen etiam de alijs gentibus iudaisantes cogebantur habere suspectos.Et per hoc ipsum quod in eis videbatur ambiguum neq; temere eos placebat interfici: & rursus per ipsum religionis commixtionem quasi pœnitus externos timebant.Prouocabant autem ad cedes diuersorum etiam illos qui prius fuerant mansueti auaricia siquidem substantias cęsorum passim diripiebant:& quasi victores eorum prædam quos trucidauerunt in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset: quasi scilicet plures virtute superasset.Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis.& inhumatos passim iacere cum paruulis senes: feminas autem neq; verecundia contectas.Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum.maior his autem mœtus audendorum malorum ipsis(quę acta erant)facinoribus imminebant & hactenus quidem iudeis aduersum alienigenas conflictus erat.

Oīs ciuitas in binos diuidebatur exercitus dieſq; in sanguine noctes in formidine transigebant Mansueti etiā ad occisionē,pcurabāt auaricia.&c Cadaueribus ciuitates plenę erant.&c.

¶Iudei Scytopolim inuadentes:habitantes ibi Iudeos experti sunt hostes. hi namq; consanguineitatem vtilitati proprię postponentes aduersus Iudeos cum gentibus dimicabant.Scytopolite vero suspectos habentes Iudeos cum illis pactum firmauerunt duobus diebus quiescentes: sed tertia nocte Iudei exploratores inuadunt dormientes: & incautos occiderunt gentilium scilicet.xiij.milia substantias eorum diripientes. Symon autem iudeus Sauli nobilis viri filius fortitudine corporis & animi audacia strennuissimus vtrisq; ad suę gentis incommodum abusus est.vnde Iudeis Scytopolitęvndiq; circumfusis penitentia commotus:quia tanta contra genus suum perpetrauerat mala.gladium educens primo senescentem patrem ense penetrauit:post quem matrem interfecit. deinde vxori & filijs intulit ferrum quibus omnibus mortuis cesis superstans seipsum interemit Iudeorum quoq; propter Scytopolitarum cedem a ciuitatibus in quibus habitabant clades secuta est: duo namq; milia & quingentos ascalonitę peremerunt ptolomais duo milia interfecit. vixerunt quoq; non paucos Tyrij hippenei & Gadari. Antiochenivero & Sydonei & Appamei soli Iudeis cohabitatoribus pepercerūt Cerasteni quoq; Iudeis misericordes fuerunt neq; in eos qui apud se manere delegerunt quicq; gesserre:& egredi volentes vsq; ad fines deduxerunt.

Iudei Scytopoli inuadētes iudeos ibi habitātes experti sūt hostes hi cōsanguinitatem proprię vtilitati postponētes aduersus iudeos cum gētilibus dimicabant Scytopolitę vero hūtes suspectos cuz illis pactū firmauerunt & duobus ḋdē diebus quieuerunt tertia vero nocte iudei exploratores inuadūt dormientes & icautos & occiderunt gentilium.xiij.milia.& eorum diripuerunt substantiā.

Capitulum vigesimum

INcurrentes autem in scytopoleos fines:etiam illos iudeos qui illic habitabant. experti sunt hostes.Hi autem cum scytopolis consPirantes & consanguinitatem vtilitati proprię postponentes aduersum iudeos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum fuit ipsa belli auiditas.Deniq; scitopolitę veriti ne ciuitatem nocte adurerēt:& magna sua calamitate ciuibus excusarent defectionem edixerunt eis vt si vellent inter eos firmare consensum & circa alienigenas ostendere fidem transirent cum oībus filijs suis in proxime locum paludis. Quibus quę fuerāt iussa sine suspitione facientibus:diebus quidem secutis duobus quieuerunt scitopolitę.Tertia vero nocte exploratores:alios incautos:alios vero dormientes inuadunt:subito oēs interficiunt: qui fuerunt numero tredecim milia. Postq̄ eorum cunctam substantiā diripuerunt.Dignū autem etiam videtur Symonis interitum enarrare.Hic enim Sauli cuiusdam non ignobilis viri filius erat.Fortitudine quoq; corporis& audacia animi insignissimus:quibus vtrisq; ad incommodum suę gentis abusus est. Multos siquidem iudeorum appropiantes scitopolim quotidie obtruncabat & frequenter integros cuneos fudit:fugauit ita vt totius aciei mora & momentum solus existeret.Comprehēdit autem eum digna ciuili interfectione pœna.Nam cum scitopolitę circumfusi essent iudeis: & in paludem præcipites agerent educens symon gladium in nullum quidem hostium impetum fecit.Nichil se siquidem in tanta multitudine promoturum videbat exclamans autem miserabiliter digna(inquit) scitopolitę his quę gessi patior:quippe qui tam multa cede ciuium meorum benignitati erga vos nostrę fidem feci. Digne enim nobis extera gens infida est:qui in nostrum genus tāta impietate deliquimus. Morior ergo ,pphanus ,pprijs manibus: neq; eīn dignū est hostibus subiacere.Iste autē ipse finis:& michi scelerisdigna pœna:& virtutis idoneū decus erit vt nemo scilicet hostiū de meo interitu glorietur: neq; insultet cadēti.

Hęc dicens/ miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. Erant autem ei vxor & filij. & prouecti in senectute parentes. Ille igitur primum quidem patrem retrahens a Cesarię: & eum superstans ense penetrauit. Post quem non sane iam inuitam matrem suam interfecit Super hos autem coniugi & filijs intulit ferrū singulis horum sanę pœnę occurrentibus gladio: & hostes pręuenire cupientibus. Cum vero omnem suam necessitudinem trucidasset: cesis superstans extendit vt neminem posset latere: & totum in viscera sua ensem dimersit. ¶ Dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatem: ceterum quātum ad fidem quam alienigenis prestitit digno fine consumptus. ¶ Ad cedem autem quę in scythopoli facta est/ reliquę quoq; vrbes iudeis apud se habitātibus irruebant: & duo milia quingentos ascalonitę/ ptholomais autem duo milia interfecit. Vicerunt quoq; non paucos tyrij: multos quidem trucidauerūt. plures autem eorum vinctos custodijs tradidere. Hipenei quoq; & gadari similiter audacissimos quidem amoliebant: terribiles autem sollicite obseruant. Reliquę quoq; vrbes aduersum iudeos singulę prout habebant vel timore vel odio mouebantur. ¶ Soli autem Antiocheni & Sydoni & Appamei suis cohabitatoribus pepercerūt: & neq; interficere quemquā iudeorum: neq; vinculis tradiderūt. Forte autem & propter multitudinē suam despexerunt eorū si qui motus fuissent. Michi autem videntur magis erga eos miseratione mori/ quos vtiq; nichil moliri videbant. Cerasenī autē neq; in eos qui apud se manere delegerunt/ quicq̄ gessere mali: & egredi volentes vsq; ad fines suos deduxerunt.

Miserāda symonis facinora primo patrem ense penetrauit dein de matrē suā interfecit postea cōiugi & filijs intulit ferrū q̄bus oībus mortuis se ipsum interfecit

Antiocheni & Sydonij & appamei soli iudeis pepcerunt cohabitatoribus

¶ AEGESIPPVS. cap̄. xij. li. ij. ponit calamitatis iudaicę causam & ipsos iudeos dicit scelerum suorum luere supplicia: qui postq̄ dominū Iesum crucifixerant diuinorū arbitrum postea etiam discipulos persequebātur. Testimoniumq; Iosephi de virtutibus Iesu passione & resurrectione eius contra iudeos adducit. Si enim (inquit Aegesippus) nobis non credunt iudei vel suis credant. hoc dicit Iosephus quem ipsi maximū putant & tamen in eo ipso q̄ verū locutus est ita mente deuius fuit vt nec sermonibus suis crederet. &c. Insuper mortē iohānis baptistę cōmemorat propter quā vt dicit Iosephus iuste herodes exercitum amisit. accusat etiam ibidem iudeos quia apud eos summi ius sacerdotij iterierat aut iudei auaricia intercepterum/ aut potiorum insolentia qui licere (quod vellent ius putabant. Et ipse cap. xiij. ibidem recapitulat sacerdotij ortum & ordinem ex Aaron/ & per Antiochum ipsius sacerdotij turbationem: similiterq; per Herodem qui ignobiles in sacerdotio constituit hęc Iosephus ponit Antiqui. libro. xx. ca. octauo. omnium pontificum ab Aaron vsq; ād belli finem manifestans successionem.

Additio.

¶ Agrippa absente relictoq; super negocia sua vari pernicies maxima aduersus iudeos excitatur varus namq; septuaginta nobiles iudeorum qui ad Agrippam prefidij gratia venerant in itinere occidit & hunc Agrippa a procurāda regione semouit. Cyprius autem castellum a seditiosis captū est & Macherunta romanis relicta. Alexandrinorum quoq; contra Iudeos quos Alexander ibi cum honore voluerat habitare orta est seditio cuius causa fuit. Nam Alexandrini cōuenientes iudeos in concione exploratores esse & hostes clamauerunt manus in eos inferentes ipsosq; concremari volebant. Tyberiumq; Alexandrum ciuitatis principem tantum facinus prohibētem irridebant: passim autem sine etatis aut sexus misericordia iudeis eorum edes Romani comburētes substātias deripiebant. Et quinquaginta iudeorum milia Alexandrię occisa sunt neq; ibi remāsissent reliquię nisi Alexander misertus Romanos fussit abscedere.

Capitulum vigesimum primum.

Pernicies aduersus iudeos in regno agrippę ipso absente excitata.

Varus. lxx. iudeorū nobiles qui ad agrippā prefidij gratiā venerāt/ in itinere occidit sed hūc Agrippa a regione ꝓcuranda semouit.

EXcitata autem in regno agrippę aduersum iudeos pernicies Ipse quidem perrexerat ad Cestium gallum antiochiam (relicto super negocia sua quodam ex socijs nomine varo) Isse uero varo regi genere propinquo) Venerūt autem ad eum de bathanea regione septuaginta numero viri et nobilitate & prudentia ciuium suorum pstantissimi poscendi prefidij gratia vt si qui scilicet apud eos quoq; motus fierent/ haberent idoneam per quam possent insurgētes quosq; cōprimere. Hos varus quosdā armatos de regijs premittens interfecit in itinere omnes. Ausus est autem tale facinus preter consilium agrippę: & propter nimiam auariciam impie in gentiles suos agere non recusans regnum omne corrupit: perseuerans scilicet post tale principium in totum genus exercere iniquitatem. donec discussis agrippa rebus animaduertere quidem in varum veritus est propter iniquitatem Sceni procuranda tamen eum regione summouit. ¶ Seditiosi autem compręhēdentes prefidiū quod appellatur cyprus imminens finibus hiericontinis: custodes quidem interfecerunt: munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in macherunte multitudo iudeorum persuadebat in prefidio relictis romanis deferere castellum/ eisq; tradere. Illi autem qui rogabantur cogi metuentes pacti sunt cum eis dissessionē suam. & accipientes fidem tradunt prefidium. Quod diligentibus cœperunt macheriæ custodijs obtinere. ¶ In alexandria autē semper quidē erat incolis aduersum iudeos seditio iam ab illo tempore ex quo

Alexandrinorũ cõtra iudeos seditio quos Alexãder cũ honore ibi voluerat habitare. &c.

strennuus alexander contra egyptios vsus iudeis premium societatis tradidit eis & habitandi apud alexandriam facultatem: & ius vrbis equale cum gentibus. Permanebat autem eis honor iste apud D
succeſſores quoſq; alexandri. Deniq; & in parte ciuitatis locum eis proprium deputauerũt: quatenus haberent cõuerſationem per omnia mundiorem: a cõmunione ſcilicet gentium ſequeſtratam. Preſtiterunt eis vt etiã macedones appellarẽtur. Deinceps vero cum in poſſeſſione romanorũ egyptus veniſſet: neq; ceſar primus neq; poſt eum quiſq̃ honores quos alexander decreuerat minuit. Conflictus autem eorum pœne continuus aduerſum greços erat & iudicibus multis ex vtraq; parte quotidie lucrum reuehẽtibus ſeditio accẽdebatur. Tunc vero cum & apud alios turbata res eſſet: illic magis exarſit tumultus. Nam cum alexandrini in cõcionem veniſſent (vt ordinarent pro certis negocijs legationem ad Neronem ferẽdam) cõcurrerunt in amphiteatrum permixti gregis plurimi iudeorum. Quos cum vidiſſent emuli ex templo clamare cœperunt iudeos hoſtes & exploratores eſſe. Ac deinceps inſilientes / intulerũt eiſdem manus. Et reliqui quidem fugientes diſſipati ſunt. Tres autem ex his viros compreh̃endentes trahebant: quaſi viuos incenſuri. Commota eſt autem omnis terra iudeorum ad vltionem ferendam. Et primum quidem greços iaciebant. poſtea vero etiam facibus raptis in amphiteatrum impetum fecerunt: cõminantes quia in ipſo loco tantum ſimul populũ concremarent & pœne minas impleſſent rebus: niſi iras eorum compreſſiſſet tyberius alexãder princeps ciuitatis. Nec tamen ipſe cohercendi principium ab armis ſumpſit ſed nobiles eorum quoſq; ſummittens hortabatur vt deſinerẽt: neq; aduerſum ſe miliciam romanam cõmouerent. Seditioſi autem benignam depreçationem ridẽtes. tyberium contumelijs appetebant. Qui poſtq̃ vidit abſq; magna calamitate tumultuoſos non poſſe compeſci. immiſit in eos duas romanorũ legiones (que in ciuitate erant) cum his alios quinq; milia milites caſu ad iudeorum interitum de lybia venientes. preçepitq; vt non ſolum interficerent Sed etiã ſubſtantias eorum diriperent Domoſq; inflammarent. Qui protinus cõcurrentes in locum qui vocatur delta / illo quippe erat multitudo iudeorum collecta / exequebant ſtrennue iuſſiones nec ſane ſine cruenta victoria. Collecti quippe in vnũ iudei: & eos qui de ſuis optime armati erãt ante reliquam multitudinẽ ſtatuentes: aliquamdiu reſtiterunt. poſtq̃ vero in fugam inclinati ſunt paſſim trucidabant: & erat eorum grandis interitus: tamen que ſibi mandata fuerant exequũtur. Cõglobati enim iudei his quos melius habebant armatos in fronte poſitis aliquamdiu quidem reſtiterũt. ſemel in fugam verſi mactabantur. Nec vnus erat exitij modus: cum alij ſub diuo atq; in campo deprehenderẽtur. in edes autem alij concluderent. & eas quoq; romani incenderent. vna etiam diripiendo que in his reperiſſent: neq; illos aut infantium miſericordia / aut reuerentia ſenectutis moueret. ſed in omnes etates pari cede deſeuirent vnde totus locus ſanguine redundabat. Quinquaginta vero cõgeſta ſunt milia mortuorum nec tamen ſaltem reliquie remanſiſſent / niſi prius ad preces ſe contuliſſent eorumq; miſertus alexander romanos ſuſtiſſet abſcedere. Sed illi quidem quibus erat cõſuetum obedire preceptis / primo eius nutu necibus pepercerũt. Populares autem Alexandriui propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur: vixq; corporibus diſtrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis caſus euenit.

Paſſim iterẽptis etatis aut ſexus mia iudeis eorũ edes romani cõburebant & ſubſtãtias diripiebant.

Quinquaginta iudeorum milia alexãdrie occiſa neq; ibi reliquie remãſiſſent niſi alexãder miſertus romanos iuſſiſſet abſcedere.

¶ Ceſtius gallus Syrie rector cum quo Agrippa & principes aderant maximo cum exercitu contra iudeos veniens Zabulon ciuitatem ditiſſimam cœpit / qua capta fugientibuſq; ciuibus / militibus diripiendam conceſſit: & oppidum & circumadiacẽtes vicos incendit. Iudei autẽ recedente ceſtio duo milia Syrorum occiderunt. Ceſtius vero preməiſſa exercitus parte in Ioppem militibus oppidum precepit cuſtodire: qua tamen capta / eam incendunt: octo milibus & quingẽtis habitatorũ occiſis & vicinam Cæſareę cum vicis igni dederunt. Ceſtius vero Gallum duodecimę legionis ductorem cum exercitu mittit in galileam quem Sephoris ciuitas & aliæ ciuitates receperunt recedentibus ſeditioſis in montem quos Gallus perſecutus eſt & ipſis victis recedit in Ceſaream. Ceſtius quoq; cum exercitu reuerſus in Antipatridem / quam cum vicis incendit / deinde lyddam viris vacuam propter ſcenophegiorum feſtum inueniens / ex vtroq; oppido quiquaginta occiſis / procedens in Gabao poſuit caſtra. Iudei vero bellum ciuitati cognoſcentes propinquum / omiſſis ſolemnijs ad arma cum impetu properarunt & Romanorum occiſi ſunt quingenti & quindecim milites iudeorũ vero ſolum viginti Romanis itaq; fugientibus Ceſtius triduo in agris morabatur Agrippa vero Romanos a pericu lo non tutos proſpiciens iudeos verbis / vt a bello deſtiterent / experiri decreuit: venia atq; fœdere cum Romanis promiſſus legatos miſit: quorum vnum occiderũt altero vulnerato fugiente. Ceſtius autem omni armato exercitu iudeos in fugam conuertit & vſq; in hieruſalem perſecutus caſtra in Scopo poſuit &. xiij. octobris die exercitũ introduxit in oppidum tunc quoq; Bezeta Cenopholis & forum dacon incenſa ſunt & ceſtius tunc vrbem poſſediſſet ſed a quibuſdam a floro pecunia corruptis eſt impeditus.

Capitulum vigeſimum ſecundum.

CEstio vero iam quiescendum esse non videbatur infensis vbiq; iudeis: sed duodecimã vero legionẽ integrã ex antiochia secũ ducens. & ex reliquis bina milia electa peditũ & quatuor alas equitũ insup regum auxilia hoc est antiochię duo milia equitũ & peditũ tria milia & sagittarios oẽs. agrippa vero tantũdẽ peditũ & eqtũ mille: cũ & cestius sequęret quatuor milibus comitatus quorũ tertia pars equitũ erat. pluresq; sagittarij ptolamaida pgressus est. Plumi autẽ ex ciuitatibus auxilio cõuenerũt: peritia quidem militibus inferiores: quod vero scientię deerat in iudeos odio itemq; alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoq; Agrippa cestio. & eorum quę cõducerent simul & itineris principes. Ibi tum adhuc tanta exercitus parte cestius in validissi mã galilee ciuitatẽ cõtendit Zabulõ quę appellat Andrõ & ab iudeorum finibus Ptholomaidã discernit Cumq; offendisset eam ciuibus destitutã. in montes enim multitudo refugerat omnigenũ autem rerũ plenam: illas quidem militibus diripiendas cõcessit. Ipsum vero oppidum q̃uis ammiratus esset eius pulchritudinẽ/quippe domos habebat similiter vt apud tyrum & sydona & berytum edificatas incendit: deinde cursim territorio peragrato quicquid inuenisset obuiam depopulatus est. Infãmatis etiam circum eam positis vicis. in ptholomaidã regressus est. Syris autẽ adhuc prędeinhiantibus & precipue berithijs. recepta iudei fiducia/cestium enim recessisse cognouerãt/repẽte in eos qui remãserant/irruunt: & prope ad duo milia morte consumunt. ¶ Cestius autem ex ptholomaida reuersus ipse quidem cęsaream peruenit in Ioppam vero partem prędmisit exercitus cum preceptis huiusmodi vt oppidum custodirent/si eo potiri potuissent: aut si oppidani impetum prędsensissent tam suum q̃ cęterorum militum prędstolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari alij terra profecti. vtrinq; Iopem facillime capiunt. ita vt ne fugę quidem habitatores copiam reperirent. ne dum se ad pugnam pararent. Aggressi autẽ cunctos interficiunt cum familijs: direptamq; ciuitatẽ incendũt. Interfectorũ autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Similiter vero & infinitimã cęsareę nabathitę alias nabartenem non paucos direxit equites: qui & partem finiũ vindicauerũt: magnamq; indigenarum multitudinẽ peremerunt: direptisq; patrimonijs etiam vicos igni dederunt. ¶ In galileam quoq; misit cestius gallum ductorem duodecimæ legionis. eiq; tantam militum manũ attribuit quantũ genti expugnande sufficere posse credebat & eũ validissima galileę ciuitas sephoris cum fauore suscepit: huiusq; prudens cõsilium secutę ciuitates alię quiescebãt. Qui seditionibus & latronijs operã dabãt in galileę montẽ vndiq; mediũ receesserũt qui est cõtra sephori & vocat assamon aduersus eos gallus ductabat exercitũ. illi aũt q̃diu supiores erant facile romanos ad se ascendẽtes vlciscebant: ex his plures q̃ ducentos interfecerunt. Vbi eos quidem viderunt circumactos itinere ad celsiora pgressos mature victoriam concesserunt & neq; pugnam minus armati ferebant neq; si terga dedissent equitum poterant manus effugere: adeo vt pauci locis delitescerent: amplius vero q̃ duo milia trucidarentur. Gallus quidem cum nichil iã tentare nouitatis apud galileam videret: Cæsareã cum exercitu remeabat. Cestius vero cum omni manu reuersus in antipatridam perrexit: cognitoq; non paruam multitudinem iudeorum in turrim/(quę affeci vocatur) esse collectam: qui & his cõgrederentur prędmisit. Sed priusq̃ in manus venirent iudei metu dispersi sunt: eorumq; castra iam desolata milites adorti/ cum vicis circumpositis incenderunt Ex antipatride autem cestius in Lydda profectus: vacuam viris ciuitatem offendit. Nam propter scenophegiorum dies festos in hierosolimis omnis populus ascendebat. Quinquaginta vero (quos ibi comprehendit ex vtroq; opido occisis. vlterius procedebat. Perq; bethoron profectus in quodam loco cui nomen est Igabao castra ponit. distante ab hierosolymis stadijs quinquaginta. ¶ Iudei vero cum iam ciuitati propinquare bellum viderent (omissis festorũ dierum solemnijs) ad arma properabant. satisq; fręti multitudine. incomposiți ad paguam & cum clamore prosiliebant: nõ dierum quidem septem habita ratione feriatorum. Erat enim sabbatum quod apud iudeos religione maxime curabatur. Idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis amouerat. in prelio quoq; superiores effecit. Tanto namq; impetu romanos aggressi sunt. vt eorum & aciem prumperent viaq; aperta cedibus in medio ruerent. ac nisi ei militum parti quę necdum locum amiserat equites exercitati subuenissent/ quiq; non satis defecerunt pedites in periculo totus cestij fuisset exercitus. Interfecti sunt autem quingẽti & quindecim romani milites ex quibus quadringẽti pedites cęteri equites erant. Iudei vero viginti duo quorum fortissimi videbantur monobazi regis adiabene propinqui Monobazus & cenedeus: & postea hos parayta alias paraytes niger. & syla babiloniusq(qui ad iudeos sub agrippa rege transfugerant cui pridem militabant. A fronte quidem repulsi iudei ad ciuitatem reuertebant. Romanos autem ad Bethoron ascendentes gyare alias gyore Symon filius inuadit multosq; postremi agminis coactores laniauit: ac multa carra cum sarcinis capta in ciuitatem reduxit. Cestio vero in agris triduo commorãte iudei locis superioribus occupatis obseruabant eius transitum. Neq; cessaturos eos certum erat si Romani proficisci cœpissent. ¶ Itaq; tũ agrippa cũ

Cestius syrię rector cũ maximo exercitu contra iudeos venit in Zabulon.

Agrippa & prĩcipes itineris cũ cestio.

Cestius capta zabulon ditissima fugiẽtibus ciuibus militibus diripiẽdã cõcessit & oppidũ incẽdit & circũad iacẽtes vicos

Iudei Cestio recedẽte duo milia Syrorũ occiderunt.

Cestius gallum duodecimę legionis ductorẽ cũ exercitu mittit ĩ galileã quẽ Sephoris ciuitas & alię ciuitates receperũt recedẽtibus seditiosis ĩ montẽ quos gallus psequutus ẽ quibus victis recessit in cęsareã

Iudei bellũ ciuitati ppinquũ cognoscẽtes omissis solẽnijs ad urma pperauerũt cũ impetu & romanorũ occisi sunt gngenti & quideci milites iudeorũ vero solum viginti.

Victoria iudeorũ romanis fugientibus & cestio triduo in agris cõmorante.

Agrippa romanos a piculo nõ tutos pſpiciens iudeos verbis vt bello deſiſterẽt expiri decreuit & venia atq; fœdere cũ romanis pmiſſis legatos miſit ad iudeos quorũ vnũ occiderũt altero fugiente vulnerato.

Decimo tertio octobris exercitũ itroduxit i oppidum Ceſtius tunc vrbẽ poſſe diſſet ſed qbuſdã a floro pecunia corruptis eſt impeditus

infinitã hoſtium multitudine montes amplexa ne romanos quidem a periculo tutos eſſe perſpiceret verbis iudeos experiri decreuit vel omnes ſibi parituros exiſtimans vt bello deſiſterent: vel ſiqui aduerſarentur ſeuocandos eos qui ab eorum ſententia diſcreparent. Miſit igitur ex comitibus ſuis lorcium alias borceum vel porcatum & phœbum quos illis ſciebat eſſe notiſſimos vt a ceſtio fœdus amicitię.certamq; pro peccatis a populo Romano veniam pollicerentur ſi proiectis armis ſecum ſentire voluiſſent verum ſeditioſi mœtu ne cuncta multitudo ſpe ſecuritatis ad agrippam ſeſe conferret. legatos obtrũcare ſtatuerunt. Et phœbũ priuſq; verbum faceret peremerũt: nam porcatus vulneratus effugit. Populares aũt id factum indigne ferentes cedendo fuſtibus atq; lapidibus in oppidum compulerunt. ¶ Ceſtius vero quia inteſtina eorum diſcordia oportunum ad irruendum tempus inuenit totum in eos duxit exercitum: inq; fugam verſos vſq; ad hieroſolymam proſecutus eſt. Caſtris autem in loco poſitis qui appellatur ſcopos interuallo ſeptem ſtadiorũ a ciuitate diſcedens nichil per triduũ aduerſus oppidum conabatur: ſperans fortaſſe intus degentes aliquid remiſſuros. In vicos autem circa ciuitatem non paruam militum manum ad rapienda frumenta dimiſit. ¶ Quarto autem die qui triceſimus erat menſis octobris ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem a ſeditioſis cuſtodiebatur. Ipſi autem diſciplina Romanorum territi exterioribus ceſſere partibus ciuitatis. & in partem interiorem templumq; refugerunt. Ceſtius vero tranſgreſſus pedeſtham alias Bezetham quę ſic vocatur & cenopolim; & forum quod appellatur dacon incendit. Deinde cum ad ſuperiorem ciuitatem veniſſet prope aulam regiam caſtra poſuit: & ſi tunc voluiſſet intra muros violenter irrumpere ciuitatem illico poſſediſſet. belloq; finem dediſſet. Sed propoſitus caſtris tyrãnus priſcus & plures equitum magiſtri a floro pecunia corrupti conatum eius auerterũt: & iudeos intollerandis repleri clãdibus contigit.

¶ Interea plurimi populariũ nobiliſſimi Anano Ceſtium vocare perſuaſerunt & per portas ei aperire quo cognito Ananus de muro cum cęteris deijcitur. Tunc quoq; Romani magnũ fecerunt circa muros conatum ſed telorum multitudine repulſi receſſerunt. Iamq; multi de ciuitate veluti continuo caperent: diffugerant. Seditioſis quoq; cadentibus populus alacrior efficiebatur vt ceſtio portas aperirent: qui ſi perſeueraſſet ciuitatem obtinuiſſet Latrones vero Ceſtio inopinate fugiente aliquos equitum & peditum peremerunt: hic enim recedente multa a iudeis paſſus eſt pericula. Ipſe em militibus quę fugę erat impedimento: vt mulos & aſinos & huiuſmodi amputari precepit. Hos autẽ fugientes Iudei inſequuntur. & niſi nox veniſſet Romanorũ periſſet exercitus. Interempti vero fuerunt quadringenti romanorum aliis fugientibus & machinas & arma relinquentibus quę redeuntes iudei aſportarunt & mortuos ſpoliantes prędam quę remanſerat collegerunt: reuerſiq; cum hymnis ſunt in hieruſalem paucis ſuorum occiſis. Romanorum vero quinq; milibus. Ceſtius autem Saulum & cęteros ad Neronem miſeriam indicaturos miſit & belli cauſam in florum diriuaturos Damaſceni cognita Romanorum cede: decem milia iudeorum mulieribus quę fere omnes iudaicę erant religionis celantes occiderunt.

Capitulum vigeſimum tertium.

Ananus plurimis ſibi pſuadẽtibus ceſtiũ vocabat vt ei portas apiret. quo cognito de muro deijcit cũ ceteris

Conatus romanorũ intrare vrbem.

Seditioſis cadẽtibus iudeorum ppls alacrior efficiebatur vt ceſtio portas aperirent qui ſi pſeueraſſet ciuitatẽ obtinuiſſet. &c.

Nterea plurimi populariũ notiſſimi Ananię alias Anano ionatę filio perſuaſi. Ceſtiũ quaſi portas ei patefacturi vocabant. Ille autem & ire faſtidiens & q; non ſatis ei crederẽ putaret. tam diu id neglexit: donec proditione comperta ſeditioſi ananũ quidem cum cęteris de muro deiectis lapidibus ferientes in domos ſuas refugere coegerunt. Ipſi vero per turres diſpoſiti: murũ tentãtibus repugnabant. Per dies quidẽ quinq; Romanis vndiq; conantibus inexplicabilis erat impetus: ſexto autẽ die ceſtius cũ plurimis iiſdemq; ſagittarijs a ſeptentrionali tractu templum aggreditur iudeis ex porticu reſiſtentibus. Q ui repente quidem Romanos ad murũ adeuntes auerterunt: poſtremo autem repulſi telorum multitudine receſſerunt. Itaq; Romanorũ qui anteibant ſcutis ſuis muro fixis alias nixis & qui eos ſequębant aliis ac per ordinem ſimiliter aliis ſupadiunctis: quam ſic ipſi appellant teſtitudinẽ cõtexuerunt. Vnde ſagittę in eam delatę irritę dilabebantur. & ſine aliqua noxa milites mœnia ſuffodiebãt tẽpliq; portas incendere moliebantur. Vehemens autem ſeditioſos ſtupor inuaſerat. Itaq; multi ex ciuitate diffugiebat veluti continuo caperentur. ¶ His autem populus alacrior efficiebatur. & quantom nequiſſimi cadebant: tanto vt ipſi portas aperirent: ceſtiumq; tanq; de ſe optime meritum recipe rent appropinquabant. Et profecto ſi paululum in obſidione pſeueraſſet ſtatim ciuitatem obtinuiſſet Sed credo iam tunc infeſtus peſſimis deus eiuſq; ſancta. illo die finem bello dari phibuerũt. ¶ Deniq; ceſtius neq; animis populi: neq; obſeſſorum deſperatione perſpecta: repente militem reuocat. & ſine vlla ſpei repulſa inconſulte nimis ac iniuſte diſceſſit. Inopinata vero eius fuga: latronum fiduciam recreauit. Inſecutiq; nouiſſimos aliquos equitum peditumq; peremerunt. ¶ Et tunc quidem ceſtius in caſtris quę apud ſcapon munierat: tentendit. Altero autem die vlterius recedendo magis hoſtes p

uocauit:tamq; poſtremis appoſiti multos necabant.q̃ vtraq; itineris parte vallata in tranſuerſos tela iactabant. & neq; in eos ſe retorquere a quibus tergo ſauciabant nouiſſimi audebant: quandam infinitam multitudinẽ inſequi exiſtimantes:& a lateribus inſtantiũ vim repellere minime ſufficiebant/ cum ipſi quidem graues eſſent/ordinemq; interrumpere formidarent.viderent autẽ iudeos leues ad excurrendũ faciles eſſe.Vnde eueniebat vt multa mala paterent:cum nichil contra inimicis nocerẽt. Tota igiturvia perculſi delectiq; agmine ſternebant donec multis occiſis in quibus erat priſcus ſextę legionis dux.& longinus chyliarchus & Emilius iocundus aulę prefectus vix in Gabao peruenerunt vbi caſtra prius poſuerant multis inſtrumentis amiſſis.Sic autẽ ceſtius biduum commoratus(inops conſilij quid ageret cum tertio die maiorem vidiſſet hoſtium numerum & omnium circum loca plena iudeis,tarditatem ſibi offuiſſe cognouit & ſi adhuc ibi maneret pluribus ſe inimicis vſurum. Itaq; pro cõpendio fugę cuncta quę militibus impedimento erãt amputari p̃cipit occiſiſq; tunc mulis atq; aſinis aliiſq; iumentis p̃ter illa quę ſagittas & machinamenta ferrent. Hęc enim velut vſui futura ſeruabat/ maxime quia timebat ne iudeis cõtra ſe capta ꝓdeſſent. bethoron verſus antecedebat exercitũ.Et iudei latioribus quid locis minus inſtabant:contractis vero in anguſtias atq; deſcenſus qui diſceſſiſſent ab exercitu ꝓhibebant.Alij poſtremo ſuper agmen impingere.fuſaq; omnis multitudo per itineris iuga militem ſagittis operuit vbi etiam ꝑditibus quo pacto ſibimet ſubuenirẽt heſitantibus equitum periculũ promptius erat. Nec enim ordinate viam ſuam perſequi poterant obſtãtibus iaculis.& ne cõtra hoſtes irent arduí aſcenſus ꝓhibebant equitantibus inuiſ. Sed iaculatoribus autem tenebant rupes ac valles in quas deiecti qui aberraſſent conſumebant: nulluſq; locus aut fugiendi aut vlciſcendi rationẽ habebat.Itaq; incerti quid agerent ad vlulatus quos deſperati ſolent fletuſq; conuerſi ſunt:quibus reſonabat iudeorum exhortatio cum clamore letantium pariter atq; ſeuientiũ.Totuſq; pene qui obſeſſus fuit exercitus periſſet:niſi nox aduenuiſſet. Qua romani quidem in bethoron confugerunt. iudei vero obſeſſis circum omnibus locis eorum tranſitus cuſtodiebant. ¶ Deniq; vbi ceſtius aperto itinere deſperato iam de fuga cogitabat lectos prope ad quadringentos omnium fortiſſimos milites tectorum faſtigiis impoſuit.Hiſq; precepit vigilum qui in caſtris excubarẽt ſigna clamare vt eo modo iudei omnem illic militum numerum manere arbitrarẽt.Ipſe autẽ cum ceteris ocio ſe vſq; ad triginta ſtadia progreditur.vnde mane iudei cum locum in quo romani tetenderant deſolatum vidiſſent/ in quadringentos a quibus decepti fuerant concurrerunt: & illos quidem ſine mora iaculis confecerunt.Mox autem Ceſtium perſequi properabant.Sed ille cum nocte non paruum itineris ſpacium peregiſſet/die quidem vehementius fugiebat. adeo vt mœtu perculſi milites machias ſiue tormenta muralia itemq; baliſtas multaq; alia inſtrumenta relinquerent/ quibus tunc ablatis iudei rurſus contra illos qui ea reliquerant/vſi ſunt.Inſequendo autem Romanos.antipatridam venerunt.Deinde cum eos aſſequi non potuiſſent/inde redeuntes & machinas ſecũ aſportarũt:mortuoſq; ſpoliarunt & prędam quę remanſerat collegerunt & pœana canentes in metropolim remearunt ſuis quidem paucis amiſſis Romanorum autem auxiliorum quinq; milibus ac trecentis itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hęc quidẽ nouẽbris menſis octauo die geſta ſunt anno duodecimo principatus neronis. ¶ Poſt ceſtij vero caſus aduerſos multi nobilium iudeorum tanq̃ e naui peſſumitura ex ciuitate enatabant. Deniq; cuſtobarus & ſaulus vna cum philippo ioachini filio q princeps erat exercitus regis Agrippæ/inde dilapſi ad Ceſtium tranſfugerunt. Qui vero cum his in aula regia fuerat obſeſſus antipas fuga deſpecta quemadmodũ a ſeditioſis peremptus ſit:alias indicabimus.Ceſtius autem ſaulum & cęteros ad Neronem in achaiam miſit & propriam neceſſitatẽ indicaturos:& belli cauſas deriuaturos in florum. Sperauit autem & iram in illum excitatum iri: & ſua pericula ſummouenda. ¶ Tunc autem damaſceni cede Romanorum cognita iudeos apud ſe degentes perimere ſtuduerunt. Et cum eos in publicis terminis collectos haberent namq; hi dolũ propter ſuſpitiones meditabant facile quidem ſui conatus fore exitum putabant. Verebãtur autem mulieres ſuas omnes ferre pręter paucas iudaicæ religionis deceptas. Quare magna cura his fuit:eas celandi quid agerent:iudeorum autem decem milia quippe vt in anguſto loco atq; omnes inermes aggreſſi vna hora,ſine mœtu iugulauerunt.

¶ Iudei autem qui Ceſtium fugauerant in hieruſalem reuerſi Romanos quos ibi inuenerunt ſibi vi & blandiciis ſociantes & in templo cõgregati plures belli duces elegerunt Ioſephum Gamonis filium & Ananum. Eleazarus vero quem propter ſuperbiam & tyrannidem/licet diues eſſet/ rebus non poſuerunt:paulatim ambitione & aſtutia ſua ſit populo vt ei in omnibus pareret duces hiſ fuerunt/Ieſus/& Eleazarus/ Ioſephus filius Symonis/ Manaſſes/ Iohannes eſſeus/& Iohannes Ananię filius/& Ioſephus/Mathię/Ioſephus autem cum in galileam veniſſet indigenas ſibi conciliari ſtuduit ex illis prefecit regionibus ſeptnaginta prudentiſſimos ſeptemq; minorum litium ordinauit au-

Ceſtio vlterius recedẽte multa iudeis paſſus eſt pericula.

Ceſtius oĩa militibus quę fugæ erãt impedimẽto amputari prę cepit.

Romanorũ niſi nox veniſſet periſſet exercitus ſed fugit quẽ p̃ſequũt iudei & quadringentos alijs vlterius fugiẽtibus occiderunt.

Redeũtes iudei machinas aſportant & mortuos ſpoliãtes prędã quę remanſerat collegerũt redeuntes cũ hymnis in hieruſalẽ paucis ſuoꝝ interemptis romanorũ vero qnq; milibus.

Damaſceni cede romanorũ cognita iudeorum decẽ milia celãtes a mulieribus quę fere oẽs iudaicę erãt religionis occiderũt.

ditores & capitales causas ad se referre. Loca quoq; contra venturos Romanos munuit Solis autem Sophoritis ciuitatem suam munire (quoniam pecuniosos videret & bellicosos) permisit Iosephus insuper e galilea quę duplex est super centũ milia collectis militibus illos in militia instruxit: & plures prefecit agminibus. monet etiam milites a consuetis delictis scilicet furtis & rapinis abstinere & bonã conscientiam habere qua optime bella amministrant. Numeratur autem Iosephi exercitus eiusq; ponitur ordinatio Iosepho itaq; hoc modo galileam amministrante Iohannes quidã patrię insidiator nequitia omniũ nobilissimus primũ latro solitarius quadringẽtis animi magnitudine & corporis habitudine bellorumq; peritia prestantibus sibi associatis galileam est depopulatus & hic callidissima fraude ditatus Iosephi medio multa contra eum confixit & q̃ res galileę romanis prodere disposuerat.

¶ Capitulum vigesimum quartum.

Iudei q̃ Cestiũ fugauerũt hierusalem reuersi romanos quos ibi inuenerũt sibi vi & blãdicijs sociantes plures belli duces elegerẽt Iosephũ scilicet & ananum.

CVi vero Cestium fugauerãt in hierosolimam reuersi quos adhuc Romanos studiosos inuenissent. partim vi partim etiam blandicijs sibi sociabant: & in templũ cõgregati plures bellum duces eligendos esse censebãt. Declaratus est igit Iosephus curionis alias Gorionis filius & pontifex ananus omnia quę in ciuitate gerenda essent iperaturos: maximeq; vt ciuitatis muros exierẽt. ¶ Filium namq; symonis Eleazarq̃is romanos prędam & ereptas cestio pecunias. & insup his plurima etiã ex thesauris publicis in potestate haberet tamen nullis necessitatibus preposuerũt: quia & ipsum tyrãnidis superbia ferri viderent. etiusq; studiosos siue imitatores satellitũ more versari: verum paulatim Eleazarus ambitione pecunię itemq; astutia persuasit populo: vt in omnibus sibi pareret. ¶ In Idumeam vero (quos mitterent) alios militum duces optarunt Iesum filium Assapha. alias Sapha vnum ex põtificibus Eleazarũ pontificis filium. Nigro autem mãdauerunt qui tunc Idumeam regebat ex regione trans iordanem posita genus ducens vnde peraytes cognominabat ducibus obtemperare. ¶ Sed ne alias quidẽ regiones omittendas putabant Namq; in hiericonta Iosephus filius Symonis: & trans flumen eufraten manasses Taphna. & Iohannes esseus Toparchias amministraturi directi sunt. Hinc autem Lydda & Ioppe etiam erant additę & Emaus Gophnitice autem & acrabatine alias Acrabatene regionibus Iohannes Ananię filius rector designatus est & vtriusq; galileę Iosephus Mathię filius. Cuius autẽ ãministrationi iuncta erat & gamala munitissima ciuitatum quę ibi fuerunt. Aliorum quidem rectorũ pro alacritate & prudentia sua quisq; res sibi creditas ãministrabat. ¶ Iosepus alias Iosephus autem cum in galileam venisset. primum citre habuit indigenarum sibi consiliare beniuolentiam multa sciens confici posse. licet in alijs peccauisset. Deinde considerato quia potẽtissimos quidem amicos haberet (si eos participes potestatis fecisset) omnem vero multitudinem sibi pleraq; per indigenas & consuetos fieri pręciperet. septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius galileę constituit: septem vero per singulas ciuitates minorum litium iudices ordinare: maiora negocia causasq; capitales ad se referre iussit. Nam septuagita dispositos per ciuitates quo iure inter se vterentur etiam quemadmodũ extrinsecus vsi essent animaduertit. Certusq; in galileã romanos esse venturos oportuna loca muro cingebat. hoc est Iotapata & bersabe & seloym. alias selanym necnon & caferetho alias perthico lapha & sychophetmõtem cui nomen est ytabirio & Taricheas & tyberiada. Ad hęc autem circa genezaret lacum speluncas in ea quę inferior galilea vocabatur muniuit. Superioris autem galileę achabarõ & petram quę sic dicitur & iamniã & mero. In gaulanitide vero seleuciam & Sogemaim & gamala munitionem circundedit. ¶ Solis autem sephoritis permisit vt murum sibimet ipsis fabricarent: quia eos pecuniosos esse & ad bellum promptos etiã sine pręcepto videret. Similiter autẽ etiam gyscalani Iosephi iussis super se muro cinxit iohannes leui filius. Cęteris autẽ castellis omnibus ipse Iosephus intererat iubendo simulatq; opem ferendo. ¶ Qui & exercitum e galilea supra centum milia virorum comparauit: quos omnes vndiq; collectis armis veteribus instruebat. ¶ Deinde hoc maxime reputans Romanorũ inuictam esse virtutem. q̃ edicto essent obaudientes rectoribus suis & armorum exercitationi operam derent. doctrinam quidem vrgente necessitate despexit parãdi autem facultatem ratus regentium multitudine posse cõtingere ita vt romani solent diuisit exercitum plureſq; fecit agminum principes diuersisq; militum generibus ordinatis alios decadarchis: alios chiliarchis subdidit & insup his rectores maiorũ rerũ ãministratores ¶ Docebat oẽs signorũ disciplinas: & prouocationes reuocationesq; buccinarũ & principia communum & circũductiones: & quemadmodũ oporteret laborãtibus succurrere fortiores etiã cũ defatigatis patiri picula: quęq; ad fortitudinẽ animi corporisq; tolerantiã ptineret istituebat. Maxime vero eos erudiebat ad bellum vsq; quaq; romanorũ referens disciplinam & q̃ cum viris essent prełiaturi qui & viribus corporis & animi obstinatione totũ pene orbem terrę superarẽt. His addidit quo pacto belli tempore suis essent paritur i preceptis. Iam nunc periculum foret nisi consuetis delictis hoc est furtis & la-

Iosephus in hiericõte & manasses & iohãnes esseus & iohãnes anaię filius & iosephus mathię. Iosephus galileę custos idigenas sibi cõciliare studuit & ex illis p̃fecit regionibus septuagintã prudẽtissimos & septẽ minorũ litiũ ordinauit auditores & capitales causas ad se referre & loca cõtrauẽturos romanos muniuit

Iosephus supra cẽtũ milia e galilea collectis militibus eos in armis instruxit: & plures fecit agminũ pricipes. Docet milites bellorũ exercitiũ

trocinijs & rapinis abstinuissent: sed neq; agentibus fraudem facerent. aut consuetissimorum damnis proprium questum putarent. Illa enim bella optime amministrari: quorum milites bonam conscientiam gererent. Qui vero per se praui fuissent: his non solum inimicos Sed etiam deum hostē futurū Multa in hunc modum ammouendo perseuerabat. Et iam quidem quantum prelio paratū esset constatum erat. Nam septuaginta peditum milia & trecētos quadraginta equites. ac preter hoc etiā mercenarios quibus maxime frœtus erat habebat quattuor milia quingētos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis atq; satellites. Exceptis autem mercennarijs facile ceteri milites a ciuitatibus alebantur. Namq; singule (quas enumerauimus) cum mediam sui partem mitterēt in militiam reliquos ad parandum eis victum tenebant: vt pars armis pars faciādi operis dirimetur. & armati se curitatem rependerent suggerentibus commeatum. ¶ Iosepho autem hoc modo amministrante galileam: insurrexit quidem insidiator patrie a Gyscala ortus leui filius nomine Iohannes. callidissimus ac dolis preditus: & nequitia quidem nobilissimus omnium. Antea vero pauper & aliquātulum malicie sue impedimentum passus inopia. Facile mentiri paratus miruſq; fidem adhibere mendatio & qui fallaciam virtutem putaret. eaq; aduersus amicissimos vteretur: simulator humanitatis. & spe lucri appetentissimus cedium: qui semper quidem immoderata cōcupiuisset: ipsem vero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat sui moris ac solitarius. Deinde comitatum inuenit audatie. primo quidem paruum ampliorem autem proficiens. Cure autem habebat neminem ignarum asciscere. Sed (qui & habitudine corporis. & animi magnitudine. bellatorumq; peritia præstarent) hos eligebat donec quadrigentorum virorum cateruam congregauit quorum plures ex tyriorū finibus & vicis erāt. Isq; omnem galileam depopulabatur. & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc sibi iam dudum regendi milites cupientem & maiora desiderantem diu pecunie retardabat inopia. Cum autem videret Iosephum sua viuacitate letari persuadet ei primum vt fabricandi muri patriæ sollicitudinem committeret. In qua re magnos a locupletibus questus fecit. Deinde callidissima fraude composita velut oleo q; non agentibus suis tractatum esset. Vti cauerent omnes apud Syriam iudei. vt ad confinia oleum mitteret depoſcit. nummoq; tyrio (qui quattuor atticos facerēt) emptis quattuor amphoris. eodem precio amphorę dimidium venundabat. Cumq; galilea ferax esset olei maximeq; illo tempore magna vbertate redundaret. in ea loca vbi erat penuria solus multumq; mittendo infinitam summam pecunię cōgregauit. Qui mox in eum versus est qui sibi hoc beneficium præstitisset. Deniq; existimans Iosephum disposuisse rectorem esse galileę futurū (quibus præerat) latronibus imperauit prædas vehementius exercere. quam multis rebus nouis per eas regiones excitatis aut insidijs alicubi rectorem perimeret si cubi ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret: ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudum autem rumores dissipauerat q; res galileę Iosephus romanis prodere cogitaret: multaq; in hunc modum ad eius perniciem comparabat.

¶ Tunc itaq; quidem damaricarum vici custodes ptholomeum Agrippæ & Beronices procuratorem agressi multa ab eo abstulerunt quam prædam occulte non valentes amministrare ad Iosephū cōportauerunt qui (reprehensa eorū violentia) iussit restituere dominis vnde indignati raptores Iosephum proditorem accusauerunt. Vnde contra eum centum milia armatorum insurrexerunt. Multitudoq; apud Taricheas cōgregata ipsum concremari debere proditorem acclamabat omnibus pter quattuor Iosephi fugiētibus amicis. Iosephus vero taricheas pacificauit rapinam ipsam in vrbis sue fortificatione reseruesse asserens expendēdam vnde orta inter Taricheas & Tyberienses dissentione Iosephus eos increpat. Iosephus autem (duobus in eum milibus armatorum insurgentibus) eorū principes vocat vt secum ocioſe colloquerentur. Quos verberibus cruentatos patefaciens cæteros terrore (proiectis armis) conuertit in fugam. Vnde & iohānes crescente inuidia nouas moliebatur insidias. Hic enim simulato morbo Tyberienses contra Iosephum curat corrumpere. Sed Syla & insidias referente propere venit in Tyberiadem. Quem congregatis Tyberiensibus in amphiteatro iohānes fussit interfici. Clamante vero populo ascendens nauiculam discessit suis mandans militibus vt paterent insidiatoribus. Iohannes autem (omnibus propter insidias in eum irruentibus) fugit & omnes galilei ad iosephum aduersus iohannem confluebant. Et preconum voce statim ad Iosephū tria milia (dimisso iohanne) reuocata sunt.

Exercitus Iosephi numerus.

Iohānes prię insidiator neqtia omniū nobilissimus latro primo solitarius (quadrigentis animi magnitudine & corpis hitudine pitiaq; belloruꝫ pstantibus sibi associatis) galileaꝫ depopulatus.

Iohānes ditatus Iosephi medio contra ipm ad eius perniciem multa confixit.

Capitulum vigesimumquintum.

Quidā Phtolomeū agrippę & betonices procuratorem agressi multa ab eo abstulerunt quem prædeam occul-

Taq; illo tēpore cū (quidā ex vico damaritarū in magno cāpo custodias agētes ptholomeum agrippę & betonices procuratorē aggressi omnes (quas ferebantur) sarcinas abstulissent (in quibus erant nō pauce vestes precioſe plurimoq; argentea pocula & sescenti aurei: neq; hanc prędā occulte āministrare potuissent. Omnia taricheas ad Iosephum cōportarunt. Ille autē reprehensa violentia quā regijs intulissent) reponi res ablatas apud aliquē eius ciuitatis potentissimū iubet: paratus eas dñis oportune re-

te nam potẽtes ãministrare ad iosephũ cõportarunt qui (eorũ reprẽhensa violẽtia) iussit restituere dñis vñ indignati raptores iosephũ proditorẽ accusant.

Iosephus.

Iosephi verba ad tarichеatas contra raptores & accusatores.

Seditio inter tyberiẽses & tarcheas Iosepho ipsos increpãtibus.

Iosephus (duobus armatorum milibus in eum impetũ facientibus) vocat ad se nobiliores eorũ vt secum ociose colloquerentur quos cruẽtatos verberibus patefaciens cẽteros terrore i fugam (proiectis armis) cõuertit vne iocrescente inuidia alias moliebatur insidias.

mittere. Vnde maximum ei periculum comparatum est. Namq; raptores earum &(quia nullam prædę partem accepissent) egre ferentes & prospicientes q̃ Iosephus cogitauerat laborẽ suum regibus cõdonare. per vicos noctu dicurrunt: omnibusq; indicant Iosephum prodidisse. Eodem tumultu ciuitates proximas repleuerunt adeo vt centum armatorum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo in circo apud Tarichеas congregata plurima per iracundiam clamabat partim deponi partim concremari vociferens proditorem. Plęroſq; incitabat Iohannes & cum eo filius Samphiæ Iesus qui tunc magistratui præerat tyberiadis. Iosephi quidem amici & Satellites tantæ multitudinis in cursu perterriti omnes præter quattuor diffugierunt. Ipse vero dormiens prope (cum iam ignis admoueretur) exurgens: & mouentibus eum quattuor (qui remanserant) neq; solitudine sua neq; illorum (qui contra se venerãt) copijs perturbatus. in conspectu eorum prosilit (veste decissa infusor capite puluere: auersisq; post tergum manibus suæq; ceruici gladio annixo). Hec autem amicitiores ei maxime tarichеas ad misericordiam commouerant. Rustica vero plebs & finitimorũ (quibus molestior videbatur) non sine maledictis eum iubebant publicas proferre pecunias: & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eum opinabãtur nichil eorum (de quibus nata fuerat suspitio) pœnitus negaturum: & impetrandę venię causa fecisse omnia quę misericordiam prouocarãt. Ad illius ista humilitas consilium præstruebat & contra se indignantes arte circumueniens vt super his (vnde irascerentur) inter se ipsi discordarent omnia confessus est. Deinde (sibi loquendi facultate concessa) ego inquit has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabam: neq; in propria lucra conuertere. Absit enim vt amicum putem vnq̃ (qui vobis sit inimicus) aut questum ex re capiam quę vos communiter lederet. Sed quia videbam o tarichеate maxime ciuitatem vestram munitionis egere. & ad extruẽda mœnia minus habere pecunię: timebamq; tyberiensium populum aliasq; ciuitates (raptis pecunijs) inhiantes. Pedetentim eas retinere decreui: vt vos muro circundarem. Si hoc non videtur: profero (quæ ablata sunt) & diripienda propono. Sin recte consului: bene de vobis meritũ coercetis. Hęc tarichеate quidem ab eo dicta cum fauore receperunt. ¶ Tyberienses vero cũ alijs deprauando: insuper etiã minitabantur. Vtriq; autem (relicto iosepho) inter se litigabant. Ille autem frœtus iam sibi consentientibus (erant enim prope ad quadraginta milia tarachеatę) cum multitudine liberius loquebatur. multum in eorum temeritatem inuectus: ex præsenti quidẽ pecunia tarichеa ait sese muniendam. Cure aũt sibi fore similiter vt etiam cętere sint ciuitates tutę. Nec enim pecunias defore si concordare velint in eos vnde parandę sunt. vt non in eum moueantur qui parãt. ¶ Itaq; dum illa multitudo (quæ deceptа fuerat) quamuis irata recedebat: duo vero armatorum milia impetum in eum fecere cũq; se ille tecto ante recepisset: instabãt ei minitantes. Iterum autem iosephus in hos quoq; altera fraude vtitur Cumq; ad fastigium culminis euasisset (compresso dextera strepitu) nescire se ait quid peterẽt sibi præstari: voces enim se non exaudire confusas. Omnia vero quę iuberent esse facturum si aliquos intromisissent qui secum ociose colloquerentur. His auditis illico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediũtur. Quos ille in ediũ partes inductus clausa ianua tãdiu verberauit: quoadusq; eorũ intestina nudata sunt. Circunstabat autem interim populus existimans eos plixis allegationibus eõcertare: cũ subito iosephus foribus patefactis eruentos eos dimisit. Vnde tãto terrore (q̃ minabãtur) affecti sunt vt (proiectis armis) aufugerant. obhoc iohannis etiã atq; etiam crescebat inuidia. aliasq; nihilominus insidias iosepho moliebatur. Morboq; simulato per epistolam postulauit: vt sibi medicinæ gratia tyberiensibus aquis calidis vti permitteret. Iosephus autem (nõdum ei suspectus erat insidiator) ad præfectos ciuitatis litteras fecit: vt hospicium & vtensilia iohanni præberent. Quibus ille potitus biduo post. cuius rei causa venerat agebat: & his fraude circũuentis. alijs vero pecunia corruptis vt iosephũ desererẽt persuasit. His autẽ cognitis syla (quem iosephus custodię præposuerat) propere de insidijs ei scripsit Atq; ille accepta epistola noctuq; itinere maturato) matutinus ad tybertiadem peruenit. & cętera quidem multitudo obuiam ei processit. Iohannes autem quãuis eum contra se venturum esse suspicaretur: tamen (directo quodam ex nuncijs infirmitate simulata quod lectulo detineretur) obsequijs sese defuisse mandauit. Tyberiensibus autẽ a iosepho in amphiteatri studium congregatis vt id eos quę sibi scripta fuerant alloqueretur missis armatis iohannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios prospexisset populus exclamauit. Atq; ita cõuersus ad eius vocem iosephus vbi ferũ prope iugulo suo imminere prospexit in littus dissiluit ex tumulo excelso cubitis sex in quo verba faciens cum populo steterat: ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis (quæ illic applicuerat) in medium lacum refugit. Milites vero eius raptis illico armis contra insidiatores irruebãt. Mox autem veritus iosephus ne bello intestino concitato propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur. Nuncium suis misit qui eos moueret vt proprietantum saluti cõsulerent. neq; vero quemq̃ vel occiderent vel arguerent noxiorum. & illi quidem dicto parentes conquieuerunt. ¶ Qui vero circũ

ciuitatē per agros habitabāt auditis insidijs & quis earum fabricator esset contra iohannē veniebant. Sed ille prius in gyscala patriam suam fuga receptus est. At galilei totis iam ciuitatibus ad iosephum confluebant & cū multa essent armatorū milia congregata qui se aduersus iohannē cōmunem insidiatorem adesse clamabant: vnaq; cum eo ciuitatem quę illum suscepisset ignibus tradituros. Ad ea iosephus probare quidem se eorū beniuolentiam impetum autem cohibendum esse dicebat. prudentia magis inimicos vincere cupiens q̄ perimere. His vero qui de singulis ciuitatibus rebellassent cū iohāne noiatim exceptis. quippe alacri animo suos quisq; populos indicabat pręconum voce denūciabat intra quinq; dies eorum qui iohannem non reliquissent patrimonia diripienda domosq; cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit: qui profugi ante pedes eius arma proiecerūt

Iohannes cum mille Syris iterum iosepho insidias parans: eum de proditione accusat hierosolymis quod negligente populo magistratus clam iohanne pecunias vt congregatis mercennarijs bellum gerat contra iosephum miserunt. Et quatuor ciuitates statim missis quibusdam vt a Iosepho multitudinis auerterent beniuolentiam ad inimicos transierunt quas continuo sine armis recepit & captos quatuor duces remisit ad hierusalem. Iohanne timore in Ascalone latente. Tyberias iterum rebellauit similiter & Tarichęę dolo autem qui se deseruerant circumuenire cogitauit. Hic enim ne cōsilium proderetur clausis Tarichearum portis nauigat ad Tyberiadem cum septem scaphis. Alijs autem longius relictis erant ducente & triginta. Qui postq̄ Tyberienses minis & exprobrationibus increpauit decem Tyberiensium potentissimos in vnam nauiculam recepit: deīde alios quinquaginta nobilissimos. vocauit demum nouis accusationibus excogitatis alios insuper & alios fœderis obtentu euocat & captiuos ducit omnes curiales: Tarichea. Clytus vero cuius ambas manus Iosephus iusserat abscindi ipso rogante vt vna sibi reseruatur sibi leuam truncauit: hoc modo iosephus Tyberiadem sibi sociauit: Sephorim quoq; militibus prędari permisit & omnia inde collecta: Sepheritis dedit populoribus. Iudei itaq; ab intestinis dissensionibus quiescentes aduersus Romanos instruebantur in armis. vniuersaq; erant plena tumultus statusq; iam peritur æ ciuitatis erat anteq̄ Romani venirent. Symon quoq; ad rapinas conuersus fugatur ab Anano.

Capitulum vigesimumsextum.

CVm reliquis autem prope mille siris fugitiuis trāstulit se iterum in occultas insidias ex aperctis ac per nuncios in hierosolyma clam directos iosephum accusabat q̄ magnum exercitū collegisset: iamq; nisi pręueniat ni Tyrannus metropoleos venturus esset. Verum ea populus quidem pręsciens negligebat: libere autem potentes nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad cōparandos mercēnarios milites iohāni miserūt vt per eos bellū cū iosepho gereret. Decretūq; inter se cōceperunt: q̄ idem iosephus militum amministratione dicederet. Tamen id satis esse credebant ideoq; duo milia & quingentos armatos. & quatuor miserūt nobiles viros vite peritos filiū iosandrū & ananiā saduci. & symonē & iudam ionathi filios oēs eloquentia validissimos vt eorū scilicet munitu auerteretur a Iosepho beniuolentia multitudinis & siquidē ipse spōte sua veniret paterētur eū rationē reddere cōtenderet: velut hoste vterētur. Amici autē iosepho militē quidē ad eum venturū esse pręscripserūt causam vero nō indicauerūt: q̄m secretū fuerat inimicorū eius cōsiliū. Vnde factū est vt quia pręcauere nō potuit: quatuor stati ciuitates ad inimicos trāsierēt: hoc est sephoris & gabra: & gyscala: tyberias quas tn̄ cōtinuo sine armis recepit. Captos autē cōsilijs quatuor duces armatorūq; fortissimos remisit ad hierusalē cōtra quos populus haud mediocri indignatione commotus. & ipsos & a quibus pręmissi fuerant interfeciset nisi ante fugissent. Iohannē vero iā intra muros ascalō Iosephi timor custodiebat & paucis diebus post iterū tyberias rebellauit. habitatoribus eius Agrippā implorātibus regē. Et cū ille cōstituto die ad eos nō venisset: pauciq; romani equites sibi tn̄ cōparuissent a iosepho alienati sunt. Hisq; apud taricheas cognitis stati defectio cōstituta est. Cū vero cūctos iosephus misisset milites frumētatū neq; solus egredi contra destitutores neq; se continere patiebatur metuēs ne dū ipse tardaret ante ciuitatē regij trāsgrederētur. nec em̄ postero die obstāte sabbato quic q̄ facere poterat. Dolo autē qui se deseruerāt circūuenire cogitabat. Et portas quidē tarichearū claudi iussit ne quis consiliū suū illis proderet cōtra quos suscipiebatur. Oibus autē scaphis quas i lacu reperit cōgregatis ducēte autē & trigita fuerūt quaterniq; nautę nō āplius singulis inerāt mature ad tyberiadē nauigat. Cūq; tacito ab ea distaret spacio vt facile videri nō posset manibus scaphis in salo relictis septē ipse solus inermes satellites secū habēs ꝓpius vt cōspiceretur accessit. Quē cū inimici adhuc maledicētes ei ex muro cōspexissent: metu perterriti & scaphas armatorū esse plenas existimātes arma proijciūt: manusq; supplices agitātes vt ciuitati parceret pręcabantur. Iosephus autē postq̄ multis eos minis atq; exprobrationibus castigauit primū q̄ bello cōtra ppl'm romanū suscepto intestinis dissensionibus vires suas ante cōsumerēt inimicorūq; vota cōplerent: deinde q̄ securitatis suę curatorē de medio tollere properarēt. ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere qui eam muro cinxisset non

Ioh. fugit oībus ꝓpter insidias cōtra eum irruentibus omnesq; galilei ad iosephū cōfluebant aduersus iohā &c. Prœconuq; voce stati tria milia a Iohan. reuocata sunt ad iosephū

Ioh. cū mille Syris iterū insidias parans iosephū accusat hierosoly. proditorē/ qđ populo negligēte / magistratus clā pecūias ioh. vt mercennarijs bellum cōtra iosephum gereret miserunt.

Quatuor ciuitates stati quia iosephus cōciliuq; contra se factuq; prœcauere non potuit trāsierūt ad ipsum cos quas tamen cōtinuo recepit sine armis & captos q̄tuor duces remisit ad hui'm, &c

Iosephus Tyberienses increpat

Decē tyberien-ses ad sevenientes Iosephus in vnā nauiculam recepit deide alios quinquagīta nobilissimos venire iussit demū nouis ac cusationibus excogitatis alios isuper alios obtētu fœderis euocabat & captiuos caute ducit tariche as oēs curiales. Sephorim militibus pmisit dēpdari & oia inde collecta dedit popularibus sephoritis.

Multi tumultus & ātēq Romani venirēt status erat pturę vrbis.

Symon ad rapinas cōuersus fugatur ab anano

repudiaturum se ait si qui sibi satisfacerent: quibusq; intervenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem tyberiensium potentissimi tetenderunt. His autem in vnā receptis naviculam piscatoriam. & procul abdutis alios quinquagīta curiales maxime notissimos venire iussit vt illi quoq; fidem sibi prębere deberēt. Deinde nouas accusatiōes alias causationes excogitās alios insuper atq; alios obstentu fœderis euocabat: & gubernatoribus nauium repletaruq; mature taricheas vt recurrerent imperabat quosq; adduxissent in carcerem collocarent: donec omnem curiam quę sex centos habebant viros duoq; milia popularium comprehensam i taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus clytum quandem esse maxime defectionis auctorem iramq; ipsius pœna illius prębantibuo saciare. Nullum quidem iosephus volebat occidere: suorum vero satellitum quendam. Lenyn egredi iussit qui clyti manus abscideret. Cum vero his prę timore solum se globo inimicorum commissurum negaret eaq; causa indignari stantem in scapha iosephum clitus videret ipsumq; velle descendere ac de se supplicium sumere vt saltem sibi vnam manum concederet rogabat neq; abnuente hoc iosepho dum modo alteram sibimet clitus ipse prescideret. Educto ille dextra gladio leuā sibi truncauit. Tantus eum timor iosephi inuaserat. Ita tunc iosephus vacuis scaphis & satellitibus septem populo capto rursus tyberiadem sibi sociauit. ¶ Paucis diebus post cum etiam sephorim defecisse inter alias reperisset militibus eā deprędari permisit omniaq; inde collecta popularibus dedit sephoritis. Nam & captos rapinarum damno corrigere voluit: & redibitione rerum rursus eos ad beniuolentiam reuocare Hactenus apud galileam motus erat. Iamq; ab intestinis dissensionibus quiescētes aduersus romanos instruebantur. Hierosolymis autem ananus pontifex & potentiores qui non cum romanorum parte sentirent muros instaurare properabant multaq; bellica instrumēta. perq; omne oppidum sagittę aliaq; arma fabricabantur. Exercitationibus autem omnis manus iuuenum operanda bant: erantq; vniuersa plena tumultus magnaq; tristicia mediocres occupauerat multiq; futuras dades prospicientes fletum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia vaticinebantur. bel li autem incentoribus quę & illis placerent ex tempore fingebantur statusq; iam tum quasi periturę ciuitatis erat anteq romani venirent. Anano autem apparatū belli cura fuit negligere & studio sorum quos emulatores vocabant amentiā ad vtiliora conuertere. Qui tamē victus est & quis illius finis fuerit in posterioribus explanabimus. At in acrabiathena toparchia gyore filius Symon multis nouarum rerum cupidis congregatis ad rapinas conuersus non solum domos locupletum perturbabat: verum etiam corpora verberibus conficiebat. Iamq; tum certum erat incipiens tyrannidem. Ab anano autem missis aduersus eum militibus magistratuū ad latrones qui erant magade cum his quos habebat effugit. Ibiq; manens donec ananus & alij eius inimici perempti sunt Idumeam cum ceteris populabatur adeo vt magistratus eius gentis propter cedium multitudinem ad prędarum assiduitatem collecto milite vicos prędijs tuerentur. Et Idumeę quidem res ita se habebant.

¶ Explicit Liber Secundus

¶ Incipit Liber Tertius De Iudaico bello.

¶ Nero cognitis in iudea rebus gestis superbiam simulans: ducis negligentiam accusabat. & vespasianum cuius in militię exercitio maxima erat strennuitas ad regendos exercitus mittit i syriā. qui ex Achaia protinus Titū filium misit in Alexandriā legiones & auxilia congregaturum. Capitu. primū.

Nero (cognitis i iudea gestis rebus) superbiā simulās ducis negligētiam accusabat. &c.

Vespasianus solū aptus ad bellū cōtra iudeos agēd vir i armis exercitatus qq; hesperiā romāo pp'o placasset & britanniā mittit ad regendos exercitus in Syriā.

Eronē aūt vbi res apud iudeā nō pspere gestas accepit. latēs quidē quod necesse fuit cū timore stupore inuasit. Aperte aūt superbiā simulās vitro etiā indignabatur: magisq; ducis negligētia q̄ virtute hostiū quę cōtigerāt facta esse dicebat: dicere reputās propter imperij pōdus tristiora continēre. Videriq; malis oībus superiorem animū gerere. Veruntamē cuius arguebatur mētis eius perturbatio cū deliberaret cuinam cōmotum cōmittere alias crederet orientē. qui vna & iudeos rebellantes vlciscerentur proximasq; his nationes simili modo correptas ante caperet. Inuenit sibi solū vespasianū his necessitatibus parem. & qui tanti belli susciperet magnitudinem posset. Virū ab adolescētia vsq; ad senectutē bellis exercitatū: & qui populo romano iam pridē placasset hesperiani germanorū tumultu concussam armisq; ante illud tēpus incognitam britanniā vindicasset. Vnde patri quoq; ipsius claudio prælaturiterat vt sine proprio pudore triumphare. Itaq; his velut oībus frœtus nero etatemq; illius cū pericia stabilem cernens obsideq; fidei liberos eorūq; filiorū virgorē manus esse paternæ prudentię iam tum fortasse de tota republica deo aliquid ordināte mittit eū ad regendos exercitus in Syria constitutos multis pro tempore blandimentis atq; obsequijs animatū: qualia necessitas imperare consueuit. ¶ Ille autem protinus ex achaia vbi cum nerone fuerat. titū

A quidem filium ſuum dirigit Alexandriam vt inde quintã itemq; decimam legionem moueret ipſe vero tranſmiſſus heleſpontum terreno itinere Syriam peruenit ibiq; Romanas vires multaq; a vicinis gentibus auxilia congregauit.

Veſpaſiãnus ex achaia ntũ filiũ mit i alexãdriã legiões & auxilia congregaturum.

¶ LAEGESIPPVS circum hunc locum Libro ſuo. iij. ca. ij. loquitur de Petro & Paulo apoſtolis tunc Romę degentibus qui Neronem Symonis magi dolis deceptum aduerſũ gabuerũt patefactis namq; magici maleficijs eoq; a volatu corruente mortuo Nero dolens tanti caſtum amici indignatus queſitis cauſis chriſtianos perſequi iuſſit & captis Petro & Paulo apoſtolis alter cruce alter gladio necatus eſt.

¶ Iudei inſperata fœlicitate contra ceſtiumelati Aſchalonem ſibi ciuitatem ſemper inuiſam cum exercitu inuadũt tres duces Nigrum peraitam Sylam & Iohannem eſſeum habẽtes anthonius vero perfectus hos ab vrbis ingreſſu fortiter refrenauit qui plus indignationi q̃ conſilio tribuentes cõfuſibiliter victi fuerunt eorumq; perempti ſunt decem milia cum duobus ducibus Iohanne & Syla cęteris ſaucijs cum nigro fugientibus Quoq; tanta cede eorum incitata audacia iterum (congregatis viribus) aſcalonem inuadentes ſine belli peritia victi fuerunt octoq; eorum occiſa milia alijs cum Nigro fugientibus in turrim quam Antonius iuſſit inflammari Niger vero in ſpecu triduo ſeruatus ſe ad ſepulturam querentibus oſtendit.

Iudeĩ inſperata fœlicitate elati cũ exercitu aſcalonẽ iudeis ſẽp inuiſam ciuitatem inuadunt.

Capitulum ſecundum.

T iudei poſt malã ceſtij pugnã inſperata fœlicitate ſublati animorũ impetus cohibere non poterant: ſed tanq̃ fortunna eos exagitante partiti bellũ vlterius ꝓcedebant (Deniq; ei quãta fuit (magnu pugnaciſſima cõgregata) aſcalonẽ petierũt. Ea ciuitas antiqua ſeptingẽtorũ & viginti ſtadiorũ ſpacio ab hieroſolimis diſtans & iudeis ſẽper iuiſa. Quę res fecit: vt etiam tunc primis eorum incurſibus ꝓprior videret. Tres aũt viros agreſtiõis duces hẽbãt & corporibus & prudẽtia ꝑſtãtiſſimos nigrũ paitã & ſylã babiloniũ & iohãnẽ eſſeũ Aſcalon ei validiſſimo quidem muro cincta fuit: ſed vacua pene preſidijs. Vna cum cohors eam peditum & vna equitum alta tuebatur: quibus prefectus erat antonius. Illi quidem multa ira velocius itinere peracto quoniam ex propinquo venirent preſto erant. Antonius vero nec enim eorum fore impetum neſciebat: equites iam ex ciuitate eduxerat: & neq; multitudinem veritus vel audaciam primas hoſtium coitiones fortiter ſuſtinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; iudei quiq; cum peritioribus imperiti & pedites cum equitibus. Cum ſtipatis autem inordinati leuiterq; armati cum inſtructis pluſq; indignationi q̃ conſilio tribuentes. Cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicaturi: facilis erat aduerſarijs labor. Nam vt ſemet eorum primæ ab equitibus turbatę ſunt acies fugam petunt: & murum verſus a tergo ſevrgentibus incedentes ſuimet ipſi hoſtes erant: donec omnes incurſibus equitum victi per totũ cãpum diſperſi ſunt: qui fuit plurimis totuſq; habilis equitantibus. Quod quidem romanos iuuit vt magna cede iudeos proſternerent. Nam & fugientes præuertendo torquebant & quos occupaſſent curriculo trenſfigẽdo infinitos peremerunt. Alij vero alios quocumq; ſe vertiſſent circundatos exagitantes: facile iaculis opprimebant. Et iudeis quidem propria multitudo per deſperationem ſalutis ſolitudo videbatur. romani vero licet bello pauci eſſent: rebus tamen ſecundis animati etiam ſuperfluę reſiduivi debantur Et illis quidem res aduerſas ſuperare certantibus dum cito pudet fugere mutariq; fortunam ſperant. Romanis autem in his quę proſpere agerent minime laborantibus ad maiorem vſq; diei partem pugna pertracta eſt donec iudeorum quidem perempti ſunt decem milia duoq; duces. Iohannes & Silas. Cęteri vero & pleriq; ſaucij cum nigro / qui vnus reſtabat ex ducibus / in ciuitatem Idumee / quę calis dicitur / confugerunt. Nonnulli etiam tunc Romanorum in illo prælio vulnerati ſunt. ¶ Sed non iudeorum ſpiritus tanta clade ſedatus eſt. Multoq; magis dolor eorum incitauit audaciam. Et coincidantes quantum ante pedes mortuorum iacerent priſtinis fœliciter geſtis ad plagam alterã illiciebantur Deniq; paruo tẽpore intermiſſo / quod ne curandis quidem vulneribus ſatis eſſet / cunctiſq; aggeratis viribus maiore cum indignatione multoq; plures aſcalonem recurrebant: eadem ſe propter imperitiam ad alia belli initia comitante fortuna. Etenim cum antonius / qua tranſituri fuerant / poſuiſſet inſidias ex improuiſo in eas dilapſi & ab equitibus circũdati. priuſq̃ ſe ad pugnã cõponerent iterũ ſuper octo milia ꝓcubuerũt: cęteri vero / oẽs aufugerũt. Cũq; hic Niger multis dũ fugeret / magni animi facinoribus demõſtratis / & qm̃ hoſtes inſtarent in turri / quãdã tutiſſimã cõpellũtur alicuius vici cui nomẽ Badezel al's Bezedel / Antonius vero ſuis / ne vl' mora circũ turri / quę inexpugnabilis eẽt / diu tenerent. vel ducẽ hoſtiũ fortiſſimũ viuũt relinquerẽt / & ignẽ muro ſupponũt: turriſq; inflãmata romani quidẽ exultãtes recedũt quaſi etiã Nigro conſũpto. Ille autẽ in caſtelli ſpecus itimũ ex turri ſaltu dimiſſus euaſit triduoq; poſt / ſociis cũ fletu eum ad ſepulturũ inueſtigantibus / ſeſe oſtendit: gaudioq; inſperato repleuit omnes iudeos tamq̃ dei prouidentia dux eis in poſterum reſeruatus.

perẽpti iudeorũ decẽ milia cum duobus ducibus Iohãne & Silla ſęteris ſaucijs cum nigro fugientibus

¶SCITOPOLIS A ROMANIS recipit præsidium.

¶Vespasianus Antiochiam Syriæ metropolim & tercium inter omnes (quę in Romano sunt orbe) locum tenentē exercitum duxit cui Agrippa & Sephoritæ occurrerunt quibus poscentibus equitum & peditum dedit munitiones/Sephoris enim maxima est galileę ciuitas / Due autem sunt galileę superior & inferior quarum situs dimensio & ciuitates describuntur Galilea semper periculis restitit galilei enim pugnaces sunt ab infancia Galilea quoq; fertilis & populosa vt breuissimus vicus habeat super quindecim milia colonorum Galilea variis arboribus consita abundeq; irrigatur. Samaria quoq; inter iudeam & Galileam/quę natura a Iudea nihil discrepat/Ambę enim fertiles earumq; pecora præter alias lactis abundant vtraq; virtus referta Samariç aūt situs & dimēsio describuntur. Iudea quoq; in cuius medio est ciuitas hierusalē quę a nōnullis vmbilicus terrę appellatur/vndecim sortes quarū' pria hierm regnū est/diuiditur huius descriptionem & dimensionem hic inuenies.

Capitulum tertium.

Vespasianus antiochiā syriç metroli & ciuiz iter oēs/que i romano orbe sūt locū tenētē exercituz duxit cui agrippa & sephoritæ occurrerunt qui bus dedit equtuz & peditum munitionem.

Duplicis galileę situs & descriptio.

Carmelus mōs.

Hyppeon.

Samaria Scitopolis. Hyppenę Gadara.

Galilea inferior

Galilea superior

Galilea sēp belli periculis restitit

pugnacesgalilei

galileę fertilitas

Galilea ppłosa.

vtbreuissimusvicus hēat supra xv. mil. colōrū

Galileavariis arboribus concita

Galilea abunde irrigata.

Galileę longitudo & letitudo.

Sāariç quę iter iudeā & galileāsita est situs & descriptio que natura iudea nihil discrepat ambe. ꝑter alias earū pecora lactis abūdāt: quodq; maximū virtutis atq; opulentię specimē est vtraq; virtus referta ē. His aūt finitimus ē anaathat al's Amathvicus/q etiā borreas appellatur/inqeę limes a septē

ATT Vespasianus antiochiē exercitū ducēs/quę Syriæ metropolis est/magnitudine.ſt mul aliaq; fœlicitate sine dubio tertiū inter oēs/quę i romano orbe sunt/locum obtinēs vbi etiā aduētu suo regē agrippā cū omni manu propria otfenderat prestolari ad ptholomaidē properabat In hac autem ciuitate occurrerūt ei sephorim ciues oppidū galileę colētes. soli mēte pacata qui tā suę salutis puidētia soliciti q̄ romanorū virtū gnari etiā/priusq̄ Vespasianus veniret/Cestio gallo fidē dederant dextrasq; iunxerant & præsidiū militare susceperāt. Itaq; & benignissime duce susceptо alacri animo etiā cōtra gentiles suos auxilia promiserant. Quibus interim Vespasianus tutionis causa poscentibus equitum peditumq; tantum numerum tradidit quantum obstare posse arbitrabatur incursibus: si quid iudei cōmouere tutassent. Non enim minimū esse videbatur futuri belli periculum auferri ciuitatem sephorim Galileę maximam & in loco conditam tutissimo totiusq; gentis futuram præsidio. ¶Duę sūt autem Galileę/quę superior & inferior appellantur/Easq; phœnice & Syria cingunt. Discernit vero ab occidente Ptholomais territorij sui finibus quondam & galileorum nunc autem mons tyriorum carmelus cui coniuncta Gabaa ciuitas Hypeon. hoc est equitum / quæ sic appellatur/ex eo q̄ equites ab Herode rege dimissi coloni eo deducebant a meridie autem Samaritis scytopolis vsq; ad flumen iordanem ab oriente vero Ieppa alias Hyppene & gaddaris. Sed & gaulanitide diffinitur: quæ etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem tractus eius. Tyro itemq; tynorum finibus terminatur. ¶Inferioris quoq; galileę fines q̄ longi sunt ex tyberiade vsq; ad zabulon cui vicina est in locis maritimis Ptholomēsiū ciuitas propaganturlatitudine autē patent ex vico Zalochy. alias Zaloch qui in magno campo situs est vsq; ad bersaben. Vnde etiam superioris galileæ latitudo incipit vsq; ad bacavicum qui terram dirimit tyriorum. Longitudo vero eius a Thella vico iordani proximo vsq; ad berothe tenditur. ¶Sed cum tanta sunt vtraq; magnitudine tantisq; alienis gentibus cincte: semper tamen oibus belli periculis restiterunt. Nam & pugnaces sunt ab infantia galilei & omni tempore plurimi: neq; formido vnq̄ vicos eorum aut pœnuria regiones illas occupauit quoniam totę opimę & fertiles sunt omniumq; generum arboribus consite: vt etiam minime agricolandi studiosos vbertate sui prouocent Deniq; excultę sunt ab icolis totę: nec pars vlla est earum ociosa. Cum & ciuitates ibi crebrę sunt & vbiq; multitudine vicorum propter opulentiam populosa vt qui sit breuissimus supra quindecim mllia colonorum habeat: prorsus vt si quis etiam magnitudine minorem galileam dixerit q̄ trans flumē regionem: viribustamen eam pertulerit: Hec enim omnis est in opere assidueq; fructuum ferax vt illa quę trans flumen est licet multo maior sit pleraq; tamē aspera atq; deserta est: & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Galileę vero mollicies & ingenium fructuosum campos habet cum variis arboribus consitos: tunc maxime oliuetis & vineis & palmetis exultos. ¶Irrigatur autem abunde montanis torrentibus aut fontibus aquę perennis. Quotiens illi syrio estuante defecerint. Et longitudo quidem eius a macheronte in pellam: latitudo vero a phisodelphia vsq; ad iordanem. Et pella quidem (quam supra diximus/septemtrionalis eius tractus: occiduus vero iordanis meridiana autem moabites regio terminat. Ab oriente autem arabia selbonttide. necnon & philadelphia itēq; gerasidis clauditur. ¶Samariēsis aūt regio iudeā quidem & galileā sita est. Incipiēs eni a vico in planicie posito cui nomen est gennaye alias Genea i acrabathenā desinit Toparchā sed natura nichilab iudea discrepat. Nā & vtreq; mōtuose sunt & campestres agroq; colendo molles atq; opimę: necnon & arboribus plenebomisq; tā siluestribus quā mansuetis abundant. eo q̄ sint natureę aridę imbriūq; satis habent. Dulces autem pereas multimodis aquę sunt boniq; graminis copia: referta ē. His aūt finitimus ē anaathat al's Amathvicus/q etiā borreas appellatur/inqeę limes a septē

trione. Meridiana vero pars eius ſi in longitudine metitare adiacenti vico arabum finibus termina-
tur cui nomẽ iordane. ¶ Et iudeę latitudo ex iordane flumine vſq; ad iopen explicatur. Media ve-
ro ciuitas eius eſt hieroſolima Vnde quidem nonſine rãtione vmbilicum eius terrę id opidum voca-
uerunt. Sed nec maritimis quidem iudea deliciis caret: a ptholomaida vſq; locis extenta maritimis
¶ In vndecim autem ſortes diuiſa eſt. Quarum prima eſt regnum quod obtinet hieroſolimorum ci-
uitas: prę cęteris inter omnes accolas eminens veluti caput in corpore: Aliis quoq; poſt hanc tophar
thię ſunt diſtributę. Cophna eſt ſecunda & poſteaaccabatam deinde taphna alias Thanna & lydda
itemq; amineus alias Ammaus & pelle & Idumea & agada alias ẽgade & herodium & hiericus poſt
quas Iamnia & Ioppe finitimis preſunt & preter hanc gamalitica & gaulanitis & bachanea & traconi
tidis: quę etiam regni agrippę ſunt partes. Eadem vero terra incipiens ex monte libano & fõtibus ior
danis vſq; ad tyberiadi proximum lacum latitudine panditur Ex vico autem qui appellatur Arphas
& qui ad iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis iudeis & vna ſyriſq; permixtis.
De iudea quidem & quibus eſſet cincta regionibus q̃ maxime potui breuiter expoſui.

Iudeę latitudo i cuiusmedio ẽ ci uitas hieri; quę a nõnullis vmbi licus terrę appel latur.

¶ Ioſephus contra ſephorim impetum faciens magnum in Iudea bellum accendit infirmior: inuentus Sephoritis: Romani namq; continue agros depopulãtur: & interfectis pugnantibus imbel-
les ad ſeruitutem redigebant. Galilea quoq; tunc igne plena erat & ſanguine. Tytus vero de Alexandria cum exercituveniens patrem in ptholomaide inuenit. Romanorum autem exercituum ſub veſpaſia-
no & Tyto numerus & ordo declaratur. Antiochi quoq; & Agrippę & Soemi & Malchi arabię re-
gis: Laudatur Romanorum prudentia qui ſeruos in militia etiam pacis tempore inſtruebant. Medita
tio namq; eorum nichil a contentione differt. Camporum vbi caſtra ponebant deſcriptio: Fabrorum
quoq; multitudo exercitum ſequebatur. Machineq; eorum in promptu ſunt portę in caſtris vici & ta
lis eſt tabernaculorum ordinatio vt repentina videatur eſſe ciuitas ibi locus cenæ & prandij atq; ſom
ni buccine enim tempus vigilandi ſignificant & dormiendi. Sicq; ad inuicem principes ordinantur
vt ſummus ſignum donat & precepta ſubiectis proferenda. Tubę quoq; ſonus quid agere debeant
milites inſtruit. Caſtraq; recedentes incendunt ordinateq; incedunt & recedunt pedites vtroq; latere
ſicas ferunt: ſiniſtra tamen longiore dextra pedites vero duces cuſtodes cum armis viaticum triduí
portant vt parum interſit inter onuſta iumenta & pedites Equitum vide arma Agmen autem cui ſors
accedit ſemper antecedit. Omnia enim cõſulte faciunt ideo raro peccant legis non ſolum deſertiões
ſed minimę negligentię capite plectuntur Termini inſuper Romani imperij ponuntur.

¶ Capitulum quartum:

QVod autem veſpaſianus miſerat auxilium ſephoritis. hoc eũ equites mille. ſexq; milia pe-
ditum placido eos regente Chiliarcho caſtris in magno campo poſitis bifariam diuidun-
tur: & pedites quidem in ciuitate ipſius tuende cauſa: equitatus vero in caſtello degebat
Vtriq; autem aſſidue prodeundo & circa eam regionem loca omnia curſando magnis in-
commodis Ioſephum: eiuſq; ſocios quamuis quietos afficiebant: & præterea ciuitates extrinſecus
depredabantur quorumq; conatus ſi quando excurrendi habuiſſent fiduciam repellebant. ¶ Sed
Ioſephus quidem aduerſus ciuitatem impetum fecit ſperans eam poſſe capere: quam ipſe anteq̃ aga
lileis deſiſteret ita muris cinxerat: vt Romanis quoq; eſſet inuicta. Vnde etiam de ſpe decidit: cum &
vi & ſuaſu infirmior ſephoritis fuiſſet inuentus. Magiſq; in iudea bellum accendit. oRmanis inſidi-
as indigne ferentibus & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione ceſſantibus ſed paſ
ſim diripientibus quicquid rerum in his reperiſſent. Qui tamen cum mortem pugnantibus ſemper
inferrent imbelles ad ſeruitium capiebant. ¶ Ignisvero & ſanguis galileam totam repleuerat: Neq;
quiſq̃ expers eius acerbitatis aut cladis eratvnã ſalutis ſpem habebant in ciuitatibus fugienies. quas
Ioſephus murorum ambitu communierat. ¶ Tytus autem Alexandriam tranmiſſus ex Achaya.
Cicius q̃ ſperabat per hyemen manum quidem militum cuius cauſa directus fuerat ſuſcepit compe
dioſoq; vſus itinere. mature ad Ptholomaidam peruenit. Cumq; ibi patrem ſuum reperiſſet. Duo-
bus quæ ille ſecum habebat agminibus Erant autem nobiliſſimę quinta & decima legiones Iun-
xit etiam quam ipſe ab duxit quintamdecimam. Eas autem ſequebantur etiã decem & octo cohor
tes. Quibus acceſſerunt ex Cæſarea quinq; vnaq;que ala equitum: alę quinq; Syrorum itidem equi
tum. Decem autem cohortum ſingulę mille pedites habebant. In cæteris vero tredecim ſecenti
pedites: & centeni viceni equites erant. Satis autem Auxiliorum etiam a regibus congregatum eſt
¶ Antiochus enim: & Agrippa: & Soemus bina milia peditum. Et Sagittarios equites mille præ-
buerunt. Cum Arabiæ quoq; rex malchus prætermilia quinq; peditum equites mille miſiſſet quo-
rum maior pars erant: Sagittarij: vt tota manus computata cum regijs decem milia circiter pedi-
tum equitum colligeret: præter colones qui plurimi ſequebãtur & meditationi bellicę aſſueti nihil

Exercitusveſpa ſiãiordo i ſepho ri g mltum ioſe phum & ſocios vexabant.

Ioſephus cõtra ſephori ipetũ facies magnũ in iudeabellũ accẽ dit ifirmior iuẽ tus ſophoritis. Tytus citius ex alexadria cũ ex ercituveniẽs pa trẽ i ptholomai de inuenit.

Antiochi agrip pę & Soemi exercitus & malchi Arabiæ regis.

a pugnacissimis aberant/q; tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent belli autem pericula cum ipsis experirentur. & neq; peritia neq; viribus a quo9 nisi a dominis vinceretur.

Laudat romão-rũ prudẽtia qui seruos in militia instruebãt etiam pacis tempore.

¶ Qua quidem in re nimis ammirandam qui existimauerit Romanorum prouidentiam ita seruos instituentium: vt non solum vitę ministerio. Sed etiam belli necessitatibus vtiles sint. Quod si quis eorum aliam quoq; respexerit militię disciplinam profecto cognoscet tantum eos imperium non fortunę munere: sed propria virtute quesisse. Armis enim vti non ex bello ceperunt. neq; solum / si necesse sit / manus mouent cum in pacis ocio cessauerint: sed veluti armis natura coherentes nullas exercitationis inducias nec tempora præstolantur.

Rõanoꝝ meditatio nõ differta vera cõtẽtione.

Meditationes autem eorum nihil a vera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisq; omnibus armis tamq̃ in procinctu positus exercetur: quo etiam facillime prælia tolerant. Necenim vel ordo neglectos eos a consueta dispositione dispergit: neq; mœtus aut sumptus remouet: aut lassitudo. Vnde sequitur vt semper superent quo non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit siquis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine: contraq; prelia meditationes essecum sanguine. Nec enim cursu capi sunt hostibus faciles: sed quocunq; in hostilem terram irruperunt ante castrorum munitionem nunq̃ prælium sumunt. Quę quidem non leui operæ neq; in ęquo loco erigunt: nec omnes inordinate describunt: sed / siquidem inequale solum fuerit / contemplantur.

Romani maxie in militia exercitati:

Cãpoꝝ vbi castra metãt rõani descriptio

Quattuor vero angulis eorum dimensio designantur. Nam & fabrorum multitudo & ferramentorum copia / quæ vsus extructionis popposcerit / sequuntur exercitum. Et interior quidem castrorum pars tabernaculis distribuitur ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert. Ordinatis etiam turribus pari spacio dispositis.

Fabroꝝ multitudo Romanorũ sequũt exercitũ

Quarum interualla telis atq; balistis aliisq; machinis saxa intorquentibus. Omnibusq; instrumentis missili-um complent. Vt cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte quatuor portas edificant: tam iumentis aditu faciles quam ipsis si quis vrgeat intro currentibus latas.

machinę rõano rũ i prõptu sunt

In tus aũt castra vici spaciis interpositis dirimunt: mediaq; tectorum tabernacula collocant: & inter hæc ducis maxime diuũ templo simillimum prorsus vt quasi repentina ciuitas quædam existat. Forumq; & opificum stationes. Et sedes militum primatibus ordinumq; principibus vbi / si qua sit inter alios ambiguitas / indicent. Ipse vero ambitus & omnia quæ in eo sunt multitudine simul: & scientia fabricantium opinione citius communitur. Quia / si res vrgeat / fossa extrinsecus cingitur deprælsa cubitis quattuor. pariq; spacio lata. Armis autem sepți per contubernia cum decore atq; ocio in tentoriis agunt. Omnia quæ ab his ordinate etiam alia cauteq; per contubernia experiuntur ve uti si lingno aqua ve opus sit aut frumento. Hic enim cena vel prandium cum voluerit in potestate cuiusq; est

Quattuor portæ Vici in castris.

Tabernaculorũ ordiatio vt videatur ciuitas.

Simul autem somnus est omnibus. & excubias & vigilandi tempora buccinę significant. neq; enim est omnino quicq̃ quod sine edito geratur. ¶ Mane autem principes quidem ad centuriones illiuero ad Chyliarchum conueniunt salutatum. Cum quibus ad summum omnium ducem vniuersi ordinum principes. Ille autem his signum dat aliaq; ex more precepta: proferenda subiectis. Quę quidem etiam cum in acie sunt agentes citius parent: vt si res exigat incursibus eius: itemq; reuocationibus vniuersi pariter obsecundẽt. ¶ Cum autem castris egrediendum est: tuba indiciũ facit nemo q; ociosus est sed vel solo nutu moniti tabernacula colligunt: omniaq; ad profectionem instruũt. Deinde iterum tuba vt sint parati significat. Illi autem / cum mulos & iumenta sarcinis ornauerint velut in cursili certamine signum expectant. Castra vero incendunt: & q; sibi alia munire sit facile: & ne quãdo hostibus eadem vsui sint. Attamen tertio quoq; tubæ signo indicant vt exeatur vrgendo aliqua ex causa morantes. ne quis ordinem deserat dextraq; ducis preco astans ter / si ad bellum parati sint voce / patria percunctatur. Illiq; totiens alacri & magna voce paratos esse respondent interrogantiq; pręueniunt & marcio quidem repleti spiritu cum clamore dextras erigunt. Deinde ociose & cum omni decore / progredientes ambulant: suum quisq; ordinem velut in bello custodiens.

Locus cenę prãdi / & somni intẽtoriis.

Ordo principũ quoꝝ sũmus signũdabat & ꝑcepta proferenda subiectis.

Castra recedentes incẽdũt

Modus recedẽdi & incedẽdi.

¶ Pedites autẽ toracibus & galileis sepți & ex vtroq; latere sicas ferentes. Leuus autem gladius multo est longior cũ dexter mensuram palmæ non excedat. Qui vero ducem stipant lecti pedes scuta & lanceas portãt cetera manus hastas & clipeos longos seramq; & corbem & sarculam: & securim. Necnon habenam & falcem & catenam triduiq; viaticum vt parum interfit inter onusta iumenta & pedites.

peditesvtroq; latere sicas ferũtsinistra longiore dextra.

¶ Equitibus autem ad dexteram gladius longior est & contus in manu: transuersusq; ad equi latus clipeus terq; super pharetram vel amplius dependent lata cuspide iacula: nihil ab hastis magnitudine differẽtia. Calcaribus vero & torachas peditibus similes hñt nullo q; armorũ genere discrepãt & in his equitũ lecti q; circũ ducẽ morãtur. ¶ Agmẽ aũt semper cui sorte id obtigerit antecedit. Talia quidem sunt Romanorũ itinera & mãsiões: itemq; armorum varietas Nihil vero nec in ꝑlijs in consultũ aut subitum agunt. sed omnia semper secuntur facta sentẽtia opusq; abhibetur ante decretis. Vñ aut minime peccãt: aut si peccauerunt facilis est errati correctio. Fortunę autẽ successibus meliores cõsiliorũ etiã

Equitum arma

Agmen semper cui sors accidit / antecedit.

ſi aliter ſucceſſerint/arbitrantur euentus quaſi bonum quidem fortuitum illiciat vt diuina prouidentia non eſt credatur quę vero ante cogitata fuerint/etiam ſi aduerſus caſus exceperit/bene iam meditatos exibeant ad cauendum:ne idem rurſus eueniat. Et bonorum quidem fortuitorum nō is auctor ſit/cui cōtigerint/triſtiū totū vero qđ inoxis acciderit/ſaltem qđ rectum cōſiliū cœperit videatur eſſe ſolatio. ¶ Armorum quidem exercitatione comparant: vt non modo corpora ſed animi quoq; militum fortiores ſint. Maior autem illis eſt ex timorediligentia. Iamq; legis apud eos non deſertores ſolum verum etiam minimę negligentię capitales ſunt duceſq; magis q̄ leges ipſe terribiles. iamq; bonos honorando redimunt:ne in coherſendis noxijs ſint crudeles. Tanto autem obſequio rectoribus parēt & vt in pace ornamento ſint & in acie corpus vnum totius conſpiciatur exercitus. ¶ Sic eorum copulati ſunt ordines ita circum duces ſunt mobiles. & acutis auribus ad precepta oculiſq; ad ſigna. & ad opera manibus. Vnde facere quidem ſemper ſtrennui ſunt pati vero tardiſſimi. Nec ē vbi præliantes aut multitudinem hoſtium aut conſiliaſenſere ducum:aut difficultatem regiouum. Sed ne fortunæ quidem ſuccubuerunt. Nam & eam certiorem eſſe putant victoriam. Quorum igitur actus ex conſilijs iſiplūt deliberātes. adeo ſtrenuus paret exercitus Quid mirū ſi eufrates ab oriēte & occeanus ab occidente. itemq; a meridiano tractu lybię fertiliſſima regio a ſeptentrione rhenus & hyſter ſunt imperij limites cum minorem eſſe poſſidentibus poſſeſſionem recte quis dixerit. ¶ Hæc ergo proſecutus ſum non tam propoſito laudandi Romanos q̄ ſolacio deuictorum. & vt nouarum rerum cupidos deterrerem. Fortaſſe autem ad experientiam proderunt bonarum artium ſtudioſis: romanę inſtituta militię neſcientibus. Redeo tamen vnde digreſſus ſum.

legis nō ſolū de ſerriōes ſed minimę negligētię capite plectunt ordiatio militū.

Rōani ipſi ſmi. cā ,ppt quā apd ꝓdixerit auctor de romanis.

¶ GALILEA a Romanis inuaditur.

¶ Veſpaſiano cum tyto filio in ptholomaide excitū ordinate placidus ab eis miſſus galileam inuadit maxima interēpta multitudine deinde in Iotapata impetū facit quē iothapatā cōgreſſi recipiunt & eius exercitū ſeptē occiſis multiſq; ſauciatis i fugā verterēt veſpaſianus vero ordiato exercitu ex ptholomaide ,pficiſcit in galileā auxiliatores quoq;/qui leuius armati eſſēt/& ſagittarios perire iuſſit ad repētinos incurſus hoſtiū cohibendos &c Qui in finibus galileę caſtra mœtatus milites vna cohibebat ordinādo exercitū & galileorū expectā do penitētiā Ioſephus vero ,ppe ſephori caſtra poſuit ſz añq̄ hoſtes oino cōſpicerēt ſuis fugiētibus ipe cū paucis relictis fugit i tyberiadē veſpaſianus āt gada rēſiū ciuitatē prio ipetu capit & cūctis ēt puberibus occiſis/ipſā cū vicis icendit Ioſephus/itaq; magis mori eligēs q̄ patriā ,pdere hieroſolimis fideliter de rebus in galilea geſtis reſcribit vt/ſi fœdus cū Romanis placeret/cito mādarēt:aut ſi bellādū dignū eſſet mitterēt exercitū Veſpaſianus aūt Iotapatā excidere cupiēs/qui mōtuoſū iter aſperūq; coequarēt imiſit.

¶ Capitulum quintum.

Veſpaſiano cuꝫ filio tyto i ptholomaide exercitū ordināte placidus iuadēs galileā maximā ite rimitmltitudinē & deide i iothapathāipetūfecit quē Iothapatēi recipiūt & eius exercitū ſeptem occiſis mltis in fugā verterunt. hecathōtarthię

VEſpaſianus quidēvna cū filio ſuo tito in ptolomaide interim degēs ordinabat exercitū. At vero galileā perſuaſerat placidus. vbi maximam eorum/quos comprehendiſſet multitudinē interemit. Hęc autē fuit galileorū imbellior turba aimiſq; deficiēs pugnaciſſimos aūt vidit ſēper i ciuitates cōfugere quas Ioſephus cōmuni erat in ſotopata/quę omniū tutiſſima erat/impetū vertit:exiſtimans eā repentino agreſſu captū iri magnāq; & ſibi ex ea re apud alios rectores gloriā cōparādā & illis commodum ad reliqua maturius explicāda. quaſi metu ceſſuris alijs ciuitatibus/ſi quę validiſſima eſſet occupatā vidiſſēt. Mltū tñ opinione deceptus eſt. Iotapateni enim / cum eius impetum pręſēſiſſēt prope ciuitatem aduenientem excipiunt congreſſiq; cum romanis ex improuiſo plurimi & ad pugnā parati necnon & alacres/quippe vt pro ſalute patrię itemq; coniugum liberorumq; dimicantes / in fugam eos vertunt. multoſq; ſauciant/ſeptem ſolum interfectis/quia neq; ſolū inordinate pugna diſceſſerunt ſeptiſq; vndiq; corporibus leuiter fuerant vulnerati cum iudei quoq; magis eminus iaculari. q̄ manus conſerere iermes cum armatis conſiderent. Ex ipſis autem iudeis tres ceciderūt: paucis p̄terea ſauciatis. Placidus tamen q̄ impetu ciuium languidior inuentus eſſet auffugit. ¶ Veſpaſianus vero ipſe galileam cupiens inuadere ex ptholomaide proficiſcitur: ordinato militum itinere/ſicut romani conſueuerunt/Auxiliatores enim qui leuius armati eſſent/itemq; ſagittarios preire iuſſit ad repentinos incurſus hoſtium cohibendos: & vt ſuſpectas atq; oportunas ſiluas inſidijs ſcrutarentur Cū quibus erat etiam romanorum armata portio equites pediteſq;. Eos aūt ſequebātur de ſingulis hec athontarchijs deni equites & pedites armaturam ſuam ferentes: menſuraſq; caſtrorum. Poſt hos ſtratores viarum ibant qui aggeris maligna corrigerent. ac deuia complanarent: ſiluaſq; obſtātes preciderent: ne perplex itinere fatigaretur exercitus. Deinde ſuas itemq; ſubiectorum ſibi tectorum ſarcinas & tuitionis cauſa multos. cum his equites ordinauit. Poſt quos ipſe veniebat. lectos pedites equiteſq; necnon & lancearios ſecum ducens: equitumq; p̄terea ſuorum agmine comitatus.

Stratores viarū veſpaſiāi locus in exercitu & cuſtodia

De singulis autem turmis proprios centum & viginti equites deputatos habebat. Hos sequebantur D
qui expugnandis ciuitatibus machinas & cętera tormenta portarent. Deinde rectores item; prefecti cohortibus chiliarchi stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia / quæ omnibus
apud Romanos agminibus præest / q; & vniuersarum auium regnum habet & validissima / Itaq;
Machinarij. Chiliarchi. illam & principatus insignia putant omnia; victoriæ quoscunq; bello petierint. Sacras vero signorum
Aglæ auiũ regia romanoꝝ signũ Sacræ signo effigies. cornicines. effigies itidem sequebantur cornicines & post eosacies in latitudine sensis digesta militibus hisq; ad-
herebat ex more quidam ethacontarchus disciplinæ atq; ordine custos. Serui autem singulorũ agmi
Serui agminum aduehementes militũ sarcinas. num cincti cum peditibus erant multis alijsq; iumentis aduehentes militum sarcinas. Omnium vero
agminum postrema erat centenaria multitudo eamq; armorum coactores sequebantur armati pe-
dites. equitumq; non pauci. Itaq; peracto itinere vespasianus cum omni exercitu ad fines galileæ pue
nit: ibiq; positis castris quamuis promptos ad bellum milites continebat vna & ostendendo exerci-
tum / qui alias quo hostes metu perculerat / spaciumq; idulgendo pœnitudinis / si quis ante prælium
voluntatem mutaret / Nihilominus autem murorum instruebat obsidium Ita q; multos quidme rebel
liones fugere vel solus fecit ducis aspectus mœtum vero vniuersis incussit. Iosephus enim eiusq; so-
cij qui non longe a Sephorym castra posuerant. Vbi bellum appropinquare cognouerunt. Et iam Eg
iamq; romanos secum prælio congressuros: non modo ante pugnam. Sed anteq̃ hostes omnino com c.v
spicerent fuga disiecti sunt. Cũ paucis autem relictis Iosephus vbi se animaduertit neq; ad excipiẽdos ix.
hostes sufficientem manum habere iudeorum animos considisse ac si fides his haberetur. pleroſq; li
benter ad hostes defectum ire. iam cum quidem omni bello quia sœbat: quam longissime autem peri
culis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant / in tyberiada confugit. ¶ Vespasianus autez e.l
Gadarã ciuitas. prio ipętu euersa. gadarensium ciuitatem aggressus primo impetu capit. q; eam pugnaci multitudine vacuam reperit. c.v
sed. Deinde hinc transgressus interius cunctos etiam puberes interficit: cum Romanos odio gentis & ix.
cladis memoria / quam petulerat Cestius / nullius etatis misericordia cõmoueret. Incendit autem non h
solum ciuitatem. Sed etiam omnes circum vicos & municipia quædam pœnitus desolata nonnulla
vero quorum habitatores ipse cœpisset. ¶ Iosephus autem / quam tuitionis coaptauerat ciuitatem /
Ipse mœtu repleuit. Nam tyberienses nunq̃ eum nisi de omni bello desperasset / fugam in versum ire
credebant. Neq; in hoc eos volũtatis eius fallebat opinio. videbat enim res rudeorum quorsum eus
derent vnamq; illos viam salutis habere si propositum mulauissent. Ipse vero / quamuis sibi speraret
a Romanis veniam tribuendam / mori tamen sæpe voluisset. q̃ / prodita patria / cum dedecore animi
stirationis sibi credite apud illos fœliciter agere a quibus fuerat missus. Decreuit igitur hierosolimam E
primatibus quemadmodum sese haberentes cum fide perscribere / ne vel nimis extollendo vires ho- ca
stium timiditatis postmodum argueretur: vel minus aliquid nũciando fortasse cœpti. etiam pœni-
tenteslad ferociam reuocaret / atq; si fœdus eis placeret / cito rescriberent: aut si bellandum esset dignũ
contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidẽ / hac epl'a scripta / mature dirigit qui in hierosolimã
litteras ferret. ¶ Vespasianus aũt iotapatam exscindere cupiens / sñ in eã plurimos hostiũ refugisse co
gnouerat / & præterea validissimũ hoc eorum esse receptaculũ / præmittit pedites cũ equitibus qui mõ
tanũ iter coequarent. saxis asperũ ac peditibus quoq; difficile: omnino vero equitibus inimicũ. Et hoc
quidem qua triduo fecere / quod iussum est / lataq; peruerunt exercitui viam.

¶ IOTHAPATHA Galileę ciuitas vigesimo primo Maij a vespasiano obsessa est & qua
dragesimo septimo / qui & Kalendarum Iulij / expugnata.

¶ Iosephus in Iotapatam ex Tyberiade veniens abiectorum spiritus erigit quod Vespasianus
cognoscens / hoc quodam transfuga ei nunciante / placidum statim misit: ciuitatemq; iubet circumual-
lare quem sequenti die cum toto exercitu secutus est quem videntes Romani perturbãtur. sed ea res
in salutis desperationem fecit audaciores. Iosephus namq; contra iudeos magnum fecit & quantum
Iudeos desperatio tantum Romanos pudor incendebat multis hinc & inde occisis & sauciatis. Iota-
patani vero / Romanis diebus quinq; ab aggressionen on cessantibus / hostium vires non formidabant F
Vespasianus autem & cum natura loci simul & iudeorum audacia certandum putans / aduocatis re-
ctoribus / aggregerem / qua parte murus facilis erat accessui / fieri mandauit quibus iudei operantibus
maximum faciebant impedimentum: sed contra eos machinas iussit applicari. Iosephus quoq; erecto
aggere / conuocatis fabris / murum iubet altius extolli & contra iacula bouum coria fustibus extẽdi mu
rusq; ad viginti cubitorum altitudinem est erectus

Capitulum sextum. E.

Iosephũ venisse i iotapata quod transfuga vespa no nũciãte stati

VInto autem die / qui maij mensis vicesimus & primus erat: prior. Iosephus in Iotapata ca
ex Tyberiade venit: abiectosq; iudeorum spiritus erigit. Cum vero transitum eius vespasi-
ano quidã transfuga nunciasset. vtq; mox ciuitatẽ peteret incitaret. veluti cũ ea totã iudeã
capere posset / si Iosephũ subiugasset / hoc ille nuncio proxima fœlicitate percepto dei pui

dentia factum ratus.vt qui hostium prudentissimus videretur vltro se etiam in custodiam traderet: voluntariam/statim quidem cum equitibus mille placidum mittit: vnaq; decutionem primum ebuciu; tam manu q̃ prudentia virum insignem circumuallare ciuitatem iussit. nec clam inde Iosephus elaberetur. Postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur: & post meridiem vsq; adeo itinere a Iotapatam peruenit. abductoq; in septemtrionalem eius partem exercitu: in quondam tumulo castra ponit distãte ab oppido stadijs septem. Cõsulto autem q̃ maxime conspici ab hostibus affectabat. vt viso attoniti turbarentur. Quod etiam factum est. Eosq; tantus stupor inuasit: vt muros egredi nullus auderet. At romanos quotidie ambulando fatigatos ciuitatem aggredi statim piguit. Ob eandem causam duplici acie circumdato oppido tertio extrinsecus agmen equitum posuerunt omnes Iudeis exitus obstruentes. Sed ea res illos in salutis desperationem audaciores effecit q; pe in bello nichil est necessitate pugnacius. Itaq; postridie impetu in muros facto: iudei primo quidem locis suis manentes/Romanis castra ante muros habentibus/resistebant. Posteaverò quam vespasianus sagittarios & fundibulares alias fundibulatores omnemq; iaculorum multitudinem adhibitam missilibus in eos vti permisit. atq; ipse cum peditibus in aduersum collem/vnde murus inexpugnabilis erat/niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus & cum eo cuncta iudeorum multitudo prosiluit omnesq; in romanos pariter irruentes procul a muris eos deterruerunt multa manu simul & audacia patrando facinora neq; minora tamen patiebantur q̃ faciebant. Nam quantum ipsos salutis desperatio tantum pudor incendebat romanos. Et hos quidem peritia cum fortitudine: illos autem dulce iracundia ferocitas armabat. Deniq; cum toto die pugnatum fuisset. prælium nox dirimit. In quo romanorum plurimis sauciatis tredecim interfecti sunt. Iudeorum autem cum sexenti essent vulnerati septem & decem ceciderunt: nichiloq; minus postridie romanis iterum irruentibus occurrũt multoq; fortius restiterunt. ex eo fiduciam nacti. q; eos pridie præter spem sustinuerant. Sed eos quoq; pugnaciores reperti sunt q; eorum iracundiam pudor incenderat: vinci credentium nisi citovicissẽt. Itaq; per dies quinq; romanis minime ab aggressione cessantibus. etiam Iotapatanorum excursus augebantur. muriq; fortius oppugnabantur: & neq; iudei vires hostium formidabant neq; romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. ¶ Etenim Iotapata paulominus in rupes est tota. ex alijs quidem partibus vndiq; vallibus immensis præceps: vt earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab vna vero tantum boreę parte adiri potest vbi per transuersum lacus desinẽs montis edificata est. Quod quidem ipsum Iosephus muro ciuitatis fuerat amplexus quo inaccessa esset in hostibus superiora cacumina. Alijs vero circum montibus tecta/priusq; in eam peruenirẽt/nullo poterat conspici. Iotapata autem sic erat communita. ¶ Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans & cum audacia iudeorum incipere obsidionem alacriter studuit. Aduocatisq; rectoribus sibi subditis de agressu deliberabant. Cumq; aggerem fieri placuisset/q̃ parte murus facilis erat accessui/totum ad comparandam materiam misit exercitum. Oppidoq; propinq; mõtibus excisis: magnaq; vi lignorum & lapidum congregata: scutisq; minoribus siue ancillibus ad vitãda iacula desuper missa pervalles dispositis/sub eorum defensione aggerem construebant. nulla autem vel minora noxa telorum quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes: sine intermissione suppeditabant. Cunctisq; trifariam distributis: nullus erat ocios⁹. At iudei super eorum tegmina saxa ingentia. & omne telorum genus curabant immittere. Quæ licet minime penetrarent: magnus tamen strepitus & horribile impedimentum erant operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis/erant autem omnes centum quinquaginta alias sexaginta. in eos/qui super murum astarent/iussit tela contendit. Simulq; ex bastilis lanceæ procurrebant saxaq; tormentis ingentia mittebantur. igniq; & sagittarum frequentissima multitudo quæ non solum murum sed etiam totũ intra iactum earum spacium iudeis inaccessum fecerũt. Arabum enim sagittariorũ manus & iaculatores. itemq; fundibulatores omnes & machinę telis operabãtur. Neq; tamen his iudei ne desupervlciscerentur/quieti erãt sed excurrendo per cuneos more latronum tegmina operantium dissipabant. nudatosq; feriebant: vel/si quando illi cessissent/aggerem dissipabat. vallorumq; munimenta cum ancillibus igni tradebant. donec Vespasianus cognito huius incommodi causam ex distributione operum contigisse. q; interiecta spacis iudeis locum aggrediendi præberent/adunauit tegmina. Coniunctisq; viribus pariter obreptiones hostium prępeditę sunt. ¶ Erecto autez promemodum aggere. paulocq; minus æquato propugnaculis indignum esse ratus Iosephus nichil cõtra moliri/quod oppido saluti foret/conuocat fabros. murum altius iubet extolli. Cum illi iam multis obstantibus iaculis minime edificare posse firmarent. hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bonum coria extendi pręcepit/quę missos tormentis lapides sinuata susciperent/quibusq; repulsa tela cętera dilaberẽtur/& ignis humore langueſceret/His autem fabro⁹

placidu; mittit. & circũuallare iubet citatẽ & sequẽti die cũtoto exercitu sequitur.

iudei viso romanorũ exercitu/p turbantur. &c.

Nihil i bello pugnatius necessitate.

Iosephus maximũ cõtra romanos ipetũ fecit q̃ tũ ei dispatio iudeos tñ pudor romãos icendebat mꝰtis extra q; parte sauciatis & occisis.

Quinq; diebus romãis ab agressiõe nõ cessantibus Iotapatani hostiũ vires non formidabãt &c.

Vespasiani cõsilij q; cũ loci natura pugnandũ sit aggerẽ/q̃ pte murus facilis erat accessui/fieri mandauit iudei vero horribile operãtibus ipedimẽtũ faciebãt cõtra quos machinas iussit applicari.

iudeorum diligẽtia in ipediẽdo romanos.

Iosephus erecto aggere murum cõuocatis fabris iubet altius/extolli & cõtra iacula bañ coria su-

appoſitis. illi murum die noctuq; operando adviginti cubitorum altitudinem erexerunt crebris etiã turribus in eo conſtructis. pinnis q; validiſſimis aptatis. Quę quidem res romanis iam intra ciuitatẽ ſe eſſe credentibus magnum ſomnium comparauit: tam Ioſephi mollitione q̃ oppidanorum obſtinatione perterritis.

dibus extẽdi & mutusad. xv. cubitorũ altitudinem eſt erectus

¶ Veſpaſianus hoſtiũ audacia & calliditate irritatus ciuitatẽ obſidere ſtatuit vt rerum inopia eã reddere cogerentur. Iudeiverò frumenti copiã hñtes ſalis & pœnuriã paciebãtur. Ideo ioſephus potus menſurã miniſtrabat quod eis ampliorẽ mouebat cupiditatẽ. Ipſe aũt caute veſtimenta aquis diuerſa p muros ſuſpẽdere iuſſit ex quo romanis meror ſimul & timor fuit cũ tãtũ aquę viderent eos ludibrio cõſumere quos potu indigere credebãt. Dux itaq; belli quia pœnuria ciuitatẽ capere nõ poſſet iterũ arma parat. Ioſephus aũt ꝓ victualibus habendis p quandã deuiam vallẽ vicinis iudeis nuncios miſit mandãs eorũ terga ſub canum ſimilitudine regi velleribus: Ioſephus vero tũc cum obtimatibus de fuga tractabat multa allegãs ad ſui tuitionẽ: ipſe tamẽ (pueris ſenibus & mulieribus cũ infãtulis pedes eius ſtendo ãplexis eũ p̃cantibus) cõi ciuitatis armatus deſperatiõe manere ſtatuit. Qui & tũc magnũ cõtra romanos fecit ipetũ. Vndeveſpaſianus militibus cõfuſis fugereq; paratis impetum p̃cepit declinare nichil deſperatis fortius eſſe affirmans. ¶ Capitulum ſeptimum.

Veſpaſianus hoſtiuz audacia & calliditate irritatus citatẽ obſidere ſtatuit vt rerũ inopia cogerẽtur reddere.

AT Veſpaſianus & calliditate cõſilij & hoſtiũ audacia magis irritabatur quẽ (recepta ex munitione fiducia) romanos vltro incurſabãt inq; dies ſingulos p̃lia cateruatim. & cuiuſcũq; modi latrocinales doli: & eorũ quę (caſus obtuliſſet rapinę aliorũ (aliorũq; incẽdia fiebãt: donec veſpaſianus (retento a pugna milite) ſtatuit obſidere ciuitatem: vt eam vſui neceſſariorum pæneria caperet. Aut enĩ coactos inopia ſibi ſupplicaturos: aut ſi ad finem vſq; in eadẽ pertinacia durauiſſent fame, cõſumẽdos eius habitatores putabat: multoq; facilioris pugnæ fore ſi poſt interuallum rurſus anxius incubuiſſet. Itaq; omnes eorum exitus aſſeruari precepit. ¶ Illi autem frumẽti q̃dem aliarumq; omnium rerum intus habebant copiam pręter ſalem. Aquęvero pœnuria (quia neq; fons erat intra ciuitatẽ: & ymbre contentis eius habitatoribus rara eſt in illo contractu eſtiuis menſibus pluuia) Quo tẽpore obſeſſi etiam hocvehementius afficiebantur quod arenti alias arcendæ ſiti fuerat excogitatum: quodq; fieri acvelut omnes aquę iam defeciſſet egre ferebant. ¶ Ioſephus enĩz cum & ciuitatem videret abundare aliis rebus. forteſq; animoviros eſſe: quo longiorem romanis obſidionem faceret q̃ ſperabãt: iam cum potus menſuram ciuibus miniſtrabat. Illis autẽ cõſeruari quenã pœnuria grauius eſſe videbatur: amplioremq; cupiditatem mouebat ius bibendi liberum non haberent: ac velut ad extremam ſitim peruentum eſſet laborí cedebant. Hoc autem modo affectos romanos latere non poterat (qui eos exaduerſo colle tranſmurum in vnum confluere locum & aquæ menſurã (aſpicere proſpectabant (quo etiam baliſtarum perueníentibus telis plurimos occidebant. ¶ Veſpaſianus qdẽ nõ multo poſt (exhauſtis puteis (ipſa ſibi neceſſitate traditũ iri ciuitatem ſperabat. Ioſephus aũt vt hãc vt eius ſpẽ frãgeret iuſſit quãplurimos p murorum pinnas dimerſa vndis atq; humida veſtimenta ſuſpendere vt omnes repente aqua perfluerent ex quo meror ſimul romanis ac timor erat: cum tautum aquę viderent eos ludibrio conſumere quos potu indigere credebant. ¶ Denicq; dux belli etiam ipſe (quia pœnuria ciuitatem poſſe capere deſperaſſet (iterum conſilium ad vim atq; arma conuertit (iudeis quoq; id maxime cupientibus (namq; nec ſe nec ciuitatem ſaluam fore credebant (pluſq̃ fame & ſiti perirẽt (mortem bello optabant. ¶ Ioſephus tamen propter hoc etiam aliud conſilium (quo ſibi copia pararetur per quandam vellem deuiam propter eaq; minus curioſe habita; a cuſtodibus (excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad (quos vellet (iudeos extra ciuitatem degentes ab his omnia vſui neceſſaria. & quę in ciuitatem defecerant accipiebat mandato commeantibus vt plærumq; ad excubias reperent terga velleribus tecti quo ſiqui eos noctevidiſſet canum ſimilitudine falleretur. Idq; factitatum eſt: donec eius fraudem vigiles ſenſerũt. vallẽq; cinxerunt. ¶ Itaq; tunc Ioſephus non diu ciuitatem ſuſtinere poſſe proſpiciens ſuamq; ſalutem parit ſivellet remanere (deſperans: cum optimatibus defuga tractabat. Verum id populus ſenſit & circumeum fuſus (ne ſeſe negligeret (precabatur in quo ſolo recumberent. Ipſum enim ſaluti eſſe ciuitatis remanentem: velut omnis eius cauſa alacri eſſent animo certaturi. Quod ſi etiã capiantur eundem fore ſolacio. Decere aũt illũ neq; inimicos fugere: neq; amicos deſerere aut quaſi ex nauí tẽpeſtate oppreſſa diſſiliri qui ad eam tranquillo mariveniſſet. Ipſum enim magis demerſurum eſſe ciuitatem cũ iam nemo audebit hoſtibus repugnare ſi diſceſſiſſet cui confiderent. Ioſephus autem quod ſibi caueret occultans illorum commodo ſe exitum parare dicebat. Nam intra ciuitatem manendo neq; ſeruatis grande aliquid ſe profuturum & ſi caperentur vna cum his eſſe fruſtra periturum tobſidioneve ro liberatus extriſecus eis magno emolumẽto fore. Mature enĩ congregatis ex territorio galileis alio

Iudei frumenti hñtes copiaz ſalis & aquę patiebãtur pœnuriã.

Ioſephus ciuibus potus mẽſurã miſtrabat qđ eis apliorẽ mouebat cupiditatem.

Ioſephus caute veſtimẽta aq ſdi merſa p muros ſuſpẽdere fluẽtibus vndis iuſſit ex quo romanis timor fuit. &c.

Ioſepho cũ optimatibus de fuga tractãte ppl's eũ manere precabatur.

Ioſephus ad populum.

A bello romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. Nunc autem non videre quid apud eos residens vti-
litatis afferret nisi q; romanos ad obsidionem magis incitaret vt se capere magni penderent: quem si
fugisse cognouissent multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populũ Iosephus
sed hoc se circumsistere magis incendit. ¶ Deniq; pueri & senes itemq; mulierculę cũ infantibus flẽ
tes ad pedes eius accendebant. Eumq; omnes complexi tenebant & vt fortunę socius sibi remane-
ret cũ vlulatibus supplicabãt nõ iuidia salutis eius/quãtum ego arbitror/sed pro prie. Nichil enim ma
li remanente Iosepho existimabant esse passuros. Ille autem si quidem paruisset hec preces eẽ ratus
custodiam vero/si per vim cogeretur/multum enim ex intentione discessus etiam querelarum mise-
riam fregerat. remanere statuit. communiq; desperatione ciuitatis amatus. & nunc tempus eẽ dicẽs
pugnam incipere cum spes nulla salutis est pulchrum vitam paciscí pro laude. ac forti aliquo patra-
to facinore in memoriã posteritatis occumbere: ad opera se cõuertit: cuj pugnacissimis egressus disse
ctis custodibus vsq; ad romanorum castra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impositas sub quibus
tendebant discerpere nunc operibus ignem immittere. posterog; die similiter ac tertio: & per aliquot
dies ac noctes bellando non laborabat. ¶ Sed vespasianus/romanos his excursibus male affectos a-
spiciẽs/mã & terga dare iudeis putabat/& fugientes insequi armorum pondere tardabantur/cũ iudei
semper aliquid agentes priusq; paterentur in ciuitatem refugerent/armatis imperat/ vt eorũ impetũ
declinarent/nevel cum hominibus mortis auidis manum conserererent. Nichil enim esse fortius despe
ratis: restringi autem illorum impetus si proposito careant: quasi flammam si materiam nõ inueniat
ad hoc oportere romanos cautius quererevictoriã agendę possessionis causa: non ex necessitate bel
lantes. Per sagittarios autem arabum & syrię fundibulares: per quę saxa tormentis emissa: plerumq;
repellebat iudeos. Nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male acceptis ce
debant verum eminus missa intra iactum subeuntes seuius Romanis instabant: cum neq; corpori ne
q; animę parcerent sed pervim vtrimq; pugnarent/suorũ quisq; laborãtibus subueniẽtes.

Pueri senes & mulierculę cũ i-
fãtibus pedesio
sephi flẽtes ãple
xi eũ manere p-
cabantur. &c.

Iosephi cõtraro
mãos maximus
impetus.

Vespasianus mi
litibus violẽna io
sephi cõfus: & fu
gere patisiudeo
rũ ipetũ declia-
re iperat dicens
nihil fortius de-
speratis.

¶ Vespasianus/muris aggeribus fere equatis/arietem ciuitati precepit applicari. Aries eni bel-
lica machina est impetuosa cuius hic ponitur descriptio. Iosephus vero/concussis arietis ictu mœni-
B bus clamanteq; populo/saccos paleis repletos contra arietis impetum dimitti iussit. Romani vero cõ
tis falces ligauerunt quibus saccos inciderent. Sed Iosephus ignis auxilium applicans. Romanorum
machinas pessum dedit. Et eleazarus iudeis eleuato saxo & dimisso fregit arietem: sed tandẽ sagittis
confixus interijt. Post hunc duo fortissimi fratres super Romanos prosilientes illos in fugam verte-
runt. Iosephus quoq; igne machinas obruebat. Vespasiano autem in planta sagitta vulnerato turba-
ti. Romani ad eũ cõcurrunt: & primus Tytus timẽs patri. Sed ipe vulneris dolore bellũ in Iudeos seui
us incitauit: Iudeis validissime repugnãtibus. Arietis aũt ꝓhatur violentia ex his quę illa nocte conti
gerunt. Caput namq; cuiusdã pcussi auulsum est eiusq; ad tertiũ stadiũ veluti funda excussa ẽ calua-
ria. Muri quoq; ãbitus sanguine pleni erant & cadaueribus. Maximaq; ibi fuit cedes: muros tamen
machinarum ictibus corruentes. Iotopateni munierunt.

¶ Capitulum octauum.

Vespasianus muris aggeribus fe
re equatis arie-
tẽ ꝑcepit ciuita-
ti applicari.

GItur Vespasianus vltro se existimans longitudine temporis hostiumq; incursibus obside
ri. cum prope iam muris aggeres æquarentur: arietem admouere precepit. ¶ Est autem
aries immensa materia malo nauis assimilis: cuius summum graui ferro solidatum est in
arietis effigiem fabricatum/vnde etiam nomen accepit/ Dependet autem funibus medi-
us ex trabe alia velut ex trutina palis vtrimq; fultus bene fundatis. Retrorsum autem magna viroru;
multitudine repulsus. hisdemq; simul rursus impellentibus missus in fronte prominente ferro mœnia
C percutit. Nec est vlla tam valida turris aut murorum ambitus adeo latus vt/& si priores ictus for-
titer sustinuerit/assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci romano transire placuit. vi capere op-
pidum præparati/quoniam pernicioſa videbatur obsidio/iudeis minime quiescentibus. Itaq; Roma
ni quidem balistis. cæterisq; missilium machinis vt facilius ferirentur/qui de muris obstare tentas-
sent/proprius adhibitis vtebantur neq; sagittarij ac fundibulares longius aberant. Cum ergo ea cau
sa nemo auderet muros ascendere. idsi arietem applicabant gradibus desuper itemq; pellibus se-
ptum tam pro sui defensione q̃ machinæ. Et primo quidem ictu mœnia concussa sunt clamor/ ve-
ro opidanorum velut iam capti essent maximus factus. Iosephus autem eundem locum sępe feriri.
neq; multo post murum disturbatum iri prospiciens. quo commento vim machinę paulatim falleret
excogitauit. Saccos enim paleis confertos/qua semper impetum arietis ferri Viderent: dimitti iussit
ex muro. vt eo modo scilicet ictus erraret/aut etiam exceptavulnera laxitas frustraretur. Quæ quidẽ
res multum romanis morę attulit. Nam quocunq; hij machinam conuertissent: contra illi qui supra
murum stabant palearum traducentes saccos ictibus supponebant nichilq; muros repercussiõe lede

Iosephus cõcus
sis arietis ictu
menibus clamã
teq; populo.

Saccos paleis re
pletos contra a-
rietis impetum
iussit dimitti

romãi vero cõtis falces ligauerẽt q bus saccos icide rent. &c.

bant donec etiam romanis aduersus hoc aliud machinati sunt. Proceres enim contis exhibitis: in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. ¶ Cum autem hoc modo efficax arietis opus ex titisset ac murus/quia recens erat edificatus/ictibus cederet: quod reliquum erat Iosephus eiusq; soci ad ignis se auxilium contulerunt: accensumq; totum/quod aridę fuit materię/tribus ex locis pariter inflammarunt. vnaq; machinas & pro pugnacula romanorum & aggerens concremarũt. Illi vero non sine malo subueniebant: audacia simul eorum territi: & ne adiumento essent flãmis proruẽtibus impediti: quę aridum nactę fomitem: & pręterea bitumen ac picem. necnon etiam sulphur opinione citius volitabant operaq; romanorum multo labore curata vnius horæ spacio pessunderant. ¶ Hic etiam vir quidam iudeus p̃dicatiõe dignus ac memoria iuentus est Samei filius. Eleazarus/cui Salib alias Saab galileę patria fuit/Is enim saxum ingens alte sublatum tanta vi ex muro dimisit super arietem: vt machinę caput abrũperet: idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatus deferret nulloq; mœtu reportaret ad murum. Postremo/tanq̃ signum quo tela mitterent hostibus positus nudo corpore/ quinq; sagittarum vulneribus fixus est. Earumq; nulla respecta vbi murum ascendit/ vnde tam videri ab omnibus poterat eius audacia/ibi constitit contractusq; dolore plagarum cum ariete decidit.

Eleazarus iudeus eleuato saxo & dimisso fregit ariẽ: ẽ sq; tãdẽ sagittis fixus. &c.

¶ Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & philippus devico romy galileę. Qui cum super milites decimæ legionis prosiluissent tanto impetu vlq; transgressi sunt. vt & aciem romanorum prorumperent. quosq; aduersum terant omnes in fugam verterent. ¶ Præter hos autem Iosephus quoq; & cætera multitudo raptis ignibus machinas & refugia cum operibus quintæ itemq; decimæ eiusq; terga dederat legionis incendunt. Cęteri autem qui mox consueti sunt & instrumenta & omne genus materiæ obruerũt. ¶ Rursus autem romani post meridiem erectum arietem ad eam muri partem (quæ pridem quassata fuerat) appulerunt: ibiq; defensorum eius quidam vespasiani plantam sagitta percussam leuiter vulnerat: quoniam teli spacio defecisset. Maximam tunc id perturbationem romanis fecit. His enim (qui prope aderant) viso sanguine perterritis. per omnem fama currente exercitum. relictaq; obsidione plęriq; cum stupore atq; formidine ad ducem belli cucurrebant: & ante oẽs titus aderat metuens patri. Vnde contigit vt & beniuolentia circa rectorem & filij perturbatio cõfunderet multitudinem. Facile tunc pater & timore filium: & perturbatione liberauit exercitum. Superato enim dolore vulneris & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens bellum i iudeos seuius incitauit. Nã velut victor quisq; imperatoris omne periculum adire cupiebat & clamore alius alium adhorantes murum petebant. Iosephus autem cum socijs/licet assiduis balistarũ itemq; tormentorum ictibus caderent nequaq̃ tamen deterebantur a muro. Sed & flammis & ferro & saxis eos appetebant qui arietem protecti palmis impellerent. Nichil autem aut parum proficiebant. cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi. quos ipsi cõtra videre non possẽt. Nã & suis ignibus collucentes/tanq̃ si dies esset/certum erat hostibus signum/quo tela dirigerẽt/machinisq; procul non apparentibus missilia cauere non poterant. Ergo propterea nõ tam balistarum q̃ taculorum vi multi simul confringebantur alias transfigebãtur missaq; machinis saxa & murorũ pinas auferebant: & frangebant angulos turrium. Virorum autem nulli tam fortiter constipati erant. vt non vsq; ad extremam aciem saxa magnitudine acviolentia sternerentur. ¶ Sciet aũt aliquis huius machinęvis quantum valeat ex his quę illa nocte cotigerunt. In muro cuiusdam ex circunstantibus Iosepho saxo percussi caput auulsum est: eiusq; ad tercium stadium veluti funda excussa caluaria. inter diu quoq; pregnantis feminę transiecto alias sectovtero ad dimiduum stadiũ infans abactus ẽ. Tãta tormento vis erat. Ergo machinis terribilior erat ipetus. & missiliũ strepitus. Crebro aũt mortui cũ mortuos deijcerent sonabant. & acerbissimus quidẽ intus excitabatur mulierũ clamor alias tumultus extrinse cos autem occumbentium gemitus concrepabat. Totiusq; muri ambitus ad quez pugnabatur sanguine perfluebat. Iamq; ascendi poterat congestione cadauerum. Montibus autem resonantibus multo amplius his horror ex clamoribus ascendebat: nec quicq̃ illi nocti defuit: quod vel auribus vel oculis terrorem posset incutere. ¶ Plurimi quidem pro iotapata decertantes fortiter ceciderunt plurimi sauciati sunt & tamen vix circa matutinas vigilias murus assiduis ictibus machinarum cessit. Tumq; illi quidem corporibus atq; armis septi: eam partem/quę deiecta fuerat/priusq̃ romani põtes apponerent munierunt.

Vespasianus/ supatovulneris dolore/bellũ i iudeos seuius incitauit.

Repugnatio validissia iudeorũ.

Arietis violẽtia probatur.

Muri ãbitus sãguine pleni & cadaueribus. &c.

Maxia i iotapata cedes murosq; machinarum ictibus corruentes munierunt.

¶ Vespasianus recreato exercitu ipsum mane ad occupandam ciuitatem ordinat: quo cognito Iosephus etiam suum ordinauit. fatigatos & senes versus integrum murum collocans. In collapsa vero parte validissimos/in quibus & ipse fuit/collocauit ipsosq; ad certamen pro patrię tuitione incitat. Vulgus autem ociosum pueri & mulieres: viso Romanorum exercitu/quasi capta ciuitate/vlulatu cõsonuerunt. Sed Iosephus mulieres/ne suos effeminarent viros/intra domos inclusit: tacere iussas vnde Iosephi socij præceptorum memores audaciores facti sunt. Iosephus quoq; his rerũ angustijs

consilio necessitatis adhibito: Romanos feruenti oleo desuper infuso impugnare iubet: quod sub armatura fluens corpus exurebat: nec incendij fuga erat. Sed neq; Romanis virtus in aduersis rebus neq; Iudeis prudentia defuit. Iudei namq; pontiũ Romanorũ tabulata feruo greco decocto profundentes eorum progressum deceperunt. Vndevespasianus milites multa in hoc bello mala pepessos reuocat quorum non paucis obtruncatis perplures sunt vulnerati: die xx. mensis Iunij Et tres turres ferro circundatas iaculatoribus & sagittarijs plenas super aggeres erigi iubet & his qui intra erant muri defensionem coacti sunt deserere.

¶ Capitulum nonum.

QVane autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum ex nocturno labore paululum recreatum idemq; cupiens decõtusa muri parte alios ꝓpugnatores adducere. equitum quidem fortissimos equis dispositis tripharian collocat. vt tecti armis diutum latus vndiq; obsiderent: cunctosq; præ manibus ferrent quod si pontes ad moueri cœpissent ipsi priores introirent. Post illos autem peditesvalidissimos ordinauit. Reliquam vero equitum multitudinem secundum muri spacium per montana loca distendit ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios paratas sagittas habere iussos fundibulares quoq; similiter & appositis machinis alijs autem integris muri partibus scalas applicare ꝑcepit. vt qui eos prohibere tẽtassẽt delectæ partis defensionem relinquerẽt: cæteri oĩbus simul telis oppressiviolentia irrumpentium cederent. ¶ Iosephus autem hoc consilio cognito per murum quidem integrum labore fatigatos itemq; senes disposuit quasi ledi non possent. In partevero collapsa ualidum & potentissimum quemq; senosq; ante omnesviros in quibus & ipse fuit: ad picula subeũda sortitus est. Hisq; precepit vt agminum vlulatibus ne motu quaterentur aures obstruerent. contra sagittarumvero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimq; recederent: donec sagittarijs pharetras exinanirent. Sivero pontes a romanis apponerentur ipsos prosilire man dauit: atq; hostibus persuasit & eorum instrumentis resistere. Vnũquẽq; vero ita certare debere non quasi conseruandam tueretur sed quasi perditam iam patriam vindicaret: atq; oculis suis proponere mactari senes ac liberos coniugesq; suas propemodum ab hostibus capi: vimq; futuræ cladis iam nũc collectã in auctores eius effũderent. Ita quidẽ invtroq; disposuit. ¶ Ciuitatis autem vulgus ocio sum mulieres ac pueri postq̃ oppidũ triplici acie videre circumdatum nullus enim ad pugnã transla tus fuerat a custodijs strictisq; gladijs ad partem muri delectam hostes instare. armisq; montana loca omnia desuper collucere: atq; arabum quendam sagittarijs tela fuggere tũc extremo vlulatu qua si capta vrbe consonuerunt: nonvt impendere mala sed vt adesse iam crederes. Quare mulieres Iosephus ne misericordia suorum animos effeminarent intra domos cum interminatione concludit silere iussas. ipse ad partem muri quæ sibi obtigerat transiit. Et pontes quidem applicantibus animum nõ intẽdit sed cũ speculabatur impetũ sagittarum. Simul autem ac tubicinesvniuersorum agminum congregati sunt. & grauiter infremuit exercitus. Signoq; dato missis vndiq; sagittis obscurari lux cœpit. Iosephi socij memores præceptorum & aduersus clamorem obstructis auribus: & contra sagittarumvulnera corporibus communitis cum admouerentur pontium machinæ ipsi eas cursu & aniteq̃ hostes pedem in his ponerent occupant eosq; ascendere nitentes prælio deterrebant varia manuum itemq; animi facinora demonstrantes: & ne vel in extremis calamitatibus deteriores illi viderentur qui sine periculo contra se fortis esse curabat: nec prius a romanis diuellebantur q̃vel caderẽt vel occiderent. Qui Romanis desilientibus cõflictu iam liberi facillime tela dirigebãt. ¶ Itaq; iudeis perpetuo dimicantibus cũ nec vñ mutarent ꝓpugnatores haberet defessis aũt assidue substituerẽt proq; his quosviolẽtia repulisset alij succederẽt inuicem se adhortari latera copulant. protectiq; Romani desuper longioribus scutis in expugnabilis globus effecti sunt. totaq; acievelut vno corpore repellendo iudeos in muro iam pedem ponebant: cum Iosephus his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito mira est enim hominis natura machinis excogitandis cum desperatione stimulatur feruenti oleo superfundi milites iubet: scutorum coniunctione defensos. Id aũt iudei multi qui & paratum haberent. & plurimum cito romanis infundunt. ipsis autem lacunis in eos missis calore bullitibus. Hæc res ardentium romanorum aciem dissipauit: & cum dolore seuissimo deuoluebãtur a muro. Si quidem facile a vertice ad pedes vsq; sub armatura oleum per totum corpus fluebat: carnemq; non secus ac flamma depascebatur quod natuta facile calescere: seroq; pro sui pinguedine refrigesceret. Toracibus autem & galileis illigatis incendij fuga non erat. Nunc autem salientes nunc incuruati dolore de pontibus decidebant: ad suos autem contra nitentes tuto recedere non poterant: quoniam facile ab insequentibus capiebantur. ¶ Sed neq; romanisvirtus in rebus aduersis: nec iudeis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia patividerentur: tamen in eos qui perfu-

Vespasianus recreato exercitu ipꝫ ad occupandã ciuitatẽ ordinat.

Iosephus cognito vespasiani cõsilio suũ ordinat exercitũ fatigatos & senes versus murũ intergrũ collocãs &c.

Viso romanorũ exercitu ociosus vulgus pueri ac mulieres quasi capta vrbe vlulatu eõsonuerũt ꝫ iosephus mulieres ne suos effeminarẽt viros intra domos icludit silere iussas.

Iudeorũ audacia & virtus.

Iosephus feruenti oleo supfuso romanos impugnare iubet &c.

Oleũ sub armatura fluẽstotum corpusexurebat nec incendij fuga erat. &c.

Romanorũ virtus.

derant)ferebantur:precedentem quisq; incursando tanq; ipse impetum retardaret.Iudei vero ꝓgressum eorum dolo altero deceperunt:cum fœno græco decocto pontium tabulata perfuderãt.Quibus illi retrahebantur delabentes:vt neq; fugientium quisq; neq; aggredientium firmo posset eniti vestigio:sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarẽtur multi vero super aggeres deijcerentur.Et/qui cecidissent)a iudeis feriebantur qui /romanis desilientibus/conflictu iam liberi facilime tela dirigebant. ¶Cum autem multa mala milites in hoc perpeti prelio duxvideret post meridiem eos horas a pugna reuocat:quorum non paucis obtruncatis:plures sunt vulnerati. Ex Iotapata vero sexviris mortuis:plusq; trecenti saucij translati sunt:hoc autem modo pugnatum est.iunij mẽsis die vicesimo. ¶Ac vespasianus eorum causa/quę acciderant/consolatus exercitum postq; ira videt accensum neq; tam exhortationem q̃ opus deposcere:aggeres quidem altius tollit. tres vero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi ferro vndiq; tectas.vt & pondere stabiles essent neq; ignibus expugnarentur:easq; super aggeres collocat:iaculatoribus & sagittarijs itẽq; leuioribus missilium machinis plenas fundibulariumq; fortissimis.Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas.ipsi vero/qui super murum astarent/facillime cernerent telisq; appeterent:cũ illi neq; avertice venientes sagittas facile declinare neq; vlcisci possent quos nonviderent altitudine quidem turrium librata manu iacula superante.ferro autem quo erant septę flammis obstãte obtusa igitur defensionem muri deserunt.magisq; aggredi tentantibus occurrebant. Et Iotapateni quidem ita resistebant.quamuis multi in dies singulos occumberent:neq; cõtra mali quicq̃ hostibus facere quod eos sine periculo prohibere non poterant.

¶IAPHA CIVITAS obsidetur a Romanis & capitur omnibus ciuibus occisis.

¶Vespasianus ad Iapham ciuitatem Iotapatę vicinam & ꝓpter Iotapatenorũ resistẽtiã insolentẽ Traianũ cũ exercitu mittit.Iaphę itaq; /initio bello/ciues fugiẽtes romani sequuntur.hos enim deus a mœnibus ꝓprijs excluſos hostibus Romanis dedit ad interitũ.Multi nãq; sociorũ gladijs trãsfigebãtur infinitis a romanis interẽptis:& ꝓter hostilẽ mœtũ mestica ꝓditio eorũ animos frãgebat:vnde Traianus/xij.milibus occisis/pugnatoribus vacuã existimãs iperatori ciuitatis reseruauit excidium:q; Tytũ cũ exercitu misit quo veniẽte cũ socijs & ciuitatẽ obtinẽte vehemẽs cõmittitur pugna:etiã feminis de tectis tela iaciẽtibus.Tãdẽ vero nullus virilis sexus gladiũ euasit.Infãtes aũt cũ mulieribus seruitio mãcipati sũt interẽpti qdẽ in ciuitate q̃ndecim milia captiui aut duo milia cẽtum & triginta.

¶Capitulum decimum.

Vespasianus ad Iaphã/citatẽ Iotapatę vicinã/insolescẽtẽ ꝓpter/iotapatenorum resistentiam.

Traianus/mittit/um exercitu.

c

Deus galileorus populũ a mœnibus proprijs ex clusũ hostibus/Romanis dedit ad interitũ.&c.

Traianus/duodeci milibus occisis :pugnatoribus vacuã reputãs iperatori excidiũ reseruauit qui.Tytũ cũ exercitu misit.

Is autem diebus Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatę ciuitatem euocatus cui nomẽ est Iaphę alias Epha nouas res affectantem,& propterea/q; Iotapatenos præter spem restitisse audierat insolescentem:mittit eo traianum decimæ legionis rectorem.datis ei duobus peditum milibus:& equitibus mille.Ille autem cum oppidũ contra expugnationem munitissimum reperisset nam præter natutam /qua tutum erat /& muro duplici cingebatur habitatores vero eius vidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse.prælium cum his committit : eosq; paulisper reluctatos infugam vertit. Quos vestigijs consecuti romani .exterioris muri ambitum quo cunfugerant cum ipsis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus ciues sui clausere ciuitatem mœtu scilicet ne cum his rursus hostes intrarent. ¶Profecto autem deus galileorum clades romanis donabat: qui etiam tunc ciuitatis eius vniuersum populum exclusum mœnibus proprijs ad interitum hostibus dedit auidissimis cedium. Multi enim ruentes simul ad portas multumq; nominatim prepositos his clamantes,inter ipsas preces immoriebantur:quibus vnum murum hostes alterum ciues clauserant:& inter medios coacti murorum ambitus. Multi quidem sociorum suorum gladijs transfinebantur:infiniti vero a romanis interficiebantur.nec vel ad vlciscendum quidem recepta fiducia Nam præter hostilem mœtum:etiam domestica proditio eorum animos fregerat.Deniq; morieba tur non romanos sed iudeos execrando: omnes qui interierunt numero hominum duodecim milia. Vnde traianus vacuam esse ciuitatem pugnatoribus reputans : & si qui adhuc intus essent nihil eos ausuros existimans præ timore imperatori excidium reseruauit.Missisq; nuncijs ad Vespasianum petit vt filium suum Tytum dirigeret finem victoriæ impositurum. Ille autem laboris aliquid superesse ratus cum milite filium misit:hoc est quingentis equitibus & pedibus mille.Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum. vt in leno quidem latere traianum constitueret ipse vero in dextrum obsidioni preesset itaq; militibus scalas muro vndiq; applicãtibus/cum paulisper galilei obstitissent/cõtinuo mœnia reliquerunt. Titus vero eiusq; comites saltu dimissi mature ciuitatẽ obtinuerunt. Tumq; vehemens cum his qui se intus congregaueruut pugna commissa est.Nunc per angusta viarum tuentibus validissimis:nunc feminis ex tectorum culminibus quę forte inuenerunt tela iacti

tibus. Et hoc quidem modo vſq; ad ſextam horam feſtinare conflictum. Aſſumptis autem bellatoribus cętera multitudo: & ſubdino & per domos ſenes pariter ac iuuenes mactabant. Deniq; virilis ſexus prętер infantes nullus remanſit: qui eum mulieribus ſunt abducti ſeruitio. Interemptorum quidem in ciuitate & in primo congreſſu numerus fuit quindecim milia: captiuorum autem duo milia & centum triginta. Hęc galileis clades contigit: quinto & viceſimo die menſis iunij. Numerus occiſoꝝ & captiuoꝝ.

¶SAMARIA obſidetur. xxvij. die menſis iunij.

¶HIC ABGESIPPVS capitu. xiiij. allegat Samaritanam mulierem de mõte Garizim chriſtum interrogaſſe. Iohannis. iiij. Et ponit verum modum orandi non in hieruſalem ter in anno nec in monte. Sed ſemper in omni loco. Additio.

¶Samaritę in monte Garizim congregati belli minas habere videbantur ad quos debellandos. Veſpaſianus cerealem quintę legionis rectorem cum exercitu miſit: qui montis radices vndiq; milite circumdedit eum tota nocte cuſtodiuit & tunc multis ſiti morientibus plures ad romanos tranſfugerunt: quos Ceriales ſecum aſſumens montem aſcendit & alios primum eos rogans vt ſalui fiant: proiectis armis recuſantes vero occidit. Erant autem vndecim milia & ſexcenti. His itaq; calamitatibus ſamaritę vſi ſunt.

Capitulum vndecimum.

SEd ne ſamaritę quidem alieni a calamitatibus remanſerunt. Hi namq; in monte Garizim qui eſt illis ſanctiſſimus congregati locis ſuis expectabant. Belli autem minas eorum conuentus ac ſpeciem habere videbatur. nec ſaltem vicinorum malis corrigebantur: ſed inconſulta ſuarũ viriũ ifirmitate ſecũdis Romanorũ rebus exuti. prona in tumultu volũtate pendebant. Veſpaſiano autem placebat motus ante capere eorumq; impetus pręuenire. Nam & ſi prędiis tota ſamaritica regio cincta erat & tamen eorum multitudo qui coierant & conſpiratio timebatur. Eaq; cauſa cerealem quintę legionis rectorem cum ſecentis equitibus tribuſq; peditum milibus mittit. Ille autem quidem ad montem accedere prędioq; congredi nequaq̃ tutum eſſe duxit q̃ hoſtes plurimi deſuper eſſent: milite vero circumuallatis vndiq; montis radicibus tota eos die cuſtodiebat. ¶Inuenit autem aquę tunc indigentibus ſamaritis: etiam graues accendi eſtus. Erat enim tempus eſtatis. neq; ſe rebus neceſſariis vulgus intus traxerat. adeo vt nonnulli quidem vno die ſiti morerentur. Multi vero eiuſmodi morti ſeruitium prędferentes: ad romanos tranſfugerunt. Ex quibus cognito cerealis illos etiam qui adhuc perſeuerarent malis infractos aſſumens montem aſcendit: & circum hoſtes exercitu conſtituto: primum eos a dextera parte hortabatur atq; vt ſalui eſſe malent rogabat ſi arma proiecíſſent tutos fore promittens. Deniq; quia perſuadere non poſſet: aggreſſus eos omnes occidit. ¶Erant autem vndecim milia & ſecenti. Hęc iunij menſis viceſimo & ſeptimo die geſta ſunt. atq; his calamitatibus ſamaritę vſi ſunt.

Samaritę in mõte Garizi cõgregati belli minas hꝫ videbantur.

Veſpaſianus cerealẽ ad ſamariã cũ exercitu miſit q̃ mõtẽ vndiq; eius milite circũuallatis radicibus tota nocte cuſtodiuit & tũc mꝫtis ſiti moriẽtibus plures ad romanos trãſfugerũt quos cerialis ſecũ aſſumẽs mõtẽ aſcẽdit & alios primũ eos rogans (vt ſalui fiãt proiectis armis) recuſantes omnes occidit.

¶Iotapatenis diu durantibus atq; prętер ſpem aduerſa tolerantibus Romani quadrageſimo ſeptimo aut ſecundum Aegeſipum quadrageſimo octauo ſupra murorum altitudinem aggeres eleuauerunt & tunc quidam profugus ciuium paucitatem & infirmitatem. Veſpaſiano nunciauit: quos facile capi poſſe dolo dicebat in ſomno quem tamen ſuſpectum fecit obſeruari. Iotapatenus enim quidam captus fuerat. qui potius mortem elegit q̃ quid in vrbe ageretur diceret. Tytus autem primus cum Sabino ad muros Iotapatę incedens interfectis vigiliis ciuitatem ingreditur & cęteris prębuit ingreſſum vnde romani malorum in obſidione receptorum memores nemini parcebant. Et Iotapatenorum multi ne a romanis occiderentur in extrema ciuitatis congregati: ſemetipſos interimebant. Antonius autem romanus a iudeo qui fugerat in ſpeluncam dolóſe interemptus eſt. Oẽſq; ciues a romanis prętер feminas & infantes occiſi ſunt. Numerus autem occiſorum quadraginta milia. excidij tempore. Captiuorum vero mille ducenti. Veſpaſianus quoq; ciuitatem & caſtella incendit. Capitulum duodecimũ.

Ege. dicit. viij. Aggeribus Romanorũ ſup murorũ altitudinẽ elatis pfugus q. dã ciuiũ pauci tatẽ & ifirmitatẽ veſpaſião nũciauit quos facile capi poſſe dolo dicebat i ſomno quẽ ſuſpectũ obſeruari fecit, &c.

IOtapatenis autẽ diu durãtibus: & prętер ſpem aduerſa tolerãtibus quadrageſimo quidẽ ac ſeptimo die: romanorum aggeres ſupra murorum altitudinem ſunt elati. Quidam vero ad veſpaſianum eodem die profugus venit paucitatem ciuium & infirmitatem ſimul enuncians q̃q; diuturnis vigiliis & aſſiduis prælijs conſumpti minime quidem vlterius vim ferre poſſent: verum dolo caperentur ſi quis inſtaret. Circa extremam namq; vigiliam quando & malorum requiem habere viderentur & maxime defatigatos cuſtodes matutinus ſomnus occupat eos dormire dicebat eademq; hora inuadendos eſſe ſuadebat. Veſpaſiano autem quia fidem noſſet inter ſe iudeorũ quã taq; ſuperbia pœnas contemnerent tranſfuga ſuſpectus erat. Nam & antea quidam ex iotapata captus omne tormentorum genus fortiter pertulit: & cum ne flammis quidem coactus quid intus agere tur exquirentibus hoſtibus prodidiſſet mortem deridens crucifixus eſt. Fidere tunc proditori coniectura faciebat & fortaſſe quidem illum vera dicere: ipſe tamen ex eius fallacia nihil magnum ſibi exiſtimans eſſe metuendum aſſeruari hominem iuſſit: & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum.

Tytus primus cū Sabio ad muros Iotapatę ice dēs/ iterfectis vigilijs ciuitatē ingredit & cęteris viam prębuit.

Moriētes se demū periſſe credi derunt.

Multi Iotapatenorū ne a romanis occiderēt in extrema ciuitatis cōgregati ſemetipſos interemerūt.

Antonius romanus a iudeo qui in ſpeluncā fugerat dolo interfectus eſt.

Veſpaſianus ciuitatē & caſtella oia exuri iuſſit.

¶Hora igitur quę fuerat indicata ocioſe ibat ad muros: primuſq; incedebat Tytus cum vno ex chyliarchis domino Sabino:paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem vigilibus in ciuitatem ingrediuntur: & poſt eos ſextus quidem caluarus cerealis chyliarchus & placidus ſubiectos ſibi milites introducebant. Arce vero occupata cum hoſtes in medio oppido verſarentur iamq; plane dies eſſet ne dum tum quidem illi qui capti tenerentur adhuc excidium ſentiebant multo labore ſomnoq; pariter diſſoluti: & ſi quis euigilaſſet nebula viſus eius hebetante (quę caſu tunc plurima ſe circa oppidum fuderat) donec totus irrupit exercitus ſoloq; malorum periculo excitati ſunt: moriēteſq; demum ſe periſſe crediderunt. ¶Romanos autem memores quid obſidionis tempore pertuliſſent neq; parcendi cuiq; neq; miſerandi quemq̄ tangebat cura: ſed ex arce: plebem ad prona compulſam facillime trucidabant: vbi loci difficultas pugnacibus negaret copiam reſiſtendi. Viarum namq; angu ſtijs preſſi ac per decliuia dilabentes fluente deſuper bello obtegebantur. ¶Id multos etiam qui circa Ioſephum lecti erant vt manibus propriis liberarentur incitauit. Nam cum ſeviderent romanorum neminem poſſe occidere ne romanorum manibus oppeterentur pręuenerunt & in extrema parte ciuitatis congregati ſemet interfecerunt. Quicumq; tamen vigilum primi captām ciuitatem ſenſerant in quandam turrim ſeptemtrionalem fuga recepti aliquamdiu quidem reſtiterunt deinde circumclu ſi hoſtium multitudine ſero dextras demiſerunt: hiſq; inſtantibus mortem ſuam equo animo prębuerunt. ¶Potuiſſent autem in cruento romani obſidionis fine gloriari niſi vnus ex ipſo excidio cecidiſſet etachontarcus antonius peremptus inſidijs. Nam quidem ex his qui ad ſpeluncas confugerant erant autem plurimi rogauit antonium dexteram ſibi porrigere ad fidem ſalutis ac preſidium: quo tutus aſcenderet. Cumq; is manum porrexiſſet: incaute ſuper ille haſta prętentum ſub inguine pertulit ſtatimq; confixit. ¶Illo die quidem immaniſſimam multitudinem peremerunt romani. Poſteaquam ro ſecutis diebus ſcrutando latebras per cuneos & ſpeluncas omnem vlciſcebantur etatem pręter infantes ac feminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati ſunt. Quadraginta vero milia connumerata ſunt. excidij tempore pugniſq; ſuperioribus mortuorum. ¶At veſpaſianus ciuitatē ipſam excidit iubet: caſtellaq; adhuc eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta eſt tercio decimo anno imperij neronis kalendarum iuliarum die.

¶Romanis autem ioſephum inter mortuos quęrentibus ipſe in puteo dimiſſus vbi quadraginta inſignes viros latitantes inuenit occultat die: nocte vero aſcendens vigilias explorabat vt fugeret ſed tercio die per quandam mulierem indicatus eſt quem veſpaſianus miſſis duobus chiliarchis paulino & Gallicano ſub pacis fœdere vocauit/ ſed tunc timens minime paruit. Tertium quoq; Chiliarchum Nichanorem. Ioſepho notum atq; olim conſuetum & amicum direxit. Qui illi romanorum erga victos manſuetudinem oſtendit ſuadetq; vt ad ducem ſecurus veniant. Quo poſt Nichanoris verba heſitante milites ſpeluncę ignem voluerunt ſummittere ſed eos retinuit belli ductor. Ioſephus autem nocturna reminiſcens ſomnia futuras iudeorum cognouit clades Is enim in interpretandis ſomnijs erat idoneus. & cognoſcens prophetarum libros deo preces obtulit. Et nichanori cōſenſit. Quod qui vna confugerant Iudeorum: poſtq̄ Ioſephum rogantibus cedere cognouerunt vniuerſi clamauerunt/ ipſumq; mori potius q̄ ſeruitutem pati exhortabantur: & ipſum vt proditorem occidere minabantur.

Romani Ioſephū iter mortuos querebant.

Ioſephus in puteo dimiſſus vbi xl. iſignes viros latitātes inuenit occultabat die nocte vero aſcēdens vigilias explorabat vt fugeret ſed tertio die p quādā mulierē indicatus eſt: quē veſpaſianus miſſis duobus chiliarchis ſub pacis fœdere vocat ſed tūc minime paruit timēs

Capitulum tertiumdecimum

ROmani vero Ioſephum requirentes & proprię indignationis cauſa/ & quod imperatori operę precium videbatur captus enim maxima pars belli eſſet mortuos itaq; abditos rimabantur. ¶Ille autem in excidio alias exitio ciuitatis fortunæ quodam vſus auxilio per medios ſe hoſtes ſurripuit/ & in quendam profundum puteum ſaltu dimiſſus eſt cui amplum ſpecus adiūctum erat lateri quod ſupra ſcrutantes videre non poſſent. Vbi quadraginta quidem inſignes viros latitantes offendit: rerumq; vtilium apparatum. cui non paucis diebus ſufficeret. Hoſtibus autem omnia complexis inter diu quidam ſe occultabat. nocte vero aſcendens vigilias explorabat vt fugeret. Cūq; omnia ipſius vndiq; cauſa maxime cuſtodirentur. neq; fallendi ſpes eſſet in ſpeluncam iterum deſcendebat biduumq; ibi delituit. tertio vero capta quadam muliere quę cum ipſis fuerat idicatus eſt. ¶Tumq; Veſpaſianus propere duos Chyliarchos paulinum & Gallicanum iuſſos pacem dare Ioſepho & bene hortari eum vt aſcenderet mittit. Quibus tamen ille rogantibus poſtq̄ ad ſe venerunt fidemq; pro ſalute dantibus minime paruit. Ex hic enim magis quę pati meritus eſſet qui plurima cōmiſiſſet quā ex naturali manſuetudine rogantium ſuſpitionē colligens velut ad poenam euocaretur timebat. donec Veſpaſianus tertium quoq; Chyliarchum Nichanorem ioſepho notum atq; olim conſuetum direxit. Is autem q̄ dulce in eos romanorum ingenium eſſet quos ſemel ſubiugaſſent referēsq; ipſe ioſephus virtutis ſuę cauſa magis ammirabilis q̄ inuiſus ducibus haberetur effetq; imperatori ſtudium non eum ad ſupplicium ducere (quod etiam ſine deditione ſibi liceret exigere) ſed con

A ſeruare potius virũ fortem hiſq; addebat q̃ nec Veſpaſianus/ſiquid dolo moliretur/amicum ad eum mitteret vt re optima peſſimam hoc eſt perfidiam prętexeret amicitia: neq; ſemetipſum illi/vt amicũ falleret optemperatum fuiſſe. ¶ Verumioſepho etiam poſt Nichanoris dicta hęſitãte milites quidẽ irati ſpelunce ignem ſummittere properabant: ſed retinebat eos belli ductor viuum Ioſephum capere plurimi pendens. ¶ Nichanore autem vehementer inſtante/ vbi etiam hoſtilis multitudinis minas comperit Ioſephus) nocturna ſomnia reminiſcitur: quibus ei deus & futuras iudeorum clades: & quæ Romanis eſſent euentura principibus indicaſſet. Erat autem interpretandis quoq; ſomniis ydoneus: & coniectare/quæ ambigue diuinitus dicerentur ſciebat. Quin & ſacros prophetarum libros nouerat: q̃ & ipſe ſacerdos eſſet: & parentibus ſacerdotibus procreatus. illa igitur hora quaſi deo plenus: & recentium ſomniorum / quæ viderat / horrenda ſimulachra mente complexus / occultas deo preces offert & quia iudeorum/inquit/labefactari tibi res creator placuit: fortuna vero ad Romanos tota migrauit. animamq; meam/quæ futura prędiceret/elegiſti: qñquidẽ manus ſpõte romani & viuo. Teſtor autem q̃ non proditor: ſed tuus miniſter ad eos ibo. Simul his dictis nichanori conſentiebat. ¶ Verum qui vna confugerant iudeorum: poſtq̃ intellexerunt Ioſephum rogãtibus cedere vniuerſi circumſtantes clamabãt: certe plurimum ingemiſcere patrias leges. Vbi ſũt quę iudeis deus abnuit quibus mortem condemnentes aias indidit. Vita Ioſephe captus eſt lucẽq; iturus pateris ſeruientem. Quãcito tuimet oblitus es. Quã multos pro libertate mori perſuaſiſti/Falſam profecto opinione fortitudinis habebas falſamq; prudentię: ſi ſalutem apud eos ſperas cũ quibus ita dimicaſti. Aut etiam ſi hęc certa ſit ab illis tamen ſeruari cupis. Sed quamuis te romanorum fortuna tui obliuione perfuderit at nos tamen patrię glorię conſulentes & dexteram tibi & gladiũ cõmodabimus Tu vero ſiquidẽ ſponte moriare. dux iudeorũ. ſi vero inuitus ꝓditor morieris. Vix hæc elocuti ſũt: & in tentatis ei gladiis occidẽdũ illi cõminabantur: ſi romanis pareret.

Militesioſepho poſt nichanoris verba heſirante ſpelũce ignẽ volunt ſũmittere.

oratio ioſehi ad deum.

Oro iudeos cũ ioſepho latẽtiũ ipſũ potius mori q̃ ſeruitutẽ pati exortãtiũ ipm q; vt ꝓditorem occidere minãt. Aeg. iſtaorone mꝛta adducit ãtiquoꝝ exẽpla.

¶ Timens igitur impetũ Ioſephus eos refrenare & tractare argumentis philoſophię cœpit quibus multis modis nemini liceret ſeipſũ occidere probat qualiterq; pro libertate ſit laudabile mori manifeſtat: multaq; ad eoc adducit exempla Nautorem enim timidum vocat qui tempeſtatem metuẽs
B ante vim turbinis nauim ſponte ſubmergit: Nullum quoq; animal ſeipſum occidit. Cum enim adeo animã habeamus depoſitariã & eſſe ab eo accepimus ideo vt eſſe deſinamus illi reddẽdũ eſt. pœnas quoq; ſe necãtiũ adducit. Apud enim iudeos qui ſeipſos necabant inſepulti manebant cũ etiã hoſtium corpora ſepeliebãtur. Apud alios vero dexteræ abſcindebãtur. Capitulũ quartũdecimum

Timens igitur impetum Ioſephus & dei pręceptorum ratus/ſi ea non enunciaſſet morte prę uentus argumentis eos philoſophiæ neceſtario tractare incipit. ¶ Et quid enim tãtopere inquit o ſocij proprię necis auidi ſumus? Aut cur inter ſe amiciſſimas res corpus & animaꝫ in diſcẽtionẽ vocamus? Mutatum me eſſe quiſpiam dicet: Sed romani hoc ſciũt optimum eẽ in bello mori: ſed lege belli hoc eſt a victoribus trucidari. Proinde ſiquidem romanorũ ferrum deprecor vere meo gladio meaq; manu ſum dignus. Sin illi hoſti ſuo parcendũ putant. quanto iuſtius noſmetipſi nobis pepcerimus. Quippe ſtolidum eſt ea circa nos admittere pro quibus ab illis diſſentiſſimus. ¶ Pulchrum enim eſt pro libertate mori & ipſe fateor pugnando tamen & illorum manibus: qui eam prędripuerint. Nunc autem neq; prędio nobis obſtant: neq; nos interficiũt ¶ Itidẽ aũt timidus habendus eſt qui mori non vult cum opus eſt & qui vult cũ non oportet. ¶ Præterea quis nos moetus prohibet ad romanos aſcendere: Nempe mortis Ergo eã/quę ab hoſtibus dubie ſuſcepta/formidini eſt/eam certã ipſi uobis irrogabimus. ¶ Verũ ſeruitutem dicet aliquis/valde quidẽ nunc liberi ſumus/at viri fortis eſt ſemet occidere. Immo vero ignauiſſimi quãtum opinor. Nam & gubernatorẽ
C timidiſſimum puto qui tempeſtatem metuens. ante vim turbinis nauim ſponte ſubmergit. ¶ Quin etiam propria manu perire communi omnium animalium natura diſcrepat: eoq; modo in creatorem noſtrum deũ ſcœlus admittitur. Nullũ eſt enim animal qđ ex induſtria vel per ſe moriatur Siquidem naturę lex validiſſima/vt velint viuere/in oibus ſita ẽ. Idcirco & qui nobis adimẽtũ id putas ne hoſtes ducimus: & quos inſidiatores putamus pœna perſequimur deũ vero indigne ferre nõ arbitraminis cũ domũ eius homo deſpiciat. Ab illo ei accepimus vt eſſemus rurſumq; vt eſſe deſineremus: illi reddendum eſt. Corpora quidem cunctis mortalia ſũt: ex caduca materia fabricata: anima vero ſemper immortalis eſt deiq; particula in corporibus collocata. ¶ Si quis ergo depoſitũ hominis ſurripuerit aut male tractauerit peſſimus ſtatim ac perfidioſus habetur. Si dei depoſitũ ex proprio corpore quis eiecerit eum ſe latuiſſe/quem leſerit/exiſtimabit. ¶ Et ſeruos quidem fugitiuos vlciſci iuſtum creditur quamuis neq; dominos fugerint. Ipſi vero deum fugientes & optimum dominum. impie facere non videbimur. An ignoratis q̃ eorum qui naturę legem vita exeunt: acceptumq; ab eo debitũ ſoluũt cum id qui dedit recuperare voluerit, perpetua laus domusq; ac familia ſtabiles ſunt. Pure autem

Oro ſo. ad ſocios q̃ oſidit q; nemini liꝫ ſeipm occidere ęg. hãc oratiõ. plixioꝛẽ facit multa vltra notãda ponens

Timidus quisdi cendus.

cõtra ſuſporum occiſorũ aurea dicta.

Nullum aial ſeipſum occidit.

Adeo accepimus eſſe iõ vt eſſe deſinamus illi reddẽdũ eſt.

Depoſitariã habemus animam.

Pœne sese necã tium.

& quę inuocantes exaudiantur animę retinent locũ i cęlo adeptę sanctissimũ atq; in decursum voluẽ tibus seculis casta corpora iubentur incolere: quorum vero manus in seipsos insanierint: eorũ animas ortus tenebrosior suscipiet: pater aũt illarum deus auctores iniurię per nepotes vlciscitur. Hinc & deo inuisum est: & a sapiẽtissimo legis nostrę cõditore cohercetur. ¶ Deniq; siqui se occiderint. apud nos quidẽ vsq; ad occasũ ĩsepultos eos abijci decretum ẽ cũ etiam hostes sepeliri fas esse ducamus. Apd alios aũt etiã dexterę iubentur abscindi eiusmodi mortuorum quę in ipsos armatę sunt quãdovt corpus ab anima ita manũ a corpore alienam esse existimarent. ¶ Pulchrũ est igitur o socij iusta sẽtire neq; humanis cladibus addere vt creatorem omniũ impietate ledamus. Si salui esse volumus: salui simus. Neq; ei salus apud eos ignobilis est quibus tãtis virtutẽ operibus demõstrauimus. Si mori placet ab his occidi pulchrũ est q nos cœperũt. Nõ ego migrabo in hostiũ locũ vt ipse mei ꝓditor fiã. Multo ei stolidior sum q̃ qui ad vltro hostes profugiũt. Siquidẽ illi salutis causa id faciũt: egovero iteritus & quidem mei. Romanorũ tamẽ insidias votis expeto nam si me hi post iunctas dexteras perimant magno aio paratoq; moriar: mendacij perfidiã pro victorię solatio mecũ afferens. Multa quidem in hunc modũ Iosephus vt cede propria socios dehortaretur dicebat.

Salus optanda

¶ Iosephus aũt socios ad separatione qua tã dudũ se mori deuouerant reuocare non potuit Sed ipsi concitati alius aliũ cũ gladijs accurrentes ignauiã exprobrabãt. Ipse vero qm̃ mori decretũ est: sorti mortẽ committere suadebat. Hic ei & Romanorũ & domestico liberatus bello ad vespasianũ p nichanorẽ est adductus: quem omnes videre cupientes quidã hostem interficiendũ acclamẽtes: alijs facta eius reputantes imitationẽ obstupescebant. Omnis vero qui nomini eius irascebantur viso eo mitiores reddebantur Tytus autem viso Iosepho ingenita animi mansuetudine mirabatur nihil humanarum rerum firmum putans: vespasianus vero quasi ad imperatorem missurus eum iuber custodiri Quẽ hoc cognito Iosephus seorsum cum filio & duobus amicis vocãs se maiorũ nuncium fore sibi dixit futurumq; & filium prędixit imperatorem quod licet non tũc tamen paulatim credidit. Vespasianus maxime cum de Iosepho captiuos interrogasset. Non tamen custodiã necvincula remisit licet vestimentis & muneribus eum donaret. Tytus quoq; ei magnum faciebat honorem.

Capitulum quintumdecimum.

Iosephus socios nõ potuit a despatiõe reuocaꝛ qn seipos occiderent.

ILli autem obstructis auribus desperatione qua iam se dudum mori deuouerãt cõcitatur: & alius aliũ cũ gladijs accurrẽtes ignauiã exprobabãt & quasi eũ percussurus mox quisq; adoriebatur. Ille autẽ cum aliũ nominatim vocaret alium vultu ducis intueret alterius dexterã apprehẽderet aliũ precibus exoraret: varia mentis affectiõe vt i tali necessitate distractos ferrũ oim a cede sua ꝓhibebat: nõ secus vt fere bestię circũcluse ad eũ semper qui se contigerit ora conuertens. Illorum qui ducem in extrema quoq; clade reuerendũ putarent debilitantur dexterę: gladiiq; manibus elabebantur. Multi spõte cũ ei manus afferrent: frameas dimittehant. ¶ Iosepho autem non defuit in ea desperatione consiliũ: sed fortus dei prouidentia salutem in periculum emittit. Et quoniam mori decretum est inquit agite cedes mutuas sortiamur & cui obtigerit manu sequentis occumbat atq; ita omnium fortuna perãbulet neq; sua dextera quisq; subiaceat. Iniustum est enim cęteris interemptis ex alijs quem q̃ si penituerit saluũ esse. Visum est vera dicere. Et quod persuasit agitur: sors cuiq; obtigit: paratam ei qui sequeretur necẽ suam prębebat quasi etiam mox duce morituro. Cum Iosepho enim perire: vita dulcius estimabant. Remansit autem ipse cum altero siue fortuna dici oporteat: siue dei prouidentia. Consultoq; prospiciens ne vel forte grauaretur: vel si nouissimus recessisset gentis cede pollueretur: illi quoq; fide interposita vt viueret persuasit. Ille hoc modo & romanorũ & domestico bello liberatus: ad vespasianũ p nichanorem ducebatur. Omnes autem romani visendi eius gratia occurrebãt. & cum se circa ducem premeret multitudo varii tumultus erant. his exultantibus q captus esset: alijs minitantibus: nõnullis autem propius eum videre certantibus. Et qui longius quidem aberant hostem interficiendum esse clamabant. qui vero propius erant facta eius reputantes: mutationem obstupescebant. Rectorũ autem nemo fuit qui non licet irascereturnomini eius viri aspectu mitior factus est. Tytum vero preter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus: & misericordia eius etatis capiebat. qualisq; pridem fuisset in prelijs reminiscentem: & qualisnunc sit in hostium manibus positus intuentem. Iubebat intelligere quanta esset fortunę potentia: q̃q; velut belli momentum: humanarum autem rerum nichil firmum atq; perpetuum. Quam multos etiam tunc ita: vt sentiebat ipse vt Iosephum miserarentur affecit: plurimaq; salutis eius pars extitit apud patrem. Vespasianustamen quasi mussurus eum Cæsari: Vt cautissime custodiretur precœpit. Quo audito Iosephus aliquid ei soli se dicere velle ait. Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filium Tytum ac duos amicos.

Iosephus ad vespasianũ p nichanorẽ ducit quẽ oẽs viderecupiebãt Oẽs qui añ iosephinoi irascebãtur ipo viso mitiores redduntur Vespasiani q̃si ad ipatorẽ missuruseum iubet custodiri.

Tu quidem inquit Vespasiane tantum hoc putas: Iosephum te habere captiuum. ¶ Ego autem

malorum ad te nuncius venio premissus a deo vt iudeorum regem viderem: & quemadmodum exercitum duces mori deceret Ad neronem me mittis. Quid ita quasi qui neroni vsq; ad te successuri sunt maneant. Tu cesar vespasiane & imperator atq; hic filius tuus nunc: me autem colligatum arctius tibi asseruato. Nam dominus quidem non mei solum es tu cesar verumetiam terre mariq; ac totius hominum generis. Me autem ad maiorem penam custodiri oportet si ex tempore aut subito in dominum ista confingo. ¶ His dictis vespasianus statim quidem fidem non his haberevidebatur eaq; iosephum existimabat salutis gratia comminisci. Paulatim vero ad credendum impellabatur iampridem illum excitatum ad imperium: deo sceptra multis premonstrante portentis. Sed & in alijsvacuum esse iosephum deprehenderat. Altero namq; amicorum qui secretus intererant admirati dicente quemadmodū nisi hec deliramenta sint. neq; iotapatenis de excidio neq; sibi de captiuitate quicquam diuinasset vera se iram depelleret iosephus iotapatenis ait se predixisse q; post diē septimū & quadragesimā eos maneret exitiū: q; ipsum romani viuū essent in custodia retenturi. ¶ Hec in secreto quo sita vespasianus vbi vera esse cōperit a captiuis etiā que de se dixisset credibilia coperat existimare sed neq; custodiā iosepho nec vincula remittebat vestimētis aūt aliisq; muneribus eū donarebenignissime humanistimeq; fouere non desinebat magnam honori eius Tyto operam cōmodante.

¶ CAESAREA iudeæ ciuitas Vespasianū humanissime recepit.

¶ Vespasianus cū exercitu de ptholomaide peuenit Cesareā iudeę ciuitatē maximā quē cū exercitu ciues cū fauore suscipiūt: multiq; tūc cū clamore precabantur: vt de iosepho sumeret supplicū sz illā repetitionē velut ab incōsulta multitudine oblatā nihil rndēdo dissoluit. Et legionū duas apud cesaream posuit: alias quoq; duas misit in Scytopolim.

Capitulum xvi.

OVarto aūt die mensis iulii Vespasianus i ptholomaide reuersus: indi i loca maritima cesaream peruenit iudeę ciuitatē maximā & quę maiorē incolarū partē grecos haberet. Igitur & exercitū & rectorem indigene oi fauore ac benignitate suscipiūt: affectu quidē quo romanos diligerent plus aūt illoz q exciſi fuerāt odio. Vſi etiā mīti ſimul vt de iosepho supplicū sumeret: cū clamore p̄cabātur. Vespasianus aūt de ista quidē repetitione velut ab inconsulta multitudine oblata nichil rndēdo dissoluit. Legionū vero duas quidē hiematū apud cesareā posuit: qđ oportunā videret citatē. Decimā vero & quitā scytopoli misit ne totius exercitus molestia cesareā p̄meret Erat aūt illa quoq; aprica p hiemē quātū estatis caloribus estuosa: vt in planicie sita atq; mariuma.

¶ IOPPAE secundo a Romanis obsidetur: & capitur.

¶ Quidam ex iudeis profugi ioppen sibi receptaculum renouāt: & piraticis nauibus fabricatis: plurimos per mare latrociniis vexabant: ad quā Vespasianus misit exercitum quod cognoscentes ciuitatis habitatores territi naues fuga petierūt. Ioppę hic ponit descriptio maxima. Oppenorū sunt i mari strages q a Romanorū. & ventotū violētia pellūtur a citate. Quattuor ei milia & ducēta cadauera a mari iecta. Ioppę itaq; breui tēpore a romanis excisa est. Ibiq; vespasianus munitionem dimisit Hierosolimitę aūt audito iotapatę excidio tristabant maxime de iosepho quem fama mortuum nunciauerat sed cognito q; adhuc viueret ira in eum concitantur: & eius odio magis contra romanos exacerbantur.

Capitulum septimumdecimum.

OVm hæc agūtur: collecti nō exigua multitudo q vel ab hostibus seditiōe defecerāt vt ex ciuitatibus euersis effugerāt. Ioppā receptaculo sibi renouant quam antea vastauerat cestius & quia terra quā vastabāt arcebantur migrandū in mare sēsuerūt: At pyraticis nauibus fabricatis in syriā & phoenicē itemq; i ægyptū cūmeātes plurimos latrociniis prędabantur: omnibusq; nauigiis inuiū faciebāt illarū partiū pelagus Sed vespasianus cognito quid constituissent equites in ioppē necnō & pedites misit. Hiq; nocte in ciuitatē que in custodia erat ingressi sūt. Eius aūt habitatores postq̄ irruptionē p̄sēserant ne tñ romanos arcerent motu deterriti naues fuga petierūt & in his vltra cōtiguū sagittę spaciū pernoctauerūt. Cū vero Ioppa natura esset iportuosa nāq; i asperū ceteraq; arduū littus desinit ac ſimis vtriq; cornibus leuiter incuruūq; vastę rupes superſunt. & ingētibus pcellis pelagus turbāt nisi etiā nūc ādrom edę cathenarū signis extātibus fabulæ veteris fides ostenditur. Aduersus aūt aquilo feriēs littora fūmos in obiectas cautes fluctus affligit eoq; modo sollicitudinē in tutiorē, efficit stationē. in eo salo fluctuātibus ioppenis prima luce violentus quē illāc nauigātes melāborū vocauit flatus incūbit. Et alias quidē naues inter se aliasvero collisit in scopulos Multę aūt cū magna i aduerso estu niterētur ad pelagus. nā & littus saxis infestū & hostes in eo cōsistutos timebāt sublato in sublime gurgite mergebātur & neq; fugę vsq; piā locus erat; neq; manentibus spes salutis: cum & mari ventorum & ciuitate romanorum violentia pellerentur. Itaq; multi vulatus collisis nauibus audiebantur: & multi crepitus fractis. Ioppenorum autem pars fluctibus obruti: pars naufragiis implicati moriebantur. Nonnulli autē ferro se interficientes velut facius esset mori preuenie-

Iosephus Vespasiano seorsū cū filio loquēs eum p̄dixit ipatofez & filiū suū licet nō tūc tamē vespasianus paulatim credidit. &

Vespasianus cū exercitu venit de ptholomaidā cesareā iudeę ciuitatē maximā quē cives & exercitū cū fauore suscipiūt multiq; tūc cū clamore p̄cabāt vt de iosepho sumeret supplicū tacebat & legionū duas apd cesareā posuit aliasq; duas misit scitopolim.

Quidā ex iudeis profugi ioppē sibi receptaculū renouāt & piraticis nauibus fabricatis plurimos p̄ mare vexabāt ioppes situs & descriptio. Andromada:

Mtlamborius: Maxi. iopēorū i mari clades q & rōanorū & vētorū violētia ciuitate pellūtur.

bant plurimi autem euecti fluctibus scopulis carpebantur: vt & pelagus sanguine redundaret littoris ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulsos in eo stantes romani milites trucidarent. Proiectorum autem corpora quattuor milia ducenta fuerunt. Ita captam vello prælio ciuitatem romani funditus eruũt. Ioppa quidẽ hoc modo breui tempore bis a romanis excisa est. ¶ Vespasianus autem ne rursus eo pyratę confluerent castris in arce munitis ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis suis manentes eadem castra defenderent. equites vero ocũ circa territorium peragrantes affines Ioppę vicos & municipia simul eximerent. Illi quidẽ preceptis obedientes: in dies singulos incursando excindebant totas regiones atq; vastabant. ¶ Vbi vero apũd hierosolimam casus Iotapatę nunciatus est primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis & q̃ nemo qui se vidisse diceret quę iactabantur aduenerat non credebant. Nec enim vel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prędicabat. Natura velox tristium nuncia indepausati per finitimos veritas ambulabat: & apud omnes ambiguitate certior habebatur Cum etiam rebus gestis plura quę facta non erant effingebantur & in excidio ciuitatis peremptus esse dicebatur Iosephus: quę res maximo luctu repleuit hierosolimam: & per singulas domos itemq; cognitiones amissorum quisq; lugebatur a suis: luctus vero ducis publicus erat. Et hi quidem hospites alij propinquos amicos alij nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autem vniuersi: a deo vt per dies triginta nun q̃ lamenta in ciuitate cessarent: magna mercede conducerentur tubicines veniarum. ¶ Tempore autem veritate reuelata vbi de Iotapata quidem vt res habebat fictum vero q̃ de Iosephi morte vulgabatur: eumq; viuere & cum romanis esse compertum est. Ac supra captiui fortunam a ducibus honorari: tantã in eum viuum iracũdiam: quã tã prius cum mortuũ crederent beniuolentiã conceperunt. Et ab alijs quidem ignauię: apud alios proditionis arguebatur. Totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione atq; cõuicijs. Vtro autem his vulneribus excitabantur. magisq; accẽdebãtur rebus aduersis: & offensio quę prudentibus ne similia perferant cautionis & custodię causam prębet illos ad alias calamitates tanq̃ stimulus incitabat: malorũq; semper incipiebat ex fine principium. Denicq; maiore in romanos impetu ferebantur: velut in Iosephum pariter vindicaturi. Hierosolymitanorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Quatuor milia ducẽta cadaueraproiectorum

Hierosolymitę i auditoIotapatę excidio tristabãtur maxime de morte Iosephi quẽ fama mortuum nũciabat.

Hierosolymitę cognito q̃ Iosephus viueret in eũ concitantur

Odio Iosephi mag is cõtra romanos icitabãt

¶ TYBERIAS se reddit Romanis.

¶ Vespasianus Agrippę regi roganti: vt regnũ visitaret annuens venit in Cęsareã philippi. Qui cognito q̃ Tyberias: & taricheas quę ambę agrippę regno pertinebãt vellent rebellare. Tytũ Cęsareã mittit: vt inde militem: traduceret Scytopolim. Tyberiadi vicinam quo cum ibi veniſſet filium prestolabatur: & deinde castrametatus in Enabris Valeriũ mittit Tyberiadẽ. vt ad pacem eam inuiteret. Sed seditiosi quidẽ cæsus Iesus princeps erat contra valeriũ occurrunt qui cũ socijs velitis equis pedes refugit quos Iesus reduxit in oppidũ. Quod seniores veriti ad Vespasiani genua supplices accedentes veniam precantur: & obtinent. Iesu cum socijs fugiente Tarichęas. Vespasianus vero miſſo Traiano an ppi multitudo pace; quereret iciscitaturo eoq; benignissime & eũ honore ab eis recepto eximeridiano. atere muri partem dirui. & ingressũ sic iussit dilatari: & eam in gratiã regis edixit esse causa muris pepercit.

Vespasianus Agrippę regi rogãtiãq; venit i cęsareã philippi.

Vespasianus cognito q̃ tyberias & tarichęas quę ãbe regno agrippę tenebãt vellẽt rebellare tytũ cęsareã mittit: vt inde militem trãsduceret scytopolim.

Capitulum octauumdecimum.

VEspasianus ãt visẽdi studio regnũ Agrippę nãq; ipse rex inuitabat rectorẽ cũ exercitu simil domesticis diuitijs patus accipere ac p eos egras ptes regni compescere. motis ex cęsarea maritima castris i eã quę philippi appellat cęsareã deniguit. Ibiq; p dies viginti milite recreato: ipse quoq; gestaꝝ rerũ gras deo referẽs. i equitis erat. ¶ Postq̃ vero tyberiadã qdã nouas res cupere ac rebellare tarichęas audiit ad regnũ ãt agrippę vtraq; ptinebãt decreto apd eos vndiq; iudeos excidere oportunũ eẽ credidit aduersus eos exercitũ ducere siſ vt agrippę hospitio vicẽ repẽderet ptãti eius citatibus creditis. Igr filiũ suũ tytũ i cesareã vt ifi militẽ scytopoli trãsduceret mittit hęc ãt ciuitas decẽ ciuitatũ maxia: & tyberiadi vicina ẽ Quo cũ ipse veniſſet ibi filiũ pstolabat. Deiñ cũ tribus vltra legiõibus pgressus ad triceſimũ a tyberiade stadiũ in quadã mansione cõspicua rebellãtibus cui nomẽ est Enabris alias Sẽnabris castra ponit. Atq; hinc decatharcũ valerinũ cũ equitibus quadraginta dirigit: qui patefico sermone oppidanos alloqueretur & ad fidẽ iuitaret. Audierat ei q̃ pacẽ populus delideraret a nõnullis aũt ad bellũ eũ cogẽtibus seditionẽ pateretur itaq; valerinus vbi muris appropinquauit & ipse de equo diſſiluit & suos comites idẽ facere iussit: ne laceſcẽdi pliſ cã veniſſe potius videreẽ. Sed priusq̃ verbũ faceret armati excurrit i eũ seditiosi qui erãt validiores rectore quodã noie Iesu Tobię alias Saphari filio latrocinalis agminis pricipe. Valerinus ãt neq; prẽter mãdata ducis prelio cõgredi tutum ratus etiam si fide victoria certus esſet: pugnamq; periculosam fore si cum multis pauci & cum instructis imparati confligerent inopinata preterea iudeorum obstupefactus audacia

& ipſe pedes refugit: & quinq; aliꝫ ſimiliter relictis equis. Quos Ieſus eiuſq; ſociꝫ veluti pugna non in ſidijs captos lęti in oppidum adduxerunt Id autem factum veriti ſeniores & qui pręſtare populo vi debantur in romanorum caſtra profugiunt. Adhibitoq; ſibi rege ad Veſpaſiani genua ſuppliciter ac cedunt. ne ſe deſpioeret obſecrantes neue iquæ paucorum eſſet / totius ciuitatis exiſtimaret inſaniã: ſeu populo parceret / qui romanis ſemper amica ſentiret / magiſq; vultum iret defectionis auctores quibus ipſi olim ad fœdus venire properantes nunc vſq; ne id facerent aſſeruati fuiſſent his eorum p̃cibus q̃q̃ toti ciuitati pręter equorum rapinam infanſus erat indulſit Nam & agrippã videbat eius opidi cauſa trepidare ¶ Fide aũt per eos populo data: ieſus eiuſq; ſociꝫ tutũ ſibi non eſſe rati apud tyberiadã cõſiſtere ad taricheas cõfugiũt. ¶ Poſteroq; die Veſpaſianus i arcem p̃miſit cum equitibus traianum qui multitudinem (añ oẽs cuperant) pacẽ experiret. cognito autem populum eadm ſentire ſimpliciter ad ciuitatẽ ducebat exercitũ. Illi autem portis eius patefactis cum laudationibus obuiam prodeunt: ſalutis datorem ac bene meritum acclamantes: cum vero militem anguſti aditus remoraretur murorum partem dirui Veſpaſianus ex meridiano latere iuſſit: eoq; pacto dilatauit ingreſſum. Vt pręda tamen & iniurijs abſtinerent in gratiam regis edixit. eiuſq; cauſa muris pepercit: ſpondẽtibus habitatoribus eius poſt hęc cum reliquis fore concordes alijſq; modis malis affectatam ciuitatem ex diſſenſione recreauit.

Ieſuscũ ſocijs ad taricheas fugiũt

¶ TARICHEAS CIVITAS Galileæ obſidet a Romanis & capitur a Tyto.

¶ Veſpaſianus Taricheas ꝓficiſcens & ipſam ciuitatem munitam eſſe cognoſcens caſtra poſuit hanc enim vndiq; muro validiſſimo Ioſephus cinxerat / eiuſq; Scaphas plurimas in lacu Geneſar habebant. vt in eas (ſi terreſtri vincerentur prælio) refugerẽt. Ieſus autem eiuſq; ſociꝫ contra romanũ impetum facientes (partem uri diſſipata) ad ſuos refugiunt / coactiq; naues aſcendunt. Veſpaſianus vero (cognita eorũ multitudine filiũ cum exercitu mittit / qui patriopus eſſe maioribus auxilijs mandauit.
B Tytus autem (priuſq; ſubſidia venirent milites ad bellum incitat. Iudeos incompoſitos eſſe & bellorũ imperitos: vulguſq; potius q̃ exercitũ dicit appellandos / neq; in multitudine virorum eſſe manifeſtat victoriã. vnde alacres eius hortatu facti milites miſſa auxilia ęgre ferebant. Tytũ itaq; primum in hoſtes pergentem alij ſecuti ſunt: multiq; tunc fuerunt interempti: alijs in oppidũ fugientibus. Tũc quoq; inter Tarichęas maxia orta eſt diſſentio: indigenis enim bellũ nõ placebat: aduenę vero qui plures erant bellũ incitauerant. Titum autem ciuitatem ingreſſum nullus prohibere auſus eſt. Ieſu cũ ſocijs ad agros fugiente / plurimaq; per ciuitatem facta eſt hominum cedes aduenarũ & indigenarũ ſed interemptis nocentibus. Tytus miſeratus indigenas ab intermitione quieuit. Veſpaſianus autem audita victoria filij lætus ſtatim circundari ciuitatem cuſtodibus iuſſit / & naues aduerſus eos qui a Tyacũ fugerant fecit fabricari.

Capitulum nonumdecimum.

iij Veſpaſianus taricheas proficiſcẽs caſtra poſuit ſciẽs ciuitatẽ bñ eſſe munitam. ſcaphę plurimę in litore. Ieſus eiuſq; ſociꝫ cõtra rõanos impetũ faciẽtes pte muri diſſipata ad ſuos refugiũt coactiq; naues aſcendunt.

EInde ab ea digreſſus inter ipſam & taricheas caſtra poſuit muroq; firmauit belli ſibi moras illic forte proſpiciens: q̃ ois turbarum cupiẽs multitudo in taricheas cõfluere munitione fœta ciuitatis: & lacu qui geneſar ab indigenis appellatur. Et enim ciuitatem ita vt tyberias ſub mõte poſitam qua lacu non abluebatur vndiq; muro validiſſimo / ſed minore tamen q̃ tyberiadẽ ioſephus cinxerat. Nã illã quidem in principio defectionis pecuniarũ itemq; virtũ copia cõmunierat Tarichęis vero largitatis eius reliquiæ ꝓfecerunt. ¶ Scaphas autẽ plurimas in lacu paratas habebãt: vt in eas videlicet (ſi terreſtri prælio vincerent) refugerẽt: ſimulq; ad nauale bellũ ſi opus eſſet inſtructas. Romanis aũt caſtra munientibus Ieſus eiuſq; ſociꝫ neq; multitudine hoſtiũ neq; diſciplina militię pterriti curſu i eos irruũt primoq; ipetu dijectis muri fabricatoribus ac pte aliq̃ edificij diſſipata vbi armatos cõgregati viderũt anteq̃ mali aliquid paterent ad ſuos refugiunt. Eoſq; inſecuti romani: ad naues cõpulerunt. Et illi quidẽ tã ꝓuecti vnde romanos contingere miſſilibus poſſent anchoras iaciũt: & (ſicut acies aſſolent denſatis inter ſe nauibus aduerſus hoſtes i terra cõſti
iij tutos nauali ꝓlio decertabãt. ¶ Audito aũt Veſpaſianus magnanimitatẽ eorũ multitudinẽ in ꝓxia ciuitatis planitię cõgregatã: filiũ iuũ cũ ſecentis equitibus lectis eo mittit. Qui cũ infinitum hoſtium
iij numerũ reperiſſet: patri quidẽ maioribus auxilijs opus eſſe mãdauit. Ipſe vero equitũ pleroſq; etiam
iij priuſq; ſubſidia venirent alacres eſſe videns cum nõnulli eoꝝ iudeoꝝ multitudinẽ formidarent vñ exaudiri poſſet cõſtitit. Et o Romani ait pulchrũ eſt: nãq; in principio ſermonis ammonere vos generis noſtri qui cũ quibus pugnaturi ſumus ſciatis. Nr̃as ei manus nemo vnq̃ toto orbe hoſtis vllus euaſit. Iudei vero etiã vt pro his aliquit dicamus ad hoc vſq; tp̃s victi nõ defatigantur. Itaq; oportet illis in aduerſis rebus cõſtanter dimittãtibus etiã nos i ſecũdis pſeuerantius laborare. Apta quidẽ hõ te vobis plurimũ alacritatis ineſſe cõſpiciẽs gaudeo: vereor aũt: ne cui vim tãta timorẽ multitudo hoſtiũ latẽter icutiat. Iterũ igit quiſquis cogitet qualis vel cũ quibus decertabit qđq; iudei licet ſatis ſint audaces mortẽq; cõtẽnant. incõpoſiti tñ bellorũq; iperiti ſunt; & vulgus potius recte q̃ exercitus appellandi.

Oratio Tyti ad milites. Iudei icõpoſiti bellorũq; ꝓpiti vulgus potius q̃ exercitus appellandi.

pellādi de nr̄a vero peritia atq; ordinatiōe referre quid opus est? Nēpe idcirco sola armis exercemur: D
pacis etiā tēpore: vt ne bello nos cū hostibus numero cōseramus. Nā qđ erat ppetuę militiæ commodum si pares cum rudibus congrediamur. Quin etiam reputare q; armati cum inermibus & equites cum peditibus: & ducis cōsilio tuti cum vagis neq; rectorem habentibus decertabitis: q; quos hęc p virtutes multo plures efficiant multum autem vicia de hostium numero detrahant nec sola hominū
Multitudo hoiz in bello victoriā nō obtinet. multitudo (quamuis pugnacissimi fuerint) in bello obtinet. sed etiam si vel in paucis sit fortitudo. Hi eg
enim & ordinari faciles sunt & sibimet subuenire. Numerosę autem copię plus incommodi ex semet ca
ipsis q̄ ex hostibus capiunt. Itaq; iudeos audacia & ferocitas & desperatio mentis & sectitia ducunt quæ rebus secundis aliquantū valēt minimis vero offensionibus extinguntur. Vos autem virtus regit & morigera voluntas: itemq; fortitudo quæ & in prospera fortuna viget nec ad finem vsq; in aduersa decipitur. Ad hoc maiores vobis sunt q̄ iudeis causę certaminis. Nam si illi pro libertate ac pria belli pericula sustinent: quid est nobis incita fama prestantius? & ne post orbis terę imperium videamur hostium aduersariorum loco iudeos habere. Propterea considerate: q; paciendi alicuius intolerabilis mali metus est. Multos enim eos in proximo adiutores habemus. Rapere aūt victoriā possumus. & quos a patre mitti speramus auxilio conuenit antecapere vt & maior sit & sociū non habeat virtutis effectus. Et quidem puto nunc de me a patre meo vobiscum pariter iudicium fieri. Si quidē ille rebus ante gloriose gestis dignus: fuit ego vero eius sum filius vos autem milites mei. Nam & illi vincere consuetum est. & ego reuerti ad eum non perę etiam victus. Quo pacto autem vos nō puduerit duce vestro periculis occurrente superare? Appetam enim pericula mihi credite: primusq; i hostes irrumpam. Nemo autem vestrum a me discesserit persuasum habēs impetum nostrum sustētari ope diuina & manifeste presumite q; multo plus permixti hostibus efficiemus q̄ si extrinsecus pugnare mus. ¶ Postq̄ titus hęc prosecutus est diuina quedam alacritas militibus incidit: & quia traianā adAlacres Tytimilites eius hortatu & auxilia missa ęgre ferebant. tytus primus cōtra hostes alijs sequentibus. uenire cum trecentis equitibus ante prelium contigit: egre ferebantur: tamq̄ minueretur societate victoria. Misit autem vespasianus sylone & antonium cum duobus militibus sagittariorum, vt occupato monte (qui ex aduerso erat oppido) murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidez ita vt E
preceptum fuerat circumuenti sunt ex ea parte subuenire tentantes. ¶ Tytus aūt primus perrexit eg
citato equo in hostes: & post eum ceteri cum clamore per tantum spacium fusi quantum a dueria a ci
cies occupauerat: vnde etiā multo plures q̄ erant apparuerunt. Iudei vero licet incursu eorum & dicipina conterriti: pauli sper quidem primo sustinuere congressus. Percussi autez contis equorūq; impetu detrusbati conculcabantur: atq; ita multis passim peremptis disperguntur & in ciuitatem (vt quisq velocitatis habebat) effugiūt. ¶ Titus autem aliquos a tergo instans alios per transitum occidebat:Tyti strenuitas. nōnullos cursu ante capiēs ictu ora transuerberabat: multos autē alium super alium lapsos insoluēs configebat: omnesq; ad moenia confugientes prēueniens detorquebat ad campum: donec vi multitudinis elapsi in opidum confugerunt. ¶ Excepit autem illos acerba dissensio Nam quia indigenis &Dissēsio iter tarcheatas qa indigenis bellū non placebat aduenę vero q pres erant bellū icita uerant. fortunarum suarum & ciuitatis gratia & ab initio bellum gestum maxime (q; male pugnatum fuerat) nō placebat: sed populus aduenarum qui plurimus esset / vim adhibebat & inter se discordantiū clamor erat veluti arma iam caperēt. Quibus auditis (nec enim procul a muris aberat) titus exclamat d
Hoc tempus est quid moramur commilitones? Deo nobis dedente iudeos suscipite victoriam nō auditis clamoribus. Qui manus nostras euasere discordant? Habemus ciuitatem si modo properemus. Veruntamen cum velocitate animis opus est. nichil enim magnum effici sine periculo consueuit. Nō solum autem hostium concordiam (quos cito necessitas in graciam reuocabit) sed etiam nostrorum auxilia prēuenire debemus vt prętervictoriam qua tantas copias pauci superamus etiam ciuitate fo-Tyto ciuitatē ingredientę phibere ausus est & ipse cum socijs se fugit in agros. li pociamur. Simul his dictis incendit equum. atq; ad lacum decurrit. & per eum propere in ciuitatez ingreditur. Quem ceteri consecuti sunt. Pauor autem eius audacię murorum defensores inuasit. Et F
pugnare quidem vel prohibere venientem nemo sustinuit. Relictis vero excubijs: Ihesus quidem ci socijs suis in agros effugit. Alijs vero decurrentes ad lacum: in manus hostium contra venientium incidebant. Mactabantur autem alij cum scaphas ascenderent: itemq; alij cum iam prouectas natando assequi conarentur. Plurimaq; per ciuitatem agebatur hominum cedes. Aduenarum quidem refiliē tium qui non effugissent: indigenarum vero sine pugna quoniam spes eorum foederis &. conscientia (q; belli consilium non habuerant prelio) deterrebat: donec titus nocentibus interemptis miseratus indigenas ab internicione requieuit. At qui in lacum confugerant vbi captam ciuitatem viderunt q̄Vespasianus letus de filij victoria. longissime ab hostibus recesserunt. ¶ Tytus vero missis equitibus res gestas patri nunciauit. Quibus eg
ille compertis q; necesse fuit & filij virtute admodum letus & facinoris claritudine maxima enim beli ci
parsvidebatur exempta cum quidem statim circundari ciuitatem custodibus iussit ne quis ex eadem subterfugeret neq; a cedibus temperaret. ¶ Postero autem die cum descendisset ad lacum: a

tes aduersus illos qui eo refugerant fabricare iussit: quę tam materiarum copia q̄ artificum multitudine mature contextę sunt.

Nauesaduersus eos q ad lacū fugerant fecit fabricare.

¶ Genesa lacus a continente terra sic appellatus. xl. stadiis latitudinis & centum lōgitudinis: secundum vero Aege. centū quadraginta extenditur: cuius aqua dulcis est & potabilis. Variaq; in eo sunt piscium genera ab alterius loci piscibus tā specie q̄ sapore discreta & vt Aege. dicit prestantiora. medius secatur: fluuio Iordane cuius ortus phiala est & non panius quod a philippote tetrarcha deprehensum est qui missis in phialem paleis inuenit eas apud panium redditas. Ad genera sa lacū eius dem nominis terrę protenditur: natura simul & pulchritudine āmirabilis vberrima arboribus aereq; tēperatissima. Hos ergo qui in lacum fugerant nauali bello Vespasianus persequitur. quorum & si aliqualiter restitebant varius tamen fuit interitus mixtumq; sanguine a cadaueribus plenum totum lacum cerneres: nullus enim saluus euasit: posteaq; maxima pestis ex cadaueribus regionē oppressit Sex milia quingenti in isto nauali bello perierunt. Vespasianus autem pro tribunali apud Taricheas residens & quid de superstitibus agēdum sit deliberans: aduenas salute indigenos indicat. sed de eorum mortis qualitate cogitabat. quos solo Tyberiadis itinere exire permittēs: eos Romani secuti sūt in ciuitatem reducentes illosq; incluſos in amphiteatro vespasianus seniores cū ibecillibus occidit iubet iuuenum vero validissimos ad neronem misit sex milia cęteram vero multitudinem vēdidit aliosq; donauerat agrippę.

Capitulum vicesimum.

Genesar a continēte terra appellat. xl. stadiis latitudinis & cē tū lōgitudinis secūdū ęge. cētū q̄ dragita iordānis ortus phiala & nomie Panius. Phiala. Experiētia philippi tetrarchę de iordanis principio & ortu Genesar lacus a genesara tetra: quę vberria est arboribus & aeris temperie Nuces. Palmę Ficus. Oleę. Poma varia Vuę Caricis. Capharnaū fōs Coracinus vespasianus bello nauali cōtra illos qui i lacu fugerāt psequit. Resistētia iudeorum.

IAcus aūt genesar quidē alterra cōtinēti appellatur: quadraginta vero stadiis i latitudine parēs cētūq; in lōgitudine aqua dulcis est atq; potabilis. Paluſtri enim crassitudine tenuiores habet latices. & vndiq; in littora & arenas desinens purus est at prę ter hęc tēperatus ad hauriēdū: & fluuio quidē sue fonte lenior: Semper enim frigidior q̄ lacus diffusio patitur manet: estiuisq; noctibus eius aquę sub diuo ꝓflatę nequaq̄ estibus cedūt Id ei facere idigenis moris ē. Variaq; sūt in eo piscīū gña ab alterius loci piscibus tā specie q̄ sapore discreta. ¶ Mediusq; secat fluuio iordānē cuius fōs esse videt paniū noie aut in hūc terra cōditus ex eo lacu q vocatur phiala. Hęc aūt est qua in trachonitida ascēditur ad cēteſimū vicesimū stadiū ce sareę nō longius in dextro itineris latere Et ꝓprie ex rotūditate phyala dicit lacus rotę speciem prę ferens. Semper autem inter eius labra cohibetur vnda vnq̄ deficiens vel exuberans. ¶ Cumq; interim hoc esset iordanis principium nesciretur: a tetrarcha quondam trachonitidis philippo deprehensum est. Is namq; missis in phialem paleis: inuenit eos apud panium redditas vñ añ nasci fluuius credebat. ¶ Naturalis quidem pulchritudo paniꝭ regis opibus & agrippę diuitijs magnificentius accurata est. ¶ Manifestū āt flumē iordanis ex hoc ātro icipiēs Senechonitidis q dē lacu paludes secat & margines. Cētū āt viginti aliis ꝑteritis stadiis post oppidū Iuliada genesara lacū medīū trāsmēsus. deinde mīnā solitudinē in affaltidē lacū exiit ad genera sa vero lacū eius nois terra ꝑtēdit: natura simul & pulchritudine āmirabilis nullū ipsa pro libertate sui negat arbustū: totamq; plātis cōsueuere cultores. Celi vero tēperies etiā diuersis aptissima est. Nuces ei que arborū maxime gonibus gaudēt ifinite florescūt. Ibi ēt palmę q̄s nutrit calor, estiuus has iuxta ficus & oleę q bus aura mollior destiata est vt naturę magnificentiā hanc esse quis dixerit vim adhibentis vt i vnū conueniāt inter se repugnantia. anniq; temporum contentiōe bona veluꝭ singula peculiari studio terrę fauerēt Non enim solum nutrit prę te opinionem poma varia. sed etiam seruat egregia quidem & quondam modo regnantia. Vuas & carices sine intermissione decē mensibus suggerit. cęteros vero fructus āni spacio senescentes. Nam prę ter aeris lenitatem & fonte quoq; irrigatur vberrimo qui capharnaū ab indige appellatur. Cum nōnulli venam esse nili fluminis opinantur: q̄ similes coracino sicut lacus generat pisces. ¶ Longitudo autem regionis equa ac littora cognominis lacu triginta stadiis extenditur: & latitudo viginti. Horum quidem natura huiusmodi est. ¶ Vespasianus autem prę fectis ratibus. impositaq; manu militum quanta in eos qui in lacu effugerant satis esset vna prouehitur Illi autem neq; compulsi ad terram euadendi facultatem habeant infectis omnibus: neq; nauali bello patria condicione pugnandi Nam & schaphę paruę ateq; piraticę aduersus rates infirmę erāt & cū pauci singulis veherentur. cunctis instantibus romanis appropinquare metuebāt. Verūtamen circū rates nauigando nonunq̄ etiam prope accedendo lapidibus romanos eminus appetebant. Aut cominus etiam irritando feriebant. Aliis autem ipsis vtroq; mō nocebatur. Nec em saxis quicq̄ prę ter crebros sonitus agebāt quoniam contra septos armis iaciebantur cōtiguq; sagittis eorū afficiebantur & si accedere ꝓpius ausi fuissēt priusq̄ facerēt aliquid paciebātur cūq; ipsis nauiglis mergebātur. Mīlitos aūt vulnera iferre tētantiū q plus cōtigi possēt alios disiliēdo i scaphas romani gladiis trāsfigebāt nonnullos cōcurrentibus inter se ratibus i medio deprhē sis cū dauiculis capiebāt. Sūmer sorū aūt qui capita sustuliſſent aut sagittis prę ueniebātur: aut ratibus occultabantur Et si desperatione cōpulsi ini

Varius iudeorū interitus

Lacus sāguine mixtus plenusq; cadaueribus

S ex milia quin genti in isto nauali bello pierūt.

mici annatare tentassent eis manus vel capita truncabantur Plusimus q; passim ac varius erat interitus eorū donec in fugam versi ceteri terre appulsi sunt:circumclusis nauiculis suis. Effusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebātur:multos vero in terra egressos peremerunt romani. Mixtum autem sanguine plenumq; de cadaueribus cerneres totum lacum.nullus enim saluus euasit. ¶ Acerbus autem in secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies.nam littora quidem naufragijs simul plena erant & corporibus tumidis.Calescentes autem & tabefacti mortui coeli tractum corrumpebant:vt non iudeis solus casus ille miserabilis videretur verumetiam fetoribus ipsis esset iniusliste quidem illius prelij naualis exitus fuit. ¶ Perierunt cum his qui pridem in citate ceciderant:sex milia & q uingenti. ¶ At vespasianus pugna peracta pro tribunali apud tarcheas residens aduenā populum abidigenis decernebat qui auctor belli extitisse videbatur & an hi quoq; seruandi essent cum rectoribus deliberabat.Tunc autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram nec e.. dimissos posse quiescere homines qui & patrijs carerent. vimq; adhibere ac bellum his etiam inferre possent ad quos confugissent:vespasianus salute quidē indignos eos esse:cōtraq; seruatores suos nouerat euasuros.Sed de mortis eorum qualitate cogitabat:nam si hi occiderentur non perpessuros suspicabatur indigenas tot apud se supplices obtruncari.fideq; interposita deditis vim pigebat afferre:Verum ab amicis superabatur:nihil in iudeos posse committi dicentibus quodq; vtile esset honesto deberet prēponere:cum vtrumq; obtinere non possit.Indubitata sibi concessa licentia:solo eos itinere qđ tyberiada duceret exire permisit.Cumq; illi facile his quę cupierant credidissent & qua iussū fuerat comitati neq; pecunijs suis quicq̄ metuentes abirent totam quidem ad tyberiadam vsq; viam romani ne quis euitaret occupauerunt eosq; in ciuitate conclusos mox insecutus vespasianus omnes in amphiteatri stadio constituit:& seniores quidem cum imbecillibus qui mille ducenti erant iussit occidi.Iuuenum autem validissimos sex milia lectos ad hystmon alias hystonimū Neroni transmisit Ceteram vero multitudinem triginta milia & quadringētos vendidit prēter alios quos Agrippe donauerat.Nam his qui ex eius regno essent facere quod vellet ipse permisit.Verum & istos rex vendidit.Reliquum tamen vulgus qui erant ex Trachonite & Gaulanite & Ioppem plureq; ex Gadarite seditiosi atq; fugitiui & quibus pro pace bella conciliarent capti sūt sexto idus septēbris die.

Vespasiani deliberatio de morte aduenarum.

Vespasianus illos solo itinere tyberiadis exire pmisit quos abeūtes rōani secuti sūt reducētes i citatē quos vespasianus oēs i āphiteatro cōstituēs & seniores cū imbecillibus iubet occidi iuuenū āt validissimo sex milia misit ad neronēcęterā vero mltitudinēvēdidit & alios dōauerat agrippę.

¶ Explicit liber Tertius.

¶ Incipit liber Quartus.

¶ GAMALA CIVITAS regionis Gaulanitidis a Vespasiano obsidetur.xxi. Septembris & xxiiij.Octobris excisa.

¶ Iotapatenis victis reliqui iudei sese romanis dederūt:prēter Gamala & Giscala & qui montā Taberium occupauerant.Gamala enim a cameli similitudine nomen habet Agrippę nō subiecta locorum difficultate froeta huius situm & descriptionem habēs quę licet ex natura inexpugnabilis esset eā tamen iosephus muris cinxerat.hęc ei septē mensibus obsessa Agrippę restiterat.Ad quā vespasianus veniens excubias vbi potuit collocauit eāq; obsedit.Agrippaq; tūc lapide percusso romāi machinas cōtra ciuitatem admouerunt.Chares quoq; & Iosephus oppidanorū potentissimi armatū exercitū ordinauerūt ipsum ad bellum incitātes qui cōtra romanorū impetū multum repugnauerūt: multosq; romanorū difficultate locorum & angustia oppressos intrefecerunt eosq; fugere coegerūt. Romanorum q; ibidem fuit plurima cedes aliis fugientibus: vnde Vaspasianus cum paucis relictus in gamala neq; tutum fugere neq; honestū iudicans vim hostiū in montis vertice sustinuit:cuius animi obstinationem Gamalenses diuinā indicates impetū remiserunt.Ebutius tum romanorū fortissimus ibi est interfectus.Gallus vero cum decem milibus in domo latens cognito populi consilio quia Syrus erat omnibus mactatis saluus cum suis ad romanos euasit.Gamalenses autem precedente elatiuictoria qui & si omnino a salute desperabant fortiter tamen resistebant disturbatus tamen murorum pti bus ciues per deuias valles & cloacas diffugiebant.multos quoq; inopia consumebat cū solis pugnātibus alimenta congregabantur.

Capitulum primum.

Excisis Iotopatenis reliqui iudei se rōanis dederūt pter quedaz castella hic nominata &c. Daphne

VICVNq; aūt iudei Iotapatis excisis a romanis defecerāt:hi se ad eos,postq̄ Tarcheatę superati sunt applicabant Omniaq; romani castella & ciuitates cœperāt prēter Gyscala & qui montem Tabiriū alias Itaberiū occupauerāt Cū his aūt rebellauerat Gamala ciuitas contra tarycheas posita sup lacum quę ad fines ptinebat Agrippę item q; sotanym alias Sogane & seleutia. Et heę quidē Gaulanitidis regionis erāt ambę. Sotanym supioris ptis cui nomē est Gaulana & inferioris gamala. Selaitiavero ad lacū semetoli trigita lacū & septuagita stadijs lōgū paludesq; suas ad Daphnē vsq; tēdētę Quę regio alias sit delicioſa:tamen fontes habet qui minorē quē sic appellant iordanem alentes sub iouis

templo aureo in maiorem deducunt. Sotanym quidem ac seleutiam colentes: in principio defectionis. Agrippa sibi fœdere sociauerat. ¶ Gamala vero ei non cedebat fœta locorum difficultate: amplius q̃ Iotapata. Iugum namq; asperum ex alto monte deductum: mediam cerulcem erigit. Et vbi supereminet in longitudinem tenditur tantum contra decliue quantum a tergo vt cameli similitudinem præferat. vnde nomen etiam duxit: nisi q̃ expressam vocabuli significationem indigenę seruare non possunt & a fronte quidem ac lateribus invalles inuias scinditur. post vero quam de mõte pẽdet paululum difficultate refugit. Verum & hanc quoq; partem per obliquum excisa fossa deuiam indigene fecerant. ¶ Domus vero crebre & vicissim perprona erant edificatę, nimioq; precipitio cãsuris similes. Ciuitas intra se decurrebat in meridiem vergens: & australis vero collis & immensa editus altitudine vsum arcis sine muro ciuitati prębebat: rupisq; superior ad profundam pertinens vallẽ Fons autem intra muros erat in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas: tamen etiam Iosephus cum muro eam cingeret fossis & cuniculis reddidit firmiorẽ eius autem habitatores natura quidem loci confidentiores erant q̃ Iotapateni. Sed multo pauciores minusq; pugnaces situsq; fœti difficultate plures esse hostes non putabant. Nam plena erat ciuitas: miris in eam (q̃ esset munitissima) confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; præmissis ad obsidionem per septem menses restiterat. ¶ Vespasianus autem profectus ex amatuntidem al's amatute (vbi pro tyberiade castra posuerat) amathus autem siquis nomen interpretetur aquę calidę vocantur. vbi ẽm eiusmodi fons est sanandis corporum vicis ydoneus gamala peruenit. Et totam quidem ciuitatem itavt diximus posita custodia circumuallere nequibat. Qua vero fieri posset ex cubias collocat montemq; occupat superiorem. In quo milites castris itavt assolet muro circumdatis: opus aggerum postremo aggrediuntur. Et a parte quidem orientis summo super ciuitatem loco turris erat vbi & quintadecima legio necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabantur fossas autem decima replenit ac valles. ¶ Et inter hęc Agrippam regem cum accessisset ad muros eorũq; defensoribus de traditione loqui tentaret fundibularium quidem ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est. Romanos autem ira simul & ob regem suiq; mœtus ad obsidionem protinus incitauit nullum iudeos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes præter missum ire credentes. qui circa gentilem suum & eorum quę ipsis conducerent suaforem .tam ima nes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine operisq; consuetudine cito pfectis machinas applicabant. ¶ Chares autem & Iosephus namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi armatos quidem licet mœtu perculsos ordinauerunt: & quamq̃ non diu obsidionem posse sustinere arbitrabant quibus aqua itemq; alia vsui necessaria non sufficerent adhortati tamen eos ad mœnia produxerũt & pauli per quidem machinas admouentibus repugnabãt. Balistis autem tormentisq; perculsi: inoppidum recessserunt. ¶ Itaq; Romani tribus ex locis aggressi murum arietibus quatiunt: & qua deiectus fuerat infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sono ipsi quoq; insuperv'ulantes cũ oppidanis confligebant. Illi autem ad primos aditus interim pertinaces Romanos nevltra progederẽtur obstabant. Cæterum vi multitudinis superati: vndiq; ad excelsa ciuitatis loca confugiunt. Deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt (eosq; impigendo per decliuia locorum difficultate atq; angustia oppressos interficiebant. Romani autem cum neq; avertice imminentibus repugnarẽt neq; in partem aliquam euadere possent: pronos eos vrgentibus socijs in domos hostium plano contiguas refugiebant. Sed hęc repletę labebantur quod pondus sustinere non poterant. vnaq; deiecta multas inferiores itemq; ille alias deturbant. Ea res plurimos Romanorũ morte consumpsit. Incerti enim quid facerent quamq̃ subsidere rectavidebant tamen eo conuolabant: atq; ita multi quidẽ ruinis opprimebantur: non pauci vero subterfugientes parte corporis occupabantur plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea gamalenses pro se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes magis instabant. hostesq; intecta sua quamuis labentes sustentando compellebant. Qui vero per angusto sviarum cliuos cecidissent eos telli de super missis interficiebant & ruinę quidam lapidum copiam: ferrum vero eis hostes mortui dabant. Cęsorum enim gladios auferentes: his cõtra femineas vtebant. Multis iam procumbentibus tectis: semet inde proiiciẽdo moriebant. Tergaq; cãtibus nec fuga quidem facilis erat. Viarum namq; ignorantia & caligine puluerís alius alium nõ cognoscentes perrrabant: & circa se sternebantur. Sed illi quidem vix reperto exitu: ab oppido necesserunt. ¶ Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit seuissimo dolore perculsus cum super militem ruere ciuitatem videret proprię tuitionis oblitus clam paulatim superiore oppido locum prendit. Ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur Nec enim aderat tunc ei filius Tytus ad mucianum pridem missus in Syriam Et dare quidem terga: neq; turum neq; honestum sibi putabat. Rerum autem quas an adolescentia gesserat ac propriæ virtutis mẽoria quasi deo reple

Gamala a camelí similitudie nom hz agrippę non subiecta locorũ difficultate fœta eius descriptõ domoꝝ edificia

Ciuitas hz i expugnabilis ex natura esse eã tñ iosephus muro cinxerat.

Vespasianus ad gamala veniens excubias vbi potuit collocauit & obsedit.

Agrippa lapide pcusso rõani ira cõmoti machinas cõtra ciuitatẽ applicarunt.

Chares & iosephus oppidanorũ potẽtissimi armatũ ordiauerũt exercitũ eos iciẽtes ad bella.

Rõanorũ maxia cedes in gamala vñ reliq fugere coacti sunt.

Vespasianus cũ paucis i gamala relictus fugere neq; tutum neq; honestũ iudicãs

vi hostiũ i verti ce suitinuit cu ius ai obstiatio nẽ hostes dinã eẽ putantes ipe tum remiserunt Gallus cũ decẽ militibus in do mo latẽs cogni to ppli consilio qa syrus erat oi busmactatisad romanos cũ su is saluus euasit. Nullibi sine cru orevictoria. Notãda sẽtẽtia

tus socios qui cum eo erant condensari iubet affluentemq; hostiumvim tandiu invertice sustinuit: & neq; virorum neq; telorum multitudine reformidans manebat: donec eius animi obstinatione; ho stes diuinam esse reputantes impetum remiserunt. Illis autem iã infirmius oppugnantibus ipe pedẽ referens nõ prius terga ostendit: quam extra muros egressus est. Plurimi quidem romani milites i ea pugna decidert: & inter eos Ebutius al's batius decadarchusvir nõ eo tm plio (quo periit) sed vbiq; antea forti simus comprobatus. quisq; iudeos malis plurimis affeciisset. ¶ In ea turba gallus nomine quidam etacontarcus cum decem militibus deprẽhensus: in aliqua domo latuit. Eius autem habita toribus (dum cenarent) quod in romanos fuisset consilium populi sui inter se fabulantibus) hoc audi to (nam & ipse syrus erat & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad ro manos cum militibus saluus euasit. ¶ Vespasianus autem merere aduersis casibus exercitum vidẽs (qq; nullam interim tantam experti fuerãt cladem huiusq; rei magis eos pudere q solum ducem in periculis reliquissent consolãdos putabat: de se quidẽ nihil dicẽs ne quẽvel initio culpassevidereẽ op portere autem ammonens quę communia forent ferre: naturam belli cogitantes qq; nusq̃ eueniat sine cruorevictoria: iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc iudeorum milibus interfectis exi guam se stipem inimicę pependisse fortunę atq; vt iactantium esse nimis secũdis rebus isolescere ita esse ignauorum in offensionibus trepidare. Velox enim est inquit in vtrumq; mutatio : & ille vir for tis habetur cuius sobrius erit animus in rebus quoq; infœliciter gestis: vt idem scilicet maneat rectis consilijs peccata restituẽs quamq̃ ea quę nunc acciderunt neq; mollicia vestra neq; iudeorumvirtus effecit. Nam & illis pugnę melioris & nobis deterioris causa fuit difficultas locorũ. Qua in re nimiũ quis reprẽhẽderit alacritatis vestrę temeritatem. Nam cum hostes in excelsiora refugissent manus continere debuistis. neq; in summovertice constituta sequi pericula. Sed capta iferiori ciuitate pau latim eos qui refugerant ad tutioremvobis pugnam & stabilem reuocare. Nunc autem immoderata festinacionevincendi: q̃ id incaute fuerit non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus bel li a romanis alienus est: qui cuncta ordine periciaq; conficimus: barbarisq; conueniens est & quo iu dei maxime possidentur. Oportet autem nos ad propriamvirtutem recurrere: atq; indigne offensio nis irasci potius q̃ mœrere. Optimus autem quisq; de sua manu soiacium querit. Ita enim fiet: vt & a micosvlciscamur & in eos a quibus perempti sũt vindicemur. Ipse autem itavt nunc feci experiar at q; nos pugnandi prius ad bella pergere: & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis: recrea uit exercitum. ¶ At gamalenses bene gestare paulisper animos erexerunt: quę nulla ratione magni ficeq; prouenerat. Mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem qq; minime possent effu gere iam enim victus eis defecerat vehementer dolebant animasq; remiserant: ne tamen quatenus valebãt salutẽ suã negligebãt. Sed tã disturbatas partes muri qui erãt fortissimi quã itegras ceteri am plexi custodiebant. Romanis autem construentibus aggeres iterumq; tentantibus irruptionem mul ti ex ciuitate pervalles deuias quia nulli custodes erant & per cloacas diffugiebant. Eos vero mœtu ne caperent ibi remanserant. inopia consumebat. Solis enimvndiq; alimẽta qui pugnare possent cõ gerebantur. Sed illi quidem in huiusmodi cladibus perdurabant.

Gamalẽses ela ti pcedẽtevicto ria qui & fl oino a salute desperа bant tñ fortiter resistebant. Inopia multos cõsumebat cuj solis pugnanti bus alimẽta cõ gregabatur.

¶ ITABERIVS MONS A Romanis obsidetur.

¶ Itaberij montis situs: & descriptiovbi sola pluuialis a qua ad quem multi confugerant ad uersus quos: Vespasianus placidum cum exercitu misit qui cautę spevenię & fœderis eos alliciebat. tãdẽ tamẽ cepto a iudeis prelio simulat fugam: & post q̃ insequentes ad magnam campi planiciem p lexit in eos exercitum reflexit. pluribusq; interfectis multitudinem cohercet ab ascensu. ¶ Calamitas quoq; tunc in Gamala calamitas fugientibus fortissimis & imbellibus inopia & famae consuptis die quoq; .xxij. octobris tribus militibus nocte turri effodiẽtibus & cauẽtibus illa maxio decidens sonitu custodes occidit alioq; turbatos fugientes Romani trucidabant. Chares quoq; egrotus tanti terro re sonitus mortuus est. Tytus itaq; Gamalam ingressus multis ad arcem fugientibus alios trucidabat vbiq; autem infinitus morientium gemitus: & effusus cruor totum oppidum diluebat. In eosvero qui in arcem diffugerant. Vespasianus ducit exercitum ad quorum interritum turbo. Romanorũ tela cõ tra se ferebat & suos a Romanis repellebat vnde iudeorum multi seipsos precipitabant. Quinq; eni milia precipitio occisa: & a Romanis interempta quattuor milia: nullus namq; pręter duas mulieres euasit neq; infantibus pepercerunt.

¶ Capitulum secundum.

Itaberij montis descriptio & si tusvbi sola aq̃ pluuialis.

UEspasianus autem inter curas obsidionis subsiciuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itabirium occupauerant inter campum magnum & scitopolim situm. Cuius altitudo qnidem triginta stadijs surgens : septemtrionali tractu inaccessa est. In vertice autem viginti stadiorum planicies patet tota muro circumdata. Hunc autem tantum ambitum

quadraginta diebus edificauerat Iosephus & alias ei materias & aquas suggerentibus locis inferioribus Solā enim plurialem aquā incolę habebant. Magna ergo in eo multitudine congregata Vespasianus placidum cum fecentis equitibus dirigit. Huic autem subeundi quidem montis ratio nulla erat multos autem forderis ac venię spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoq; insidias molītes. Nam & placidus eo studio mitissime cum his loquebatur vt eos in planicem ceperet illiq; tanq̄ dictis obedientes ad eum veniebant: vt incautum aggrederentur. Vicit autem astucia placidi. Cœpeo enim a iudeis prelio assimulat fugam. Et positq̄ insequentes ad magnam partem cāpi pelexit reflectit in eos equitum manus plurimisq; in terga versis aliquos interficit. semotam vero multitudinem ceteram ab abscessu coherceret. Itaq; alii quidem Itaberio relicto: in hierosolimam refugiebant indigenę autem fide accepta q̄ eis aqua defecerat & se & monte placido tradiderūt. ¶ Apud gamalam vero degentiam audacissimi quiq; fuga dispersi latebant imbelles autem fame corrumpebantur. At vero pugnantium manus obsidionem sustinebant: donec secundo & vicesimo die mēsis octobris euenit vt tres ex quintadecima legione milites circa matutinas vigilias editissimam pręceteris turrim quę in sua parte fuerat subirent eamq; occulte suffoderent. cum appositi ei custodes neq; adeūtes eos nox enim erat nec positq̄ adire sensissent. Idem autem milites cauendo ne strepitus fieret quineq; saxis durissimis euolutis resiliunt: subitoq; turris magno cum sonitu decidit vnaq; custodes precipitantur. At vero qui per alias custodias erant perturbati fugiebāt multosq; euadere autos peremerunt Romani. Inter quos etiam iosen super dirutam muri partem quidam iaculo percussum interficit. Intus autem in ciuitate degentibus sono concussis multus erat pauor atq; discursus tanq̄ omnes essent hostes ingressi. Tuncq; glares alias chares egrotus & iacens defecit: cum timoris magnitudo mouendum eius plurimum iuuisset ad mortem. ¶ Romani tamen prioris peccati memores: vsq; a vicesimam & tertiam diē supradicti mensis in oppidum non ingressi sunt. ¶ Titus autem aderat indignatione vulneris quod Romanos se absente percussserat ducentes equitibus pręter pedites lectos ocioseq; in ciuitatem introiuit: eosq; pręgressos vbiuigiles quidem senserūt. ad arma cum clamore properabant. Commito autem etiam ingressu intus constituti eius. alij raptis liberis trahentes etiam coniuges cum vlulatu atq; exclamationibus in arcem refugiebant: alij tito occurrentes sine intermissiōe trucidabantur. Qui vero prohibiti essent in arcem recurrere nescij quid facerent Romanorum prælidijs incidebant. Vbiq; autem erat infinitus morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor totū oppidum diluebat. In eos autem qui arcem occupauerant omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficilimus vertex in immensum editus. & vndiq; circum hostiū multitudines precis. Vnde Romanos se adeūtes alio telis: & pręterea saxis deuolutis vicissebantur iudei cum ipsos in excelso loco positos nullę sagittę contingerent. ¶ Verum ad eorum interitum diuio mu nere turbo exoritur Romanorum quidem tella in eos ferens ipsorum autem a Romanis repellens & obliqua traducēs: vt neq; in pręruptis consistere propter violentiam flatus possent cum nihil esset im mobile: neq; hostes ad se accedentes videre. Itaq; supergressi Romani eos circumueniunt & alios quidem repugnantes ante capiebant alios cum manus apponerent: in omnes autem vehementius seuiebāt illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem vndiq; circum conclusi desperatione salutis filios & coniuges & semetipsos in vallem precipites dabant quę sub arce in profundum patebat. Euenit autem vt ipsorum in se qui capti fuerant immanitate: lenior existeret iracundia Romanorū. Ab his enim quattuor milia perēpta sunt q̄ vero se p̄cipitarūt quiq; milia sunt reperti neq; quisq̄ pręter duas mulieres saluus euasit quę sorores erant philippi filię quamuis philippus Ioachimo genitus esset insigni viro & qui sub Agrippa rege Stratarches fuerat. Seruatę autem sūt q̄ excidij tempore Romanorum impetum latuerunt. Nec enim vel infantibus pepercerunt quorum multos singuli rapto ex arce proiecerant. Gamala quidem hoemodo excisa est tertio & in vicesimo die mensis octobris quę vicesimo & primo die mensis septembris ceperat rebellare.

Vespasianus ōō tra illos mōtem itaberiū occupauerāt placidum mittit cū exercitu qui caute eos ꝑuenię & fœderis alliciebat tādē tū cepto a iudeis ꝑlio f. mulat fugā & positq̄ sequentes magnā campi ptē p lexit i eos exercitū reflexit pluribusq; iterfectis multitudinē cohercet ab ascēsu.

Tytus vrbē Gamalā itroiuit cū exercitu que mittis ad argēfugiētibus alios trucidabat.

Infinitus moriētiū gemitus & effusus cruor totū opidū diluebat. Turbo rōano. tela cōtra iudeos ferens & iporus a Ro. repellens.

¶ GISCALA galileę oppidum a Tyto oppugnatur.

¶ Giscala galileę oppidum cuius ciuium multitudo quia agricolę erant pacem capiebāt: sed ad defensionem eius: Iohannes quidem fallax & venefícus impellebat contra quam Vespasianus Tytū misit cum exercitu: alios aūt exercitus ad Cæsaream & Scitopoli duxit recreandos. & de obsidenda hierusalem erat solicitus. Tytus autē iam se cedibus saciatus Giscalenos sine cede voluit habere quos hortatur vt sese sine armis reddant. Iohannes vero cum popularium nemo nēdum respōderet: sed neq; murum obstantibus latronibus ausus est ascendere. Tyto respondit conditiones amplecti velle dicens. Sed Tytum sub diei solemnis prolongatione in qua q̄ sicut non licet arma mouere: ita neq; de pace conuenire affirmat fallere conabatur. Iohannes itaq; nocte quibusdā segnioribus famulis mulieribus & pueris eum sequentibus fugit hierusalem: sed remanentium in via qui eum fuerant secuti.

Quinq; milia eōrū q̄ se p̄cipitarēt & quattuor milia rōanis occisos nullus preter duas mulieres euasit nec infantibus pepercit.

afrox fuit fletus & interitus Mane itaq; facto Tyto aduenienti populus ciuitatis portas aperit & eum liberatorē vocās recipit: Iohānes fugam ipsi manifestat. Quiitaq; precepopuli rogatū exercitus pē (vt ipsum persequeretur (dirigit: sed eum occupare nō valentes duo milia vna fugiētium interemerunt; duoq; fere milia mulierum & puerorum reduxerunt. Tytus quoq; ciuitatem ingressus muri partem possessionis iure rumpere precepit & noxiū melius relinquere impunitū quā immeritum perdere indicans precepit ciuitati.

Gisçala Galileæ oppidū. iusmodi ciuitudo ciuiuz qa agricolę pacem querebāt sed defēsionē ipellebat iohēs fallax & venificus.

Tytum misit vespasianus cōtra gisçala cū exercitu alios āt exercitus recreādos mittit cesaream & Scytopolim & de hierusalē ob fidēda erat sollicitus.

tytus ad gysçalę ciues obsessos vt cedebāt sine armis.

Nēo populariū ausus est nedū respondere sed neq; murū ascēdere obstātibus latronibus

Iohis dolusq; tri cōtra eū versus. Dissa Tyriorum Iohēs nocte cū qbusd segniorib⁹ famulis mulieribus & pueris sequētibus fugit i hierlm sed remanētiū i via atrox erat fletus & interitus.

Capitulum tertium.

AMq; solum gysçala municipium galileę restabat indomitū cuius multitudo pacis studio tenebatur q; erant plęriq; agricolę: spemq; suam semper in fructibus collocanerāt. Nō parue autem manus latrocinali permixtione corrupti: quo morbo etiam nōnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defensionem impellebat atq; confiabat leni cuiusdam filius iohannes homo veneficus & fallax variusq; moribus & immoderata sperare: promptus miroq; modo quas sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus q; affectandę sibi potentię causa bellum amaret. Huic etiam apud gysçala sedicioſorum turba patebat. quorum causa populus etiā legatios fortasse de traditione missurus: Romanorum tamen congressum in parte belli prestolabatur. ¶ At Vespasianus cōtra hos quidem titum cum equitibus mille decimam vero legionem circa scitopolim mittit. Cum reliquis autem duabus Cęsaream ipse regreditur: dandam his ex labore continuo requiem putans ex ciuitatum copijs eorum corpora itemq; animos ad futura certamina estimans esse refouendos. Nec enim sibi exiguum laborem supereſſe de hierosolimis præuidebat. quæ & regalis esset ciuitas: & cunctę nationi prestaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus: etiam naturalis munitio. Itemq; murorum eius constructio non minimam ei sollicitudinem comparabat: cum virorum spiritum & audaciam sine muris quoq; inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rē milites velut utilitas ante certamina oportere curari. ¶ Tyto autem ciuitas gysçala equitando enim ad eam accesserat aggressione capi facilis videbatur. Sciens tamen q; ea vi capta a militibus passim populus absumeretur namq; faciatus erat ipse iam cedibus: miseratus multitudinem etiam nullo discrimine cū nocentibus interimere pactione magis subire ciuitatem volebat. Itaq; plenis hominum muris quorum plęriq; perdite factionis erant mirari se ait quo nam freti presidio cunctis iam ciuitatibus captis illi soli romanorum arma operirent cū viderent multo quidem munitiora oppida vno impetu fuisse subuersa alias submersa securos autem fortunis suis potiri qui romanorum dextris credidissent. Quos quidem etiam nunc illis ait se porrigere neq; ob insolentiam succensere: quia spem libertatis ignoscēdam putaret. Non tamen etiam siquis impossibilia vellet perseueraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent fidemq; dextris habuissent. expertum iri arma crudelia iamiam cognituros esse munia sua ludum fore machinis romanorum qui diffidentes soli ex galileis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. ¶ His dictis: popularium quidem nemo non modo respondere: sed ne ad murum quidem licuit ascendere quia totum latrones preuenerant & custodes erant portis appositi ne quis ad fœdus prodiret. aut equitum quemq; in ciuitate reciperet. ¶ Iohannes autem & ipse amplectitō diciones ait. ita aut persuasurum. aut necessitatem remittentibus adhibiturum illum tunc diem indeorum legi oportere concedi quoniam sicut arma mouere ita etiam de pace conuenire nefas haberet. Nam & romanos scire quod ab omni cessarent opere dierum septem circuitu. Quam si temerassent non minus cętus q; qui agerent piaculum commissuros: ipsumq; titum nullum sibi ex mora esse stipēdium formidandum. Quod enim vnius noctis spaetum propter fugę cōsilium cœperit presertim cū id obseruare circumsidentem nemo prohibeat. Sibi autem esse magnum lucrum nulla in re despicere patrios mores & illum decere qui pacem nō sperantibus indulgeret: leges quoq; seruare sęuatis. ¶ His Titum Iohannes fallere conabatur non tantum pro septimi diei religione: quantum pro sua salute sollicitus. Ferebatur autem ne statim capta ciuitate solus destitueretur: qui totam i nocte ac fuga vitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu in excidium hierosolimorum Iohannem saluum esse cupientis factum est vt non solum inducias rum causationem Tytus admitteret verumetiam i superiori parte ab oppido castra poneret ad dissam alias cydissem quidem qui mediterraneus Tyriorum vicus validissimus erat galileis semper exosus. ¶ Nocte autem Iohannes cum nullas Romanorum circa oppidum videret excubias arrepto itinere non solum his quos circa se habebat armatos: sed etiam segnioribus plurimis cum famulis abductis in hierosolimam fugiebat. Sed vsq; ad vicesimum quidem stadium fieri posse videbatur. Vt mulieres ac pueros aliamq; multitudinem secum duceret homo quem captiuitatis nempe & salutis mœtus vrgeret. Vtraq; vero eo procedente: relinquebantur: & oriebatur atrox remanentium fletus. Quanto enim quisq; procul a suis aberat: tanto se propiorem hostibus credebat. Iamq; affore qui se caperent existimātes necessaria pauitabāt & ad fugę pitum quem ipsorum cursus faciebat assidue respectabāt veluti insultātibus quos fugissent. Mihi simul

rubant: & cladem plurimos certamen precedentiū conterebat. Miſerabile autem feminarum & i
fantium erat exicium aut ſi quamvocē iactarent: nonnulli viros aut propinquos vt ſe operirentur ora
bant. Sed & Iohannis exhortatio ſuperabat vt ſeipſos ſeruarent inclamantis: eoq; confugerent vnde
remanentibus etiam ſi raperentur penas a Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fuge-
rant vt cuiq; virium fuit cito diſperſa eſt. ¶ Luce vero facta Tytus ad muros aderat fœderis cauſa
populus autem portis ei patefactis cum coniugibus adeuntes tanq̄ bene meritum & qui cuſtodia ci
uitatem liberaſſet laudibus prędicabant ſimulq; Iohannis fugam ſignificantes. vt & ſibi parceret ob-
ſecrabant: & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui eſſent vlciſceretur. Ille autem prece populi
poſtulatus equitum partem vt Iohannem perſequeretur dirigit. Sed cum quidem occupare nequiue
runt: quia anteq̄ venirent in hieroſolimam ſeſe receperat. ¶ Vna vero fugientium prope ad duo mi-
lia perimunt. Mulieres autem ac pueros paulominus quam tria milia circum actos reducunt. Titus
aūt indigne ferebat non ſtatim a Iohanne penas fraudis exactas. ¶ Iratovere animo q; ſpe deci
derat ſatis eē ad ſolatiū: putās captiuorū. & qui trucidati fuerant multitudinem in oppidum cū fauo
re ingreditu. Iuſſiſq; militibus minimam muri partem iure poſſeſſionis abrumpere minitando ma-
gis q̄ puniendo repręmebat perturbatæ ciuitatis auctores. ¶ Multos enim propter odia domeſtica
vel proprias inimicicias delatores innocentię fore credebat. ſi dignos pœna diſcerneret: melius no-
xium q; relinqueret mœtu ſuſpenſum: q̄ immeritum quāq̄ cum eo perdere ratius alias gratius exiſti-
mabat. Illū eni fortaſſis etiam modeſtiorem futurum vel mœtu ſupplicij: vel q; erubeſceret prętetito-
rum criminum veniam. Sine cauſa vero morientium. pœnas nullo modo corrigi poſſe. Præſidijs tñ ci
uitatem circumdedit. quæ tam nouarum rerum ſtudioſos compeſcerent: q̄ pro pace ſentientes quod
ſibi relictum erant maiori fiducia firmarent. Galilea quidem tota poſtq̄ multo ſudore Romanos ex
ercuit hoc modo ſubacta eſt.

Tytomane fctō ad muros acce-
dēti pplūs por tas appit & eu; c'tatis liberato-
resvocās recipit & iohis fugā ei manifeſtat.

Tytus citatē in-
greſſus iure poſ ſeſſiōis muri p-
tē precipit abrū pere.

¶ HIEROSOLIMITANI excidij initium.

¶ Iohanne hieruſalē ingreſſo oēs (quid agerent Romani, pcunctantur: qui non vi romanorum
ſed ſponte (vt cautione loco pugnaret) veniſſe dicebat & pro metropolivere piclitari. Auditis vero
(quę capti pertulerāt, hieroſolima turbabatur. Iohannes autem peſſimus mendax Romanorū vires
paruifaciens ad bellum hieruſalem incitabat: aſſerens quod numq̄ (etiā ſi alas haberent) mœnia trāſ
B grederentur vnde Iuuenum corrupta multitudine eius mendaciſs ſenes ac prudentes futura proſpi
cientes lugebant.

¶ Capitulum quartum.

Iohāneingreſſo hierl; oēs quid agerēt Romani pcūctabāt q nō rōanos ſ; ſpōte vt cautiore loco pugnaretveniſ-
ſe dicebat & p metropoli peri-
clitarivelle.

APud hieroſolimamvero ad Iohānis itroitū populus ois erat effuſus: & circa ſingulos
quivna cōfugerāt numeroſa turba collecti: quas foris clades experti eſſent pcuncta
bant. Illorū aūt feruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus neceſſitatē ſigni-
ficabat. Verum tamen in malis quoq; ſibi arrogabant nō romanorū vim ferentes
ſe ſponte veniſſe vt cū his ex cautiore loco pugnarēt. Incolumitorū eni atq; inutiliu; eē
hoim incaute p gyſcalis & inualidis municipijs periclitari. cū armavigorēq; oporte
at pro metropoli ſuſcipere atq; ſeruare. Significando tamen excidium gyſcalorum etiam quam dice
bant honeſtam diſceſſionem ſuamvt primi fugam eſſe intelligerent prodiderun. Auditis autem quę
captiui pertulerant non mediocris perturbatio populum tenuit: magnumq; id eſt argumēti propriį
reputabant excidij. At Iohannes qui eorum quidem cauſa quos reliquerat fugienes minus erube-
ſcebat: ſingulos aūt circuiens ſpe belli incitabat: infirmitatem romanorum aſſereis propiaſq; vi-
res extollens & iperitorū inſcientiā ea cauillatione decipiens: quod etiam ſi pēnas ſumerēt nūq̄ hie-
roſolimorum mœnia tranſgrederentur romani qui pro galileorum vicis tanta mala peruliſſent: atq;
in eorum vicis machinas attriuiſſent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenu; manus
prudentiorū aūt ac ſeniorum nemo erat. qui non futura prōſpiciens velut iam pdita ciuitate lugeret.
Et populus quidem in ea confuſione tunc erat. ¶ Etvero perterritum manus agreſtium. ante editio
nem quę hieroſolimis orta eſt diſcordari iam ceperat.

¶ IAMNIA ET AZOTVS Ciuitates a Romanis captę.

¶ Tyto a Gyſcalis Gæſareamveniente Veſpaſianus a Cęſarea Iamniam & Azotum pfectu
C vtrumq; ſubegit impoſitis illic cuſtodijs. ¶ Singulas autem ciuitates tumultus bellumq; inteſtinū ex
agitabat vbiq; prędationes & latrocinia. Nichilq; crudelitatis iudei inter ſe omittebant. Cuſtodes
enim ciuitatum omnes rapinis erant dediti. Omneſq; ſine obſeruatione in ciuitate recipiebantur
vnde iners multitudo hieruſalem habitans ſeditionem: & famem comparauit latroneſq; ex agris
tranſgreſſi in ciuitate multo ſeniores. Cedes namq; iam in luce & manifeſte fiebāt etiam nobiliſſimo
rum. Antipas enim publicorū theſaurorum cuſtos & alij nobiliſſimi cuſtodię ſunt traditi. deinde im-
poſito eis proditionis crimine occiduntur Tanta quoq; eorum fuit inſolentia vt pro arbitrio ponti-

fices/abrogatis familijs)designarentur & impios atq; incognitos(vt suorũ facinorũ haberent socios) instituebant. ¶ Capitulum quintum.

Tyto ad cęsareã veniẽte vespasianus iãtiã & azotum pfectus vtrũq; subegit i positis ibi prędijs.

Prędatiões & latrocinia.

Nihil crudelitatis iudei iter se ipsos ommittebant.

Ciuitas a nullo regebat & oĩs gentiles siue ob seruatione recipiebat.

latrões ex agris seuiores i citate

Cedes & ruinę mcifeste fiebãt & i luce & hoim ẽt nobiliũ.

Iohẽs dorcadis

Tãta fuit eoꝝ i solẽtia vt ẽt arbitrio ẽt põtificuꝫ designatio abrogatis familijs icognitos & ignobiles constituebãt vt ipsorũ facinorũ socios haberent.

TYtus enim a Gyscalis Cęsareã: Vespasianus aũt a Cęsarea iãniã & Azotum pfectus vtrũq; subegit. Impositisq; illic p̃sidijs reuertebat maximã eorũ ducẽs multitudinẽ; q se fœdere sociauerant. ¶ Singulas aũt ciuitates tumultus bellũq; intestinũ exagitabat: quantũq; a Romanis respirassent in seipos manus vertebãt cũ inter armatores belli esset ac pacis cupidos seua cõtentio duditq; cõcordiũ ptinacia primo intra domos ascenderet deinde inter se amicissimi ppli desiderent & ad fi[illegible]volẽtes q[illegible] cõueniẽs: aperte iã coacta multitudine repugnaret. Itaq; dissensiões quidẽ apud oĩs erãt nouitatis armorũq; cupiẽtes senibus ac sobrijs iuuentute ac audacia p̃stabant. ¶ Primo aũt indigenarũ singuli prędari cœperũt: deinde ex cõposito cõuertis cuneis p territoriũ latrocinabant: vt qđ ad crudelitatẽ atq; iniusticiã spectat nihil a Romanis gentiles abessent atq; ipsis qui fastarent illarũ a Romanis excidium leuius videret. Ciuitatũ vero custodes partim quia de fatigate pigeret. parti odio nationis aut nulli aut minimi erãt male affectis auxilio. donec rapinarũ societate vndiq; cõgregati collegiorũ latrocinalium principes atq; in agmen conflati hierosolimis irrepserunt. quę Ciuitas a nullo regebatur. & in ore patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc precipue cunctis existimantibus vniuersos qui super influerent adiumento ex beniuolentia venire Quę quidem res etiã sine dissensione postea ciuitatem pessundedit: eo q; iners & inutilia multitudo (quæ pugnacibus sufficere possent/alimenta consumpsit: hisq; pręter bellum etiam seditionẽ famẽq; comparauit. Alij latrones ex agris eo transgressi ac multo seuiores quos intus inuenere societati nullum atrox facinus ĩtermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audatiam. Sed vsq; ad cedes ruinę fiebãt non clam siue per noctem aut quoslibet homines: verum luce palam nobilissimos quosq; adoriẽdo. ¶ Nam primum antipã regij generis virum & ciuium adeo potentissimũ vt etiam publicos thesauros fidei suę permissos haberet comprẽhensium custodię tradiderunt. Post hunc etiam leuiã quendam insignem virum. & foryam alias phoras filium rageti alias Raguelis & ipsum ragetum regalis similiter trumq; familię: omneq; pręterea qui prestare aliis videbantur. Grauis autem metus populum possidebat & velut occupata ciuitate salutem propriam quisq; curabat. Illi autem clausorũ viculis non fuerunt contenti: neq; tutum arbitrabantur ea potentia viros diutius custodire. Nam & ipsos & domos eorum non paucis viris frequentari ac per hoc ad vlciscendum esse idoneos & pręterea rebellaturum fortasse populum iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi mittunt quandam de suo numero Iohannem ad cedes prõptissimum (qui lingua patria dorcadis filius dicebatur) eumq; alij decem armati gladijs secuti ad carcerem: sibi quos comprehenderant interficiunt. ¶ Fingebant autem huius immanissimi vt assolent huiusmodi facere homines sceleris causam cum romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse communisq; se libertatis proditores interemisse dicebant prorsus vt audacia sua tanq̃ seruatores ciuitatis ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis: illos vero insolentia progredi vt in eorũ esset arbitrio etiam pontificum designatio. Deniq; familijs abrogatis vñ p̃ successionẽ pontifices creabãtur: ignotos atq; ignobiles cõstituebant: vt impiorũ facinorũ socios haberent. Nam q supra meritũ sũmos honores adepti erant. his obediebãt necessario qui sibi eos p̃stiterant. quoniã & dignitate prędictos variis machinis fictisq; sermonibus cõmittebãt. oportunitatẽ sibi ex eorum qui se prohibere poterant cõtentiõe captantes donec hominũ persecutione faciati in diuinitatem contumelias transtulerunt pedibusq; pollutis in sanctum locum introire ceperunt.

¶ Iam vero contra eos populo concitato Anano pontifice euo maximo: & sapientissimo autore. His enim templum aduersus populi turbam castellum ac Tyrannidis domicilium sibi fecerãt. Acerbis etiam malis admiscebatur cauillatio. qua forte pontifices creare conati sunt. Phannias nam ignorans & omnino iutilis forte in sortem ad sacerdotium assumitur quod ceteri sacerdotes legem fudibrio videri habentes lachrimabantur populum itaq; contra legis & libertatis corruptores/hi ei ipsos zelotas vocabant vti bonarum professionum emuli essent) insurgere exhortabantur. Ananus enim congregato populo cunctisq; tanta mala indignantibus stans inter eos flens mori se cupere dicebat cum sacra locavideret sceleratorum pedibus frequentari. Hic enim lamentabili oratione populum monet q̃ primum eos inuadant quia quottidie eorum augetur numerus cum iniquissimus quisq; ad sibi similes profugiat.

¶ Capitulum sextum.

IAmvero contra eos populo concitato namq; auctor erat. Ananus euo maximus pontifi-
cum, itemq; sapientissimus & qui fortassis ciuitatem conseruasset si insidiatorũ manus po-
tuisset effugere: illi templum dei aduersus populi turbam castellum ac profugium sibi fe-
cere: quod pro domicilio tyrannidis habebant. Acerbis autem malis ad miscebatur etiaꝫ
cauillatio: quæ præ cæteris eorum erat dolori. Tentando enim quanto mœtu populus teneret: suas
q; vires explorando sorte pontifices creare conati sunt: cum his vt diximus ex familijs succes-
beretur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. Nam & olim sorte pontificatum deferri so-
litum fuisse dicebant. Re autem vera legere degenerem erat abrogatio firmioris absq; his ad poten
tiam: qui sibi designandorum magistratuum licentiam compararent. Itaq; vna sacratarum tribuum
accita quæ emachim appellatur pontificem sortiebantur. Casuq; locos exijt homini per quem ma-
xima eorum iniquitas demonstrata est. Phannias alias phanis quidem filius. Samuelis ex vico Ara
thala pathasy alias Aphtha non solum non ex pontificibus orto: sed operte quid esset pontificatus
propter rusticitatem penitus nescienti. Deniq; inuitum eum rure obstratum vt in scena fieri solet a-
liena ornauere persona indutumq; sacra veste quid facere deberet instituebant ludumq; & locũ es-
se tantum ne fas arbitrabantur. Cæteri quidem sacerdotes procul expectantes ludibrio legẽ haberi
lachrimas vix tenebãt: honoresq; sacrorũ solui grauiter igemebãt. ¶ Ppls aũt hãc eorũ audatiã non
tulit: ſ3 oẽs q̃si ad deponẽdã tyrãnidẽ aios itẽderãt. Nãq; p̃stare ceteris videbãt gorgiõ als goriõ iose-
phi filius & symeõ gamalielis tã singlos circuẽtes q̃ sil vniuersos i cõciõibus hortabãt: quo tandẽ ali
qñ libertati corruptores vitũ irent: sctm̃q; locũ ab hoibus sceleratis purgate ꝓperarẽt. Põtifices etiã
probatissimi gamala quidẽ filius ihesu aut ananus Anani filius populum frequenter in cetibus ex-
probrando eius segniciæ contra zelotas excitauerunt Ita enim seipsi vocabant vti bonarum profes-
sionum emuli: ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. ¶ Itaq; in concione popu
lo congregato cunctisq; indignantibus occupationes sanctorum itemq; rapinis & cedibus nondu;
autem promptis adviciscendum propterea q; inexpugnabiles id enim eratverum zelotæ putaban
tur stans inter eos ananus medius & ad legem respectans cũ lachrimis oppleſſet oculos magis mi-
chi ait mori satis est antiq̃ dei domiciliũ videã tantus refertum doloribus: atq; inaccessa & sancta loca
sceleratorum frequentari pedibus. Verum sacerdotali veste amictus & sanctissimum venerabilium
noim onus ferens viuo atq; animę amorę teneor: nec pro senectute quidem meam mortẽ sustinens
gloriosam. Igit solus ibo: & tanq̃ in solitudine animam meam solam dabo pro deo. Nã quid opus vi
uere in populo clades suas minime senciente? & apud quos malorum p̃sentium defensio interijt?
Si quidem rapti patimini acverberati recitetis. & ne gemitu quidem aperto quisq̃ prosequitur inter
emptos. O acerbã cõminationẽ? Quid de tyrãnis queror? Nunquid non vobis vestra pacientia nu
triti sunt? Nunquid non despectis qui mecum ierant cum adhuc pauci essent vos dum tacetis plu-
res eos feceſtis. atq; illis armatis quiescẽtes invosmet arma vertistis? cum primos eorũ conatus opor
tuisset infringi. quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo ad deprædationem
noxios irritastis: quia vastatis domibus nulla ratio ducebatur. Itaq; iam dominos ipsos rapiebãt: eisq;
cum permediam ciuitatem traherentur nemo erat auxilio. Illi autem a vobis proditos etiam viculis
affecerunt. Non dico quanto & quales. Sed quot accusatos. indẽnatos vinctos nullus adiuuit. Resta
bat autem eosdem videre trucidare. Hoc etiam vidimus veluti ex grege mutorum animalium quæ
p̃cipue ducit hostia ne vocẽ qdẽ eorũ quisq̃ emisit nec dum dexterã mouit. Paciemini sibi paciemi-
ni sancta etiam conculcari videntes? Cumq; omnes audacię gratos nefarijs hominibus subijceritis
eorum p̃stantiam reuereremini. Tunc enim profecto ad maiora procederent: si quid maius quod e-
uerterent inuenirent. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus nunc autem phanum appellat.
velut arcis arx quędam siue castellum. Tanta igitur contra vos tyrãnide munita & inimicis superver
ticem positis videtis quid cogitatis? Aut quibus vestras sententias applicabitis? An romanos expe-
ctatis: vt sanctis vestris opitulentur? Ita quidem se nostre ciuitatis res habent: eoq; iam calamitatum
ventum est: vt misereatur nostri etiam hostis: Non exurgitis o laboriosi: respectisq; vulneribus vestris
quod etiam feras bestias facere videmus. vltum ibitis non suas quisq; recordabitur clades. vt añ ocu
los positis quę pertulerit advltionem animos acuetis? Periſt apud vos non fallor affectionum omni-
um carissima & maxime naturalis cupiditas libertatis seruitutis autem ac dominorum amantes fa-
cti sumus: tanq̃ subiugari a maioribus didicerimus. Atq; illi quidem multa & maxima bella vt in li-
bertate viuerent pertulerunt nec aut ægiptiorum aut medorum potentiæ cesſere: dum modo ne fa-
cerent que iuberentur. Et quid opus esse de maioribus loqui. Hoc ipsum bellum quod nunc cũ Ro-
manis gerimus vtrum commode an cõtra in commode. non palam quid habet cauſę nisi libertatem
Ergo qui dominis totius seruire non patimur gentiles nostros ferimus tyrannos. quãq̃ externis obę

Ananus pontifex sapientissimus.

Cauillatio mala q̃ eaute sortepõ tifices creare conati sunt.

Phanis vir oĩno intilis & ignorãs sorte irrisorie ad sacerdotiuꝫ assumit vñ cęteri sacerdotes leꝗ ludibrio haberi videntes lacrimabantur.

Zelotę cur vocati. Ananus cõgregato popl̃o cũctisq; idignãtibus tãta mala stãs iter eos flẽs mori cupe se dicebat cũ videret sacra loca sceleratorũ pedibus frequẽtari nota eius oro̅nẽ quẽ deflet citatis & tẽpli desolationem.

Phanũ tẽplũve lut arx siue castellum.

Quapd eos nõ sit cura libertatis p q̃ tãta bella p̃s sustiuerẽt p q̃ ẽt expectas romãorũ beliuꝫ

dientes ad fortunã semel id referunt cuius iniuria victi sunt & vero pessimis suorũ cedere igna uorum est. & cupientium seruiẽdi. ¶ Ad hęc aũt qa Romanorũ mentio facta est: non vos celabo quid dũ l quor interuenerit. mentemq; retraxerit. Quod etiam si ab illis capti fuerimus absit autem dicti hu ius periculum nichil acerbius experiemur q̃ isti nos affecerint: quo aũt pacto non lachrimis dignum

Si iã arõánis capti esset nihil acerbius ab his experiti q̃ nunc ab istis. &c.

sit illorum quidẽ in tẽplo donaria cernere? gentilium vero spolia qui nobilitatem huius maxime oi ciuitatis compilauerunt. eosq; viros trucidatos videri quibus etiam illi post victoriam temperassent & Romanos quidem nunq̃ transgredi ausos esse limitem phanorum. aut sacratę quicq̃ consuetudi nis prętерire? sanctorum autem ambitum quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam vero i his locis natos ac sub nostris moribus educatos & qui iudei vocarentur inter media sancta de amb lare manibus adhuc suis gentili cede calentibus? Quis igitur externum bellum metuat ex compati ne domestici? Multo nobis equior est inimicus. Nam si propria rebus sint aptanda vocabula forta se reperientur legum quidem nobis confirmatores fuisse romanos: hostes vero intus habere verus hos insidiatores libertatis exitio debere neq; facinoribus eorum dignum posse excogitari supplici

¶ Certum est idemq; omnibus vobis & ante orationem meam esse persuasum: atq; ipsis vos reb

Monetq̃ primũ eos iuadere qa quotidie eorũ nũerus augẽtur Iniquissimus qsq; ad sibi sillens ꝓfugit.

quas pertulistis in eos esse commotos. Pleriq; autem fortasse multitudinem eorũ atq; audaciã ref midãt: & prætерea qꝺ in loco superiore cõsistunt. Sed hęc vt vestra negligentia conflata sunt: ita nu magis proficient si moriamur. Nã & numerus eorum in dies singulos alitur eo qꝺ iniquissimus quis ad similes profugiat & audaciam plus accendit. qꝺ nullum ad huc eis impedimentum interuenit. I coq; superiore vtuntur. Et quidem cum apparatu his tempus demus. Quod si aduersus eos ne cep rimus: humiliores erunt. Michi credite: conscientię celsioris loci beneficium ratio perdet. Fortasse a tem dei spręta maiestas in ipos tela retorserit: sulfq; missilibus impij consumentur. Videant nos tan tummodo & deiecti sunt: quam q̃ pulchrum est vt etiam si quod periculum immineat pro sacris tan

Pulcrũ ꝓ sacris & deo mori.

is moriamur: ac si nõ ꝓ liberis & coniugibus pro deo tamen eiusq; sanctis animam profundamus. Præbebo autem manum atq; sententiam: & neq; consilium vobis vllum deerit ad cautionẽ: neq; m corpori meo parcere videritis.

¶ Anano contra zelotas populum ad hortante qui licet adsubeunda pericula seipsum prõpt exhibebat Anano itaq; exercitum ordinãte Zelotę cunctis eius cognitis conatibus in eum commo uẽtur & prosilientes nemini obuio parcebant fuitq; ex vtraq; parte cedes maxima & sauciatis popu laribus ad domos reportatas Zelotarum quisq; lesus ad templum portabantur sacrũ humum cru re prefundentes vnde latronibus semper conualescentibus populares irascebantur. Ananus vero c sociis inclusos in templo Zelotas obsedit: sed sacris portis manus noluit apponere. & ne templo bo lum inferre videret sex fere milia armatorũ custodes in porticibus collocat. Iohannes autẽ gyscal fis oĩbus istis exicij causa fuit. hic eni dolis plenus simulãs se quę populus vellet sentire oẽ Anani suorũ cõsiliũ Zelotis ꝓditiose indicabat & imoderatis obsequijs insẽtionẽ ocultabat. maximus e erat adulator & nõ accitus archanorũ assiduus ꝓditor. & suspectus habebaꝯ. Ois autẽ ab eo tollis spitio ipso fidelitatis & beniuolẽtię dãte sacramentũ & eũ suis cõsilijs adherebãt legatusq; mittit zelotas. qbus secreta reuelat multa etiã cõmiscendo mẽdacia Ananũ q ad Vespasianũ misisse acc

Ananus contra zelotas populũ hortatus ẽ & qſ q; ad subeunda pícula ꝓmptus exhibebat. &c.

Anano ordinãte exercitũ zelotę cũctis eius cognitis conatibus in eũ cõmo uent & ꝓsilientes nemini obuio parcebant.

satvt ꝓperet capere ciuitatẽ & crudelitatis arguebat. ¶ Capitulum septimum.

Ananus contra zelotas populũ hortabatur non quidem nesciens iam expugna vi posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumq; pertinaciam multoq; m gis propter conscientiam commissorum nec enim concessum iri extremam veniam his quæ perpetrauerant sperabant: verum tamen quiduis perpeti prestabilius existi mans: ꝯ in tanta rerum perturbatione cohibere. Populus autem duci se clamabat in eos contra quos rogabatur & ad subeunda pericula quisq; promptus erat.

¶ Sed dum ananus magis idoneos discerneret atq; ordinaret ad prælium zelotæ cunctis eius co tibus cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent: habebant) in pontificem commouentur ac modo per cuneos simul vniuersi prosiliunt: neq; obuio cuiq̃ parcebatur. Cito autem ananue po pulum congregauit multitudine quidem superiorum: armis vero constipati non erant zelotes infe riores. Alacritas vero quod deerat in vtrisq; supplebat. Nam & ciues armis iram conceperant fortiorem: & qui de templo exierant quamuis multitudine maiorem audatiam. Quippe illi qui dem habitare se inciuitate minime posse arbitrabantur: nisi zelotas eximerant. Hi vero nisi vince rent nullum se subituros esse supplicium. Manus autem conferere pro ducibus obedientes moti bus animorum. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminus missis lapidibus semel inuicem appetebant: si vero aliqua pars tergavertisset victores gladijs vtebantur. Cumq; plurimi sauciarentur multę cedes vtrobiq; fiebant. Et populares quidem i domos referebãtur a suis zelotarũ vero quicq;

vulneratus fuiſſet in templum aſcendebat ſacram humum cruore perrundens vt ſolo eorum ſanguis violatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congreſſibus conua lebant. Irati vero populares (proficiente quotidie numero ſuo) cum deſides increparẽt quiq; a tergo ſequebantur non aperiando fugientibus viam inuitos eos repugnare compellerent: vniuerſos quidẽ ſuos conuertunt. Illis autem (qui vim ferre non poterant) paulatim ad templum recedentibus: irrũpit vna cum ſocijs ananus. Vnde factum eſt vt eos (q; ambitu exteriore caruiſſent) mœtus inuaderet: iõ q; in matrum interiorem fuga recepti mature ianuas occluderẽt. Verum anano portis quidem ſacris manus afferre non placebat: hoſtibus quoq; deſuper tela torquentibus nefas eſſe exiſtimans etiã ſi viciſſet non luſtratum prius populum introducere. Ex omni autem ſuorum multitudine ſex fere armatorum milia ſorritus: cuſtodes in porticibus collocat. Hic autem qui ſuccederent in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honeſtorum ab obtimatibus ad id electi: mercede cõductos paupe res vice ſua præſidijs deſtinabant. ¶ Fit autem iſtis omnibus exicij cauſa iohãnes (quem ex gyſcalis effugiſſe prædiximus) Is enim dolis plenus & acerbiſſimam dominationis cupiditatem mente circum ferens iam dudum rebus communibus inſidias moliebatur. Itaq; tunc eadem (quę populus) ſentire ſe ſimulans aderat anano tam diebus cum proceribus capienti conſilium: q̃ noctibus peragrãti cuſto dias. omniaq; ſecreta zelotis renunciabat: nullumq; populi conſilium nõ priuſq̃ caperetur inimici ſciebant eius indicio. Immoderatis vero & ananum & populi principes placabat obſequijs: ne in aliqua ſuſpicione veniret & affectans. Sed hęc eius honorificentia in contrarium vertebatur. ¶ Erat enim exaduationũ varietate ſuſpectior eoq; ipſo q; etiam non accitus aſſiduus erat archanorum proditor habebatur. Et enim proſpiciebat Ananus omnes qui ad ſe concurrerent intelligere. qa quę Iohãnes faceret ſuſpicionem nunciationis habebant. Summouere aũt illum nõ erat facile: neq; poſſibleq; mala prætenderet. Ac præter hoc multorũ non ignobilium qui ſummis rebus adhibebantur. patrocinio fuecinctus erat. Viſum eſt igitur ab eo ſacramentũ beniuolentię cauſa peti nihilq; dubitans & fidem ſe populo ſeruaturum iurauit. & neq; factũ eius inimicis vllum neq; conſilium proditurum vnaq; deponendis rebellibus & manu & voluntate operam collaturũ. Itaq; Ananus eiuſq; ſocij (quoniam iurato crediderunt) nullaq; iam ſuſpitione ſuis eum conſilijs adhibebãt. Moxq; abhiſdẽ etiam cõcordię cauſa legatus intromittitur ad zelotas. Curę namq; habebant ne phanum culpa ſua pollueretur neue quiſq̃ in eo procũberet iudeorũ. Ille aũt (quaſi Zelotis ac non contra pro beniuolentia iurauiſſet egre ſua ad eos) medius conſtitit & ſępe quidem ſe illorum caſa in magno periculo fuiſſe dixit: ne quid ſe cretorum ignorarent quę in eos Ananus cum ſocijs cogitaſſet. Nunc aũt ingens cum ipſis omnibus ſubiturũ eſſe diſcrimẽ niſi diuinum quoddam præſto fuerit adiumentũ. Nihil enim iam morari ananum. Sed perſuaſiſſe quidem populo ad Veſpaſianũ legatos mitterevt ad capiendã ciuitatẽ q̃ primũ venire properaret. Indixiſſe aũt luſtrationem poſtero die vt ſimulata religione intromiſſi vel etiamvi prælio manus conſererent: ſe autem non videre quamdiu aut cuſtodias ſuſtineant. aut cũ tãta manu acies congrederentur. Ad hæc addebat q; ipſe dei prouidentia trãſactionis eſſet cauſa legatus. Hęc ei ſpe ananum his proponere: q; nihil ſuſpicantes eos ſubito aggrederetur. Itaq; oportere ſi quis haben dam rationem vitę duceret: aut cuſtodibus ſupplicare: aut foris aliquod præſidium petere. Quod autem ſi victi eſſent veniæ ſpes foueret immemoreſeſſe audacię ſuæ credere aut ſimul ac factores peni tuerit amiſſorum in gratiam ſtatim eos qui perpeſſi ſunt reddituros: ſed noxiam quidem ſępe inuiſã etiam in pœnitudinem fieri: leſis autem iram in licẽtia ſeuiorem. Immiſere autem illis ait interfectorum amicos atq; cognatos tantumq; pro diſſolutis legibus ac iudicijs indignatione flagitantem vbi etiam ſiquis pars miſericors fuerit maior etiam iraſcẽtium turba celabit. Salia quidem variabat iohãnes terrorem inticiẽs multitudinis extremum vero auxilium aperte quidẽ indicare quod diceret nõ audebat: Idumeos autem ſignificabat. vt aũt principes. Zelotarum priuatim etiam commoueret cru delitatis Ananũ arguebat ipſis eum maxime minitari confirmans.

Ananus ne videntur bellũ tẽplo inferre ſex milia in porticibns cõſtituit &c

Iohãnes gyſcalẽ ſis dolis plenus ſimulãs ſe ſẽtire quę populus vel let omne anant & populi cõſiliũ zelotis idicabat & immoderatis obſequijs intentionẽ ocultabat

Sacramẽtũ fidelitatis iohanne dante ois ab eo ſuſpitio tollit & eũ ſuis conſilijs adhibẽt legatus q; itro mittit ad zelotas qbus ſe creta reuelabat multa ẽt cõmiſcẽdo mẽdacia. Iohannis mendacia.

¶ Legati a Zelotis ad Idumeos pro auxilio mittuntur quia (vt iohannes finxerat) Ananũ Romanis diceban velle tradere ciuitatem. Idumeorũ enim natio admotus eſt. facilis rerumq; leta mutationibus atq; ad arma promptiſſima. Congregati itaq; prope ad viginti milia cum quattuor ducibus veniũt hieruſalem. Ananus autem (cognita legatione & aduentu idumeorum) portas eis clauſit: muriſq; cuſtodes appoſuit atq; verbis cõcordiam voluit ſuadere. Stans ergo in aduerſa turri poſt ananũ Ieſus pontificum euo longiſſimus ad Idumeos. orationẽ habuit ipſo (q; perditiſſimis hominibus cõtra iuſtos auxilium vellent dare) increpando & poſt multa illos (vt contra tyrannos auxilium ferant exorat eorum manifeſtans tyrannidem templumq; (quod omnibus eſt venerabile) prophanaſſe accuſat. Committit quoq; depoſitis armis de diſcordijs iudicare: aut ſi non velint neutri fauentes parti p̃ cau recedant.

Capitulum octauum.

Mittũt a zelotis legati ad idũeos p auxilio qa(vt finxerat iohẽs) anani dicebant ciuitatẽ rõanis tradere.

Rat aũt eleazarus Symonis filius(q etiã p̃ter alijs idoneus eẽ videbat̃ re
ẽte cõsulere& quę cõsuluisset efficeret)itẽq; zacharias filius aphetali alias D
phaleci vterq; a sacerdotibus genus ducẽtes Hi p̃ter cõmũes(et priuatis i eg
termiatiõibus cognitis q; anani factio potẽtię sibi cõparãdę eã rõanos c.x
accerceret.nã &hoc iohãnes affixerat diu qd ageret dubitabãt ãgusti tpis
festiatiõe cõclusi.Populũ ei haud mlto post eos aggredi paratũ ẽe cogita
bãt:exinvero subsidij facultate insidiarũ sibi celeritate p̃repta prius foret vt
oia pateret:quãvtiauxiliorũ q̃q̃ ista cognosceret aduocari eñ placuit idãe
os(scripta breuiẽ epistola) q; circũmẽto ppl'o)manus vellet rõanis metro
poli ꝑdere.lpi ãt ꝑ libertate diffidẽtes i tẽplo custoditẽt minimãq; tpis sa
lutẽ sibi ꝑmitterẽt:ac nisi mature subuenirẽt ipos qdẽ anano atq; iimicis
ac vero ciuitatẽ romanis illico subiugãdã.Et plęraq; nũcijs ad rectores idumeorũ referẽda mãdabãt.
Ad hoc etiã lecti sunt viri strenui:& dicẽdi peritissimi & ad psuadẽdũ satis idonei:q; his rebus esset
vtilius pedũ velocitate pręstãtes.Nã idumeos cõfesti parituros certũ erat qd turbarũ cupiẽs & inco-
Idumeoꝝ natio ad motus facilis & rerũ ꝓmutatio nibus leta & ad arma promptissima.
dita esset natio sẽpq; ad motus facilis atq; dispẽsa.& rerũ mutatiõibus lęta iminisq; petẽtiũ blãdicijs
ad armis prõptissima:& velut ad festorũ quãdã solẽnitatẽ sit ad p̃lia ꝑperãs.Celeritatẽ ãt nũcij exige
bãt atq; istis nihil deerat alacritatis.Vterq; ãt vocabãt ananias.lãq; rectores aderãt idumeorũ.Ill. nũ
simul epistola mãdatiq; attoniti:quasi furibũdi circũcursare gẽtẽ ac militiã denũciare cœpeñt. Itaq; cs
mox& dicto citius multitudo cõuenerat oẽsq; ꝑ libertate metropoleos rapiebãt. ¶ Cõgregati ãt ꝑpe
ad vigiti milia cũ ducibus quattuor hierosolimã venũt.hoc est iohãne& iacobo iosyę alʒ Sosę filio.
Et p̃terea Symone Cazię alʒ Thecni filio & phinea Cũsoth alʒ Clusot filio. ¶ Ananũ ãt ꝑfectio le-
Idumeoꝝ vigiti milia cũ q̃ttuor ducibus venũt hierusalem.
gatorũ itemq; vigiles eius non latuit:necnõ & ipetus idumeorũ.Hoc ei ante cognito portas eis clau-
sit.& mutis custodes apposuit.Non tñ ei visũ est bello cũ his cõgredi:sed verbis ante eis psuadere cõ
cordiã. ¶ Stans ergo in aduersa turri post ananũ Iesus pontificũ euo lõgissimus.cũ multe inquit & va cs
rię turbe tenuerint cittaẽ:in nullu re miranda sic fortuna est.vt in eo q; pessimis etiam inopinata cõ-
spirant.Etenĩ per ditissimis hominibus auxilio cõtra nos tanta cũ alacritate venistis quanta nec i bar
Oro Iesus ex turri idumeorũ increpatoria. baros(aduocante vos metropoli)venire decuisset.Et siquidẽ videre consentionẽ vestram similem ẽe E
his hoibus qui vos rogauerũt non estimarẽ impetũ capere rationem.Nihil enĩ ęque ac morũ cognatio concordiam firmat.Nunc ergo illi siquis eorum singulos explorauerit,mille mortibus digni reperirentur.Nam ludibria & pugnamenta totius rusticæ plebis luxu absumptis patrociniis suis polliẽ in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuerunt:postremo in sacram ciuitatem clam influxere vt latrones solumq; religiosum immanitate scelerũ polluerunt eosq; videas inter sancta sine metu ubi os.& auiditate vẽtis peremptorũ spolia consumentes.Vestra vero multitudo armatorumq; talia pe natus est:qualem deceret esset si publico vos cõsilio metropolis inuitaret in alienigenas latrones auxi lia.Quid igitur hoc esse quis dixerit nisi forte injuriã cũ pro nequissimis cõuenisse integre natioqve strę arma videat conspirasse.Iam dudũ reperire nequeo quidnam fuerit.quod vos tam cito cõmone rit.Nec enim sine magna fieri potuisset.vt arma pro latronibus aduersus cognatũ populũ caperetis
Cõtra falsos accusatores. q; Romanos audistis & proditionẽ His autẽ quidam nostrũ nunc obstrepebãt liberande metropoleos causa venisse dicentes.Vnde mirati sumus preter alia noxiorũ tale cõmentum.Viros enim p libertatis amatores eosq; maxime cũ extremis hostibus pugnare paratissimos aliter cõtra non re nõ poterant q̃ vastatã libertatis proditione mentita sed eni cõsiderare vos oportet quivos lauerint:fidemq; in nos veritatis ex rebus cõibus nõ ex ficto sermone colligere.Quid ei posse mũ nos dederimus rõanis cũ ab initio licuerit aut ab his non deficere:aut qui defecimus cito
Mors gloriosa captiui potior vita. ĩ gĩaz priusq̃ circa nos oia vastarẽt.Nãq; iã ne volentibus quidẽ vobis transactio facilis ẽ:cũ & iugbos eos effecerit galilea sub iugũ missa mortẽq; grauiorẽ afferant turpitudinẽ appropinquantes.Placere quidẽ q; in me est:pacẽ morti ante pono.Semel aũt bello appetitis postq̃ pugna cõmissa est gloriosã mortem vita captiui existimo potiorem.Sed vtrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquem ad Romanos an etiam totum populum cõmuni suffragio.Siquidem nobis dicant quos amicos mi serimus qui serui fuerint proditionis ministri.Cum iret aliquis deprehensus est.Rediens captus est. Litteras nacti sunt.Quemadmodũ autem tãtam ciuium multitudinẽ lateremus: cum quibus omni hora versaremur.Paucis etiam atq; his inclusis qui de tẽplo ne in ciuitatẽ quidem:prodire posset quo pacto sunt cognita:quę occulte extra ciuitatẽ fierent:an vero nõ cognouerũt qñ ausorũ penę reddę dę sũt donec aũt sine mœtu fuerunt.neminem nostrum proditorem suspicabãtur.Sin ad populũ cau sam referunt:publicũ habuit nempe consiliũ nemo aberat contioni:ideoq; manifestior ad vos nũcio citius fama properasset,Quid opus erat legatos mittere:cum certa nobis esset de transactiõe sentẽtia

Et quid designatum sit dicant. Sed he quidē male periturorum & instantes penas euitare cupientium causationes sunt. Cum etiam si ciuitatem manentem prodi sors afferret. ideoq; iqsos qui nos crimentur ausuros quoq; audacię vnum malum decem videretur prodicio. ¶ Vos aūt oportet(quia semel cum armis adestis)primum(quod est iustissimum)adiuuare metropolim & vna nobiscum tyrā nos eximere per quos iudicia dissoluta sunt:qui calcatis legibus iura suis gladijs permiserunt. Deniq; nobiles viros non incusatos ex medio raptos foro primum vinculis cruciarunt:deinde non voce neq; pręce eorum morati neci dederunt. Licet autem vobis non belli legi introgressi horū videre argumentum quę dixit desolatas domos rapinis:coniuges in veste lugubri ac familias peremptorum:ac p̄totam ciuitatem vlulatus & fletus. Nullus enim nō expertus est persecutionem imptorū:qui ad hoc insanie proruperunt vt latrocinalem audacia non solum ex agris atq; alijs ciuitatibus in hanc quę & caput & facies gentis est sed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sihi ad excursus & ad profugium elegerunt isq; fiscus illis est eorum quę in nos comparātur:& locus toti orbi terrę venerabilis quiq; ab vniuersis alienigenis ab extremo limite vndiq; veniētibus honoratur:per hasquę apud nos p̄eternata sunt bestię conculcatur. Exutis autem rebus desperatis. populos commiti populis & ciuitatibus ciuitates. gentesq; in sua viscera delectum habere:cum debueritis(vt dixi) quod facti esset optimum ac deceret nobiscum nocentes eximere. atq; hāc ipsam fallaciam vltumire quod auxilio nos aduocare ausi sunt:quos metuere vindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis:attamen licet vobis armis depositis cognatorum habitu introire ciuitatē:mediocq; iter hostes auxiliatores suscepto nomine de nostris discordijs iudicare. Quamq̄ reputate quid habebunt commodi cum de manifestis ac de tantis criminibus apud vos causam dicturi sunt:q hominibus non accusatis ne verbum quidem facere permiserunt. Ferant igitur hanc ex nostro aduētu gratiam. Si vero neq; nobiscum indignari neq; iudicare vultis:tertium restat nec relictis vtrisq; partibus nec nostris cladibus insultetis:nec cum iusidiatoribus metropoleos maneatis. Nam & si maxime cum romanis quemq̄ nostrum suspicamini collocutum:obseruare vobis itinera licet tumq; demum tueri metropolim cum factum aliquid eiusmodi patuerit quale delatum est:& in auctores eius si cōuicti fuerint vindicare. Non enim vos p̄euenient hostes iuxta ciuitatem sedibus positis. Sin horum nichil vobis gratum aut mediocre videtur portarum claustra miremini:quatenus arma portabitis. Hęc quidem ihesus loquebatur.

Iesus idumeos rogat auxiliū cōtra tyrannidem ferant eorum manifestauit.

Q̄ pphanum rūt tēplū quibus ēuersabile

Committit eis depositis armis de discordijs dicare aut si nō velint neutri uentes parti cedant.

¶ Indignitas idumeis(quia peratum non inuenissent introitum)Symon vnus eorum respondet iudeis indignationem contra pontifices ostendens qui cōmunem omnibus ciuitatem sibi clauserint & Romanos fortasse coronatis portis parati sint recipere. Hic enim post multas increpationes sedebat ferre Zelotis auxiliū & dei domiciliū velle defēdere atq; pro patria ꝓpugnare. his quoq; dictis idumeorū multitudo clamore concēsit. vnde Iesus tristis dupci bello oppugnatam videns ciuitatem recessit. itaq; idumei prope murū tabernacula posuerunt. Tantaq; nocte illa horrēda fuit tēpestas vt apud omnes certum erat hominum mundi exitio statum esse turbatum quod maximū fuit portētiū idumeis atq; opidanis vnam afferens opinionem Zelotę aut solliciti congregato cōsilio idumeiscō cluserunt subuenire seratamq; portam aperientes idumeos introducūt.

Capitulum nonum.

Idumeis in si gnatis(quia troitū pa noninuenis Symon vnus rum respō

IDumeorū aūt nequaq̄ multitudo animū attendebat:ardens iracundia(q̄ nō paratū habuisset introitū) pq; armis iter se duces indignabant captiuitatē esse existimātes. si ea quibusdā iubētibus deposuissēt. Vnus aūt ducū Symō filius Cazię aīs Cathla vix placato suorū tumultu stās in eo loco vñ exaudiri a pōtificibus posset. Nō tā mirari se (ait)si libertatis ꝓpugnatores i tēplo custodierēt iclusi cū illi cūcte gēti cōmunē clauserit citatē. Et rōanos qdē,fortasse coronatis & portis recipe sint pati. Idumeos āt ex turribus alloquāt captaq; iubeāt ꝓ libertate arma ꝓicere cognatisq; nō credētes custodiā citatis iudices eos discordiarū fieri vellēt:& alios accusando q̄ indemnatos ciues occiderēt:ipsi totam damnēt ignominationē. Deniq;(ait)vrbem omnibus alienigenis religionis causa patentem:nunc domesticis præclusistis. Valde enim cōtra vos festinabamus & ad gerendū cum gentilibus bellum: qui ob hoc ꝓparauimus vt vos seruaremus liberos Nēpe talia vos etiā hij quos obsidetis leserūt tāq̄ verisimiles vt suspiciōis in illis queq; colligitis. Deinde qui reipublicę defensores intus i custodia tenētes genere cōiunctissimis gentibus simul vniuersis ciuitate percluſa tyrannidē perferre dicitis. cū iam contumeliosis non iubeatis obtemperare preceptis nomēq; potentię alijs qui vos tyrannos patiuntur annecti tis:quis cauillationē vīi sermonis tulerit cū res repugnatiū videat ex omni vobis etiam nūc idumeos excludētibus citate. nāq; ipsi nos a patrijs sacris arcetis:recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in tēplo. quod cum ausi essent plectere ꝓdirores quos viros nobiles innocētes pro societate facinoris dicitatis:non a vobis inceperint:summaq; proditionis membra preciderint. Sed licet illi moliores q̄

Iesus tristis duplici bello oppugnatã videſ ciuitatẽ receſſit

res poſcebat inuenti ſunt: nos tamen domicilium deí ſeruabimus Idumei & pro communi patria ꝓ D
pugnabimus: tamq; foris irruentes q̃ intus inſidiantes hoſtes pariter vlciſcemur. Hic autem manebi
mus pro muris armati: donec aut romani vos aſpiciendo liberent: aut ipſi recuperata libertatis cura
mittemini: His dictis ydumeorum quidem multitudo clamore conſenſit: ¶ Ieſus autem triſtis receſ
ſit cum nec Idumeos quicq̃ ſentire moderatum: & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quip
pe nec Idumeorum tumor & ſpiritus quieſcebat indigne ferentium contumeliam q̃ eſſent ciuitati ꝓ eq
Idumei prope murum tabernaculũ poſuerũt

hibiti: & q̃ zelotarum vires eſſe firmas crediderant erubeſcentium poſtq̃ nichil eos ſibi auxiliari poſ ca
ſe viderunt vt iam veniſſe peniteret. Pudor autem nulla re pœnitus geſta redeundi penitndinem ſu
perabat. Itaq; ibidem prope murum temere tabernaculis poſitis: manẽdum eſſe ſtatuerũt ¶ Infinita
vero hiems nocte illa ventiq; violentia cũ imbribus orti ſunt: & crebra fulgura: horrendaq; tonitrua
concuſſæq; terræ vaſtimugitus. Certumq; apud omnes erat hominum exicio mundi ſtatũ eſſe turba
tum: neq; parum quid rerum hęc ſigna portendere: vna vero Idumeis & opidanis erat opinio: his
quidẽ iraſci deũ militię cauſa exiſtimantibus neq; ſe poſſe euadere. ſi aduerſus metropolim arma mo
uiſſent: at nano autem eiuſq; ſocijs etiam ſine prælio viciſſe deumq; bellum pro ſe âminiſtrare creden
Zelotarũ cõſiliuz cõgregatũ vt idumeis ſub uenirent.

tibus. Sed profecto falſi erant interpretes futurorum & quę ſui paſſuri eſſent cõtra hoſtes fore diuia
bant. Verum Idumei cateruatim denſatis corporibus inuicem ſeſe fouebant ſcutiſq; contextis prote
cti capita minus pluuia lebebantur. Zelotę vero magis illorũ q̃ ſuo periculo cruciabantur: collectiq;
deliberabant. ſi quam illis recipere ſubſidij machinam poſſent. Horum autem ardentioribus videba
tur vi armorum cuſtodes inuadere: atq; ita in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliatoribus a
perire. Nam & cuſtodes ex improuiſo & q̃ plures inermes ac belli inexpertes eſſent facile turbatum
iri: & multitudinem ciuium difficulter collogi poſſe quoniam domi quiſq̃ propter hyemem contine
retur. Quin & ſi periculũ aliquod interuenerit: quibus ſubuenire q̃ negligere tot copias ſuí cauſa tur
piter perituras. At qui prudẽtiores erant vim quidem adhiberi diſuadebant. Non enim ſui tantũ cu F
zelotę ſeratam portã aperiũt & idumeos introducunt.

ſtodes ampliare: ſed etiam ciuitatis murũ videbãt propter Idumeos diligẽtius cuſtodire & vbiq; adeſ
ſe ananũ oibus horis iuuiſere cuſtodias exiſtimabant. Sed hoc alijs noctibus ita habuerat. Ille vero
non ſua deſidia requieuerat: ſed vt ipſe & cuſtodum manus fato inrerirent. Namq; iam nocte proue
cta & algente hyeme cuſtodes in porticu diſpoſitos opprimit ſomnus: Accedit Zelotis ſubito conſi
lium vt ſeris templo ſacratis portarum vectes ſecarent. Affuit aũt illis (ne exaudiretur crepitus) vẽtorũ
ſonus & crebra tonitrua phanoq; egreſſi ad murũ clanculo veniũt: ſeratamq; portã (quę ad idumeos
erat) aperiũt: illi aũt primo ananũ conari aliquid ſuſpicati: vnuſquiſq; dexterã ad gladiũ quaſi bellatu
ri applicant mature. Deinde (his qui ad ſe venerãt agnitis) introibant. Qui quidẽ ſi tũc manus i ciui
tatẽ vertęre voluiſſent nihil obſtabat quo minus ſimul totus populus interiret tãta ira ferebant. Verũ
Zelotas prio eximere cuſtodia feſtinabãt illis quoq; multũ precãtibus q eos receperant ne deſpice
rẽt malis obſeſſos quorũ gratia venerãt. ne ve his acerbius periculũ iportarẽt captis eni cuſtodibuſq
ciliorem ipſis in ciuitatẽ fore impetũ. Sed ſi ſemel eos concitaſſent. iam illos cõtineri non poſſe cũ ſi
ſenſerint cõgregabũt & per aſcenſũ nitentibus ſe opponẽt. Idem ſibi Idumeis viſum eſt.

¶ Zelotę Idumeis ingreſſis mixti in cuſtodes irruerũt: quibus occiſis ois multitudo ad clamorẽ
ſuſcitat & raptis armis ad vlciſcendũ properabat primum quidem ſolos Zelotas aliquid conari ſuſpi
cans quaſi eos ſuperaturi numero cõfidebat. Sed Zelotis Idumeorũ clamorẽ geminantibus magiſq;
horribiles oim voces faciebat tempeſtas. Nemini aũt Idumei crudeliſſimi parcebãt neq; fugiẽdi ade
rat locus neq; ſpes fuit ſalutis. Octogita aũt milia & quingenti illa nocte fuerũt occiſi põtifices quoq; F
Ananũ & ieſũ occiderũt inſepultos dimittentes contra iudeorum mores qui etiam crucifixos ad ſo
Cuſtodibus occiſis ois multitudo ad clamorẽ ſuſcitat & raptis armis ad vlciſcẽdũ properabat.

lis occaſum deponunt & ſepeliunt. Mors enim Anani ciuitatis excidij principium fuit. Erat eni vir
laudabilis iuſtiſſimus qui commodis propriſs communes anteponebat vtilitates. Ieſus quoq; cæte
ris virtute præſtans illo quidem comparatione inferior.

Capitulum decimum.

congreſſus idumeorum.

IAmq; in tẽplo per ciuitatem ſubibant. cũ ſuſpẽſi zelotę aduentũ eorũ præſtolarent.
Deniq; his ingreſſis etiam ipſi cõfidẽter ex iteriore phano arogreſſi ſunt mixtiq; Idu
meis in cuſtodes irruerunt. Ceſis aũt nonnullis (quos ſomnus oppreſſerat) omnis mul
titudo ad clamorem vigilantium ſuſcitata eſt. Raptiſq; armis ad vlciſcendum non ſi
ne ſtupore propciabãt. Ac primũ quidẽ zelotas ſolos conari aliquid ſuſpicãtes quaſi
eos ſuperaturi numero cõfidebet. Vbi autem foris alios circũfundi viderũt Idumeos
irrupiſſe ſenſurũt alios cẽſerũt. Et maior quidẽ pars eorũ armis pariter ſcutiſq; depoſitis iqueſtibuserat
& pauci vero iuuenũ fortiter cõmuniti occurrerũt Idumeis aliquandiu ſegniorẽ multitudinẽ protege
bant. alij cladem ciuitatis habitatoribus nũciabãt. Illorũ autem auxilio venire nullus audebat cogni
to idumeos irrupiſſe: ſed ipſi quoq; irrita vociferãtes cum fletibus reſpõdebãt & plurimiſq; mlierũ ſu

A ſcitabatur vulgatus. ſi quando cuſtodum quiſpiam periculum incidiſſet. Cum & zelotæ Idumeorũ clamorem geminabant magiſq; horribiles faciebat tempeſtas omnium voces. Nemini autẽ Idumei parcere q̃ natura crudeliſſimi ad cedes erant & hieme grauiter afficiebantur propterea his qui ſe exciuſerant vt inimicis vtebantur tam ſupplicantibus q̃ repugnantibus inſanſi multos etiam cognationem referentes alias recordantes vtq; commune phanum refereantur orantes gladiis tranſfigebant.

Idumei crudeliſſimi nulli pcebãt neq; fugiẽdi locus erat, neq; ſalutis ſpes.

4. Nullus autem fugiendi locus: neq; ſpes erat ſalutis. Compulſi autem circa ſe magis vi oppreſſi laniabantur: cum recedendi ſpacium non daretur: nec interfectores a cedibus temperarent incerti aũt qd agerent in ciuitatem ſe precipitabant miſeri: vt mihi videtur eo quod fugiebant voluntarium ſubeũtes exicium donec templum exterius ſanguine redundauit: Octo autem milia q̃ingentos mortuos dies inuenit. ¶ Nec nunc his ydumeorum ira faciata eſt: ſed verſis in ciuitatem manibus omnes domos diripiebant quęcunq; fortuito inueniſſent morti dabant. Et cæterę quidem multitudinis cedem ſuperuacuam eſſe ducebant. ¶ Pontifices autem perueſtigabant & in illos plęriq; ferebant ſtatimq; comprehenſos obtruncabant: aſtantes ſuper eorum cadauera nunc Anano populi beniuolentiam: nunc Ieſu quę de muro dixerat exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progreſſi ſunt vt eos etiam inſepultos abijcerent cum præſertim iudeis tanta ſepulturæ cura ſit vt eos etiam iudicio cruci ſuffixos ad ſolis occaſum deponant atq; ſepeliant. ¶ Et quidem non erraverint ſi anani mortem dixero excidij ciuitatis fuiſſe principium & ex illo die muros euerſos: remq; publicam iudeorum periſſe quo pontificem rectoremq; ſalutis ſuę iugulatum in media ciuitate viderunt. ¶ Erat enĩ & alĩs vir laudabilis atq; iuſtiſſimus: & pręter nobilitatis ac dignitatis & honoris quo erat pręditus amplitudinẽ infimis amabat ęquas libertatis aũt maxime fautor erat & qui populi affectaret imperiũ. Cõmodis aũt ꝓpriis cõmunes ſemp vtilitates ante ponebat. ſup oio paci ſtudẽs. Sciebat enĩ romanos nõ poſſe expugnatu miri: ac ꝓſpiciebat vt ſi pauci viriliter nequiſſent iudei vel inimici ſuperaſſẽt: vt aũt breuiter dicã anano ad trãſactionẽ veniſſent. Mirus ei erat dicere: mirus populis perſuadere quę vellet lãvero impediẽtes bellanteſq; ſuqegerat. Plurimũ aũt moliri ſub tali duce attuliſſet rõanis. ¶ Adiũctus ẽt erat Ieſus illo quidẽ cõparatione inferior. Sed cęteris pręſtãs vt pote qui deo ꝓ̃q̃ violatam ciuitatẽ perire flãmiſq; ſancta purgari vellet cõſulto defenſores eorũ & qui ea cariſſima duceret ãputaſſet. Itaq; paulo ante ſacris veſtimentis amictos: ac toto orbe celeberrime religionis auctores quiq; vndiq; ciuitatẽ

Octogita milia & quingẽti mortui illa nocte

Mors anani ciuitatis excidij principiũ. Anani laudes q̃ cõmunes ãponebat vtilitates. &c.

B commeantibus venerabiles habebantur: iacere nudos prædã canibus: ac feris videres. Quos quidẽ viros ipſam puto genuiſſe virtutem: tantum licuiſſe vicijs flentem.

Ieſus laudes.

¶ Explicit Liber quartus.

¶ Incipit Liber quintus.

6. ¶ Anano & Ieſu occiſis Zelotę cum idumeis paſſim plebem quaſi mirabiliũ animalium gregẽs mactabant nemini parcentes ſed ante mortem eos verberibus afficiebant & totmẽtis: Nulluſq; palã flere neq; mortuos audebat ſepelire duodecim milia nobilium crudeliter fuerunt occiſa. Zacharium quoq; illuſtrem virum improbis inimicum & probis amicum proditionis crimine apud ſeptuaginta Viros falſo accuſant. Qui obiecta ſibi crimina diluit: & contra Zelotas eorum manifeſtat iniquitates Igitur omnes ſeptuaginta iudices pro Zacharia mori maluerunt: q̃ cõtra eum ferre ſententiã. Sedzelotę duo illum in templo occidentes in vallem proijciũt atq; a templo expulerunt iudices. Idumeos itaq; iam pœnitet veniſſe neq; his geſta placebant. Quibus zelotarũ quidem ſecreto omnia zelotarũ manifeſtauit facinora. vnde ipſi maiorum vitantes ſocietatem quorum non ſponte: ſed decepti fuerunt participes in domos ſolutis cuſtodijs recedunt. Sed ipſis recedentibus zelotarum creuit inſolentia qui in fortes viros & inſignes cedibus ſeuiebant omnemq; volebant delere nobilitatem: Goryon autem libertatis amator cum multis alijs occiſus eſt. Niger quoq; vir in bellis ſtrenuus cicatrices vociferando oſtendens extra portam ductus occiditur ipſiq; ſupplicante ſepultura denegatur. Ipſe vero moriens. Romanos vltores famemq; atq; peſtilentiam contra impios imprecatus ẽ. Omnibus certe mortis occaſio excogitabatur. Soliq; ignobiles & fortuna humiles mortem euaſere.

Capitulum Primum.

ANANO quidem & Ieſu eiuſmodi filius euenit. poſt illos vero tã zelotę q̃ Idumei paſſim plebem quaſi nefandorum animalium gregem inruendo mactabant Et vnus quidam in quouis loco deprehenſum necabatur: corptos autẽ nobiles adoleſcẽtes vinctos in carcerem concludebant ſpe nonnullos eorum ſibi poſſe ſociare nece dilata. Verum hæc nullum mouebant ſed cuncti mortem pręoptauerunt: dum modo ne aduerſus patriam communem nequiſſime conſpirarent. Seuiſſime tamen ante cedem verbera ſuſtinebant: exulcerati plagis atq; tormentis. Cũq; iã corpus nõ ſufficeret cruciatibus: tandẽ gladium merebant. Quos autem

Nullus palã flere audebãt neq; sepelire mortuos &c.

Duodecim milia nobiliũ crudeliter occisa.

Zacharias obiecta sibi crimina diluit & contra zelotas eoꝝ iniquitates manifestat &c.

Omẽs.lxx.iudices ꝓ zacharia maluerũt mori q̃ cõtra eũ ferre sententiam.

Idum eos iã penitet venisse neq; his gesta placebant quibus zelotarũ qđ secreta mãifestauit &c.

Idumei malorũ societatẽ vitantes(quorũ non spõte sed decepti ptícipes fuerũt)i domos recedunt solutis custodijs &c.

Zelotarũ recedentibus Idumeis creuit insolẽtia q maxia i fortes viros & insignes cediebus seuiebant oẽmq; volebãt delere nobilitatem.

die coepissent:eos in custodiam nocte ducebant.Extractosq; inde siquos mori contigisset abiiciebant vt vinctis aliis locus esset.Tantus autem populus pauor occupauerat atq; formido.vt ne flere quidẽ palam quisq̃ siue sepelire proprium funus auderet:sed erant occulte etiam clausorum lachrime:&ne quis inimicorum audiret circunspectantes gemebant:paria namq; hæc(quę lugebantur) etiam qui luxissent illa paciebantur:Exiguam vero nocte sullatam manibus terrã corporibus inicebant:& non nunq̃ die siquis fuisset audaciot. ¶Duodecim autem milia hoc modo nobilium perierunt. Illi autem tedes exosi:nullo pudore & vim iudicij & cognitionis cauillando imitabantur. ¶Itaq; cum illustriũ quendam zachariam baris alias baruchi filium interficere decreuissent(irritabantur enim q̃ requisitis inimicus erat nimis & probis amicus) itemq; locuples(vt non solum fortunarum eius direptionem sperarent)sed etiam remotumiti virum ad sibi adjciẽdos potentes septuaginta plebeiorum honestissimos ex precepto conuocant iudicium specie populi pręferentes & apud eos zachariam(quasi res romanis proderet)accusant quodq; ad Vespasianum proditionis causa mississet sed neq; argumentum neq; vlla probatio criminis erat.Ipsi autem misisse dixerunt:& hoc haberi pro fide veritatis volebant.zacharias tamen(vbi nullam spem salutis sibi relictam esse vidit)per insidias non i iudiciũ. sed in carcerem ducto vitę suę desperationem libertate non priuauit. sed exorsus veri quidem similitudinem obiectorum deriśt & illata sibi crimina breuiter diluit.In accusatores autem ratione cõuersa omnes eorum iniquitates per ordinem ꝓsecutus est multaq; de perturbatione rerum cõquerebat zelotæ vero obstrepentes vix a gladijs tẽperabant speciem cauillationemq; iudicij vsq; ad finẽ permanere cupientes:& præter hoc iudices experiri an periculi sui tẽpore iusticię memores forent. Igit omnes septuaginta ꝓ eo sententiam ferunt & pro ipso mori q̃ sibi ascribi eius interitum maluerunt Illo aũt absoluto Zelotarum clamor tollitur:& vniuersi quidem iudicibus irascebant: qui simulationẽ datę sibi potestatis non intellexerũt.Duo vero ex audacissimis aggressi Zacariã in medio templo interficiunt:& illudendo.Habes inquiũt & a nobis de absolutione sententiam certiorem:eũq; statim in subiectam vallem de templo proijciunt. Iudices autem cõtumelię causa auersis gladijs feriẽtes tẽpli ambitu pepulerunt. Cedi autem eorum pepercerãt:vt disiecti per ciuitatem nuncij apud omnes fierent seruitutis. ¶Idumeos autem iam venisse penitebat neq; his gesta placebãt.Quibus collectis Zelotarum quidem secreto iudicẽbat vniuersa:& quęcumq;(hi qui eos aduocauerant scelerata fecisent)omnia demõstrabat: arma quidem eos cœpisse dicẽs quasi Romanis a põtificibus metropolis ꝓderetur reperisse autem nullum ꝓditionis indicium:illos vero qui tutari eam simularent:& belli ausos facinora:& tyrannidis ab initio quidem prohibendo fuisse.Verum(quia semel in societatem intestinę cedis incidissent)finẽ delictis adhibendũ neq; vires omnibus suggerandas morem patrium destruentibus.Nam & siqui grauiter ferrent portas sibi atq; aditũ in oppidũ esse ꝑclusum penas ab his qui prohibuerant esse repetitas& ananum quidem peremptum:vna vero nocte totum populum pene consumptum:Quarum rerum multos quidem suorum pœnitere sentirent:eorum autem viderent a quibus esset rogati crudelitatem immensam:ne ipsos quidem per quos salui erant erubescentium. In oculis autem auxiliatorum pessima facinora cõmittere: illorumq; iniurias Idumeis imputari:quatenus ea non prohibeant.neq; ab his separentur.Debere igitur(qm̃ de proditione quę dicta sunt calũnia fuisse patuisset)nulluq; Romanorũ impetus timeretur aduersus ciuitatem vero inexpugnabilis esset potentia corroborata illos domũ recedere malorũq; societatem vitando cuncta diluere flagicia quorum non sponte:sed decepti participes extitissent persuasum est Idumeis. ¶Et primum eos (qui erant in custodijs)soluunt prope ad duo milia populariũ.Satimq; relicta ciuitate:ad Symonẽ veniũt de quo paulopost cõmemorabimus.Deinde domum ex hierosolimis abierũt. ¶Euenit aũt eorum discessum vtriusq; inopinatum pariter videre.Nam & populus nescius pœnitudinis paululũ fiducia recreatus est.velut inimicis leuatus:& Zelotarũ creuit insolentia quasi non auxilijs caruisset: sed ex his essent liberati quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Denicq; iã nulla erat facinoꝝ mora neq; cunctatio:sed festinatis quidẽ cõsilijs in rebus singulis vtebant:quę vero placuissẽt: ipsa cogitatione citius pagebant. Maxime aũt in viros fortes atq; insignes cedibus seuiebãt:cũ inuidia nobilitatẽ absumerẽt mœtu virtutũ vnãq; cautionẽ putarẽt nullũ optimatũ superesse. ¶Ita occisus est & cũ multis aliis Gorion alis Gorgõ dignitate simul & genere pstans & solus alis plus posse populũ gaudẽs plenusq; spũ libertatis amator.vt nullus alius iudeorũ quẽ tñ libertas ꝑ virtutes alis pdidit.Sed neq; p abdita quidẽ Niger eorũ manus effugit:bellis cũ romanis gestis vir strenuus cõprobatus.Qui etiam vociferãs sępe & cicatrices ostẽdens:p mediã ciuitatẽ trahebat.Ductus vero extra portas(desperata iam salute ne sepultura careret.suppicabat) Illi aũt prius interminati q̃ humũ ei q̃ desideraret)concessuri non essent:mox etiã mortẽ intulerunt. Qui tamen(cũ occideretur)Romanos eis vltores impręcatus est famẽq; pręter bellũ ac pestilentiam & ad hoc omnia ipsorum mutuas ma-

A mus: Pax vniuersa confirmauit aduersus impios dicēs: & quod iustissimum est effecit: vt audaciā suā quam primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus. quod habebāt de oppressiōe sui metus leuauit. ¶ Pars autem plebis nulla erat. cui non ad interitum excogitabatur occasio. Nāq; alij q̄ iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur (qui vero nichil offenderent) subitas pacis tempore causas excipiebant: & qui omnino libere eos non adissent pro contemptoribus. quivero ob sequentes pro insidiatoribus habebantur vnaq; maximorum criminū & mediocrū pœna mors erat neq; euasit quisq̄ nisi aut ex ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Omnibus mortis occasio excogitabatur. Soli ignobiles & fortuna hūilesmortem euasere

¶ Vespasianus (Romanis ducibus ipsum contra discordes Iudeos bellū ageret incitātibus) melius esse vt sese paulatim domestica sedicione consumeret respondit. Cui militum rectores consentiebat moxq; q̄ vtile eius fuisset consilium apparuit. Indies namq; multi iudeorum zelotas fugientes ad eum venientes fuga tamen difficilis q̄ omnes exitus obsidebātur: custodibus diuitibus quoq; fugā redimentibus soli pauperes iugulabantur zelotæ quoq; ad hoc crudelitatis deuiarum vt omnibus occisis denegarent sepulturam. Sepulti namq; fortunatissimi cruciatus comparatione estimabantur. Tūc itaq; captam iri ciuitatem & sacra exurenda fore commune erat prouerbium. Capitulū.ij.

T rōani oēs quidē alij ducētes ad ciuitatē aios itēdebāt hostiū dissēsionē lucrū sibi esse cēsētes & vespasianū (penes quē sūme rei ptās erat icitabāt diuinę ꝓuidētię firmātes auxilio i semet hostes esse cōuersos. Verūtn̄ velox esse momētū & iudeos cito i cōcordiā redituros: aut iteſtinis malis defessos aut redactos i penitudinē. Ad quos vespasianus ait plurimū eosqd fieri cōueniat ignorare tāq̄ i theatro cupiētes quantū armis ac manibus posset ostētare potius cū piculo quā secū ipi q̄d ēt esse vtile reputātes. nā si statī citatē aggrederet: ipos causā hostibus fore cōcordię ac vires eorū ēt nūc vigētes i se ꝓuocaturos. Sin opiēt paucioribus hoc ac moderatoribus his vsuros domestica seditiōe cōsūptis. Deū nāq; melius q̄ ipsos disponere q̄ sine labore iudeos Rōanis traderet: nulloq; piculo exercitui victoriā cōdonaret. Proiñ manibus ꝓprijs intereūtibus inimicis maxioq; malo hoc ē sedicīōe turbatis oportere se magis periculorum spectatores esse debere: q̄ cum hominibus mortem appetentibus, atq; B inestina rabie insanientibus manu confligere. Si quis autem putauerit victorię gloriam fine prælio fieri viliorem: sciat (inquit) armorum in certo exitu commodius esse commode perficere quod intendit nec enim manu præclaris esse minus laudabiles: qui paria gesserint moderatione atq; prudentia Simul aut dum hostes imminuerētur: etiam milites ex laboribus assiduis recreatos valentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus id mature occupandavideatur victorię claritudo. Nec enim armis construendis aut muris vel auxilijs congredandis iudeosoperam dare atq; ideo mores differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos miserabiliora quottidie pati q̄ ipi eos captos afficerent intromissi. proinde siquis studiose consideret sinendos esse qui semet absumerent. siue facti ad gloriam clariorem nequaq̄ manus inteſtino morbo laborantibus afferendas. Si quidem recta ratione dicetur: non ipsorum sed discordię fuisse. Hęc Vespasianus. ¶ Eiq; dicenti rectores militum consentiebant. Moxq; apparuit q̄ vtile eius fuisset consilium. Namq; in dies singulos multi ad eum veniebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis: q̄ omnes exitus custodibus obsidebā- tur. Et si quis ibi qualibet ex causa depræhensus fuisset velut ad romanos ire cuperet interficiebatur Qui tamen eius dedisset pecuniam saluus abibat. Et qui non dabat solus proditor habebatur. Restabat igitur pecuniosis fugam redimentibus: solos pauperes iugulari. Mortui vero per omnes vias cōgregantur innumeri: multiq; etiam transfugere cupientium rursus in ciuitate perire præoptabant. Namq; sepulturæ spe in patria mori tollerabilius videbatur. ¶ Illi autem ad hoc crudelitatis deuiarant. vt neq; intus neq; per itinera occisis humum concederet: Sed veluti cum patrijs legibus etiam naturæ iura disturbare pepigissent. suaq; in homines iniusticia diuinitatem quoq; polluere ita sub sole mortuos putrescere reliquerunt. Sepelientibus autem suorum funera: idem (quod transfugis immi nebat) supplicium mortis. Statimq; sepultura indigebat: qui hanc alteri prestitisset. Et vt breuiter dicā C nulla tam bona quam misericordia perierat in illis cladibus' mentis affectio. Hisq; irritabantur noxij qui miserandam inuidissent a viuis in mortuos a mortuis in viuos ira cundiam transferentes Modū autem excedente mœtu superstitibus mortui velut adepti requiem beatiores videbantur. Et qui erāt incustodijs: comparatione sui cruciatus insepultos quoq; fortunatissimos demonstrabāt. Omne qui dē ab illis vis hominum culcabatur alias calcabatur. Ridebatur etiam diuinitas prophetarum: q̄ responsis tamq̄ quam vulgaribus fabulis illudebant. Cum vero multa cōtempsissent de virtute acvicijs statuta maiorū etiā quę in patria olim prędicta fuerātvera esse exitu ꝓbauerūt ¶ Vetus ei q̄dā sermo

vespasianus (romanis ducibus ipm vt cōtra iudeos discordes bellum ageret i citatibus) respōdit melius esse vt paulatim sei uicē domestica seditione consumerent.

Aege. hic adducit exēplū de fabio q̄ magis hanibalē fregit cūctādo q̄ prelian do ītē de scipio bus q̄ affricā subegerunt.

Zelotarū īmanitas sepulturā occisis oīnibus denegantium.

Sepulti fortunatissimi.

ferebãtur tũc demũ ciuitãtẽ captam iri ſancta quoq; flãmis exurẽda eſſe cũ lege belli ſeditio fuiſſet exorta: phanumq; dei proprię manus ante violaſſent. Quibus zelotę nihil de eorum fide dubitãtes: miniſtros ſe præbuerant.

¶ Iohannes tyrannidem affectans parem cũ ſimilibus habere honorem dedecus reputabat qui paulatim ſibi multos nequiores mœtu aut gratia aſſocians multos habebat ſatellites. Seditioq; tunc oritur inter zelotas. Atq; tunc triplici maximo malo ciuitas laborabat. Tyrannide Seditione & bellũ quorum leuius bellum erat popularibus qui patrijs ſedibus relictis ad alienigenas fugiebãt. Quartum prꝫterea commotum eſt bellum maſſada namq; caſtellum validum ſiccatij: Romanorũ exercitum videntes ocioſum & inter ſe Iudeos diſcordes die azimorum occuparunt. Et mulieres ac pueros in fuga deficientes ſeptingentos interfecerunt: vicoſq; circa caſtellum vaſtauerunt vbiq; etiam (multis ad eos perditis viris confugientibus) latrones congregabantur. Omniſq; Iudea latrocinijs & ſeditione erat perturbata. Vnde veſpaſianus a quibus tranſfugis (vt patriam hic calamitatibus liberaret) rogatus venit propius quaſi hieruſalem eſſet obſeſſurus. Capitulum tertium.

Iohannes tyrãnidem affectas parẽ cũ ſimilibus hẽre honorẽ dedecus iputabat & paulatim ſibi multos mœtu aut gra adiũxit mltoſq; ſatelites habebat.

Seditio inter zelotas.

triplex maximũ i ciuitate malũ.

Tyrãnis ſeditio & bellũ quoruꝫ bellũ leuius erat popularibus q relictis patrijs ſedibus ad alienigenas fugiebant.

Azimoꝝ feſticã Mulieres ac pueros i fuga deficiẽtes ſeptingentos iterfecerũt & vicos oẽs vaſtauerũt: mltiſq; ad eoꝝ viris perditis confugienti bus vbiq; latro neſcõ gregabãt

Ois Iudea latrocinijs & ſeditione perturbata.

Veſpaſianus rogatus a qbuſdã treſſugis vt ab his calamitatibus prĩam liberaret propius venit velut hieruſalem obſeſſurus.

AT iohannes iam dudum tyrãnidem affectãs: parem cũ ſimilibus honorẽ habere dedecus exiſtimabat. Paulatimq; ſibi nequiores adiũges: ab eorũ affectiõe ſeparabat. Semper autem aliorum decretis non obediendo: ſuaq; iubẽdo imperioſus: qꝫ ſolus dñari cuperet non latebat. Eiq; ſociant nonnulli mœtu: alij gratia mirus ei erat ora tiõe atq; fallacia perſuadere: quę vellet multi vero propterea qꝫ ſibi tutum eſſe ducebãt priorũ delictorũ cauſas vni potius aſcribi q̃ omnibus. Ad hæc quia manu ſtrenuus erat & bonus cõſilio ſatellites nõ paucos hẽbat & ſi magna pars vi cõtrarię factiõis reliquerat. apd quos ẽt liuor nõnihil valebat: graue putãtes vt paulo añ parĩ ſuccũberẽt. plus ãt mœtus eos ne ſub vnius ptãte viuerẽt exagitabat. Nec ei facile ſperabãt eũ ſi ſemel obtinuiſſet: deijci poſſe: occaſionẽq; in ſe habiturũ timebãt qꝫ in pricipio reſtitiſſẽt. Proide quiſq; bello quiduis pati decreuerat: q̃ ſpõte ſeruitẽs mãcipij loco perire. ¶ His quidem ſeditio diuiditur: & iohannes in contraria diſſentientibus parte regnabat. Sed inter ipſos quidem munita erant omnia cuſtodibus nihil autem parum agebatur ſi quando armis prælium laceſcebant. in populum vero maxime contentionem ſuſceperunt: & quis maiorem prędam caperet vtrimq; certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum I gentium tempeſtate laboraret. Hoc eſt belli dominationis. itemq; ſeditionis: eorum comparatiõe helium popularibus mediocrius videbat. Deniq; relictis ſedibus patrijs ad alienigenas profugiebãt. Et Romanorum beneficio ſalutem (quam inter ſuos deſperauerant) aſſequebantur. ¶ Quartum prꝫterea bellum commotum eſt gentis exitio. ¶ Haud procul ab bieroſolimis caſtellum erat validiſſimuꝫ reponendis opibus ad momẽta belli tutãdiſq; corpibus ab ãtiqs regibus edificatũ (qđ maſſada dicebaꝫ) id occupauerãt (q̃ appellãt ſycarij) qꝫ a rapinis ãplioribus timore cõtinebãt. Hi cũ Rõanorũ exercitũ ocioſũ viderẽt. apud hieroſolimã vero Iudeos dominatione atq; diſcordia ſeceſſiſſe maiora facinora aggrediuntur. Dieq; feſto azimorum (qui apud hębreos ad memoriã ſalutis quo ex egyptiorum ſeruitio liberati in terram patriã deuenerũt) ſolemniter celebratur: nocte deceptis (qui ibi erant) appoſiti municipium quoddam galaadin nomine perſuaſere vbi pugna quidem Iudeos ante prævẽtos atq; diſperſos q̃ arma caperent ſiue concurrerent ciuitate pepulerũt. Eos vero qui in fuga defeciſſent mulieres videlicet ac pueros ſeptingentos interfecerunt: edibuſq; deinde compilatis fructus quoq; iam maturos depopulati in maſſada portauerũt. & illiquidem omnes circum caſtellum vicos totã q; regionem populabantur non paruo vndiq; perditorum ad eos numero in dies ſingulos confluente. Simul autem concitati ſunt per ſingulos Iudeę tractatus in latrocinia: quę interim quieſcebant. At velut in corpore ſi quãdo pricipale mẽbrũ tumor afficit. omnia pariter egrotare neceſſe eſt ita propter ciuitatis tumultum atq; diſcordiam. etiam qui foris erant nequiſſimi prędarum inuenere licentiam: ſingulisq; vicis propriſs dilaceratis. deinde in ſolitudinem recedebant. Congregati autem & per collegia coniurantes exercitu quidem pauciores. plures vero q̃ latrocinalis conſpiratio in templa & oppida ferebantur. & ſequebatur quidẽ vt in bello fieri ſolet ab his eos malis affici quos petiiſſent. Veruꝫ prævenichebatur vltio mox cum latrones a prꝫda refugerent nullaq; pars erat Iudeæ quę non vna cũ hieroſolimis prꝫcellentiſſima ciuitate interiret. ¶ Hæc Veſpaſiano a tranſfugis indicabantur. Nam licet omnes exitus a ſeditioſis cuſtodirentur. & quoquo modo quis ad eos acceſſiſſet interficeretur: tamen erant qui ad romanos clam profugerent ducemq; Romanorum opem ferre ciuitati & reſerua re populi reliquias hortarentur. Multos enim qꝫ bene Romanis vellent periſſe multos aũt in periculo dicebant eſſe ſuperſtites. Ille aũt iam tum miſerans eorum calamitates propius ad eos velut hieroſolimam obſeſſurus accedi re autem vera vt ciuitatem obſidione liberaret. ſpe autem ante reliqua ſubigendi nullumq; impedimentum obſidioni extrinſecus relinquendi.

¶ GADARA VESPASIANO ab optimatibus tradita.

¶ Gadaram vespasianus.iiij.die martij optimatū rogatu(ignorātibus seditiosis)ingredit dolesumq; ciuitatis principē cōprehensum interficiunt:nimiaq; iracūdia mortuoverberato extra ciuitatē fugiunt.Gadarēses quoq; contra fugitiuos avespasiano recipiūt presidia.Qui(misso placido contra eos qui de Gadara fugerant)cum cętero exercitu in Cęsaream regredit.Fugitiui vero aduersus placidum impetum facientes coacti(multis interfectis & sauciatis)fugeruntvictorq; placidus vicum obtinuit qui(domibus dissipatis a militus)igni est traditus.Fugientes autem numero aucti hiericonta secesserunt ibiq; salutis spem ponentis placidus insequiturvsq; Iordanem omnes quos occupasset interficiens: Tredecimq; iuxta Iordanem (cum locus esset fuge)occiduntur alijs in fluuium se vltro proijcientibus & captiuorum fere duo milia ducentem cum maxima pręda adducūtur. Asphaltidis lacus & Iordanis repleti sunt cadaueribus Abila/Iulias:Besemoth cumvicinis vicis romano subdunt imperio.Deinde fugientes per lacum milite scaphis impósito subacti sunt.

¶ Capitulum quartum.

Vespasianusiiij die martij gadarā (optimatibus rogantibus seditiosis tū ignorātibus)īgreditur.

CVm igiturveniſſet in gadara trans amniane alias amnienſes regionis metropolim validiſſimam:menſis martij quarta die ciuitatem ingreditur. Iam enim optimates (ignorantibus ſedicioſis)legatos ad eum de traditione miſerāt tam pacis deſiderio quam ſuis patrimonijs metuentes.Multi enim apud gadaram locupletes habitabant quorum legationē inimici neſciebant niſi q̄ vespaſiano appropinquante id cognouerunt.Et ciuitatem quidem ſe retinere poſſe diſperabant q̄ inteſtinis inimicis numero inferiores erant:neq; procul abeſſe videbāt a ciuite romanos.Si vero fugere decreuiſſent ſine ſanguine id facere nullaq; a noxijs pena repetita non honeſtum ſibi putabant. ¶ Itaq; doleſū cōprehenſū(namq; is non dignitate ſolum ac nobilitate ciuitatis princeps habebat ſed etiā legationis auctor erat)interficiunt nimiaq; iracundia mortuo verberato:extra ciuitatē dilapſi ſūt.Iāvero ꝓpius accedēte rōano exercitu gadarēſiū ppīsvespaſiano cū laudibus i citate recepto fidei dextras ab eo accepit:eqtū & peditū p̄ſidia cōtra fugitiuoꝝ excurſus.muros em̄ priuſq̄ peterēt id romani ipi deſtruxerāt:vt eo ſibi fides eſſet quod pacem diligerent ſi belluꝫ gerere necvolentes quidē poſſevidērentur. ¶ Veſpaſianus autem(miſſo placido cū equitibus ac tribus milibus peditum aduerſus eos qui ex Gadaris fugerant)ipſe cum cęteris militem copijs cęſareā regreditur. Et fugitiui poſtq̄ repente equites a tergo inſequentesviderunt priuſq̄ in manus venirent invicum quendam/cui nomen eſt bethenabryn)ſe recœperunt:vbi reperta non paucorum iuuenum multitudine hiſq; partim inuolentibus partim inarmatis:ſpectetenus contra placidum eiuſq; milites proſiliunt.Illi autem primo impetu paululum receſſerunt ea ſimul arte vt eos a muro longius prouocarent Deinde loco oportuno circundatos telis agentes eminus ſauciabant. Itaq; fugientes quidem ab equitibus pręueniebantur iudei.quivero manus conſeruiſſent a peditibus cortuebant nichil plus audacia demonſtrantes.Condenſos enim aggrediendo romanos armis non ſecus ac muros ſeptos ipſi quidem telis aditumnon inueniebant:neq; ſufficiebant aciem rumpere illorum autem tranſfigebantur ſagittis & immaniſſimis feris aſſimiles irruebantvltro inferrū:& decidebant alij gladijs ora percuſſi.alij ab equitibus diſſipati:quoniam cura erat placido curſum eorum avico intercludere.aſſidueq; prętercurrens ea parte cedenteſq; reflectens vna etiam libratis ſagittarum ictibus vtebatur. Hiſq; proximos interficiebat:mœtu vero longe fugientes reuocabat:donec videlicet lapſi qui fortiores erāt ad muros effugerunt.Eius autem cuſtodes quid agerent neſciebant.Nec enim excludi gaderenſes ſuoꝝ cauſa patiebantur:& ſi eos recepiſſent:vna cum his ſe perituros videbant.Quod etiam cōtigit. Illis autem ad muros compulſis:pœne quidem romanorum equites cum his irrupere.Portis autē ante prædusis admoto milite placidus primo meridiem vſq; acerrimo certamine muro pariter ac vico potitus eſt:Ibiq; cum vulgus quidem iners occidebatur fortiores vero fugam petebant: domus vero a militibus diripiebantur:& vicus igni traditus eſt.Qui autem inde euaſerant totam ſecum illam regionem ad fugam incitarunt:& excollendo proprias calamitates in maius totumq; romanum exercitum aduentare dicendo mœtu omnesvndiq; commouerunt. ¶ Plurimo autem numero aucti in hierichonta ſeceſſerunt. Hæc enim etiam tunc eorum ſpem ſalutis fouebat:q̄ eſſet valida & populoſa. Placidusvero equitibus ſimul rebuſq; ante proſpere geſtis frœtus eos inſequebatur: & vſq; ad Iordanem quidem ſemper quos occupaſſet morti dabāt.Omnemvero multitudinem ad flumen coactam fluminis ipetu prohibitos q̄ auctum ymbribus vadum tranſire non poterant: aperto prælio aggreditur.Itaq; neceſſitas eos ad pugnam compulit:q̄ fuge locum non haberent.Prętentiq; ad riꝑ longitudinem tela equitum & excurſus excipiebant:a quibus multi percuſſi in fluuium ceciderūt Nā qui manibus eorum interire:tredecim milia fuerunt. Alij cūvim ſuſtinere non poſſent:in Iordanē ſpōte deſilierunt.Erat aūt numerus infinitus.& prętera capti ſūt prope ad duo milia ducenti:cū p̄

Doleſus citatis priceps ab iimicis occidit qui mortuoverberato fugiunt.

veſpaſianusmiſſo placido cōtra eos q de gadara fugerāt cū cętero exercitu cęſareā regreditur.

Placidi victoria

Vicus igni traditus.

Fugientes auctī nūero i hiericōta ſeceſſerī ibiſalutis ſpē ponentes:placidus ſequit vſq; Iordanē oēs quos occupaſſet interficiens.

da maxima ouium & asinorum itemq; camelorum & boum. ¶Iudeis quidem hoc vulnus inflictum quãuis parũ supioribus maius tñ seipo visũ ẽ: nõ solũ q; eã totã regionẽ (qua alias quã fugerãt) cedis repleuerat ſ3 ẽt q; referẽ iordãis mortuis puius nõ erat. & asphaltidis alʒ asphaltius quoq; lacus repletus erat cadaueribus: quę p mꝛta fluia deuoluta sũt. ¶Placidus aũt ſcda fortuna vſus ĩ vicos ꝓxios & municipia cõtẽdit: captisq; abilã & iuliade & Besemoth oĩbus ad lacũ asphaltidẽvſq; idumeos extrãi fugis vbiq; collocat. ¶Deiñ milite ſcafis ipoſito eos (qui in lacũ refugerã) ſubegit: & trãs fluiũ quidẽ circa regio romanis ceſſit: vbiq; oĩavſq; ad macherunta deuicta sunt.

Asphaltidis lacus & iordanis cadaueribus plen. &c.

¶LYDDA ET IAMNIA ciuitates ſeſe Romanis tradiderunt.

¶Veſpaſianus (audito q; Galacia a Nerone defeciſſet) ad bellũ incitaꝛ vt orientis placaret pꝛtes atq; p oppida & vicos obſtãte hyeme collocat pręſidia & (quę vaſtata fuerãt) reſtaurat. Quũ Antipatridam veniens ciuitateq; cõpoſita recedẽs vaſtãdo & inflammando omneſq; ſubuertẽdo Toparchias circũ Taphnã in lyddam & lãniam venit deinde Amathunta decemq; miliaviroꝝ (captis duobus vicis) occiduntur & mille captiui.

Capitulum quintum.

Audito q; Galacia a Nerone defeciſſet veſpaſianus ad bellũ icitaꝛ vt oriẽtis ptes placaret & p oppida atq; vicos collocat (obſtante hyeme) præſidia & (quę vaſtata fuerant) reſtaurat. Decẽ milia virorum captis duobus vicis idumeę occidũtur & mille captiui

Vm hęc agunt: motus circa galaciã nunciãtur: & q; iudex vna cũ optimatibus idigenaꝝ a Nerone defeciſſet: de qbus diligẽtius alibi ſcriptum eſt. Veſpaſianũ vero ad impetũ belli quę nũciata ſunt incitarunt. iam tũc futura bella ciuilia totiuſq; iperij pericula ꝓſpicientẽ: cũ ſi partes oriẽtis ante placaſſet minus Italię metuendũ exiſtimaret. Obſtãte aũt hyeme per ſubactos interim vicos atq; oppida põſidia collocabat. Dechadarchos aũt ciuitatibus appones multa etiã eorũ (quę vaſtata fuerant) inſtaurabat. Prius ĩ comitatus militũ copijs (quas cęſareã adduxerat) ĩ antipatridã vẽit. ibiq; p biduũ ciuitate cõpoſita. tertio die vaſtãdo inflãmando. oẽſq; ſubuertendo circũ taphnã toparchias: in Lyddã & lãniam ꝓcedebat. Et cuꝛ ſeſe vtraq; tradidiſſet cõſtitutis illic habitatoribus idoneis: in amathunta peruenit. Occupatiſq; ad metropolim eorum omnibus ſuis caſtra muro circundat. quintaq; in his relicta legione cum ęteꝛa manu Belthon alias Bethbeptephon toparchiam proficiſcit: eaq; & vicina regione itemq; circum Idumeam igne conſumptis. caſtella quidem locis oportunis muniuit.

¶Captiſq; duobus vicis in media idumea poſitis hoc eſt Begabry alias Batarim & Caphartopham plus q̃ decẽ milia hoꝝ emit. prope aũt ad mille capit. Exactaq; inde multitudine nõ paruã militũ ſuorũ partẽ ibi conſtituit: qui omnia montana loca incurſando vaſtabant. Ipſe autem cum reliquo exercitu in lãniam redijt: vnde per Samaritiden ac pręter Neapolim (quę dicebatur ab indigenis Naborta alias Nabartha) ſecundo lunij menſis die in coream deſcendit.

¶HIERICO A ROMANIS obſidetur/multiſq; fugientibus in montana Hieruſalem reliqui perimuntur.

¶Veſpaſiano aduenienti hiericõta Traianus occurrit cũctis ſub Iordanẽ deuictis. Sed ex hiericonte ante eius aduentum hieruſalem in montana diffugerant. Non pauci autem (qui remanſerãt occiduntur. Hiericontis ſitus & dimenſio Aſphaltides & Tyberienſes lacus naturã contrarij Aſphaltides ſalſus & Tyberienſis dulcis. Fons iuxta veterem ciuitatem hierico hominibus aliquando & fructibus peſtilens per heliſeum vero (ſale impoſito) ſecundiſſimus atq; ſaluberrimus eſt effectus. Amplius autem q; ęteri fontes ſpacium rigat optimos paradiſos educat ibi palmę melliſluę Opobalſamus Mirobalſamus & quę ſunt cariſſima ibi generantur cuius rei cauſa eſt aquarum vis & aeris. Aſphaltides autem ſalſus lacus eſt ſterilis velociſſimus: Nec quis ibi facile iungi poteſt etiam ex induſtria qd (vt experiatur) veſpaſianus (iacto ibi homie) lacum viderevoluit. Mirabilis quoq; coloris & terę mutatio/Bitimen inſuper medendis corporibus inuenitur hic lacus Sodomiticę terręvicinus. Quę habitatorum impietate fulminibus conflagrata fuit vbi adhuc diuini ignis reliquię videntur atq; in fructibus cineres.

Veſpaſiano hiericõta aduenięti Traianus occurrit cũctis ſub iordanem deuictis Hiericontis ſitus deſcriptio & dimenſio

¶Capitulum ſextum.

POſtis autem ibi caſtris. poſtridie in hierichontam peruenit. In qua vnus rectorum traianus quem locis vlterioribus ducebat militem iungit cunctis ſub iordanem deuictis.

¶Sed ex hierichonte quidem multitudo ante romanorum aduentum in aduerſam hieroſolimis montanam regionem diffugerat. Non pauci autem qui remanſere perimuntur. Deſolatam vero offenderant ciuitatem. ¶Cui in planicie ſitus nudus mons ac ſterilis imminet: idemq; longiſſimus. A ſeptentrionali enim regione vſq; ad ſcytopolitanos agros: a meridiana vero vſq; ad terrã ſodomiticam & aſſaltiden lacum terminus extẽditur. Non totus autem inequalis eſt: & quod nihil gignit non habitatur. Huic adiacet circa iordanẽ alius mons incipiens a iuliada a ſeptẽtrionali regione: pro-

lixus autem in meridie vſq; in bacra quę petrā diſterminat arabie ciuitatem. ¶ In hoc eſt etiam (qui ferreus mons appellat) ad moabitidē vſq; lōgus inter duos aūt montes regio (quę magnus cāpus vocatur) a gēnabra vico ad lacū affaltidē vſq; patens. Habet ducentorū & triginta ſtadiorū longitudinē; latitudinē vero centū & viginti mediuſq; ab iordane diuiditur. ¶ Sūt aūt illic duo lacus aſphaltides & tyberienſis natura cōtrariſ. Nāq; alter ſalſus ac ſterilis: tyberienſis vero dulcis ac fœcūdus. Eſtaſq; tempore illa planicies ardore ſolis incenditur & vicus opprimitur. aeris tractu omnibus circum agris diſpar ꝓter iordanē. Vñ euenit vt palmę quę in ripis ſunt magis floreant. & fertiliores ſint minus autē quę longe remotę ſunt. ¶ Ad ipſam hierico largiſſimus fons eſt. rigandiſq; aruis vberrimus. iuxta veterem ſcaturiens ciuitatem (quam Ieſus naue filius hębreorum ductor primum i cananeorum bello terram poſſederat, Hunc fontem aliquando ferunt non ſolum terrę atq; lignorum fructus: ſed etiā ſœminarum partus obtundere ſolitum. cunctaq; patiter morbo ac peſte corrumpere poſtea māſueriſſe contra ſaluberrimum ac fœcundiſſimum eſſe factum ab heliſeo quodam propheta: qui helyę notus fuerat atq; ſucceſſerat. Receptus enim hoſpitio ab hiericontis habitatoribus q; humaniores eos expertus erat: ipſos & omnem regionem illam perpetua gratia remuneratus eſt. Progreſſuſq; ad fontem lagenam fictilem ſalis plenam in profluentem a quam miſit. Iuxta deinde ad cęlum dexterā tendens: fontiq; immergens blanda libamina: ipſum quidē precabat vt fluenta lenire: ac dulciores aquarum venas aperiret: deum vero vt fœcundioribus auris temperaret orabat: tamq; vbertatem fructuū q; ſucceſſionem prolis daret indigenis. nec eorum filiorum genitrices aqua deficeret quo ad iuſti manerent. Ad has preces ex diſciplina manibus quoq; multa operatus fontem immutauit. Et qui ante cauſa his erat orbitatis ac famis: idem victus ac fœcunditatis auctor factus eſt. Deniq; rigationis eius tanta potentia eſt: vt ſi tetigerit modo terram. ſapidior ſit aquis dieu perſeuerantibus. Vnde qui eo largius abutuntur exiguum emolumentum habent: qui vero partium plurimum. Amplius tamē q; cæteri fontes ſpacium rigat. At ſeptuaginta quidem ſtadiis longam: triginta autem latam planiciem pB meat. Optimos autem in eos paradiſos ac denſiſſimos educat palmarumq; irriguarum genera tā ſapore q; nominibus varia. quarum pinguiſſimę calcibus preſſę plurimum mellis emittunt, non multū alio melle deterius: quāq; & mellis altrix eſt illa regio. & opobalſami ferax: qui omnium cariſſimus eſt fructus ibi naſcentium. Itemq; cyprum mirobalſamum gignit vt qui diuinum eſſe illum tractum dixerit non errabit vbi & larga & opima generantur quę ſunt cariſſima. Sed nec alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod ſatum fuerit reddit. Cuius rei cauſa michi videtur eſſe aquarum vis lanta & aeris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerit atq; diffundat: liquor autem ſingula firmis radicibus ſtringat. vireſq; ſuggerat eſtiuo tempore: quo ſic peruſta eſt illa regiō. vt nihil facili procedat ac pullulet Aqua tamē ſi ante ſolis ortum hauriatur. aura ſpecie refrigeſcit: naturaq; aeri contrariam ſumit. Hieme vero contepeſcit: eaq; merſis mitiſſima efficitur. Tanta eſt autem cœli temperies: vt quo tempore iudea ningit: lino illic tamen indigenę veſtiuntur. Diſtat autē ab hiero ſolimis centū quinquaginta ſtadijs. Et ab iordane ſtadijs quadragintā: totūq; habet ad hieroſolimā ſpacij deſertū atq; falſoſum: ad iordanē vero & lacū aſphaltiden licet humilius eque tamē incultum ac ſterilem. Sed de hierico q; ſit fortunatiſſima ſatis dictum. ¶ Commemoratione autē dignū puto aſphaltidis quoq; naturam exponere: is enim ſalſus quidem ac ſterilis eſt. nimia vero leuitate etiaq; que grauiſſima ſunt in eum iacta referuntur. Demergi autem quis in profundum: nec induſtria facile poteſt. Deniq; veſpaſianus qui eius viſendi cauſa illuc venerat: iuſſit quoſdā natandi neſcios ſūctis poſt terga manibus in altum proici: & euenit omnes tamq; in ſpē rurſum reuulſos deſuperfluitare. Ad hęc mirabilis eſt coloris atq; mutatio terrę quę in ſingulos dies ſuperficiem vertit: & ſolis radijs varia reſplendet. Multis autem locis vomit nigras bitumis glebas: quę ſupervndam & habitu & magnitudine tauris ſine capitibus aſſimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitatores acceſſerint nacti quod aggeſtum eſt ad naues trahunt: & quod lentum eſt repletas eas abrumpere nequeunt ſed qua ſi replicata ſcafa pendet a cumulo: donec menſtruo mulierum ſanguine atq; vrina ſoluatur. Eſt autē vtile non modo ad compagines nauium: ſed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiſcetur. ¶ Huius lacus longitudo eſt quingentorum & octoginta ſtadiorum qui Azoatrum alias Zobatis vſq; ad Arabiam tenditur. Latitudo vero cētum quinquaginta ſtadijs patet. quę ſodomiticę terrę vicina eſt. olim quidem tam fructibus q; ſubſtantia ciuitatum fortunata: nunc autem exuſta omnis atq; habitatorum impietate fulminibus conflagraſſe memoratur. Deniq; adhuc in ea reliquias diuini ignis & oppidorum quinq; videre licet ymagines & regnaſcentes in fructibus cineres. Qui colore quidē ſunt loliſ ſimiles: carpentium vero manibus infumum diſſoluuntur & cinerem. Terrę ſiquidem iodomitę fabula eiuſmodi fidem habet ex facie.

Ferreus mons.
Magnus cāpus regio.
Aſphaltides & tyberiēſis lacus naturacōtrariiaſ
phaltides ſalus
Tyberienſisdul
cis. Fōs iuxta ve
terē ciuitatem.
Hierico aliqñ
hoibus & fructi
bus peſtiſēs per
heliſcūvero ſale
ipoſito fecūdiſſi
mus ac ſaluber
rimus factus vt
hī. liij Regū ca
pitu. ij.
Natura fontis
mutata.
Optimi ibidem
paradiſi.
palme melliflue
Opobalſamus.
Mirobalſamus.
Aquarum vis &
aeris.
Tēperata regio
Hierico a hieru
ſalem diſtantia
& Iordane.
Aſphaltidis na
tura falſus ē la
cus ſterilis atve
lociſſimus nec q
ibi facile mergi
etiā ex induſtria
poteſt qd veſpa
ſianus experiē
tia cognouit.
Bitumen medē
dis vtile corpori
bus.
Sodomitica ter
ra habitatorū ipie
tate fulminibus
conflagrata vt
hī. Geñ. ca. xix.
& Antiq. li. j. ca.
xix. vbi adhuc

dini ignis religę videnť atq; i fructibus cineres.

¶GERESA capitur a Romanis.

¶Vespasianus (collocatis apud hiericōta pfidijs) Anniū cū exercitu mittit ad Geresā (q capta citate) mille iuuenes interfecit: & familias ducit captiuas bonaq; militibus prędari permisit: domibus quoq; incensis proximos petijt vicos. & vastauit omnia circa hierusalem. Neronis vero, occisi anno i. perijt. xiij. Vespasiano paranti se ꝓficisci hierusalem interitus nunciatur. Hic enim seipsū fugiēs occidit. Cui Galba imperator succedens occiditur: & Otho declaratur imperator qui bellum fecit contra vitellium. Vespasianus aūt a Galba mandatum expectans militiam differebat misit Tytū: Qui Galbam mense septimo totidemq; diebus cognoscens fuisse occisum redijt ad patrem.

¶Capitulum septimum.

Vespasianus collocatis apd hierico p̄sidijs mittit āniū cū exercitu ad Geresā q capta citate mille iuuenes iterfecit & familias ducit captiuas bōaq; predari militibus p̄misit domibus quoq; incēsis ꝓximos petijt vicos & vastauit oia circū hierusalem. &c.

AT Vespasianus hierosolimoꝝ habitatores muniri cupiēs vndiq; apud hierico & auillā castellis erectis vtrobiq; auxiliatorū pariter ac romanoꝝ p̄sidia collocat. Mittit aūt gerasiō luciū Annīū: eqtatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu citate capta mille iuuenū (q ne fugerent p̄uenti erāt) interficit: familias captiuas ducit: bona militibus p̄dari pmittit. Incēsis deniq; domibus ꝓximos vicos. Erat aūt fuga potētiū: & interitus infirmorū: qđq; occupatū fuisset flāmis dabatur. Oibusq; tā montanis locis q̄ tota planicie bello oppressis apud hierosolimā degentes exeūdi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupiētes a zelotis asseruarentur: eos vero qui etiā tunc a romanis dissidebant vndiq; ciuitate vallata cohiberet exercitus. ¶Vespasiano autem cęsaream reuerso & in omnibus copijs in ipsam hierosolimam proficisci paranti. nunciatur peremptus nero: cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre quemadmodum dehonestarit imperiuꝫ nequissimis hominibus. Nimpidyo & tygillino & indignissimis libertorum permissa republica. q̄q; eorum captus insidijs ab omnibus seruatoribus destitutus cum quattuor libertis fidelibus i suburbanum fugerit ibiq; semet occiderit: & ꝙ multo post tempore qui eum deposuerant poenas dederit: bellumq; per glaciam quo pacto desierit. & ꝙ Galba creatus imperator romam redierit ad hispania. & quemadmodum incusatus a militibus tanq̄ humilioris esset animi in medio foro necatus sit. & otho declaratus sit imperator: eiusq; militum invitellij duces & exercitum congressus necnon vitellij tubas & circa capitolium pugnam & quemadmodum vel antonius primus & Mutianus vitellium interfecerint vel germanorum agmina bellum ciuile sedauerint: hæc omnia recusaui narrare: confidens quod & multis grecorum itemq; romanorum: & a cunctis copiose perscripta sunt. Ordinis alias ordines autem rerum continuandi gratia. ac (ne intercisa pendeat historia) summatim singula designabo

Vespasianus militiam differebat expectās a Galba mādatum misitq; Tytum.

¶Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolimam militiam differebat. expectans quonam vergetet imperium post neronem Deniq; vbi galbam imperare cognouit: nichil conari decreuerat prius q̄ ille quoq; ad se de bello aliquid scriberet. Mittit autem ad eum titum filium suum & salutatū simul & vt mandata de iudeis acciperet. Ob easdem causas etiam rex agrippa nauigauit ad galbam. S; dū achaim (ꝙ hiems erat) longis nauibus prēteruehuntur. interficit galbam contigit septē mensibus post totidem diebus. Deinde otho suscepit imperium: ac tres menses rempublicā procurauit. ¶Agrippa quidem nihil mutatione deterritus: romam pergere statuit. Tytus vero diuino quodam impulsu ex achaia ad syriam nauigat: & mature inde cęsaream venit ad patrem. Suspensi autem de oībus quasi nutante imperio romano iudeorum militiam negligebant. Patrię quoq; metuentes aggredi alienigenas importunum arbitabantur.

Audita morte galbę Tytus ad patrem rediit.

¶Nouum bellū in hierusalem per Symonem Gyorę filium & Iohannem ortum: hic enim propter iniquitates suas ab Acrabatena pulsus dominandi cupidus omnes nequissimos congregans mōtana iam diripiebat terribilisq; pluribus timori erat: & illi popularium multi tanq̄ regi parebant. Hic enim Ayam vicum ad sui tuitionem muro cinxit & pro castello habuit. Ipse quoq; zelotas contra se cum armis egredientes pluribus occisis alios in fugam conuertit. Hic etiam contra Idumeos bellum gessit & per totum diem detracto bello vtriq; equales recesserunt. Eleazarus autem a Symone missus ad herodi custodes de traditione eis prolocutus fugę non reperiens locum in vallem se deiecit & statim mortuus est. Iacobus vero idumeus proditor Symonis copias exploraturus veniens patriam ipsi tradere pollicetur. Qui ad Idumeos reuersus Symonis exercitum multiplici numero mentiebatur & sine bello Symoni mouebat tradere pricipatū. Iacobo quoq; in cōflictu ad Symonē cōuerso vniuersa turbatur multitudo cunctis sine ordine recedentibus.

Nouum bellum hierm p Simonem Gyore filiū & iohēz hīcab acrabatēa pl'ius

Capitulum octauum.

INterea tamen in hierosolimam bellum aliud excitatur. Erat symō gyorę filius patria gerasenus: etate iuuenis: sed caliditate Iohanne posterior: a quo iam pridem ciuitas possidebatur: viribus aūt corporis audaciaq; p̄stantior. Ob quam ex acrabatena quoq; toparchia cuius rector erat pulsus a pontifice Anano ad latrones peruenerat. qui massadam occu

paranerãt. Is aũt primo q̃dẽ ita ſuſpectus erat: vt eũ iſerius caſtellũ cũ mulieribus (quas ſecũ adduxe rat) trãſire pmitterẽt: ipſi excelſius icolẽtes. Rurſus aũt ꝓpter neceſſitudinẽ morũ fidelis eẽ videbatur. Nã & ductor erat p̃darũ exeũtibus: & cũ ipſis territoriũ maſſadę populabat: nec tñ eos ad maiora exhortãda metuebat. Dominãdi enĩ cupidus magnorũq; appetẽs q̃ mortẽ anani cõperit i mõtana locą diſceſſit auctor: vocatis eoꝝ ſeruis libertate ꝓmiſſa itẽq; liberis p̃mio cũctos (q̃ vbiq; fuerãt) neq; ſi mos cõgregauit. Iãvalido cõflato collegio: mõtanos vicos diripiebat. Semꝑ aũt accedẽtibus pluribus ſocijs audebat etiã in hũſliora loca deſcẽdere: & ciuitatibus quoq; iã terribilis erat: multoſq; potẽtiũ vis eius & ꝓpa facta ſollicitabãt. Nec iã ſeruoꝝ tm̃ ſiue latronũ exercitus erat. Sed multorũ etiã popularium tãq̃ regi parebat obſequiũ. Excurſus aũt agebat ad acrabatenã toparchiã & in maiorẽ vſq; idumeã. ¶ Vicũ eñ (cui nomẽ ẽ Ayã alias Atacus) muro ãplexus ad tuitionẽ ſui ꝓ caſtello habebat. Invalle aũt (quę appellat̃ fagarata alias pharã) occultas quidẽ dilatauit ſpelũcas: multas vero palatas iuenit: atq; his cõditorũ p̃de receptaculis vtebat̃. Qui & direptos fructus illic reponebat multaq; collegia diuerſebant̃: neq; dubitabat̃ q̃ in hieroſolimis copijs & apparatu ꝓluderet. Vñ iſidias veriti zelotę ac p̃uenire eũ (qui cõtra ſe creſceret) cupiẽtes, plerĩq; cũ armis egrediũtur. His aũt ſymon occurrit: cõmiſſoq; p̃lio multos occidit: & reliquos cõpellit in opidũ. Nõdũ aũt viribus fretus: ab obſidionẽ deterreꝝ. Prius aũt ydumeã ſubiugare conatus ẽ. ¶ Itaq; cũ vigiti milibus armatorũ ad fines eius ꝓperabat. Idumeorũ aũt principes mature (ex agris q̃ĩq; fere milibus pugnãtiũ cõgregatis) pluribus aũt qui ſua ſeruarẽt domi relictis (ꝓpter ſycariorũ q maſſadę verſabãtur incurſus) ſymonẽ in finibus p̃ſtolabãtur. At ibi cõflictu habito: ac p totũ diẽ detracto p̃lio: neq; victor neq; victus abſceſſit. Et ipſe quidẽ in ayam vicũ. Idumei vero domũ regreſſi ſũt. ¶ Nõ aũt multo poſt ſymõ cũ maioribus copijs eorũ fines petebat: caſtriſq; i quodã vico (cui nomẽ theoce alias Technę) poſitis: ad cuſtodes hęrodij (qđ nõ lõge aberat a ſocijs ſuis) eleazarũ miſit: vt caſtellũ ſibi traderãt perſuaſurũ. Quẽ quidẽ ſine mora ſuſceperunt cuſtodes cauſę neſcĩ ſ curveniſſet. Mox aũt de traditione ꝓlocutũ ſtrictis gladijs perſequebantur donec fugę locum non reperiens de muro in ſubiectam vallem ſeſe deiecit. Et ille quidem ſtatim hoc modo moritur. ¶ Idumeis aũt iamvires Symonis formidantibus placuit priuſq̃ prelio congrederentur explorare hoſtium copias. Huic aũt ſe in miniſtrum obtulit parato animo Iacobus vnus erectoribus cogitas proditionem. Deniq; profectus ab aluto (in hoc enim vico tũc idumeorum collectus erat exercitus) ad ſymonem venit: primumq; ſe patriam ſuam traditurum eſſe paſciſcitur: accepta fide q̃ ſemper ei cariſſimus foret. Mox etiam de tota Idumea operam polliceꝝ. Ob quas res hũaniſſime apd Symonẽ cenatus. clariſſimiſq; ꝓmiſſis animatus vbi ad ſuos rediſt primo. Symonis exercitũ multiplici nũero mẽtiebat eẽ maiorẽ deiñ rectoribus etiã paulatiq; mĩtitudine vniuerſa pterritis vt ſymonẽ reciperẽt ſuadebat eiq; ſine pugna rerũ oĩm pmitterẽt pricipatũ. Simul autẽ hoc agẽs & Symonẽ iꝑm p nũcios euocabat diſſecturũ ſe pollicitũ Idumeos: qđ etiã p̃ſtitit. Nam cũ iã appropiquaret exercitus. Equũ primus incendit: & cum ſocijs corruptiõis effugit. Pauor autẽ occupat vniuerſã multitudinẽ. Ac priuſq̃ i manus veniret: domũ q̃ſq; ſuam ſoluti ordine receſſerunt.

¶ Symon ſine ſanguine Idumeam introiuit. Chebron q̃s ciuitatem obtinuit. quam indigenæ ægyptiaca Memphyte antiquiorem dicunt: & Abraham ibi fuiſſe domicilium. Therebintus quoq; maxima arbor ſexto ab oppido ſtadio cernitur ab initio mundi creata / nunc vſq; durare. Symon aũt quemadmodum poſt locuſtas ſilua cerni ſolet frondibus ſpoliata: ſic etiam Idumeam vaſtauit: vnde Zelotę his incitati (inſidijs per itinera collocatis vxorem eius capiũt. vnde in quos reperiſſet inſaniã infundebat in hoc ſolũ a feris diſtãs / q̃ mortuorũ non veſceret corporibus quare eius ferocitate terruti Zelotę vxorem remittunt.

¶ Capitulum nonum.

Ymon præter opinionem ſine ſanguine in Idumeam introiuit primumq; aggreſſus ex improuiſo chebron municipium capit in quo maxima præda potitus eſt: multoſq; fructus diripuit. ¶ Chebron autem indigenæ ferunt non eius terre modo ciuitatum: verum etiam egyptia Memphyre antiquiorem. Deniq; duo milia trecenti eius connumerantur anni: Hoc autem fabula eſt. Abraham quoq; parenti iudeorum fuiſſe domicilium poſtea q̃ me ſopotamiæ ſedes reliquit eiuſq; poſteros hinc ad ægyptum eſſe profectos. Quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate peroptimo marmore liberaliter fabricata. ¶ Cernitur autem ſexto ab oppido ſtadio arbor maxima therebyntus. Eamq; memorant ab initio mundi creatam nuncvſq; durare. ¶ Hinc totam Symon paruadit Idumeam non modo vicos eius & ciuitates depo-

Iacobus ꝓditor.

Symon dñandi cupidus oẽs nobiliſſimos congregãs mõtanos iã diripiebat terribilis q̃s pluribus tiori erat mĩtitq; populares ei tã q̃ regi parebant

Zelotę cõtra ſymonẽ cũ armis egrediunt̃ q̃bus ipe occurrẽs plurimos occidit reliq̃s fugiẽtibus.

Eleazarus a ſymone miſſus ad hærodij cuſtodes q̃bus de traditiõe ꝓlocutus fugę locũ nõ reperiẽs vallẽ ſeſe deiecit & ſtatim mortuus eſt.

Iacobo ad Symonẽ recedẽte vniuerſa mĩtitudo turbat̃ reuertẽtibus oĩbus ſine ordine. &c.

Symõ ſine ſanguine Idumeaꝫ introiuit & Chebron obtinuit. Therebynthus arbor maxia ab iitio mũdi creata ibi tunc durabat.

pulando: sed territoria etiam excitando. Nam pręter armatos quadraginta eum milia sequebãtur vt his necvictui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas: & per iracundia: qua magis vastare contigit Idumeam. Et quemadmodum post locustas siluas cerni solet frondibus spoliata: sic etiam qua symonis transire exercitus. a tergo solitudinẽ relinquebat At alia quidem comburendo: alia diruendo & quicquid in ciuitate vel in agris natum est cõterẽdo calcibus aut deposcendo delebant: perq; terram cultam iter agendo faciebant eam sterilem prorsus: vt ne signũ quidẽ vastatis relinqueretur: quod aliquando fuissent. ¶ Hęc omnia rursus zelotas incitauerũt. Et aperte quidem bello confligere pertimuerunt: insidijs vero per itinera collocatis vxorem symonis rapiunt eorumq; pręterea (quos habebat in obsequio) plurimos. Deinde tanq̃ ipsum symonem cœpisset exultãtes in ciuitatem recedunt. Contiuo namq; sperabant armis eum depositis pro vxore sibi supplicaturum. Illum autem non mia: sed ira cõiugis raptę peruaserat. Cũq; ad muros hierosolimorum veniisset: vt fera sauciaq; percussores prendere nequiuisset ita in quos reperisset infundebat in saniam. Deniq; olerum sarmẽtorũq; causa progressos ad portam inermes pariter seniores correptos verberabat ad necẽ vt animę indignatione solum id abesse videretur q̃ non etiam corporibus vesceretur mortuorum. Multos autem abscisis manibus dimittebat in ciuitatem vna per terrefaciens inimicos & populum reuocare cupiens a nocentibus hisq; mandauerat vt dicerent. q̃ iuraret symon p deum qui cuncta regeret nisi cito sibi redderẽt cõiugem suam vt muro pręcupto omnibus in ciuitate degentibus similiter vteretur neq; cuiq̃ etati parceret aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis non modo populus sed etiam zelotę mœtu perculsi remiserũt ei mulierem atq; ita delinitus paulisper ab assidua cede requieuit. ¶ Non solum autem per iudeam erat seditio bellumq; ciuile verũ etiam per italiam. In medio namq; romanorum foro Galba perempto: creatus otho imperator cum vitellio imperãte pugnabat (quem germanorum tunc manus elegerat) Habito autẽ apud brebraicum galatię prelio cum valente & cynna vitellij ducibus primo die otho superauit Altero vitellij milites multis trucidatis. Et aduersę partis auditavictoria otho apud brixellum semetipm occidit: postq̃ biduum tresq; menses imperium tenuit.

Simõis crudelitas in vastando Idumeã sicut locusta frondibus spoliatarbores. &c.

Zelotę) insidijs pitinera collocatis) vxorẽ symonis capiunt.

Insania symõis

Crudelitas symonis i hoc solũ a feris distantis q̃ mortuorũ nõ vescerẽt corporibus.

Zelotę territi Symõis ferocitate vxorẽ remittunt.

¶ COPHNITIA ET ACRABATENA atq; BETHELANE TEPHEM CAPHETRANVM CARABINE T CHE ROM: Idumeę ciuitates & municipia a Vespasiano & Cereale capiuntur.

¶ Vespasianus restantes Idumeę partes accepit Cophnitiam acrabatenã Bethelam & Ephẽ Cerealis cum exercitu ad superiorem missus Idumeam Capheranum / Carabin / & Chebron vastat & comburit. Vi autem in chebron intromissus hominum multitudinem (quam inuenit) cũ pauperibus peruenit. Symon autem Iudeę persecutus reliquias pleroq; hierosolimam confugere cõpulit & eius obsesso muro operariorum ex agris venientem multitudinem interfecit. Ipse quoq; foris popso erat Romanis terribilior intus vero zelotes vtrisq; seniores. Quos etiam galilei nouis inuentis & factionibus corruperunt. Cui iohannes ex potentia (quam a galileis acceperat) vicem referens omnes p̃mittit prædationes & quęcunq; vellent. Cedes namq; virorum & feminarum iniurię pro ludo habebantur. Sentina enim iniquitatis & libidinis hierusalẽ erat & iudea eosq; qui Iohannẽ fugissent recipiebat. Symon pugnaq; facta est inter zelotas & Symonem. Vnde iudei hierosolimitę (cõgregato cõcilio) iohãnẽ deijcere & Symonẽ recipere statuerũt. & misso cum quibusdã mathia põtifice eũ in ciuitate vt dominũ & defensorẽ receperũt. Qui oibus sese eque hostẽ manifestauit ipseq; auxiliante populo templũ ingreditur: vbi inter cętera zelotę quattuor turres fabricauerãt fortissimas.

¶ Capitulum decimum.

vespasianus idumeę partes reliquas accepit.

ACcesserunt vitellij ducibus othonis milites: & ipe iã vitellius romã cũ exercitu veniebat: cũ interea vespasianus qnto die iunij mẽsis cęsareã p̃fectus eas (quas non dũ subuerterat) Idumeę ptes petiuit: & in mõtana regiõe quo primũ ascẽdit topar chias duas cosnitică als Cophniticã & acrabatenã subegit. Deiñ posthas vytegra alias Bethelan & Ephẽ municipia: ibiq; p̃sidijs collocatis: vsq; ad hierosolimã egtabat. Mirosvero tũc depẽsos necabat: multosq; capiebat. ¶ Rectorũ autẽ vnus cęrealis cũ eqtũ pte ac peditũ supiorẽ quę dr vastabat Idumeã Et capherã als chapherranũ quidẽ pseudo municipiũ aggressione captum incẽdit: altũ vero (quod caphorain als Charabin dicitur) admoto milite obsidebat muro satis valido cinctum diutius autem ibi se moraturum speranti subito portas aperuerũt & cum precibus adeuntes se ei tradiderunt. ¶ Quibus subiugatis Cerealis in chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit: sitãvt diximus in montanis locis haud procul ab hierosolimis. Vi autem intromissus in eam reliquam multitudinem (quam ibi offendit) cum pauperibus peremit: oppidumvero ipsum exussit. Omnibusq; iam captis pręter castellum hærodium

Cerealis ad superiorẽ idumeã missus mꝛta capit municipia. chebrũ captãcque al' exurit pauperibus occisis.

& munitã. & machęrunta quę a latronibus tenebant: sola iam hierosolima romanis ante oculos erat quę expugnanda restabat. ¶ Symon autem vbi vxorem suam a zelotis recepit ad reliquias iudeę regionis tendit persequendas & vndiq; circumacta natione hierosolimam compulit pleroq; confugere: cum ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde muro eius obsesso operariorum ex agris adeuntẽ multitudinem cum cepisset interficiebat. ¶ Eratq; populo foris symon romanis terribilior: intus zelotæ vtriq; seniores. Quos etiam galilei nouis inuentis & audacia factionum corrumpunt. Nam & iohannem ad potentiam ipsi prouexerant: & iohannes eis ex potentia (quam sibi comparauerat) vicem referens: omnia quę desiderarent vt facerent permittebat. Insaciabilis autem rapinatum cupiditas: domorumq; locupletium perscrutatio. Cedes autem virorum & fœminarum iniurię proludo habebantur: predamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu post facietatem muliebri libidine calescebãt. Cõpticq; crines ac fœminarum veste indutiq; vnguentis: & vt forma placeret oculos illiti non solum ornatum sed impudicitiam quoq; mulierum imitabantur & in obscenitate nimia nefarios coitus exigentes vt in lupanar versabatur: & ciuitatem totam impuris facinoribus prophanabant. Effeminantes autem vultum dexteras ad cędem promptas habebant: delicatoq; incessu enumerati subita incursiõe bellatores fiebãt: & de paludamentis versiculoribus eductis gladijs casu obuios transuerberabant. Eos autem qui iohannem fugissent excipiebat seuior icedibus symõ. Quicq; intestinũ euasisset tyrannum ab eo (qui prope erat) occidebatur. Omnis autem fugę via transire cupientibus ad romanos abrupta erat. Inter iohannis autem copias quantum erat idumeorũ diffidebant: separatiq; ad alijs aduersũ tyrannũ tã furore potentię. q̃ odio crudelitatis eius armantur. Deinde prąna congressi: multos zelotarum perimunt ceteroq; in aulam regiam compellunt: quam Graptę edificaueras. Hæc autem fuerat cognata. Syzę regis adiabenorum vna vero irruperunt iudei: atq; inde zelotis i phanũ pulsis Iohannis pecunias predabantur. In aula enim supradicta & ipse degebat: & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hęc autem zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant ad illos qui in templũ refugerant congregati sunt eosq; iohannes aduersus populum & idumeos deducere coginit. Istis aũ non tam impetus eorum metuenduserat cum pugna plus possent: q̃ confidentia ne de templo nostre sumperent. seq; pariter occiderent: atq; oppidum concremarent. ¶ Itaq; collecti cum pontificibus deliberabant quonam pacto impetum prącanerent: sed profecto deus sententias eorum i deterius vertit & interitu acerbius excogitabãt salutis remediam. Namvt iohannem deijcerent symonem recipere statuerũt & cũ precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur. Misso mathia pontifice rogant symonem vt ad se introiret. quem sępe timuerunt. Cum his autem precatores erant etiam qui zelotas ex hierosolimis fugerant: domus quisq; sue desiderio ac fortunarum. Ille autem nimis superbe dominum se fore pollicitus veluti ciuitatem liberaturus ingreditur cum salutis eũ datorem ac defensorem sui clamor populi designaret. ¶ Vbi vero cum suis copijs introiuit: mox de propria potentia deliberabat. Nec minus eos (a quibus rogatus erat. q̃ eos contra quos fuerat aduocatus) inimicos putabat. Iohannes autem cum multitudine zelotarum templo exire phibitus (amissis etiam quę in ciuitate habebat) statim enim res eorum symon cum socijs diripiebat) salutem tã desperabat. Templum tamen adiuuante populo symon egreditur illi autem in porticibus perq; propugnacula stantes impetum repellebant. Multiq; a symonis parte oppetebant multi saucij referebantur quoniam zelotę ad dexteram superiores erant eoq; ictu impenetrabiles habebantur & quamuis loco plus possent turres tñ quattuor maximas fabricauerunt. vt ex alto videlicet missilia torquerent. Vnam ad occidentalem angulum & septentrionalem alteram super xistum tertiam in angulo alio contra ciuitatem inferiorem quartavero turris supra verticem pastophoriorum condita erat (Vbi moris ẽ vnum de sacerdotibus astantem post meridiem quo septimus quisq; dies inciperet tuba significare tursusq; vesperi q̃ desineret: nunc ferias populo: nũc vt opus faciat denunciantem) Per turres autem disponere balistras saxorumq; tormenta & sagittarios & fundarum scientes. Itaq; cum symõ pigrius ad impetus mouebatur. cum suoꝝ plerisq; mollescebant. ampliorsbus tñ copijs fretus ꝓpius accedebat. Machinarum enim missilia delata longius multos pugnantium perimebant.

¶ Vitellio germano iperij rectore cũ exercitu Italiam vastante: Vespasianus alijs vacare bellis (cum patria vastaretur) indignabatur. hocq; ferre non poterat cogitatione dubius. Milites quoq; romani in iudea degentes contra romanos murmurabant quia spe questus creabant imperatores relicto (qui apud eos erat) imperio digniore eius probitatem: & laudes superextollentes. Nullũq; in Vespasiano creando fore certamen arbitrantur. Non enim senatum populum ve romanum. Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpessuros ne pro bono imperatore crudelissimum tyrannum optaturos. Ergo si peritie senectutis debeatur imperium Vespasianum. Si autem adolescentiæ viribus. Tytum dicunt dignum ipsum itaq; Vespasianum milites imperatorem nominantes rogant pericli-

Symõ iudeę reliqas pśecutus pleroq; hieroso limã confugere cũ pulit & eius obsesso muro operariorũ ex agris veniẽtẽ multitudinẽ interfecit ip seq; foris popło romanis terribilior intus zelotę vtriq; seniores.

Seuior iohãne symon.

Pugna iter zelotas & Symonẽ.

Iudei hierosolimite cõgregato cõcilio iohannẽ statuerũt deijcere & Symonem recipe missoq; mathia põtifice cũ alijs eũ i ciuitatẽ vt dñz & defẽsorẽ recepẽt.

quattuor turres zelotæ fabricauerant.

Pastophorius.

tanti subueniat imperio sed imperare nolenti: & recusanti magis instant etiam cũ gladijs mortẽ enim minantur quod (cum minime potuissent persuadere) acceptauit. ipse vero egyptũ (cum sciret magnã imperij partem esse) priusq̃ militum hortatu Romam peteret) res Alexandrinas ordinauit. Aegypti describitur situs cuius pelagus portubus caret prẽter Alexandrinum qui aditu difficillimus est: & periculosus. Ideo turris maxima in insula igne lucens nauigantibus nauium applicandarum difficultatem ostendit. Vespasianus igitur Alexandrinarum rerum cupidus propter imperij firmitatem litteras Tyberio Alexandro egypti & Alexandrię rectori mittit iudicans militum alacritatem quodq; ipse quod necesse fuit suscepto principatus munere operam atq; adiumentum eius assumeret Quod Alexander fecit.

¶ Capitulum vndecimum.

Vitellio germano iperij rectore cum exercitu Italiã rapinis vastãte Vespasianus alijs vacare bellis cũ priava staret fidignatus hoc ferre nõ poterat cogitatiõe dubius.

IN idem tempus romanos quoq; seniora mala circumuenerant. Aderat enim ex germania. Vitellius cum exercitu aliam prẽterea ingentem multitudinem secum trahens: & cum eum destinata spacia militis coti capereut. totam vrbem pro castris habebat omnemq; domũ replenit armatis Illi autem conspectis romanorum diuitijs oculis insuetis & auri argentiq; stupore perfusi vix cupidinem continebant adeo vt in rapinas se conuerterent & eos qui obstare conarentur occiderent. Et in Italia quidem ita res erant Vespasianus autem postq̃ Hierosolimis proxima depopulatus in Cęsaream reuertebatur audiuit romanorũ tumultus: & Vitellium principem. Hoc autem licet ipse imperium pati sicut bene imperare nosset ad indignationem perductus est: dominumq; dignabatur eum. qui veluti desertum inuasisset imperium. Dolore autem saucius cruciatum ferre non poterat: neq; alijs vacare bellis cum patria vastaretur. Verum tamen quantum ira impellebatur adiscendum: tantum longinquitatis cogitatione reprimebatur. Multa enim fortunam posse noua facere priusq̃ ad Italiam præsertim hiemis tempore ipse transiret. Plusq̃ iam crescentem iracundiam cohibebat. ¶ Rectores autem cum militibus conuenientes aperte tam de mutatione tractabant: & cum indignatione vociferantes incusabant romæ constitutos milites vt in delitijs agentes: qui ne famam quidem belli sustineant: quibus libuerat decernere principatum: & quæstus imperatores creare. Se autem tot laboribus ex actis sub Galeis senescentes alijs condonare potestatem: cum apud se habeant digniorem imperio. Cui si hanc amiserint: quam iustiorem vel quando referent erga se beniuolentiæ gratiam. Tanto autem vespasianum q̃ vitellium iustius esse principem fieri: quanto illis qui eum declarassent. Ipsi præstarent. Non enim se minora pertulisse bella q̃ qui ex germania venissent neq; illis qui tyrannum iude deducerent in armis deteriores esse. Nullum autem in creando vespasiano fore certamen. Non enim senatum populumue romanum vitellij libidines prouespasiani pudicicia perfuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum: aut filium pro parte principem optaturos. Maximum enim pacis tutamen veram in imperatore præstantiam. Ergo siue pericia senectutis debeatur imperium habere fane vespasianum siue adolescentię viribus titum cum ex auctorum etate quod erit commodum temperabitur. Non solum autem se ministraturos declarati imperij vires qui tres legiones regumq; habentes auxilia conseruassent omnia ab oriente vsq; ad extremi vitellij timoribus separata sed etiam qui essent in italia propugnatores vespasiani fratrem atq; eorum filium quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes sociatum iri sperarent alteri vero urbis esset premissa custodia: quæ pars ad imperij principia non parum valeret. Postremo si ipse cessarint senatum esse fortasse declaraturum principem quem conseruatores milites de honestarent Hæc primo per cuneos milites loquebantur. ¶ Deinde congregati seq; inuicem adhortati vespasianum imperatorem nuncupant eumq; (vt in periculo constitutum imperium conseruaret) orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit nequaq̃ vero imperare volebat. Dignum quidem se factis existimans: priuate autem vitæ securitatem clarioris fortunæ periculis anteponens. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladijs mortem ei minabantur: nisi id se vellet vt dignus est. Diutamen reluctatus quod renuebat imperium postremo (cum his) qui se designarunt (minime persuadere potuisset) accepit. ¶ Muciano autem cæterisq; rectoribus (qui ad imperium eum inuitauerant) & alio exercitu vociferante vt se in omnes hostes duceret: prius res alexandrinas procurandas putauit sciens ægyptum plurimam esse partem imperij propter frumentariam functionem: eaq; si potitus esset vi quoq; si præstaret: vitellium deiciendum sperabat. Nec enim perpessurum populum fame oppressum simul etiam duas legiones (quę apud alexandriã degerent) sibi cupiabat adiungere. Cogitabat enim etiam propugnaculo sibi fore illam regionem aduersus incerta fortunę. ¶ Nam & terra difficilis accessuq; mari importuosa est & ab occidente quidem arida; lybiam habet obiectam a meridie vero limitem qui syenem ab ethiopia dirimit: nauibusq; iniias. Nili fluminis cataractas. Itemq; ab oriente mare rubrum: ad coftron alias copron ciuitatem vsq; diffusum Septentrionale vero munimentum habet terram vsq; ad syriam: & quod dicitur ęgiptium pelagus

Milites romani iudea degẽtes contra romãos murmurãt quia spe quęstus iperatores creabãt relicto (q apud eos erat) imperio digniore.

Milites vespasianũ imperatorem nominãtes rogabãt vt plicitanti iperio subueniret sed imperare nolẽti & recusãti magis istãt etiamq; cũ gladiis ei mortem minantur.

Aegypti descriptio.

Catharacte nili

totum portubus carẽs. Hoc quidem modo ęgiptus ex omni latere tuta est. ¶ Inter pelusium vero & syenen per duo milia stadiorum porrigitur. Ex plyntine autem ad pelusiũ: nauigium stadiorum est trium millium & sexcentorum. Nylus autem ad elephantinem vsq; opidum nauibus ascẽditur. Nãq; vlterius progredi vt supradiximus cataracta non sinunt. ¶ Portus autem alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium per angustum habet. saxisq; latẽtibus a directo cursu deflectitur. & leua quidem pars manufactis brachijs cingitur: ad dexteram vero foras abiecta insula turrem maximam sustinet ad trecenta vsq; stadia nauigantibus igne lucentem vt q̃ longissime difficultatem applicandarum nauium præcauerent. Circum autem hanc insulam opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus & auersis obicibus fractum facit asperiorem meatum: eoq; periculosum & per angustum aditum. Intus tam portus ipse tutissimus est & triginta stadijs magnus: in quẽ tam quę desunt illi terrę ad beatitudinem de vehũtur q̃ quæ superant ex bonis domesticis & indigenis in totam orbem diuisa exportantur. ¶ Itaq; non sine ratione vespasianus alexandrinarum rerum erat cupidus ad totius imperij firmamentum. Proide statim ad tyberium alexãdrum (qui ęgiptũ & alexandriam regebat) litteras dedit indicans militum alacritatem quodq; ipse quod necesse fuit: susceptо munere principatus operam atq; adiumentum eius assumeret. ¶ Alexander autem (vt vespasiani simul legit epistolam) prompto animo & legiones eius sacramento rogauit & populum. Vtriq; autem libentissime paruerunt: virtutem viri ex proxima amministratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate omnia quę imperij sui vsus exigeret. aduentui quoq; principis necessaria iam parauerat.

Aegyptiũ pelagus portubus carẽs.

Alexandrinus portus nauibus difficilis aditu describitur.

Vespasianus alexãdriarũ rerũ cupidus ꝓpter imperij firmitatẽ lras Tyberio alexãdro misit &c.

¶ Vespasianũ imperatorem in oriente citius fama nũciante / legationes e Tyria alijsq; prouincijs coronas gratulatoriaq; decreta ipsi afferebant. Qui diuina prouidentia imperium sibi contigisse cognoscens / multaq; præcedentia signa: & Iosephi dicta recordatur quẽ ad se vocatum solui iubet. Sed procurante Tyberio (vt a probro simul / & a vinculis solueretur vtq; moris erat apud eos) eius vincula non soluta sed fracta fuerunt. Vespasianus vero dato legatis respõso: & ordinatis rebus veniẽs Antiochiam Mutianum cum multis copijs misit in Italiam. Antonio autem bellum cõtra Vitellium agere properanti Cecinnus a Vitellio missus venit obuiam: qui viso Antonij exercitu de proditione cogitauit & conuocatis militibus rebus Vitellij detrahens laudabat Vespasianum eos ad ipsum suadens transire. Quem milites vitellium / si vicisset / timentes occidere voluerunt / sed impediti vinctum Vitellio transmittandum habebant. Romanos vero Cremonem fugientes Anthonius (qui primus cognominabatur) preueniens multos peremit: & oppidum aggressus militibus permisit prędari. Trigita milia & ducenti Vitellij exercitus sunt extincti. Antonius quoq; quatuor milia & quingentos amisit. Et Cicinnus solutus gestarum rerum: Ad vespasianum nuncius dirigitur.

¶ Capitulum duodecimum.

Vespasianus in oriẽte citius imperator fama nunciatus cunctis gaudentibus & ei fauentibus.

Pinione vero citius declaratum in oriente vespasianum imperatorem vbiq; fama nunciauit & vniuersę quidem ciuitates festos dies habebant, nunciisq; pro eo leticiam simul & sacrificia celebrabant. Agmina vero apud Mesyam pannoniamq; degentia (quę propter vitellij audaciã pauloante fuerant concitata) iusiurandum vespasiano maiore gaudio p̃buerũt. ¶ Vespasianus aũt cęsareã reuersus berithũ venerat. vbi multę quidẽ e syria: multæ vero ab alijs prouincijs legationes obuiã aderãt. coronas ei & gratulatoria decreta a singulis ciuitatibus offerentẽs. Affuit aũt rector etiã puincię mucianus: populoq; alacritatem iurataq; per ip̃m principẽ sacramenta renũcians. ¶ Ibiq; autẽ vespasiani votis obsecũdante fortuna rebusq; ad eũ plurima ex parte inclinatis cogitare cœpit q̃ nõ sine dei prouidẽtia sumpsisset imperium: sed iusta quędam fati ratio ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus etiã signa talia multa eni vbiq; sibi contigerant imperium pręmonstrantia: & Iosephi prędicta: quibus eum viuo Nerone ausus fuerat appellare imperatorem. Ammirabatur etiam virum quem ad huc habebat in vinculis. Aduocatoq; muciano cum amicis & rectoribus alijs primum q̃ strenuus fuisset Iosephus: quantum in Iotopatis expugnandis propter eum laborasset exponit. Deinde vaticinationes eius quas ipse timoris quidem antea suspicaretur esse figmenta tẽpus autem diuinas fuisse, ac rerum exitus probauisset. Tũcq; inhoestum esse vt qui sibi auguriasset imperium vociq; dei minister ac nũcius extitisset adhuc captiui loco haberetur. fortunãq; sustineret & aduersam. Vocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc aũt facto alij quidẽ rectores ex ea grã quã alienigenę retulisset: p̃clara etiã de se sperãda esse arbitrabãtur ¶ Tytus vero (q cũ patre aderat) iustum est inqt pater vna cũ ferro etiã probro Iosephũ solui. Erit autẽ (tãq̃ nec initio victus sit) si nõ dissoluerimus sed iciderimus cathenas. Nãq; id agi solet i his q nõ rectę fuerit victi. Eadẽ vespasiano placebãt. Et qdã iteruenięs securi cathenas abrupit Iosephus qdẽ p his quę dixerat p̃mio famę donatus & de futuris dignus (cui iã credendũ esset) habebatur. ¶ Vespa-

Vespasianus imperiũ sibi diuia prouidentia cognoscit multaq; signa sibi contigisse Iosephi dicta recordat.

Iosephum solui iubet.

Vespasianus responso dato legatoibus & reliquis ordinatis venit antiochiã & Mutianũ mittit in Italiã cum multis copijs.

Cremona.

Cecimius antonij viso exercitu cogitat de ꝓditione & cõuocatis militibus vitellij rebus detrahẽs vespasianum laudabat eosq; ad antoniũ trãsire suadebat.

Romani fugiũt Cremonem sed eos antonius(q̃ primus cognominabat) ꝓueniẽs multos peremit & oppidum aggressus militibus p̃dari permisit.

sianus autem(responso legationibus reddito)iusteq; & pro meritis administrationibus ordinatis Antiochiam venit:& quo nam primũ tenderet cogitans Alexandrino itinere prestabilius esse dixit(quę romę agerentur)curare. Alexandriam enim stabilem esse romanas autẽ res a vitellio perturbari. Mittit igitur in italiam mutianum cũ multis equitum peditumq; copijs. Qui tamen propter hyemis asperitatem veritus nauigare:per capadocias & frigias duxit exercitũ. ¶ Inter hęc autem Antonius primus(adducta legione)tertia ex his(quę apud mesyam morabantur)illam enim regebat prouinciam: bellum gerere cum vitellio properabat. Vitellius autem,cum magna manu cecinnum alias cecinnam commitium obuiam ei mittit. Is autem romam profectus q̃primum circa cremonam gallacię Antonium consequitur(quę confinis italię ciuitas est) Ibiq; hostium cõspecta ordinatione ac multitudine prelio quidem congredi non audebat: discessum autem periculosum reputans de proditione liberabat. Conuocatis autem etacontarchis sibi subditis & chiliarchis vt transirent ad Antonium suadebat:vitellij quidem rebus detrahens vespasiani autem vires extollens & alterum nomen tantum imperij:alterum virtutem habere commemorans. Ipsis quoq; melius esse si id gratum faciant quod necesse est.cũq; se multitudine superaturos sciant: voluntate periculum preuenire. Nam vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua vindicanda:vitellium vero nec cum ipsis quidẽ presentia posse seruare. ¶ Multa in hunc modum(quod voluit)persuasit:& cum milite transfugit ad Antonium. Eadem vero nocte milites poenitudo simul ac mœstus eius (si vicisset)a quo missi fuerant occupauit:eductisq; gladijs cecinnum obtruncare voluerunt. Fecissentq; nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quamobrem cede quidem se abstinuerunt vinctum autem quasi proditorem vitellio trãsmittendum habebant. His auditis:primus continuo Antonius suos mouet eosq; cum armis defectores ducit. Illi autem instructi ad prelium paulisper quidem restiterunt. Mox autem loco pulsi romani cremonam fugerunt. Antonius autem comitatus equitibus cursum eorum peruertit & post ciuitatem circumclusam pleramq; multitudinem peremit:aggressus autem reliquos oppidum militibus p̃dari permisit. In quo multi quidem hospites mercatores.multi vero indigenę perierunt. totusq; vitellij exercitus virorum triginta milia & ducenti. Quin & antonius eorũ(quos de mesya adduxerat)quatuor milia & quingentos amittit. Solutum aũt vinculis cecinnũ gestarũ rerũ nuncium ad vespasianũ dirigit. Qui ad eũ intromissus & collaudatus est: & proditoris dedecus insperatis ꝓtexit honoribus.

¶ Sabinus Vespasiani frater Antonij recreatus victoria Romę capitolium occupat:cui nobilium multi sociantur:& Domicianus secum cõtra quos vitellius militum misit exercitum. Sabinus vero ad vitellium ductus(domiciano cum multis nobilibus euadente)occiditur: reliquaq; multitudo laniatur & templum incenditur. Antonium autem cum exercituvenientem:Vitellij milites excipiunt qui(trino intra vrbem commisso prelio)omnes interierunt. Et vitellius ebrius de palacio procedens a populo in media vrbe octauo imperij mense iugulatur. Mortuorumq; supra quinquaginta milia numerata sunt. Mutianus quoq; Romam ingressus multos(qui vitellio consenserunt)occidit:& domicianũ vtq; ad patris aduentum populo rectorem insinuauit & sic vespasianus a populo cum letitia imperator est confirmatus. Qui in alexandria gesta romę cognouit & ad eum ex toto orbe legati venientes cũ gratulationibus totam vrbẽ repleuerũt,hic romam p̃parans proficisci: Tytũ ad hierosolimam dum dirigit cuius iteratq; mansiones hic inscribuntur.

Capitulum tertiumdecimum.

Sabinus Vespasiani frater Antonijvictoria recreatus Romę capitolium occupat cui multi nobilium sociãt & domicianus secũ cõtra quos Vitellius manũ militum misit.

Mortuorum supra quiquagita milia numerata sunt.

ROmę autem Sabinus(vbi antonium appropinquare cognouit) fiducia recreatus electisq; vigilum militum agminibus:nocte occupat capitolium. Luce vero facta nobilium sociati sunt & domicianus fratris filius pars ingens optinẽdę victorię. Sed Vitellius de primo quidem minus curabat. His autẽ iratus qui cum sabino defecerãt & nobilium iuuenem pro ingenita crudelitate sitiẽs:immittit capitolio(quam secum adduxerat) militum manum. Vbi multa ab his(itemq; ab illis qui templũ tenebant)pugnantibus audacter admissa sunt. Postero autem germani(q; multitudine superabant) collem obtinuerunt. Et domicianus quidem cum telis romanorum viris insignibus diuina quadam ratione saluus euasit:reliqua vero multitudo trucidatur. Et sabinus quidem ad vitellium ductus occiditur milites autem direptis donarijs templi incendunt. ¶ Tũq; postero die cũ exercitu venit Antonius:eũq; vitellij milites excipiũt:& trifario commisso intra vrbẽ p̃lio oẽs interierũt. Procedit aũt ebrius de palatio vitellius:& (vt assolet)i extremis lõgiore luxu prodigę mensę refertus. Tractus aũt p ppl'm variosq; verberũ gñe dehonestatus in media vrbe iugulatur:octo menses ac dies quinq; potitus impio. Quẽ si viuere diutius cõtigisset.vt opinor eius luxurię minime sufficere potuisset imperiũ. Aliorũ vero mortuorũ supra quiquagita milia numerata sunt. Hęc quidẽ gesta sunt die tertia mẽsis octobris. ¶ Postero aũt die mucianus cũ exercitu romã ingreditur:& antonij militibus a cede repressis:adhuc enim hospitia,perscrutando & Vitellij mi-

iter:& ex populo plurimos qui cum illo ſenſerant occidebant examinationis diligentiam iracundiæ prꝛuenientes domicianum productum populo rectorem inſinuat vſq; ad patris aduentum Populus autem iam timore liberatus veſpaſianum imperatorem prędicat:ſimulq; illum confirmatum: & vitellium eſſe delectum feſta leticia celebrabat. ¶ Cum autem veſpaſianus alexandriam veniſſet geſta ei romę nũciata ſunt & legati ei ex toto orbe gratulãtes affuerunt. Cumq; maxima poſt romam ciuitas eſſet anguſtior multitudini probabatur. Firmato autem iam totius orbis imperio rebuſq; populo romano prꝛeter ſpem conſeruatis:veſpaſianus in iudeę reliquias intendit animum & ipſe quidẽ exacta hyeme romam proficiſci parabat:reſq; alexandriam mature componere properabat:filium verotytũ cum externis copijs ad liberandam hieroſolimam dirigit. Qui terreno itinere Nycopolim vſq; prꝛogreſſus ab alexandrina ciuitate viginti ſtadiorum interuallo diſtantem inde militem nauibus longis imponit. Hiſq; nylo flumine poſt menſium tractum Thonin vſq; deuehitur. Hic autem egreſſus in terram:apud taphnyn alias thanyn ciuitatem diuertit. Vnde ſecunda ei manſio fuit ciuitas heraclea & peluſium tertia. Hic autem milite per biduum recreato:tertio die peluſij fines tranſijt. vnamq; mãſionem profectus per ſollitudines ad caſſij iouis templum caſtra poſuit. Poſteroq; die apud oſtrachynem (quę manſio eſt aquę inops) ob quam cauſam aduenticia vtuntur indigenę. Hinc apud rinocho ram alias Rinochuriam requieſcit. Et inde prꝛogreſſus in quartam manſionem raphyam venit (quę prima occurrit ſyrię) ciuitatẽ. Gazę vero quintę mãſionis caſtra ſuſcepit & poſtea aſcalonẽ atq; hic iã niam deinde ioppam & ex ioppa ceſaream peruenit:decreto apud ſe alias militũ copias cõgregare

Veſpaſianus in alexãdria geſta romę cognouit legatis ex toto orbe cum gratulationibus to tã ciuitatẽ iplentibus &c.

Iter tyti & manſiones reuertentis in hieruſalẽ.

¶ Explicit liber quintus.

¶ Incipit liber Sextus.

¶ Tyto adhuc in Alexandria cum patre imperium diſponente:ſeditio Hieroſolimis aucta trifariam diuiſa eſt ſcilicet Zelotarum Iohannis & Symonis. Zelotarum enim dñatio cauſa excidij fuit:Seditioq; in ſeditione fuit. Elezarus namq; (qui ab initio Zelotas a populo i templum ſeparauit: iohannem,ſibi prꝛeferri indignatus alios ſibi contra ipſum ſociat interioremq; templi occupat ambitum:& Iohannes loco inferiori exiſtens hoſtes habebat a vertice. Templumq; crebri miſſiliũ iactu cedibus totum polluebatur. Symon vero ſuperiorem ciuitatis partem & inferioris plurimam retinẽs Iohanne erat inferior:Iohãni itaq; medio duplex parabatur bellum. Ad omne quippe impietatis genus rabidi efferebantur. ſacrificantesq; & adorantes inferficiebat. Stanumq; ſanguinis occiſorũ per atria tẽpli profluebat. vnde maximum erat ciuitatis lamentum. Eleazarus itaq; contra Iohannem & ſocij ebrij ferebantur qui etiam & ſocij in Symonem rebellabant. cui etiam contra ſeditioſos ciuitas erat auxilio. Iohannes autem quandoq; fugiente ſymone plenas vtenſilium & frumenti edes incendebat. Ibidem illo regrediente Symon agebat omniaq; ad ciuitatis obſidionem prꝛeparata ſuarũ quoq; virium neruos abſciderunt. Combuſtiſq; circa templum omnibus ciuitas area pugnę facta eſt concremato; omni frumento famẽ ſibi comparauerunt populus autem (vt extremo bello domeſticis liberaretur malis) pro romanis vota faciebant. Tunc enim maxima iudeorum erat ifœlicitas neq; viuſ reuerentia neq; mortuis dabatur ſepultura.

Tyto adhuc i alexãdria cũ patre iperiũ diſponẽte ſeditio hieroſolimis aucta trifariam eſt diuiſa ſcilicet zelotarũ iohãnis & ſymonis.

Eleazarus (qab initio zelotas a populoin tẽplũ ſeparauit) indignatus iohãnẽ ſibi prꝛeferri aliosſibi cõtra illũ ſociat & interiorem templi ambitum occupat.

Capitulum Primum.

Ytus quidẽ ad eũ modũ quẽ pdiximus emẽſavltra ægypto ad ſyriãvſq; ſolitudinẽ cęſareã venerat. Ibi ei exercitũ decreuerat ordinare. Illo ãt ad huc apd alexãdriã vna cũ patre iperiũ (qđ nuper ei deus pmiſerat (diſponẽte cõtigit ẽt ſeditionẽ quę apud hieroſolimã erat aucta trifariã diuidi & aliorũ partẽ i alterã verti. Quod vt i malis optimũ qs dixerit faſtũq; iuſticię. Nã zelotarũ quidẽ i populũ dñatio (quę auctor fuit excidij ciuitatis) vñ cœperit & p quos creuerit diligẽter ſuperius ẽ declaratũ Hãc ãt nõ errauerit ąſpiã dicẽs ſeditiõe eſſe factã. ac veluti rabida fera externarũ pœnuria in ſua viſcera ſeuire ſolet ſic Eleazarus Symonis filius (q & ab initio zelotas a ppłoi tẽplũ ſperauera) velut idignari ſimłãs ob ea (quę i dies ſingulos iohãnes auderet) cũ ne ipe qdẽ a cedibus qeſceret (te aũt vera ſeſe poſteriori tyrãno ſubiectum eſſe minime ferẽs) ſummę rei deſiderio proprięq; potentię cupiditate ab alijs defecit aſcitie etiam iuda cheliç alias chelicę filio & ezenonis aſs ezeronis ſymone potẽtiſſimis:prꝛeter quos etiã ezechias chobari alias chobati filius non ignobilis. Horum ſingulos zelotę non exigui ſequebantur occupatoq; interiore templi ambitu ſuperius portas in ſacris foribus arma ponunt. Et habitare quidem ſuis ſe neceſſarijs confidebant:ſacrarum enim rerum copia ſuppebat. nichil impium exiſtimantibus. Paucitati vero ſuorum timentes:plꝛerumq; in locis ſuis ocioſi manebant. ¶ Iohannes aũt quanto ſuperior erat virorum multitudine tanto loco ſuperabatur. Hoſtesq; habens a vertice neq; ſine mœtu conabatur incurſus & prę iracũdia ceſſare nõ poterat. Plus ãt

Tēplū cedibus pollutum.

mali perferens q̄ Eleazari partem afficiens: tamen non remittebat. Crebri autē fiebant impetus missilium iactu totumq; polluebatur cedibus templum. ¶ Filius autem gyorę Symon (quem rebus desperatis inuitatum vltro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat) & superiorem ciuitatem retinens & inferioris partem plurimam animosus iam iohannē eiusq; socios adoriebatur: quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat sicut & illi superiorum. Ad iohannē eueniebat duplex bellum pręferentem ledi pariter ac ledere. Quantoq; tamen vincebatur eo q̄ eleazaro esset humilior tanto plus habebatur symone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper vero ex phano iaculantes machinis deterrerent. Quippe balistis & non paucis laneis vtebatur saxorumq; tormentis. Quibus non solū bellantes vlciscebātur: sed multos etiam sacra celebrantium perimebant. Quamq̄ enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur: tñ eos qui sacrificare cuperent recipiebāt: cum suspitione quidem atq; custodibus indigenas perscrutando. hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem post exituri subsiciua seditionis opera consumebantur. Missilia namq; machinarum vi ad aram vsq; templumq; delata: in sacerdotes & sacra celebrantes cadebant. Ac multi qui properantes ab vltimis finibus terræ ad sanctissimum locum venissent: ante eas hostias procubuerūt: aramq; vniuersis grecis & barbaris adorandam suo sanguine imbuerunt. Indigenis autem mortuis alienigenę & sacerdotibus prophani commiscebātur: perq; atria diuina stannum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. ¶ Quid tātum passa es omniserrima ciuitas a romanis qui tua intestina scelera purgaturi flammis introirent? Iam enim dei locus nō eras: neq; pmanere poteras domesticorū funerū facta sepulchrū & quę phanū ciuili bello tumulū cōstitueras? Poteris aūt denuo fieri si vnq̄ vastatorē tui deū placaueris. Sed eni (quę dolēt) reprimenda sunt lege scribēdi q̄ nō domestici luctus sed exponēdarū rerū hoc tēpus est: Persequar autē cetera facinora seditionis. ¶ Ergo (diuisis trifarie insidiatoribus) Eleazarus quidē eiusq; socij (qui sacras primitias cōseruabant) in iohannem ebrij ferebantur. Qui vero huic parerent: plebē diripientes in Symonē rebellabāt: cū ipsi quoq; Symoni cōtra diuersę partis seditiosos adiumento ciuitas esset. Si qñ igitur ex vtraq; parte appetebatur iohannes abuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes missis ex porticibus telis de templo vero iaculantes machinis vlciscebantur. Quotiēs autem desuper instantium molestia caruisset: frequenter eni ebrietate & labore cessabant: libentius in Symonē eiusq; socios cum pluribus irruebat. Semper autem quātum ciuitate pepulisset in fugam versos edes frumēti plenas omniumq; vtensilium incendebat. Idemq; hoc illo regrediēte Symon insecutus agebat: veluti consulto pro romanis omnia corrumperent quę ad obsidionem ciuitatis erant pręparata suarūq; virium neruos absciderent. ¶ Deniq; contigit vna exuri omnia circa templum & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugnę fieri ciuitatem. Cōcremari autem paulominus omnia frumentū quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis. Deniq; fame capti sunt qui minime quiuissent. nisi eam quidem sibimet ipsi comparauissent. Vndiq; autem insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatem medius populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes vero ac mulierculę intestinis malis attonitę pro romanis vota faciebant: externumq; bellum quo domesticis malis liberarētur expectabat. Grauis autem mœtus ac fœdissimus terror occupauerat: & neq; consilij capiendi tēpus erat vt voluntatem mutarent neq; pactionis aut fugę spes capientibus. Etenim custodiebantur omnia diffidentesq; latronum principes quoscūq; romanis pacatos esse vel transfugere ad eos velle sentirēt quasi communes hostes interficiebant solumq; in occidendis vita dignis concordes erant. Et pugnātium quidem nocte dieq; perpetuus clamor audiebatur: sed mœtu acerbiores erant lugentium quæstus. Et assiduas quidem lamentationis causas calamitates prebebant. Timor autem includebat vlulatus: atq; obmutescente dolore pre formidine tacito gemitu cruciabantur. Neq; iam aut reuerentia viuis apud domesticos erat: neq; cura sepulturæ mortuis habebatur quorum amborūthęc causa erat q̄ de se quisq; sperabat. In omni re animos remiserant qui cum seditiosis non erat: veluti cōtinuo modis omnibus morituri.

Symon supiorē ciuitatis partē & inferioris plurimam retinens erat

Iohānē inferior Iohāni itaq; medio duplex bellū parabat.

Maxima crudelitas.

Lamentū p hierusalē vide in Aege. li. v. ca. ij. & ibi multa notāda inuenies de p̄terita fœlicitate ciuitatis & populi.

Iohannes qñq; fugiēte Symon edes vtēsiliū & frumēti plenas incendebat idē illo regrediente symon agebat omiaq; ad obsidionē ciuitatis p̄parata suarū quoq; virium neruos absciderūt.

Maxia iudeorū infœlicitas.

Neq; viuis reuerētia neq; mortuis sepultura dabat.

¶ Tanta erat sedicioſorū crudelitas vt mortuorū conculcarent cadauera. Iohannes quoq; sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta abutebatur: deus vero laborē eius inutilē demōstrauit. Tytus autem exercitum colligens legiones & subsidia cęsaream profectus est: procedentē vero tytū in hostilem terram antecedebāt regia omniaq; auxilia valde enim ordinatus erat eius exercitus. Ipse autem (quia populum iudeorum latronibus oppressum pacem desiderare audierat) Gaphnam eorū animos exploraturus ingressus maximum inuasit periculum. diuinitus namq; (cum esset sine armis) a missilibus in eum iactis est pręseruatus & duobus tantū sociis interfectis ad suos saluus euasit. Qui in scopos loco; vñ ciuitas & templi magnitudo videri poterat diuersis in locis castra munīri iussit.

¶ Capitulum secundum.

AT vero ſedicioſi congeſta in tumulum cadauera conculcantes dimicabãt. & ex mortuis hauriẽtes audaciam quos ſub pedíbus cernerẽt immanius ſeuiebat: ſemperq; aliquid in ſe pernicioſum excogitãtes: & quid viſum fuiſſet ſine miſeratione faciẽtes: nullã cedis aũt crudelitatis viam p̃termiſerũt: adeo vt etiam ſacris materijs ad conſciẽda bellica inſtumenta Iohãnes abuteretur. Nam cũ olim fulcire tẽplum populo ítemq; pontificibus placuiſſet. id q; viginti cubitis altius edificare rex quidem agrippa a monte libano captas ei rei materias maximis ſumptibus & labore deuexit: hoc eſt ligna ſimul & magnitudine & directa ꝓceritate ſpectabília. Interuentu aũt belli opẽre interrupto: Iohannes his ſectis q; ſufficere lõgitudinem reperit: turres edificauit & aduerſus eos cõſtituit qui de ſuper a tẽplo pugnarant. Poſt muri ambitũ cõtra exedram occidentalẽ admotis qua ſolum poterãt: q; aliæ partes ratibus ex longũ quo fuerãt occupate. Et ille quidẽ fabricatis ex impietate machinis ſubactumiri ſperauit hoſtes. Deus vero laborẽ eius inutilem demonſtrauit: & priuſq̃ in his quem q̃ poneret roma nos adduxit. ¶ Etenim tytus (poſtq̃ partẽ quidem ad ſe collegit exercitus: alíj vero vt ad hieroſolimã cõcurrerent ſcribit) cęſareã profectus eſt. Erant aũt tres legiones quę pridem ſub eius patre iudeã veſtauerant: & duodecima quę olim cũ ceſtio male pugnauerat. Quę q; licet p id fortitudine eſſet inſignis: tũc tñ etiam eorum memoria quę pertulerat alacrius ad vindictam ꝓperabat. Harum quidẽ quintam legionem fuſſit occurrere ſibi per emans alias Ammãs decimam vero per hierichontã aſcẽdere: Ipſe autem cum cęteris regreſſus eſt quos regum quoq; ſubſidia plura quam dudum multiq; ſyri auxiliatores comitabantur. Suppletum eſt autem quatuor legionum quantum veſpaſianus electũ cum mutiano miſerat in italiam: ex his qui cum tyto acceſſerant. Duo namq; milia de alexãdrino exercitu lecta. tria vero milia ex eufrate eum ſequebantur & amicorum ſpectatiſſimus beniuolentia ſimul atq; prudentia tyberius alexander (qui antea quidem ęgiptum amminiſtrauerat) tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus q; primus incipienti fuit hoſpes imperio & cum fide clariſſima incertę fortunę ſociatus eſt: idẽq; etiam conſultor in vſus bellicos ętate ac peritia precipuus aderat. ¶ Progredientem vero in hoſtilem terrã titum antecedebant regia omniaq; auxília: poſt eos viarũ ſtratores caſtrorumq; metatores deide rectores ſarcinæ atq; armati: poſt hos ípſe tytus & alios lectus habens & ſigniferos. Quorum agmen equites ſequebantur. Heviro ante machinas ibant & ſecundum illos vna cum electis chiliarchi & prefecti cum cohortibus. Poſt autem circum aquilã ſigna & ante ſigna tubicines. Deinde acies ſenum virorum ordinibus dilatata: ſeruile autem vulgus a tergo cuiuſq; agminis & ante hos ſarcinę. Omnium vero mercennarij nouiſſimi: eorumq; cuſtodes coacto res armorum. Precedens autem decenter exercitus: ita vt mos eſt romanis inſiſtunt. Nam Gophnã alias Goſna per ſamaritidẽ venit quę & prius ab eius patre fuerat occupata: & tunc preſidijs teneba tur. Ibi autem moratus eſt vnam veſperam: mane inde proficiſcitur. Peractaq; die in mãſione caſtra ponit in loco (quem iudei ſermone patrio achato naulona alias Aulanam id ruborum vallem: vocitant) iuxta vicum quendam gabath ſaul nomine (quod ſignificat vallem ſaul) diſtantem ab hieroſolimis ſtadijs fere triginta. ¶ Hinc ſecentis prope lectis equitibus comitatus perrexit ſciuitatem q̃ tota eſſet iudeorumq; animos exploraturus: ſi forte ſe conſpecto (priuſq̃ in manus veniretur) mœtu ce derent. Audierat enim (quod erat verum) a ſedicioſis & latronibus oppreſſum populum deſiderare quidem pacẽ: ſed q; rebellantibus infirmior eſſet nihil conari. Quamdiu quidem mane p viam (quę ad muros duceret) equitabat: nemo ante portas apparuit. Vbi vero itinere ad turrim ſaxeam declinato tranuerſum agmen equitum duxit infiniti ſubito proſiliunt (quę muliebres turres vocantur) & per eandẽ (quę contra monumentum helenę porta eſt) egreſſi equitatum intercidunt atq; alios quidem etiã tunc via curãtes ne cum his (qui diuertebant) ſeſe iungerent a frõte appoſiti ꝓhibuerunt. Tytum vero cũ paucis ſeparant. Ille autẽ vltra quidem minus progredi poterat a muro eni cuncta foſſis patebant & tranſuerſi erant hoſtes multiſq; macerijs impedita. Ad ſuos autem in aggere cõſtitutos incurſus intercedente hoſtili manu deſperabãtur. Quorũ pleriq; impatoris periculum neſciebãt ſed exiſtimãtes eum ſecũ reuerti: ipſi etiam fugiebant. Tytus autem in ſua tantum fortitudine ſitam eſſe ꝓſpicẽs ſpẽ ſalutis flectit equũ: & (vt ſe ſequerent) cũ clamore comites adhortatus: in medios hoſtes irruit vi ad ſuos tranſire feſtinans. Quo tempore quidem maxime intelligi potuit: & belli momenta & imperatorum pericula deũ curare. Tot enim aduerſus tytum miſſilibus iactis cum neq; galea neq; tora ce ſeptus eſſet. non bellator enim ſed explorator (vt dixi) proceſſerat. nullum in eius corpus delatũ eſt ſed tanq̃ (ne eum ferirent) ex induſtria mitterentur omnia pręteruolabant. Gladio vero ſemper a latere inſtantes dirimens multoſq; ante ora ſubuertens ſuper cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat propter audaciam cæſaris (vt eum aggrederentur) exhortatio fugaq; & diſceſſio repentina quocumq; diuerteret curſum. ¶ Huic autem ſe periculi participes cum a tergo & a lateribus ſo-

Crudelitas ſedicioſorũ mortuo rũ cadauera cõculcãtiũ ex mortuis audaciam capientiũ.

Iohannes ſacris materijs ad cõficienda bellica inſtrumẽta abutebatur.

Exercitus Tyti legiõeſq; & ſubſidia.

Tyberius alexãder dux exercitus.

Ordo exercitus Tyti regredientes hieroſolimã

Tytus pplm iudeorum latronibus oppreſſum audierat deſiderare pacem & Gaphnã explo raturus iudeos aios ingreſſus maximũ euaſit periculum.

Tytus dinitus amiſſilibus (cũ eẽt ſine armis) pſeruatus.

Tytus (duobus tm̃ socijs interfectis) cũ reliqs ad suos saluus euasit.

derentur adiunxerant. Vna enim erat vnicuiq; spes salutis viam cũ tito patefacere priusq̃ circumue-
ctus opprimetur. Deniq; duo ex nimis ptinacibus alter cum equo percussus est altero vero deiecto
atq; occiso equus eius abductus est. Titus vero in castra cum ceteris saluus euasit. Iudeis quidem q
aggressione prima superiores fuerant inconsulta spes animos extollit: magnaq; his in posterum fidu
ciam momentum temporaneum comparauit. ¶ Cesar autem (postq̃ ex emaus agmen nocte sibi so
ciatum est) luce inde digressus ad locum (qui scopos appellatur) accedit vnde iam & ciuitas & clara

Tytus i Scopos loco vñ citas & tẽpli magnitudo videri poteret castra munire iubet diuersis in locis.

templi magnitudo conspici poterat: qua parte septentrionalem regionẽ continens ciuitas humilior
tractus prope scopos nominatus est distans a ciuitate septem stadijs. Ibiq; duabus legionibus simul
quintę vero legioni retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. Labore namq; nocturni itineris at-
tritos milites progredi visum est: vt sine fortitudine murum extruerent. ¶ Mox autem cepto edificio
decima vero legio per hierichontas aderat a vespasiano ꝓoccupata: vbi quędam pars armatorum in

Mons oliuarũ Vallis cedron.

presidio fuerat collocata. His autem preceptum erat sexto ab hierosolimis stadio castra ponere: qua
parte mons (qui appellatur Oliuarum) contra ciuitatẽ ab oriente situs est altaq; interiacente valle di-
sceretur: cui nomen est cedron.

¶ Dissensio interior (bello foris interuenięte) refrenatur: seditiosiq; contra romanos (inita cõcor
dia) vniuntur & contra romanos in valle Cedron impetum facientes legionem turbarunt eam fugã-
tes. Sed Tytus in auxilium legioni veniẽs multos interemit Iudeorum aliosq; in fugã conuertit. Ty-
to vero milites ad edificandum mittente: Iudei hoc fugã estimabãt: sed speculatore signum dãte fre-
quentissima multitudo maximo impetu prosiluit vt nemo eam sustinere ausus est. Et romanorum ag
men continuo dissipatum est: & pulsi in montẽ refugiunt. Tytus autem cum paucis relictus iudeorũ
furori cedere rogatus honorem saluti anteponẽs hostes impugnauit & turbauit. Sed iterũ turbati ro-
mani dispergunt: supplicantes iudeorum non posse ferre impetum & alijs quidem fugientibus: Tytũ
fugisse estimabant. Ipsum vero quidam in medio versari bello cernentes cunctis eius periculum nun
ciarunt cũ clamore & pudore a fuga reuocati contra Iudeos inruerunt. Tytus itaq; bis legionem a pe
riculo liberauit.

¶ Capitulum tertium.

Dissensio interior (bello foris interueniẽte) refrẽat & seditiosi cõtra romanos (initacõcordia) vniuntur.

NTra ciuitatẽ vero sine requie confligentiũ dissensionem tunc primum subito ingens
bellum foris interueniens refrenauit & cum stupore sedicioſi romanorũ castra inspe-
ctantes trifariã distributa mala inter se inire cõcordiam rationemq; inuicem require-
bant quidnam expectarent quidue perpessi tres muros contra vitam suam paterẽtur
opponi belloq; tanta se fundente licentia tamq̃ spectatores bonorũ operum sibiq; vi
lium residerent mœnibus clausis remissisq; armis ac manibus in nos metipsos ꝓfecto
exclamat aliquis tantummodo fortes sumus romanorum aũt lucro ex nostra sedicione sine sanguine
oppidum cedet. His alios atq; alios congregantes exhortabantur: raptisq; armis subito in legionẽ de
cimã ruunt perq; vallem facto impetu cum ingenti clamore murum edificantes romanos aggredium
tur: Illi autem in opera distributi armis ob eam causam plerisq; depositis nec enim excursum iudeos
ausuros esse credebant & si maxime vellent animos eorum sedicione distractum iri arbitrabantur ꝓ-
ter opinionem perturbati sunt. Atq; opere quisq; derelicto: confestim alij recedere: multi autem ad ar
ma properãtes priusq̃ se in hostes corrigerent feriebantur. Plures autẽ Iudei semper adijciebant eorũ
fœti victoria qui precesserant & q; cum pauci essent multiplex numerus & sibi & hostibus videban
tur quia secunda fortuna vterent. Romani autem maxime ordinari consueti & cum decore atq; ꝓce-
ptis bellũ gerere scientes ex perturbatione trepidabant. Vñ tũc quoq; prędenti aggressione cedebãt.
Si quando tamẽ sese conuerterẽt ab insequentibus occupati & a cursu reprimebant Iudeos: & obim-
petũ minus cautius sauciabãt. Sẽper vero excursione gliscente magisq; turbati: postremo castris pulsi
sunt. Totaq; legio tunc in periculũ ventura fuisse videbatur: nisi (hoc sibi nunciato) mature Tytus eis
tulisset auxiliũ: multisq; increpans ignauiã & suos a fuga reuocasset. Iudeisq; a latere ipse cũ his inru-
quos circa se habebat electos, multos quidẽ occidisset: plures aũt sauciasset: oẽs autem in fugam ver-
tisset: atq; invallẽ precipites compulisset. Illi aũt in prono loco multa mala perpessi postq̃ in aduersam
partem euaserunt. Flectunt se iterum: & valle intercedente cum romanis dimicabant. Igitur ad medi
um diẽ ita bellatum est. ¶ Paulo autem post meridiem tytus his (qui secum erant) in subsidio collo-
catis alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes oppositis: reliquũ agmen ad murum i summotis edi-
ficandum remisit. Iudeis autem fuga hoc esse videbatur. Cũq; speculator (quem in muro posuerant)
amictu agitato signũ dedisset: frequentissima multitudo tanto impetu prosiluit. vt eorũ cursus imanis
simis bestijs esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tamq̃ machi
na pulsum agmen continuo dissipatum est: pulsiq; in montem refugiunt. ¶ In ascensu autem medio
Tytus cum paucis relictus est: multumq; amicis monẽtibus qui pro imperatoris reuerentia contẽpto

Tytus i auxiliũ legionis veniẽs multos iudeos interemit & alios cõuertit i fugam.

Tytus cũ paucis relictus cedere iudeorum furori ab amicis rogatur.

periculo perdurauerunt: vt mortẽ appetẽtibus iudeis cederet: neq; pro his in discrimen veniret quos ante ipsum saluos non esse oporteret sed potius fortunam suam reputaret: q̃ non militis officio fungeretur: verum & belli & orbis terrę dominus esset: ne in fugam verti videretur in quo omnia niterẽtur. Hęc autem ne audiret simulans & ad se recurrentibus obstabat eosq; in ore feriens cum vi obtinentur occidebat: & in galeam repente incumbens multitudinem repellebat. Illi autem & viribus eius & obstinatione perterriti perterriti ne tum quidem in ciuitatem fugerunt. Sed in vtrumq; latus ab eo declinantes: rursum fugientes insequebant. Quos tamen aggressus a latere: ipsorum quidem impetũ prepediebat. ¶ Dum hęc autem aguntur & illos qui superiora castra muniebant (vbi fugere inferiores viderunt) mœtus ac turba occupat. totumq; agmen dispergit supplicantium excursum quidem iudeorum sustinere non posse. Tytum vero in fugam versum nec enim illo manẽte vnq̃ alios fugitiuos fuisse: & tanq̃ larualí circundari terrore alius alio ferebantur. donec quidam cum in medio versari bello imperatorem vidissent plurimũ metuentes: vniuerso agmini suorum periculum eius cum clamore nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati: & fuga maius aliquid sibi exprobrãtes q̃ cęsarem deseruissent totis viribus in iudeos vtebantur: & semel ad descensum transuersi vrgebant eos in declinia. Illi autẽ in pedem recedentes pugnabant. Cumq; romani possent plus eo q̃ superiores erant: in vallem omẽs coacti sunt. Tytus autem contra se positis imminebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse vero cum hisdem quibus antea resistendo hostes arcebat. ¶ Itaq; (si me nihil addentẽ obsequio neq; inuidia detrahentẽ verum dicere oportet) ipse cęsar bis totam legionem periculo liberauit atq; ita castra muniendi copiam militibus prębuit.

Tytus decus p̃ponẽs saluti hostes ipugnauit & turbauit &c.

Turbati romani dispgunt supplicãtes iudeorũ nõ posse ferre ipetũ & alijs fugiẽtibus Tytum fugisse esti mabãt sed qdã illũ i medio versari bello videntes oĩbus eius piculum cũ clamore nũciarũt. & pudore a fugare vocati cõtra iudeos irruerunt.

¶ Extraneo remisso bello iterum intestinũ oritur: in festo azimorũ inter Iohannẽ & Eleazarũ. Et Iohannis instructi milites templi occupandi gratia arma sub veste portabant qui ingressi abiectis vestibus armati apparuerunt. tũcq; maxima: & varia cedes facta est in templo. Seditio quoq; (quę prius fuerat tripertita in duas partes redigitur. Tytus autem castra ꝓpius ciuitatem transferre volens misso exercitu cõplanare vsq; ad muros iubet spacium. Iudei vero romanos sub pacis simulatione volunt decipere ipsosq; fingunt velle introducere quorum romani calliditatem nõ cognoscentes opus festinabant aggredi. Sed Tyto suspecta erat mutatio qui milites manere p̃cœpit: quidã vero romani ad portas currentes interficiebantur aliis vulneratis. Iudeiq; romanos vituperabãt fraude pellectos. Tytus vero iratus milites ꝓpter inobedientiam redarguit apud quod etiam vincere sine ducis p̃cepto infamię est. Cõmilitonibus aũt pro inobedientibus intercedentibus Tytus indulget.

Extraneo remisso bello iterũ intestinũ orirí festo azimorũ inter Iohãnem & Eleazarum.

¶ Capitulum quartum.

Emisso autem paulominus bello extraneo iterum intestinum seditio suscitauit. Azimorũq; instante die (qui est aprilis mensis quartusdecimus) hoc enim se primum tempore opinant iudei ab ęgyptijs esse liberatos eleazarus quidem cum socijs portam subaperiẽs introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohannes autem die festo ad protegendas insidias vsus est & suorum quosdam ignotiores armis sub veste latentibus instructos quorũ plerisq; industria ingressi erant occulte inter alios phani occupãdi gratia summittit. Illi autem postq̃ intrarent vestimentis abiectis armati subito aparuerunt. Magna statim turba circa templum ac tumultus erat (cum alienus quidem a seditione populus omnibus sine discrimine imputarer) zelotæ vero sibimet solis insidias comparatas. Verum hi quidem (relicta portarum custodia) & alij ex propugnaculis diffidentes prinsq̃ manum conferrent in templi cloacas confugerũt. Populares autem ad aram delati & circum templum appulsi conculcabantur: cum lignis passim feroq; cederentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio quasi diuersa factionis socios interficiebãt. Et quicumq; ante hęc insidiatorem aliquem offenderat: tunc agnitus quasi zelotes ducebantur ad cędem. Sed qui atrocitate magna innocentes efficerent. inducias concessere nocentibus: progressosq; ex cloacis dimiserunt. Ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes confidentius oppugnabãt Symonem.

Maxima tũc & varia cedes itẽ plo.

¶ Seditio quidem hoc modo (quę tripertita pridem fuerat) in duas partes redigitur. ¶ Tytus autem castra propius ciuitatem trasferre cupiens de scopo contra excursus quidem lectos equites ac pedites quos satis esse arbitrabatur. alium vero exercitum iussit totum quod erat vsq; ad muros spacium complanare. Cunctis igitur materijs ac sepibus dirutis quibus ortos ac lucos incolę pręmunierãt omniq; oppositа quamuis mansueta silua excisa repletum est quicquid erat cauum & vallibus impeditum. Saxorum autem eminentissimus ferro truncatis humiliorem totum illum tractum a scopo vsq; ad Herodis monumenta fecerunt: serpentium stagnum continentia quę Colymbertha vocabatur.

Seditio quę prius triptita fuerat in duas ptes redigitur.

¶ His deniq; diebus Iudei Romanis huiuscemodi insidias parauerunt Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quę sic appellantur) progressi turres simulatoq; q̃ pacis eos studiosi pepulissent eo q̃ inierant impetum romanorum ibidem versabantur: & alter sub altero vitabundi latebant. Alij ve-

Iudei romanos sub pacis simulatiõe volũt decipere & romanos fingũt inoducere velle

to per muros dispositi populumq; esse simulantes clamore pacem implorabant fœdusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes inuitabant romanos. Hęc autem vociferantes vna & contra illos velut a portis eos abigerent lapides iaciebant illi perrumpere aditus velle simulabãt: & ciuibus supplicare. Cumq; ad romanos ire sepissime conarentur: reuersi perturbatis similes videbantur: Ve-

Milites Rõani calliditatẽ non cognoscentes opus festinabãt aggredi sed Tyto suspecta erat mutatio ió milites manere prę cepit.

hic eorum callidꝰtas apud milites quidem fide non carebat sed tanꝫ hos quidem in manibus habe-
rent paratos ad supplicium illos vero ciuitatem sibi apperturos sperarent: opus aggredi festinabãt.
Tyto autem suspecta erat mutatio: q; rationem non haberet. Pridie namq; prouocatos eos ad pactio-
nem per Iosephum nichil mediocre sentire cognouerat. Etiam nunc igitur milites manere loco suo
præcepit. ¶ Iam vero quidem operibus appositi: raptis armis ad portas excurrere cœperunt. Hic au-
tem qui expulsi videbantur. primo cedebant. Deinde vbi ad turres portæ propinquabant: cursu eos
circumueniunt & a tergo persequebantur. Qui vero in muro stabant. lapidum his multitudinem om-
nigenumq; telorum simul infundunt: adeo vt multos quidem necarent plurimos vero sauciarẽt. Nec
enim facile erat a muro diffugere aliis retro violenter instantibus: & præter hoc pudor quia rectores
peccauerant: itemq; metus in delicto perseuerare suadebat. Quamobrẽ hostes diu decernentes mul-

Helenę monumentum.

tis vulneribus acceptis neq; paucioribus redditis postremo eos a quibus circumuenti fuerant reppu-
lerunt. Quos tamen recedentes vsq; ad helenę monumentum iudei vrgendo iaculis sequebant. De-
inde illi quidem insolenter fortunę maledicentes & romanos vituperabant fraude pellectos: scutaq;
alte sublata crispantes tripudiabant. & cum letitia vociferabantur. ¶ Milites autẽ interminatio prin-

Tytus iratus milites ꝓpter eoꝝ in obediẽtiã redarguit.

cipum & cęsar iratus huiusmodi oratione corripuit. Iudei quidem (quos sola regit desperatio) omnia
cum deliberatione faciunt atq; prudẽtia fraudes & insidias componendo eorumq; dolos fortuna ꝓ-
sequitur: q; sunt morigeri sibiq; inuicem beniuoli ac fideles. Romani vero (quibus ob disciplinam &
consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur) nunc contrario peccant & intemperantia
manuum debellãtur q; omnium est pessimum. præsente cęsare sine rectore dimicantes. Certe (inquit)
plurimum ingemiscent militię leges. plurimum pater: cum hoc vulnus audierit. Ille quidem cum bel-
lando senuerit nunq; isto modo peccauit. leges autem si cum in eos (qui minimum quid alias aliquid
præter ordinem mouerint) morte vindicent nunc totum deseruisse exercitum videant. Modo autem

Apd romanos vicere sine p̃cepto ducis infamię est.

scituros esse (ait) qui arroganter egerint: q; apud romanos vincere etiã sine p̃cepto ducis infamię est.
¶ Hęc Tytus cum indignatione ad rectores prolocutus: certus erat q; alias quia lege in omnes erat
vsurus. Et hi quidem abierunt: quasi iamiamq; iuste morituri. ¶ Circunfusa vero agmina Tytum pro
commilitonibus obsecrabant paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientię præcaban-
tur. Emendaturos enim peccatum præsens futurę compensatione virtutis. Placatus est itaq; cęsar vti-
litate simul ac precibus. Namq; vnius hominis animaduersionem vsq; ad factum promouendum pu-
tabat: multitudinis vero vsq; ad veniam.

¶ HIERVSALEM obsidetur cuius situs edificia murorũq; & turriũ munitio & templi regioq;
aule ornatus & structura describuntur.

¶ Tytus militibus reconsiliatus coæquato ciuitatis interuallo exercitum ordinauit: circa hieruſa-
lem quę trino circundata est muro / nisi in vallibus ipsaq; est / supra duos colles quorũ superior castel-
lum Dauid: & inferior dictus est Acra. Collis vero tertius lata diuisus valle: quam Assamonei aggeri-
bus repleuerunt vt templo coniungerẽt ciuitatem. vallis autem vsq; ad Syloan Tyropeon est appel-
lata Foris etiam duo erant colles. Murorum autem ciuitatis (quę plurimorum regum opibus vndiq;
munita erat) descriptio & dimensio hic ponitur. primus enim murus vetustissimus dicebatur. Agrip-
pa autem a Claudio prohibitus muros non perfecit. Turres autem mœnibus supereminebant. primi
enim muri viginti erãt turres. Tertij nonaginta / medij quatuordecim / & antiqui quinquaginta. Cum
enim tertius murus totus esset ammirabis / ammirabilior tamẽ in muro Turris sephina surgebat q̃ par-
te Tytus castra posuit. Herodes tres turres trium amicorum nomine edificauit Hyppicos / Phasellus /
Mariannes & turris quę ceteris magnificentiora / & ornatiora sustinebat diuersoria. has turres anti-
quus murus excellentiori loco conditus est lapidibus mirabilis magnitudinis constructus cõtinebat.

¶ Capitulum quintum.

Tytus militibus recõsiliatus coę quato ciuitatis iteruallo exerci tũ ordinauit circa ciuitatem.

MIlitibus quidem reconsiliatus est. multa monens vt post hęc prudentius agerent: ipse vero
quemadmodum iudeorum insidias vlciscereꝰ cogitabat. Interuallo autem (quod vsq; ad
muros ciuitatis erat) per quatriduum coæquato sarcinas atq; aliam multitudinem cupiés
totam traducere militum validissimos a septemtrionali tractu in occiduum septenos per
ordinem contra murum prętendit: altius valle depressa. Peditibus autem in fronte ac post eos equi-
tibus acie terna dispositis cum singuli ordine septenos haberent semoti stabãt sagittarij. Excursibus
autem iudeorũ tãto agmini circũclusis: impedimẽta triũ legionũ. itęq; alia multitudo sine timore tri-

ipse quidē illius ex ppe duobus stadijs abesset muro: ad angelū eius partē cōtra turrim (quæ apō pellatur Sephonos alīs Sephina) castra ponit. Ad quā muri ābitus ex aglone ptinēs flectit ad occidē tē. Alter vero ps exercitus eū turriverſus (quę appellat hyppicos) muro circūdat: duū stadiorū spacio qui fit a ciuitate descendēs. Decima autē legio in oleonos alīs olionarū mōte (vbi erat) manebat.

Hierusalē descriptio quæ muro circūdata ē muro nisi in vallibus.

Ciuitas autem triplici muro circūdata erat nisi qua vallibus inviis cingebatur. Ex ea nāq; parte vnus sufficiebat muri ambitus. Et ipsa quidem supra duos colles erat condita cōtrarijs frōtibus semet aspicientes interueniente valle diſcretos in quam domus celeberrimę desinebant. Colli vero alter quos ipsa ciuitas sedet multo est excelsior & in plixitate directior: adeo vt quoniā tutum erat castellum dauid quodam regevocaretur. Is parte salomonis fuerat qui primus templū edificauerat. A nobis autem forum superius fabricatum est. Altervero (qui appellatur acra) & inferiorem sustinet ciuitatem vndiq; declivis est. Contra hunc aūt tertius collis erat natura humilior q̄ achra & alia latavalle aīa disiunctus. Verum post ea tempestate (qua asamonei regnabāt) & vallem aggeribus repleuerunt vt tēplo contingerent ciuitatem & achre altitudinem cęsam humiliorem fecerant. vt ex ea quoq; phanū superminēs cerneret. Vallis aūt (quę tyropeō appellatur) qua parte diximus superioris ciuitatis collem dirimijab inferiore vsq; ad syloam pertinet. Ita enim (qui dulcis est ac plurimus) vocabamus. ¶ Foris autem duo ciuitatis colles profundis vallibus cingebantur & vtriq; obstantibus rupibus nulla ex parte ad ire poterat. ¶ Triumvero murorum vetustissimus quidem propter valles imminētemq; his de super collem (in quo erat conditus) facile capi non poterat. ¶ Ad hoc autem q̄ loco præstabat. Etiā firmissime structus erat dauid & Salomonis aliorumq; interea regum largissimis impensis operi sumptibus deuotis. Hicvero parte incipiens a turri (cui nomen est hyppico) & ad locum (qui dicitur xxtus) pertinens deinde curię coniunctus in occiduam templi porticum desinebat. Parte vero altera ab occidente ex eo de loco ductus per eum (quivocatur bethiso descendens in essenorum portā deinde supra fontem syloam in meridiem flexus itq; inde rursum in orientem versus qua stagnum salomonis est. & vsq; ad locum pertinens (quem ophlavocant) cum orientali porticu templi coniungitur. ¶ Secundus autem murus ex porta quidem habebat initium (quam gennethā appellabant) Hæc autem fuerant muri prioris. Septentrionalemvero tantummodo tractum ambiens: vsq; ad antoniam ascendebat. ¶ Tertio muro turris hyppicos principium dabat: vnde ad Beroe tractum pertinens. deinde ad sephinam turrim veniens contra monumentum helenę (quę ad Iabenorum reginæ fuerat azite regis filia) & speluncas regias in longum ductus a turri quidem in angulo posita flectebatur contra fullonis quod dicitur monumentum. cumveterę autem ambitu iunctus in cedronavalle (quę sic dicitur) desinebat. Hoc muro etiam partem ciuitatis (quam ipse addiderat Agrippa) cinxerat: cum eēt spatiosa nuda ante. Exuberans enim multitudinem paulatim extra mœnia serpebat templi septentrionali regioni colli proxima ciuitati adiuncta non paulum processerant. ¶ Qui & quartus collis id collebatur (cui nomen est Abysade alias Bezetha) situs quidem ex aduerso antonię fossis autem altissimis separatus quæ industria ductæ sunt ne Antonię fundamentis: colli adherentibus & accessui facilis sit & minus editus. Vnde etiam fossę altitudo plurimum turribus celsitudinis adiiciebat. Nominata est autem pars addita ciuitativoci indigena Zebetena alias Bezetha quod gręco sermōe dicitur ciuitas nova. Eius aūt partes incolis protegi desiderantibus: pater huius eodē nomine Agrippa: murum quidem ita (vt prædiximus) inchoarat. Veritus autem claudium Cęsarem ne magnificētiam extructionis ad nouarum rerum ac discordię suspitionem traheret: fundamentis tantūmodo iactis ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas: si perfecisset murosvt cœperat. Saxa enim viginti cubitis longa & decem lata contexebātur: quę neq; ferro facile suffodi possent: neq; machinis demoueri. Hisq; murus dilatabatur. Profecto autem altitudinis quoq; plus habuisset. si eius munificētia (qui edificium aggressus erat) non fuisset inhibita. Rursus autem idem murus etiam ludeorū studio fabricatus: ad viginti cubitos creuit. Et murus quidem binis cubitis pro pugnaculavero trinis habebantur. totaq; altitudo eius ad viginti quinq; cubitos erigebatur. ¶ Murum autem supereminebāt turres viginti quidem cubitis in altitudinem. viginti vero in longitudinem quadratis angulis structę. & ficut ipse murus plenæ ac solidæ. Præterea structura & pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. Post altitudinem vero turrium solidum viginti cubitis elatam celle desuper & cenacula erant quarumq; pluuialium recepta cula: & tortosi latiq; singulorum ascensus. Eiusmodi turres nonaginta erat. Primus quidem murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. Medius vero murus in quadraginta duodecim turres: & antiquus in quinquaginta diuisi erant. Oīe autem ciuitatis in gyro spacium quadraginta stadijs finiebatur. Cum autem totus ammirabilis esset tertius murus ammirabilior secundo: turris ad septentrionem occidentemq; surgebat in angulo: qua pte Tytus castra posuerat. Ex quinquaginta cubitos edita sole oro arabuia prospici poterat & vsq; ad mare: itēq; adv-

Collis superior ductus ē castellum dauid.

Collis tertius lata valle diuisus quam.

Asamonei alīs asamonei aggeribus repleuerē vt tēplo cōiūgerent ciuitatem.

Plurioꝝ regū opibus vndiq; munita erat ciuitas.

Scdus murus.

Tertius murus.

Cedron vallis.

Quartus collis

Agrippa murof a claudio phibitus non perfecit. &c.

Turrium descriptio & structura. &c.

Turres ter/mi nonagīta media quattuordecim & antiq̄ quinquaginta.

tima filium hebreorum. Erat autem octo angulis. Cõtra eam turris hyppicos & iuxta duę quas rex Hęrodes in antiquo muro edificauerat) quęq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate (quibus toto essent orbe) prestabant. Nam pręter naturalem animi libertatem rex pro amore ciuitatis operum excellentiam propriis affectibus indulgebat: personisq; tribus carissimis quorum nominibus turres appellauit fratri & amico & coniugi memoriam dedicando: illi quidem vt dixi amoris causa perempte his autem bello amicis cum fortiter decertassent. ¶ Hyppicos quidem turris amici vocabulo dicta quattuor angulis erat. Singulæ autem & viginti & quinq; cubitos in latitudine. itemq; lõgitudine habebant: & excelse triginta cubitos erant: nusq̃ manes. Supra soliditatem vero saxisq; adunatam totam paginem puteus vigiti cubitos altus erat ymbribus excipiendis. Super hunc autem duplici tecto domus viginti quinq; cubitis alta in quavaria mẽbra diuisa & desup eã minę qdem binis & propugnaculo vero ternis cubitis ambiebant. & omnis altitudo ad octoginta quinq; cubitos numeratur.

¶ Secunda vero turris (quam fratris nomine phaselon appellauerat) æque lata fuit longa cubitis quadragenis. Per totidem autem cubitos in pilę modum facta & solida eius altitudo surgebat & sup hãc decem cubitis edita porticus erat. extructa brachiis: itemq; propugnaculis septa. In medio vero porticus supereminens alia turris stabat in membra magnifica & balneas. ne quid regalis vsus ei videret deesse. In summo autem propugnaculis miniscq; erat ornata cum omnis eius celsitudo prope ad nonaginta cubitos tolleretur: & specie quidem videbatur assimilis fari als pharie turri (quæ alexandriã navigantibus ignem procul ostendit) ambitu vero ampliore dilabatur. Tunc autem Tyrannicum domicilium exhibebat alias existebat Symonis. ¶ Tertia vero turris mariamnes (sic enim regina vocabat) vsq; adviginti cubitos facta perviginti alios patens in latitudinem tendebatur: & magnificentiora cęteris q; ornatiora diuersoria sustinebat. cum id proprium seq; dignum esse rex putauisset. vt vxoris nomine appellata turris plus haberet pulchritudinis q̃ quę virorũ nominibus vocitatę sunt sicut illa munitior est (cui nomen femina dederat) cuius omnis altitudo per quinquaginta quinq; cubitos erigebatur. Sed quam q̃ tres turres tantę magnitudinis erant ex loco tamen quo erant sitę multo videbantur esse maiores. Nam ipse antiquus murus (in quo erant) excelsiori loco fuerat conditus: & ipsius collis vellut quidam vertex altius prope ad triginta cubitos eminebat supra quem turres positę multũ sub limitatis sumpserant. Mirabilis autem fuit etiam lapidum magnitudo. Nec enim ex vulgaribus saxis aut quę homines ferre possent: verum secto marmore candido & singulis per triginta cubitos longis latisq; per decem ac per quinq; altis erant edificatę. Duę ita inter se copulata erant vt singulę turres singula saxa viderentur. Sic autem manibus artificum in faciem angulosq; formata: vt nusq̃ iuncturæ compaginis appareret.

¶ Regię aulę magnifica discriptio mirabilisq; structura olim narratione præstantior quę equidẽ ambitu turribus ornatissimis & virorũ receptaculus ambiebat extra. sed olim intestini insidiatores illamis cõsumpserũt. Templi quoq; a Salomõe edificati describit. magnificẽtia populiq; ad edificia liberalis deuotio. Ipsius insup templi dimẽsio diuisio portę atq; pro mulieribus ad orandũ: locus & ingressus designant. Q̃d q; fuerit Sctm & sacrosctm phanũ ostẽdit singulorũq; i structura. Ornatus vbi & quattuor colores scilicet hiacinti cocci purpuri & bissi quattuor significãtes elementa ponebantur.

¶ Capitulum sextum.

IIs autem septemtrionali parte positis intus aula regia cõstũgebatur narratione olim præstãtior. Nec enim vel magnificẽtia vel structura operis aliqua ex parte superabat. sed quidẽ muro p triginta cubitos edita cincta erat. Equali ambitu turribus ornatissimis ambiebat: itẽq; virorũ receptaculis & cenaculis cẽtũ lectorũ capacibus in ea innarrabilis aũt fuit saxorũ varietas collectis ibi plurimis quę vbi rara videbant & fabrilia pceritate simul trabiũ & ornamentorũ claritudine mirabilia. Mẽbrorũ aũt altitudo & inumerę species edificij. pleraq; oia supellectilis cũ pleraq; in singulis ex auro essent atq; argento ad hęc mitę porticus alia p aliã in circulũ flexę colũneq; in singulis & quę iter eas subdiuo patebat spacia cũ essent vtiq; viridarijs filiusq; variata cũ plixas ambulationes habebant altis euripis cinctas & cisternis vbiq; signorum eneorum plenis quibus aqua effundebatur: multęq; turres mansuetarum circum latices columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia (qualis fuerit) potest. Habet memoria cruciatum referens: quantas res latrocinalis flamma consumpserit. Nec enim hæc a romanis incensa sunt sed ab insidiatoribus intestinis vt supra memorauimus in principio dissensionis. Et abatonia qdem omnia corripuit ignis transiit autem in regiam triumq; turrium tecta corripuit. ¶ Phanum autem conditum erat ita (vt dixi) supra clarissimum collem: & initio quidẽ vix templo atq; aræ sufficiebat iacens in eo summo planicies: q; vndiq; præceps erat atq; decliuis. Cum autẽ rex salomõ (qui etiam templum edificauerat) muro eius partem ab oriente cinxisset: vna porticus aggeri est im-

Hęrodes tres turres noie triũ amicorum edificauit.

Hyppicos turris descriptio.

Phasallus tris.

Mariannes turris structura quę cęteris magnificẽtiora & ornatoria diuersoria sustinebat.

In ãtiquo muro p̃dicto tris erat qui excelsiori erat loco.

Lapidũ mirabilis magnitudo & cõpago. &c.

Regiæ aulę magnifica descriptio & mirabilis structura.

Insidiatores itestini oia flãmis consumpserũt.

Templi situs & descriptio.

Tẽplũ salomõe edificatũ.

A posita:& manebat ex aliis partibus nudum. Quod a seculis posteriorib⁹ semper aliquid aggerisse cumulante populo:coequatus colli latior effectus est. Perrupto autem septemtrionali quoq; muro, tantum assumpserunt spacium quantum postea totius phani ambitus incluserat. Tripli ci autem mu ro colle circumdato spe magis opus instructum in quo longa secula cōsumpta sunt:omnesq; thesau ri sacri quos toto orte missa deo munera repleuerant:tam superiore ambitu quam inferiore templo edificatis. Cuius(qđ humilimū fuit)trecentenis cubitis munierant. In quibusdam vero locis pluribus non tamen omnis multitudo fundamentorum videri poterat multum vallibus obrutis vt angustas vias oppidi coequarēt. Saxa vero quadragenum cubitorum magnitudinis erant. Nam & pecunia, liberalitas ppfi i rū copia & populi largitas:maiora dictu conabātur. Quodq; numq̄ posse perfici sperabatur diutur tēpli edificatiōe nitate ac perseverantia explicabile videbatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera im posi ta. Dupplices porticus omnes quas columnę sustinebant:quinis & vicenis cubitis altas de singulis saxis & marmore candido laquearia cedrina protegebant. Quorū naturalis magnificentia q; q; li- Naturali tñ or- gnio rasili erant aptęq; coherebāt:ope precium spectātibus exibebāt. nulloq; aut pictoris aut sculpto/ nabāt magnifi- ris opere extrinsecus ornabantur. Late autem per triginta cubitos erant. Omnisq; girus eorum mē- cētia non picto sura stadiorum cum antonia concludebatur. Totum autem sub dio spacium variebatur omniū qui ris aut sculpto- dem generū lapidibus stratum. Qua vero ad secundū templum ibatur cancellis sceptum saxeis ad ris. &c.

li.5 tres cubitos altis:nimiumq; grato opere factis. vbi equis dispositę interuallis stabant legem castimo Duo templa.

49. nię preponentes alię grecis litteris alię latinis in sanctum locum transire alienigenas non debere. Sāctum phanū Sctm enī vocabatur alterum phanum & quattuordecim gradibus ascendebatur:a primo quadratū qui sursum erat & proprio muro circumdatum. Cuius exterior celsitudo quamuis quadraginta cubi tis surgeret tamen gradibus tegebatur. Interior autem viginti quinq; cubitis erat quem in altiori lo- co per gradus edificata non tota pars interior cernebatur colle obtecta. Postq; quattuordecim autē gradus spacium erat vsq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursum alij quinq; gradus & sca lę ad portas ducebant:a septemtrione qdē & a meridie octo/quaternæ vtrimq; videlicet:duæ vero Locus mulieri- B ex oriente. Necessario namq; proprius locus religionis causa mulieribus destinatus muro discerneba bus destinatus & tur altera quoq; parte opus ēvidebat. Cōtra primū vero secreta erat ex alijs regiōibus vna pte me- portę qbus lice ridiana & vna septētrionalis qbus ad mulieres itroiebat. Per alias ei trāsire mulieribus nō licebat. S; bat eis itrare & nec suā portam interiectum murum transgredi permittebatur. Patebat alias latebat autem locus il- quibus non. le pariter indigenis & hospitibus feminis:religionis causa veniētibus. Occiduavero pars nullam por Ornatus tēpli. tam habebat:sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus a muro intro pro- pe ad thesauros aduersę magnis ac pulcherrimis columnis sustinebantur. Erant autem simplices:ac prēter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem alię quidem auro & argēto vndiq; tectę erāt:tēq; postes ac frontes. Vna vero extra templum ere corinthio. quæ multo argento f elusas & inauratas honore superabat. Et binæ quidem fores in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ quinis denis etiam latę. Post introitum verovbi latiores fiebant tricenis vtrimq; cubitis exedras habebāt exemplo quidem turrium latas & longas:supra vero q̄viginti celsas. Singulas autem duo- decim columnę cubitorum grossitudine sustinebāt:& & aliarum quidem portarum magnitudo par- Porta tēpli ma- fuit. Quę vero supra corinthia posite erant quo mulieres cōueniebāt:ab oriente apperiebant. ¶ Por ior. ta templi sine dubio maior erat quinquaginta enim cubitis surgens quadraginta cubitorū fores ha- bebat:ornatumq; magnificentiorem quoniam crassiore argento atq; auro vestiebatur. Quod quidē Gradus q̄ndeci portis nomen infuderat tyberij pater Alexander. Gradus autem quindecim a muro(qui mulieres se gregabat)ad maiorem portam ducebat. Namq; illis qui ad alias portas dirigerent inter quinq; gra- Sacro sanctum dibus erant breuiores. ¶ Ipsum vero templum in medio positum hoc est phanum sacrosanctum vn- phanum. decim gradibus ascendebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo centenos cubitos hēbat C pene autem quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim veluti quibusdam humeris vtrimq; vi cenum cubitorum producebatur. Primavero eius porta septuaginta cubitis alta erat & viginti quinq; lata neq; fores habebat. Cęli enim secreta q; intercluſa erat significabat. Erantq; totę frōtes inauratę Ac prima edes omnis perlucebat extrinsecus auroq; circumphani portam splendida cuncta cernen tibus occurrebant. Cum autem interior eius pars duplici tecto fulgeret adiacens ei prima porta pate bat in altitudine & perpetua pq; nonaginta cubitos tollebatur cum longa quadraginta cubitis esset autviginti transuesa. Ipsiusvero edes tota inaurata erat vt dixi & circum eam saxeus paries. Desuper l.5. autem habebat aureos pampinos vnde racemi statura hominis dependebāt & q; duplex tectū erat l.9 templi exteriore humilius videbatur & fores habebat aureas quinquaginta & quinq; cubitis altas se decim vero latas. Et ad hęc aula cum longitudine pari hoc estvelum babilonium ia cinctо & byssо & cocco & purpura variatum mirabili opere factum neq; ornationis inopia colorū permixtionem sed

Quattuor elemẽta i p̃d coloribus significata

velut omnium rerum ymaginem preferens. Cocco autem videbatur ignem imitari & byſſo terram & hiacincto aeram ac mare purpura. His quidem coloris ſimilibus byſſo ac purpura natiuitatem quoniam byſſum quidem terra mare autem purpuram gignit. Eratq; in eo per ſcripta omnis celi ratio præter ſigna.

¶ Planicies autem templum erat cuius dimenſio ſecundum altũ/longũ/& latũ deſcribitur. In ipſo quoq; tẽplo tria mirabilia & p̃dicanda opera erãt cãdelabrũ/menſa/& turribulum. Septem incernæ in candelabro ſeptem errantes ſtellas denotabant. Et duodecim panes in menſa anni curriculum per duodeci ſigna deſignabãt. Turribulũ quoq; per tredecim odores oia eẽ dei manifeſtabant. Aureis quoq; verubus acutiſſimis ne ab auibus polueretur tẽplũ pꝛeſeruabatur. Viri aũt per oñs qui oia caſti non eſſent ab interiori aula prohibebãtur. Ceci quoq; de ſacerdotali tribu plebeis vtebãtur veſtibus partes tũ generis conſequebant. Pontifex aũt cũ ipſis ſacerdotibus non ſemp: ſed diebus q̃busdam ſeptimis & per ſingulos menſes kalendis vel quando agebat annua ſolemnitas aſcẽdebat eius deſcribit̃ veſtimentũ & ſignificatio notanda. Solus aũt atq; in anno ſemel intrabat quo die cunctos ieiunare mos erat. Iudeis Antonia quoq; turris ab Hęrode edificari in angula duarũ porticuũ prioris templi ſita erat Hęrodis maximam demonſtrãs magnificentiam.

¶ Capitulum ſeptimum.

Planicies añ tẽplum.

NTrogreſſos aũt in templũ planicies excipiebat: cuius altitudo ſexaginta quidẽ cubitis erat & longitudo totidẽ: ac latitudo viginti. Rurſus aũt ſexaginta cubitis diuiſi erãt & prima quidẽ pars a ſexaginta cubitos auulſa: ¶ Hæc tria mirabilia & pꝛedicãda opera cũctis hominibus habebat. Cãdelabrũ & mẽſem & turribulũ. ¶ Septem verolucernę ſtellas errãtes ſignificabãt. Tot eni ab ipſo cãdelabro diuidebant. ¶ Duodeci vero panes in mẽſa poſiti ſignorũ circulũ atq; annũ. ¶ Turribulũ aũt p tredecim odores qbus replebat ex mari & in hoſpito & in habitabili: deſignabat oia dei eſſe deoq; ſeruire. ¶ Intimavero templi pars vigiti cubitorũ erat. Diſcernebat autem ſimiliter vero ab exteriore: nichilq; prorſus in ea poſitum. Inacceſſa vero & inuoluta & inuiſibilis omnibus habebat: ſanctiq; ſanctum vocabatur. ¶ Circa latera vero inferioris templi multa erant membra peruia triplici tecto ſuſpẽſa & abvtrũq; latus ad eam introitus a porta patebat. Deſuper autem pars eadem membra non habebat quo minus erat anguſtior: celſior aũt quadraginta cubitis nec ita vt inferior ambicioſa. Colligitur enim quadraginta cubitos omnis celſitudo: cum in ſolo cẽtum cubitos habebat. Exteriorvero facies nichil qđ animus aut oculi mirarentur non habebat. Cruſtis eni vndiq; grauiſſimis aureis tecta vltra primos ortus igneo ſplendore lucebat: vt cum intuerentur contendentium oculi quaſi ſolis radijs auerterent. Hoſpitibus quidem adeuntibus procul: monti niueo ſimilis videbatur. Namvbi de auratum nõ erat templum candidiſſimum erat. In ſommo autem aureis verubus horrebat acutiſſimis: ne ad inſidentibus auibus pollueretur. Nonnullorum autem ſaxorum eius longitudo quadraginta quinq; cubitis erat altitudo quinq; & latitudo ſex. Ara vero pro templo quindecim cubitis alta lata vero & longa cubitis quadragenis. Quadrataq; ſtãs veluti cornutis angulis eminebat: & a meridie aſcenſus in eam clemẽter arduus reſupinabat ſine ferro autem conſtructa erat necvnq̃ eam ferrum tetigebat. Tẽplus autem aramq; cingebat ex pulcherrimo ſaxo lorica gratiſſima vſq; ad cubitum ſurgens quę populum a ſacerdotibus ſegregabat. Gonozutus alias Gonortheos hoc eſt ſemine fluẽtes ítẽq; leproſos. Hos & tota ciuitas arcebat: & feminis menſtrua ſoluentibus clauſa erat. Prædictum autem limitem neq; viris quidem mulieribus tranſgredi permittebatur. Viri autem qui non per omnia caſti fuiſſent ab interiore aula: & qui puri eſſent a ſacerdotibus prohibebantur. Qui vero ex origine ſacerdotũ genus ducentes (cecitatis cauſa munere non fungebantur) cum in columbis intra limem aderant parteſq; generis conſequebantur. Veſtibus tamen vtebãtur plebijs: quoniam ſacerdotali ſolus qui ſacra celebrat amiciebatur. Ad altare vero templumq; accedebãt carentes omni vitio ſacerdotes veſte quidem amicti byſſina. maxime vero mero abſtinẽtes ac ſobrij. religionis mœtu: ne quid res diuinas faciendo peccarent. ¶ Pontifex autem cum ipſis non tamen ſemper aſcendebat ſed diebus quibuſq; ſeptimis & per ſingulos menſes kalendis vel ſi quãdo patria feſtiuitas atq; annua ab omni populo agebat & ſacrificabat velamine precinctus. eoq; tectus femora vſq; ad genitalia. Lintheum vero habens intrinſecus dimiſſumq; ad pedes hiacinctinũ de ſuper indumentũ rotũdũ exquo fimbrię pẽdebant alterius aurea tintinabula malaq; granata ſuſtinentes. Tintinabulis qdẽ tonitrua. malis vero fulgura deſignãtibus. Pectoris aũt tegmẽtũ vittę cingebãt quinq; variatę coloribus. hoc eſt auri & purpurati cocci byſſo & hiacincti quibus etiam vela templi diximus eſſe contexa. Hiſdem aũt habebat etiam clamidem tẽperatã: in qua plus auri erat. Habitus quidẽ indumento toraci ſimilis videbatur duabus aũt aureis fibulis aſpidum ſpecie vinciebatur quibus incluſi erant optimi maximiq; ſardonij alias ſardonices

Tria mirabilia i tẽplo cãdelabrũ mẽſa & turribl'm turribulũ p. xiij. odores oñia eẽ dei ſignificabat Sanctum ſancti Latera inferioris templi.

Aureis verubus tẽplum acutiſſis ne ab auibus polluẽret i ſummo p̃ſeruabat. A meridie aſcẽſus in aream. Viri p oia nõ caſti ab interiore aula phibiti. Ceci de gñe ſacerdotali plebe isvtebantur veſtibus.

Põtificis hitus & qñ tẽplum & quõ igrediebat Tintinabula & mala quid inveſte pontificũ ſignificabant.

A descripta tribunum gẽtis iudeę nomina preferentes. Ex altera vero parte duodecim pẽdebant alij lapides in quattuor partes terni diuisi. hoc est Sardius Iopazius Smaragdus Anthrax Iaspis Saphirus Achates Ametistus. Ligirius alias Ligurius. Onix. Berillus Crisolitus. Quorũ singulis singula itorũ cognomina scripta erant. Caput autem byssinus thyaras tegebat hiacinctis coronatis & circa eã alia corona erat aurea scripta ferens sacras litteras quę sunt quattuor elementa vocalia. Ea quidẽ veste post tempus minus autem ambicioſa vtebatur si quando addita introibat. Solus autem atq; in anno semel intrabat quo die cunctos deo ieiunare mos erat. ¶ De ciuitate quidem & templo ac moribus & legibus iterum diligentius referemus. Non eni pauca super his exponenda sunt. Sed antonia in angulo quidem duarum porticuum sita erat prioris templi: quę ad occidentem septemtrionẽq; expectarent. In saxo autem fuerat extructa quinquaginta cubitis alto: & vndiq; prerupto. Quod opus Herodis fuit regis vbi maxime ingenij magnificentiam demonstrauit Primum enim a radicibus saxum ipsum leuatis crustris obtegebatur: quo & decus adderet operi: & facile dilaberentur: qui vel ascẽderevel descẽdere tẽtauissent. Deinde añ prioris turris edificium: murus erat cubitis tribus. Intra hunc autem omne spacium Antonię in quadraginta cubitis erigebatur. Intus autem regiæ latitudinem ac descriptionem habebat diuisam in omnemvsum habitationũ & genera & species id est atria & balneas & aulas castris aptissimas: vt quãtum advsum necessariũ pertinet ciuitas videretur. magnificentia vero palacium. Instar vero turris toto habitu formata quattuor aliis per angulos turribus cingebatur. Quarum cętere quidem sexaginta cubitos erant altę (quę vero ad meridianum orientalemq; angulum sita erat) septuaginta cubitis eminebat: vt ex ea totum templum videri posset. Quavero cũ porticibus iungebatur vtrimq; descensus habebat vnde custodes comeabant semper namq; in ea Romani milites presidebant: & cum armis circa positi custodes ne quid populus festis diebus noui committeret obseruabant. Castrum enim erat impositum oppido quidem templum templo vero ãtonia In hac autem porticu custodes erant: & superioris ciuitatis aliud castellum regia Herodis erat. Bezetha autem collis ita vt dixi ab antonia separabatur. Qui cum omnium esset altissimus etiam parti no

B uę ciuitatis coniungebatur temploq; a septemtrionali solus obstabat. De ciuitate quidem ac muris eius iterum scribere plenius cuncta cupiens in presentia satis dixi.

Solus & semel intrabat quo die cunctos ieiunare mos erat.

Antoniæ turris ab Hærode edificata descriptio.

¶ AEGESIPPVS Libro. v. ca. x. dicit quendam Cananeorũ potẽtẽ hierosolimã vrbẽ eõdidisse. qui patrio nomine rex iustus vocabatur. quam primo Solymã vocauit postea templum addidit vnde hierosolima dicta est. Dauid primus vir hebreus cananeos expulit constituit suos qui in ea domum regiam si fecit: voluit & templũ condere: sed prohibitus oraculo Salomonem heredem reliquit qui templum edificauit & adornauit de hoc Iosephus Antiqui. Liber. viij. ca. tij. iiij. v. vj. Ibidem in super Aegesippus materię templi diuersitate moralizat non ociosa inquit materia tantę diuersitatis ꝫ cuius species materiam rerum latentium significaret eius ꝙ esset templum qui celo & aeri: mari & terę quasi creator elementorum dominaretur: atq; solus regeret & gubernaret & postea subdit. deniq; princeps sacerdotũ hæc. iiij. indumento suo exprimere consueuerat quando maxima celebritas erat festorum dierum quasi totum mundum indueret: vt pro populo supplicaretur in eius figuram quivẽturus erat princeps sacerdotum Iesus: qui tolleret peccata mundi. Femora princeps linteo iterius operimento regebat eo ꝙ prę cęteris in sacerdote fides mentis queritur & corporis castimonia. quę succingere debeat carnis intẽperantiã: duo erãt tabernacula sacra & paulopost in illud interius quod secundum appellabatur semel introibat tantum princeps sacerdotum non sine sanguine quę offerret ꝑ se & populi dilecto hoc significãte spũ sctõventurũ Iesum. quivere solus intraret iteriora diuinorũ

C venetralia sacramentorum & archana substantiæ celestis quę nosset oia solus quoq; patri sanguine suo totum mundum reconciliaret vt celestium & terrestriũ miseretur. deniq; postq̃ venit pacificauit omnia per sanguinẽ crucis suæ quę velut in celo vel in terra sunt. ¶ Intus Thymiam atherium intus mensa intus lucerna Thymiama theriũ ꝙ ita ad deũ patrem sicut incensum dirigatur maximi sacerdotis oratio mensa ꝙ in ea passio Christi sit & misteria sacramentorum. vnde & Dauid dicit parasti ĩ cõspectu meo mensã cuius velut duodecim panes duodeci apostoli sunt testes passionis ac resurrectionis eius. lucerna quę super candelabrum ponitur ante sub modio erat id est sub legis mensura nunc est in gręplenitudine frequens heptamicho lumen effundens eo ꝙ spũs sanctus septem maximarũ gratiarũ virtutibus dei templũ illuminet. Trinitatis igitur cognitio interioribus erat templi quę dicebatur sanctarũ vbi reposita quondã Aaron virga floruit ꝙ sacerdotalis gratia in Christo amplius esset operatura post mortẽ qua mundũ redemit. Ante templũ erant. xiiij. gradus per quos Ezechiæ regis vmbra ascenderat significans eivitę finem futurum: sed oraculo monitus orauit & meruit mortis dilationem hoc indicio ꝙ hisdem gradibus sol refunderetur qui significaret tot numero annorum cõmeatum eivitæ refusum. Hęc ibi Aegesippus.

Additio.

¶ Symone & Iohanne inter se dissidẽtibus diuisa ciuitas eos sequebatur. Tenebat autẽ Symon superiorẽ ciuitatem & murum maiorem vsq; cedron. Iohãnes vero tẽplũ & circa templum loca nichil iudei a Romanis penis passi sunt q̃ ipsi se tractauerant seditio namq; ciuitatem & Romani seditionem cœperunt.

¶ Capitulum octauum.

Symõe & Iohẽ inter se dissidentibus eos diuisa citas sequebaꝫ.

DVgnacissima quidem maximeq; dissentiens multitudo circa Symonem erat hominum decem milia præter idumeos. Quinquagintavero decem milium duces quibusipe quasi omnium rerum dominus prẽerat. Idumei autem qui erat eius partium cum essent numero quinq; milia decem duces habebant. Horum principes videbantur Iosię alias Sosę Iacobus & Eazię alias Cathlę filius Symõ. Iohẽs aũt qui tẽplũ occupauerat sex armatorũ habebat milia quos viginti duces regebant tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum depositis discordijs duo milia quadringẽti alias trecenti qui Eleazaro quẽ ante habuerãt & Symone Iayri filio ducibus vtebantur. His autem vt diximus bellum inter se gerentibus populus erat prẽmium & plebis pars quę non eadem quę illi cõmitteret abvtrisq; diripiebatur. ¶ Tenebat autem Symon quidem superiorem ciuitatem murumq; maiorem vsq; ad cedron: & antiquioris muri quantum a Syloa flectitur ad orientem & vsq; ad Monobazi aulam descendit. Is autem rex est adiabenę gentis vltra eu fratẽ habitantis. Tenebat etiam mortem acre quę inferior est ciuitas: vsq; ad helenę regiam quę Monobazi fuerat mater. ¶ Iohãnes vero templo & circum templum aliquatenus incensis omnibus ãtq; Ophla & valle (quę cedron appellatur) & alijs quę interiacebant: mediu; bello quod inter se gerebãt spacium aperuerunt. Nec enim castris Romanorum prope muro positis intra ciuitatem sedicio quiescebat: sed ad primũ ecꝛũ impetũ paulisper sanitate recepta: ad morbũ mox pristinũ redierũt Rursũq; discreti pro sua quisq; parte pugnabant: omnia faciendo quę obsidentes optarent. Nichil eñ petius a Romanis passi sunt q̃ se ipsi tractarunt neq; prę illis ciuitas aliquid nouę calamitatis expetaꝫ. Sed illa quidem grauiores casus pertulit: priusq̃ subuerteretur. Qui vero eam debellarant: maius aliquid perfecerunt. Dico enim q̃ seditio quidẽ ciuitatẽ: romani vero seditionem cœperunt: quę multo erat mœnibus tutior. Et res quidem aduersas suis iusticiam vero recte quis Romanis ascriberet iuliget autem quod dies cuiq; suggesserit.

Pars ciꝛtas a Symone occupata

Pars citatis a iohãne occupata.

Nihil iudei a romanis peiuspassi sũt q̃ ipi se tractarunt. &c.

Seditio citatem rõanivero seditionẽ cepeꝛt. &c

¶ HIERVSALEM a Tyto obsidetur.

¶ Tytus circuiẽs ciuitatẽ qua muros aggrederet explorat & consideratis locis ad Iohannis pontificis tumulũ adoriendam esse ordinauit obsidionẽ. Nicarone autem Tyti amico propius cum Iosepho (vt pacem suaderet) appropinquante sagitta procusso iratus Cæsar in obsidionem excitatur & suburbana militibus vastare permittens aggeres tripertito exercitu construi iubet: vtrumq; Romanorum. scilicet & iudeorum maxima fuit diligentia & iudei aggeres extruere Romanos impediebãt. Propius tamen dispositis machinis. Tytus murum ex tribus partibus iubet pulsari vnde seditiosos inuasit timor qui odiorum obliti invnum coeunt contra romanos. Tytus quoq; semper laborantibus ꝑstabat auxilium & iudeorum audaciam disciplina vindicebat Romanorum. Et grauissima circa machinas commissa pugna multæ interficiuntur quas Alexandrini promptissime ab incendio prẽsentauerunt. Tytus autem potentissimis comitatus in hostes irruens duodecim peremit reliquis conuersis in fugam & captiuum iudeum ad aliorum terrorem iussit crucifigi. Iohannes quoq; Idumeorum dux percussus sagitta periꝭ.

Tytus circuiẽs ciuitatẽ cõsideratis locis ordinauit ad iohis pontificis tumulum adoriãdã eẽ obsidionem. &c.

¶ Capitulum nonum.

Nichanor titi aicus (cum ꝓpius vna cũ iosepho accedẽs pacem suadere tẽtaret) sagitta pcutitvñ set: pacẽq; i muro stãtibus dicẽdi eni peritus erat suadere tentaret. Vnde cognitis eorũ conatibus ceiratus cęsar i obsidionẽ excitaꝫ: & suburbana militibus vastare pmittit & iubet aggeres cõstrui triptito exercitu.

VEruntamen his intra ciuitatẽ ita se habentibus. Tytus cũ electis equibus foris circũiens q̃ muros aggrederet explorabat. Hesitanti aũt q̃ nec ab ea parte qua valles erãt pedibus adire poterat. & ab alio latere prior murus instrumẽtis siue machinis firmior videbaꝫ. placuit ad Iohãnis põtificis monumẽtũ (Hęc eñ tñmodo & primis hũillor erat nec scdo muro cõiungebat) inuadere. Neglecta eni fuerat munitio. q̃ nõ satis noua ciuitas frequẽtabaꝫ. Sed interitũ murum facilis aditus ille erat p quẽ superiorẽ ciuitatẽ. & per antoniã tẽplũ capi posse cogitabat. ¶ Hæc eo cõstrãte q dẽ ex amicis eius nichanor ad humerꝫ leuũ sagitta pcutitur. cũ ꝓpius vna cũ iosepho accessisset: pacẽq; i muro stãtibus dicẽdi eni peritus erat suadere tentaret. Vnde cognitis eorũ conatibus cesar ex eo q̃ nec ad salutẽ se hortantibus abstinuerũt excitaꝫ in obsidionem: simulq; suburbana militibus vastare permittit. Collectaq; omni materia iubet aggeres construi. Tripetito autem exercitu ad opera medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat: & ante hos balistas aliasq; machinas atq; tormenta quibus & excursus hostium in opera prohiberet & qui ex muris obstare tentarent. Cęsis autem arboribus. momento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres cũ totus operi intẽtus esset exercitus nec iudei segnes erant. Populus quidem in rapinis & cedibus constitutus fiduciam tunc habebat (q̃ respiraturus esset) illis aduersus hostes distractis existimãs penas

A ſeab noxis repetiturum:ſi Romani ſuperaſſent. Iohannes autem(quamuis in externos ſocij ſui irrue re properaſſent)mœtu tñ Symonis manebat. Verũ Symon quieſcebat. Proximus enim erat obſidio ni miſſilibus per murum diſpoſitis.quę pridem Romanis abſtulerat cum pręſidium(quod apud An toniam fuerat)cœpit. Sed horũ poſſeſſio propter imperitiam plęriſq; non erat vtilis. pauci autẽ a trãſ fugis docti malevtebantur inſtrumẽtis. Sed cum lapidibus & ſagittis militibus aggerem facientibus immineb ant:perq; cuneos excurrentes:manus etiam conſerebant. Operantes autem minora ſcuta ſupervallũ expoſita protegebãt oibuſq; agminibus cõtra excurſus erant machinę cõparatę mirabiles precipuevero decimę legioni. Baliſtęvehemẽtiores & tormenta ſaxorũ quibus non ſolũ irruẽtes ſed etiam ſuper murũ ſtantes euertebãtur. Nam & ſingula ſaxa talẽti pondus ęquabãt & vltra modũ ſta dij torquebanť. Ictus aũt non ſolum primis/quos offendiſſet)ſed aliquando poſterioribus quoq; in tolerabilis erat. Iudei primo quidem cauebant a lapidibus q̃ erant candidi nec tantum ſono ac fre mitu noſcebantur ſed etiam claritudine proſpiciebantur. Deniq; ſpeculatores in turribus præſidẽtes pręd icebant quanto impelleretur machina ſaxumq; ferretur:patria lingua clamantes filius venit. Ita q; pręd icebant in quos veniret atq; antevitabant: & hinc eueniebat vt illis declinãtibus lapis irritus intercideret. Proinde contra romani excogitant atramento decolorare lapides. Tunc enim miſſi nõ ſimiliter incertos ictus habebant:multoſq; ſimulvnius impetu corrumpebant. Sed ne male quidẽ af fecti iudei aggeris extruendi romanis copiam dabant:omnivero eos molitione atq; audacia die no ctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus plumbo & ligno & aggeribus iacto fabri quod erat ad murum ſpacium metiuntur. Nec iam aliquid fieri poterat quoniam deſuper iaculis petebãtur. Cũq; pares interuallo arietes inueniſſent.applicant eos. ¶ Propiuſq; diſpoſitis machinis.tytus (ue ex mu ro arietes prohiberentur)ex tribus partibus murum pulſari iubet. ¶ Sonitu autem circumſtrepente ciuitatem clamor ingens ciuium ſublatus eſt. Itemq; ſedicioſos pauor inuaſit. Et quia periculum con munevtriſq; videbatur communiter iam repugnare cogitabant:vociferantibus inter ſe diſcordibus q̃ omnia pro commoditate hoſtium facerent cum ſi non perpetuam ſibi diſcordiam deus præbeat ſal tem in pręſentia contra romanos oporteat conſpirare. Symon autem pręcone miſſo volentibus ex tẽ B plo ad murum egrediendi copiam fecit idemq; etiam ſi minus crederet:Iohannes quoq; permiſit. Illi autem obliti odiorum ac diſcordiarum ſuarum invnum corpus coeunt murũq; amplexi faces inde q̃ plurimas iaciebant contra machinas romanorum contraq; impulſores arietum eoſq; ſine intermiſſio ne telis petebant. Audaciſſimivero cateruatim proſilientes machinarum tegmina diſſipabant hiſq; appoſitis irruentes:peritia quidem pauca plura vero audacia perficiebant. Semper autem erat adiu mento laborantibus ipſe tytus & iuxta vtraſq; machinas equitibus ac ſagittarijs ordinatis ignem qui dem ferentes prohibebant iaculantesvero a turribus reprimebant nocendi tempus arietibus facies & tamen murus ictibus non cedebat niſi q̃ quintæ decimæ legionis aries commouit angulum turris murus autem ſtabat incolumis. Nec enim ſtatim cum turri periculum ſentit:quæ multo altius emine bat:nullamq; parte muri ſecum trahere poterat in ruinam. ¶ Cum autem ab excurſibus paululũ qe uiſſent obſeruato Romanos per opera & caſtra diſperſos q̃ labore & formidine iudeos deſceſſiſſe at bitrarentur excurrunt omnes(qua turris erat hyppicus)porta latenter.ignemq; operibus iniſciũt vſ q; ad caſtrorum quoq; munimenta in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo ma ture & qui erant propius excitati ſunt:& qui procul aberant conuenerunt. Romanorum vero diſcipli navincebat audatiam iudeorum & quos prius offenderant in fugam verſis:aliſs qui colligerentur in ſtabant. Grauis autem machinas pugna commiſſa eſt illis incendere his incendium prohibere certã tibus:incertuſq; clamor vtrimq; tollebatur ac multi(qui in fronte ſteterant)ceciderunt. Sed iudei con fidentia ſuperiores erant igniſq; opera tetigerat:incenſaq; omnia cum inſtrumẽtis pœnitus eſſent ni ſi lecti de Alexandria reſtitiſſent:plęriq; pręter opinionem ſuiviriliter dimicantes. nam glorioſiſſime C in hoc prælio pręlati ſunt donec imperator equitum potentiſſimis comitatus in hoſtes irruit & ipſe quidem duodecim repugnatores peremit mœtu autem cladis eorum cætera multitudine in fugã ver ſa oẽs i ciuitatẽ cõpulit eoq; modo aggeres liberauit incẽdio. ¶ In hac aũt pugna vnũ ex iudeis viuũ ſ. capi contigit:eũq; Tytus cruci ſuffigi pro muris ſuſſit ſi forte reliq vel hoc ſpectaculo territi cõciderẽt. o ¶ Poſt eius diſceſſum etiã dux idumeoꝝ Iohãnes dũ ante muros cum noto milite loquiť a quodam Arabe pectus ſagitta percuſſus cõtinuo periſt. magnũq; & iudeis luctũ reliquit: & ſedicioſis mœrorẽ Nam & manu promptus erat. & ſapientia nobilis.

¶ Noctevero Romanus exercitusvna turrium nulla hoſtiũvi lapſa eius ſonitus territus eſt ſuſpicantibus ſingulis iudeos caſtra inuaſiſſe. ſed Tyto rei cauſam indicante quieuit tumultus & cõ tra iudeos machinas admouerunt. Muroq; Nyconta fracto illius propugnacula ſecuri reliquerũt:qa alia duo ſupereſſent munimenta Romani itaq; ea parte ingreſſi.xv.die Maij maximam muri partẽ

Mirabiles ma chinæ & bali ſtrę. &c.

Talẽti pondus.

rõani atramẽto decolarant lapi des.

Tytus ex tribus pubus mur pul ſari iubetvñtior ſeditioſos inaſit

Seditioſi obliti odioꝝ & diſcor diarũ i vnũ cor pus coeunt con tra romanos.

Tytus ſẽp labo rãtibns auxiliuꝫ præſtabat.

Audaces iudei.

Iudeoꝝ audaci am diſciplinavi cebat Rõanorũ

Alexãdrini prõ ptiſſie machias rõanoꝝ abicen dio p̃ſeruauerť.

Tytus captiuuꝫ iudeũ ad aliorũ terrorẽ crucifigi iuſſit.

diruerunt. Et Tytus ordinato exercitu expugnationem ingreditur. Iudeis fortiter resistentibus. Iohannes quoq; & Symõ sibi loca dimiserunt custodienda. Iudei tamen imperiti romanorum peritia vincebantur. Sed in murali certamine vincebant romanos autẽ fortuna & scia: iudeos vero audacia sustẽtabat pernoctãtes aũt in armis prima luce erãt parati. Symõ quoq; suos mœtu vrgebat. Romanos aũt vincẽdi cõsuetudo & pudor hortabaꝫ advirtutẽ & tytus vbiq; pręsens testis militię. Longinus autẽ Rõanos in medios irruens hostes duos peremit fortissimos & ad suos redijt. Cuius saluti cęsar consulens temerarios refrenabat impetus.

¶ Capitulum decimum.

Rõanus exercitus vna turrium nulla vi hostiuꝫ lapsa eius sonitu territus ẽ suspicãtibus singulis iudeos castra iuasisse sed tyto rei cãm idicãte tumultus cõqeuit. Machinarũ leuioruꝫ ipetus cõtra iudeos.

Octevero secuta ẽ icredibilis tumultus Rõanis icidit. Nã cũ tres turres iperator Tytus qnquagenũ cubitoꝝ construi p̃cepisset vt his p aggeres singulos positis hic hostes in muro stãtes i fugã facilius verteret. vna eaꝝ spõte sua nocte i tẽpesta lapsa ẽ. Ingẽtivero sonitu facto mœtus occupauit exercitũ. Conari eñ iudeos aliqd suspicati ad arma cõcurrebãt: eaq; re turba i legiõibus ac tumultus erat. Cumq; nemo quid accedisset referre posset: diu queruli alius aliud opinabãt: nullisq; iterueniẽtibus hostibus semetipꝰ timebãt. Signũq; diligẽter a ꝓximis singuli reqrebant tãq; Idumei castra iã possiderẽt larualiq; terrore captivideb̃at: donec Tytus cognitis (quę res erãt) verũ cũctis idicari iussit. Tandẽq; tumultus eo nũcio cõqeuit. ¶ Iudei qdẽ cętera fortiter sustinẽtes male turribus affecti sũt. Machinis enim leuioribus & a iaculatoribus & sagittarijs saxorũq; tormẽtis ide feriebãt. Sꝫ neq; harũ ęquare ipi poterãt celsitudinẽ & turres excidẽdi spes nõ erat. Cũq; euertit ꝓpter grauitatẽ neq; succẽdi ꝓpterea q ferro tegebant facile possẽt vltra iactũ vero tela fugiẽtes arietũ ipetus nõvitabãt. Qui sine intermissiõe ferientes: paulati aliqd ꝓficiebãt. ¶ Itaq; muro iã cedẽte arieti magno Romanorũ (quẽ iudei Nycõtavocabãt) q oiaviceret quãuis & ante defessi erãt pugna & vigilijs cũ lõge ab oppido pnoctarẽt tñ etiã negligentia vel q male consulerẽt: muꝝ sibi superuacuũ eẽ credẽtes qbus alia duo munimẽta supessent lassatiq; plurimi recesserũt. ¶ Cũ aũt Romani quia primũ murũ Nycõtas pruperat ascẽdissent: ad secũdũ oẽs iudei relictis custodijs refugerũt. Portis aũt Romani qua trãsierũt patefactis: exercitũ recꝭperũt. Et hi qdẽ hoc modo potiti muro die qntodecimo maij partẽ eius maximã diruũt ad septẽtrionalẽ ciuitatis regionẽ: quã ante cestiusvastauerat. ¶ Tytus aũt (notato q assyriorũ castrũ est) mittem trãsfert (occupato oñi qd inter cedrona fuerat spacio) & vltra iactum sagittę a secundo muro separatus: expugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum iudei fortiter restiterunt. Et Iohãnes quidem eiusq; socij ab Antonia & septemtrionali porticu templi ad Alexandri monumentũ pugnabant. Symonis autem manus iuxta monumentum: Iohannis aditum clauserantvsq; ad portã qua in hyppicum turrim aqua inducebatur. Spe autem prosilientes e portis cominus dimicabant. Fugati a muris in conflictu Romanorum quidem disciplina propter imperitiã vincebantur: in murali autẽ certamine superabant. Eos autem fortuna ac scientia: iudeos vero etiam audacia (quam timor aleret) sustẽtabat q; natura erãt i calamitatibus duri. Ad hęc aũt & istis süberat spes salutis & Rõanis citę victorię. Neutros aũt lassitudo fatigabat sed aggressiones murorumq; oppugnationes excursus crebri per cuneos diebus totis agebantur. Nullaq; prę liorum spes aberat cum a prima luce incipientia vtrisq; in somnis & die grauior nox dirimeret his quidem occupatumiri murum continuo metuẽtibus illis vero ne iudei castra peruaderent. Itaq; in armis pernoctantes prima lucę vtriq; pugnę parati erant. Et iudei quidem certabant quis esset promptior ad periculũ. q eo modo gratia emineret a ducibus suis. Maximevero Symouis eos mœtus ac reuerentia commouebat. eoq; modo illum singuli subiectorum colebant. vt ad semet quoq; interficiendos parati essent. Si hoc ille iussisset. Romanos autem advirtutem hortabatur consuetudo vincendi & quia vinci nõ assueuerant crebręq; militię exercitationes q; perpetuę & imperij magnitudo ante omnia vero Tytus sempervbiq; præsens. Nam & interia (spectante atq; opitulante Cęsare) grauissimum facinus videbatur. & ei qui bene decertasset testis aderat qui rependeret primum. Prętera fructus erat: vel cognosci solum principi virum fortem Idcirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est. ¶ Deniq; istisipsis diebus validissima iudeorum acie instructa pro mœnibus telisq; vtrimq; missis. quidam longinus de numero equituꝫ ex acie Romana progressus. in mediam iudeorum aciem irruit. Hisq; derectis hoc impetu duos fortissimos peremit: vnius obuiam tendentis ore percusso alterius eodem telo quod priori extraxerat trãsfixo latere fugientis: & ex mediis hostibus ad suos primos occurrit. Ille quidem ob virtutem insignis erat: emuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et iudei quidem negligentes quid paterentur tãtummodo qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebatur: si qui (interfecto hoste) cecidissent. ¶ Tytus autẽ nõ minus saluti militis q victorię cõsulebat & temerarios ipetus dispa-

tionem dicens ſolam vero eſſe virtutem ſiquid prudenter & caute ſine proprio incommodo fortiter faceret in ea potius re quę periculum non haberet viros eſſe precipiebat.

¶ Caſtor iudeus ſubdolus (Ariete medię turri ſeptemtrionali applicato) miſerabili voce Tytum ſibi parcere precabatur. Cui pro ſimplicitate ſua credulus Machinarum impetu refrenato quid velit permittit eloqui. hic autem fœdus velle inire ſimulans fingitq; quoſdam ſocios pacem querere & quoſdam non. Illis autem ſuper hoc ambigentibus: ceſſante quoq; expugnatione Symonem mādat vt rebus conſulat vrgentibus & ſimul contradicētes ſocios rogare videbatur. qui in torachas nudos gladios fingentes velut interfecti cadebant quod Cęſar & ſocij videntes obſtupuerunt calamitatiq; eorum miſerabant. Caſtor autem ad natem ſagitta percuſſus imperatori conquerit. Cui (iubente Tyto) Ioſephus nihil de eo boni ſuſpicans dexteram porrigere noluit amicos etiā prohibuit Eneas vero cum ad eum vocantem & aliquid de ſinu promittentem ꝓperaret pœne ſaxo ab illo dimiſſo ꝓſtratus & miles quidem propinquus eſt vulneratus. quo cognito Tytus iracundia vehemētius cōtra iudeos vſus eſt. Tytus vero capto muro fugatiſq; iudeis intro cum mille armatis tranſit & eos exoratum iri aditum non dilatauit nec occidi permiſit. Romanorum autē multi incluſi a Iudeis trucidant omneſq; fuiſſent perempti niſi eis Tytus opem dediſſet. Sed a muro pulſi ſunt. Oppidanis itaq; creuit ſpiritus & ſecundis rebus facti amentes ſe nō poſſe vinci arbitrātur. Sed deus eorum (quia iniqui erant) eorū officiebat ſententijs neq; in quo erant cernere poterant periculum.

¶ Capitulum vndecimum.

Caſtor iudeus ſubdolus (Ariete medię turri ſeptētrionali ꝓte applicato) miſerabili voce tytū ſibi pcere precat cui Tytus ꝓ ſimplicitate ſua credulus machinarū ipetu refrenato qd vellet eloq̄ pmittit Qui fœdus velle inire ſimulās fingitq; quoſdā ſocios velle pacē quoſdā nō Illis ſuper hoc ābigētibus ceſſāteq; expugnatiōe) Symonē mādat vt vrgētibus cōſulat rebus & ſimul cōtradicētes ſocios rogare videbat q i torachas nudos fingentes gladios velut interfecti ceciderunt qd Tytus vidēs & ſocij obſtupuerunt calamitatiq; miſerabātur. &c. Tyti clementia & humanitas.

TAq; a ſeptemtrionali parte medię turri applicat arietem in qua Iudeus quidam verſutus ac ſubdolus Caſtor nomine cū decem alijs ſuis militibus delituerat fugatis cæ. 5. 13 teris formidine ſagittarum. Hi pauidi (cum ſub toracibus aliquandiu quieuiſſent) cōcuſſa turri ſurgunt: extenſiſq; manibus Caſtor veluti ſupplex Cæſarem implorabat. Et voce miſerabili vt ſibi parceret obteſtabatur. Cui Tytus pro ſimplicitate ſua credulus iam iudeos exiſtimans belli penitere. Arietes quidē impulſione ceſſare iubet: ac ſagittarios a ſupplicibus ꝓhibet. Caſtori vero quid vellet eloqui ꝓmittit. Cumq; ille ſe reſpondiſſet ad fœdus velle deſcendere: Tytus gratulari ſe ait ſi omnes eadem ſentire voluiſſent paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cū illis decem Caſtoris ſocijs quinq; itidem ſupplices eſſe ſimularent cęteri nunq̄ ſe Romanis ſeruituros clamabāt: dum mori liberis liceat. Diuq; illis ſuper hoc B ambigentibus. ceſſabat expugnatio. Caſtor autem interea Symonem per internuntios ammonebat. Vt dum vacuum tempus eſſet de rebus vrgentibus conſilium capere paulatim enim ſe illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens ad pacem rogare contradicentes ſocios videbatur. Illi autem velut hęc referentes in Thotachas nudos ſtruxere gladios. Hiſq; percuſſis velut interfecti cecide 5 runt. Tytus vero eiuſq; ſocij ſubſtupuere tanta eorum pertinacia: cum ex inferiori loco (quid vere factum eſſet) videre non potuiſſent. Mirabanturq; ſimul audaciam & calamitati miſerabantur. ¶ Interea Caſtorem ad natem quidam ſagitta percutit. Tum ille telum extractum imperatori oſtendens iniqua ſe perpeti querebatur. At Tytus incauſato qui hoc miſerat aſtantem Ioſephum dirigit vt Caſtori dexteram porrigeret. Verum is neq; ſe iturum nichil enim ſanum ſupplices cogitare reſpondit: & amicos qui voluerunt ire prohibuit. Cum vero quidam Eneas ex profugis iturum ſe dixiſſet ad eū & inuitante Caſtore vt etiam ferret in quo argētum aliquid ſuſciperet ad hoc cum ille ſtudioſe aperto ſinu cucurriſſet ille ſuper eum ſaxum dimiſit & ipſum quidem quem precauerat ferire non potuit alterum vero militem qui aderat vulnerauit. Cęſar autem fallaciam reputans intellexit miſericordiam in bello nocere. Minuſq; decipi calliditate feuiciam & arietis impulſionibus iracundia fraudis vehementius vtebatur. Caſtor autem eiuſq; ſocij turrim ictibus iam cedentem incendunt: per quæ flaminas in eiuſdem miſſi cuniculis iterum magni animi opinionem apud Romanos habuerunt: tanq̄ C ſe ignibus tradidiſſent. ¶ Capit autē hac parte murum Tytus die quinto poſtq̄ primum cœperat. Fugatiſq; inde iudeis intro cum lectis mille tranſijt (quos circa ſe habebat) armatis vbi noua ciuitas & lanę venditores erant fabricq; erarij veſtiumq; mercatus: & ad murum anguſtę viæ tranſuerſe tendebant. Enimuero ſi ſtatim vel muri diſturbaſſet maximam partem vel (quę cœperat belli lege) vaſtaſſet: nullum credo damnum victorię fuiſſet admixtum. Nunc autem Iudeos male tractando exoratum iri ſperans cum liceret capere facilem diſceſſioni aditum non dilatauit. Hęc enim in quibus cōſulebat: inſidiatores ibi putabat. Deniq; poſtq̄ ingreſſus eſt: neq; occidi quemq̄ permiſit eorū qui cōprehendebantur. neq; domos incendi: Sed tam ſedicioſis (ſi pugnare vellent) ſine populi detrimēto copiam dabat: q̄ ipſi populo fortunas proprias ſe redditurum eſſe pollicebatur. Plurimi namq; petebant ſibi ciuitatem ſeruari templum vero ciuitati. At vero populum quidem ad ea (quę hortabatur) ante paratum habebat. Bellicoſis autem ꝓ inertia durabatur humanitas: Tytumq; inbelli animo q;

cæteram ciuitatem capere non posset. Has pręponere conditiones putabant. Mortem populo denũ D
ciantes & si verbum quisq; de traditione fecisset, pacemve nominasset mox cum interficiendum esse
nunciantes. Romani s qui introierant alij per viarum angustias obstabant: alij ex edibus: alij murum
per superiores portas ęgressi: pugnare cœperunt. Quibus rebus perturbati custodes ex muro sese di
Rõanorũ mul- misserunt relictisq; turribus in castra recesserũt. Clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem q
ti i ciuitate ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernalibus mœstuentium. Crescente au
iclusi a iudeis tem numero iudeorum & propter locorum peritiam viarumq; scientiam prędualente. multi Romano
trucidant oẽsq; rum trucidabantur: & ab incumbentibus pellebant cum magis necessitate resisterent. Nec enim mul
pem fuissent nisi tis fugiendi copia simul per angustias muri patebat. Omnesq; pœne (qui transierãt) perẽpti fuissent:
eis tytus opem nisi Tytus eis opem tulisset. Dispositis eum per summa viarum sagittarijs & vbi plus erat multitudi-
tulisset. nis astans missilibus hostes abigebat: & cum eo domicius sabinus vir bonus etiam in illo prędio com-
probatus. Durauitq; tam diu sagittis eos prohibens irruere donec omnes milites recesserunt. Roma-
ni quidem ita secundo muro potiti. ad extremum pulsi sunt. Oppidanis vero (qui pugnaces erãt) spi
Rõania muro ritus creuit & secundis rebus amentes erant neq; Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere su-
pulsi Deus iu- spicantes: neq; se vinci posse si ad prędium processissent. Nam (quia iniqui erant) officiebat eorum sen
deorũ qa iniq tentijs deus & neq; Romanorum vim multo maiorem illa quæ pulsa fuerat superesse cernebãt: neq;
erant officiebat famem iamiamq; serpentem. Adhuc enim malis publicis alebantur: & sanguinem ciuitatis libabant.
ssñijs neq; pcu- Propter bonos autem continebatur exitium & penuria victus iam multi defecerant. Populi tamen
lũ i quo erãt po interitum sedicioſi pro velamine sui dicebant & solos eos (qui pacem non probarent) saluos esse cu-
terant cernere piebant quiq; viuere contra Romanos optarent contrariam vero multitudinem velut onus quodã q
&c. consumi gratulabantur. Et ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem (q iterum ciuitatem
ingredi conabantur) armati prohibuerunt dissectis muri partibus obiectu corporum permunitis acp a
triduum sustinuere fortiter dimicantes.

¶ Tytus iterum muro potitus prędia per turres meridiana parte collocauit: qui iudeorum con
uersionem expectans in conspicuo hostibus loca pecuniam militibus iussit distribui & exercitus ordi
nem armorum quoq; pulchritudinem ostendebat. Et forte sedicioſi ad illam speciem animos mutaſ E
sent nisi malorum immanitate (quam in populum commiserãt) veniam a Romanis desperassent. Ty-
tus autem diuiso bifariam exercitu templum per Antoniam capere cogitauit in vtraq; parte agger-
bus eleuatis. Iudei vero Symonisq; socij & Iohãnis atq; Zelotę impediebant. Cęsar itaq; ipsos ad pe
nitudinem suadere non cessabat: sed & oratione armis quandoq; efficatiore per Iosephum rogabat
ad pacem. Qui muros vndiq; circuiens vnde posset audiri eos vt vlterius romanis non resistant ob-
nixe exorabat dicens naturalem legem potentioribus cedere iubere. Optimumq; ante intollerabilẽ
mutare sententiam & salutare sequi consilium. Sed illum talia monentem multi conuicijs afficientes
etiam tela in eum iaciebant.

¶ Capitulum duodecimum.

Quinto die po nẽ in Aege.

Tytus expectat iudeorũ cõuer sionẽ & i cõspi cuo hostibus lo co pecuniã mili tibus iussit di stribui.

q sedicioſi nõ fuit mutati hoc fuit ex eorũ im manitate q̃ in ppl'm commise rant.

QVarto autem die Tytum vehementius aggressum nequaq̃ ferre potuerunt sed vi
acti rursum quo antea refugerũt. Ille aũt denuo muro potitus totã quidem septẽtrio
nalem eius partem statim deposuit: in meridiana vero p turres præsidia collocauit.
¶ Iamq; tertium murum aggredi cogitauit. Videbat aũt breuissimi tẽporis eius obſi
dio: spaciumq; consilij sedicioſis esse dandum: siquid disturbatione fecãdi muri aut
famis mœtu dimitterent. Nec enim diutius prędas eis posse sufficere & ipse ocio cõ
mode vtebat. Nam cum dies aduenisset quo militibus oportebat alimenta distribui in cõspicuo ho
stibus loco ductis iussit ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illis aũt prolatis armis ex in
uolucris & vaginis septiq; pcedunt equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana per mul
tum spacium auro argentoq; lucebant. Illo autem spectaculo nichil aut suis iocũdius: aut horribilius
hostibus videbat. Spectantibus enim & vetera plena erant mœnia & septentionalis regio. Quin & do
mos refertas intuentibus cerneres nullãq; ciuitatis partẽ quã non infusa multitudo tegebat. Mœtus
q̃is audacissimos cœperat omnem simul exercitum armorumq; pulchritudinem conspicientes & or
dinationem virorũ. Et fortasse ad illam speciem sedicioſi animos mutauissent nisi malorũ immanita
te quę in ppl'm cõmiserant dandã sibi a Rõanis veniã desperassent. Imminẽte aũt (si defecissent mor
te supplicij: bello mori pstabilius esse ducebãt. pualebat etiã fatũ q innocẽtes cũ nocentibus ciuitatẽ
cũ seditioſis pire decreuerãt. Quatriduo p singulas leptones alimenta cõsecuti sunt. Quinto aũt die
cũ oĩa Tytus faciens nihil iudeos pacatũ cogitare sensisset. bifariã diuiso exercitu Antoniam versus
& Iohannis monumentum aggeres inchoauit ista parte superiore ciuitatem captumiri cogitans: & q
Antoniã tẽplũ. Nãq; hoc nisi cœpisset nec oppidũ q̃dẽ tutũ erat obtinere. In vtraq; aũt pte duo agg

res erigebantur a singulis agminibus singuli. Et iuxta monumentum quidem operantes a iudeis & Symonis locijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam vero a Iahannis socijs cum multitudine zelotarum non solum q̄ de loco superiore pugnabant verumetiam q̄ machinis iam vti didicerant. Paulatim enim vsus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem balistas trecentas & quadraginta tormenta saxorum: quibus difficiliorem aggerum extructionem romanis efficiebant. Tytus autem sibi & saluam fore fortunam sciens & perituram esse ciuitatem vna obsidioni vehementer instabat nec penitudinem iudeis suadere cessabat. Cōsiliumq; factis admiscens & orationem sepe armis efficacio rem cognoscens: tam ipsos vt seruari a's saluari vellent rogabat tradita sibi ciuitate quę iam capta vi deretur: quam & Iosephum allegabat patria lingua verba facturum sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Ita Iosephus murum circuiens simulq; extra teli iactum stans vnde exaudiri posset facilius multis orabat vt sibi ac populo parcerent templo ac patrię neue contra hoc fierent alie nigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri cū quibus nulla sibi societas esset: manusq; suas vsq; ad hoc cohibere. Ipsos vero in his edoctos qui conseruari possent sponte ad eorum interitum ruere. Quin potius viderent muros concidisse firmiores: excisis vero infirmiorem superesse. Romanorūq; vires cognoscerent sustinere non posse: hisq; seruire non esse notum neq; in expertum indies. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare: tamen id in principio decere fieri. Semel autem subditum & qui multo tempore paruisset imperio excuti ac malæ mortis cupidum non libertatis amatorem videri. Debere autem dedignari dominos humiliores: non in quorum potestate sunt omnia. Nā quid Romanos effugisse: nisi q̄ propter estus aut frigora esset inutile. Immo vero transire ad eos vndiq; fortunam deumq; per singulas nationes ducentum imperium tunc esse in italia. Hanc autem validissimam legem tam feris bestijs q̄ hominibus esse prefinitam potētioribus cedere apud eosq; esse victoriam apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum quam q̄ multū & animis & corporibus & alijs subsidijs meliores erant cessisse Romanis. Quod (nisi deum scissent illis fauere (nunq̄ perpessi fuissent ipsos vero cōcidentes adhuc resistere cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent excidio pariter affecti sunt. Nec enim lateret romanos q̄ fames teneat ciuitatem & modo quidem consumi populum cōtinuo vero etiam bellatores interituros. Nam & si Romani desierint: & ab obsidione cessauerint neq; ciuitatem strictis gladijs irruperint: iudeis tamen in expugnabile bellum intus assidere q̄ singulis horis aleretur nisi forte cōtra fame; quo q̄ arma caperent ac dimicarent: soliq; Clades etiam superarent. His addebat optimum esse ante intollerabilem calamitatem mutare sententiam dum liceret salutare consilium sequi. Nec enim antea gestarum causa succensere Romanos: nisi ad finem vsq; insolentes ipsi fuissent. Natura enim eos esse in imperio mansuetos atq; iracundię preferre quod vtile est. Vtile autem putare neq; ciuitatem vacuā muris: neq; desertam habere prouintiam. Idcirco nunc imperatorem velle cum his dexteram iungere. Nec enim cui q̄ salutem daturum si vi cœperit ciuitatem presertim qui nec extremis et cladibus rogati paruerunt. Breui autem murum quoq; tertium capturum priores qui capti sunt fidē facere. Quāuis perrumpi tutamina non potuerunt famem pro Romanis pugnaturam. His monētem Iosephum multi in murum stantes vituperabant multi vero conuicijs nonnulli etiam iaculis appetebant.

Vsus quotidianus alit peritiā. Tytus Iudeos ad pœnitudinē suadere nō cessabat sed & oratiōe armis q̄q; efficatiore p Iosephū ad pacē rogauit.

Lex naturalis potētioribus cedere iubet.

Optimū esse intollerabilē calamitatē mutare sniam & sequi salutare cōsiliū.

Iosephum talia monētem iudei iniurijs affecerūt &c.

¶Iosephus enim vt eos flecterent antiquorum patrum adducit historias: eorum diuina rememorans opera abrahę oranti deum intactam vxorem pharao Nechas remisit. Israel quoq; quadringentis annis seruiuit in ęgipto r ec se armis defendit. Sed semetipsum deo commendauit. Rapta archa a philistijm dei medio sine armis est restituta. Diuina fuit Sennacherib cedes & exercitus centū enim octoginta quinq; milia diuinitus fuerunt occisa. Septuaginta annis Israel in babilone captiuus non armis liberatus est. Sed a solo deo. Antiqui autem iudei sine armis deovolente hostes superabāt Pugnantes vero de spe semper ceciderunt. Sedechias autem & populus suus hieremiam captam in ciuitatem clamantem non occiderunt. Idcirco vos illis peiores estis qui bonorum suasorem queritis interficere. Israel sub Antiocho captiuatus est plurimis eorum propter peccata occisis. Iudei quoq; ex impietate sua romanis facti sunt subiecti. Herodis tempore ciuitas propter populi peccata capta est & direpta: deo inquit humanis viribus spretis omnia sunt committēda: eorum rememorat peccata. Frustra quoq; iudeos dei auxilium in quem tanta concluserunt mala dicit sperare. Neq; enim Romani similia sicut Assyrij malo commiserunt. Sed quod parentes vestri soluerunt petiuit tributum. Quisq; erga iudeos semper liberales cōcedunt eni liberas familias esse & possessiones tenere sacrasq; leges manere intactas. Ante Tyti aduentum aruerant fontes & aquę vendebātur: nunc autem post eius aduentum abundantissime profluunt quod prodigium ostensum est in babilonica captiuitate. Deus enim intuetur occulta qui confessis & pœnitentibus est placabilis. Eos Iosephus ad penitentiā hortatur ciuitatis iam dirutę pudore atq; templi pulchritudine. Familiarumq; mouet miserari bello

aut fame cito periturarum meminitq; matris coniugis & familię.

¶ Capitulum tertiumdecimum.

Iosephus vt eos flecteret ātiquorū patrū adducit hīstorias. Rememorat diuina antiquoꝝ parēū opera. Abrahę orantī deū intactāvxorē remisit pharao nechās.

ILle autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret. ad gentiles transijt hystorias o miseri vociferās vestrorum alias virorumq; auxiliatorumq; immemores. armis & manibus cum romanis bellum geritis quasi quem alium sic vicerimus. Quando autem non deus omnium conditor iudeorum defensor est (si ledantur) Non respicietis vnde progressi pugnatis: quantumq; auxiliatorem violastis. Non recordamini opera diuina parentum atq; hunc sanctum locum quanta bella nobis aliquando peremit. Ego quidem facta dei narare auribus indignis horesco sed tamen audite: vt cognoscatis nō solum vos Romanis: sed etiā deo restitere. Nechias alias Nechans qui tunc erat rex ægiptiorum (idēq; Pharao vocabatur) cum infinita manu descēdit: regināq; saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur eius vir Abraham proauus noster? Armis credo vltus est iniuriam. At quin trecētos decem & octo præfectos habebat quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente deo? Puras autem manus ad hūc locum tēdens (quem vos polluistis) inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit. Nonne secuta alias secūda vespera incorrupta quidem regina remissa est ad maritum? Adorans autem (quem vos gentili cede cruentastis) ac tremens nocturnis somnijs egyptius exagitatus aufugit auroq; & argento amantissimos dona donauit hebręos. ¶ Dicam transtara maioꝝ nostrorum in ęgyptum domicilia qui cum per annos quadragentos Tyrānis ac regibus alienis subiacerēt armisq; ac manibus vlcisci possent: semetipsos potius deo permisere. Quis nescit egyptum repletam omni genere serpētium omniq; morbo corruptam? Quis terrā instructuosam? Quis Nyll defectionem & continuas decem plagas? Et ad hoc parentes nostros cum præsidio incruentos & sine periculo deduci: quos deus sibi sacerdotes ducebat. ¶ Sed ab assirijs raptam nobis sanctum congemuit archam palestina & dagon simul egrum gemuit & tota gens quę rapuerat. Corruptis vero occultis corporum ac per ea visceribus cum cibo exhaustis cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportauerunt sanctum placationibus expiantes. Deus erat qui hęc parentibus nostris semper amministrabat propterea q; omissis armis manibus eius se iudicio permiserunt. ¶ Rex assyriorum Sennacheryb (cum totam ducens Asyam ad hanc vrbem castra posuisset) manibus nō humanis cecidit. Nam ab armis quiescentes in votis erant. & angelus dei vna nocte infinitum deleuit exercitus. Posteroq; die excitatus assyrius cētum octoginta quinq; milia reperit mortuorum: atq; ita cum reliquis hebręos inermes nec persequentes fugiebat. ¶ Scitis etiam in babilone seruitium vbi per annos septuaginta populus exulans nō ante libertatem recœpit q̄ dominus etiam donaret qui eos etiam persecutus est. Iterum auxiliatori suo sacerdotum more seruiebant. ¶ Breuiter dicam: nullum est operepręcium quod armis parentes nostri perfecerunt aut non sine armis dona permissa potestate impetrarunt. Domi autem manentes vt placebat iudici superabant pugnātes vero semper de spe decīderunt. Nam vbi rege Babiloniorum oppidum obsidente sedechias rex noster contra prędicationem hieremię cum eo congressus est: tam ipse captus est q̄ cum templo ciuitatem vidit excindi. At quin videte quanto ille rex vestris ducibus eiusq; populus vobis erat mediocrior. deniq; hieremiam vociferantem inuisos esse eos deo propter delicta quę in eum commiserant captumiri autem nisi transderent ciuitatem neq; rex neq; populus interfecit. Sed vos (vt intus gesta prętermittam) neq; digne possim iniquitates vestras exponere me (qui vobis salutem suadeam) querimini telisq; appetitis irati q̄ vos vestrorū cōmone facio peccatorum: nec diei ea tolleratis quorum quotidie facta committitis. ¶ Idem tunc fuit (cum Antiocho) qui Epiphanes dictus est (obsidente ciuitatem multis modis offensa diuinitate) maiores nostri cum armis progressi ipsi quidem in pugna perempti: oppidum vero ab hostibus direptum est sanctumq; per triennium sexq; menses pœnitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? ¶ Ipsos Romanos quis contra iudeorum gentes ad militiam prouocauit? Nonne indigenarum impietas vnde seruire cœpimus? Nonne a seditione maiorum quādo Aristoboli & Hyrcani furor. & inter eos cōtentio pompeium intulit ciuitati: & Romanis deus indignos libertate subiecit deniq; tres menses obcessi quāq; nihil (quale vos in sanctū legeſq;) deliquerāt: & maioribus ab bellum subsidijs vtebant sese tradiderunt. Antigoni aūt filij Aristoboli nescimus exitum quo regnū obtinēte deus iterū captiuitate persequebat populum deliquentē? ¶ At herodes quidē antipatri filius senatusconsultū & Romanū adduxit exercitū. Circūdati vero per tres menses obsidebant donec capti peccatorū suoꝝ supplicia pepēderūt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nūq; gēti arma data sunt oppugnationi vero sine dubio coheret exitum. Oportet ergo (vt opinor) sacrilegi possessores iudicū de oibus deo pmittere manusq; tunc hūanas cōtemnere cum a supremo sibi iudice non recedūt Vos aūt quid

Israel quadrigētis ānis seruiuit i ægypto nec se armis defendit sed semetipm deo cōmisit.

Rapta archa a philistiim sed dei medio sine armis restituta.

Dia cedes sennacherib & sui exercitus.

Cētum octogīta quinq; milia diuinitus sine armis occisa.

Iudei antiqui sine armis deo volētes hostes supabāt pugnātes vero semper de spe ceciderūt.

Israel ppls sub antiocho captiuatus plurimis eorū ppter peccata occisis.

Ciuitas tēpore herodis ppter populi pctā capta est & direpta.

lex his/quæ legis conditor benedixit)egistis/Quid/quod is execratus est)prę termisistis/ Quantum illos qui cito perierũt impietate superastis/nõ occulta dedignati alias dedignãtes peccata hoc est furta insidias atq; adulterium rapinis cedibusq; certastis nouasq; maleficiorum excogitastis vias. Sctm vero templum factum est omnium receptaculum & indigenarum manibus pollutum est quod romani ex tam longinquo adorabant:multa per legem nostram de suis moribus derogantes Deinde post hęc in quem iuistis impij:hunc auxiliatorem speraistis/Valde quidem iusti estis supplices purisq; manibus adiutorem vestrum rogatis/Talibus rex noster prębus aduersum assyrium supplicauit cũ magnum illum exercitum deus vna nocte prostrauit/Similia vero assyrijs romani committunt:vt etiam similem vltionem speretis/Nam ille quidem(a rege nostro accepta pecunia vt vastitati parceret) ciuitatis neglecto iureiurando ad incendium templi ecscendit: Romani autem solemne poscunt tributum quod parentes nostri eorum pensitabant parentibus & si hoc impetrauerint neq; populãtes ciuitatem neq; sancta omnino tangũt.Concedunt autem vobis familias liberas & possessiones vestras tenere:sacras leges saluas manere patiuntur.Insania est profecto sperare deum talem circa iustos fore qualis iniustis apparuit nam præsertim qui statim vlcisci nouerit cũ oportet deniq; assyrios prima nocte qua castra ciuitati admouerant fregit.Quod si & vestram progeniem liberaret.romanos vero pœna dignos iudicaret confestim eis illo tempore sicut assyris irascereturquo genti manus põpeius attulit:quo post illum Sosius ascendit:quo galileam vespasianus excidit: postremo nunc cum Tytus
5 ciuitati appropinquaret.Sed neq; magnus neq; sosius quicq̃ passi sunt &
6 Vespasianus autem ex bello(quod nobiscum gessit)etiam imperium adeptus est.Nam tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt qui prius vobis aruerant. deniq; ante huius aduentum scitis & syloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse vt ad vtrumq; aqua mercaretur.Nunc autẽ ita hostibus nostris largi sunt vt non modo ipsis & iumentis ipsorum sed hortis quoq; sufficiant.deniq; & huius prodigij & ante periculum factum est in excidio ciuitatis quando supra memoratus babilonius rex cum exercitu aduenit:qui & captam ciuitatem incendit & templum. Quamuis(vt opinor)nihil tunc illi(quantumvos impie nunc)comisissent.Itaq; sanctis relictis deum fugisse putauerim hisq; nunc adesse cum quibus geritis bellum.An bonus quidem vir domũ flagiciosam fugiet ac domesticos oderit/deum vero malis vestris inherere arbitramini qui etiã occulta conspicit. & audit omB nia quę tacentur.Quod autem apud vos tacetur quid ve celatur. quid non etiam planũ inimicis factum est/Iniquitates enim vestrę velut in promptu neminem latent: inq; dies singulos quis peior sit certamen habetis:atq; ita nequiciam & virtutem demonstrare contendentis.Verũtamen est reliqua salutis viã si velitis & diuinitas confessis ac penitentibus solet esse placabilis.Arma proiscite. Pudeat vos patrię iam dirutę.Conuertite oculos & aspicite eius(quam proditis)pulchritudinem quale oppidum:quale templum:q̃ multarum gentium munera.Quis hæc in flammas adducit/Quid hęc iã nõ esse desiderat/Et quid est hoc saluum/esse debeat dignius/O duri & lapidibus stolidiores si hęc nõ veris luminibus cernitis:saltem familiarum vestrarum miseremini.Versentur in conspectu cuiusq; filij.coniuges & parentes.quos paulopost aut bellum aut absumpserit.Scio quia vna cum his periclita
5 bitur mihi mater & coniunx & familia non ignobilis.domusq; olim clarissima & fortasse proptera me
6 quisq̃ hęc suadere crediderit.Interficite illos:accipite mercedem salutis vestrę sanguinem meum.Ipe quoq; mori paratus sum.si post me respiscitis.

Rememorat eo tũ peccata.

Frustra dei (inquẽ tãta cõmiserũt mala)iuuandei auxiliũ sperant.

Romanorũ libertalitas erga iudeos.

Notãda sẽtẽtia.

Añ Tyti aduentũ aquę aruerãt ea & vẽdebant sed post abũdãtissime qđ pdigiũ facti est in captiuitatẽ babilonicam.

Deus intuetur occulta.

Deus cõfessis & penitẽtibus est placabilis.

Monet ad penitentiam.

Hortat miseriq familiarũ bello aut fame cito periturarum & meminit mris cõiugis & familię suę.

Additio.

¶ AEGESIPPVS prolixiorem ponit Iosephi orationem vide eam cap.xv.&.xvj.& ibi multa commemoranda inuenies.

¶ Seditiosis obstinatis populus ad fugiendum commotus est & venundatis possessionibus solidos propter latrones transglutiebant.& hos humanissime reperiebat quorũ Iohannes & Symon exitum impediebant:quos cum desperatio vrgebat.Maximaq; tunc erat fames nullaq; inueniebantur. frumenta seditiosiq; irrumpentes domos scrutabantur verberantes(si quid reperissent)negantes habendi autem argumento erant miserorum corpora cum ea quę solidis viribus starent abundare cibo putarentur.ditiores quoq; totem substantiam vno frumento modio permutabant. Mẽsa nullibi ponebatur sed omnes incoctum cibum diripiebat. Fames super omnes clades & quod reuerẽtia dignũ est in fame negligitur.Matres cibum infantibus ex ore capiebant. Clausas domos ruptis foribus ingrediebantur.& iam contusum cibum ex gutture strangulatis faucibus reuocabant.Nulla erat miseratio:sed pro rapiendis alimentis acerbissimi excogitabantur cruciatus horrẽda namq; fames excogitat & patitur diuesq; grauiora patiebant q̃ pauperes.Quemq; Symon expilasset mittebat ad Iohãnem sibiq; populi sanguinem propinabant & vtriusq; scelerũ erat concordia Nulla certe vnq̃ ciuitas tanta perpessa est neq; vlla natio ferociorem habuit maliciam.Sibiq; ipsis maledicentes.conuitia di-

cebant. Ciuitatem ipſi euertentes Romanos hanc victoriam triſtem coegerunt habere. D

¶ Capitulum quartumdecimum.

Sedicioſis abſtinatis ppſis ad fugiēdū cōmotus eſt & poſſeſſionibus venūdatis ſolidos ꝓpter latrōes trāſglutiebāt & hos Tytus recipiebat humanitus &c.

HEc Ioſepho vociferante cū lachrimis ſedicioſi quidē neq; flexerunt animos neq; eſt: eg. ca.
tutam ſibi murationem fore iudicauerunt. Populus vero ad ꝓfugiendum commotus
Et aliꝭ quidē (poſſeſſionibus aliiſq; rebus clariſſimis exiguo p̄cio venūdatis) ſolisdo
quidē (ne latronos deprehenderunt) tranſglutiebant. Cum vero ac Romanos elapſi
fuiſſent. exonerato vētre habebāt vſui neceſſaria. Tytus autem plęroſq; p agros quo
vellet quiſq; pergere dimittebat. Idq; magis eos ad profugium hortabatur: q̄ inteſti-
nis malis carebant. Romanis nō ſeruire. ¶ Iohannes autem & Symon cū ſocijs (ne his magis pateret eg.
exitus. q̄ ve Romanis (aditus obſtruebāt. & qui vel vmbram ſuſpicionis dediſſe continuo necabatur. ca.
Ditioribus quidem etiam manere ſicut ꝓfugere per cauſa erat pereundi. Nam quaſi tranſfugere vo-
luiſſet ꝓpter patrimoniū quiſq; occidebatur. ¶ Cum fame autem creſcebat deſperatio ſeditioſorū &
in dies ſingulos vtrūq; malum amplius accendebat. Et palam quidem nulla erant frumenta inūpen eg.
tes autem ſcrutabant domos & ſiquidem reperiſſent aliquid eos (qui negauerāt) verberabāt. Si vero cap.
nihil inueniſſent quaſi diligentius celauiſſent tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumē
to erant corpora miſerorum cū ea quę ſolidis viribus ſtarens abundare cibo putarentur. Rabidi autē
iam tranſiebant nec rationis eſſe videbat ſtatim fame morituros occidere. Multi vero ſuam ſubſtan-
tiam clam vno frumenti modio qui ditiores eſſent itemq; pauperes ordei permutarunt. Incluſę dein
de intimis aditum tectis ſumma quidem pœnuria infectum triticum comedebant panem alij confi-
ciebāt vt neceſſitas mœtuſve monuiſſet. Et menſa quidem nuſq̄ apponebat ſed incoctum cibū igni eg.
ſubtrahentes diripiebant. Miſerabilis autem erat victus dignumq; lachrimis ſpectaculum cum potē ca.
tiores quidem plus haberent: infirmiores autem iniuriam deplorarent quippe cum fames ſuper om-
nes clades haberet. Nichil enim ſic perdit hominem vt pudor. Nam quicquid reuerētia dignum eſt:
in fame negligitur. Deniq; vxores viris & filij parentibus & (quod eſt miſerrimum) matres cibum in-
fantibus ex ipſo ore rapiebant & inarceſcētibus clariſſimis nemo parcebat: quin vitę guttas auferet.
Edentes vero talia non latebant ſed vbiq; aderant qui iſta diriperent. Nam ſicubi clauſam domum
vidiſſent eos qui erant intus cibum capere hoc ſuſpicabant indicio. Statimq; ruptis fortibus irruebāt E
victumq; iam contuſum dentibus ex gutture pœne reuocabant ipſis faucibus ſtrangulatis. Pulſaban
tur autem ſenes ne cibum defenderent lacerabantur mulieres ea quę haberent in manibus occulā-
tes nullaq; miſeratione vel cani capitis vel infantię ſed abſtractos pueros & ex buccella pendētes hu
mo allidebant. Siquis autem incurrentes anteueniſſet quodq; rapturi fuerint deuoraſſet: tanq̄ eſſent
leſi cruētiores erant acerbiſſimos autem cruciatus excogitabāt dummodo alimenta reperirēt nuc ob
ſtruentes genitalium vias nunc virgis acutis pondices tranſſigendo. Horrendaq; etiam anditu quis eg.
patiebat in vnius panis confeſſionem & vt pugnum vnum farinę abditum indicaret. Tortores autē ca.
nec eſuriebant. Minus enim crudele videret. quod neceſſitas ſperaret. Exercentes autem demētiam
ſuam ſexq; dierum ſibi viatica prę parentes. Hiſq; occurrentis qui per romanorum cuſtodias agreſtis
oleris herbarumq; gratia colligendarum nocte reperiſſent. Cum iam ſe hoſtes euaſiſſe credebāt: quas
attuliſſent eripiebant. Multumq; ſupplicantibus & horribile dei nomen implorantibus: vt aliquā par-
tem ſibi concederent eorum quæ cum periculo ſibi colligiſſent: nihil pœnitus dabāt. Gratum q; vide-
batur ſi ſpoliati non perirent. Hęc quidem humiliores a ſatellitibus patiebantur honorari vero ac di-
uites ad Tyrannos perducebātur. Quorum aliꝭ inſidiarum falſo accuſati occidebantur: aliꝭ q̄ Roma
nis proderent ciuitatem. Et plęrumq; delator ſubornatus: aiebat q̄ fugere voluiſſent. Si vero quē Sy
mon expilaſſet ad Iohannem remittebatur: & quem Iohannes ſpoliaſſet eū Symon excipiebat ſibiq;
inuicem propinabant ſanguinem populariū: miſerorumq; cadauera parciebantur. Et dominandi F
quidem cauſa erat in vtrumq; diſſenſio: ſcelerum vero cōcordia. Nam qui ex alienis malis partem al-
teri ſibi totum vindicans non dediſſet nequiſſimus videbatur. Et qui non accepiſſet velut boni alicu
ius damno dolebat: q̄ crudelitas parte caruiſſet. ¶ Sigillatim quidem iniquitates eorum non potero
explanere. Vt hoc breuiter dicam. neq; aliam ciuitatem vnq̄ talia perpeſſam eſſe puto: neq; vllam na eg.
tionem poſt hominum memoriam malicia ferociorem fuiſſe. Poſtremo etiam genti hebræorum ma ca.
ledicebant vt minus impij viderentur in alienos. Verumtamen q̄ erant & ſeruos ſe, & conuenas & de
generis gētis obortionis eſſe cōfeſſi ſunt. ¶ Deniq; ciuitatē ipſi euerterūt: & Romanos inuitos hāc tri
ſtem admittere victoriam coegerunt. tardiuſq; venientem in templum ignē pœne traxerunt. Deniq
cum hi ſuperiorem ciuitatem ardere vidiſſent neq; doluerunt neq; illachrimauerunt: ſed apud Ro
manos qui hæc paterentur inuenti ſunt. Verum quę per territorium geſta ſunt poſtea cum rerum do
cumentis dicemus.

Diuites grauiora patiebant q̄ pauperes.

Nulla vnq̄ ciuitas tāta ꝓpeſſa eſt neq; vlla natio ferocioꝝ vnq̄ habuit maliciam.

A ¶Tytus exeuntibus ad alimenta iussit tendi insidias fames vero ad exeundū reddebat audaciores. Romani autem (cum iudeos mortem videbant contēnere) supplicioꝝ angebant genera & omnes captos post verba crucifigebant. vnde crucibus spacio deficiente & corporibus cruci minime ꝑpter captiuorum multitudinem sufficiebant. Sed neq; ea clade mouebanť. Iudei autē ab hostibus illatam famis comparatione estimabat requiem multos insuper captiuorum. Tytus incisis manibus ad Symonem: & Iohannem (vt eos ad deditionem commoueret) remittebat. Sed ipsi Cæsari maledicentes mortem seruituti ꝓferre clamabant. ¶Antiochus itaq; (quem Aege. Commageni filium vocat) miratus ꝙ Romani muros non ascendant qui (ridente Tyto & laborem dicente communē) cum macedonibus in murum impetum fecit: & multis ex suis interfectis alij sauciati recesserunt.

¶Capitulum quintumdecimum.

5. 18 TYto autem aggeris quidem proficiebant: quamuis a muro male milites afficerentur. Parte vero equitatus directa iussit per valles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatores. quibus iam minime præda sufficeret. Maior vero pars pauperes ex populo quos ꝓfugere deterrebat ꝓ affectibus suis mœtus. Nec clam enim seditiosis posse fieri sperabant vt cum coniugibus ac liberis diffugerent. eosq; latronibus relinquere non patiebātur vice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundū fames: testabat iam latitantes egredi & ad hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabāt mœtu 15 supplicij inēgruumq; videbanť supplicare. Post pugnam itaq; verberati & ante mortem modis om 18 nibus excruciati. contra murum cruci suffigebantur. Tyto quidem miserabilis videbatur ista calamitas: cum indies singulos quingenti. nōnumq̄ etiam plures caperentur. sed neq; captos dimittere tutū erat. Tātamq; asseruare multitudinem custodum videbatur esse custodiam. Maxime vero propterea non prohibuit Tytus eos existimans eo facile remissuros tanq̄ similia passuros nisi se dedissent. Milites autem diuersis modis suffigebant. ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quam coepissent etiamq; spacium crucibus deerat. & corporibus cruces. Sediciosis vero tātum defuit vt ea clade mouerentur quod eius & in contrarium cessit ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis & (si qui erant populariū) proniores ad pacem: & quæ paterentur (qui ad Romanos confugerant) demonstrabant & qui comprehensi tenebātur eos supplices non captiuos esse ducebant. Ea res multos profugere cupientium (donec verum cognosceretur) 3 inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt velut ad certum supplicium properantes. Illata m eni ab hostibus mortem comparatione famis requiem esse ducebāt. ¶Multis autem captiuorum Tytus etiam manus abscidi iussit: eosq; ad Iohannem & Symonem intromisit: vt propter calamitatem nec viderenť profugi nec crederenť: saltē nunc desinerent ammonēsne ve cōpellerent ad excidiū ciuitatis sed luerarenť in extremis voluntate mutata & proprias animas & patriam tātam & tēplum cuius particípem non habebant. Simul autem aggeres circuiūdo operantes vrgebat: veluti faciens verba non multo post secutura. Ad hęc in muro stantes & ipsi Cęsari & patri eius maledicebant: mortemq; se contemnere clamabant. eamq; seruituti recte ꝓferre. Multi vero mala in Romanos facere dum se sperare potuerint: nec patriam curare nec templum vt ipse diceret perituros mundumq; deo templum hoc melius esse saluatumq; iri hunc abesse qui incoleret quem ipsi quoq; auxiliatorem habentes ornatibus interminationibus illusores eos quibus facta nō aderentur finem enim dei esse talia cōuicijs admiscentes vociferabantur. ¶Et inter hæc antiochus quoq; aderat epiphanes multos alios ornatos secum ducens & ꝓterea caterua stipatus (qui macedones appellabantur) omnes etate pares & paulo magis proceres adolescentuli more macedonum instructi armis & eruditi: vnde etiā nomen habebant. Pleriq; tamen famam gentis æquare non poterant. Omniumenim regum (qui romanis subiecti erant) fœliciſſimum commagenum fieri contigit. priusq̄ fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoq; i senecta etate: nullum ante mortem beatum dici oportere Cęterum filius eius (adhuc eo tūc vigente) ꝓsens: se mirari aiebat quid nam esset ꝙ romanos adire muros pigeret. Erat eni bellator naturaq; promptissimus: tantusq; viribus vt non multum peccaret audacia. Cum vero tytus ad hoc subrisisset laboremq; communem esse dixisset. sicut erat antiochus cum macedonibus in murum impetum fecit. Et ipse quidem pro viribus suis ac peritia cauebat tela iudeorum sagittis eos appetēs adolescentuli autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugnacertabant & ad extremum multi sauciꝭ recesserunt: hoc reputantes ꝙ etiam viris macedonibus vincere cupientibus fortuna esset opus Alexandri: Romanis autem duodecimo die mensis maij aggeres inchoati. vix nono & vicesimo perfecti sunt cum totos dies septem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt & vnus quidem (qui erat ad antoniam) a quintadecima legione fuerat extructus cōtra medium stagnum quod struchyum vocatur alter vero a duodecima viginti cubitis distans. Decima ve-

Tytus exeuntibus ad alimēta tendi iussit insidias.

Fames ad exeūdē faciebāt audaciores.

Rōani (iudeos qa mortis cōtēptores vidsbāt) supplicioꝝ augebāt genera & oēs captos post verba crucifi gebāt vñq; crucibus spacio defi ciēte & corporibus nō sufficientibus crucibus ꝓpter captorū multitudinem.

Tytus captiuorū multos icisis manibus ad Symonē & Iohanē (vt eos ad deditionē cōmoueret) misit sed cęsari maledicētes mortē seruituti p̄ferre clamabāt &c.

Nullus añ mortē beatus.

Tyto ridente & laborē cōmunē dicente Antiochus cū macedonibus i murū ipetū fecit & multis ex suis iterfectis alij sauciꝭ recesserunt.

ro legio quę supra memoratis prestabat in septemtrionali parte opus erexerat vbi stagnum est quod appellatur amygdalon Aduc autem quintadecima legio triginta descendentem cubitis aggerem fecit:ad potificis monumentum.

¶Iohānes seditionum princeps ignem per cuniculos appositō: Romanorum diruit aggeres quorum spes repentini casus timore refrixit. Symon quoq; alios aggeres:aggrediens cum socijs suis Romanorum incendit machinas. Tūc tamē amborum iudeorum scilicet:& Romanorum maximus fuit conflictus. Et Romanis desperatis a castra discedentibus iudei magis instabant sibi ex ciuitate aduenientibus adiumentis:& ad Romanorum castra cum custodijs dimicaturi properauerūt & ea obsiderunt. Sanctio enim apud Romanos est pro castrorum custodijs ne qualibet ex causa a castris recedant. Tytus autem(militibus)quia obcessorum patebant fortunam qui prius hostium muros obsiderent(increpatis)hostes a latere cum militibus circūuenit:& ita puluis oculo & clamor aures exuperabat vt(mixta acie)amicus ab inimico minime discerni potuisset. Romani tamen Cęsaris presentia fortiores totam iudeorum multitudinem(nisi se in ciuitatem recepissent)exterminauissent ipsi vero solutis machinis captum iri ciuitatem desperabāt: & varium super hoc deliberatur consilium quibusdam milite muros aggrediendos dicentibus:quibusdam nouos aggeres construendos alijs vero q̄ sit fame relinquenda videbatur. Tytus vero(quoniam temporis longitudo(inquit)sępe victorię gloriam diminuit)ciuitatem omni celeritate:& cautione muro vndiq; cingi ordinauit & omnes claudi exitus dicens magnum opus sine labore perfici non posse.

¶Capitulum sextumdecimum.

Iohēs seditionū pricepsigne p cuniculos appositō aggeres diruit.

IAm vero admotis aggeribus Iohānes suffossa intus terra vsq; ad aggeres Antoniam eq; versus: dispositis per cuniculum sudibus opera suspendit: illataq; silua pice ac bitumine oblita ignem immittit. Succensis autem fulcimetis fossa repēte subsedit: cumq; magno sonitu in ea aggeres deciderūt. At primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est cum ignem ruina cōcluderet. Perea vero materia qua prętendebatur: flamma iam clarior apparebat. At Romanos repētini quidem facti stupor occupat: molitionem vero iudeorū ęgre ferebant:iamq; se vicisse credentium & spes eorum cassa refrixit:& in posterū subuenire aduersus ignem minus vtile videbat:etiā si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. ¶Biduo vero post etiā alios aggeres Symon cū socijs aggreditur(Illa enim parte Romani admotis arietibus iam concutere murum cœperant)Tepheus autem qui dum ex garsi ortus ciuitate galileę. & Megassarius alias Megassarus ex regalibus famulis alias familijs mariamnes cumq; his adiabenus quidā filius nabatei nomen habens ex fortuna Egyras(cuius est ieterpretatio claudus)raptis facibus in machinas euolarunt. Hisq; viris neq; audaciores in illo bello ex ea ciuitate apparuerūt neq; magis horrendi. Nam velut in amicos(non vt in agmen hostiū excurrerent)nihil cunctati sunt. aut sustiterunt:sed per medios inimicos facto impetu machinas incenderunt. Acti autem missilibus. & gladijs vndiq; truci non prius a periculo demoti sunt q̄ ignis instrumenta corriperet. Sublata vero iam flamma: Romani quidem concurrentes e castris auxilio properabant. Iudei vero ex muro eos prohibebant manusq; cum his concerebant qui flammas conarentur extinguere:propris corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni subtrahere cū eorum tegmina cremarentur. iudei vero p etiam pflammas eos retinere certabant. & quāuis feruens nati essent ferū tamen arietes nō amisere. Hinc aūt in aggeres flamma transijt. & auxiliantes pręueniebat incēdium. ¶Itaq; Romani flamma circumdati(quoniam seruari posse opera desperauerūt)in castra discedūt. Iudei vero magis instabāt cū semper eorū crescceret numerus ex ciuitate accedentibus adiumentis minusq; cautos haberent impetus frosti victoria Progressi aūt vsq; ad munimenta castrorum cum eorū custodibus p̄lio dimicabant. Est ergo quędā pro castris p vices stantium armatorum & acerbissima in eos romanorum sanctio vt(qui loco de qualibet causa cessisset)occideretur. Hi penali exitio glorioſa morte p̄lata steterūt fortiter:eorumq; necessitate simul ac pudore plurimi fugientium redierūt. Balistisq; in muro dispositis ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebāt nichil pro cautione siue tutamine suorum corporum ꝓuidentem. Nam quoscumq; obuios habuissent cum his congrediebantur iudei & in spicula irruentes in caute ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neq; hi actis magis q̄ fiducia superabāt Et romani plus audacię q̄ q̄ male tractarentur cedebant. ¶Iamvero Tytus aderat ab antonia(quo secesserat)locum aliis aggeribus prospiciens multumq; increpatis militibus si cū hostium muros obtinebant in suis periclitarentur & velut ex careere cōtra se dimissis iudeis obsessorum paterētur ipsi fortunam:ipse cum electis militibus hostes a latere circumuenit. Illi autem cum in ora ferirentur contra eum conuersi durabant. Mixta vero acie:puluis:quidem lumina:clamor vero aures exuperabant. Neq; autem amicum quisq̄ inter cognoscere poterat aut inimicum: Iudeis autem non tā viriū fidu-

Romani aggeribus igne diruptis timore repentini i casus spes eorū refrixit &c.

Congressus iudeorū rōanorū maximus.

Rōanis desperatis ad castra discedētibus iudei magis instabat sibi ex ciuitate accedentibus adiumētis & ad Romanorū castra cū custodijs ꝓperarunt dimicaturi quę obsederūt &c.

A dia.quantum salutis desperatione perseuerantibus.etiam romanos pudor animorũ & glorię:& p̃sentia periclitantis cęsaris reddidit fortiores. Itaq; putauere eos ad extremum nimia fœrocitate animorũ vel totam multitudinem iudeorum fuisse rapturos.nisi p̃cuento pugnę momento in ciuitatem se recepissent. Corruptis aggeribus romani somnio tenebantur quia labore iam magnum alias longum vna hora perdiderunt & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem fam desperabãt. ¶ Tyli.5. tus vero cum ducibus quid fieret deliberabat. Et cautioribus quidem placebat omni admoto mili,21 tevi muros experiri. Vsq; adhuc eni iudeos cũ exercitus pte dimicasse vniuersi vero militis impetum minime posse tolerare. verum sagittis esse obruendos. Prudentiores rursus aggeres fieri suadebant. Alij & sine aggeribus obsideri gressus eorum tantummodo obseruantes (ac ne victus (intro ferretur) monebant: & ciuitatem famei relinquere: neq; cum hoste manu confligere. nec enim expugnari eorũ confidentiam posse (quibus optatum est ferro procumbere) vel etiam sine hoc interficere: quę seniori.5 est cupiditas. Ipsi autem Tyto cęsari quidem prorsus ociari tanto cum exercitu honestum nonvide,21 batur: & pugnare cum his superuacuum (qui semetipsos perditurι essent) Aggeres autem facere operosum iudicabat impendios; pœnuria: egressus vero obseruari ciuitatis operosius. Nec enim circũdari eam propter magnitudinem locorumq; difficultatem ab exercitu posse: & p̃terea ad excursus incautum contra manifestam vero obseruationem occultas vias cogitaturos iudeos: tã necessitate q̃ locorum scientia. Siquid autem ciam esset allatum: diutius obsidionem trahendam. Verendumq; ne victorię gloriam diminuat temporis longitudo. Hanc enim cuncta quidem effici posse sed celeritatem ante gloriam duci debere. Tamen si cautione vtiuellet & celeritate totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse precludi: & iudeos aut omnibus modis salute desperata ciusitatem tradituros: aut fame victos facillime esse capiendos. Aliter enim non posse se quiescere. Verum & aggeres curaturum esse cum infirmiores habeat qui prohibent. Quod si cuiq; magnum opus & inextricabile videat eum considerare debere q; neq; paruum opus romanos deceret facere & sine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile sit.

Consiliũ varium qd agendũ in aggrediendi murum milite an aggeres cõstruẽdi an ciuitas famei sit relinquenda.

Opinio tyti de mon capiẽdi ciuitatem.

Lõgitudo tpis sæpe victorię gliaz diminuit.

Magnũ opus si ne labore pficere potest nemo

B ¶ Romani milites (iubente Tyto exercitum in opera distribui) omnis ciuitatis ambitũ inter se partiti placere ordinate properabant: & murum circa ciuitatem cum castellis triduo (quod propter celeritatem fidevidetur carere) compleuerunt & custodibus per castella collocatis vigilias ordinauit: & vigiles inter se somnos sortiebantur. Salutis autem cum exeundi facultate iudeis ablata est & cuncta iam fames totas domos ac familias deuastabat. vbiq; em fame moriebant. Multi mortuos sepelientes sup illos moriebãtur. multiq; viui ad sepulchra properabant: latrones aũt mortuos; detrahẽtes cum risu egrediebantur: & gladios suos in adhuc spirantes experiendi gratia transuerberabant/mortuorumq; plurima cadauera per muros p̃cipitabant: quę videns Tytus ingemuit deumq; testatus ẽ: hoc factum suum non esse. Romani insuper seditiosos fame scientes cruciari lętabantur eis frumentorum copias ostendebant sua sacietate eorum famem incendentes. Tytus vero reliquias populi & qđ superest saluare cupiens nouos aggeres cõstruebat: & miseratus eos ad deditionem incitabat; eis perierat pœnitudo qui etiam mortuam plebem quasi canes lacerabant. Symon aũt Mathiã ex põtificibus vnũ ppõ fidelem cũ tribus filiis (quartus enim iam fugerat) peremit. Hinc em crudelis Symõ rogãti vt ante filios occideretur negauit sed nouissimũ interfici iussit sepulturamq; sibi renuit.

¶ Capitulum septimumdecimum.

Tyto exercitu; in opa distribuiubẽre ois ãbit̃ ptiti placere ꝓpabãt ordiate.& murũ circa ci tẽ cũ castellis tri duo cõpleuerũt

li.5. IIs dictis duces hortatus. iubet eos exercitũ in opera distribuere. Diuinus aũt quidam impetus militibus incidit. ambitũq; partiti nõ solũ rectores inter seuerũ ipsi etiam ordines & miles quidẽ decadarcho: decadarchus autem etacontarcho: ilq; chyliarcho placere ꝓperabat. Chyliarchos vero ostentatio ad ducesvsq; pertinebat: ducũ vero certamina cęsar ipse dijudicabat. Indies em singulos circuiens opus sepissime ispicie bat. Cœptũ em a castris assirios; vbi ipe tẽdebat: ad inferiorẽ scenopoli murũ duxit. Hinc p cedronẽ ad oliuarũ montẽ reuertens a meridie montẽ cõplecturvsq; ad saxum (quod perysterconos vocat) eiq; proximũ collem qui supervallem iminet syloam & inde ad occidentẽ flexo edificio advallem fontis descẽdit: Hinc subiens ad anani põtificis monumentum circumdato monte vbi castra pompeius habuerat: ad septentrionalem redit regionem. Cumq; processisset ad vici partẽ (cui nomen est erebynthonicus) pusillum hęrodis monimentum ab oriente clausum castris suis coniunxit: vnde cœperat. Murus quidem vno minus quadraginta stadijs erat. Adhuc autem foris castella tridecim edificata sunt: eorumq; tytus denis stadijs numerabatur. Totum autem triduo opus constructum est: vt id quidem dignum mensibus videretur: celeritas vero fide careret. ¶ Muro circumcluſa ciuitate per castella custodibus collatis primam quidem vigiliam noctis ipse circuiens explorabat. Secundam vero alexandro permiserat. Tertiamq; obtigit agminum ducibus somnos autem vi- custodibus per castella collocatis

vigilias ordinauit & vigiles sõnos inter se sortiebantur.

giles inter se sortiabantur totaq; nocte per ea stellorum spacia circuibant. ¶Iudeis autem cum exeũdi facultate omnis etiam spes salutis adempta est. Cũctaq; tã fames totas domos ac familias depascebatur. Et tectaq; quidem plena erant mulieribus exanimatis atq; infantibus viarum angusta seni- eg
bus mortuis: Adolescentes autem ausvirgines turgidivelut vmbrę mortuorum per publicum volita ca.
bant & vbi (quẽ casus occupauerat) decidebant. Sepelire autem funera sua neq; poterant prę laborę: & eos quibus aliqua vis supererat pigebant & ꝓpter multitudinẽ mortuorũ: & q; de ipsis erat incertũ. Deniq; sup eos quos sepelierant multi moriebantur: multi autem ad sepulchra (priusq; fati dies veniret) & viui properabant. Neq; luctus in illis calamitatibus neq; fletus erat: sed fame superabant affectus. Siccis aũt oculis & corruptis oribus qui tardius morerentur eos qui ante se requiescebant intuebantur. Altum vero silentium ciuitatem plenãq; mortuis nox conprẽhenderat & latrones his eg
ores. Domus enim tantum sepulchra erant. & cadauera spoliabant. velamina q; corporibus ca.
tes cum risu egrediebantur. Hisq; gladiorum mucrones properabant: nonnullosq; iacentes

Multi mortuos sepeliẽtes sup illos moriebãt & multi viui ad sepulchra properabant. &c.

spirantes ferro experiẽdi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut fe
modari (quo famem euaderet) superbissime negligebatur. Animas vero efflantium quisq; in morte tẽplũ obrutibus intuebatur cũ viuos relinqueret sediciosos. Illi autẽ primo quidẽ sumptu publico inhebant mortuos sepeliri: cũ odorẽ ferre non possent. Deinde q; non sufficiebant in valles eos ex muro p̃cipitabant. Quas circuiẽs tytus. vbi plenas cadauerũ vidit altãq; sanie tabefactis corporibus defluentẽ ingemuit & extẽsis manibus deũ testabatur factũ illud suũ nõ esse. Ciuitas quidẽ ita erat affecta. ¶Rõ anivero (cũ nemo iã seditiosorũ auderet excurvere nã etiã moeror eos famesq; tãgebat) dies letos agebãt frumẽti aliarũq; rerũ necessariarũ hãtes copiã de syria ꝓximisq; ꝓuincijs. Multi autẽ

Mortuoꝝ cadauera ex muro ꝓiecta i valles Tytus videns ingemuit deũ testatus factum illd non esse suum.

iuxta murum astantes magnamq; alimentorum abundantiam demonstrantes facietate sui famẽ hostium incendebant. Seditiosis autem nichilo magis calamitate cedẽtibus Tytus reliquas populi miseratus & qd supest ꝓperabat liberare cõstruẽdo nouos aggeres maximo cũ labore & icitando eos ad deditionem sed illis pœnitudo pierat q etiã mortuam plebẽ quasi canem lacerabant. &c.

Tytus reliquias ppli miseratus & properans saltem hoc liberare quod supereſt iterum aggeres inchoabat: quamuis difficulter materiam reperiret. Omnes enim ciuitati proximas siluas opera prima consumpserant. Ex nona eg
gesimo vero stadio milites alias congerebant ad antoniã: & ex quattuor partibus maiores prioribus aggeres struebantur. Cęsar autem agmina circuiens atq; opus vrgens (q; in manibus eos haberet) latronibus ostendebat. Sed illis pœnitudo plane perierat. & animis a corporibus separati. vtriq; velut alienis vtebantur. Nec enim vel animas affectio mansueta: vel corpora dolor tangebat. Qui etiã mo
tuam plebem quasi canes lacerabant: replebantq; languentibus carcerem. ¶Deniq; Symon Mathii quidem (per quem obtinuerat ciuitatem) in crucintum peremit. Boethi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is (cum a zelotis male populus tractaretur) quibus iam Iohannes accesseratvt adiutorem symonem reciperet populo persuasit. nulla cum eo prius habita pactione aut ina
le aliquid metuens. Ingressas autem ille (postq̃ obtinuit ciuitatem) inimicum eum secq; vt alios esse dũcebat. qui pro se consilium dederat velut hoc simplicitate suasisset. Productum enim & accusatum q; cum romanis senserit morte damnauit ne purgationis quidem facultate ei concessa cum tribus filiis suis. Quartus enim ad Tytum ante profugerat. Prius autem se occidi q̃ filios obsecrantem: atq; hanc pro illa q; ei ciuitatem aperuisset gratiam postulantem: vt augeret eius dolorem nouissimum misit interfici. Ille quidem supra cęsos in conspectu suo filios iugulatur. coram romanis productus. Ita enim Symon anano Magali alias Bagadati filio pręceperat qui erat satellitum eius crudelissimus cauillatus siquid eum iuuarẽt ad quos exirevoluisset. Corpora vero sepelire prohibuit. ¶Post hos ananias quidã põtifex filius Masambali alias Masbali nobilis & scriba curię vir fortis ex Ammaus genus ducens & cum his quindecim ex populo clariores necantur.

Ananias ponti fex occidit & cũ his quindecim clariores. Additio.

¶AEGESIPPVS lib. v. capi. xxiij. ponit orationem Mathię ad filios pœnitentis Symonem introduxisse & se accusantis q; hostem eis iduxisset & carnifices videatur illa oratio quia multa continet deflenda & notanda.

¶Iosephi incluso in ciuitate patri nullus sub pœna mortis audebat loqui. Iudas itaq; tantã videns crudelitatem signum Romanis de turri fecit quasi eis volens tradere ciuitatem: quem tamẽ nõ credebant aliqui alij propter superbiam contemnebant. Symon vero illum cum custodibus perimẽs mortuorum. Tyto vidente corpora proiecit Iosephus (nec enim rogare cessabat) muros circuiens lapide vulneratur & (nisi cęsa) qui eum protegerẽt (misisset) captus fuisset a Iudeis quo audito eius mater tanq̃ mortuum lugebat in carcere. Sed cito curatus populum rogabat ad fidem: vnde multi veniebãt ad Romanos qui inedia turgidi vacua replentes corpora moriebantur desuetis edendi officijs. Quodam autem ex fimoventris colligente: & a Syris comprehenso fama totis percrebruit castris q; Iudei transfugę auro pleni venirent quos syri & Arabes euiscerabãt vnaq; nocte duorum milium patefacta sunt viscera. Tytus autem hac cognita iniusticia nisi maxima fuisset multitudo omnes interfecisset. Hos

vero multum increpauit mortis penem talia agentibus interminatus:sed omne supplicium contempnit auaricia occulte enim propter tyti interdictum spe questus transfugas euiscerabant. Iohānes autem sacrilegus multa a templo donaria & sacra vasa deficientibus a populo rapinis alienigenarūq; dona distraxit. Tunc quoq; hierusalem Sodoma peior hiatu terrę(si venire Romani tardassent) erat peritura. Mannetus autem ad Tytum veniens centum quindecim milia retulit elata cadauera a.xiiij aprilisvsq; kalen. Iulias. omnia autęm mortuorū secenta milia portis euecta. aliorum vero numeus minime potest comprehendi. Modium quoq; frumenti talento vendebat. Iudei etiam rimantes veteri boum fimo & stercoribus vti pro cibo sunt coacti.

Capitulum octauūdecimum.

Pre Iosephi ciuitate concluso nullus audebat loq; sub pœna mortis.

IOsephi vero patrem concluſum asseruabant. Missoq; precone denūciāt ne qs in ciuitate degēciūvel colloqueret cū eo vel invnū veniret mœtu ꝓditionis ꝓposito & eos (qui hęc cū illo deflerent ante questionem) perimebāt. ¶Ista vidēs qdā Iudas filius cludivnus ex numero prefectorū symonis (qui turri sibi ab eo creditā custodiebat) fortasse quidē nō nichil etiā mia crudeliter pereuntiū magis aūt sui prouidētia: cōuocatis decē fidissimis cōturbernaliū quousq; tandem inquit hæc mala sustinebimus? Quando ve spem salutis habemus seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat: romani vero pœne intus sunt. Symon autem bene quoq; meritis infidelis est: mœtusq; sibi etiam apud eum pœne & apud romanos certa fœderis dextera. Ergo age tradito muro: & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil autem graue symon patietur. si cum de se sperauerit citius pœnas pendat. His vbi decem assensit: mane cęteros quos subiectos habebat per diuersum dimittit: ne quid eorū quę cogitauerat ꝓderetur. Ipse vero de turre circa horam tertiam romanos inuocabat. Illorum autem alij per superbia; contēnebant: alij non credebant: alios etiam pigebat velut mox capturos ciuitatem nullo periculo.

Symō Iudā cuz custodibus turris pimēs corna ꝓiecit mortū Tyto vic & romanis.

¶Interea vero cum Tytus ad murum cum armatis accedere tante rē symon cognouit turrimq; velociter occupat: romanisq; inspectantibus custodes peremit & per murum proiecit corpora mortuorum. ¶Ibiq; circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput lapide vulneratur statimq; antonius cadit. Excursus autem ad eius casum factus est iudeorū arreptusq; esset in ciuitatem nisi cęsar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus Iosephus quidem tollitur nihil quod aggereꝝ intelligēs. Seditiosi vero tanq̄ interfecto quem maxime cupiebant cum leticia conclamarunt. Dicit autem hic nuncius per ciuitatem ex quo residuam multitudinem mœror tenuit vere periisse credentem cuius fiducia profugere cogitabant.

Lamētatio matris Iosephi in carcere audit filij morte: vic. Aeg. li. v. c. z

¶Audito autem Iosephi mater in carcere mortuum esse filium suum ad custodes quidem ex Iotapatis hoc ait certe se credere nec enim viuo potiri. Secreto aūt flens ad ancillas hunc inquit fecunditatis recœpisse se fructum q; ne sepelire quidem filium sibi licuisset. a quo sepeliri superasset. ¶Verum nec illam quidem mendacium diutius cruciauit: neq; latrones refecit. Cito enim curato vulnere Iosephus resipuit ꝓgressusq; clamabat illos quidē non multo post vulneris pœnas daturos. Ppł'm aūt rursum ad fidē rogabat. vñ populo quidē fiducia: seditiosi vero stupor incidit eius aspectu. Profugorū aūt alij stati muro necessitate desiliebāt alij velut ad pugnā cū lapidibus ꝓgredi simulātes: mox ad romanos fugiebant. ¶Hos aūt senior ea (quā intus pertulerant) fortuna persequebatur: & fame quam domi reliquerant velociorem apud romanos inueniebāt ad exitiu; facictatem. aderant namq; inflati ex inedia: veluti morbo intercutis aquę turgidi. Deinde vacuata replentes corpora dirūpebantur, nisi qui perite desideria cohibuissent: paulatim cohibuissent: paulatim q; cibum desueto corpori obtulissent. ¶Verum & eos qui hoc modo seruarentur alia plaga suscipit: Quidam enim apud syros ex trāsfugis deprehenditur: e fimo ventris aureos colligens. Transglutientes autem (vt supra diximus) eo conueniebant quos cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima vis auri fuerat in ciuitate. Deniq; duodecim atticis comparabant (quod anteviginti quinq; valebat) Verum hac arte pervnum detecta totis castris fama percrebuit: q; auro transfugę plenivenirent. Arabum autem multitudo & syri scissis ventribus supplicium minitabantur. Et hac ergo clade nullam credo seuiorem contigisse iudeis. Vna deniq; nocte duorum militum patefacta sunt viscera. Et hac Tytus iniustitia cognita pœne circumfuso equitatu iussisset auctores iaculis appeti nisi magna multitudo fuisset noxiorum: multoq; plures puniendi q̄ qui fuerant interempti. conuocatis autem auxiliatorum ducibus itemq; agminum romanorum (nam etiam militum quosdam hęc tangebat inuidia) vtrisq; iratus dicebat. si qui militum suorum hęc committerent lucri causa incerti ne arma propria quisq̄ erubescerent auro argentoq; facta. Arabes autem ac Syri quidem primo in alieno bello iure suo calamitatibus vterent. deinde crudelitatē in cedibus & in iudeis odia romanis ascriberent. Nec enim quosdam eorum milites infamiam participare. Et his quidem mortem interminatus est: si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. Ad legiones autem litteras dedit vt suspectos inuestigarent atq; ad se referrent.

Vna nocte duorū militū patefacta viscera.

Auaricia contēnit omne supplicium.

¶Verum profecto auaricia contemnit omne supplicium: seuisq; hominibus lucrandi amor in-

natus est. Nullaq; omnino calamitas: plus habēdi cupidini cōparatur. Immo vero hęc alios & morū habentē mœtu subiungit. Deus aūt qui dānauerat populū oēm vltiōi salutis ad interitū verterat.

Occulte ꝓpter cęsaris interdictum trāsfugas spe quęstus eui scerebāt. Iohēs sacrilegus multa tēpli donaria & vasa rapinis ex ppło deficiētibus retinuit & alienigenarum dona distraxit.

¶ Deniq; id (quod cū pœna an interdixerat Cęsar) occulte in ꝓfugos admittebāt. Et si qs trāsfugisset circūspectantes ne quis romanos videret eos scindebāt & ex visceribus nefariū quęstū trahebāt. In paucis aūt reperiebāt: & plęrosq; sola spes cōsumebat. Hic aūt casus multos transfugarū seduxit. ¶ Iohānes aūt (vbi rapinę ex ppło defuerūt) ad sacrilegiū sese cōuertit multaq; donaria tēpli retinēs multaq; vasa diuinę rei ministerio necessaria crateras & lances & mēsas: vrceolis qdē abstinuit quos augustus eiusq; vxor miserat) Romanoꝝ qdē iperatores honorauerūt semp tēplū atq; ornauerunt: tunc aūt iudeis etiā alienigenarū dona distrahebat. ¶ Ad socios aūt dicebat sine mœtu diuitis abuti debere q pro deo qui ꝑ tēplo militarent ex ipso ali. ꝓptereaq; sacrū vinū & oleū (quod sacerdotes sacrificijs reseruabant) tutū erat effudisse & filis sine honore vngebant & potabāt. ¶ Nō equidem recusauerim dicere quę dolor iubet. Puto si romani cōtra noxios venire tardassēt. aut hiatu terrę deorsū dādā esse ciuitatē: aut diluuio periturā aut fulgura: aut sodomitana incēdia passurā. Multo em magis impiā ꝓgeniem tulit. q̄ qui alias quę illa ptulerant. Deniq; cū eorū ptinacia desperata. totus ppls interiit. Vt quid opus ē singillatim narrare clades? ¶ Hac em Mānetus alias Manneus Iazari filius trāsgressus ad titū p vnam portā (quę sibi credita fuerat) centū & quindeci milia & octogita dixit ea ta, cadauera ex quo die castra ꝓpe ciuitatē posita sunt ex quartodecimo die mēsis aprilis vsq; ad kalendas iulias. Hęc aūt inuenta est multitudo. Nec tñ vel ipse fuit appositus portę. sed publica mercedē diuidēs mortuos ex necessitate numerabāt. Cęteros em ꝓpinqui sepeliebant. Sepultura vero fuit elatus ex oppido proijcere. Post hūc aūt nobiles ꝓfugi oia mortuorū secenta milia portis euecta nū ciabant: aliorū vero numerū minime posse cōprehendi. Cum aūt pauperes ferendo non sufficerēt & congesta cadauera in maximis edibus essent cōclusa. & frumēti quidem modium talento venisse. Post autem vbi muro cincta ciuitate ne herbas quidē legere ifā liceret: ad hoc necessitatis quosdam fuisse cōpulsos vt cloacas rimarent boum q̄ veterem finium alimentum haberent: & stercus inde collectū (quod necvisu quidē tolerabile fuerat) cibus erat. Hęc romani quidē audientes miserati sunt: dicioſos autem nec videntes quidē penitebat: sed patiebāt vsq; ad ea progredi. Fatum enim eos tradiderat cecos. quod iam & ipsis erat & ciuitati.

Modiū frumēti talēto vēditū iudei cloacas rimātes bouū vetere rifico & stercoribus vti ꝓ cibo coacti sunt.

¶ Explicit Liber Sextus.

¶ Incipit Liber Septimus.

¶ DE IVDAICO bello liber Septimus incipit: In grecis autem codicibus hic incipit sextus aliter enim hoc opus greci q̄ latini patiuntur. Nāq; ipsi primū secundū: & tertiū sicut nos incipiūt: quar tūvero & quintū simul iungūt: quartū dicētes: & quintū cōputant quē nos sextū: septimū vero in duas diuidūt partes: primam partē sextum librū appellātes & septimū incipiunt in secunda parte quas est. ca. xiiij. sicut ibidem inuenietur.

¶ Seditioſorūira aduersis magis accēsa Hierusalē clades in peius ꝓcedebant: multitudoq; cadauerū pestem emittebat. Ipsiq; non spe victorię ad bellū sed desperatiōe mouebant deū exprobrātes p tredeci milia i circuitu Hierusalem (dicit. Aegesip.) vasta humus miserabilisq; erat terrę facies. Bellū nāq; loci deleuit pulchritudinē. Reparatis itaq; vtriſq; timor. Rōani nāq; iudeos (qui calamitatibus alebant) inexpugnabiles arbitrabantur. Iohānes vero aggeres incendere conatus spe est deceptus quia maxima in ipsis custodiēdis erat diligētia. Kalendis aūt Iulij tē tata est expugnatio: & recedētibus iudeis Romani applicāt machinas cōtra Antoniā ipsis q̄tū possunt iudeis resistentibus nox q; vtriſq; requiē dabat. Murus vero ea parte qua Iohānes suffoderat aggeres volens incēdere cecidit gaudentibus romanis: sed nouo intus a Iohanne edificato muro Romani timent ascendere.

¶ Capitulum Primum.

Seditioſorū ira magis aduersis accēsa hierusalem clades i peius ꝓcedebant multitudoq; cadauerū pestem emittebat. &c.

CLADES quidem Hieroſolimorum in peius quotidie procedebant. Cumq; & seditioſi magis accenderentur: postq̄ populum fames ipſoſq; iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum & visu horrenda erat: odoremq; pestiferum emittebat cum excursus etiam pugnatium moraretur. Nam veluti per aciem reuerent plurima cede excitata conculcare mortuos cogebantur & qui super eos pedem ponerēt neq; separabantur neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem nece poluti dexteras ad externum bellum prēparabant tanq̄ exprobrantes deo (vt mihi videtur) supplicij sui tarditatem. Non enim ipse victorię maior pars eorum: sed despera-

tione, [illegible] ſeruabatur. ¶Romani autē quāuis plurimū in congreganda materia labora-
rent: tū interviginti & vnum diem aggeres erexerunt attonſis oibus ad nonaginta vſq; ſtadia circum
[illegible] locis. Erat aūt miſerabilis terrę facies. Nā (quę antea arboribus & paradiſis ornata fuerat) ea
[illegible] deſerta preciſis vndiq; ne moribus cernebatur. necvllus qui pridem iudeam viderat alienigena
[illegible] burbana pulcherrima ciuitatis (cū eius ſolitudinem tunc videret) continere lachrimas poterāt vel
[illegible] gemere mutationem quantum priſtinę derogaſſet. Omnia nāq; inſignia pulchritudinis bellū de-
[illegible] rat. Nec ſiquis ſubito aduenīſſet (qui locum prius ſcierat) eū cognoſceret: ſed preſens quereret ci-
uitatem. ¶Romanis autem ac iudeis finitum opus aggerum par facieb at timoris inicium. Namq; hi
[illegible] eos quoq; exurerent) captumiri ciuitatem putabant romani aut forte nec voluntatem ſibi fo-
[illegible] illis incenſis. Nam & materia defecerat & labori corpora quidem militum crebris autem offenſio-
[illegible] bus ceſſerant. Verum ciuitatis cladibus triſtius romani q̄ ciues in ea degentes afficiebantur. Ad ma
[illegible] enim (quę hinc accedebant) etiā pugnatoribus nihilo ſenioribus vtebantur. Sed eorū ſpes frange-
[illegible] batur cum aggeres inſidiis machinæ ſine ſoliditate muri. manus vero conflictus audacia repugnātiū
ſuperaretur & præcipue q̄ cum ſeditione fameq; ac bello totq; malis præſtantiores iudeorum ſpiri-
tus animos inuenirent. virorum quidem inexpugnabiles eſſe impetus arbitrabantur inuictam vero
animorum magnitudinem quę calamitatibus aleretur. Nā qs eos in ſecundis rebus ſuſtineat qui ma
lis ad virtutem incitarentur. Illi quidem propterea cautius cuſtodias prę parabant. ¶Iohannis autem
factio apud Antoniam ſimul & quę futura timebantur ſi murus forte diſciſceretur alias diſiſceretur
cauebat: & anteq̄ arietes admouerentur operibus inſtabat: niſi quia conatus eorum irritus fieret.
Egreſſiq; cum facibus aggerem: ſpe decepta remearunt. Nam primum ne concordare quidem vide-
batur eorum conſilium. paulatim & per interualla & cunctanter non ſine motu proſilientium: neq;
iudeorū more vt breuiter dicam. Deerant enim (quę propria gentis eſſent audacia) curſus & omnium
ſimul impetus: & vt ſine offenſione recederent languidiores progreſſi q̄ ſolebant etiam romanos ſolito
promptiores offendere. Qui corporibus quidem atq; armis ita vndiq; aggeres ſepſerant: vt nuſq̄ adi
tum igni relinquerent. Animum vero ita confirmauerunt. ne quis loco (anteq̄ occumberet) mouere-
tur. Nam pręter omnium rerum deſperationē etiam ſi illud opus eſſet exuſtum acerbiſſimus pudor
milites occupauerat. Si aut calliditati virtus cederet. aut arma temeritati: aut peritia multitudini: aut
indeis romani. Simul autem miſſilia cum illis faciabant. In proſilientes delata: & (qui cecidiſſet) pote
riores impediebat. ac periculum antecedentis meliores eos efficiebat. Q uivero intra teli factum ve-
nire properaſſent alij diſciplina hoſtiū & denſitate perterriti: alij confixi haſtis retrocedebant: & ad
extremum alius alium timiditatis arguentes. re infecta reuertebantur. Kalendis autem Iulias tentata
fuerat expugnatio. ¶Iudeis aūt inde digreſſis: romani machinas admouerūt. Quiſcum ab Antonia
ſaxis atq; igni ferroq; peterentur) & quodcumq; hoſtibus telum neceſſitas obtuliſſet licet moenibus
multum iudei confiderent machinaſq; contemnerent: tamen eas applicare prohibebant romanos.
Illi autem iudeis ſtudium eſſe ratione murorum ne infirmitate antonia laederetur & fragilibus eā fun
damentis ſuſpicantes contra certabant. Nec tamen quod feriebatur ictibus obediebat. Sed ipſi qdē
crebris in ſe miſſilibus iactis cum nullis periculis deſuperuenientibus lacerarentur: arietum opus vrge
bant. Cumvero inferiores eſſent ac lapidibus frangerentur: aliis ſcutis ſuper corpora concameratis fū
damenta manibus & vectibus ſuffodiebant. Itaq; ſaxis quatitur obſtinato labore conſtillis. Q uietę
vtriſq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus ex qua parte prioribus Iohānes aggeribus in
ſidiando murum ſuffoderat. ſubſidente cuniculo repente labitur paruū pręter ſpem muriq; & animi
affecti ſunt. Nam iudei quidem (quibus idem memoria eſſe oportebat q̄ ruina pręter ſpē non acci-
dat. & aduerſus eam precanti non fuerāt: tanq̄ menſura eſſet antonia) confidebant. Romanorū autē
inopinatam leticiam ex ſcelere ſubuerſione natam: conſpectus alius murus (quem intrinſecus Iohan
nes edificauerat) cito reſtrinxit. Verumtamen prior facilior impetus videbatur. Tunc enim & aſcenſū
per ruinas promptiorem: & Antoniam eſſe ſatis infirmiorem. murum vero qui rectus erat cito deſtrui
poſſe arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat aſcendere. Qui primus id tentauiſſet certiſſimum
eſſet exitium.

¶Tytus promiſſis (ex quibus periculorum obliuio & mortis contēptus naſcūtur) atq; exhor-
tatione commilitones ad aſcendendum murum incitabat. Exhortatione (inquit) opus eſt in ſolis re-
bus ambiguis. Pulchrumq; cum laude mori. Romanos ſuper (quibus in pace bella diſcere conſuetū
eſt) in bellis vincere affirmat eſſe ſolitos. Multipliciter quoq; in iudeos dei iram oſtendit: & mortuo-
rum bello laudes extollit quorum animę inter ſydera collocantur. mortuorum vero morbo ſubterra-
neis tenebris ſine memoria operiuntur: mors inſuper ferro leuior eſt q̄ morbo. Magnaq; nimis maxi-
mis in periculis ſpes ſalutis inuenitur. Talia itaq; Tyto dicente premia q̄ aggredienti pollicente

Iudei nō ſpevi-
ctorię ſz deſpe-
ratiōe ad bellū
mouebant deū
exprobrantes.

Bellū loci dele-
uit pulchritudi
nem.

Aggeribus re-
patis vtriq; iu-
dei & romani ti
ment. &c.

Perplexitas ro-
manoꝝ: iexpu-
gnabiles iudeoſ
arbitrātiū q ca-
lamitatibus ale
bantur.

Iohēs cū ſuis ag
geres incende-
re conatus ſpe
decipitur.

Diligētia roma
noꝝ i e[illegible]ſtodiē
dis aggeribus.

kalēdis Iulij tē-
tata expugna-
tio.

Rōani iudeis re
cedentibus ma
chinas applicāt
q̄bus iudei om
nimode reſiſte
bant. &c.

Nox vtriſq; qe-
rem dedit.

Nouo a Iohāne
edificato intus
muro Romani
timēt aſcēdere.

Sabinus Syrus manu fortis(licet corporis habitu exilis esset)heroicā animā in macro corpore habēs primus(aliis periculum timentibus)se ipsi alacri animo obtulit:& armatus maxia virtute audacia murum ascendens summitatem(fugatis hostibus)prēdidit.Cui fortuna pręclaris iuida facinoribus aduersa fuit.Hic enim lapidis ossione lapsus est/quem reuertentes.Iudei solum iacentem inuenientes: ex omni parte iaculis petunt sed multos hostes sauciauit.Tandēvero sagittis est obrutus.Tres exvn decim(qui eum fuerant secuti)lapidibus necati sunt:aliis octo sauciatis qui in castra relati sunt: hæc tertio mensis Iulij gesta fuere. D

¶ Capitulum secundum.

Promissis piculorū obliuio. & mortis contemptus nascitur.

Fxhortatio i solis rebus ambiguis.

Pulchrū cū laude mori.

Ytus vero spe atq; ostone putans alacritatē pugnantiū excitari:& adhortatiōe atq; promissis sępe quidem piculorū nasci obliuia. interdū autem mortē solere cōtēni:in vnū cōgregatos fortissimos experiebat dicens. ¶ O cōmilitones hortari quidē ad ea(quę periculū nō afferūt)apte & ipsis q̄ roganť:& qui eos rogāt ignauię reprehensionē parit.Exhortatione aūt opus est:in solis rebus ambiguis.Quippe illa p se quemq; agere dignū est.Itaq; difficilē vobis esse in murū ascensum ipse pfiteor. Q d autē vel maxime oporteat glorię cupidos pugnare difficillimis rebus:pulchrūq; sit cū laude mori nec erit in fructuosū q primi fortiter fecerit pśequar.Primū quidēvos illud horteť q nōnullos fortasse deterreat iudeorū patiens animus.& in aduersis rebus dura cōstātia.Romanos em̄ eosq; milites(qbus in pace bella discere,in bello aūt vincere cōsuetum est)a iudeis manuel animo superari turpissimū est.idq; in fine victorię.cū etiam dei nitamur auxilio.Nāq; offensionis nēę iudaicę despatiōes sūt.Illorū aūt clades fauore dei.nīsq; virtutibus crescūt.Etem̄ seditio fames obsidio murorūq; sine machinis casus qd fit aliūq; i illos ira dei nostrūq; adiumētū.Igit nō solū deterioribus iferiores videri:sed etiā diuinū pśidiū pderevobis non conuenit. Quo pacto aūt nō turpevideať.Iudeos qdē(qbus nō magni pudoris ē vici q seruire didicerint)quominus in posterū patiant mortē cōtēnere atq; invos medios frequēter excurrere nec victorię spe sed ostētationis:vos aūt totius pene terrę marisq; victores qbus nōvincere pbo habeť ociosos cedētes: ne semel quidē in hostes aliqd audaciter exptos famē ac fortunā cū his armis operiri: maxime cum paruo discrimine totū possitis efficere:Deniq;(in antoniā si ascēderimus)habebimus ciuitatē. Nā & si pugnandū sit aduersus itus positos(qd nō arbitror)attn̄ capi ac respiratiōe hostiū icedere victoriā nobis pleniſſimā repromittit.Et ego quidē pętermissa nūc eor̄ laude(qui bello ceciderūt)& imortalitate q martio furore pstrati sunt,ex morbo mortē pacis tpe aliter sentiētibus iprecabor quorū anima cū corpore sepultura dānetur.Quis em̄ virorū fortiū nescit q animas in acie ferro corporibus absolutas purissimum elementum ęther hospitio receptas inter sydera collocari manesq; se bonos & ppicios heroesvidendos offerunt posteris suis/Quasvero morbus corporis tabesq; consumpserit(etiam si maxime probris ac piaculis purgatę sint)subterraneę tenebręq operiūt altaq; obliuio suscęperit & corporis simul &vitę & memorię fine circumscriptas.Quod(si necessaria mors homini fato decreta est) ad hoc autem omnium est morbo leuius ferri ministerium: cui non videatur ignauum negare vsui: quod debito redditurus sit.Et hęc quidem veluti seruare nequeant qui corati fuerint prosecutus suę Est autem salutis spes in maximis quoq; periculis quivirilem animum gerunt.Primum enim (quod didicit pater)incęptu deinde totum(quod edificatū est)facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes alius alij pro adhortatione atq; subsidio fiet:vestraq; obstinatio in breui aios hostium franget.At fortasse nobis si eam modo cœperimus:incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem:vos prohibere scilicet conabuntur.Si vero clam vel etiam per vim aliquid ęgerimus semel quamuis paucos non sustinebunt.Me autem profecto pudeat nisi eum(qui primus hoc incipiet)iuidendum remunerationibus fecero:& quivixerit quidem similibus prępsit:beatissima vero præmia sequantur occiso. ¶ Talia dicente Tyto(cętera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit)eorumvero vnus(qui in cohortibus militarent)Sabinus quidam genere syrus vir & manu simul & animo fortis apparuit:licet si quis eum antevidisset quantum ex habitu corporis.ne specie quidem militarē esse credidisset.Erat enim colore nigro:exilis habitudine.Sed anima quędam heroica in macro corpore atq; angustioreviribus suis habitabat.Cum primus itaq; surrexisset:dedo me(inquit)tibi alacri animo cęsar: & ante omnes in murum ascendo:atq; opto quidemvtvires acvoluntatem meam sequatur fortuna tua.Quod si cęptū casus inuiderit:scito me non præter spem q̄ res aliter cesserit:sic decreuerim pro te moriturum. ¶ His dictis & scutum capiti leua manu prętendens,strictnq; dextera gladio.circa horam diei sextam murum petebat.Sequębantur autem illū ex aliis qui soli eiusvirtuti emuli esse cupiebant.vndecim viri.Multo autem omnes antecedebat diuino quodā impetu ex-

Mortuorū bello laudes quorum animę inter sydera collocant.

Mortuorū morbo aię subterraneis tenebris sine memoria operiuntur.

Salutis spes magnanimis maximis etiā piculis

Pręmia policēti aggredienti

Sabinus syrus. manu & animo fortis (licet habitu corpis exilis esset)animā heroicā i macro corpore hīs primus (aliis timētibus piculū)Tyto acri oio obtulit

citatus eum de muro custodes iaculis eum & sagittis vndiq; infinitis appeterent atq; in eũ ingentia saxa deuoluerent qui nonnullos decendecim deceperunt. Sabinus autem missilibus occurrẽs licet obstrueretur sagittis non ante tamen impetum cohibuit q̃ summa muri prenderet hosteſq; in fugã verteret. Viribus enim eius atq; animi pertinacia perterriti. pleroſq; ascendisse: rati non steterunt. Qua in re fortunam quis (velut virtutibus inuideat: semperq; preclaris facinoribus officiat) icusauerit? Sigdem hic vir neq; ab incepto erranit: & offensione lapidis cum maximo super eum strepitu pronus decidit. Vnde factũ est vt iudei reuersi vbi solum & tacentem viderunt: eũ ex oi parte iaculis peterẽt. Ille genibus nuxu & scuto protectus: primo quidem vlciscebatur hostes: multosq; ad se ꝓperãtes sauciauit. Vulnere; aũt multitudine remisit dexteram. Et ad extremũ (priusq̃ animã redderet sagittis ẽ obrutus. Vir dignus ꝓ fortitudine qui meliori fortuna vteret pro mensura vero cœpti facinoris cedit. Ex ceteris aũt tres pœne iam summa tenentes obtriti lapidibus perierunt: & octo sauciati detracti: & in castra relati sunt. Hęc quidem tertio die mensis Iulij gesta sunt.

Sũmitatẽ muri prendidit hostibus fugatis.

Sabinus offẽſſione lapidis lapsus ẽ quẽ reuersi iudei solũ iacẽtẽ inuenientes ex oi pte iaculis petũt ſ; multos hostes sauciauit tãdẽ vero sagittis est obrutus.

¶ Quidã ex aggerum custodibus hora noctis nona (Aege. dicit quinta) ad Antoniam ꝓ ruinas accedentes (primis custodibus interfectis: & ceteris fugientibus) murum obtinuerunt tubã signũ dari ꝓcipientes. Audito itaq; sono tubę Cęsar cum armato exercitu ascendit: sed iudei per subterraneos obuiam venerunt. validissimaq; tunc facta est i aditu templi pugna solis ensibus permixtisq; propter loci angustias virs/ & a nona noctis hora vsq; ad septimam bello protelato. Romanis obtinere Antoniã satisfuit. Iulianus vero (quẽ armis insignem Iosephus virũ cognoscens testat) Rõanos videns superari irruit in hostes: & iã vincentes Iudeos vsq; ad templũ ꝓsecutus est multos interficiẽs. Ip sũ vero fata (quę ab hoi evitari nõ possunt) ꝓsequebantur. Hic enim calceos habẽs acutos elidit: multosq; iacens occidit hostes. Nimiusq; dolor Cęsarẽ tenuit tãto ferri nõ posse auxillũ. diu em̃ cũ morte luctatus magna sui gloria non solũ apud Romanos/ sed apud hostes relicta. Iudei igitur Romãos in fugã versos in Antoniã concludũt. Tytus vero eius fũdamenta iubet dirruere: & Iosepho vocato de cima septima Iulij Iohãni mandat q; si qs vellet pugnare ad bellũ progredi liceat. datq; sacra celebrãdi/ fuerant em̃ pœnuria virorũ obmissa) potestatẽ. Iosephus itaq; hebraico sermone Tyti mãdata disseruit multum (vt patrię & templo parcant) rogatus. Cui tyrannus conuicia inferens nunq̃ sibi metuẽdum excidium quoniam dei ciuitas esset. Sed iosephus eum criminatur ab illo auxiliũ querere i quẽ tantam commisit impietatem. Ipsum tamen ad penitentiam inuitat. Ieconiam adducens in exemplũ qui cum cognatione sua voluntariã sustinuit captiuitatem. laudaturq; a iudeis: promittit quoq; illi a romanis veniam: & (allegante ꝓphetas qui ciuitatis excidium prędixerant) vox singultibus interrupta est: Quibus iohãnes & socij magis irritatis ipsum cape revoluerunt.

¶ Capitulum tertium.

Quidã ex aggerũ custodibus hora noctis nona (Aege. dicit quinta) ꝓ ruinas ad Antoniã accedẽtes (primis custodibus interfectis ceteriſq; fugiẽtibus) murũ obtinuerũt/ tuba signum dari præcipientes. ſ Validissima pugna i aditu templi solis ensibus ꝓmixtisq; propter angustias viris. &c.

BIduo autem post viginti de numero excubantium per aggeres militum congregati significerum ordinis sui. & duos quosdam ex ala equitum & tubicinem vnum ad se vocant. nonaq; noctis hora per ruinas ad antoniam ocioſe procedunt. Occisis autem primis custodibus somno oppressis murum obtinent: ac buccina signum dari præcipiunt. Quo ceteri quidem vigilas subito ex suscitantur: & fugiũt priusq̃ multitudinem (quę murum ascenderat) cernerent. Nam & timor illis: & Tuba ymaginem quandam vt magnus numerus hostium ascendisse crederetur ostendit. ¶ Cæsar autem audito signo propere armat exercitum: & cum ducibus primus lectorum caterua comitatus ascendit. Cum autem iudei ad templum interius confugissent. Ipſi quoq; per cuniculum irruperunt: quem Iohannes aduersus romanorum aggeres apperuerat. disposituq; amborum agminum sedicioſi tam Iohannis q̃ etiam symonis arcebat eos summa vi atq; alacritate repugnandi. Siquidem excidij finem putabant locum sanctum penetrasse romanos quod & his victoriæ principium fuit. Ad ipsum autem aditum validissima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus: iudeis vero antoniam versus eos repellentibus. Et sagittæ quidem atq; hastæ vtriſq; inutiles erant: strictis autem ensibus dimicabant. Neq; conflictu discerni poterat ex qua parte qſq; pugnaret permixtis viris & propter angustias permutatis: cum & vocis intellectum magnitudo cõfunderet: multaq; mors esset vtrumq;: armaq; simul & cadauera tacentium conculcata frãgerent præliantes. Semper autem (si bellum fluens grauasset alteram partem) potiorum exhortatio & inferiorũ conquestio nascebatur. Neq; fugæ aut persecutioni locus erat: sed propinquæ commutationes consistigentium & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui vero inter primos stetissent aut occidi aut moriendi habebant necessitatem: q; refugere non dabatur. Nam & posteriores vtriusq; partis in frontem suos vrgebant nullumq; inter dimicantes bello vacuum interuallum reliquerat. ¶ Cum autem iudeorum animi romanorum peritiam vincerent iamq; omnino tota acies pelleretur ex nona enim hora noctis ad septimam vsq; diei pugnabant. Hi quidem simul omnes excidij periculum pro

nutrimento virtutis habentes. Romani vero exercitus partem nondum enim ascenderant agmina li- D
liscꝫ spes pugnantium nitebatur satis esse visum est impresentiarum antoniam obtinere. ¶ Iulianus q
Iulianus (quem armis insigne iosephus virū cognoscēs testat) Rōanos supari vidēs irruit in hostes & iāvicētes iudeos vsq; ad tēplū p̄secutus ē multos interfi ciens.

vero quidam hecatontarchus ex bitinia non ignobilis (quem in illo armatorum peritia & viribus cor- c
poris & animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, vbi romanos iam cedere & male repugna-
re conspexit ꝓpter titum autē (qui apud antoniam stabat) subito prosilijt: iamqꝫ vincentes iudeos so-
lus ad interioremvsq; templi angulum persecutus est. Fugiebat autem vniuersa multitudo: neq; vim
eius neq; audaciam hominis esse opinantes. Et ille per medios ruens: quo alium alio dissecerat ꝓ ip-
sos quem occupasset interficiebat. Eaq; facie r ichil cęsari aut mirabilius aut alijs horribilius visū est.
Verum & ipsum profecto fata persequebantur: quę ab homine vitari non possunt. Calceos nāq; ha-
bens creberrimis atq; acutis (vt cęteri solent milites) clauis fixos dum strato saxeis crustis solo cure-
ret labitur: magnoq; cum armorum sono deiectus in tergum fugientes reduxit. Et romanorum quidē
clamor ex antonia sublatus est. saluti eius metuentium. Iudei vero circumfusi multi simul gladijs cha-
stis vndiq; feriebant. Ille autem multam quidem ferri vim scuto excipiebat. Sepe autem conatus er-
gere percutientium multitudine reuolutus est. Et iacens tamen gladio multos percutit. Nec ēm cito
peremptus est: quoniam galea & thorace omnia membra neci oportuna sceptus erat. Nāq; diu cer-
uicem contraxerat: donec consciscis eius alijs membris remisit vires: cum nemo auderet ei succurre-
re. Nimius autem dolor cęsarem tenuit vbi tantę fortitudinis virum in conspectu tantę multitudinis vi-
dit occidi. Et q̄ se locus quidem intercludebat auxilium ferre cupientem alios autem cum possent
mœtus impediebat. Iulianus quidem diu cum morte luctatus cum non paucos interfectorum suorū
saucios reliquisset: egre premitur: magna sui gloria non tantum apud romanos & cęsarem: verū apud
hostes quoq; relicta. ¶ Iudei vero etiam mortui rapto corpore romanos in fugam versos in antonia;
concluserē. Fortiter autem in eo prelio decertarunt alexas quidem & Ciphtheo alias Citthco & ex
agmine Iohannis ex parte vero symonis malicheus alias Melchius & meritonis filius iudas: & Iosus
alias Sosa filius iacobi duces ydumeorum. Zelotarum vero duo fratres at symon & iudas. ¶ Tytus E
Dolet cęsar illi auxiliū nō ferri Iudei rōanos in fugā versos i Antoniā cōcludūt

Tytus Antonię fundamēta diruere iubet.

autem militibus suis imperat antonię fundamenta diruere facilemq; ascensum cuncto exercitui pre- e
parare. ¶ Ipse vero Iosepho ad se vocato namq; audierat eo die (qui erat mensis iulij septimus deci- c
mus) diuinam obseruantiam (quę en delechysmoys vocatur) virorum pœnuria defuisse eaq; re nimis
populum dolore iterum Iohanni dici precipit quę ante mandauerat q̄ etiam siquis eum pugnandi
seuus amor teneret. cum qua placeret ei multitudine ad bellum progredi liceret: dummodo non vna
secum & ciuitas interiret simul & templum. Tamen & locum violare desineret: neve in deū nefas ad-
mitteret. Potestatem autem haberet (si vellet) sacra intermissa celebrare: per iudeos quos ipse delegis
set. Itaq; Iosephus (ne soli Iohanni hęc intimarentur) sed etiam plurimis vnde audiri poterat cōstitit:
& mandata cęsaris hebraico sermone disseruit. Multum autem ab his quo patrię parcerēt precabat
ignemq; depellerent iam templo contiguum. & deo vota redderent consueta. His dictis populus si-
stitia simul & silentio tegebatur. Multis autem conuicijs tyrannus iosepho cum execrationibus lace-
rato postremo addidit nunq̄ sibi excidium esse metuendum: quoniam dei esset ciuitas. Atq; cum ex
clamatione sane vero inquit Iosephus eam puram deo conseruasti: inuiolataq; sancta mansērūt: nec
in eum cuius speras auxilium quicq̄ impie deliquisti? Sed solemnia sacra consequuntur? Et si quidē ti-
bi quisq̄ quotidianum cibum auferat impium eum hostem putabis? Deum vero quem perpetua reli
gione priuaueris: belli auxilio speras futurū? Et romanis quidem peccata imputas: qui vestras leges
etiam nunc tuentur: quę ipse intercidisti sacra deo reddi compellunt. Quis non inopinate mutationis
causam gemat ac defleat ciuitatem. cum alieni quidem hostesq; impietatem tuam corrigant? tu vero
De potestate sacra itermissa celebrandi. Iosephus hebraico sermone tyti mādata dis seruit multū (vt pri- ę & tēplo p- cerēt) dēpcatus cui tyrānus con uicia duxit. &c.

Inuitat iohānē ad penitētiā Iechoniā regem i exīm adducēs q cū cognatione suavolūtariā captiuitatem su- stineus lauda- tur a iudeis.

iudeus & inter leges educatus. illis quoq; in has seuior inueniaris. Atqui Iohannes etiam quidē pœ- eg
nitere malorum non est turpe in rebus extremis. bonorumq; tibi exemplum patriam seruare cupien ca
ti propositum est Iechonias rex iudeorum qui (quondam babilonio rege bellum sibi inferente) ipon
te priusq̄ ciuitatem caperet excessit: & cum cognatione suavolūtariam captiuitatem sustinuit. ne hęc
sancta hostibus proderet: deiq; domum videret exuri. ob hoc sacra iudeorum commemoratione lau-
datur: eiusq; memoria transmissa per secula semper nouam immortalitatem posteris tradidit. Bonum
Iohannes exemplar: & si periculum presto sit. Ego autem veniam quoq; tibi a romanis spondeo. Dū
memineris q̄ non gentilis moneam: & iudeis ista promittam spectariq; oporteat. qui sit victor & vti
de consilium. Absit enim vnq̄ ita captiuum viuere: vt aut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum
indignaris & clamas: michiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor. qui hęc aduersus fata suadeo deiq;
Allegat ꝓphetas q citatis p̄dixerunt excidiū. sententia condemnatos seruare conten do. Quis ignorat scriptaveterum prophetarum: & resp̄sum
impendens miserrimę ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prędixerunt. cum quis homicidiū gen- es
tile cœpisset: vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum: sed etiam templum oē repletum est. ca

Deus plane deus ipſe cū romanis ignē ſibi luſtrationis infert totq; ſcelerū plenā eximit ciuitatē. Hęc Ioſepho cū fletu & lachrimis ꝓſequēte vox eius ſingultibus interrupta eſt & romani quidē miſerati dolorē āmirati ſunt. Iohēs aūt eiuſq; ſocij magis cōtra romanos irritabant: illū quoq; capere cupiētes,

Ioſephi vox ſingultibus interrupta.

¶ AEGESIPPVS libro. v. cap. xxxiij. hoc excidium pro iniuſta chriſti morte fuiſſe ponit. vrgebat (inquit) deus iamdudum perfidas mentes vrgere ex quo impio ſe patricidio cōmaculatum Chriſtum Ieſum crucifigētes hic eſt ille cuius mors iudeorū excidium eſt. Natus ex maria qui ad ſuos venit & ſui eum non receperunt. Quando enim ſuos non occidernnt Iudei? Nonne filium Saul ſui occiderūt? Nabuth ꝓpheta a ſuis: vtiq; lapidatus eſt. Iudea fuit Hiezababel quæ iuſſit iudeis ſenioreſq; p̄ceptum executi ſunt. Iudeis Achab qui cauſa mortis factus eſt. Quanti alij a ciuibus ciues pemptiſ? Et tñ diu integra ciuitas remanſit & ſi diruta a babilonijs poſt annos innumerabiles: ſed reparata poſta hoc eſt ſupremum excidium poſt quod irreparabile templum quia auerterunt ſceleribus ſuis preſulem templi reparationis arbitrum. hęc Aegeſippus.

Additio.

¶ Multi Iudeorum nobiles Ioſephi oratione commmoti capta oportunitate confugerunt ad romanos. in quibus erant pontifices & pontificium filij quos Tytus humaniſſime ſuſcipiens in Gophnam ſecuros pmiſit habitare. cuiq; etiam poſſeſſiones pacato bello reddere eſt pollicitus. His autem in ciuitate non viſis rumor illos a Romanis occiſos dicebat vt ceteri a fuga terrerētur: ſed hos Tytus a Gophna reuocatos populo demonſtrauit qui lachrimis atq; vlulatu ſeditioſos vt Romanos in ciuitate ſuſciperent patriamq; liberarent rogabant. Romani autem templum cū honore reſpiciebāt adorantes: Tytuſq; iterum iheſum eiuſq; ſocios increpat q̄ templum polluerunt polliceturq; per patrios ipſum (ſi ſe dedant) impolutum permanere quibus ſermonibus latrones in ſuperbiam extollebantur. Id circo Tytus cōtra eos inuitus tñ bellum ordinat & exercitui cęreale p̄poſito duce rogatus ab amicis manet in antonia. Progreſſi itaq; hora noctis nona contra cuſtodes quos p̄ter ſpem inuenerunt vigilantes manus conſeruerunt & multi iudeorum ꝓpter noctem & vocum confuſionem ſuis velut hoſtibus vtebātur: Romanis inter ſe datorum ſignorum recordantibus. Romani vero premij ſpe pugnabant: Iudeorum aūt q̄ tēplo & proprio cuiuſlibet timerent periculo augebatur audacia & quali theatricum bellum a nona noctis vſq; diei quintam continuatum eſt. Et romanorum reliqua manus ſubuerſis Antonię fundamentis latam viam vſq; ad tēplum p̄parauit: & aggeres inchoauit maximo labore ꝓpter materię penuriam & habendi difficultatem. Tytus quoq; equoꝝ cuſtodię ꝓpter latrones commiſit. Iudei namq; paſcentes equos dum ligna romani colligerent p cuneos erumpentes rapiebant.

¶ Capitulum quartum.

Multi Iudeorū oōne Ioſephi cōmoti ſunt & ad romanos capta oportunitate cōfugerūt in qbus erant pōtifices & pōtifices cū filij.

DObilium aūt plurimos cōmouit eius oō & nōnulli quidē ſedicioſorum cuſtodias formidātes locis ſuis manebāt tā tunc certi de ſuo pariter & ciuitatis excidio. Fuerūt aūt qui capto diſceſſionis tēpore ad romanos cōfugierūt: in qbus erant pōtifices Ioſippus & iheſus filij vero pōtificū tres quidē hyſmahelis (cui apud cyrenē fuerat capud abſciſſum) & mathie quatuor alterius vero mathię vnus qui poſt interitū p̄ris aufugerat quē Symon gyore cū tribus filijs vt ſupradictum eſt interemit. Multi aūt nobiles cū pōtificibus defecerūt: Eoſq; impator cū p alia humane ſuſcepiſſet ſciens alienis moribus illicverſari moleſtū eſſe in Gophnā milit vt ibi manęret interim munitas etiam poſſeſſiones cuiq; pacto bello redditurū eſſe pollicitus. Illi quidē indeſtinatū municipiū ſeci eū omni cautione diſcedūt. His aūt in ciuitate nō viſis tumor a ſedicioſis iterū diſſipatus' alias diffamatus eſt romani trāſfugas occidiſſent: vt hoc metu videlicet a fuga reliquos deterrerēt. Et paulliſper q̄dē calliditas eoꝝ ſicut antea valuit. Timor eni ꝓfugere cupiētes inhibuit. Rurſus aūt poſtq̄ eos Tytus reuocatos a Gophna cū Ioſepho murū circuire & ppſo cōſpici iuſſit multi ad romanos fugiebāt. Iterū vero cōgregati & ad romanos ſtantes cū lachrimis atq; vlulatu ſedicioſos rogabant vt primo quidē paucos in ciuitate romanos ſuſciperent patriāq; ſeruarent. Si hoc diſpliceret ſaltē de phano certi exirēt tēplūq; ſibi liberarent. Nec eni auſuros ſine maxima neceſſitate romanos ignē ſanctis immittere. His illi magis aduerſabant. Multiq; i trāſfugas vociferati cōuitia ſupra ſacras portas iacula & baliſtas necnō & ſaxorū diſponere tormēta vt omne quidē circū phanū ſpaciū multitudine mortuorū ſepulcro tēplum vero ipm caſtello ſimile videret. In loca vero ſancta & in aceſſa cū armis adhuc & manibus gētili cede calentibus inſiliebant: & ad hanc p̄ceſſerunt legis iniuriā vt quā iudeos indignationē oporteret exercere ſi hęc romani cōmitterēt: & tunc iudeos ꝓpria ſacra temerātes vterent. Romanorum militū nemo tñ fuit qui non cū honore templū aſpiceret atq; adoraret latroneſq; optaret anteq̄ intollerandū malū cōtingeret poniteret. ¶ Tytus aūt dolēs eoꝝ inuicē iterū iohēm eiuſq; ſocios increpabat dicēs Nōne vos o ſceleratiſſimi cācello ſancta loca ꝓteriſtis? Nō liris greęis ac noſtris ineiſas tabulas cōſtruiſtis? qbus ne ſepta cuiq; tranſgredi liceret edicit? Nō eos qui tranſiſſent q̄uis romanus quis eſſet necare ꝓmiſimus. Quid igit nūc in eo etiā mortuos cōculcatis o noceniſſimi? Aut cur

Tytus iterū iohānē eiuſq; ſocios increpat q̄ tēplū polluerūt.

Pollicet se templū impollutū pmanere.

Latrões hmōi sermonibus in supbiā tollebāt lō Tytus cōtra eos bellū iuitus ordinat & exercitui cęreali duce p̄positō rogatus ab amicis manet in Antonia.

Congressus hora nona noctis cōtra custodes quos p̄ter spem vigilantes inuenerunt.

Romani p̄mis spe pugnabant Iudeos vero q̄ tēplo timerent ardebāt audacia & p̄prio cuiusliber periculo. Bellū theatricū a nona noctis vsq; ad quintū diei.

Reliqua romanorum manus subuersis Antonię fundamentis latā viā vsq; ad tēplū p̄parauit & aggeres inchoarūt maximo labore p̄pter penuriam materiæ & difficultatē habēdi. Tytus equorū custodię cæteros p̄pter latrones cōmisit.

tēplum & externi & gētilis sanguinis cōfusione polluistis. Testor ego patrios deos & siquis vnq̄ hūc locum añ respexit: nunc eni neminē credo. Itemq; testor & exercitum meum & iudeos (qui apud me sunt) & vos ipsos: q̄ non ego vos hęc violare compellam. Quin & si locum acies vīa mutauerit: neq; accedet ad sancta quispiam romanorum: neq; quisq̄ in eius contumeliam faciet. Seruabo aūt vobis etiam tēplum nolentibus. ¶ Hęc Iosepho internunciāte principis dicta: latrones ac tyranni existimātes nō beniuolentia sed timiditate huiusmodi sermones fieri in superbiam tollebant. ¶ Tytus autem qui neq; seipsos miserari eos neq; tēplo parcere p̄spiciebat rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed vniuersum quidem his militem q̄ locus eum nō caperet inferre nō poterat. Tricēnis autē de singulis centurijs viris fortissimis lectis etiā chyliarchis singulis millenos attribuit. Hisq; duce p̄posito cęreali hora noctis nona iubet in custodias imperū fieri. Cum aūt ipse quoq; in armis esset vnaq; deficendere statuisset: amici eum p̄pter periculi magnitudinem ducūq; dicta retinuerunt. Plus enim operis eum in antonia sedentem q̄ militum certamina facturum esse direxerunt: & q̄ si periculum subisset. Omnes enim fore sub oculis imperatoris: optimos bellatores his dictis parūit. Deinde ob hoc solum se remanere: locutus ad milites vt de eorum virtute iudicaret: ne aut fortis quisq̄ idonatus abiret aut contra impunitus ignauus lateret: sed omniū inspector ac testis fieret ipse qui & vlciscendi & remunerandi dās esset: illos quidē ad aciem hora qua supra memoratum est dimisit. Progressus aūt ad spelunca de antonia: quid foret expectabat. Verum qui missi fuerant: non ita vt sperauerant somno oppressos inuenere custodes sed excitatis cum clamore: confestim manus conseruerunt excubitorū intus. Mane autem cęteri cateruatim excurrere. Itaq; primorum quidem impetū excipiebant romani: qui aūt illos sequebant in agmen p̄prium incidebāt multiq; suis velut hostibus vtebant. Vocis autē agnitionem confusus partim clamor. oculorum singulis nox ademerat: cum p̄terea quosdā furor deos & alios traeundia: timor alios efficeret. Idcirco obuium quemq; sine discretione feriebant. Romanis quidem scutorū cōiunctione septis: perq; globos p̄silientibus ignoratio minus nocebat signi eīn sui quisq; meminerat. Iudei vero disiecti tam impetum q̄ recessus temere faciētes: sepe ymaginem inter se hostium alius alij demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras quasi romanum aggredientem exciperet. Deniq; plures a suis q̄ ab hostibus lanciati sunt donec orto die visu tempus discerneretur. & in acie stātes ordine sagittis atq; vitionibus gerebātur. Neutri vero cedebāt labore fatigabantur. Sed romani quidem & singillatim & multi simul in cōspectu imperatoris de virtute certabant. Illumq; diem sibi quisq; promotionis putabat initiū fore si fortiter dimicasset. Iudeis autem & proprīū cuiusq; periculum & q̄ templo metuerent ministrabat audaciam: q̄q; tyrānus hos rogaret alios verberaret & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem pugnatū est. Sed cito & breui momento pedia mutabantur. Neutra enim pars prolixū fugę spacium vel persecutionis habebat. Pro suorum aūt euentu & ex antonia tumultus erat & cōfidere superantibus & stare si fugerent acclamantiū. Eratq; veluti quoddam belli theatrum. Nec enim vel Tytus alios qui vna erant quicq̄ eorū quę in pugna gerebantur latebat. Postremo hora nona noctis octauo p̄lio quinta die soluti sunt: cum neutri eo loco vndē pugnā inierant certa fuga cessissent: veruīn in ancipiti p̄lio victoriam reliquissent. Romanorū quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudeorum quidem partis symonis Iudas marthiothy alias Mareoti filius & symō iosyę. Idumeorū vero iacobus & symon alter caythe alias Acathele filius iacobus aūt iosyę alias Sose filius. De Iohānis autē sociis Getheus & alexas. De zelotis autē symon filius tharige alias Iayri. ¶ Et romanorum reliqua manus (die septimo subuersis antonię fundamentis) latam viā vsq; ad templū composuit. Admotaq; ariete agmina: mox aggeres inchoabant. Vnum cōtra interioris templi angulū qui ad septētrionem occidēt temq; expectabat: alterū contra exedrā ad aquilonis partem inter duas portas edificatū. Alterum tem duorū vnū contra portā occidentalem tēpli exterioris: alterū ab aquilone. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat: cū materias secentesimo vsq; stadio deportarent. Interdū aūt ex insidijs ledebantur: cum ipsi quidē propter vincendi facultatē minime cauerent Iudeis vero propter desperationē salutis audacioribus vterent. Nōnulli enim equitū (quotiens ad ligna siue fœnū colligēdum exissent) interea dū hęc facerent equos suos frœnis exutos pasci sinebāt. quos Iudei per cuneos erūpentes rapiebant. Itaq; cū id crebro fieret: cęsar existimās (qđ erat verum) negligētia suorū magis q̄ iudeorū virtute rapinas cōtingere: tristi animaduersione cęteros ad equorū custodiā reuocare statuit. Vnoq; milite (qui equū p̄diderat) morte dānato: eo mœtu equos suos cęteris conseruauit. Nunq̄ eni eos post hoc in pascua dimittebāt. Sed tanq̄ natura his cōnexi ad necessitatem egrediebant. Illi quidem templum oppugnabant: aggeresq; erigebant.

¶ Sedicioſi aūt (vrgēte fame deficiētibusq; rapinis) in prędia venerūt Romanorū: impetū faciētes & ex vtraq; fortiter pugnatum est. Pedanius vero fugiētibus Iudeis vnū iuuenem talo cōprehensum

A maxime militię monſtrata peritia portauit ad Tytum qui eius(qui cœperat) vires ammiratus captũ ſupplicio iuſſit affici templiq; ſolicitus oppugnatione aggeres mature fieri perurgebat. Iudei timen-
ces porticum(quę antonię iungebaꝫ)incenderunt manibuſq; ſuis incẽdium ſanctis appoſuerunt.Ipſi quoq; biduo poſt Romanis porticum inflammantibus(cum deberent prohibere incendium)culmen abiiciunt.Tunc etiã Ionathes Iudeus corpore breuis & vultu deſpicabilis romanos ad ſingulare ꝓ-
uocat certamen.multis in eos prolatis iniurijs.Contra quem quidam ſuperbus e romanis Pudẽs no
mine(multis dedignantibus alij ſuſpicantibus)bello congrediens fuſus in terram occiſus eſt.Q uidã vero priſcus iactantem Ionathem ſagitta tranſfixit qui dolore in vertiginem tortus ſupra corpus ho
ſtis incubuit.Et belli fœlicitatem q̃ velox vitio ſequitur oſtendit. Verum xxvij.Iulij die dolum exco-
gitant Iudei:qui templi ſummitatẽ aridis lignis & ſulphure ac bitumine replentes fingũt fugam.qua re multi romanorum incauti & temerarij templũ aſcendentes ſubmiſſo per Iudeos igne ſuccenſi ſunt
quorum miſericordia Tytus (licet morientibus indignaretur) commotus eſt.hocq;(cum nemo incen-
dium poſſet prohibere)pereuntibus factum fuit ſolatium.Longuſq; Romanus(qui incẽdium euaſe-
rat)rogatus a Iudeis promiſſaq; ſecuritate vt deſcenderet ſeipſum(orante Cornelio fratre ne romanã deboneſter militiam)ſublatoq; alterius gladio(vtriſq; videntibus agminibus)occidit. Artorius autem
calliditate ab incendio liberatus eſt. qui(loci contubernali ſuo promiſſa hęreditate ſi eum acciperet)
in eum ſe proijciẽs euaſit & lucius pondere oppreſſus conſtratoq; lapidibus ſolo alliſus cõtinuo)mo
ritur.Et in poſterum Romani cautiores facti ſunt dolis Iudeorum. ¶Capitulum quintum.

Sedicioſi(fame vrgẽte& dificilibus rapinis)i ꝓſidia venerũt Romanorũ,ipe tũ faciẽtes & ex vtraq; ꝑte forti-
ter pugnatũ eſt Pedanius fugiẽ tibus Iudeis ynũ iuuenẽ ta-
lo cõpręhẽſum maxma militię mõſtrata pitia ad Tytũ porta-
uit q eius q cœ-
perat vires ad-
miratus captũ ſupplicio affici iuſſit tẽpliq; op
pugnationẽ cu-
tãs aggeres ma
ture fieri purge
bat.
Ionathes Iude-
us corpore bre-
uis & vultu de-
ſpicabilis Rõa-
nos ad ſingula-
re certamẽ pro-
uocat multis in
eos ꝓlatis cõui
cijs.
Pudẽs rõanus
incõſulte Iona-
tã bello congre
diẽs fuſus i ter-
rã occiſus eſt.

I.5. ALtero vero die poſt eorum aſcenſum multi ſedicioſorum(q̃ rapinę defecerãt & fa
17. mes vrgebat)cõgregati in ꝓſidia romanoꝝ quę heleonamalias Oliuarum mõtem verſus collocata erant:circa vndecimã diei horã impetũ faciunt.Sperabãt eni pri-
mo quidẽ inopinatos:deinde curãdi corporis cauſa quieſcẽtes facile decipi poſſe.
Verũ(cognito illorũ conatu) romani & de ꝓpriis cuſtodijs celeriter collecti:obſta-
bãt eis murũ tranſcendere ac perrũpere violẽter ambitu conatis.cõflato aũt vehe-
menti ꝓlio multa quidẽ & alia ab vtraq; parte fortiter geſta ſunt:cũ romanis ꝓter fortitudinẽ bellãdi
etiam peritia:iudei vero immoderato impetu & effrenatis animis vterentDũ aũt his erat pudor illis
neceſſitas.Nã & amittere iudeos veluti laqueis irreticos romani turpiſſimũ videbaꝫ: & illi vtiam ſpẽ
II.5 ſalutis(ſi murum vi perrũpere potuiſſent) habebant. Ibi tum quidã ex ala equitũ pedanius noie(iu-
17 deis in fugã verſis)atq; in vallẽ coactis equo in aduerſum montẽ a latere citato ꝓteruectus rapit vnũ
B ex hoſtibus fugã petentibus iuuenem & grauẽ corpore & armis vndiq; ſeptũ talo cõpręhenſum tm̃
ſe inclinauit equo currente tantãq; vim dexterę itẽq; ceteri corporis & equeſtris peritię demõſtrauit.
Ille quidẽ quaſi manus aliquod rapuiſſet:captiuũ ferẽs ad cęſarẽ venit.Tytus aũt vires eius (qui cœ
perat)ammiratus eſt & captũ(quia murũ aggredi tentauerat)ſupplicio affici iuſſit:& ipſe tẽpli oppu
I.5. gnationem curabat vtq; aggeres mature fierent perurgebat. Introq; Iudeis aduerſis pręliis male tra-
8. ctatis tumeſcente paulatim bello & in tẽpli ſerpente pnicie ſicut in putrefacto corpore ad ſola mẽbra
peſte occupata ꝓuenientes ne vlterius ꝓcederet abſcidebant.Porticus eni parte quę ab aquilone in
occidentẽ ptinens antonię iungebaꝫ incẽſa:deinde ad viginti fere cubitos abruperunt imiſſo ſanctis
incẽdio munibus ſuis.Biduo aũt poſt idus ꝓdicti mẽſis viceſimo & quarto die romani porticũ inflã-
marent & vſq; ad quintũdecimum cubitũ igne ꝓgreſſo Iudei ſimiliter culmen abiciunt neq; omnino
recedentes ab operibus & antonię continentiã dirimentes cũ liceret eis ac deberent incendiũ ꝓhibe
re.Itaq; immiſſo igne:curſum eis otioſi ꝓ ſua vtilitate metiebant.Circa tẽplũ autẽ nunq̃ plia ceſſaue
.5. runt.Sed frequẽs erat paulatim contra ſe excurrenciũ bellum. ¶Hiſdem aũt diebus quidã ex Iudeis
8 vir & corpore breuis & viſu deſpicabilis tãq; genere q̃ rebus aliis viliſſimus Ionathes nomine ꝓgreſ-
C ſus ad iohãnis pontificis monumentũ(cum alia multa ſupbe ad romanos ꝓlocutus eſt)tũ quem for
tiſſimum haberet ac ſingulare plium ꝓuocauit. At qui cõtra ſteterant:multi quidem dedignabant.
Erant aũtem inter eos(vt aſſolet)etiam qui timerent.Q uoſdam vero non inconfuſa monebat ratio:
cum mortis cupido non debere confligere. Nã qui de ſalute ſua deſperaſſent eos neq; cautos ipetus
neq; deũ habere placabilẽ: & cum his in diſcrimen venire quos neq; vincere magnum ſit& vinci cũ
dehoneſtamento periculoſum:non fortitudinis ſed fœrocitatis videri.Cũ autẽ nemo diu procederet
militaq; iudeus eorũ timiditati illuderet(erat enim arrogantiſſimus)quidam ſuperbus e romanis no
mine pudens ex ala equitũ verba & inſolentiam eius exoſus fortaſſe autem etiam corporis breuitate
ſublatus incõſulte ꝓſiluit:& ceteris cõmiſſa cũleo pugna ſuper fuit:ſed a fortuna proditus eſt.Laben
tem enim Ionathes interfecit deinde pcde ſupra mortuũ poſito leua ſcutũ:dexteraq; cruentũ gladiũ
circũtulcabat.armiſq; cũ fremitu cõcuſſis in exercitũ & iacẽti inſultãs ſpectãtes romanos increpabat
donec eũ tripudiantẽ & vana iactantẽ quidẽ priſcus centurio ſagitta tranſfixit.Eoq; facto & iudeo-

Dolus Iudeorũ qui tũmitatẽ templi aridis lignis & sulphure ac bitumine replẽtes fingũt fugã.

rum & romanorum clamor varius excitatus est. Ille aũt dolore in vertiginẽ tortus supra corpus hostis incubuit: bellicq; fœlicitatem rotione carentẽ q̃ velox vltio sequęret ostendit. Sedicioſi vero templum tenentes: aperte quidẽ & quotidie militibus in aggeribus positis repugnabant. ¶ Vicesimo autẽ septimo die prędicti mensis huiusmodi dolũ excogitãt. Occidentalis porticus spaciũ (quod inter cubmẽ ac trabes erat vacuũ) filicis aridis itẽq; sulphure ac bitumine repleuerunt: deinde velut oppressi cedebant. Quare multi quidẽ temerarij fugientibus instabant & in porticũ ascendere scalis positis nitebãtur. Qui vere prudentiores erant. nullã fugę cãm iudeis fuisse cogitantes locis suis manebant. Verum portica repleta his qui ascenderãt. ignẽ immittunt iudei: excitata vndiq; flãma subito rõanos & (qui extra periculũ steterunt) ingens stupor inuasit & desperatio (quos incẽdiũ cœperat) occupauit. Flammis eni cincti semetipsos in oppidũ alij vero in hostes ꝓcipitabãt multi spe salutis desiliẽtes i puteos debilitabantur. Alios dũ conant ꝓueniebat incendium alij flãmam ferro antecedebant. Statim vero & alios fugientes ignis cõprehendebat plurimũ peruagatus. Cęsarẽ vero (licet moriẽtibus indignare tur: q; inuisi porticũ ascenderent (misericordia tamen eorum tetigit. Cũq; nemo prohibere posset incendiũ: hoc erat solatio tamen pereuntibus quia videbant eius dolorẽ pro quo ipsi animam perderẽt: Vociferans eni & ante alios prosiliens comites suos q̃ possent auxiliũ ferre obsecrans cernebat: eiusq; vocẽ & affectionẽ quisq; velut aliquã ꝑclarissimam sepulturã secum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in parte porticus latiore flammarum quidẽ periculũ euaserunt: postremo autẽ vniuersi ceciderũt obsessi a iudeis cum diu sauciq; restitissent. ¶ Post omnes aũt quidẽ iuuenis nomine Iogystõ alias Longus huic ornamentũ fuit calamitati. Et q̃is sigillatim digni essent memoria qui perierunt omnium tamen fortissimus demonstratus est: quem iudei quidẽ (q; & fortis esset & q; eũ interficere cupiebant) ad se descendere promissa fide hortabant. Frater vero eius cornelius ex altera pte (ne gloriam suã romanorũq; militiam dehonestaret) orabat. cui magis obtẽperauit. Sublatoq; alterius gladio vt ab vtriq; agminibus cerneret semetipsum occidit. ¶ Eorũ autem (quos ignis obsederat) Ergorius alias Artorius quidã calliditate seruatus est. Appellato enim clara voce lucio quodam cõmilitone & contubernali suo: heredẽ te (inquit) relinquo totius patrimonij mei si me exceperis. Cum autẽ ille prõpto animo accurrisset. & ipse quidẽ qui se in eum proiecerat vixit lucius vero pondere oppressus. Cõstratoq; lapidibus solo allisus continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidẽ romanis tristiciam cõparauit. In posterum tñ eos cautiores effecit & diuersis iudeorũ insidias iuuit: quibus plerũq; loca: modo resq; hoim nescientes ledebant. ¶ Exusta est vero porticus ad turrim vsq; Iohannis q̃ ipse belli tempore (quod cũ symone gerebat) supra potestates (quę in xixtum ducerẽt) edificauerat. Reliquum vero iudei (quoniam cõsumpti fuerant qui ascenderant, absciderunt. Postero autem die romani quoq; porticum quę in boreę parte fuit ad orientalem vsq; totam incendunt: continentẽ angulos eius quę appellatur cedronus alias Cedron) supra vallem edificata vnde etiã profunda erat eius & horrida altitudo. ¶ Circa templum quidem ita res se habebant.

Dolus Iudeorũ qui tũmitatẽ templi aridis lignis & sulphure ac bitumine replẽtes fingũt fugã.

Lõgus Romanus Iuuenis q̃ incendiũ euaserat rogatus a iudeis ꝓmissa securitate vt descenderet ei ꝓmisit (orante comilio fratre ne Romanã dehonestet militiã) occidit. Cautiores i posterũ romani dolis iudeorũ facti sunt. Porticus incendũ.

¶ Infinita in ciuitate pereũtiũ fame erat multitudo & pro cibo amicissimi inter se seniebãt quoq; rabidi vt canes domos desperatiõe bis ac ter eodẽ memento inquietabãt. Dẽtibus oia etiã dilissima subigebat necessitas. calciamẽta atq; scutorũ coria comedebãt. fœnũ qd caro emebat. ¶ Horrẽdũ quoq; tũc factũ est. maria quędã eleazari filia iudea nobilis & dives a tyrãnis sibi sabbatis bonis raptores maledictis incitabat mori volebat sed pcussorẽ nõ inueniebat hęc fame & iracũdia ꝑpulsa lactantẽ filiũ alloquitur ꝑm occidit coctũq; mediũ comedit reliquã reseruans partẽ quã seditiosis monstrẽ minantibus ostẽdens eos horrore repleuit atq; demẽtia qui tremẽtes ac timidi existerãt. Audita vero tãti sceleris fama beati mortui (priusq; audissẽt id aut vidissent) dicebant. Tytus aũt commune facinore deũ deprecat super hoc se excusans sęq; iudeis pacem pluries affirmat obtulisse. Tyrannidem pollicet vindicatum: neq; ciuitatẽ vbi matres filij vescunt) remansurã. Ipse quoq; die octaua Ananum ꝑfectis aggeribus ad exedrã occidentalẽ arietes iussit applicari sed nihil proficientibus & cũ scalas ponere tẽtãtibus maxima eorũ facta est cedes. vñ ceteri sociorũ clade pterriti discedebãt seditiosis fortiter pugnãtibus. Tytus aũt (cũ videret alienis & tẽplo cũ dãno & nece suorũ ignem portis subiici iussit ad quẽ Ananus & Archelaus ꝑfugi cã venię aduenerũt quos prio q̃si necessitate nõ voluntate venisse nõ esse salute dignos dicebat (fide tñ iracũdiã cohibẽte) eos dimisit. liqueſacto itaq; portarũ argento lignũ cõsumptũ est. nemine Iudeorũ ignẽ conato neq; ausо extinguere. ..... Capitulum sextum.

Fame peũtiũ infinita multitudo & ꝑ cibo amicissimi iter se leuiebant.

Orum vero qui per ciuitatẽ fame corrũpebant: infinita multitudo moriebat. Inenarrabiles autem clades eueniebant. In deis autem singulos si vel vnq̃ aliquid cibi apparuisset bellũ illico gerebat: & amicissimi inter se ad manus seuiebant: miseris diripiẽtes animę viaticũ fides aũt penurię nec moriẽtibus habebat: sed etiã quos videnit respirare scrutabant latrones ne quẽ forte cibũ siue occultãs quispiã moreret. Ipsos autem

ſpes egeſtate victus hiantes veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in hoſtia tanq̃ ebrij fere banꝫ: eaſdemq; domos bis ac ter eodē momēto deſperatione inquietabant. Omniaq; dētibus neceſſitas ſubigebat. Et ea colligentes quę nullū (q̃uis ſordidiſſimum) mutorum animaliū non horreret comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis aut calciamentis abſtinuerunt: coriaq; ſcutis detracta mādebant. Quin etiam foeti veteris laceramenta victui habebantur. Cuius nōnulli exiguū pōdus: quatuor atticis venundabant. ¶ Et quod opus eſt famis improbitatē ex rebus anima carentibus demōſtrare ¶ Factum enim relaturus ſum neq; apud greꝯos. neq; apud barbaros cognitū: & dictu quidē horrendū auditu vero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermitterem ne mentiri me poſt futuri homines eſtimarent niſi teſtes multos haberē & fortaſſe aliqua patrię referrē gratiā par eius ea diſſerēs quorū facta perpeſſa eſt. Mulier quędā ex plebe tranſiordanem habitantiū incolarū maria nomine eleazari filia de vico Bathezobra alias Bathecor quod ſignificat domus hyſopi genere ac diuitijs nobilis cū alia multitudine fugiens in hieroſolimā recepta cū ceteris obſidebaꝫ. Huius alia bona quidem tyranni diripuerunt: quę ex traſſamnanis locis in oppidū comportauerat. Reliquias vero cōdito rum (& ſi alimenta reperiſſent) irrūpentes domū eius quotidie ſatellites auferebant. Grauiter autem mulier indignabaꝫ propterea q; ſepiſſime raptoribus maledicens & imprecans eos contra ſe vehemētius irritabat cū neq; iratus neq; miſerans eam quiſq̃ vellet interficere. Sed victū quidem aliįs parando laborabat. Vndiq; autē adempta erat ei iam etiā reperiendi facultas: fameſq; viſceribus & medullis irrepſerat: plus vero q̃ fames iracundia ſuccendebat. ¶ Igitur impetu animi ac neceſſitate impulſa rebus aduerſis contra naturā excitater. Raptoq; filio (quem lactentē habebat) miſerum te (ait) infans in bello & fame & ſeditione: cui reſeruauero? Apud romanos etiā ſi vixeris ſeruiturus es: fames autē p̃uenit ſeruitutē? His vero ſeuicioſi ſeuiores ſunt. Eſto igitur mihi cibus & ſedicioſis furia & humanę vitę fabula quę ſola deeſt calamitatibus iudeorum. Et hoc ſimul dicens occidit filium ſuum: coctūq; mediū comedit ad opertū aūt reliquū reſeruauit. Ecce autē aderant ſedicioſi & contaminatiſſimi nidoris odore capti mortē ei ſtatim (niſi quod paraſſet oſtenderet) minabanꝫ. Illa vero partem ſe bonā illis reſeruaſſe reſpōdens aperit filij reliquias. Illos autē cōfeſtim horror cœpit atq; demētia viſuq; ipō diriguerūt. At mulier Et meus hic inquit vere filius: & facinus meū. Comedite: nā & ego comedi: Nolo ſitis aut fœmina molliores: aut matre miſericordiores. Quod ſi vos pietatē colitis & mea ſacrificia repudiatis ego quidē comedi reliquum eius me manebit. Poſt hęc illi quidem trementes exierunt ad hoc ſolū inuidi: vixq; hunc cibū matri ceſſerunt. ¶ Mox aūt repleta eſt eo ſcelere tota ciuitas & vnuſquiſq; ante oculos ſibi cladē illā pręponens tanq̃ hoc ipſe adruiſſet horrebat. Ab oībus autē (quos fames vrgebat) pperabant ad mortē. Et beati appellabanꝫ qui priuſq̃ id audirent ſiue conſpicerent interiſſent. ¶ Cito etiā romanis nunciata eſt illa calamitas eorūq; aliį non credebant aliį miſerabanꝫ Multos aūt vehementius eius gentis odiū cœpit. Cæſar autem ſuper hoc deum placabat ſe quidem Iudeis pacem obtuliſſe eiſq; liberam propoſuiſſe omnium obliuionem quęcūq; commiſerant illos autem pro concordia ſeditionem bellum pro pace pro pietate atq; opulentia famem optaſſe. Et qui p. priįs manibus templum (quod eis ipſe ſeruaſſet) incendere cœperant huiuſmodi alimentis eos eſſe dignoſſimos. Verumtamen ſcelus huius nefandi victus ruina ſeſe patria cooperturum neq; relicturum in orbe terrę vt ſol inſpiciat ciuitatem in qua matres ſic vlciſcerētur: ante matres autem patribus eiuſmodi alimenta deberi qui nec poſt huiuſmodi clades arma deponerent. Simul hęc dicens: deſperationem hoſtium reputabat. Nec enim eos iam ſanam mentem recepturos exiſtimabat qui cuncta iā pertuliſſent: quibus anteq̃ ea paterentur mutare ſententiam ſperabantur. ¶ Octauo autem die mēſis auguſti cum duę legiones aggeres perfeciſſent ad exedram occidētalem exterioris templi admoueri arietes iuſſit cum diebus ante ſex (qui firmiſſimus erat aries) parietem ſine intermiſſione pulſando nichil omnino profeciſſet, Verum & huius & cæterorum magnitudinem ſtructura lapidum ſuperabat. Septētrionalis autem portę aliį fundamenta ſuffodiebant: multumq; fatigati exteriores tantum lapides euoluere potuerunt. Ab interioribus autem porta ſuſtinebatur. Tamq; diu manſerunt: donec inſtrumentorum & vectium conatibus deſperatis romani ſcalas porticibus applicarunt. Iudei vero pręuenienti ne eos ſubire prohiberent: cum his congreſſi dimicabant. Et alios quidem retro depellantes pręcipitabant alios accedentes ſubſidio trucidabant. Multos de ſcalis egredientes priuſq̃ ſe de ſcutis obtegerent. ferientes gladijs pręueniebant. Nonnullas autem ſcalas armatorum plenas in latus inclinantes deijciebant. ¶ Vnde romanorum quoq; non parua cedes ſequebatur. Aliį ſignis ablatis pro his decertabant: rapinam eorum grauiſſimę fore turpitudini ducentes: poſtremo autē iudei & ſignis potiuntur: & eos (qui vna cum his aſcenderant) interficiunt. Cæteri vero intereūtium clade perterriti diſcedebāt Romanorum quidem nemo non aliquo opere facto procubuit. Sedicioſorum autem qui prioribus pręlijs etiam tunc fortiter pugnauerunt: & pręterea eleazarus fratris ſymonis Tyranni fi-

Fame rabidi vt canes domos deſperatiōe bis ac ter eodē momēto inquietabant.

Horrendum facinus.

Maria eleazari filia Iudea nobilis & diues ſublatis ſibi a tyrānis raptoresma ledicens incitabat mori volebat ſed percuſſorem nō inueniebat.

Occidit filium coctūq; mediū comedit partē reliquam reſeruans quā mortē ſeditioſis minantibus oſtendens eos horrore repleuit atq; dementia.

Tytus cognitio facinore deum deprecaꝫ ſe ſup hoc excuſās q; Iudeis pacē obtuliſſet &c. vide in Aege. multa memoranda.

Tytus pfectis aggeribus ad exedrā occidentalē arietes iuſſit applicari ſed nihil proficientes & cū ſcalis tentātes aſcendere multi occiduntur Romanorum Magna cedes romanorum.

Tytus ignē portis tēpli subiici iussit ad quem Ananus & Archelaus pfugi cā vniæ venīt. Liquefacto portarū argēto cito lignū cōsūptū: ē neminē Iudeorū ignē conatoj neq; ausō extinguere.

lius. ¶ Tytus autem (cum videret se alienis & templo cum damno & nece militum parcere) ignē portis subijci iussit: Inter hęc autem ad eum profugi venīt ananus ex emaus symonis satelles crudelissimus & archelaus filius magodati idcirco sperantes ver iam q; iudeos victores reliquerant. Tytus autem vt hanc eorū in iudeos crudelitatem audiuit obtruncare decreuit. Dicebat enī eos necessitate nō voluntate venisse nec salute esse dignos incēsam ipsorū cā patriam deferentes Verūtamen cohibuit iracundiā fides eosq; dimisit: sed nō eo loco habendos quo etiā alios credidit. Iam vero portis mille tes ignē admouerāt liquefacto argento cito lignū flāmę absumserant: cū subito auctæ pximas inde porticus corripuerunt iudeis vero circū se ignē videntibus corpora simul animęq; cecidērunt. Et stupore attoniti adiuuare quidē vel extinguere nemo conatus est: stātes vero aspiciebāt. Nec tñ his quę absumerenť dolētes saltē vt qđ reliquū esset saluū haberent animū colligebāt. Illo quidē die & quę secuta est nocte: crescebat incendiū. Paulatim enī nec prius simul vndiq; inflāmari porticus potuerūt.

¶ TEMPLI incendium nouissimum.

¶ Tytus autem incēdium iubet restringere & de tēplo (quid agendū esset) cōuocatis principibus inquirit cōsilium quidā templi ruinā suadebant. Alij vero cōseruādum dūmodo ipm iudei reliquisset si aūt bello obtinerēt ignibus consumendū. Tyti vero sententia fuit pro hominibus non esse vlciscendum in anima carentibus neq; tm incensurum opus quod etiam imperij esset ornamentū Sed iterū Iudeorum atq; roma restricto igne conflictus & Tyto ferente auxiliū Iudei (pleriſq; interfectis) fugierunt & in tēplo concludunť quod die decima Augusti quo a babiloniorū rege fuerat concrematum eodem euolutis tēporibus a Romanis passum est incendiū Nam quidā Romanus miles nō expectato edicto ignem p fenestram aureā (Aegesippus vocat portā) immisit in tēplum. Tytū vero extingui iubet incendium sed pre nimio clamore vox eius nō auditur. Neq; signum aut preceptum (ira duce) milites attendebant. Immo non audire simulabant & quisq; ignem hortabať immittere & vbiq; fit p hierusalem. Tytus itaq; insanientiū militum continere impetū non volens flāma dominante tēplum ingressus est & quicquid illic erat aspiciens mirabať opus: militesq; rogabat vt ignē (nondū enī flamma interiora penetrauerat) iubet restringere. Illorum vero furorū belliq; impetus & iudeorū odia cęsaris reuerentia & prohibentis metum superabant.

¶ Capitulum septimum.

Tytus incēdiū iussit restrigere & de tēplo (qđ agēdū esset) cōuocatis pricipibus cōsil ūpetit Quidā cōseruā dū dūmodo ipsum iudei relinq̄ sent si aūt bello obtinereť ignibus cōsumēdū.

Iterū cōflictus Iudeorū & Romanorū restrictio igne. Iudei ī tēplo cō cluſi sunt. Die decio Augusti quo a babiloniorū rege fuerat cōcrematū tēplū eisdem euolutis tēporibus a romanis passū est incendium.

DOstremo autem die tytus partem militū iussit incendiū restringere: perq; proxima portis loca viā sternere vt facilior agminibus esset ascensus: rectores ad se cōuocat: seq; collectis qui erant proceres: tyberio alexandro totius militię p̄fecto: & sexto cęreali quintæ legionis p̄posito & largio lępido decimę & tyto frigio quintędecimę: cū quibus erat etiā fronto ac ternius magister duarū alexandrinarum legionū: & marcus antonius Iulianus procurator iudeę cōgregatisq; pterea chiliarchis & procuratoribus consilium dei templo proposuit. Alijs quidem videbať lege belli vtendum esse nunq̄ enim iudeos a nouis rebus posse desinere tēplo manente quo omnes vbicūq; essent colligerenť. Nonnulli autem monebant (vt si templū reliquissent iudei) neq; armis pro eo quisq̄ certare cōseruandū esse suadebant. Si vero id pugna obtinuisset ignibus cōsumendum quoniā castellū iam videreť esse non templum & piaculum non ipse verum illi qui id fieri coegere cōmitterent. Tyto autem nec sī stantes dimicarent iudei pro hominibus animā alias animo carentibus vlciscendum esse dicente neq; se vnq̄ tātum opus incensurum i: m enim romanorum fore hoc dānum sicut ornamētum quoq; fore imperij si remaneret. Iam certi quid vellēt accedūt ad eius sententiā fronto & alexāder & cęrealis. Tunc quidē cōsilium dimisit iussisq; militibus requiescere necnon & ducibus vt his in procinctu validioribus vtereť viamq; sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat: ignēq; restringere. Illo quidē die iudeos labor itemq; timor ab impetu cōtinuit. Postero aūt collectis viribus & recepta fiducia p orientalē portā contra tēpli exterioris custodes secūda hora diei pcurrunt. Illi aūt primā quidē concionē fortiter exceperūt. Septiq; scutis a fronte murū ac cōdēsa inclinanť. Certū aūt eos erat non diu duraturos: cy & multitudine infestantiū & animis vincerenť. Cęsar aūt priusq̄ verterētur acies nā pugnatū ex antonia pspectabat: cū equitibus lectis venit auxilio. Impetū vero eius nō sustinuere iudei: sed primis interfectis pleriq; fugam pcētit. Et cedentibus quidē romanis: reuertētes instabāt. Cū autē se illi retorsissent iterū refugebant donec circa horā quintam iudei quidē vi coacti tēplo interiori cōclusi sunt. Tytus aūt discessit in antoniā decreto postridie mane cū omni exercitu aggredi tēplumq; obsidere. Sed id plane dei sententia iamdudum igne damnauerat. Euolutisq; tēporibus aderat fatalis dies (qui erat decimus mēsis augusti) quo etiā primo arege babiloniorū fuerat cōcrematū. Ex edibus autem causam & principū sūpsit incendiū. Nā cū paulisper tyti discessu seditiosi quieuissent: romanos rursum aggrediunt: Custodūq; templi cum ignē interioris phani restingentibus pugna cōmittitur. Hiq; iudeis in fugam versis: vsq; ad templū transierunt. ¶ Hic itaq; tunc militum quidam non expectato cuiusq̄ edicto. Neq; tantū facinus verius sed

A diuino quodam motus impetu a contubernali ſuo ſuſtollitur & ex ardenti materia raptum ignem in feneſtram inſerit auream: Inde membra circa tẽplum edificata de ſeptentrionali regione aditus erat Flamma vero excitata iudeorum quidem calamitati dignus clamor exurgit: & ad vicíſcendum properabãt. Neq; vitę iam parcendum eſſe rati neq; viribus temperandum: eo amiſſo cuius gratia cautiſ
li.vj ſimi videbantur. Mature autem quidam hoc tito nũciat: & ille namq; caſu in tabernaculo requieſce-
p.5. bat ſicut a prelio redierat. exilit: templumq; curriculo petit prohibiturus incendium: omneſq; poſt eũ duces & hos agmina perterrita ſequebantur. Clamor autem ac tumultus erat: tanto exercitu ſine ordine concitato. Cęſar autem voce ſimul ac dextera pugnãtibus ſigno daro ignem iubebat extingui ſed neq; vox eius exaudiebatur q; aures eorum maior clamor obſtrueret nutumq; dexterę non attẽ debant: cum alios bellum alios ira diſtraheret. Intro currentium vero agminum impetum non precepta neq; interminatio continebant Sed quo furor eos duceret ſequebãtur. Ad ipſos autem introitus obſtruſi multi quidem ſeſe inuicem conculcabant: multi vero ardentibus adhuc & fumentibus porticum incendentes ruinis liuore quidem vtebantur. Cum vero ad templum acceſſiſſent edicta quidẽ cęſaris non audire finulabant. Precedentem quiſq; vt ignem immitteret hortabatur. Sedicioſis autẽ iam ſubeundi quidem nulla ſpes erat: ſed fuga & cedes omnia poſſidebat magna vero populi multitudo inualida & inermis, vbicunq; occupati fuerant interficiebantur: & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congregabatur. Per gradus vero templi & ſanguis multus profluebat: & eorũ corpora qui ſupra ceciderant dilabebantur. ¶ Cęſar autem (vbi nempe impetum inſanientium mili-
l5 tum continere poterat & flamma dominabatur) intro cum rectoribus ingreſſus & ſanctum templi &
4 quicquid illic erat aſpexit: ea quidem quę apud alienigenas erant fama meliora: pompa vero & opinione domeſtica non minora. Cum autem flamma nõdum ex vlla parte adinteriora penetraſſet nec membra quę circa templum erant depaſceretur (quod erat verum) exiſtimãs ad hue illud opus poſſe ſeruari & ipſe proſiluit militeſq; rogare (vt ignem reſtingerent) conabatur: & liberalem hęcathontarchum de ſtipatoribus ſuis fuſte mulctatos: (qui non obediſſent) iuſſit arcere. Illorum autem furor beliq; impetus quidam vehementior iudeorumq; odia & cęſaris reuerentiam & prohibẽtis mœtum ſuperabant. Pleroſq; autem prędarum ſpes incitabat ſuſpicantes intus omnia pecunia eſſe referta: quo
B niam fores auro factas conſpicerent. Preterea quidam miles ex his qui intrauerant cum cæſar ad inhibendum incendium cucurriſſet: ignem iam cardinibus portę ſubiecerat. Tumq; ſubito poſtq̃ flamma intus apparuit & duces cum cęſare diſcedebant. & ſtantes extra ſuccendere nemo ꝓhibebat.

¶ Templum itaq; inuito Cęſare exuritur. hoc multum deflẽdum opus quidem omnium (quę audiuimus aut vidimus maxime ammirabile in exſtructione / magnitudine / in magnificentię gloria maximum tamẽ ex facto capiet ſolatium q; vt animalibus ita operibus lociſq; fatũ ſit ineluctabile alias ineuitabile. Menſe namq; & die eiſdem quibus primũ templum a babiloniis: ſed a romanis eſt incẽſum. A prima conſtructione templi per Salomonem vſq; ad hoc excidium mille centum triginta anni menſes ſeptẽ & dies quindecim & a poſteriore trecenti & triginta nouẽ anni quadraginta quinq; diebus. Rapiebantur omnia infinitaq; ſine etatis aut ſexus diſcretione fiebat cedes. Clamor horribilis & ingentiſſimus & tumultus: ſed tumultum clades acerbiores ſanguis igne largior: plureſq; erant interfecti q̃ interfectores omniſq; terra plena cadaueribus. Duo quoq; ex nobilibus (cũ ad romanos tranſeundo ſeruari poſſent aut cõmunem cum ceteris durare fortunam) ſemetipſos in ignẽ eiecerũt omnia romani cum templo & Gozophilacium & iudeorum diuitias incenderunt. Sex fere milia promiſcue multitudinis cum porticu ad quem confugerant incenduntur. His enim cã interitus pſeudo propheta qui populo p̃dicauit deum Iudeos iubere in templum aſcendere ſalutis ſigna accepturos. Tunc quoq; ſubornati a Tyrannis prophetę populo dei auxilium debere expectare denunciabant.

¶ Capitulum octauum.

TEmplũ quidem hoc modo inuito cęſare exuritur. Sed hoc q̃is multũ quis deflendũ putet vt opus oim (quę audiuimus aut vidimus) maxime ammirabile tã exſtructionis genere q̃ magnitudinis itẽq; munificentię in ſingulis rebus & gloria quę de ſanctis habebat: maximũ tñ ex facto capiet ſolaciũ: q; vt aĩalibus ita operibus lociſq; fatũ ſit ineluctabile. Mirabitur aũt in eo etiam circũacti temporis fidem Nam & menſem (vt dictum eſt) eundem & diem ſeruauit quo primũ a babilonis tẽplum erat incenſum. Et a prima ſtructione tẽpli (quã ſalomõ rex inchoauerat ſecundo anno principis Veſpaſiani) mille cẽtum triginta colligunt anni & ſeptẽ mẽſes ac dies quindecim vſq; ad hoc excidiũ qd euenit. A poſteriore vero (quã ſecundo anno cyri regis aggeus feceraṫ) vſq; ad excidiũ (qd veſpaſiano imperãte ſuſtinuit ciuitas) anni trecenti & triginta nouẽ & dies quadraginta quinq;. ¶ Cũ templũ autẽ incenderet etiam quicquid in manu fortuitu veniſſet rapiebant & cedes erat infinita deprehenſorũ nec acta fuit etatis miſeratio aut reuerẽtia caſtitatis. Sed &

Quidã Romanorũ miles non expectato edicto ignẽ p fenestrã aureã / quã Aegeſippus vocat portã) imiſit in templum.

Simulãt nõ audire p̃cepta Tyti ſed q̃ſq; ignẽ imittere hortat

Tytus iſaniẽtiũ militũ ipetũ cõtinere nõ valẽs flãma' dominãte tẽpliũ igreſſus eſt & quicqd illic erat aſpiciẽs mirabat opus.

Tẽplum inuito cęſare exurit.

Mẽſe & die eiſdẽ q̃bus primũ tẽpliũ a babiloniis ſecundũ in Romanis eſt incenſum.

pueri & ſenes & ſacri ac prophani ſimiliter interficiebantur: atq; omne genus hominum belli calami- D
tas perſequebat: vnaq; ſupplices cum repugnantibus necabant. Flāmamq; vlterius ꝓgrediens cū ge
mitu occumbentium concrepabat: & pro altitudine quidem collis ardentiſq; operis magnitudine to-
tam quis crederet ardere ciuitatem: Illo autem clamore nichil maius neq; horribilius excogitari po-
teſt. Nam romanorum agminum frœmitus erat & ſedicioſorum ferro igniq; clauſorum clamor ingēs
tollebat: & populi ſurſum deprẽhenſi ad hoſtes fuga cum clamore ac pro calamitate conqueſtio. In
colle autem conſtitutis: etiam multitudo oppidi cōſonabat. Nam vero multi fame marcidi & in mor
tem pœne luminibus clauſis poſtq̃ ignem templi viderūt: in queſtus interim vires clamoremq; rece-
perunt Reſonabat & trans fluuium regio. & montes circūpoſiti grauiorem impetum faciebant & tñ
erant clades acerbiores tumultuum. Nam collem quidem (in quo templum erat) euelli radicitus quis
putaret ita vndiq; belli plenus videbat & ſanguis igne largior pluresq; interfecti inflectoribus omiſq;
terra cadaueribus tegebat & ſupra corpora mortuorū gradientes milites curſum fugientiū ſequeban
tur. ¶ Latrocinalis quidem multitudo tandem pulſis romanis in exterius templum & inde ciuitatem
euadit populi autem (quod fuit reliquum) in exteriorem porticum confugerūt. Sacerdotum autē iu-
deorum nonnulli quidem primū iuribus itemq; ſedilibus ſuis (quę ex plumbo facta erant) auulſis. in
romanos pro miſſilibus vtebant deinde (cum nichil proficerent) igniſq; in eos euomeret: in parietem
ſecedentes octo cubitis latum ibi manebant: Duo tamen ex nobilibus (cum ad romanos tranſeundo
ſeruari poſſent) aut communem cum cęteris durare fortunē ſemetipſos in ignem eiecerunt & cum tẽ-
plo concremati ſunt. Meyrus filius belge & Ioſippus daree alias daleę. ¶ Romani autem ꝙ fruſtra ſe
circa templum edificijs parcere iudicabant (cum ipſum templum arderet) omnia ſimul incendunt &
quicquid ex porticibus reliquum erat & portas pręter vnam ex parte orientali & alteram ex meridia
na quāuis eas quoq; poſtea funditus euerterunt. Quinetiam arculas (quę gazophilacia vocantur) in-
cendunt: in quibus erat magna vis pecunię ac plurimum veſtium aliaq; ſubſtancia: & vt breuiter dicā
Iudeorum omnes congeſtę diuitię: ꝙ opulentiſſimus quiſq; illuc totas domos exhauſerant. ¶ Vene- E
runt etiam ſuper eam (quę reſtabat) vnam porticum extra templum quo confugerant ex populo mu
lierculę itemq; pueri & promiſcue multitudinis prope ad ſex hominum milia. Sed priuſq̃ cęſar quicq̃
de his decerneret vel ducibus imperaret: ita flagrantes milites ſuccendunt porticū. Hic quoq; contigit
vt aliį cum ſe ex flamma precipitarent morerentur: alios ipſa corrumperet: ex tanto numero nemo ſer
uatus eſt. ¶ His cauſa interius pſeudo ꝓpheta quidam vir fuit qui eo die predicauerat his qui erāt
in ciuitate ꝙ eos in tẽplum aſcendere ſigna ſalutis accepturos deus iuberet. Multi enim a tyrānis tūc
ſubornati prophetę populo denunciabant vt expectarent auxilium dei quo propterea minus profu- eg
gerent & eos qui ſupra timorem & cuſtodiam fierent ſpes retineret. Cito autem in aduerſis homini c.
perſuadetur: quod ſi etiam malorum inſtātium liberationem polliceatur qui fallit neceſſario eo quia
patitur ſpei totus efficitur.

¶ Prodigia Iudeis oſtenſa ſunt futuram ſuam & ciuitatis calamitatē ſignificātia quæ ab imperitis
bouum augurium a ſapientibus vero in contrarium interpretabant. Cometes ſuper ciuitatem gladio
& igni ſimilis ꝑ annum pſeuerauit. Nona hora noctis circa templum tātum lumen octauo die azimo
rum effulſit vt clarus dies putaretur. Bos (cum ad hoſtiam duceret) agnum in medio phano peperit.
Orientalis enim por a grauiſſima (quę vix a .xiij. hominibus claudebatur) ſponte aperta eſt. Larualis
ymago viſa eſt curſus ante ſolis occaſum & armatę acies in nubibus apparuerunt. Vox in feſto pen-
tecoſtes (Migremus hinc) audita eſt. Ieſus Ananię filius plebeius ante bellū in plena pace annis qua
tuor die feſto exclamans futurum p̄ dixit excidiū neq; verberibus affectus ceſſauit clamare ve ve hie-
roſolimis inſuper p̄fecto p̄ſentatus & plagis vſq; ad oſſa laceratus: neq; lachrimatus eſt Immo ad ſin-
gulos ictus triſte p̄ſagium reſpondebat. Et ſeptem annis & menſibus quinq; continuo elamens neq; F
voce rauctor fuit. Sed ſupra murum circuiensve ciuitati & templo calamitabat. Et cum ad extremum
addidiſſet ve & michi lapide miſſo ſtatim peremptus eſt. Perituram quoq; cum templo ciuitatem cū
tẽplum quadratum eſſet ſacris erat ſcriptum litteris Sed decepti iudei ꝓpter aliquod etiam ſacris lit-
teris inuentum ꝙ eo tempore quidam ex eorum genere orbis terræ eſſet habiturus imperium quod
male intelligentes hoc dicebant ambiguum. ¶ Capitulum nonum.

Prodigia. Cometes ſuper ciuitatē gladio ſimilis p annū pleuerauit.

ENiq; miſerabilis populus illis quidem fallacibus deum calumniantibus credulus erat: cer- q
tis vero prodigijs & ſolitudinem futuram pronunciantibus neq; attendebant animo ne- a
q; credebant. Sed velut attoniti nec aut oculos habentes aut animas edicta dei diſſimu-
lauerunt modo cum ſupra ciuitatem ſidus ſtetit gladio ſimile: & per annum perſeuerauit
cometes. modo cum ante defectionem primiq; belli mœtus ad diem feſtum azimorum populo cōue
niente (octauus autem dies erat aprilis menſis) nona hora noctuna circum aram itemq; templum

Clamor horribilis & ingentiſſimus.

Clades tumultuū acerbiores ſanguis largior igne pluresq; erant interfecti q̃ interfectores omniſq; terra plena cadaueribus

Romani oĩa ſimul cū templo incendeūt.

Gazophilaciū incēdit & omēs Iudeoꝝ diuitię

Sex fere ꝓmiscue multitudinis milia hoim cū porticū ad q̃ cōfugerāt incēduntur.

Perſuaſio homini i aduerſis facilis.

A tantum lumen effulſit. vt clariſſimus dies eſſe putaretur & hoc vſq; ad dimidiam permanſit horam. Quę imperitis quidem horum augurium eſſe videbantur ſacrorum vero peritis priuſq; euenirent ſtatim dijudicatum eſt. ¶ Eodemq; die feſto. etiam bos (cum ad hoſtium ducereſur) agnum in medio Phano peperit. ¶ Orientalis autem porta templi (cum eſſet enea: atq; grauiſſima & poſt meridiē vix a viginti hominibus clauderetur: ferriſq; ferro vinctis obſeruaretur peſſuloſq; altos haberet in ſaxeum limen demiſſos vno perpetuo lapide fabricatum viſa eſt noctis hora ſexta ſponte pateſcere. His aūt curriculo per cuſtodes templi magiſtratui nunciatis: aſcendit ille vixq; eam potuit claudere. ¶ Verū & hoc iterum ignaris quidem ſignum optimum videbatur. deum namq; bonorum ſibi portam aperuiſſe dicebant. prudentiores vero templi tutamen ſponte ſua diſſolutum ire cogitabant. & hoſtiū domum eſſe portas aperiri ſolitudinem vero illo oſtento ſignificari inter ſe pronunciabant. ¶ Poſt dies autem feſtos in diebus paucis viceſimo & primo die menſis Maij larualis quędam ymago viſa eſt idem ſuperans. Monſtrum autem (quod dicturus ſum) etiam his eſt cognitum qui viderunt. & quæ ſecute ſunt clades dignę præſagijs extiterunt. Namq; ante ſolis occaſum viſi ſunt per mane ferre currus totis regionibus: & armate acies tranſeuntes nubila & ciuitatibus circūfuſę. ¶ Feſto autem (qđ pentecoſten vocant) nocte ſacerdotes intimum templum more ſuo ad diuinas res celebrādas ingreſſi. primum quidem motum quendam ſtrepitumq; ſenſerunt poſtea vero ſubitam vocem audire quæ
li.vi. diceret: Migrenus hinc. ¶ Quid aūt his horribilius fuit? Ieſus quidem filius Ananię plebeius &
+5 ſtticus quadriennium (priuſq; bellum gereretur) in ſumma ciuitatis pace atq; opulentia (cum ad feſtuz diem veniſſet) quo attegyas in honore dei componi in templo ab hominibus mos eſt repente exclamare cœpit. Vox ab oriente vox ab occidente. vox a quattuor ventis. vox in hieruſalem & templum vox in maritos nouos nouaſq; nuptas. vox in omnē hunc populum. atq; hoc interdiu noctuq; p omnes ciuitatis vicos calamitans circuibat. Nōnulli aūt virorum inſignium aduerſum omnē indigne ferē tes corripiunt hominē multiſq; verberibus afficiunt. Ille autem neq; pro ſe neq; ad eos qui ſe mulctabāt ſecreto quicq̄ locutus: eadem quę prius vociferans perſeuerabat. Magiſtratus autem rati (qđ erat verum) magis diuinum eſſe hominis motum. ducunt eum ad Romanorum præfectum. Vbi plagis ad oſſa laceratur. neq; ſupplex quicq̄ fuit neq; illachrimauit. Sed vt poterat inclinans maxime flebiliter vocem ad ſingulos ictus reſpondebat. Ve ve hieroſolimis Albino autem interroganti (namq; is erat præfectus) quis eſſet vel vnde ortus aut cur iſta diceret nihil retulit Non prius autem ceſſauit lu
ctus miſerę ciuitatis donec eū Albinus furere iudicatū dimiſit. Ille autē vſq; ad belli tēpus neq; adibat quemq̄ ciuium nec quemq̄ vidi. Sed quotidie velut orationem quandam meditatus: veve hieroſolimis querebatur. Sed nec imprecatus eſt cuiq̄ (cum in dies ſingulos multaretur) nec victum offerē tibus benedicebat. Sola vero eius reſponſio ad omnes erattriſte præſagium. Maxime aūtem feſtis diebus vociferebatur: idq; per annos ſeptē & quinq; menſes cōtinuos faciens neq; voce raucior fuit neq; laborauit donec obſidionis tempore ipſa re proſpecta augurijs requieuit. Supra murum enim circuiens: iterum ve ve ciuitati & phano ac populo vōce magna clamabat. Cum autem ad extremū addidiſſet ve etiā mihi: lapis tormento miſſus eum ſtatim peremit animamq; adhuc illa omnia lugen
li.v tem dimiſit. ¶ Hæc ſi quis reputet perfecto inueniet deum quidem hominibus conſulere. modiſq;
+5. omnibus præmonſtrare que ſint eorum generi ſalutaria: ipſos autem ob dementiam ſuam malis voluntarijs interire. quando quidem & iudei poſt Antoniam captam quadratum fecerant Phanum cū in ſacris libris ſcriptum haberent captum iri ciuitatem ac templum. Si phanum quattuor angulis eſſet effectum. ¶ Sed q̄ maxime eos ad bellum excitauerat. reſpōſum quod erat ambiguum itidem in
li.v. ſacris libris inuentum: q̄ eo tempore quidam eſſet ex eorum finibus orbis terre habiturus imperium
+5. Id enim illi quidem quaſi proximum acceperunt. multiq; ſapientes interpretatiōe decepti ſunt. Hoc autem plane reſponſo Veſpaſiani deſignabatur imperium: qui apud iudeam creatus eſt imperator Sed etiam homines fatum videre non poſſunt: etiam ſi prouiderint. ¶ At vero hi ſignorum quædā.
C pro ſua libidine interpretati ſunt alia contempſerunt donec patriæ excidio. ſuaq; pernicie eorum ini quitas confutata eſt.

¶ AEGESIPPVS libro quinto. ca. xlv. portę orientalis apertionem inter cetera dixit ſignificare q̄ exiret cultus intro iret vaſtitas euacueretur celebritas ſacrificium deſtrueretur. Quod etiam (anteq̄ Chriſtum Ieſum crucifixiſſent) liquido ſignificatum lectio docet. Et ibidē in fine capituli de futuro ex eorum genere orbis imperatore dicit prudentiores hoc ad dominum Ieſum referre qui eoz in terris ſecūdum carnem genitus ex Maria regnum ſuum per vniuerſa terrarum ſpacia diffudit. hęc Aegeſippus

¶ Romani (poſitis in templo ſignis) Tytum imperatorem declarant Tunc quoq; auri pondus propter prædę abundantiam dimidio qrecio in Syria eſtimatum eſt Puer quoq; a Romanis re-

Bos in medio templi agnum peperit.

Expoſitio prodigij varia.

Larualis imago viſa eſt.

Currus ante ſolē occaſū & armate acies innubibus appuerunt.

Ieſus ananię filius plebeius añ bellum ānis. iiij. die feſto exclamās futurū p̄dixit excidium.

Verberibus affectus ea quę p̄us vociferans perſeuerabat.

Prefecto rōanorū p̄ſentatus & plagis vſq; ad oſſa lateratus neq; lachrimauit: ſed ad ſingulos ictus ve ve hieroſ; reſpondebat. &c.

Septem ānis & mēſibus. v. cōtinue clamans neq; voce raucior fuit ſed etiā ſup murū ve ve ciuitati & phano clamitabat & i eap voce lapide percuſſus miſit ſpiritum.

Decepti iudei p̄pter aliqđ in ſacris iuētū q̄ eo tpe qđē ex eorū gñe orbis terre eſſet hiturus ipium qđ male itelligētes ambiguū dicebant.

Additio

cepta dextera bibit & lagenam plenam ad suos reportans ipsos decepit. Sacerdotes autem fame ꝑ D
sos denegata venia: Tytus ad supplicium duci iubet decere inquiens cū templo sacerdotes interire.
Tyrannos vero ipse humanissimus orantes ad colloquium recipit dato militibus edicto vt iracundiā
& sagittas contineant quos veniam petentes de suis impietatibus increpauit eorum ingratitudinem
erga Romanos & Romanorum humanitatem allegans. Nihilominus tamen si arma volunt depone
re vitam eis indulget Ipsi vero exeundi petūt facultatem cum familia: sed a Romanis fidem accipe
re dicunt se iurasse nūq̄ accepturos. Capitulum decimum.

Romani (signis posius in tẽplo) Tytū declarant imperatorē

Pueri colus qui a romanis recepta dextera bibit atq; lagenaꝫ plenam ad suos rediens reportaut.

ROmani quidem (postq̄ sedicioſi ad ciuitatem cōfugerunt templo itemq; omnibus circum- eg.
locis ardentibus) signa in Phano reposuerunt contra portā orientalem. Hicq; (sacrificio ce ca.
lebrato) maximis cum clamoribus declarant Tytum imperatorem. Vsq; a deo vero præ-
da saciati sunt milites vniuersi vt in Syria dimidio(q̄ pridem fuerat) precio pondus auri ve
nisset alias veniret. ¶Ex his autem sacerdotibus(qui in templi pariete perduranerant)puer siti eg.
ens a Romanis custodibus pacē petebat sitimq; fatebatur.Sed vbi illico etatis quā necessitatis mise- ca.
ratione permoti dextram dederunt ei:& ipse bibit:& quam secum attulerat lagena repleta sursū re
fulgens abiit ad suos.Nec eū quisquā custodū consequi valuit:sed eius perfidie maledicebāt. Ille aūt
nihil preter placita fecisse dicebat. Dextra enim sibi data nō vt apud ipsos remaneret sed vt tantum
descenderet:atq; vt aquam reciperet.Quod cum fecerit in fide mansisse. Astuciam quidam propter eg.
etatem maxime pueri(qui decepti fuerant)mirabantur.¶Quinto vero die sacerdotes fame oppres- ca.
si descendunt & a custodibus ad Tytum perducti vt salutem sibi cōcederet orabant.Ille autem venię
tempus preteriisse fatus periisse vero id cuius eos gratia merito cōseruasset Decere aūt sacerdotes inte E
rire cū tẽplo duci homines ad supplicium iubet.¶Sed Tyranni cum socijs(quoniam bello vndiq; te eg.
nebantur)circumdatis autem nunq̄ erat fugere copia.Tytum ad colloquia prouocant.Ille autē pro ca.
humanitate naturali septem oppidum seruare cupiens & amicis præterea suadentibus latrones eni
am moderatiores factos esse arbitrabantur: in parte occidua tẽpli exteriores consistit. Hæc enim su-
per xixtum erant porte ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat. Hisq; tunc Tyrannus in
terueniebat ad Tytum. ac multi militum vtrimq; densi astabant: iudei quidem circum Symonem &
Iohannem suspensi venię spe.Romani vero ad Cęsarē speculandi studio qualiter eos susciperet.Edi
cto autem dato militibus Tytus:.& iracundiam & sagittas continerent adhibitoq; interprete quo ar
gumento superior ostendetatur: prior alloqui cœpit.Etiam ne saturati estis patrię malis o viri: qui- eg.
bus neq; virtutis nostrę nec infirmitatis proprię contuitus venit in mente. sed inconsulto impetu ac ca.
furore perdidistis populum ciuitatem ac templum: ipsi quoq; iuste periturí.Qui primum quidē post
q̄ Pompeius vos fortiter debellauerat nouas res affectare non destitistis. Deinde etiam a pertū bel-
lum contra Romanum populum extulistis? Vtrumne multitudine fœti? An ꝙ parua manus vobis
Romani exercitus satis restitit? Auxiliatorum fide.Et quę gens imperio nostro libera iudeos prę Ro
manis optaret? Sed viribus corporum? Atqui scitis nobis seruire germanos. firmitate murorum? Et
qui maior occeano murus atq; obstaculum. quo sępti britānī adorant arma Romanorum? Animorū
obstinatione vel astutia ducum? Atquin etiam cartaginenses captos esse noueratis? Itaq; vos cōtra
Hūanitas Rōanorū erga iude. Romanos ipsorū exitauit humanitas. qui primum vobis & terram dedimus possidendam. & gētiles
imposuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias. & viuere vos non solum discretos: sed cū aljs
etiam vestra voluntate concessimus quodq; maximum est tributum capere dei nomie ac donaria col
ligere permisimus eaq; offerentes neq; monuimus neq; ꝓhibuimus vt hostes nobis efficeremini di-
Iudeoꝝ igratitudo erga rōanos tiores nostraq; vos pecunia contra nos instrueretis? Ergo tantis bonis affecti facietatem in eos(q vo
bis hęc prestiterant) extulistis & initium serpentum virus blādientibus infudistis. Esto Neronis ne F
gligentiam contensistis & veluti raptum aliquod membrum alias membrorum siue cōtractum alias
male quieti in maiore viro detecti estis & ad spes improbas etiam cupiditates immo dicas explica-
stis.Venit pater meus ad patriam vestram (non vt pœnas a vobis ob ea quę incestium commiseratis
Allegat vespasiani hūanitatem exigeret)sed monitis emendaret.Deniq; cum deberet (si depopulandę nationis causa venisset,statimꝑ eg.
vestram petere atq; hanc delere ciuitatem galileam & circa eam loca vastare maluit. vt penitēdi vo ca.
bis præstaret inducias:Sed hęc eiue humanitas infirmitas videbatur: nostraq; lenitatę aluistis auda
ciam.Et nerone mortuo feciſtie (quod nequissimi solēt) & ex intestinis vestris dissensionibus fiduciā
presumpsistis.meq; ac patre meo digressis ad ēgyptum ad struendum bellum tēpus illud vtile puta-
uistis:neq; vos puduit perturbare principes declaratos:quos etiam duces humanissimos fueratis ex-
perti.Deniq;(vbi ad nos cōfugit imperium) &omnibus in eo acquiescentibus: per legatos autē gra-
tulantibus exteris nationibus. iterum hostes iudei.Et legationes quidem avobis trans euffraten vsq;
ad nouarum rerum gratia missę: murorum autem noui ambitus reparabantur: sedicio vero Tyrāno-

A rumq; contentio & bellum inteſtinum quę ſola huiuſcemodi nequiſſimos decent. Iuſſus ego abinuito patremandatis triſtibus ad ciuitatemvenię letabat cognito populũ de pace: ſentire ante bellũvos rogabam deſiſtere. Pugnantibus aliquandiu parcebã. ſponte ad me venientibus dextras dedi. fidem ſeruaui confugientibus. multos captiuos miſeratus ſum verberibus vrgentes bellum cohercui: muris
iv vestris machinas inuitus admoui: ſemp cędis veſtre cupidos milites continui. Quotiens vici totiens
p5. vos ad pacem tanq̃ victus prouocaui. Cum prope ad templum acceſſiſſem conſulto iterum belli leges oblitus ſum parcere vos propriis ſanctis orabã templumq; ſeruare datavos exeũdi copia & fide ſalutis: vel etiam pugnare alio tempore ſivelletis in alio loco facultates præbui. Iſta omnia templũq; veſtris manibus incendiſtis. Deinde ſcœleratiſſimi: nunc me ad colloquium prouocatis quid. Vt tale ſeruetis quale periit. Quavoſmetipſos ſalute dignos eſſe poſt templi excidium iudicatis? Quin etiã nunc armati ſtatis. & nec in extremis ſupplices aſſimilatis? Omiſeri que fiducia: Nonne populus veſter examinatus eſt? Templumvero periit? Michiq; ſubdita eſt ciuitas? In manibus autem meis habetis animasveſtras. Et tamen arbitramini mortem fortitudinis eſſe gloriam? Non contẽdam cum pertinacia veſtra. Proiectis autem armis traditiſq; corporibus vitam vobis indulgeo & ſicut in priuata domo dominus miſtis vltus grauiora mihi cætera ſeruo. ¶ Ad hęc illi reſpondent fidem quidem ſe ab eo minime poſſe accipere. Nam iuraſſe nunq̃ id eſſe facturos. Exeũdivero per munitiões qua murum ſepſerat cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim ſe in ſolitudinem ipſiq; oppidum relicturos.

Captum fuit humanus tytus in bello allegat.

Tytus ſi arma velit deponere vitam eis indulget.

Seditioſi exeũdi cũ familia petũt facultatem dicentes ſe fidẽ a romanis iuraſſe nũq̃ accepturos.

¶ Tytus ſeditioſorum iratus reſponſione militibus ciuitatem permiſit inflãmare. quę mortuis erat plena. Et Tytus q̃uis iratus confugientes recœpit. Seditioſi vero ad regiam domum fugientes Romanos pellunt & populariũ octo milia cum fere quadringentis occidentes pecuniam diripuerũt duoſq; Romanos militesviuos capientes (vno trucidato) aliter cuidam puniendus traditur. & ad ſuos fugit quem Tytus quia viuus captus fuiſſet ablatis armis pepulit ab acię. Romani itaq; fugien-
B tibus latronibus igni omnia tradiderũt. Hij enim ſeditioſi alacrivultu mortem expectabãt. Ioſephus vero pro reliquis ciuitatis obſeruando laborabat. Mortui canibus proijciebantur. omniaq; loca cadaueribus erant plena. Omne pereũdi genus fame leuius: vltima itaq; latronum ſpes in cloacis latere Tunc enim mortuorum cadauera (niſi excidio fuiſſent preuenti) manducaſſent. Tytus autem. xx. die Auguſti ad capiendum ſuperiorem ciuitatem aggeres fieri iubet ad quem Idumei miſſis legatis pacem rogant. quibus vitam pollicitus legatos remiſit quo cognito. Symon illos occidit & duces eorum in cuſtodia tenuit. Idumeorum plures fugientes a Romanis ſuſcipiuntur quos paruo precio (cũ pauci eſſent emptores) vendebant. Ft. xl. milia Idumeorum ſeruata ſunt.

Tytus ſeditioſorum reſponſione iratus.

Capitulum vndecimum.

i.5 Hoc Tytus vehementer iratus q̃ in ſorte captorũ cõſtituti: victorum ſibi cõditiões ponerent: declarari quidem his iuſſit voce preconis vt vlterius ad ſe profugerent: neue fidem
7. ſperarent. Nulli enim eſſe parcendum. Cunctis autem viribus dimicarent. quãtũcunq; poſſent ſaluti ſuæ conſulerent. Iam enim ſe omnia iure belli geſturum. Militibus autem diripere ciuitatem atq; inflamare permiſit. Illi autem ipſo quidem die nihil egerunt: poſterio autem die archiũ. & Achrã. & curiã qui vocatur. Ephya alʒ Ephiã ſuccenderunt. Et progrediebatur ignisvſq; ad Helenę regiã quę in media erat achra: nec minus ciuitatis mortuis plenę. ¶ Eodem die leza aliasZarę regis filij & fratres. Cumq; his multi nobiles ex populo congregati (vt fidem ſibi daret) Cęſari ſupplicarunt. Illi autem quamq̃ cæteris omnibus iratus erat mores tamen non mutauit: ſed eos ſuſcepit.
p5. Et tunc quidem omnes in cuſtodia habebat: regis autem filios ac propinquos poſteavinctos Romã
p8 perduxit: fidem obſidium preſtaturos. ¶ Seditioſi autẽ ad dominũ profecti regiam ſibi q̃ tuta erat
C multi facultates ſuas oppoſuerant & Romanos hinc pellunt. & omnibus popularibus (qui eo confugerant) prope ad octo milia & quadringentis occiſis. pecuniam etiã diripuerunt. Viuos autem duos milites Romanos cœperunt vnum equitem: alterum peditem. Et peditem quidẽ interfectũ per omnem traxere ciuitatem. velut vno corpore omnes Romanos vlcicerentur. Fquesvero quidam his q̃ ſaluti foret ſuadere pollicitus: deducitur ad Symonem. Cumq; ibi quæ diceret nihil haberet. Ardadi alias Ardalę cuidam ex numero ducum traditur puniendus. Is ergo reuinctis eum poſt terga manibus & ceruice atq; oculis in conſpectu Romanorum velut capite ceſurus perduxit. verum ille (dũ gladium Iudeus educeret) ad Romanos refugit. Hunc Tytus q̃ ab hoſtibus eſſet lapſus non eſt paſſus quidem occidere: indignumvero Romanorum militem iudicauit. quiaviuus fuerat captus. Et armis ablatis eum agmine pepulit. Quę res prudenti viro grauior eſſe morte videbatur. ¶ Poſtero autem die Romani (verſis in fugam ex inferiore ciuitate latronibus) omnia Syloam vſq; igne tradiderũt. Et oppidum quidem gratulabantur abſumi: rapinisvero carebãt qm̃ latrones exinanitis prius oĩbus

Tytus militibus ciuitatem permiſit inflãmare Tytus q̃uis iratus tamen confugiẽtes recępit Seditioſi ad domum regiã confugientes romanos pellunt & populariũ octo fere milia cum q̃dringẽtis occidentes pecuniã diripuerunt duos rõanos milites ceperunt viuos quos; vno trucidato alter verocuiđ puniẽdus traditus refugit adrõanos

Audacia & obstinatio seditiosorũ mortẽ alacri vultu expectatum.

in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namq; illis malorum quidem nulla penitudo: arrogantia autẽ tanq̃ in rebus secundis. Deniq; ardere ciuitatem lętis vultibus aspicientes alachri voto mortem se expectare dicebant: quod perempto populo: incenso templo flagrante oppido nichil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eos rebus pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat Sed multa quidem pro eorum crudelitate atq; impietate locutus. multa vero pro salute adhortatus nihil amplius q̃ elusus est q; neq; se tradere propter iusiurandum patiebantur: neq; pugnare cum Romanis ex equo iam poterãt veluti custodia circumuallati: cediq; insuper cõsuetudo dexteras commouebat. ¶ Dispersi autem per ciuitatem per ruinas latitabant profugere parati insidiãtes. Multi autem capiebantur: omnesq; interficiebantur. Nam propter mediam fugere non valebant: mortuos autem canibus pisciebant. Omne autem pereundi genus fame leuius videbatur a deo vt ad Romanos quoq; sine licentia desperata misericordia tamen fugerent atq; in seditiosos cede non cessantes spontẽ incederent. nullusq; in ciuitate locus vacuus erat. Sed cũcta mortuos habebant quos fames aut latrones confecerant & cadaueribus eorum plena erant omnia quę alimentorum penuria vel seditiõe perierant. Tyrannos autem fouebat factionem q; latronum spes vltima: quia in cloacis (quo fugissent) minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio post romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem plane illis erat somnium nec enim vel deum vel Romanos fuerant lactaturi. Tunc quidem subterraneis frœti plura q̃ Romani concremabant: & q incẽdia fugientes in cuniculos descendissent eos improbe necabant iterumq; spoliabant. Qui etiam cibum sicubi repetissent cõcretum sanguine: capientes deuorabant. Erat autem illis iam inter se rapinarum causa bellũ eosq; putaueri nisi excidio prœuenti essent nimia crudelitate mortuorũq; corpora degustaturos fuisse. ¶ Cæsar autem fieri non posse prospiciens vt sine ageribus superiorem caperet ciuitatem. in prœrupto vndiq; loco sitam distribuit operibus militem vicesimo die mensis Augusti. Erat enim transuectio impendiorum difficilis omnibus circum ciuitatem (vt dictum est) vsq; ad centesimum stadium in priorum aggerum constructione detonsis. Quattuor quidem legionum opus in occidentali parte ciuitatis contra aulam regiam erigitur: auxiliatorum vero manus & cętera multitudo xixtum versus ac põtem & Symonis turrim quam cum Iohanne bellum gerens pro castello sibi edificauerat. ¶ His diebus autem Idumeorum duces clam congregati consilium de sui traditione ceperunt (missisq; ad Tytum quinq; viris vt dexteram sibi daret) precabantur. Ille autem Tyrannos quoq; sperãs esse cessuros Idumeis extractis. Quoniam belli maxima pars videbantur: sero quidam veruntamen vitam his pollicitus. legatos remisit. Discessũ parantibus Symon præsensit Et eos qui ad Tytum perrexerant quinq; viros statim occidit Duces vero (quorum nobilissimus erat Iosiæ filius Iacobus) correptos in custodiam cõiecit: nec multitudinem Idumeorum abductis rectoribus quid ageret nescientem sine custodia habebat. Sed diligentioribus eam custodijs amplectabatur. & tamen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim multi necarentur: plures tamen erant qui fugerant. Omnes autem suscipiebantur a romanis q; Tytus nimia lenitateq; priora precepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri & societate cedibus temperabant. Sola enim relicta plebe aliud vulgus cum coniugibus ac liberis paruo quemq; precio venundabant: Cum multi autem distraherentur. & emptores pauci essẽt. quamq̃ voce preconis edixerat ne quis solus transfugeret vt eo modo familias suas seducerent: tamen hos quoq; recipiebat: appositis qui ab his secernerent. si quis dignus supplicio videret. Et infinita quidem multitudo venit ex populo vero seruati sunt plusq̃ milia quadraginta quos imperator (quomodo cuiq; gratus erat) dimisit.

Idumei missis ad Tytũ legatio pacem rogant.

Tytus legatos his vitam pollicitus remisit qd cognoscens Symõi illos occidit & duce i custodiam tenuit &c.

Quadraginta milia Idumeorum seruata.

¶ HIERVSALEM finale excidium.

¶ Iesus sacerdos Vasa & candelabra de templo atq; pontificum indumenta pro fuga Tyto dedit. phineęs quoq; Gazophilacij custos deprehensus omnia ipsi ostendit: & veniam obtinuit. Romanis autem machinas septima die septembris admonentibus sedicioso rum multi desperati se in cloacas dimiserunt: & alij restiterunt. Sed parte muri subrupta timentes sponte de turribus descẽdentes semetipsos tuitione priuauerunt. vñ Romani muris potiti signa in turribus collocantes victoriã cum letitia celebrarunt: & nouissimum murũ sine sanguine habuerunt. Combustaq; est hierusalẽ octauo die septembris. Tytus autem ciuitatem ingressus munitiones ipsius & turrium ꝓspiciens miratus est dicẽs deum & nõ hominẽ ab istis munitionibus iudeos extraxisse vinctosq; a Tyrannis relaxauit.

Iesus sacerdos vasa & candelabra de tẽplo & pontificũ indumenta tyto pro fuga dedit

¶ Capitulum duodecimum.

DIs autem diebus etiam sacerdotum aliquis filius Thebuti nomine Iesus (accepta fide salutis a Cæsare. vt de sacris donarijs quędã traderet) egreditur: ac tradit ex Phani pariete cãdelabra duo his quę in tẽplo posita erant similia mensasq; & crateras & pateras: omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradidit etiam vela & pontificum indumenta cũ gemmis

uasit multa sacrificio comparata. ¶ Quin etiam custos sacrę pecunię comprehensus. Phyneęs no-
minevestes & singula sacerdotum ostendit:multamq; purpuram & coccum (quę ad vsum catapetis-
matis reposita seruabatur) cum quibus aliquantum cymiami erat cassię.pigmentorumq; alio-
rum multitudo:quibus commixta deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus
multa:& sacra ornamenta non pauca. Quorum ei gratia licet vi capto:vt transfugę tamen data ve-
nia. ¶ Iamvero perfectis aggeribus septembris mensis die septimo (qui erat cepto opere octauus & Phinees gazo-
philacij custos
deprehensus oia
ostendit & veniã
obtinuit.
decimus dies) Romani quidem machinas admouebãt. Seditiosorum autem alij (qui ciuitatẽ despe-
rauerant) muris relictis iachram rediebant:alij in cloacas sese dimittebant multivero discposito vicisce
bantur eos qui arietes applicarant. Et hos autem superabant multitudine ac virtute Romani quod
q maximum est lęti mestos atq; iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta nonnullę
q turres arietibus pulsatę cessissent:statim quidem propugnatores earum diffugiunt. Timor aũt etiã
Tyrannos necessitate maior inuadit. Nam & priusq; transgrederentur hostes torpore tenebantur &
ad fugiendum suspensi erant. Videns autem paulo ante superbos & factis impijs atrogantes tunc sta
bimiles esse ac tremere vt miseranda esset quãq; nequissimis tãta mutatio. Conati sunt quidem ani-
mitu & muro quo mœnia cingebantur inuasio atq; perrupto custodes pellere atq; aggredi. Cum ve-
ro quos antea fideles habuerant nusq; viderent. fugiebant enim quo quemq; necessitas impulisset ad
cuntes aũt alij torum ab occidẽte murum euersum esse nunciarent. alij subisse. Romanos atq; appro
pinquare sese querentes. alij vero etiã videre hostes in turribus affirmarent mœtu fallente conspectũ
in ora prostrati pro sua dementia querebantur:acveluti succisi neruos qua fugerent hesitabant. Vn-
de vel maxime quis & virtutem dei perspexerit contra iniustos:& fortunam Romanorum: Tyranni q
dem semetipsos tuitione priuarunt. ac sponte de turribus descendere vnde nũq; vi. solavero poterant
forte capi. Romani autem qui tantum in muris inferioribus laborauerant:eos nunc quos instrumẽ-
tis non potuissent fortuna cœperunt. Omnibus enim machinis tres turres validiores erãt:de quibus
supra memorauimus. Relictis itaq; hisvel quod est verius dei nutu in his deprehensi:confestim qui-
dem ad vallem intra Syloam cõfugiunt. Rursum autem vbi paululum a mœtu respirauerunt:muniti
onem qua murus erat accinctus ex ea parte petierunt. Vsi autem infirmiore audacia q necessitate iã
demvires eorum labor mœtus & calamitas fregerant a custodibus retrudũtur:& per diuersa dissecti
in cuneis delitescunt. ¶ Romanivero muris potiti signa in turribus posuerunt:& cũ plausu atq; lęti-
cia victoriam cantu celebrabant:q principio finem belli multo senserant leuiorem. Deniq; sine san-
guine murum nacti nouissimum non esse credebant. Cumq; nullum reluctantem viderent: pro certo Tyrãni semetip
sos tuitiõe priuã
tes spõte descẽ
derunt de turri
bus.
Romani muris
potiti signa itur
ribus colloceãt
victoriã cũ leti-
cia celebrãt &
nouissimũ mu-
rum sine sãgui-
ne habuerunt.
habebantur. In angustias enim viarum strictis gladijs fusi. & quos cœpissent interficiebant nullo di-
scrimine:domosq; totas cũ omnibus qui eo confugerant igni tradebant. Multas vero vastantes quas
prędę causa penetrassent:integras mortuorum familias:& plena mortuis tecta quas fames effecerat
ostendebant. Ipsum deinde horrentes aspectum vacuis manibus egrediebantur:nec tamen eo modo
parcentes perempto miserabantur. Non autem idem circa viuos patiebantur:sed vnumquemq; obuium trans-
fugando. Et angustaviarum cadaueribus obstruxerunt:totamq; ciuitatem sanguine diluerunt. vt plę
rique ipsorum cedes extingueret. Et occidentes quidẽ vesperę desinebãt. nocte vero crescebat ignis.
ardentibus autem hierosolimitis illuxit dies septembris mensis octauus ciuitati. tot clades (cum ob
seruaretur) experte quod bonis suis (ex quo fuerat condita) inuidenda si mansisset. Nulla tamẽ re alia
urbis in fœlicitatibus digna nisi q talem progeniem qua subuersa est edidit. ¶ Intro autem Tytus
ingressu & alias ciuitatis munitiones:ac turrium cautes miratus est:quas Tyranni per dementiam de
seruerant. Conspecta deniq; solida eorum altitudine. itemq; magnitudine subtilq; lapidum compa-
gine. singulorum quintumq; patere:ntvel quantũ erigerentur deo (inquit) plane adiuuante pugnaui-
mus. & deus erat qui detraxit ab illis munimentis iudeos. Namq; hominũ manus aut machinæ q̃d
quam valerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est. Quos vero a Tyrãnis vin
ctos in castellis inuenit relaxauit. Romani muris
potiti signa itur
ribus colloceãt
victoriã cũ leti-
cia celebrãt &
nouissimũ mu-
rum sine sãgui-
ne habuerunt.
Cõbusta hierũ
octauo die sep-
tembris.
Tytus ciuitatẽ i
gressus ipsius
munitiones &
turriũ pspicies
miratus dixit
deũ iudeos ab
istis munitioni-
bus & nõ hoiẽ
extraxisse.

¶ Tytus omnibus ciuitatis mœnibus subuersis turres propter memoriam fortunę suæ reliqt
ipsoloa armatos qui manus opponerent (reliqua salua multitudine) iubet interfici vegetos vero &
iuuenes coactos in templũ conclusit appositis custodibus. Et fronto prepositus latrones ab alijs de-
prehensos occidebat. iuuenes vero formosos corpore seruabat. & septem millavinctos misit in ægyptũ
Tytus vendidit:& multos spectaculis ferro & bestijs consumendos distribuit. Duodecim mi
lia tempore fame perierunt. Captiuorumvero nongenta septem milia. Et ceterum per omne tem
pus obsidionis decies centena milia. vnde tantę multitudinis ciuium in hierusalem argumentum su-
mitur ex numeratione facta tempore Flori inuenti quoq; tunc plusq; duo milia qui se mutuis vulne-
ribus interfecerunt. Iohannes quoq; fame tabidus capitur. Similiter & Symõ qui triumpho seruatus

est.Iohanne ꝓpetuis datovnículis.Hierusalē igitur anno ſcdo imperij Veſpaſiani die octaua ſeptembris(prius quidē capta nunc vero vaſtata)Primusvrbis conditor rex iuſtus Hieroſolimā(quę prius Solimavocabatur)appellauit quamq; Dauid pulſis Cananeis primus habitauit quę poſtea a Babilonijs quadringenteſimo ſexageſimo ſeptio anno menſe ſexto euerſa eſt.Et a Dauid vſq; ad id quod Tytus fecit excidiū anni mille centū ſepuaginta ſeptē.

Tytus oſibus ciuitatis ſubuerſis mœnibus turres fortunę ſuæ in memoria reliquit.

¶Capitulū tertium decimum.

CVm autem alia ciuitatis deleret muroſq; ſubuerteret.eas turres fortunę ſuę monimentum reliquit:qua commilitante his potius fuiſſet quę capi non potuiſſent.quia ergo milites interficiendo laborabant(magnaq; adhuc extabat multitudo ſuperſtitum)ſolos quidem armatos Cæſar & qui manus opponerent iubet interfici:reliquavero multitudinem ſaluam eſſe.Illi autem cum his(quos occidi mandatum fuerat)etiam ſenes ac debiles trucidabant. Segetes autem atq; vtiliores coactos in templum in deſtinatum mulieribus ambitum concluſerunt Cuſtodes autem his Cæſar appoſuit.vnum ex libertis & ex amicis ſuis Frōtonem:qui fortunam quam meritus eſſet quiſq; deceraeret.Ille autem ſeditioſos quidem omnes atq; latrones cum alius ab alio indicarētur occidebat:iuuenes autem lectos qui procero atq; formoſo eſſent corpore triumpho ſeruabat. Ex reſiduavero multitudine ſeptem milia maiores annis vinctos miſit ad ęgyptum : operibus deputandos.Plurimos autem per prouincias Tytus diſtribuit in ſpectaculis ferro & beſtijs conſumendos.q vero infra ſextum & decimum annum etatis agerentvendiderunt. ¶Hiſdem autem diebus quibus a ſeceruebantur a frontone mortui ſunt fame duodecim milia quibus partim odio cuſtodum cibus nō præbebatur:partimq; victus ipſi faſtidio tenebantur.Erat autem pro multitudine hominum frumenti pœnuria.Et captiuorum quidem omnium numerus qui toto bello compræhenſi ſunt nongentorū & ſeptem milium collectus eſt:hoſtium vero per omne tempus obſidionis decies centena milia.Horum plæriq; gentiles fuerunt:ſed non indigenæ.A totis ei regionibus ad Azimorum diem feſtū congregati.belloq; ſubito circumfuſi ſunt:vt primo quidem illis peſtifera lues ex loci anguſtia naſceret: deinde in ciuitate fames.Q; autem caperet multitudinem tantam hominum ciuitas:certum erat ex his qui ſub Ceſtio fuerant.Enumeratis enim tunc viris ciuitatis:florus Neroni ſignificare cupiēs contemnenti nationem a pontificibus petijt(vt ſi quomodo poſſent)multitudinem numerarent.Illi autē cum dies feſtus adeſſet(qui paſca vocatur)quando a nona quidem horavſq; ad vndecimam hoſtias cedunt.per ſingula autem quaſi contubernia non pauciorum q̄ decem homines fiunt.ſolum ei epulari non licet:multi etiamvicini conueniunt:hoſtiarum quidem ducenta & quinquaginta ſex milia& quingenta numerabant.Fiunt autemvt denos epulatores p ſingulas imputemus vices cētibus(quos Coneticos alias Gonorrheos vocant)neq; mulierimus menſtruo cruore pollutis:neq; alijs inquinatis participare ſacrificia permittebatur.Sed nec alienis quidem niſi qui religionis cauſa veniſſent. Magnavero hęc multitudo ab extraneis congregabatur.Tunc tamenvelut in carcerem tota gens fato cōcluſa eſt.Et farta hominibus ciuitas bello obſidebatur.Itaq; ſuperat omnem humanam & diuinitus emiſſam peſtem numerus peremptorum quos partim palam occiderunt.partim cœperunt Romani. Rimantes enim cloacas & ſepulchra cruentes:quos offendiſſent occidebant. Iuuenti ſunt autem ibi quoq; pluſq; duo milia.quorum alij manu ſua: plures autem mutuis ſe vulneribus interfecerant cum fames alios corrupiſſet.Sœuus autem odor corporum introeuntibus occurrebat.adeo vt ſtatim multi recederent:alij pluris habendi cupidine congeſta cadauera calcantes ſe immergerant. Multę nāq; opes in cuniculis inueniebantur:nefaſq; omnem viam lucrifaciebat.Seducebātur autem multi quos Tyranni vinxerant.Nec enimvel in extremis a crudelitate ceſſauerant.Vltus autem eſt vtrumq; deus merito.Et Iohannes quidem oppreſſus fame cum fratribus in cloacis(quā ſępe deſpexit) a Romānis dexteram ſibi dari precatus eſt.Symonvero multavi cum neceſſitate luctatus. Sicut infra deſinabimus ſemetipſum tradidit.Seruatus eſt autem alter quidem triumpho:Iohannes autem vinculis ſempiternis. ¶Romanivero extremas oppidi partes incendunt muroſq; ſubuertunt. ¶Ita quidem hieroſolima capta eſt ſecundo anno principatus Veſpaſiani ſeptembris menſis octauo die: quīquies autem prius capta.tunc iterumvaſtata eſt Egyptiorum quidem rex Antiochus:& poſt eum Antiochus deinde Pompeius & poſt hos cum Hærodes & poſtius captum oppidum ſeruauerūt.Antea vero rex Babiloniorum eo potitus excidit poſt annos ex quo edificatum eſt mille trecentos ſexaginta & mēſes octo & dies ſex. ¶Primus autem conditor eius fuerat Chananeorum potentiſſimus qui prīa lingua iuſtus rex appellatus eſt. Erat quippe talis ideoq; & ſacerdotium deo primus exhibuit:Phano primum edificato hieroſolimam ciuitatemvocauit cum ante ſolima vocaretur. Chananeorum quidem populo rex iudeorum Dauid pulſo colendam ſuo populo tradidit. Et quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo anno poſt hac menſe ſexto a Babilonijs euerſa eſt.A rege autē Dauid q primus in-

Fronto prepoſitus latrones ab alijs decernens occidebat.

Duodecim milia eo tpe fame perierunt.

Captiuoꝝ nūerus nongēta ſeptem milia.

Peſtifera lues Fames.

Contubernium decem homies continet.

Numerus peremptorū oēꝫ hūanā peſtē ſupat.

Inuenti pluſq; duo milia qui ſe mutuisvulneribus interfecerunt.&c.

Iohēs fame tabidus capit-filr & Symō q triūpho ſeruatus ē Iohāne ꝓpetuis datovinculis.

Primusvrbiscōditor rex iuſtus vocatus.

A deus in ea regnabit.vsq; ad id(quod Tytus fecit)excidium anni mille centum septuaginta septē.Sed enim neq; antiqtas neq; ingentes diuitię:neq; totum per orbē terrę diffusa natio:nec magna religionis gloria quicq̄ iuuit quo minus periret.Talis quidē finis hierosolimorū obsidiōis fuit.

Epylogus temploꝝ subuersionis hierusalem

¶ Tytus templum ac ciuitatem funditus eruere iubet relictis Phaselo/Hyppico/& Mariāne turribus in memoriā Romanę fortitudinis:ciuitatemq; fecit complanare.Ipse quoq; omnibus belli p̄ibus amministratis laudare exercitum cupiebat:& p̄mia persoluere debita.eorum itaq; obedientiā fortitudinem laudat atq; magnanimitatem victorfosisq; coronas nominatim imponebāt & vniuscuiusq; ordinē mutauit in melius.Et sic oībus secundū merita donatis sacrificia celebrauit & duas legiones sibi retinēs cęteras ordinauit.Et in Cęsareā maritimā transiens captiuos obseruari iussit:deīn de ad Cęsaream Philippi veniens oīa ibi spectaculorū genera celebrauit vbi multi captiui cōsumpti sunt:Modus aūt quo Symon captus est describitur.qui in cloaca cum socijs euadere cupiens cum socijs fodiebat:sed nullo sibi euadendi exitu candida veste indutus vt terrorē faceret videntibus captus est & vinctus a Terentio custoditur.Ipse enim diuina vltione propter suā crudelitatē sponte se hostibus in suppliciū tradidit.nequitia enim iram dei non potest effugere.Magna itaq; seditiosorū multitudo in cloacis reperta est.Symon aūt Tyto oblatus est vinctus quē triumpho Romę seruari præcepit.Duo vero milia cum quingentis in spectaculis ferro & bestijs in Cęsarea maritima consūpta sunt Deinde venit Tytus in Beritum vbi diu moratus clarissima fecit spectacula.

¶ Capitulum quartum decimum.

DOstq̄ vero q̄d occideret quid veraperet non habebat exercitus. q̄ iratis animis oīa dederant nec enim parcendo si esset quod agerent abstinuissent:iubet eos Cęsar totam funditus iam eruere ciuitatē ac tēplum:relictis quidem turribus quę pręter alias eminebāt Phaselo/& Hyppico/& Mariamne.muriq; tanto quanto ciuitatem ab occidente cingebat id quidēvt esset castrum vel custodię causa relinquendis turres autem vt posteris indicarent qualem ciuitatem quāue munitissimam Romanorum virtus obtinuisset.Aliumvero totū ambitum ciuitatis ita cōplanauere diruētes:vt(qui ad eā accessissent)habitatā aliquando esse vix crederent.Hic q̄dem finis eoꝝ dementię(qui nouas res mouere tēptauerūt)hierosolimis fuit clarissimæ ciuitati:& apud oēs homines prædicatissimę.Cæsar autem præsidio quidem illis statuit relinquere decimam legionem:nōnullasq; alas equitum ac peditum cuneos. ¶ Omnibus aūt belli partibus amministratis.& laudare vniuersum cupiebat exercitum pro rebus fortiter gestis & debita viris fortibus p̄mia persoluere.Composito autem in medio ante hæc castris magno tribunali stans in eo cum proceruꝝ eminentissimis:vnde ab omni milite posset audiri.magnam illis ait se habere gratiam pro benivolentia qua erga se vtendo perseueraissent.laudabat aūt q̄ per omnia bella morigeri fuissent q̄q; prēliando fortitudinem in multis magisq; periculis demonstrassent patrię per se amplificantes imperium omnibusq; planum facientes hominibus quia neq; hostium multitudo.neq; minutiones regionum.neq; magnitudines ciuitatum vel audacia in cōsulta & īmanitates effugere aduersantiū possint vnq̄ Romanorum effugere virtutem quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulātem habuerit Bonum autem ait illos etiam bello finem imponere quod & multo tempore gestum sit.Nec ei optasse his melius quicq̄ cum id ingrederent.Hoc autem pulchrius atq; præcipuarius q̄ duces Romani & p̄ curatores imperij ab his declaratos ac præmissos in imperium libenter cuncti suscipiunt: & his quæ ipsi decreuere manendum putant:agentes his gratias qui legissent.Mirari autem se eos ac diligere oēs q̄ nemo viribus alacritatem habuit tardiorem.Et illis tamen qui pro maiore vi clarius decertasset.vitamq; suam condecoraissent fortibus factis.& militiam suam re bene gesta nobiliorem fecisset dixit se & honores & p̄mia redditurum:nec vllum eorū qui plus alio laborare voluissent iusta vicissitudine caritarum.Magnamq; sibi huius rei fore diligentiam:q̄ magis vellet honorare virtutes eorum qui militię socij fuissent q̄ peccata punire.Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt indicare quos nam scirent fortiter aliquid in bello fecisse:& nominatim singulos appellans pręcētes collaudabat quasi qui domesticis recte gestis nimium letaretur:& coronas eis aureas imponebat & torques longasq; hastas & signa ex argento facta donabat:& vniuscuiusq; ordinem mutabat in melius.Quin & ex manubijs aurū atq; argentum:itemq; vestes aliamq; prędam largiter distribuebat. ¶ Omnibus autem ita donatis vt quisq; se meritum prębuerat.votisq; cum vniuerso exercitu factis magno fauore descendit:vertitq; ad sacra prouictoria celebrāda.Magnaq; astante boum multitudine circa aras immolatos omnes exercitui dedit ad epulas.Ipse vero eum honoratis per triduum acta leticia.Milites quidem alios quandoq; conueniret dimittit. Hierosolimorum autem custodiam decimæ legiōi credit.neq; ad eufratem qui pridem ibi fuerant misit.duodecimę legionis memor q̄ Cestio duce iudeis cōcesserat.totam quidē illā de Syria pepulit.Erat ei oli apd Raphaneas alias Raphaneos:ad me litē

Tytus tēplū ac citatem fūditus eruere iubet relictis phaselo/ hyppico:& mariāne turribus ī mēoriā Rōanæ virtutis citatēq; fecit complanare.&c.

tytus militibus habita victoria gratias agit.

Laudat eorum obedientiā fortitudinē & magnanimitatem.

Præmia cuilibꝫ pollicentur.

Magis virtutes honorare q̄ peccata punire.

Cęsar oibus secūdum merita donatis sacrificia celebrauit.

Exercitum ordinat.

Duas legiões sibi retinuit.

Manubias multitudinē captiuos in Cæsarea reposuit.

autem (quę sic vocat) misit hæc ad enfratem in confinio Armenię & Capadocię sita est. Duas vero cū D obsequi satis esse duxit donec ad ęgyptum perueniret quintam & decimam legionem. ¶ Deinde sibi ad maritimā Cæsaream cum exercitu conueniſſet: in eam manubiarum multitudinem reposuit: captiuosq; ibi asseruari iussit: q; ad Italiam nauigare tempus hiemis prohibebat. ¶ Per idem vero tempus (quos Tytus Cęsar obsidionis causa apud hierosolimam commorabat) ascensa nauis oneraria Vespasianus Alexandria Rodum transmisit. Hinc autem vectus triremibus postq̄ omnes quas prętenaluerunt ciuitates innasit. & ab his cum votis exceptus in Greciam & Yonia transijt. Egressus deinde Cercyra alias Coreyra in Iaphiani alias Iapigia delatus est: vnde iam terra iter agebat. ¶ Tytus autem ex maritima Cęsarea reuersus in Cæsaream (quę Philippi vocat) aduenit: diuq; ibi commorabatur omnia celebrans genera spectaculorum. Multiq; in ea captiui consumpti sunt: aliis bestijs obiecti eg. ca. alij circuatim coacti more hostium inter se depugnare. ¶ Hic etiam Symonem minorem Gyore filiū comperit hoc modo esse comprehensum. Iste Symon (cum hierosolima obsideret) in superiore ciuitate constitutus postq̄ muros ingressus exercitus totam vastare cœperat ciuitatem: tunc fidissimis amicorum ascitis. & lapidarijs cum ferramentis eorum operi necessarijs: & alimentis (quę multis diebus sufficere possent) vna cum illis omnibus in aliquam occultiorem cloacam sese dimittit: & quo ad fossa patebant illa progrediebantur. Vbi vero soliditas obstitisset. eam suffodiebant spe possevlterius progressu toto emergere atq; ita seruari. Sed hanc expectationem veram nō esse: rei periculum refellebat vix enim pauluū fossores processerant. ītaq; alimenta (q̄uis parce his vterentur) eis deficiebāt. Et nūc igitur Symon velut stupore posset Romans fallere albis tunicis innexaq; fibula ac clamide purpurea indutus ad illum ipsum locum ex terra editus vbi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupuere (qui eum viderunt) suisq; locis manebant. Deniq; propius cum accessissent quis esset p cū ctati sunt. Et id quidem Symon non dicebat: iubebat autem ad se ducem vocari. Statimq; accersitus ab his (qui ad eum cucurrerant) venit terentius rufus (namq; is rector militię relictus erat) Omnivero ab eo veritate comperta ipsum quidem vinctum custodiebat. Cęsari autem quemadmodum esset cō E prehensus indicauit. Symonem quidem invltionem crudelitatis (quam in ciues suos amare ac tirannice fecerat) in potestate hostium quibus maxime erat inuisus ita deus posuit non in subditum eorū manibus. sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea q; plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus insimulatos defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest ira dei effugere nequitia. nec inualida res est iusticia. Sed quando sui temeritores vlciscitur: & grauiorem penaz ingerit criminosis. cum iam se liberatos esse crediderint. eo q; statim non luere commissa. Id etiam eg. Symon didicit. postq̄ in iras incidit Romanorum. Illius autem ascensus a terra magnam etiam seditiosorum multitudinem his quidem diebus fecit in cloacis deprehendi. ¶ Cęsari autem maritimam Cęsaream reuerso vinctus Symō oblatus est: & illum quidem triumpho (quem Romę acturus erat) seruari iussit. Ibi autem moratus fratris sui natalem diem clarissime celebrat: multam partem danato rum honori eius attribuens Numerus enim eorum qui cum bestijs depugnarūt: quiq; ignibus crema ti sunt. & inter se digladiantes perierūt duo milia qngentos excessit. Oia tamē videbātur hęc Hęc Romanis (licet mille modis illi cōsumerent) minus esse supplicij. ¶ Postea Cęsar berytū venit. Hęc aūt ciuitas est phoenicis prouincię colonia Romanorum. & in hac quoq; diutius cōmoratus est: maiore vsus claritudine circa natalē patris diem tam magnificentia spectaculorū. q̄ sumptibus alijs excogitatis: cū etiam captiuorū multitudo eodē quo antea modo piret.

Symon (nullo euadēdi exitu) eādida veste indutus vt terroꝛē quendē faceret a spiciētibus captus est a romanis & vinctus a Terentio custoditur.

Neqtia iraz dei effugere nō potest.

Symō Tyto victus ablatus est quē triūpho rome iussit seruari

Berytū ciuitas phoenicis vbi tyrus diu moratus etiaz clarissimā fecit spectacla.

¶ Iudeorum gens totius orbis indigenis affeminata precipue apud Antiochiam: vbi post Antiochum reges illis liberam domicilij dederunt facultatem: sed erga illos Antiochensiū ꝓpter diuitias maximum erat odium. Et hos Antiochus quidem inuidus accusat vna nocte statuisse ciuitatē concremare: & quosdem tradidit quos populus iubet concremari. Antiochus quoq; ipsos paganiza re cogit sabbati prohibens solēnitatem: & omnes recusantes captis a Romano duce militibus peremit. iterū ipse illis quadratum forum concremasse accusat. sed hos quidem iuuenis facta inquisitione immunes ostendit & incendiarios cognouit. ¶ Capitulum quintū decimum. eg. ca.

Nuenit autem peridem tempus Iudeos (qui apud Antiochiam reliqui erat) qui apud acerba & exciosa pericula perpeti concitata in eos Antiochēsium ciuitate: tā ꝓpter criminationes illatas eis in p̄sentia q̄ propterea quę fuerant non multo ante cōmissa. De q̄bus necessariū mihi videtur pauca prędicere vt etiā ea quę postea gesta sūt cōsequēti narratiōe referamus. Iudeoꝛ nāq; gens multū qdē totius orbis indigenis affeminata est. plurimū autem Syris in ciuitate permixta precipue apud antiochiā versabatur propter magnitudinem ciuitatis. Maxime vero his liberam domicilij facultatē reges qui post Antiochum fuerant prębuerunt. Namq; Antiochus quidem qui epiphanes dictus est vastatis

A hierosolimis templum spoliauit. Qui vero post eum regnum assecuti sunt. qui quid eneum in donarijs fuit hoc iudeis apud Antiochiam degentibus reddiderunt. eorum synagoga dedicandum. Concesserunt q; vt pari cum græcis iure ciuitatis vterentur. Assecutis quoq; postea regibus eodem modo tractati. Et profecerunt multitudine & extructione itemq; magnificētia munerum templum clarius rediderunt. Semperq; religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem: etiam illos quo dammodo sui partem fecerunt. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum: & recens in Syriā Vespasianus delatus est nauigio. Iudeorum vero odium apud omnes pullulabat. tunc vnus eorū Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam iudeorū) cum Antiochensium populus concionaretur in theatro progressus in medium patrem suum & cęteros deferebat insimulans eos quod vna nocte totam ciuitatem incendere statuissent: & veluti gestorum participes quosdam hospites iudęos tradidit. His autem auditis populus iam cohibere non poterat. Sed in eos qui traditi fuerant ignem iussit afferri statimq; omnes in theatro concremati sunt. In multitudine vero iudeorum pperabat irruere: si eos celeriter vlti esset patriam suam seruaturum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accēdere mutato quidem voluntatis argumēto q; q; iudeorum mores odisse exhibere se credens. si paganorum ritu sacrificaret. Idemq; iussit etiam cęteros facere compelli. Renuendo enim manifestos fore insidiatores. Huius autem rei periculo ab Antiochensibus facto pauci quidem consenserūt: aliis vero qui noluerunt perempti sunt. Antiochus vero acceptis a Romanorū duce militibus seuus instabat ciuibus suis nequaq̄ eos die septimo ab opere cessare permittens. sed omnia cogens facere quę diebus agerent aliis. Tāq; validam necessitatē imposuit. nō modo apud Antiochiam vt septimi diei ferię soluerent. Sed hoc exordio in cęteris quoq; ciuitatibus ad breue tempus similiter fieret. ¶ Iudeis autem apud Antiochiam tunc eiusmodi mala [illegible] denuo calamitas accidit. De qua narrare conati: hęc quoq; persecuti sumus. Nā quia B quadratum forum exuri contigit. & archiua monimentorumq; receptacula publicorum. itemq; basilicas. vixq; ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magnanimis viuens: huius facti Antiochus iudeos accusat ad Antiochenses quos scilicet si his infesti antea non fuissent. recenti tamen ex incendio tumultu facile calumniam perpulisset multomagis ex anteactis fidem habere suis dictis persuasit. vt pœne se vidisse ignem ab iudeis iniici arbitrarentur: & tanq̄ furore correpti magno cum ardore cuncti qui accusabant aduersus eos impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere collega adhuc iuuenis legatus postulās sibi permitti referre ad Cęsarem gesta Rectorem namq; Syrię Cęsennium priscum iampridem Vespasianus eo miserat: nondum autem ille peruenerat. Habita vero diligenti quęstione collega reperit veritatem & eorum iudeorum quidē quos Antiochus accusauerat nemo conscius fuit. omne autem facinus admiserunt homines quidem nocētissimi necessitate debitorum rati q; si forum & scripta publica concremassent: exactione liberarentur. Iudei quidem pro suspensis consulatione criminationibus futura expectantes magno timore fluctuabant.

Titus allato sibi a patre nuncio sciuit ipsum vniuersis Italię ciuitatibus fuisse desiderabilē: ma[illegible] honore Romę receptum maxima nāq; fuit populi leticia in eius aduētu. Sed germani & Galbę Vespasiano adhuc in Alexandriam existente defecerant quo cognito. ipse litteris missis ventiliū cęrealem cōsulem facit iussitq; ad regendas pficisci britannias. qui audita Germanorum rebellione eos inuadit. quos domicianus dux exercitus pristino subiecit iugo. Sermatę vero qui & Scythę dicti sunt. cū germanis cōserant: & in romanos impetum facientes hystrum transgressi plures occiderunt. & Fronteium Agrippam vastatis vndiq; regionibus. Sed hoc Rubrius Gallus a Vespasiano missus debellauit: & multos occidit aliis fugientibus.

Capitulum sextūdecimum.

TYtus autem Cęsar a patre sibi allato nūcio q; vniuersis quidem Italię ciuitatibus desiderabilis peruenisset maxie vero q; vrbs eū roma summa cū alacritate & claritudine suscepisset in maximā leticiam voluntatāq; translatus est curis de eo ita vt sibi erat suauissimum liberatus Vespasianū enim etiā longe quidem ebsentem omnes homines Italiæ voluntatibus vt pśentem colebant: expectationem suam q; nimis eū venire cupiebant pro eis aduentu ducentes. & omni habentes necessitate liberam erga illum beniuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum quę mutatione principum contigissent optatum. erat suscipere senectutis honore b ellicorūq; gestorū maturitate declaratum: cuius præsentiam sciebant soli subiectorum saluti commodaturam. Et populus quidem malis intestinis sollicitus magis eum venire cupiebat. tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluendū esse confidens anteq̄ vero libertatē cum opulentia recepturum: pcipue pars militaris ad eū respiciebat. Hic enim maxime per eum bellorū patratorū nouerant magnitudinē. Imperitiā vero alioꝝ ducum experti atq; ignauiā: magna quidem se optabant turpitudine liberari. eū vero qui se & seruare & honestare solus posset recipere precabant. Dum vero hac beniuolentia diligeretur ob

M.j.

Odium iudeorū apud oēs ppter diuitias.

Antiochus inuidus iudeos falso accusat vna nocte statuisse totā vrbem cōcremare & quos ppls iussit cōcremari

Antiochus iterū iudeos quadratū concremasse accusauit

Quidā iuuenis facta inquisitione iudeos imunes ostendit & incēdiarios cognouit

Tytus allato sibi a patre nūcio sciuit q; pater vniuersis italię ciuitatibus pueniss̄ desideralis & maximo honore fuisset receptus.

Quãto honore veſpaſianꝰ fuerit Romę recęptus.

omnibus:honore quidẽ a p̃cipuis viris viterius expectare intolerabile videbaꝫ. Sed eum q̃ lõgiſſime ab vrbe Roma cõuenire ante ꝓperabant.Nec tunc quiſq̃ eius moras conueniendi ferebat:ſed ita ſimul omnes effundebanꝫ: & vniuerſis facilius & prõptius ire q̃ manere videbaꝫ:vt etiam ciuitas ipſa tunc primũ intra ſe iocundam ſentiret hominũ caritatem. Erant autem pauciores abeũtibus remanẽtes. Vbi vero eum appropinquare nunciatum eſt.q̃q; manſuete ſingulos ſuſcepiſſet qui preceſſerant indicareꝫ:omnis iam reliqua multitudo p vias cum coniugibus ac liberis p̃ſtolabaꝫ: & quo tranſiens aduenĩſſet videndi eius voluntatẽ vultuſq; eius lenitatem olim generũ vocibus ꝓſequebanꝫ beneme ritum & ſalutis datorẽ ſolumq; dignum Romę principem appellantes. Tota vero ciuitas veluti templum ſertis atq; odoribus plœna.cum aũt vix p circumſtantiũ multitudinẽ in palaciũ venire potuiſſet ipſe quidẽ pœnatibus dijs aduentus ſui gratulatoria ſacra celebrabat. Vertunt aũt ſe ad ępulas turbę pq; tribus & genera & vicina cõuiuia exercẽtes deo libabant: & ab eo p̃cabanꝫ ip̃m Veſpaſianum q̃plurimũ tẽporis in Romano imperio pſeuerare. & ſuũlijs eius & qui ex his naſcerenꝫ ſeruare inexpugnabilẽ pricipatũ. Vrbs quidẽ Romana Veſpaſiano ita ſuſcepto ſtatim maxima fœlicitate creſcebat.

Germanorũ & galatarum defectio veſpaſiano exiſtẽte adhuc in alexandria Cã defectionis.

¶ Ante hęc vero tẽpora quibus Veſpaſianus quidẽ apud Alexandriã erat. Tytus vero hieroſolimã obſidebat.magna pars germanorũ ad defectionẽ mota eſt.Quibus etiam galatarum ꝓximi cõſpirãtes magnam ſpẽ contulerant.q; etiam Romanoꝝ dominio liberarenꝫ.Germanos autẽ deficere velle bellumq; inferre ſuſtulit primũ natura bonis conſilijs vacua paruaq; ſpe appetẽs periculorum deinde odium principũ qm̃ ſoli ſciunt prę ęteris gẽtem ſuam vi coactam ſeruire Romanos. Necnõ equidem maximam tẽpus eis fiduciam dedit.Nam cũ viderent Romanoꝝ imperium crebris imperatorũ mutationibus inteſtina ſeditione turbari:omnẽq; his ſubditam orbis terrę partem pendere ac nutare cognoſcerent.hoc ſibi optimũ tẽpus ex illoꝝ aduerſis rebus atq; diſcordijs oblatũ eſſe putauerũt. Id autem cõſilium dabant & hac eos ſpe decipiebant Daſicus alꝫ Claſſicus quidã & Baylus alꝫ Vitellus ex eorũ potẽtiſſimis. qui olim quidem res nouas cupiebant tempore autẽ adducti ſententiam ſuã ꝓdiderunt. lãq; alacriter affectę multitudinis periculum facturi erant.Verum maxima parte germanorum defectionẽ pollicita ęteris fortaſſe nõ diſſentientibus veluti quadã diuina ꝓuidentia Veſpaſianus ad ventilium ęrealem(qui pridem germaniã rexerat) lras mittit: quibus eũ cõſulem declarauit: inſſitq; ad britannias amminiſtrandas ꝓficiſci. Ille igiſ quo iuſſus fuerat abiens audita rebellatione germanorũ eos iam cõgregatos inuadit ordinata acie magnũ in cõflictu numerũ peremit:depoſitaq; amentia ad ſobrietatem coęgit.Sed q̃cito ad loca ille peruenĩſſet:haud multo poſt erant ſuppliciа luituri.Nã vt primũ defectionis eorũ nũcius allatus eſt Romã domicianus cęſar hoc audito(non ſicut alter fortaſſe in illa etate feciſſet nã omnino adoleſcẽs erat)tantã rei magnitudinẽ ſuſcipere detractauit. Sed a pre habens ingenitã fortitudinẽ & ſupra etatẽ exercitatus illico tẽdebat in barbaros Illi autẽ expeditionis fama pculſi:ei ſe pmiſerant. luchrũ hoc ex timore maximũ nacti vt ſine vlla cia de priſtino iugo ſubijſcerenꝫ.Omnibus ergo circa galariã(vt oportuit)ordinatus,ne rurſus vnq̃ facile turbarenꝫ:domicianus clarus atq; inſignis etatẽ ſuperantibus factis. & patriũ decus afferẽtibus: Romam regredit. ¶ Cum ſupra dicta vero germanoꝝ defectione hiſdẽ diebus etiã Sarmatarꝝ alꝫ Scytharũ cõuenit audacia.Nã(qui appellanꝫ ſcythaꝝ)ſarmatę maxima multitudo clã tranſgreſſi fluuiũ hyſtrũ violenti atq; ſeuiſſimi ꝓpter inopinatũ impetũ multos quidẽ Romanorũ(quos in p̃ſidijs oſſẽdere interficiunt:& cõſularẽ virum ſenioręm pompeium alꝫ fronceiũ agrippã(qui fortiter his obuius pugnauerat)occidũt: ꝓximaſq; regiones totas feriẽdo atq; ducẽdo omia(quę incendiſſent,ꝓuagabanꝫ. Veſpaſianus hoc facto & vaſtitate Meſyę cognita.rubriũ gallũ dirigit.pœnã ſarmatis impoſiturum. A quo multi quidẽ in p̃lijs trucidati ſunt.qui vero ſalui eſſe potuerunt.domũ refugerũt.Hoc aũt bello magiſter militũ definito: etiã futuri tẽporis cautioni cõſuluit.Pluribus enĩ & maioribus p̃ſidijs loca circõdedit:vt oino barbaris eſſet ipoſſibilis trãſitus.In Meſya quidẽ bellũ ea celeritate diſcretũ eſt.

Tytus vbiq; magnificentiſſima celebrans ſpectacula captiuis ludeis ad oſtentationem cladis abutebaꝫ.Hic enim itinere fluuiũ(qui Is dictus eſt.& ſabbatinus ꝓpter peculiare miraculũ,appellatum cognouit.Hinc Antiochenſes obuiã venerunt depcantes.vt iudeos a ciuitate expelleret:ſed illos nõ audit.Ipſe quoq; auream coronã a parthoꝝ rege miſſam ſuſcipiẽs in Euphrate remeauit Antiochiã vbi iterum iudeos expelli petentibus Antiochius reſpondit eorũ patriam periſſe.nullũq; iam locum(qui eos reciperet)reſtare:ſed eneas tabulas ſuorum priuilegiorum eis pmiſit eximere.Cũ aũt ille ad hieroſolimam veniſſet triſtemq; ſolitudinẽ.q̃ tunc videbat antiquę ciuitatis claritudini cõpararet miſertus eſt.ciuitatis excidium multum impcans ſeditionis auctoribus. Deinde in Alexãdriam pueniens curat nauigare in Italiam: & legiones ſuas p ciuitates diſtribuit. Captiuorum autem duces Symonem:& Iohannem ſeptingentoſq; alios in Italiam portari p̃cepit.

Capitulum ſeptimum decimum.

Leticia ppli in aduentu Veſpaſiani.

Germanorũ & galatarum defectio veſpaſiano exiſtẽte adhuc in alexandria Cã defectionis.

Crebrę mutationes impatoꝝ.

Veſpaſianꝰ lris miſſis vẽtiliũ cõſulẽ facit/uſſitq; ad regẽdã britãniã ꝓficiſci qui auditã rebellatiõe germanoꝝ eos inuadit.

Sarmatę(qui & ſcythę dicti ſũt) cũ germanis in defectionẽ cõſẽtiũt & i rõanos facientes ipetũ hyſtrũ trãſgreſſi eorũ plures occidũt & cõſularẽ frõteiũ agrippã vaſtatis vndiq; regionibus ſed hos rubrius Gallus a Veſpeſiano miſſus de bellauit multis eorũ interfectis & alijs fugientibus.

A li.v 52. DRinceps vero Tytus aliquãdiu quidem beryti cõmorabaꝫ.ita vt dixímus. Inde autem te
ducrſus. & per omnes(quas obiret)Syrię ciuitates magnificentiſſima celebrans ſpectacu-
la iudeorum captiuis ad oſtentationem cladis eorum abutebaꝫ. Contigit autẽ in itinere
fluuium cognitione digniſſimũ. Is fuit medius inter archiam & raphaneas Agrippe re-
gni ciuitates. Habet aũt quoddam peculiare miraculum. Nam cum ſit qñ fluit plurimus
neq; meatu ſegnis tñ interpoſitis ſex diebus a fontibus deficiens ſiccum exhibet locum videre. Dein
de quaſi nulla mutatione facta. ſeptimo die ſimilis exoriꝫ: atq; hũc ordinẽ pro certo ſemper eũ ſerua
re cõpertum eſt. Vnde etiam ſabbaticus appellatus eſt a ſacro iudeorum ſeptimo die ſic nominatus.
¶ Ciuitatis aũt Antiochenſium populus qñ Tytum aduentare cognouit manere quidẽ intra mœ-
nia pręgandio nõ patiebaꝫ. Oẽs autẽ obuiã ei pergere ꝓperabant & vſq; ad triceſimũ & eo amplius
ſtadium ꝓgreſſę non mõ vir ſed etiam feminę cũ pueris expectabant: Et cũ appropinquantẽ vidiſ-
ſent ex vtroq; vię latere ſtantes dextras cũ ſalutatione tendebãt. Multiſq; fauoribus exultantes: cum
ipſo reuertebãt. Crebro aũt inter oẽs alias laudes precabanꝫ vt iudeos expelleret ciuitate. Tytus qui-
dem nihil põcibus iſtis indulſit. ſed ocioſe quæ dicebanꝫ audiebat. Incerti autẽ quid ſentiret quid ve
facturus eſſet iudeis magno & atroci mœtu tenebãꝫ. Nec enim cõmoratus eſt Antiochię Tytus. Sed
cõtinuo a Zeugma eufraten verſus iter cõtendit. Quo miſſi etiã ab rege parthorum venerunt aureã
ei ferentes coronã q; iudeos vicíſſet. Eaq; ſuſcepta etiam cõuiuium exhibuit regis miſſis atq; ita An
tiochiam remeauit. Curia vero & populo Antiochenſi multũ petẽtibus vt in theatrũ veniret vbi eũ
ois multitudo preſtolabaꝫ humaniſſime paruit. Rurſus aũt hiſdem fortiter inſtãtibus & crebro poſtu
lantibus expelli ciuitate iudeos ingenioſe reſpondit: patriã eorum dicẽs quo expellendi fuerant inte-
riſſe nullũq; iam eſſe locũ qui eos reciperet. Vñ ad aliã petitionẽ ſeſe cõuertunt Antiochẽſes: q; prio
rem ipetrare non potuerunt. Eneas eni tabulas eum põcabanꝫ eximere. quibus inciſa eſſent priuilegia
iudeorꝫ. Sed nec id quidẽ Tytus annuit. Verũ in eodẽ ſtatu relictis oĩbus (quę habebãt apud Antio-
B chiam iudei) ad ęgyptum inde diſceſſit. Iter aũt agendo cũ ad hieroſolimã veniſſet triſtemq; ſolitudi
nẽ(q̃ tunc videbat)antiquę ciuitatis claritudini cõpararet: diſiectorum operũ magnitudinẽ & veterẽ
pulchritudinẽ recordatus miſerebaꝫ excidiũ ciuitatis. nõ(ſicut alius feciſſet) exultans q; talẽ ac tantã
funditus excidiſſet. Verũ multũ imprecans ſeditionis auctoribus & qui hãc ei pœnã inferre coegiſſẽt:
ita certus erat q; nũq̃ virtutẽ ſuã voluiſſet punitorꝫ calamitatibus clareſcere: ex magnis eni diuitijs nõ
minima pars in ruinis adhuc inueniebaꝫ. Quędẽ eni eruebãt Romã plura vero captiuis indicantibus
auferebãt aurũ atq; argentũ aliaq; inſtrumẽta põcioſiſſima quę dñi propter incerti belli fortunã terræ
cõdiderãt. ¶ Tytus aũt ꝓpoſitum iter ad ęgyptũ tendẽs emẽſa velociter ſolitudine puenit Alexan-
driã. Decretoq; ad Italiã nauigare cũ ſe duę legiões comitarenꝫ vtramq; (vñ venerãt) rurſum remiſit
quintã quidẽ in Meſiam quintã vero decimã in pannonia. Captiuorum autem duces Symonẽ: & Io-
hannẽ & alios ſeptingẽtos numero viros electos tã magnitudine corporum q̃ pulchritudine põſtan-
tes illico ad Italiam portari põcepit cupiens eos & in triumpho põterducere.

¶ TYTO Romam reuertẽte maximus celebratus eſt triumphus.

¶ Tyto Romam aduenienti pater cum ciuium multitudine obuiam venit cũ máxima letícia om
nes domos exierunt põpam viſuri: & triumphum. Veſpaſianus: & Tytus lauro coronati patriaq; pur
purea veſte amicti tranſeunt quos ſenatus in octauianis ambulationibus ꝓparato tribunali põſtolabã
tur. Militeſq; inermes erãt in ſericalveſte laureis coronati. Veſpaſianus autem(ipſo & Tyto ſolẽnia ce-
lebrante)milites breuiter allocutus illos ad prandiũ(quod his ex more ab imperatore parari ſolet)di-
mittit. Ipſeq; ad triũphorum receſſit. ineffabilia autem erant triumpho põparata. Aurum argentum/ &
ebur in omni genere ſpecierum & operum. Gemmę multę & clariſſimę. Simulachra deorũ põcioſiſſi-
C ma ferebanꝫ/animaliaq; diuerſis ornamẽtis induta ꝓpriſs. Triumphatores quoq; ab aliſs diſcreti mi-
rabilis ornamentorũ magnificentia culti erant. inſuperq; captiuorũ vulgus ornatum erat. Machineq;
portabanꝫ. belli autem deſcriptio & bellorũ euẽtus quos iudei paſſi ſunt põſentialiter p ſingula pegma
ta oſtendebant. Ornamenta etiam & templo alata portabanꝫ. ſed mutatum erat candelabrũ a iudeo
rum cõſuetudine. lex autem iudeorum nouiſſima ſpoliorum ferebaꝫ. deinde tranſibant plurimi victo
rię portantes ſimulachra omnia auro & ebore facta poſt quę Veſpaſianus prior ibat: & Tytus ſeque-
baꝫ. Et domicianus adhuc equitabat ornatus pulcherrimi. Pompę autem finis fuit capitolini iouis tẽ
plum quo conſtiterunt & antiquo Romanorum more. Symon Gyoræ hoſtium dux inter coptiuos in
põpam traductus laqueoq; circũdatus per publicum trahebaꝫ. cuius quidem poſtq̃ vitę finem nun-
ciatum eſt hoſtias inchoarunt: & his ſecũdo celebratis in palacium receſſerunt. hunc quoq; diẽ vrbs
Romana finem malorum ciuilium & pro fœlicitate ſpei bonę principum celebrauit.

¶ Capitulum octauum decimum.

Tytus vbiq; mã gnificentiſſima celebrãs ſpecta cula iudeorum captiuis ad oſtẽ tationem cladis abutebatur. Antiochẽſes ty to obuiã ciuita tẽ exierũt.

Dępcãtes vt iu deos expelleret ciuitate Tytus nõ audit.

Tytus aureã co ronã a partorũ rege miſſã ſuſci piẽs i euphrate remeauit Anti ochiam.

Tyti hrĩem re deũtis pietas & miſericordia ſu per illa exciſa q ſeditioſis ipre cãs virtutẽ ſuã punitorum cala mitatibus nole bat clareſcere.

Captiuorũ du ces Symonẽ & Iohẽm & alios ſeptigẽtos i Ita liã portari põce pit.

Tyto adueniẽti Romã pater cũ ciuiũ multitudi ne obuiã venit maxia cũ leticia

Modus exeũdi ab triũphum & ordo Vespasia nus & tytus lau ro coronati pa triaq; veste pur pura amicti trã seũt quos senatus i octouianis ãbulationibus p̃parato tribu nali p̃stolabant

Porta triũphi.

Ineffabilia triũ pho p̃parata.

Argẽtũ/aurũ & ebur i oĩi gne; specierũ & ope rum

Gẽmæ clarissi mę & multę.

Simulachra deo rũ p̃ciosissima ferebant.

Triũphatores ab alijs discreti.

Machie porta bant.

Belli descriptio & bellorũ euẽ tus quos iudei passi sunt oĩbus p̃sẽtialiter ostẽ debat.

Pegma machi nã i q̃ statuę col locãt significat.

Mutatũ cande labrum.

Lex iudeorum nouissima spo liorũ ptabãt.

ERacta vero nauigatione pro voto simileter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta & ex cursus exhibuit et quos patri. Claritudinẽ vero Tyto pater addidit. qui venit obuiã eumq; suscepit. Multitudini autẽ ciuium diuinã quandam leticiã suggerebat: qꝫ videbat in vnum tres cõueniſſe. Non multis añ diebus post vnũ cõmunem triumphũ ob res gestas agere statuerunt. q̃uis vtriſq; senatus ꝓprium decreuiſſet. ¶ Prędicto autẽ die (quo futura erat põpa victorię) nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes autẽ cum ꝓdijſſent loca vbi tm̃ stare potuiſſent p̃uenerunt quãtus spectandi modus sufficeret: imperatoribus cõcesso necessario transitu. Cũcta vero parte militari añ lucem p turmas atq; ordines prędressa cum rectoribus suis & circa hostia cõstituta non palacij superioris: sed ꝑpe Isidis templũ ibi enim principes nocte illa requiescebant prima iã aurora incipiente ꝓcedunt. Vespasianus & Tytus lauro quidẽ coronati. amicti vero patria veste purpurea: & ad octouianas ambulationes transeunt: ibi enim senatus & ducum ꝓceres & honorati equites eoꝝ prestolabanť a duentum. Tribunal autẽ ante porticus factum erat: sellęq; in eo p̃paratę eburneę. Quo cũ ascendiſſent: cõcederunt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit: multis virtutum testimoniſs p̃dicans. Illi autem inermes erant i veste serica: laureis coronati. Prędictis aũt laudibus eoꝝ Vespasianus (cũ dicere adhuc vellent) silencij signũ dedit: magna oĩa quiete facta surrexit & amictu magnã partẽ capitis adoptus solẽnia vota celebrauit. Idẽq; Tytus fecit. Perfectis aũt votis Vespaſianus i cõe oẽs breuiter allocutus milites quidẽ ad prandium (quod hij ex more ab imperatore parati solet) dimittit. ipse vero ad portã recessit quę ab eo (qꝫ per illam semper triumphorũ Pompa ducit) nomen accepit. Vbi & cibũ prius capiebant & triũphalibus vestibus amicti ad portam dijs collocatis cęsa hostia inter spectacula transeũtes triumphũ ducebant: vt multitudini facilior prebereť aspectus. ¶ Pro merito autẽ narrari multitudo illorũ spectaculorũ magnificẽtia nõ potest in oĩbus quę quisq; excogitauerit vel artium factis. vel diuitiarũ opibus vel naturę nouitate. Nã pœne quęcũq; hoĩbus qui vsq̃ sunt fortunatis paulatim quęsita sunt alij alia mirabilia atq; magnifica hęc vniuersa illa die Romani imperij magnitudinẽ ꝓbauerunt. Etenim argẽti auriq; necnõ & eboris in omni genere specierũ siue operũ multitudine nõ vt i põpam ferre cerneres. Sed si quis dixerit oĩa fluere & alias quidẽ vestes ex rissimi generis purpura portari. alias diligentissima pictura varietas arte Babilonica. Gemmę autẽ clarissimę & tã multę. alię coronis aureis. alię speciebus. alię formate incluse tradutę sunt vt appareret frustra nos eorum vnq̃ alias vsq̃ verũ esse aliqd suspicari. ¶ Ferebanť aũt simulachrorum sigilla (quę illi deos habebãt) & magnitudine mirabili. & arte nõ defunctorię facta horũq; nihil nõ ex p̃ciosa materia. Quin & animaliũ diuersa genera ꝓducebanť. ꝓprijs ornamẽtis induta. Erãt aũt quę singula etiã porteret magna hominũ multitudo purpureis vestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiã (qui ad põpam fuerant) ab alia turba discreti: p̃cipua & mirabili ornamentoꝝ magnificẽtia culti erant. Insuper his ne captiuorũ quidem vulgus inornatũ videres. Sed varietas & pulchritudo vestiũ natura ex fatigatiõe corporũ deformitatẽ oculis subtrahebat. Maxime aũt stupor erat machinatũ (quę portabanť) siue pegmatũ fabricatio. pro cuius magnitudine timendũ viribus portantiũ occurrẽtes putabãt. Multa enim in tertiũ nidũ quartũq; surgebãt & magnificẽtia fabricę cũ admiratione delectabat. multis aurata veste circũdatis cum aurũ præterea atq; ebur oĩbus esset affixum. ¶ Multis aũt imitationibus bellũ aliter in alia diuisum certam sui facię demõstrabat. Erat enim cernere vastari quidem fortunatissimam terram. totas vero interfici acies hostiũ. & alios fugere alios captiuos duci muroſq; excellẽtes magnitudine machinis diruí: & castellorũ excindi munimina & populosarum ciuitatũ mœnia disturbari. exercituq; intra muros infundi cediſq; omnia loca plena. & eorũ qui manu resistere nõ poterãt preces ignemq; tẽplis immissum ediumq; super dominos & post multam vastationẽ euersionis atq; omnis tristitię defluentis non arua culte neq; ad hominũ vel pecorũ potum. sed per terram ex omni pte flagrantem. Hęc enim Iudei bello passas esse ipsi experti sunt. Ars aũt & cõfectorum operũ magnitudo nescientibus adhuc fieri tanq̃ p̃sentibus ostẽdebant. ¶ Erat autem p singula pegma captę ciuitatis dux ita (vt captus fuerat (ordinatus. multę aũt naues sequebanť. Spolia vero alia: & ala quidẽ passim ferebanť. Eminabãt autẽ duces eorum quę apud hierosolimam in tẽplo reperta sunt mẽsa aurea põderis talẽti magni & candelabrũ quidem similiter auro factũ. Sed opere cõmutato ab vsus nostri cõsuetudine. Nam media quidem colũna basi herebat tenues autẽ ab eo canulę ꝓducebantur. ad similitudinem fiscinulæ: & summum quæq; in licinij speciem fabricatę. Erant autẽ numero septẽ septimi diei qui apud iudeos est indicantes honorẽ. ¶ Post hęc autẽ portabať lex iudeorũ nouissima spoliorũ. ¶ Deinde transibãt plurimi victorię simulachra portãtes oĩa ex auro & ebore facta. Post quę Vespasianus prior ibat: & Tytus deinde sequebať. Domicianus aũt adhuc equitabat ipse quoq; ornatus pulcherrime. dignũ spectari exhibẽs equũ. ¶ Põpę aũt finis fuit capitoliũ iouis tẽplũ. quo (postq̃ vẽtũ est) cõstiterũt. Erat enĩ vectus mos patrius operiri. donec ducis hostiũ mortẽ quispiã nũciaret. Is erat

A Symon Gyore tunc inter captiuos in Pompam traductus. Laqueo vero circumdatus per publicum trahebatur: cum eum simul cederent qui ducebãt. Lex autem Romanis est ibi necare criminum reos morte damnatos. Postq̃ igitur eum finem vitę habere nunciatum est omniumq; fauor secutus est tũc hostias inchoarunt. Hisq; omne secundo per vota solemnia celebratis in palacũ receſſerunt. Et alios quidem ipsi epulis exceperunt: alijs autem omnibus instructi erant domi conuiuiorum apparatus.

¶ Hunc autem diem vrbs Romana celebrabat victorię quidem in hostes gratulatorium: finem vero malorum ciuilium: & spei bonę pro fœlicitate principum.

Symon Gyorę iter captiuos in põpã traductus laqueo in põpã interfectus est. Dies celebris romanis.

¶ PACI tempum Vespasianus edificauit.

¶ Vespasianus peractis triumphis templum paci edificauit magnisq; donauit muneribus & ea quę in templo fuerant iudeorum ibidem reposuit. legem vero iudeorum & purpurea penetraliũ vela in palatio condita seruari precepit.

¶ Capitulum nonũmdecimum.

POst triumphos vero & Romani imperij firmissimum statum. Vespasianus paci templum edificare decreuit: itaq; mira celeritate. & quę omnium cogitationem superaret effectum est. Magna enim diuitiarum largitate vsus insuper pfectis id picturę ac figmentorũ operibus exornauit. Omnia namq; in illud Phanum collecta ac deposita sunt quorũ visendorum studio p totum orbem qui ante nos fuerunt vagabant. Quomodo aliud apud alios situm esset videre cupientes. Hic autem reposuit etiã quę iudeorum fuerant instrumẽta hisq; se magnifice ferens. legem vero illorum & penetralium vela purpurea in palatio condita seruari precepit.

Vespasianus peractis triũphis tẽplum paci edificauit magnis donauit muneribus & ea quæ in tẽplo fuerant iudeorũ ibi reposuit.

¶ HERODIVM & Macherus a Lucio Basso obsidetur & capitur.

¶ Lucius Bassus missus in Iudeam legatus castellum Hęrodiũ ab incolentibus sibi sociauit & militari manu collecta legione decima bellum inferre Macherontis statuit. Valde enim necessarium castellum excindi videbat ne multos sui munimine ad defectionẽ inuitaret. Nam salutis spẽ habitatoribus. & aggrediẽtibus hesitationem & formidinem natura loci: & muro circũdante prestabat. Macherus vero altissimo vertice supereminebat. Ea namq; loci perspecta natura Alexander primitus castellum muniuit. vbi hęrodes post Hęrodium edificauit. propter Arabum vicinitatẽ multaq; contra ob
B fidionem fecerat munitiones: & inexpugnabile reddiderat. Ruta quoq; mirabilis magnitudinis ibi tẽpore Hęrodis perseuerabat: vbi & in valle a parte septentrionali dicta. Barbas radix eiusdem nominis erat flammę similis mirabilis virtutis. sed eam euellere difficillimum erat sine euellẽtis morte. hęc enim demones abigebat. Ibi quoq; aquarum calidarum fontes sapore diuersi scaturiebant. multi etiã frigidi de aquę. Sed ex vna spelunca quasi ex duabus manibus duo emanant fontes alter calidus: & alius frigidus. qui mixti lauacrum prębent medicinale. & suauissimum metallum quoq; sulphur & alumen inueniunt. Basso itaq; castellum obsidente maximus fit conflictus. Sed res quædam inopinata tradẽdi castellum imposuit iudeis necessitatem. Eleazarus scilicet vnus obsessorum iuuenis & audax. Qui (quodã die discreta pugna ex vtraq; parte) omnes despiciens extra portam remãsit & muro stãtes alloquebat. sed illũ (capta oportunitate) quidã egyptius captum ad romanos castra duxit ipmq; nudum verberibus cedi fecit qđ vehementer iudeos cõfudit & castellũ romanis offerunt reddito sibi eleazaro. quo cognito multi inferioris ciuitatis fugiunt alijs occisis. mulieribus vero & pueris in seruitium mancipatis.

¶ Capitulum vigesimum.

IN iudeam vero legatus missus Lucius Bassus suscepto a cerealivitellino militũ magistro. castellũ quidem hęrodium ab incolẽtibus sibi sociauit. Post aũt omni manu militari collecta (multi aũt in partes diuisi erãt) & legione decima: bellũ inferre Macherontis statuit. Valde eni necessariũ videbat id excindi castellũ: ne multos sui munimine ad defectionẽ inuitaret. Nam & salutis spẽ habitatoribus certã. & aggredientibus hesitationẽ atq; formidinẽ natura loci ꝑsta remaxime poterat. Nam ipm q muro cinctũ est saxosus est collis in procerã celsitudinẽ surgẽs. vt ob eam capi difficilis videret. Sed ne vel accedi eo posse excogitarat: quę vallibus eũ ex omni parte vallauerat. quas altitudo oculis cõprehendi nõ posset. quasq; nec transire erat facile nec aggestu villa rõne cõpleri possibile. Nã ea quę ad occidẽte secta erat vallis sexaginta stadijs distendit vñ asphaltides lacus ei limitẽ facit. Ex hoc vero tractu ipse Macherus altissimo vertisse superminet. A septẽtriõe aũt & meridie valles magnitudine quidẽ suprãdicta cinguñt: similiter vero sunt inextricabiles Ad conatũ aũt eius vallis (quę ab oriẽte est) altitudo nõ minor centũ cubitis inuenit. mõte vero ex aduerso Macherõti posito terminat. Ea loci natura pspecta rex alexãder primitus castellũ cõmuniuit: q; postea gabinius bello cũ aristobolo gesto deposuit. Hęrodi aũt regnãti oibus locis dignior cura visa est & cõstructione tutissima ꝓpter arabũ ꝑcipue vicinitatẽ. Nãq; oportune situs est eorũq; fines expectãs. Magnũ ergo locum muro amplexus ac turribus ciuitatẽ illic fecit incolis vñ in arcem ipsam ferebant ingressum. Quin & rursum circa ipm verticem murũ edificauerat, turresq; in angulis cẽtum sexaginta

Lucius Bassus missus in iudeã legatus hęrodiũ sibi sociauit Herodi castelli situs & descriptio.

Macherus in mõte.

Alexãder primitus castellũ muniuit vbi post hęrodes hęrodiũ edificauit ꝓpter arabũ vicinitatem.

Munitiões herodij cõtra obsidionem.

cubitis erexerat. In medio ambitu regiam struxerat: magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletam. Multas vero cisternas recipiẽdis aquis habundeq; suppeditandis locis maxime idoneis fecerat. veluti cum natura certaret: vt q̃ illa situ loci inexpugnabile fecerat: ipe munitionibus manu instructis superaret. Insuper his enim & iagittarum multitudinẽ machinarumq; reposuit & omnẽ apparatũ excogitauit: qui habitatoribus posse magnę obsidionis p̃stare conẽptum. ¶ Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudine. Nullo enim carice vel celsitudine vel magnitudine vincebat. Ferebãt autẽ eam ex herodis temporibus perseuerasse: mansissetq; vlterius, pfecto sed ab Iudeis (qui locum coeperant) excisa est. Vallis autem qua ciuitas a parte septentrionali cingit quidem locus Babtas alias Baaras appellat. Vbi radix eodem nomine gignitur: quae flammę quidem assimilis est colore. Circa vesperam vero velut iubare fulgurans. accedentibus eamq; euellere cupientibus facilis non est: sed tam diu refugit. nec prius manet: q̃ siquis urinam mulierem vel menstruum sanguinem super eam fuderit. Quinetiam tunc si quis eam tetigit mors certa est: nisi forte illã ipsam radicẽ ferat de manu pẽdentem. Capit alio quoq; modo sine periculo. qui talis est. Totam eam circũfodunt: ita vt minimum ex radice terra sit cõditum: deinde religant ab ea canem. Illoq; sequi eum a quo religatus est, properante radix quidem facile euellitur: canis vero cõtinuo morit. tanq̃ eius vice traditus qui herbã ferat ablaturus. Nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter vnã vim capi eam operepreciũ est. Nam quae vocantur demonia pessimorum hominũ spiritus. viuis immersa eosq; necantia quibus subuentum non fuerit haec cito (etiam si tãtummodo offeratur egrotãtibus) abigit. Fluũt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum multum inter se sapore diuersi. Alię namq; amara sunt: aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidę aquę ortus non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur in proximo. Etenim quaedam spelunca cernitur non quidem alte caua: saxo autem eminente protecta. Super hoc autem duę mammę inter se paululum distantes eminent & altera quidem frigidissimum fontem altera calidissimum fundit. Qui mixti lauachrum suauissimum praebent, multisq; morbis ac vicijs salutare: maxime vero neruorum curationi conueniens. Habetq; idem locus metalla sulphuris & aluminis. ¶ Bassus autem cõtempatus vndiq; regionem valle orientali repletam. expugnationem aggredi statuit. opusq; inchoatu it properans aggerem q̃ plurimum extollere: facilemq; per eum facere obsidionem. Qui vero intus fuerant deprehensi ab externis segregati Iudei. illo quidem coegere inanevigus esse existimantes inferiorem obseruare ciuitatem. ac per iacula priores excipere. Superius vero castellum ipsi occupatũ tenebant & propter munitionis firmamentum: & vt saluti suę consulerent. Impetraturos enim se veniam opinabantur: si locum tradidissent Romanis. Prius autem volebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoq; in dies singulos alacri animo excursus habebant & cum his quos fors obtulisset consertis manibus multi quidem moriebantur: multosq; Romanos interficiebant. Semper autem vtrisq; plus ex tempore victoria captabatur. Iudeis quidem si incautiores aggrederentur. In aggere autem positis si improuisum excursum eorum bene sępti armis exciperent. Sed non ea finis obsidionis futurus. ¶ Res autem quędam fortuitu gesta inopinatem castelli tradendi necessitatem Iudeis impoſuerat: inter obsessos iuuenis sed audacia ferox & manu strẽnuus nomine eleazarus. Is autẽ fuerat & i excursibus nobis multos aggredi: aggressumq; phibere obsecrãs alias obsenãs etiã in plis semper grauiterq; Romanos afficiẽs audaciaq; sua socios, plequens impetũ quidẽ his facilẽ periculo autem vacuũ discessum efficiebat: nouissimus recedendo Itaq; discreto quodam die pugna ex vtraq; parte, pgressa ipse tanq̃ despiciens omnes existimans neminem tunc hostium prelium exceptorum extra portam remansit. & in muro stantes alloquebat: tutamen illis addẽs. Hanc aũt opportunitatem vidit quidã ex Romanor castris egyptius nomine rufus: & (quod nemo sperasset) impetu facto cõ ipsis eum armis repente correptũ. cũ hoc viso in muro stantes stupor teneret in castrum Romanos traduxit. Postq̃ vero dux nudum eum precepit extendi & in aperto constitutum vt ex ciuitate conspiceret verberibus cedi. vehemẽter casus adolescentis iudeos cõfudit. Vniuersaq; ciuitas in fletu erat & questibus: vnius viri clade percussa. Id vbi Bassus animaduertit: cõsiliorum admirans hostes hoc principiũ sumpsit. eorũq; miserationem augere cupiẽs quatenus coacti, p eius salute castelli traditionem facerent quod sperauit adeptus est. Nã ipse quidẽ velut mox eleazarũ suspẽsurus crucẽ defigi iussit. Ea vero conspecta maior castellanos dolor inuasit. & vlulãdo querebant intolerabilem esse calamitatẽ vociferantes. Tunc igit eos orabat eleazarus ne vel se despicerent mortẽ miserandam subiturũ sibiq; ipsis salutẽ pberent: post quem omnes iam subacti Romanorũ viribus ac fortunę cõcederẽt. Illi aũt & eius sermone fracti & q̃ intus pro eo multum precabant (ex magna enim & populosa propinquitate genus ducebat) contra ingenium suum misericordia victi sunt. Et quibusdam celeriter missis colloquebant castelli facere traditionẽ: petẽtes reddito sibi Eleazaro sine metu dimitti

Ruta mirabilis magnitudinis atpe herodis tũc pleuerans.

Baaras radix flãmę sĩlis mirabilis virtutis.

Quõ sine periculo euelli potest.

Abigit demões

Aquarum calidarũ fõtes sapore diuersi.

Aquę frigidę.

Metalla ibidẽ sulphur & alumen.

Obsidet bassus herodiũ & ciuitatem.

Conflictus.

Eleazarus audacia ferox.

Eleazari temeritas quẽ rufus in castrum Romanorũ traduxit ipsumq; dux nudũ verberibus cedi fecit qđ Iudeos confudit.

A Cum autem his assensus esset dux Romanorum multitudo ciuitatis inferioris inita separatim cum Iudeis cognita pactione ipsi cla nocte aufugere statuerũt. Cũ vero portas aperuissent: ab his (q̃ deditionem promiserant) ad Bassum nuncius venit. siue inuidia salutis eorũ. siue formidine eorũ fugę causas ipsi prestarent. Sed fortissimi quidẽ fugientiũ qui precesserant euaserũt: reliquorũ autem viri quidem mille septingenti perempti sunt. mulierculę vero & pueri in seruitium ducti Sponsiones aũt cum his qui castellum dederunt habitas Bassus cõseruandas esse ratus & ipsos dimisit: & Eleazarũ reddidit.

¶ IARDES (quĩ & Saltus dictus) obsidetur a Basso.

¶ Bassus Iardem obsidens equitibus locum cingit & ne inde fugerent siluam scindi iubet magnoq; belli facto conflictu nullus Iudeorum euasis ex Romanis duodecim tantummodo occisis & Iudas Gyari filius dux de Hierosolima fugiens aduersus est in cloacis. Eoq; tempore Cæsar liberio Iudeæ procuratori scripsit vt omnem terram Iudeorum vendat propria: & patriam suam seruans. Et solis octingentis relictis Iudeis Massada ad inhabitandam dedit. iussitq; singulis annis singulis Binas in capitolium deferre dragmas. ¶ Anthiocum autem apud Cæsarem: & filios Censentius accusauit quo commagenem ciuitatẽ ingresso. Anthiocus cum vxore & liberis se purgare volens exiit. Et ipso cum vxore & filiabus fugientem in Cecilio filij eius Romanis restiterunt & milites eius traxerunt ad Romanos. Ipse autem vinctus mittitur. Romam Sed eum Vespasianus solui iubet magnos ei redditus contribuens. ¶ Alani iuxta Tanaym fluuium degentes Mediam inuadentes depopulantur pacoro rege medorum fugiente. Armeniamq; rege captova stant.

¶ Capitulum vigesimũ primum.

Bassus Iarden obsidẽs equitibus locũ cingit. & Iubet siluã scidi Cõflictus belli.

DIis aũt administratis in saltũ (qui appellat Iarden) ducere properabat exercitum. Multi enĩ illuc congregati eẽ nunciabant. qui pridẽ tẽpore obsidionis ex hierosolimis & macherõte profugerant Ego cũ ad locũ veniss̃et neq; falsũ fuisse nunciũ reperisset: primo quidem oẽm locũ equitibus cingit vt si quis iudeorũ conatus fuisset euadere fugiẽdi p̃ equites copiã nõ haberet. Perdites aũt iussit scindere siluã ne inde fugerent. Hoc mõ ad necessitatẽ adducti sunt aliq̃d fortiter faciẽdi veluti ex audaci certamine fortasse fugã etiã reperturi Itaq; simul vniuersi & cũ clamore impetu facto in eos a quibus accincti fuerant irruũt. Illi aũt fortiter eos excupiebant. Multũq; his audacia illos cõtentione vsis diu quidẽ preliũ tractũ est. Nõ autẽ similis euenit finis pugnę certantibus. Nam romanorũ quidẽ duodecim tm̃ cantigit occũbere neq; multos sauciari: Iudeorum vero ex illo prelio nullus euasit. Sed cum essent non pauciores tribus milibus prostrati sunt omnes: eorumq; dux Iudas Gyari filius de quo supra memorauimus q̃ ordini cuidã propositus (cũ hierosolimis obsideret) quibus dimersus erat cloacis latenter effugit. ¶ Eodẽ vero tẽpore cęsar etiã ad liberiũ maximũ scribit (erat aũt p̃curator) vt omnẽ terrã venderet Iudeor̃. Neq; enĩ ciuitatẽ in ea cõdidit: p̃pria seruans. & patriã suam. Solis vero octingentis illic relictis. Iocũ dedit quẽ incolerent qui vocat massada Distat aũt ad hierosolimis triginta stadijs. Stipẽdiũ vero vbicũq; degeret Iudeis indixit: Binas dragmas singulis annis deferre in capitoliũ iussit: ita vt añ hęc hierosolimorũ tẽplo pendebãt. Et res quidẽ Iudeor̃ in tẽpore hunc statum habebant. ¶ Ilãvero (quarto anno Vespasiano amministrãte imperiũ) cõtigit cõmagine regem Antiochũ in maximas clades cum tota domo incurrere. ex causa huiusmodi. Cẽsentus alias Cessẽnius Petrus al's Perus (qui tũc Syriã rector amministrabat) siue reuera: siue p̃pter inimicitias Antiochi. certũ enĩ nõ valde patefactũ est lr̃as ad cęsarem misit Antiochũ dicens defecere ab Romanis cũ epiphanio filio decreuisse pactis habitis cũ rege parthor̃ p̃pteraq; debere illos añ capere. ne si priores nouas res adorsi essent totũ Romanorũ imperiũ bello pturbarẽt. Non erat aũt Cęsar hmõi ad se platum nunciũ neglecturus. Nãvicinitas regũ maiore negocium prouidẽtia dignũ esse faciebat. Samosata enĩ cõmagene maxima ciuitas iuxta eufraten sita est. vt esset parthis eo nãq; id cogitauerũt. facilimus transitus. tutum aũt receptaculũ. fide igit̃ habita sibi Petrus & potestate permissa vt ageret quod expedire videret negligẽdum nõ putauit. Subito aũt (Antiocho eiusq; socijs nihil opinãtibus) in cõmagenã ingressus est. ex legionibus quidẽ sextã ducẽs: & insuper quosdam cuneos alasq; equitũ. Habebat aũt auxilio reges terę (quę Caldaica alias Calcidica vocat) Aristobolũ eiusq; fratrem Mafadamũ alias Soenũ. introitus autẽ illis erat sine certamine q̃ nemo indigenarũ valebat manus opponere. Antiochus autẽ insperato pulsus nũcio. bellũ quidẽ cõtra Romanos nec cogitatione cõcepit. Decreuit aũt toto regno i quo erat tractu relicto cũ cõiuge ac liberis egredi. hoc se romanis purũ ab ea suspicione quę sibi ingeret p̃baturũ esse ratus. Progressusq; de ciuitate cẽtum viginti p̃pe modũ stadijs: in cãpo tabernaculũ ponit. Petrus vero in Samosata qui eã capescerẽt mittit: & p̃ eos ciuitatẽ tenebat. Ipse vero cũ alio milite in Antiochũ ire tendebat. Non tñ rex vel ipsa ne cessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicũ gerere. Sed fortunam suam questus quidquid pati sustinebat. Adolescentibus aũt belliq; peritis suiq; corporis p̃stantibus filijs eius nõ erat facile in

Iudeor̃ i illo p̃lio nullus euasit ex rõanis tantũ modo duodecim occisis

Cęsar liberio p̃ curatori iudeæ scribit vt omnẽ iudeor̃ terram vendat.

Antiochus & filij cõmagines rex apud Cęsarem accusatura cẽsentio.

Samosa ciuitas

Cessẽnius igressus citatẽ cõmagenum.

Antiochus cũ vxore & liberis se purgare volẽs exit.

Antiochi filij rõanis in bello resistunt.

Antiocho cum vxore & filiabus fugiēte i ciliciā nalites sut' ad romanos se trālferunt.

Antiochus victus romā mittit quē vespasianus solui iubet magnosq; reditus ei dedit &c.

Alani iuxta Tanaym fluuiū de gētes mediā de populant.

Pachorus rex fugit.

Alani armeniā vastāt rege capto.

calamitate sine pugna durare. Itaq; ad virtutem se conferunt epiphanes & callenicus. Vehemēti autem pugna p totam diem habita in igni fortitudine demonstrati sunt nullaq; suarum parte virium diminuta discedunt Antiocho vero neq; pugna quidem hoc modo peracta manere domi tolerabile videbat. Sed abducta cōiuge cū filiabus in ciliciam fugit. Atq; hoc facto suorum militum animos fregit. Nam velut desperato ab eo regno defecerūt. Et ad Romanos se transtulerunt. Omniūq; erat desperatio. Ergo priusq; penitus destituerent auxiliis epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium. Fiuntq; omnes equites decem qui cū his trāsgressi sunt flumen eufraten. Hinc tam sine mœtu pfecti cum ad Bologesen parthorum regem venissent: nō quasi fugitiui despecti sunt sed ad huc pristinam fortunam retinentes omni honore digni habiti sunt. Antiochus vero vbi Tharsum ciliciæ venit misso Herabontarcho Petrus nuncium Romā transmisit Vespasianus autem ita regem ad se deduci nō passus est dignum esse ratus veteris amicitię habere rationē: quā belli occasione inexorabilem iracūdiam obseruare. Itaq; iubet ei iter agenti auferri vincula: intermissaq; interim Romam pfectione apud lacedemoniam degere. Magnos vero ei pecuniæ redditus pbet. vt nō copiose modo. Sed etiam regie victum haberet. His epiphanes & cęteri cognitis qui patri antea metuebant magna cura & extricabili animos relaxarūt & ipsi quoq; spē recōciliande cum Cęsare gratię cōceperūt: cum etiā Bologesius de his scripsisset ad Cęsarem. Nec enim quis fœliciter agerent extra Romanum viuere patiebant imperium. Et cum Cęsar his mansuete facultatem dedisset: Romam venerunt. Patre autem ad eos ex lacedemone statim aduecto cū omni honore his haberet: sibi manserunt. ¶ Alanorum autem natio q; quidem scitę sunt iuxta flumen Tanayā & Meotidas Paludes sedes habentes (iam quodam loco memorauimus) His vero temporibus inito consilio vt terram mediam: & vicinus pdandi causa peruaderent cum rege hyrcanorum colloquunt. Namq; his est illius transitus dominus. quem rex Alexander ita feceratvt portis ferreis clauderet. Aditu autem sibi pbito vniuersi nihil suspicantibus medis incumbunt eorumq; fines populosos omnigenūq; pecorum plenos diripiebant. cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrę obtinebat pachorus mœtu perculsus in difficiliora loca refugiens. cęteris quidem omnibus cesserat. Vix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas centum datis talentis redemerat. Summa ergo facultate siue pugna pdabundi: & vsq; ad Armeniam vastantes omnia pcesserunt. Eis autem rex Tyriades alias Thiridates erat. Qui cum his obuius plia conflixisset nō multum ab fuit quo vtuus illa acie caperet. Procul enim quidam misso eum laqueo circūdatum tracturus erat nisi celeriter gladio rupisset laqueum: atq; ita fugisset. Illi autem pugnando multo magis efferati. terram quidem depopulati sunt: magnam vero hominū multitudinem aliam ducentes pdam ex vtroq; regno. ad sua rursum domicilia redierunt.

¶ MASSADA a Flauio obsidetur.

¶ Flauius Siluius (mortuo in iudea basso) & in amministratione succedens massadam castellum fortissimum (quod siccarij (quorum Eleazarus princeps erat) occupauerant) obsedit. Fuit enim tēpus illud apud iudeos omnium malicię generum fœcundissimum. Siccarij enim primo iniquitatis auctores. quos vero Iohannes moderatiores mōstrauit. & Symon Gyore pessimus horū furoris genuit successores. Idumei fœleratissimi. Tunc quoq; id hominum genus (qui Zelotę dicti sunt, viguit qui ex bono rum emulatione nomen sibi imponētes omne malicię facinus imitati sunt. Sed in eos cuncta quę natura hominis posset ferre supplicia diuina voluntate pmeritis cōgesta sunt. Venit itaq; Romanorum dux contra Eleazarum & siccarios Massadam occupātes: & ne quis fugeret eos circūdedit ibiq; multus fons nascebat.

¶ Capitulum vigesimum secundum.

Flauius (mortuo i iudea basso) & in āministratione succedēs massadā castellum obsedit cuius princeps erat Eleazarus iudeus.

APud iudeam vero mortuo Basso Flauius Siluius in amministratione succedit: & alii quidā terram bello subactam videns. vnum autem adhuc rebelle superesse castellū omni quę i illis locis habebat manu collecta aduersus id militem mouit. Nomen est aūt castello massada. Princeps vero siccariorum (a quibus fuerat occupatū) erat vir ppotens Eleazarus ex origine iudę qui nō paucis iudeis psuaserat (vt ante significauimus) ne pfessionem facerent: qñ cēsor cyrinus in iudeā directus est. Tūc enim siccarij vocauerunt qui Romanis obedientes esse vellēt. omniq; mō his quasi hostibus vtebant: idipiendo quidem & circūagendo eorum bona ignem vero eorum domibus iniiciādo. Nihil enim eos ab alienigenis differre dicebant. Qui pugna etiam petendam, iudeorum libertatē tanta ignauia pdidissent magisq; se optare si Romanis seruitium spopondissent. Erat autē id plane accusatio alias causatio & crudelitatis atq; auaricię dicebat obtentu manifesto autē rebus effectum est. Nam idē illi defectionis socij fuerunt. & bellum cum Romanis comuniter susceperunt. Causa autem peior illorum in eos facta est: & cum mentita eorum pidem refelleretur occasio peius tractabāt eos qui nequitię suę iustis assertionibus exprobrarēt. Fuit eni tempus illud quodamodo apud iudeos omnium generum

A malicię fœcũ dissimũvt nullũ opus intermitteretur infectũ ne si quis excogitãdo fingere voluisset. Haberet quo magis nouum aliquid inueniret ita & priuatim & cõmuniter omnes vnũ erant & exsuperare alius alium tam impietate q̃ proximos iniquitate certabant. Potentes quidẽ multitudinẽ male tractando multitudo vero ad interitũ potentiũ properando illis enim erat dominandi cupiditas his autem vim faciendi bonaq; locupletũ diripiendi. Primo quidem siccarij fuerunt iniquitatis in ꝓximos & crudelitatis auctores nullus necverbo indicto ad iniuriã neq; facto intemperato ad eorum exitiũ quibus insidiarentur prętermisso pœnitus. ¶ Verum & hos Iohannes moderatiores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & pro futura suaderent tanq̃ inimicissimos eiusq; modi ciues tractans. Sed etiam patriam malis pluribus cumulauit: qualia facturus fuerat qui deum quoq; iam esset ausus impietate contẽnere. Nam & mensa nefaria vescebatur & legitimam patriamq; exterminauerat castimoniã vt etiam sit minime mirũ si mansuetudinis cõmunionẽ minime seruauit hominibus: qui dei pietatẽ furore contẽpserat. ¶ Rursus igitur symon gyore quid mali nõ cõmisit? Quave liberorum corporum iniuria temperarunt: qui eum creauerant tyrannum? Quave eos amicitia quęve cognatio ad quotidianas cedes non ferociores effecit? Nãq; alienos quidẽ male tractare meritis nequicię opus esse arbitrabantur: clarissimamvero gloriã parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. ¶ Horum furoris emuli etiam Idumei fuerunt illi autem sceleratissimi peremptis pontificibus ne qua pars conseruaretur pietatis in deum totum quicquid ex ciuitatis facie supererat abciderunt: summamq; per omnia iniusticiã induxerunt. In qua illud hominum genus (qui zelotę appellati sunt) viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim malicię facinus imitati sũt nullo inemulato (quod ante cõmissum memoria tradidit) prętermisso: quãuis nomen ex bonorũ emulatione imposuissent qui eos quos lederent propter efferã sui naturam cauillãdo fallebant: qui malorum quę maxima essent bona ducebant. Iustaq; debitum vitę finem inuenerũt merita illis oĩbus pœna deivoluntate decreta. Cuncta enim (quę natura hominis possit ferre) supplicia in eos vsq; ad extremũ terminum vitę congesta sunt quæ variis perempti cruciatibus pertulerunt. Vetum fortasse dixerit aliquis minora eos q̃ cõmisere perpessos Verum his quod iustẽ ea paterentur hęrebat de illis autẽ qui in eorum crudelitatem inciderunt non est huius tempotis pro merito conqueri. ¶ Rursum igitur ad eã narrationis partẽ redeo: vnde digressus sum. ¶ Venit enim dux romanorum contra eleazarum & (qui cũ eo massadam tenebãt) sycarios exercitũ ducens: & fines quidem statim oẽs obtinuit: presidijs

B vbiq; locis oportunissimis collocatis. Castellũ aũt muro circũdedit ne quis obsessorũ fugiendi facultatem haberet: vtq; custodes perseueraſſent. Ipse vero castris locũ occupat ad obsidionem quidẽ idoneum quem delegerat qua parte rupes castelli monti proximo applicabantur: cęterũ difficilem ad copias vtensilium. Non solum eni cõmeatus ex longinquo & cum labore iudeorũ maximo portabãt: quibus hęc fuerat cura mandata: verumetiam potus aliunde in castris deducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur.

¶ Siluius massadę castelli obsidionẽ aggressus est maxio labore ꝓpter castelli munitionem & sitũ. Vndiq; eni obrutis atq; altis vallibus oĩbus animalibus inaccessibilis cinctũ erat. Erat enim iter vnũ quod coluber ex angustia crebriq; flexibus capta similitudine appe latũ Hoc aũt castellũ prius a Ionathe põtifice edificatũ: qd̃ herodes postea magno studio ꝓ gyrũ muro cinxit & viginti septem turres & regiã inter mœnia edificauit & verticẽ (cũ esset fœcũdus) rex culturę destinauit. Ibiq; balnea riuaria erat cõstructio: magniq; in scopulis putei circa regiã & turres. Intus autẽ munitio & alimenta quę centũ annis ꝓpter loci naturã manebant incorrupta. Inuenta insup ꝓ deci milibus virorũ arma. Illud eñ castellũ hęrodes ad refugiũ duplex suspicatus periculum sibi pręparauit: scilicet a iudeis & maximũ a cleopatra vnus eni locus tantũ aptus obsidioni vbi Siluius machinas iussit applicari: cui sic carij multũ restiterunt: sed & murũ igne capere tentauit multis intus iactis facibus.

¶ Capitulum vigesimum tertium.

Massadę castelli situs descriptio & munitio. Valles oĩbus animalibus inaccessibiles. Coluber iter.

Is ante dispositis Siluius obsidionẽ aggressus ẽ maxime molis ac laboris egẽtẽ ꝓpter castelli munitionẽ. Cui natura hmõi est. Saxũ gyro nõ exiguũ & excelsũ lõgitudine vndiq; abruptis atq; altis vallibus cingit & ex iustibili subter fũdo habẽs scopulos: ipseq; oĩm sunt aialiũ gressibus inaccessę: nisi q̃ duobus modis idẽ saxũ in difficilẽ explicat accessũ alias ascẽsũ. Est aũt vnũ iter ab lacu asphaltide ad solis ortũ & alterũ ab occidẽte facilius ambulari. Vocatur autẽ vnum coluber ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quę enim prominet rupes frangitur: ac sepe in sese reuertens paulatim rursũ ꝓducitur vixq; illo itinere gradiẽs promouet pedẽm. Namq; imitanti vestigio: necesse est pede altero niti. Est aũt certa pernities. Altitudo eni rupium vtrimq; dehiscit quę horrore quẽuis audacissimum terrere possit. Per huiusmodi viã cũ trigita stadios ascendens q̃ restat verticis est non incautũ finem coacti

sedvt habeat in summo placicie. In hac primus quidē Ionathes pōtifex castellū edificauit: & appellauit massada. Post aūt hērodi regi magno studio loci fuit eius constructio. Nam & murum per omnē eius gyrū erexit stadiorū spacio sexaginta ex candido lapide factū & per duodecim altū: latūq; octo cubitis: & viginti septē turres quinquagenis cubitis in eo stabant ex quibus aditus mēbra: per omnē murum intus edificata. Rex enim vericē q; esset fœcundus omniq; planicie mollior culturę destinaueratvt si quando externorum alimentorum pœnuria contigisset: ne hac quidem laborarent qui salutem suā castello credidissent. Quin & regiam sibi edificauerat ab occidentalis partis ascensu inter mœnia quidem arcis positam vergentem aūt ad septentrionem. Regis vero murus erat manus edissitudine ac firmissimas quatuor sexagenum cubitorum in angulis turres habebat. Mēbrorū aūt intus: & porticum itemq; balnearum varia ac sumptuosa constructio colūnis quidem & singularibus saxis vndiq; substitutis parietibus autem membrisq; solida cōpage lapidum variatis. Ad singula vero habitacula & sursum & circa regiam & ante turres multos magnosq; puteos i scopulis exciderat custodes aquarū tantū molitus abundantiā: quantā (qui fontibus vterentur) haberent. Fossum vero iter ex regia in arcem summā ducebat quam nemo foris cernebat. Sed ne manifeste quidēvię facilē sui vsum præbere hostibus poterat. Nam orientalis quidē natura est inaccessavt supra memoranimus: occidē talem vero magna in angusto posita turri percussit quę non minore mille cubitorū spacio ab arce distaret: quam neq; transire posse neq; capi facilevidebatur: in extricabilis aūt quāuis licēter ambulantibus fuerat fabricata. ¶ Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellū cōmunitum. Intus autē repositi apparatus magis & diuturnitatē & opulentiā mirare. Nam & frumentum plurimū erat conditum & quod in longū tēpus sufficere posset: vinumq; multum & oleum. Super aūt cuiusq; leguminis fructus: & palmæ coaceruatæ. Cūctaq; reperit eleazarus (castello per dolū cū ficcariis occupato) matura nichilq; recens depositis deteriora: quāq; fere ex quo apparata sunt (cum excidium a romanis illatum) centum annorū tempus agebatur quin etiam romani fructum reliquias i corruptas offenderunt. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet non errauerit: q; altitudine ab omni terrena & fœculēta permixtione sit mera. ¶ Inuenta est autē omnigenū quoq; armorū multitudo ab rege condita quæ decē milibus virorū sufficerent: ferrumq; infectum necnō eris & plūbi materia quippe vt magnis de causis factū esse crederes apparatum. Aiunt enim herodē idipsum castellū sibi ad refugiū parauisse duplex periculum suspicantē. vnū quidē ab iudeorum populo ne se depositō illos qui ante fuerant reges ad pricipatū reducerent: alterū vero maius atq; atrocius ab regina ægypti cleopatra. Hæc eni suam sententiā non celabat. Sed cum antonio sępe verba faciebat postulans hērodem interfici sibi autem obsecrans iudeorum regnū donari & magis quis miraret nōdū eius imperio antoniū paruisse male amori eius mancipatum quā non dominaturam sparet. Propter eiusmodi mœtus hērodes condito massada: in extremū belli contra iudeos opus romanis reliquit.

¶ Nam quia foris iam omnē locum muro cinxerat dux romanorū (sicut supra diximus) ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat incipit obsidionē: vno tamen reperto loco qui aggerum iactum posset excipere Nā post eam turrim quę iter ab occidente quod ad regiā summūq; montem duceret percludebat erat quædā eminentia saxi vastior latitudine multūq; prouecta. celsitudine aūt massadæ trecentis cubitis inferior (quā lacem alias leuticē appellabant) Hāc igitur Siluius vt ascendit ac tenuit: aggerē apportare iussit exercitum. Illis autem alacri animo & magna manu operantibus: solidus ad ducētos cubitos erectus est cumulus. Verum neq; firma neq; sufficiens machinis ferēdis hæc mēsura videbatur. Sed super eū tribunal constructis saxis ingētibus factum est altum: itemq; latū cubitis quinquaginta. Erat autem alia fabrica machinarū illis assimilis (quas primo quidēvespasianus ad obsidiones posteavero tytus excogitauerat) turrisq; sexagita cubitis effecta est: tota ferro cōsepta. Vnde multis balistarū tormentorūq; iaculis romani cito eos repulerunt qui de muro pugnabant & caput erexere prohibuerunt. Simul autem ingēti ariete fabricato Siluius crebro murū pulsari iubet: acvix quidē tamen deiecit aliquam eius partem interruptam. Cito autem prœuenere siccarij muro intus altero cōstituto: qui ne machinis quidē simile aliquid pateretur. Mollis enim adhuc erat: & ipetus lax are violē tiam poterat. Hoc aūt modo cōstructas trabes proceritate magnas & quę sectę sunt cōtinētes compo suerunt. Harum autem ordines erant duo sil'es tantūq; distantes quātum esset muri latitudo: & inter eos ābo replebāt aggeris spaciū nevero crescēte tumulo terra diffluueret: alijs trāsuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabāt. Erat ergo illud quidē opus edificio simile: sed quæ cedēdo ire rebant machinas ictus euanescebāt: lutoq; subsidēte strictorē fabricam faciebāt. ¶ Vbi hoc Siluius cōsiderauit igni magis murū captumiri putās multas quidē ardētes militibus faces ītro iacular' prœcepit. murus aūt quippevt magna ex parte lignis extructus ignē cito comprehendit & vsq; ad imū sui laxitate calefactus ingēti flāma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio. spirans aquilo romanis

Massada castellū prius a Ionathe pōtifice edificatū quod postea. hærodes magno studio muro p gyrū cīxit. xxvij. turres In vertice culta. Regia edificata Balnea.

Magni putei in scopulis.

Mūitio castelli itus & alimēta.

Alimēta centuānis ppter natū locii cortupta Arma pro decē milibus virorū.

hērodes hoc castellū sibi ad refugiū pauit duplex piculū suspicans scilicet a iudeis & regina cleopatra; Antonius statuo amore captus cleopatræ.

Vnus tm̄ locus obsidiōi aptus.

Machias applicari iubet.

Resistētia siccariorum.

Siluius igne murū capere tentauit factis intus multis facibus.

A erat horribilis. Auertēs eñ desup in eos flāmas abigebat & pēnē machinis veluti cōflagraturas īmi desperauerāt. Deinde flatu mutato veluti diuina ꝓuidētia excitatus auster multa qui contra obuius eas referens muro appulit: tāq; totus ardebat ex alto.

¶ Eleazarus nullū salutis modū excogitās oēs sibi ipsi mortē īferre hortatus est. Hic cum ex hortatiuā ad socios habuit oronēm vt cōbustā vrbe seipsos interficiāt magis q̄ seruituti rōmanorū subijciā tur. Nichil (inqt) castelli inexpugnabilis natura neq; alimētorū copia aut armorū multitudo sine deo ꝓdest ad salutē. Primo eni castellū & pecunias exurere monet & alimēta relinquere sola ꝓvoluntatis mortis testimonio. Cui quidā cōsentiebāt alij mortē refugiētes lachrimis voluntatē significabant. Q uos cūvidisset Eleazarus formidine frangi oronē reiterat multo repletus spiritu animæ īmortalitatē ostendens viuere enim ait calamitas est & mors animabus pr ꝓstat libertatem: animę enim mortali bus corpori mortuis sunt. Iudeorū itaq; asserit sapiētes mortē desideraſſe & vitā quasi inuitos fudisse. Arguit etiam romanos non virtutē iudeos vicisse & in diuersis locis Iudeorū cedes commemorat. Sed & romanorū adducit crudelitatem prędixitq; ab ipsis inferenda supplicia.

¶ Capitulum vigesimum quartum.

.v. 53 ROmani quidem cum deiuterentur auxilio. ad castra læti digrediebant decreto hostes luce aggredi & noctevigilias accuratiores fecerūt: ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitauit: neq; alij cuiq̄ permissurus eratvt faceret. Videns autē mu
B rū quidē igne cōsumptū: aliū vero nullū salutis modū neq; virtutis excogitans. Sed his (quę romani sibi liberisq; suis & cōiugibus facturi essent si vicissent) ante oculos positis de oim morte cōsilium coepit. Idq; ex præsentibus fortissimū ratus: validioribus amicis socijs vesperi cōgregatis talibus eos verbis ad facinus inuitabat. ¶ Cū olim vobis decretū sit viri fortes neq; romanis neq; alij cuiq̄ seruire nisi deo: is enim solus est verus ac iustus oim deus, ecce tempus adest q̄ factis vestros ꝓbare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonestemus antea quidē seruitutē nec sine periculo passi: nunc aūt cō
l.v. 4 seruitute intolerabiles pœnas ꝓplexi viuentes sub romanis futuri. Primi enim oim ab his defecimus & nouissimi cū his gerimus bellum. Puto autem & hanc nobis adeo gratiam dari vt libere ac bñ possimus mori: quod aliis non euenit ꝓter spē paupertatis. Nobis autem certū est otio diē futurū excidiū. Libera est aūt strennuę mortis cōdicio cum affectibus. Nec enim prohibere id hostes possūt qui profecto nos optant viuos abducere: neq; nos illos iā possumus superare pugnando. Nā fortasse quidē ab initio statim oportuit quando libertatē defendere cupientibus oia & a nobis ipsis acerba pelo
l.5 4 rāq; ab hostibus eueniebant de deiuoluntate cōijcere: & scire q̄ amica ei quōdam Iudeorū natio dā nata esset interitu. Manens enim propicius vel saltē leuiter nobis infensus nunq̄ tantorū quidē hoim perniciem neglexisset: sacratissimā vrbem suam igni hostiū excidioq; prodidisset. Hos aūt scilicet ex toto genere Iudeorū etiam soli sperauimus seruata libertate superare: tāq̄ nichil deliquissemus in deū nullius q; culpæ particeps fuissemus: qui alios quoq; docuimus. Itaq; videtis quēadmodū nos vana expectasse redarguit: fortiore insperatis rebus malorū necessitate nobis illata. Nec enim quicq̄ nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutē: sed alimentorū copia sed armorum multitudinem aliisq; habentes abundantissimū apparatum ipso manifestissime deo spem salutis auferēte ꝓdidimus. Ignis aūt qui ferebatur in hostes: in edificatum a nobis murū non sponte reuersus est. Sed hęc multorum ira fuit criminum quę furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quęso ne romanis inimicissimis pœnas. Sed per nos ipsos deo prestemus. Iste autem illis moderatiores sunt. morietur eni cōiuges iuria vacuę: liberiq; seruitutis expertes. Post illos aūt ipsi nobis honestā iuicē gratiā prębeamus libertate seruata optimā sepultura: Primus tamen & pecunias & castellū ignibus exuramus.
Merebunt enim romani certe scio: si neq; corpora nostra tenuerint: cōpendioq; caruerint. Alimenta sola relinquamus hęc eni testimonio mortuis ꝓ non pœnuriavicti sumus sed itavt ab initio statuera mus mortem prętulimus seruituti. ¶ Hęc dicebat eleazarus: sed non in eundē modū prę sentiū fermē cię cōgruebat sed alij quidē ei obedire properabant & quasi voluntate replebātur pulchrā eē mortē existimātes. Q ui vero meliores erant coniugū ac famularū suarū miseri cordia vel etiā proprius quemq; apertissimus interitus deterrebat aliusq; aliū intuentes. contrariū voluntatis suæ motum lachrimis designabant. ¶ Q uos cum vidisset eleazarus formidine ac magnitudine consiliis animis frangi ptimuit ne etiam illos qui fortiter dicta perceperunt secū effeminarēt: flentes ipsi ac deplorātes ergo ex hortationem non intermisit: sed erectior multoq; repletus spiritu clariorem dei immortalitate animæ orationē icipit. ¶ Magnaq; vsus exclamatiōe lachrimantes attentius expectens plurimi iquit opinione deceptus sum: qui putarē viros fortes pro libertate certantes bene malle mori q̄ viuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicq̄ neq; audacia neq; virtute præstatis: qui etiam magna mala effugitari mortē timetis: cū oporteret vos super hoc neq; cunctari neq; expectare monitorem. Olim enim

Eleazarus nullū salutis modū ex cogitās oīs sibi ipsi mortem iferre hortatus est.

Oratio eleazari ad socios exhortatiua vt cōbustavrbe seipsos interficiāt magis q̄ seruituti subijciant Vide i æge. li. v. ca. penultio istā oronē q ibi quēdā epilogū deploratōis hierusalem ponit.

Nihil castelli inexpugnabil natura neq; alimētorū copia neq; armoꝝ multitudo prodest sine deo ad salutem

Prio castellū & pecūlas monet exurere & alimēta reliquere sola ꝓvolūtarię mortis testimonio.

Eleazarus exhortationē reiterat multo spū repletus aię immortalitatē oīdens

Viuere hoibus calamitas est & mors aniabus ꝑstat libertatez. Animę mortali corpi iũctę mortuæ sunt.

& a primo statí sensu nos eruditos sacrę ac patrię oratiõnis maiorũq; nostrorum factis & animis confirmãdo perseuerabãt quod viuere hoibus est nõ mori calamitas. Nã mors quidẽ libertatẽ aiabus pręstat ad propriũ purũq; locũ eas dimittit accedere ab oi clade futuras intactas. Donec aũt corpe mortali iunctę sunt vnaq; malis eius implentur (quod & verisimile dicitur) mortuę sunt. Diuina enim cum mortali societas turpis est. Multũ quidẽ potest anima etiam iuncta cum corpore. Instrumentũ enim suum facit latenter id mouens & vltra mortalẽ naturam gestis producens. Verũtamẽ cum põdere quo in terrã detrahitur quodq; ab ea pendet absoluta propriũ locum recepit: tunc beatã & vndiq; liberam participat fortitudinẽ: & humanis oculis vt ipsę deus inuisibilis manens. Nec enim cũ est in corpore conspicitur nam & accedit occulte neq; rursus cũ reseditvidetur. Vnam quidẽ habens incorruptam ipsam naturam corpori aũt causam prębens mutationis. Nam quod anima tetigerit hoc vivit atq; viget. Vndevero digressum fuerit hoc marcidũ moritẽ: tantũ imortalitatis si supersint huius orationis argumentũ vobis sit certissimũ somnus in quo animę in se collectę nullã eas corpore distrahente iocundissimam agunt quietem. Cum deovero ꝓ cognatiõe degentes vbiq; assunt ac multa futura ꝓdicunt. Cur igitur mortẽ timere conueniat qui sõni diligimus requiem: & quem admodum nõ sit amentissimum breuitatem vitę sequentis sibimet inuidere perpetuã. Oportebat quidẽ nos domestica institutione meditatos: aliis exemplo esse prõptę volũtatis ad mortem. Nã si ab alienigenis etiam rei fidẽs petenda sit indorũ videamus sapientes: qui philosophiam profitentur. Isti enim cum sint viri bonę vitę quidẽ tempus veluti quoddã necessarium naturę munus inuiti sustinent: properant aũt hoies corporibus soluere: nullo gvrgente neq; exagitante malo propter immortalis conuersationis desiderium aliis quidem prędicunt se esse abituros. Nec est qui prohibebat quisq; sed omẽs eos fortunatissimos appellantes ad familiares quisq; suos litteras mittunt: ita certamveramq; animis esse inter se cõsuetudinẽ crediderunt. Alij autem cum mandata perceperint igni traditi corporibus & vt immaculata puraq; anima secernatur: paulatim moriuntur. Facilius enim ad mortẽ illos amicissimi prosecuntur; quam cęterorum hoim quisq; suos ciues in lõginquam peregrinationẽ ituros. Et se quidem ipsos deflent illos autem beatos dicũt ꝙ imortalitatis ordinẽ iam recipiãt. Nõ ergo nos pudebit si deterius. Indis sapiamus? propriaq; ignaua leges patrias (quæ oibus hoibus emulandæ videnẽ) inhoneste despiciamus. Quamq; & si contrario nos a principio instituisset eruditio ꝙ summũ bonum est hoibus viuere: mori aũt calamitas: attamen tempus nos adhortatur eã bono animo & facile tolerare dei voluntate & necessario morituros. Olim enim (quantum apparet) contra omne iudeorum genus hoc decretum deus posuit vt vita careremus: qui non ea eramus (quemadmodũ oportebat) vsi. Nec autumenim vobismetipsis ascribite: neve romanis gratificamini ꝙ nos eorum bellum omnes absumpserit. Non enim viribus illorum hęc acciderunt: sed causa fortior veniens illis prestitit: vt vincere viderent. Quibus enim armis romanorum perẽpti sunt qui cęsaream incolebant iudei? Ac ne defecturos quidem ab illis dum diem septimum celebrarent. aggressa cęsariensium multitudo neq; magnus numerus cum coniugibus ac liberis mactauerunt necvel ipsos erubuere romanos qui non tantum nõ hostes quia defeceramus putabant. Sed dicet aliquis cęsariensibus semp cum suę ciuitatis iudeis fuisse discordiam tempusq; nactos vetus odium exsaturasse alias exuperasse? Quid ergo de scitopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter græcos bellum gerere ausi sunt ac non cum propinquis nostris romanos vlcisci. Multũ igitur his fides illorum ac beniuolentia profuit. An non ab ipsis cum tutis familiis acerbissime trucidati sunt? An pro auxiliis eis gratias reddidere? Nã quę illos a nobis patiebantur hibuerunt hęc passi sunt velut ea ipsi cõmittere voluissent. Longum sit nunc si veli separatim de singulis dicere. Hostis enim ꝙ syrię ciuitatum nulla est quę non iudeos apud se habentes occiderit nobis quam romanis inimicos vbi etiam damascení cum ne causam quidem probabilem fingere potuissent ciuitatem suã cede nefaria repleuerunt: decem & octo milibus iudeorum cũ cõiugibus ac familijs captis. Eorum aũt multitudinẽ plagis in ęgipto perẽptorum sexaginta milliũ numerum audiebamus excedere. Illi qdẽ forasse in aliena terra cum nullũ inuenissent hostibus aduersariũ ita sũt mortui omnibus aũt qui domi cum romanis bellum suscipere nihil aderat. eorũq; spem totam possent prębere victoriæ. Arma enim & muri & castellorũ inexpugnabiles fabricæ atq; interriti ipiritus ad pericula pro libertate subeunda: cunctos ab defectionem reddidit firmiores. Sed hęc cum ad paucũ tempus suffecissent spemq; sustulissent: maiorũ malorum extitere principium. Omnia enim capta sant oiscq hostibus succubuerunt: velut illorum nobilioris causa victoriæ non ad eorũ salutem a quibus instructa fuerant apparata sint. Et in prelio quidẽ mortuos fortunatos existimari oportet repugnantes eñ & libertate nõ prodita perierunt. Eorũ vero multitudinis qui a romanis subiugati sunt quis non miseretur? Quisve non anteq̃ illa patiatur mori properet? Quorũ alij torti flamq; igne q̃ verberibus excruciati obierunt alias perierunt. Alij fœrocissimis bestijs ad secundum eoꝝ cibum viui seruati sunt. Il-

Iudeoꝝ sapientes mortẽ desiderabãt & vitaꝫ quasi iuiti sustinebant.

Quãdõ rõanoꝝ virtute victi sũt iudei arguit eleazarus.

De Cæsariensibus.

De Scitopolitanis.

Syria iudeis inimica.

De cede iudeorum apud damascum.

Sexagiꝛa milia i ęgypto occisa.

Adduciꝛ Rõanoꝝ crudelitatẽ

A lorum quidem miserrimi habendi sunt quia adhuc viuũt qui sępè mortẽ optantes non accipiũt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut vbi quę totius gẽtis iudeę metropolis fuit? Tantis quidẽ murorum septis munitissima tot vero ante muros castellis turriũq; obiectis mœnibus tuta belliq; apparatũ vix capiens tot aũt virorũ possidens pro se dimicantiũ multitudinem: quid nobis facta est? Quę deũ incolã habere credebatur radicitus ex fundamentis erepta est: solaq; monumenta eius restant eorũ q-
II.v. bus excisa est imposita reliquiis castra. Senes vero insœlices ad cineres tẽpli assident. & paucę mulie-
5+ res ad turpissimã pudoris iniuriã ab hostibus reseruatę. Hęc secum reputans quisq; nostrũ aspicere solẽ durabit/etiã si viuere desisse periculo possit. Quis inimicus adeo patrię? quis tam ibellis aut pcus animę: vt eum non peniteat huc usq; vixisse? Atq; vtinã oẽs fuissemus mortui: priusq; illam sacrã ciuitatem hostiũ manibus videremus excidi priusq; templũ sanctum tanta impietate funditus erui. Sed quoniã spes non strẽnua nos illexit quasi forte poterimus pro ea hostes vlcisci nunc aũt euanuit. Hac solos in necessitate dereliquit Mori bene properemus nostri metipsi misereamur & coniugũ liberorũq; (dũ nobis licet) a nobis ipsis misericordiã capere. Ad mortẽ namq; ipsi nati sumus & ex nobis genuimus eamq; fugere ne fortunatissimi quidẽ possunt. Iniuria vero ac seruitus est videre coniuges ad turpitudinẽ duci cum liberis. Non est malum hominibus ex naturę necessitate profectum. Sed hęc sua timiditate proferunt: qui ante mori cũ licuit noluerunt. Nos aũt multum froeti fortitudine a romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutẽ nos hortantibus non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta: si nos viuos subiugare potuerint? Miserandi quidẽ adolescentes erunt: quorum vires corporis ad multos sufficient cruciatus. Miserandi etiam prouectiores: quorũ etas clades ferre nõ poterit. Videbit alius coniugẽ aduci alius manibus reuinctis vocẽ filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent: pulchrũ ministeriũ nobis prębeant. Expertes seruitutis hostium moriamur liberi: cũ filiis & cõiugibus vita decedamus. Hęc nobis leges precipiunt hęc nos cõiuges & filij deprecantur eorum necessitatẽ deus misit. His contraria romani volunt: & ne qs nostrũ ante excidiũ pereat timent. Festinemus igitur eis properata potiendi nostri voluntate: stuporem mẽtis amministrationemq; si audaciæ relinquere.

Lamẽtatio hierusalem.

Ad mortẽ nati sumus.

Prędicit suppliacia a Rõanis inferenda.

¶ Iudei itaq; Eleazari oõne accensi seipsos interfecerũt: festinantes vt hostis p̃ueniretur. Vniuersaq; bona cõcremãt. Sorteq; decẽ oĩm pcussoribus electis oẽs parato animo se mactãdos p̃bebãt. Et oĩbus occisis ill.is decẽ sortis leg̃e in sua morte statuerũt. Sic deniq; oĩ̃bus occisis vnus nouissi-
B mus circũspecta multitudine mortuorũ ne qs forte supesset vbi oẽs perẽptos cognouit regia incẽsa gladio trãsfigẽs occubuit. Latuerũt tñ duę mulieres altera Eleazari cognata cũ quiq; pueris in cuniculis aquę oĩbus aliis emptis qui erãt cũ mulieribus & puuis nõgẽti & sexagita nũero decim a quita apriis. Rõani vero mane scalis muros aggrediẽtes neminẽ hostiũ iuenerũt. sed mulieres arietis ictu pulsę ex cloacis exierũt rẽvt erat indicantes mirantibus Rõanis mortis contẽptũ. Et pacto excidio Siluius cũ exercitu recedit in cęsareã Totaq; sic Iudea bello subuersa est. Quidã aũt iudeorũ trãsfugę in Alexandria libertatẽ defẽdere conati fũt. Iudeiq; aduersis ficcarios Rõanis satisfaciẽtes ipetũ faciẽtes sex centos stati cœperũt & alij redacti fũt. Quorũ maxia fuit duricia oĩbus ãmiranda nullo enĩ tormẽtorũ genere (vt Cęsareã dominũ appellarẽt) cogi potuerũt. Maxime vero puerorũ nec eorũ quisq; vt dominum cęsarẽ nominare cõmotus est.

Eleazari oõne accẽsi iudei seipsos interfecerũt festinantes vt hostis p̃ueniretur.

¶ Capitulũ vigesimũ sextum.

Dhuc eum orare cupientẽ omnes interpellabant & effrenato quodam impetu pleni
I.v. ad opus incitabant. Acveluti clarius exagitati alius aliũ capere cupiebat: hoc speci-
5. men esse fortitudinis rectiq; consilium existimãtes ne quis extremus remanere videretur. Tantus eos ad cõiugum & filiorũ & propriæ cedis amor iuasit. Sed nec id qđ aliquis putauerit cum facinus accederet obtusi sunt verum eam seruauere sententiã quam cum dicta perciperent habuerunt. Proprium quidem earumq; affectum retinentibus cunctis rationi vero cedẽtibus quia iam optime filijs consuluissent. Simul enim vale vxoribus cum amplexu dicebant ac liberos gremijs captos extremum lachrimantes oscu labantur. Et simul quidẽ manibus alienis iussa peragẽtibus volẽtes eos cõfidebãt malorũ quę subditi hostibus passuri fuerant cogitationẽ habentes pro solacio necessitatis ad cedem. Deniq; nemo hac audacia minor inuentus est. Cunctos autem coniunctissimos transfixerunt. Miseri quibus id nemo se fuit; quibus filios atq; vxores occidere malorũ omnium videbatur esse leuissimũ. Igitur neq; horum iam factorum dolorem tolerantes & interfectos lesum existimantes si vel breuissimum ei tempus superviuerent: cito quidẽ vniuersis bonis inuũ cõgestis ignẽ iuiciunt. Sortevero ex numero suo decẽ lectis omnium percussoribus cum vniuersi etiã propter coniuges ac liberos prostratos compositi eos q; complexi manibus cum communicassent parato animn se mactandos prębebant infœlicissimum illud exhibentibus ministeriũ. Isti aũt intrepide cunctis occisis eandẽ sortis legem in sua quoq; mor-

Vniuersa bona concremant.

te statuerunt vt cui contigisset nouē peremptis supereſſe ſemet ſuper eos occideret. Ita oēs ſibi cōſi-
debant: q; neq; in audendo neq; in ſuſtinendo facinore prēſtaret alius alij. Et ad extremū ceteri qui
dē ſe neci ſuppoſuerunt. Vnus vero atq; nouiſſimus criminū circūſpecta multitudine mortuorum ne
quis forte in multa cede ſupeſſet qui ſuę manus egeret: vbi cognouit oēs peremptos ignē imittit re-
gię vehemēti vero manu toto per ſe trāſacto gladio iuxta ſuos affectus occubuit. Et illi qdē perierūt
nulla credentes animam ex nūero ſuo romanis ſubditā reliquiſſe. ¶ Latuit autē vna mulier ſenior
alia quędā eleazari cognata plurimum ſapientia doctrinaq; mulieribus prēſtans & quinq; pueri per
cuniculos qui aquam ſub terra potui dicebant abditi cū aliį cedibus occupatas mentes haberent qui
erant nongenti nūero & ſexaginta cū mulieribus ſimul ac pueris. Hęc aūt calamitas acta eſt aprilis
menſis quītodecimo die. ¶ Romani aūt adhuc pugnā expectantes mane deſiſtunt & ab aggeribus
ſcalarū pontibus iunctis muros aggrediebantur Cum vero hoſtiū cernerēt neminē: ſed vndiq; veſtū
acerbam ſollitudinem ignemq; intus atq; ſilentium quid factū eſſet cōiſcere non poterant & ad ex-
tremum velut impellentes ictū arietis vlulatum ſi quidā forte prouocarent dederāt. Clamorē autem
ſenſere mulieres & ex cloacis emerſę factū romanis vt erat indicarunt altera earū quemadmodū di-
cta vel geſta fuiſſent oia manifeſte narrāte nō tamen romani facileverbis abducebātur auſi magnitu
dinem veriſimilē non credentes. Ignemvero extinguere conati ſunt: perq; hancviā ſectātes cito in re
giam peruenerunt. Conſpectaq; multitudine mortuorū nonvt in hoſtibus gauiſi ſunt: ſed cōſiliį for
titudinē & obſtinatū in tanto numero rebus ipſis contēptum mortis ammirabantur. ¶ Huiuſmodi
autem peracto excidio: in caſtello quidem prędidiū dux reliquit: ipſevero cum exercitu cęſareā pro-
fectus eſt. Nec enim quiſq; in illis regionibus ſuper erat hoſtium: ſed iam tota iudea belli fuerat lōgin
quitate ſubuerſa multiſq; ſuorū etiā procul incolentibus ſenſim pturbationis ac periculū exhibuerat
¶ Nā & circa alexandriā ęgypti ciuitatē poſtea contigit multos iudeorū pire. His enī qui exfactione
ſiccariorū illic effugere potuerunt: nō ſatis erat ſaluos eſſe. Verū & illic nouas res conabāturvt liberta
tem defenderent: & romanos quidē nihil ſe meliores putarent: deum vero ſolū dominū dicerent. Cū
autem quidam his iudeorū non ignobiles aduerſarentur illos quidē mactauere aliosvero inſtabant
ad defenſionē eos rogantes. Eorū autemvidentes confidentiā principes ſeniorum: iam cohibere tu-
tum ſibi non eſſe arbitrabantur: ſed congregatis omnibus in concionē iudeis ſiccariorū temeritatem
publicabant illos omnium malorum cauſam eſſe demonſtrantes & nunc aiebant eos q; nec ſi fugiſ
ſent certam ſpem ſalutis haberevíderentur. A romanis enim cognitis ſtatim eſſe perituros proprias
calamitates explere. Ipſis autem qui nullius fuiſſent eorū delicti participes: cauendū eſſe ab eorū eti
tio. Et multitudinē precabantur vt illorū cauſa romanis ipſorū traditione ſatisfacerent. His dictis pro
ſpecta periculi magnitudine paruerūt: multoq; impetu ſiccarios aggreſſi corrupuerūt. Quorū ſecen
ti quidem ſtatim capti ſunt. Quivero in ęgyptum oc thebas (quę in illo tractu erant) elapſi ſunt non
multo poſt cōpręhenſi redacti ſunt. Quorum non eſt qui duritiam (ſiue confidentia ſiue ptinaciavo
luntatis dicenda ſit) non obſtupeſcat. Omni enim genere tormentorū & vexatione corporū in eos ex
cogitata ob hocvnum tantūmodo vt cęſarem dominum faterentur nemo ceſſit neq; dicere velle vi-
ſus eſt ſed omnes ille neceſſitatesvalidiorem ſententiā conſeruauerunt tanq̄ brutis corporibus non
animis: etiam cruciatus ignēq; ſuſciperent. Maximevero puerorū etas miraculo ſpectantium fuit.
Nec enimvel eorum quiſq̄ cōmotus eſtvt dominum cęſarem nominaret: vſq; adeo corporū infirmi
tatem vis audacię ſuperabat.

¶ Lupus Alexandrię rector inquietū iudeorū circa res nouas imperatori retulit. qui veritus
ne invnū rurſus cōgregarentur. templū iudeorū precepit deſtruere. Onias eñ ſymonis filiusvnus ex
pōtificibus concedente ptholomeo prope Nemphi diſſimilevero hieroſolimitano ſed turri ſimilem
edificauit. Ornatus quoq; tēpli p̄ter candelabrū ſimilis erat. Hic enim Onias nō bonavoluntate tem
plū hoc cōſtruxit: ſed hieroſolimitanorū odio qđ ante nongētis ſeptuaginta annis Eſayas prophera
p̄dixerat. Lupus itaq; ablatis quibuſdā donarijs templū clauſit quo mortuo paulinus eius ſucceſſor
nichil in eo reliquit nec diuini cultus pmiſitveſtigium. Tēpus aūtvſq; ad templū clauſū a conditione
fluxerāt anni trecenti quinquaginta tres. ¶ Capitulum vigeſimum ſextum.

Lupus tūc Alexandriæ rector oīa cæſari indicat cui tēplū iudeorū precepit deſtruere.

IVpus tunc alexandriā rector amminiſtrabat: & de hoc moetu ad cęſarēvelociter retulit. Il
le autem inquietum iudeorū circa res nouas ſtudiū eſſe cauendum exiſtimans: acveritus
ne invnum rurſus congregarentur & quoſdā ſibi adiungāt: precipit lupo vt templum iu-
deorū (quod eſſet apud onyo alias thānis) quę ſic appellatur (ciuitatē) deſtrueret. Hęc au-
tem eſt in egypto: quę & ob hanc cauſā coli cœpit & nomen accepit. ¶ Onias ſymonis filiusvnus ex
Pontificibus ex hieroſolimis fugiens (antiocho rege ſyrię cum iudeis bellum gerente) alexandriam
venit & a ptholomeo ſuſceptus humaniſſime: propterea q; antiocho erat inimicus ait ſegentē iudeorū

Oībus occiſis vnus nouiſſimus circumſpecta multitudine mortuorū vbicognouit oēs perēptos icenſa regia gladio tranſfigēs occubuit.

Hic ægeſippus hiſtoriam finit.

Rōani māe muros ſcalis aggrediētes neminē hoſtiū iuenerūt ſ3 mulieres arietis ictu pulſę ex cloacis exierūt remvt erat indicatunt.

Quidā iudeorū i Alexādriā ęgypti tranſfugæ libertatē conabātur defendere.

Iudei aggreſſi m'to impetu ſiccarios ſexcētos ſtati cœperūt. &c

Puerorū maxia pertinacia.

A eius auxilio ſociaturum. ſi dictis ſuis obtẽperaſſet. Cum autem rex ea(quę poſſet fieri) promiſiſſet re
gauit vt in aliqua ægypti parte tẽplum ſibi edificare permitteret & more patrio deũ colere. Ita enim
et Antiochũ magis odioſum iudeis (qui tẽplũ apud hieroſolimã vaſtauiſſet) ipſiq; beniuolentiores
fore eos multoſq; ad eos regionis diligentia colligendos. Paruit his ptholometus cuiq; locum dedit
centum & octoginta ſtadijs memphi diſtantem. Heliopolitanus autem ille tractus dicitur. Vbi caſtel
lo fabricato onyas templũ quidem diſſimile abeo quod eſt hieroſolymis: turrim autem ſimilẽ inſtru
xit ingentibus ſaxis ſexaginta cubitis erectam. Areq; autem fabricam ſecundũ patriam imitatus eſt &
donarijs ſimiliter exornauit: preter candelabri confectionem Candelabra enim non fecit: ſed infor
matũ autẽ lignum tanq̃ iubaris in luce radiente de aurea cathena ſuſpendit. Totũ vero circa templũ
ſpacium ſtructo latere circũdedit ſaxeas portas habente. Conceſſit autẽ rex etiã multũ agri modum
ac pecunię redditus vt ſacerdotibus eſſet copia ad multa quę dei cultus deſideraret. ¶Non tantũ
hæc onyas ſana voluntate faciebat. ſed erat ei contẽtio cum iudeis apud hieroſolimam degentibus
propter fugæ memorẽ iracundiã. Et hoc templo edificato arbitrabat ad id ſe omnẽ ab hieroſolimis
multitudine reuocaturum. Fuerat autẽ olim quędam prædictio annis nongentis ſeptuaginta Iſayas
q; predixerat huius templi futura in ægipto ab iudeo viro conſtructionem. Tẽplum quidẽ ita fuerat
B edificatum. ¶Lupus aurẽ rector alexandrię ſuſceptis literis imperatoris (cum ad templum veniſſet)
nonnullis ablatis donarijs templũ claudit. Poſtmodum lupo mortuo polinus (qui eius poteſtate ſuc
ceſſit) neq; donariorum quicq̃ reliquit (vehementer enim ſacerdotibus interminatus eſt niſi oia ptu
liſſet) neq; religionis cauſa ad templũ accedere cupientes admiſit. ſed clauſis foribus ita prorſus ina
ceſſum fecit vt ne veſtigium quidem diuini cultus in eo loco reſideret. Tempus autẽ fluxerat cluſuq;
templum ex quo fuerat conditum anni trecenti quinquagita tres.

¶Ionathes ex iudeis vir nequiſſimus imperitorum multos ſibi ſocians pduxit in ſolitudinẽ quẽ
cyrenẽſiũ Iudeorum preſtantiores catulo prefecto accuſant qui miſſis militibus facile eos conprehẽ
dit inermes & multis eorũ occiſi fugit ionathes: ſed quęſitus adducit ad catulũ. Qui catulo impieta
tis prebens occaſionẽ iudeorũ locupletiſſimos falſo conſilij auctores fuiſſe accuſat Vnde catulus im
piiſſimus alexãdrũ (quẽ diu odio habuerat) cum vxore occidit: deinde tria milia virorũ (qui diuites
erant) trucidauit. Catulus quoq; vt eius lateret iniuſticia accuſationem etiam cõtra probatiſſimos iu
deorum apud alexandriã & Romę degẽtium quorũ Ioſephus qui hęc ſcripſit vnus erat per ionathẽ
confixit veſpaſianus vero veritatẽ ſuſpicatus illos Tyti ſtudio liberauit & ionathem prius verberatũ
viuum fecit cõcremari Catulus autem propter iniuſticiã terribiliter morbo vexatus inteſtinis exhau
ſtis mortuus eſt.

Capitulum vigeſimum ſeptimum

AVdacia vero ſiccariorum veluti morbus quidẽ etiã ea(quę circa cyrenẽ erant) op
pida cõtigerat. Elapſus em̃ ad eos ionathes homo nequiſſimus & arte gyneſcia
rius alias textor nõ paucis ipitos vt ſe attẽderẽt pſuaſit perduxitq; in ſolitudies
cũ ſi͗gna & vmbrarũ ymagines ſe pollicerer oſtendere. Et alios qdẽ hęc agẽdo at
q; fallẽdo latebat dignitate vero pſtantes cyrenẽſiũ iudeorũ apparatũ eius & perfe
ctionẽ pentapolitane libię rectori catulo p̃nunciãt. Ille aũt equitibus ac pedibus
miſſis inermes facile cõprehẽdit & magna quidẽ pars manibus interiit Nonnulli
aũt vinci capti ad catulũ perducti ſunt. auctor vero cõſilij Ionathes quidẽ potuit effugere: multũ vero
ac diligẽter p oẽs regiones quęſitus incidit adductuſq; ad catulũ ſibi qdẽ morã pene moliebat. Ca
tulus aũt iniquitatis p̃buit occaſionẽ. Nã ipe quidẽ locupletiſſimos iudeorũ falſo infimulãs auctores
ſibi huius cõſilij fuiſſe dicebat. Catulus aũt criminationes alacri aio ſuſcipiebat rẽq; delatã multimo
de cumulabat tragicis etiã verbis exaggerãs vt & ipe quoddã bellũ iudaicũ patraſſe videret. Quodq;
hoc atrocius eſt preter credendi facilitatẽ etiã ductor alias doctor erat calũniandi ſiccarios. Deniq;
cum iuſſiſſet iudeorum aliquem alexandrum nominare (cui iom dudum infenſus odiũ publicauerat)
C etiam vxore eius Benicie alias Beronice criminationibus implicata hos quidem priores occidit: dei
de omnes pecuniarum copijs eximios tria ſimul virorum milia trucidauit & hæc ſecure facere arbi
trabat qd eorũ patrimonia redditibus cęſaris ſociebat. ¶Nec vero vel alibi degentiũ quiſq̃ iudeorũ
eius iniuſticiã confutaret etiam longius mendacium propagauit. Ad Ionathę nonnulliſq; aliis qui cũ
eo comprehenſi fuerãt perſuadet nouarũ rerum accuſationem viris inferre probatiſſimis iudeorum:
apud alexandriam & romę degentium. Horum autem qui per inſidias accuſati ſunt vnus erat Ioſe
phus (qui hęc ſcripſit) Non tamen catulo factio ita (vt ſperauerat) acceſſit. Nam romam quidem ve
nit Ionathẽ cæteroſq; vinctos adducens. Finemq; arbitrabatur eſſe queſtionis apud ſe ac per illũ cõ
flatam calumniã. veſpaſianus autẽ rem ſuſpicatus veritatem inquirebat cognitione non iure accuſa
tionem hominibus illatam. Illos quidẽ tyti ſtudio criminibus ſoluit meritã vero pœnam in ionathem

Onyas ptholo
meo cõcedente
tẽplũ ꝑpe Mẽ
phiz edificauit
diſſimile hiero
ſolimi. & turrim
ſimilem
Onyas nõ bõa
voluntate tẽplu
cõſtruxit ſed hie
roſolimitanorũ

Lupus ablatis q
buſdã donariis
tẽplum claudit
quo mor. pau
linus eius ſuc
ceſſor nihil i eo
reliqt nec diui
ni cultus permi
ſit veſtigiũ

Ianathes ex iu
deis vir nequiſ
ſimus multos i
peritos ſibi ſo
cians pduxit in
ſolitudines &c.

Ionathes (catu
la iniquitatis p
bẽte occaſionẽ)
iudos locuple
tiſſimos falſocõ
ſilij auctores ac
cuſat. &c.
Catulus accuſa
tionẽ etiã cõtra
ꝓbatiſſimos iu
deorũ (quorum
Ioſephus vnus
fuit) vt eius iiu
ſticia lateret per
Ianathẽ cõfixit

Ionathes verberatus viuus cõburitur.

Catulus ob iustitiã terribiliter morbo vexius & iteſtinis exhauſtis mortuus eſt

Concluſio opis & veritatis teſtimonium

ſtatuit. Prius enim verberatus. viuus exuſtus eſt. Catulo autem tunc quidem propter leuitatem principum obtigit: ne quid amplius reprehenſionis experiretur. Non multo autem poſt multiplici morbo & inſanabili correptus acerbiſſime liberatus eſt. Non corporis tantum ſuſtinens cruciatũ: ſed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enĩ expaueſcebat, & crebro videbat ſibi inſtãtes vmbras eorum (quos peremerat) & clamitabat: cumq; ſe tenere nõ poſſet exiliebat ſtratis tanq̃ tormentis ſibi & flammis adhibitis. Hoc autem ſemper multum proficiẽte malo extiſq; defluentibus ac inteſtinis exauſtis ita eſt mortuus nulla re alia, magis diuine factus indicium: q̃ q; nequiſſimos vlciſcatur.

¶ Hic nobis finis eſt hyſtoriæ quã promiſimus nos cũ omni veritate tradituros: cognoſcere cupiẽtibus quemadmodum hoc bellum a romanis ita geſtum eſt cum iuderis. Et qualiter quidem ſit expoſitum lecturis vt dicant relinquatur. De veritate autem confidenter dicere non pigebit q; eam ſolã per omnia (quę ſcripſi) habuerim coniecturam.

FINIS.

¶ Exaratum habes (lector optime) flauium Joſephũ hyſtoricum illuſtriſſimum de bello Iudaico per veneabilem Ruffinũ preſbyterũ de greco in latinum traductum. Antehac q̃dem mendoſe ipreſſum: ac infinitis ferme locis deprauatũ. Nũc vero per grauiſſimum atq; pfundiſſimũ theologię doctorem: nec nõ profeſſorem magiſtrum Robertũ Goullet nõ ſine multa lucubratione ingentiq; labore in ſtatum ſuũ priſtinum reſtitutus, excultus, & vbiq; emendatus. adiectis ſingulorum capitum cõpendioſis argumentis cum annotatiũculis p q̃ vtilitibus in margine collocatis: nec non cum concordantijs ad libros eiuſdẽ de Antiquitatibus & ad Aegeſippũ chriſtianum de excidio hieroſolimitano.

¶ Josephi iudei ad epaphroditum de antiquitate iudaice gētis:

contra Grecos Manethonem Appionēq; & alios egyptios cōscriptio (quā nouissimā post omnia opera edidit) In duos subdiuidēs libros (quoꝝ Primus specialiter cōtra Grecos & Menethonē & Secūdus cōtra Appionē intitulatur) nouiter impressa atq; per capitula (hucusq; nō) egregie distincta adiectis singulorum capitū argumentis cū annotatiūculis perq̄ vtilibus Per grauissimum atq; pfundissimū theologiæ pfessorē magistrū Robertū Goullet hic sumit exordium.

Liber primus.

¶ Iosephus qui antiquitatum libros quinq; milia annorum tēpus cōtinentes græco conscripsit sermone. Iudeoꝝ genus vetustissimum probare conat: & iudeos accusat mēdacio omnia greco rū noua esse & apud eos iuniorē historię diligentiā fuisse. sed apud egyptios Caldeos & phœnices asserit antiquissimā. Hij eni tēperatas habitātes regiones diligēter sua facta cōscripsere. Greci aūt litteraꝝ vsum sero habuerūt apud quos Homeri poema vetustissimū est. Troianis eni rebus (vbi tot annis militatū est) modernarū litteraꝝ nō fuit vsus. Greco rum quoq; primi philosophi caldeorū fuerūt discipuli. Nulla eni est illis firma scientia sed solū scrupulosa opinio & ex eisdē rebus inter ipsos cōtraria cuius erroris duas assignat causas quia scilicet eis ab initio studiū nō fuit publicas de his quę semper agunt pferre cōscriptiones & laudis maxime fuerunt cupidi.

Capitulum primum.

B VFFICIENTER vt arbitror & per libros antiquitatū opulentissime virorū Epaphrodite legētibus eos aperui de nostro genere iudeorū quia & vetustissimū est & primā cōscientiā ppriam habuit quinq; milia enim annoꝝ numerū historiam cōtinentē ex nostris sacris libris greco sermōe cōscripsi. ¶ Quoniam vero multos video respicientes blasphemiā quorundam insane platem & ea quę a mede antiquitate cōscripta sunt non credētes putātes mendaciū nostrū sit genus / eo qđ nulla memoria apud Grecorum nobiles. Historiographos digni sūt habiti nostri maiores. Pro oibus his arbitratus sum oportere me breuiter hęc dicta cōscribere & derogantiū quidē vesanum spōtaneūq; increpare mendaciū. aliorum vero ignorantiā pariter emēdare vniuersosq; de nostra antiquitate qui scilicet veritatē amplectunt edocere. Vtar aūtē in meis dictis testibus eis qui de omni antiqtate apud grecos fide digni sunt iudicādi. eos aūtē qui blaspheme de nobis atq; falaciter cōscripsere aliqua p semetipsos cōficta indubitāter ostendā. Conabor etiam causas exponere ppter quas nō multi in Grecis historijs gētis nostrę fecere memoriā necnō & eos quidē nobis nequaq̄ scribere voluerunt nesciētibus aut nescire simulātibus indicabo. ¶ Primitus itaq; satis admiror eos qui existimāt oportere de rebus antiquis Grecis tantūmodo fidē habere & ab eis cōsulendā esse veritatis integritatē. Nobis aūt & alijs hoibus non esse credendū. Sed ego omnia in his contraria video cōtigisse. Quapropter decet nō varias opiniones inspicere sed ex ipsis rebus iusticiam ponderare. Omnia siquidem Grecorum noua heri (vt ita dicam) nuper facta cognoui. Et hęc fabricas ciuitatū & adinuentiones artium conscriptionesq; legum cunctarumq; rerum iunior apud eos est historię diligentia conscribenda. Apud egyptios autem atq; Chaldeos & phœnicas / desino eni nos illis connumerare sicut ipsi fatent / res gestę antiquissimam & pmanentem habent memorię traditionē. Nam & locis oēs inhabitant quę nequaq̄ aeris corruptioni subiaceāt. Et multam puidentiam habuere / vt nihil horum quę apud eos agunt sine memoria linquerent / sed in publicis cōscriptionibus semper a viris sapientissimis dicerent. Greco rum vero regionem innumerę corruptiones inuasere / rerū memoriā delētes. Qui aūt nouas cōstituentes cōuersationes omniū se prędesse credidere. Sciat quia etiā sero & vix naturā potuere agnoscere litterarū. Nā antiquissimū earum vsum habuisse credunt a phœnicibus & a Cadmo se didicisse gloriant. Sed neq; illo tēpore poterit aliquis demōstrare seruatā conscriptionē neq; in templis neq; in publicis anathematibus qñ etiā de Troianis rebus vbi tot annis militatū est. Postea multa quęstio atq; cōtentio facta est / vtrū lr̄is vsi sūt. Et magis veritas obtinuit eo qp vsus modernarum lr̄arum illis fuisset incognitus. ¶ Cōstat aūt qm̄ apud grecos nulla inuenit absolute cōscriptio poemate Homeri vetustior. Et hunc etiam post bella Troiana fuisse manifestū est. Et ante neq; hunc lr̄is suum poema reliquisse sed cantibus memoria reseruatū postea fuisse cōpositum & pptereа multam in eo conspexi dissonantiā. Qui aūtē historias apud eos conscribere tentauere. i. hi qui circa Cadmum Milesium & acusilaum argiuum & post hunc quicunq; alij fuisse referunt. Paululum tempus psiccam apud Hellanicum militiā pcessere. ¶ Sed eos etiā qui de celestibus & diuinis primitus

Iudoꝝ genus vetustissimū.

Greco sermōe scripti libri antiquitatū tēpus quinq; milia annorū cōtinēs.

Oia greco rum noua & apud eos iunior est historię diligētia.

Aegiptij caldei phœnices tēperatas habitātes regiōes diligenter sua facta cōscripserunt.

Greci sero lr̄aꝝ vsum habuerūt

Troianis modernarū lr̄arum nō fuit vsus.

Homeri poema apud grecos vetustissimū.

Græcorũ primi philosophi cum chaldeorũ & ægyptiorũ fuerũt discipuli.

apud græcos philosophari id est Pherecidẽ Syrum & Pythagorã & Thaletẽ oẽs cõcorditer cõsentiũt ægyptiorũ & Chaldeorũ fuisse discipulos & breuiter cõscripsisseq; a græcis olim antiquissima iudicãtur ita vix ea credant ab illis fuisse cõscripta. Quomodo ergo nõ est irrationabile/vt tali factu vegetent. Græci tanq̃ soli sciant vetera/& veritatem eorũ sub scrupulositate de antiquis non ab ipsis cõscriptoribus facillime discant quia neq; firmiter scientes aliquid conscripsere/sed q̃ vnusquisq; opinatus est hoc studuit explanare. Vñ etiã libris suis alterutros arguunt: & valde cõtraria ex rebus eisdem nõ piget edicere. ¶ Sed ego videbor ne potioribus esse superfluus si explanare voluero/q̃tis quidem locis Hellanicus ab acusilao de genealogijs discrepat/& in quantis Herodotũ corrigit acusilaus. Aut quo modo Ephorus quidem Hellanicũ in plurimis ostendit esse mendacem. Ephorum vero Timeus/Timeum qui post illum fuere. Herodotum vero cuncti/sed neq; de singulis cũ antiocho & Philisto aut Gallia Timens concordare dignatus est. ¶ Neq; rursus de atticis hi qui attidas cõscripserunt aut de argolicis qui de argis historiam ꝓtulere/alterutros consecuti sunt. Et quid oportet dicere de ciuitatibus breuibusq; rebus q̃ de militia Persica & his quę in ea sunt gesta/tantum viri ꝓbatissimi discordasse noscunt. In multis autem etiam Thucydides tanq̃ fallax accusat licet scrupulentissimã secundũ se historiam conscripsisse videat. ¶ Causę vero huius dissonantię multę forsam & alię quęrere volentibus apparebunt. Ego vero duabus quas dicturus sum maximam huius summã diuersitatis ascribo.

Varia argorum historiæ narratio & Atticorũ.

Duas causas diuersitatis inter græcos assignat prima.

Et quidem primum dico eam quę mihi ꝓprior esse videt. Id est eo q̃ ab initio nõ fuerit studiũ apud Græcos publicas de his quę semper agunt proferre conscriptiones. Hoc etenim ꝑcipuę & errorem & potestatem mentiendi posteris vetus aliquid volentibus scriptitare cõcessit. Non enim solummodo apud alios græcos publica conscriptio est neglecta. Sed neq; apud ipsos athenienses quos terrigenas esse dicunt/disciplineq; cultores aliquid huiusmodi reperit. Sed publicarum litterarum antiquissimas esse dicunt leges quę a Dracone eis ex Phœnicibus sunt conscriptę ante modicum tempus tyrãnidis Pisistrati. De arcadibus autem in antiquitate gloriantibus quid oportet dici/ Vix eni isti & postea literis eruditi sunt. Cum ergo conscriptio nulla ꝓponeret quę & discere volentibus edoceret & mentiẽtes argueret multa inter alterutros cõscriptores discordia generata est. Quoniam qui ad ꝑscribendũ se pręparabant non studium veritatis exhibuerunt. Licet hęc promissio semper habetur in promptu sed verborum magis habere ꝓlationem maximã. Et quẽadmodum laudari se in hoc super alios ęstimarent ad hoc potius semetip sos aptabant. Aliqui vero ad fabulas sunt conuersi. Aliqui aũt ad gratiam aut ciuitatẽ laudantes/aut reges. Alij semetipsos ac accusandas causas aut cõscriptores tradidere. In hoc se forte ꝓbabiles ęstimantes & omnino hoc agentes quod historię nimis aduersum est. Verę siquidem historię indicium eum/si eisdem rebus omnes eadem dicant atq; conscribant. Hi vero eum quędam aliter conscriberent q̃ alij tunc se putabant omniũ veraciores ostendi. Quapropter causas quidem verborum & calliditatis eorum cedere nos græcis oportet. Non autem de antiqua historię veritate & maxime de rebus ꝓprię vnusquisq; prouincię.

Laudis cupidi græci.

¶ Aegypti & Babilonij atq; Iudei soliciti fuerunt & diligentissimi circa historiarũ conscriptiones. Vñ apud Iudeos multa integritate seruatum est: sacerdotum nuptias sectidũ eorum antiquã lineam cõprobare quorum successio duobus milibus duraujt iannis. Certissima quoq; est Iudeorum conscriptio ꝓpter diuinam inspirationem: librorumq; ordinẽ qui solũ sunt viginti duo omne tempus cõplectentes quorum quinq; Moyses & alios vsq; ad Artaxerxẽ sancti ꝓphetę cõscripserunt. Multi itaq; Iudeorum ꝓpter legis conseruationem multa passi sunt tormenta. Sed græcorum nullus ꝓpter suam quicq̃ passus est cum ex conscribentium pendeat volũtate. Multa quoq; in describendo Iudaica bella græci mentiti sunt. Iosephus vero quia omnibus interfuit dux galileorum verã conscripsit historiã & imperatores (quibus libros obtulit/testes ꝓduxit. Libros aũt antiquitatũ ex sacris voluminibus didicit se fuisse interpretatum: belli vero historiam (aut quia multarum operationũ operator fuit aut inspector (veraciter conscripsisse.

¶ Capitulum secundum.

Aegyptij & Babilonij antiqui circa cõscriptiones diligẽtissimi Iudei etiam so-

Vonia vero ægyptios & Babilonios ex lõgissimis olim tẽporibus circa cõscriptiones diligẽtia fuit/qñ sacerdotibus erat iniunctũ & circa eas ipsi philosophabant. Caldęi vero apud Babylonios & quia ꝑcipue Græcis immixti vsi sunt phœnicis lris circa dispẽsationes vitæ & cõmuniũ eperũ traditionem. Dũ consentiãt oẽs tacendũ hoc puto. De nostris vero ꝓgenitoribus quia eandẽ quã prędicti habuerunt in conscriptionibus sollicitudinẽ desino dicere etiã potiorẽ pontificibus & ꝓphetis hoc imperãtes. Et quia vsq; an nostra tẽpora cũ multa integritate seruatum est si oportet audẽtius etiam seruabit. Conabor breuiter edocere non enim solũmodo ab initio ꝓbatissimos viros & inde placatione ꝑparatos ad hęc exercẽda constituerunt. Sed quatenus etiam genus sacerdotũ sine pmixtione purũq; consisteret ꝓuiderunt. Oportet etiã eum qui sacerdotũ habiturus est ex eiusdẽ gẽtis nasci muliere & neq; ad pecunias & neq; ad honores inspicere. Et de hoc ꝓ

antiquam lineam & multis teſtibus approbare. Quod ſcilicet agimus non ſolũ in ipſa iudea/ ſed vbi
A eſdẽ noſtri generis cõſtitutio reperiꝛ/etiam ibi integritas iſta ſeruat circa nuptias ſacerdotũ/ hoc eſt
in egypto & Babylonia & quocũq; terrarũ orbe quilibet de ſacerdotum genere ſunt diſperſi. Mittũt
enim in Hieroſolymã conſcribentes a patre nomen nuptę & antiquorum progenitorum quicũq; hu
iuſ rei teſtimonia prębuere Si autẽ bella proueniãt ſicut iam crebro factum eſt Dum anthiochus Epi
phanies ad noſtram veniſſet regionem & Pompeius Magnus & Quintilius Varus & p̃cipue noſtris
geſta temporibus/tunc hi qui de ſacerdotibus ſuperſunt ex antiquis litteris iterum noua cõficiũt &
probant mulieres quę relinquunt. Non enim ad captiuas accedunt alienigenarũ conſortia formidan
tes. Iudicium vero integritatis hoc maximum eſt quia põtifices apud nos a duobus milibus annis de
nominati filij a patre conſcripti ſunt. His autem qui prædicti ſunt ſi quid pręuaricent interdicitur ne
vel ad altare accedãt vel alia ſanctificatione funganꝛ. ¶ Recte ſiquidem potius autẽ neceſſarie cum
neq; conſcribendi poteſtas omnibus data neq; alia ſit in diſcretione diſcordia. Sed ſolũmodo pphę
tis antiquiſſima quidẽ & veterrima ſecundum inſpirationẽ factã a deo cognoſcẽtibus. Alia vero ſecũ
dũ ſe ſicuti ſunt facti palam cõſcribentibus inſinuãt libri non ſunt apud nos diſcordantes & ſibimet re
pugnantes ſed ſolummodo duo & .xx. libri habentes temporis totius cõſcriptionem/quorum iuſte fi
ha des admittit. ¶ Horum ergo quinq; quidẽ ſunt Moyſes qui natiuitates continent/ & humane gene
us rationis traditionẽ habent vſq; ad eius mortẽ. Hoc tẽpus de tribus millibus annis paululũ minus eſt
yſi ¶ A morte vero Moyſeos vſq; ad artaxerxẽ pſarum regem qui fuit poſt Xerxem pphetę poſt Moy
ſen/ & quę ſecundum eos ſunt geſta conſcripſerunt in .xiij. libris. Reliqui vero .iiij. hymnos in deum &
vitæ humanę noſcunt pignora continere. ¶ Ab artaxerxe vero vſq; ad noſtrũ tẽpus ſingula quidem
conſcripta non tamen priori ſimili fide ſunt habita eo q; non fuerit certa ſucceſſio pphetarum. Pa
lam namq; eſt ipſis operibus quemadmodum nos propriis litteris credimus tanto namq; ſeculo iam
B p̃terito neq; adijcere quicq̃ aliquis nec auferre nec tranſformare p̃ſumpſit. ¶ Omnibus enim inſertũ
eſt mox & prima generatione iudęis hęc diuina dogmata nominare/& i his vtiq; permanere. Et p
pterea ſi oporteat mori libenter. Iam itaq; multi captiuorum frequenter tormentis affecti ſunt & mor
tes varias in theatris ſuſtinuere ne vllum verbum contra leges admitterẽt aut cõſcriptiones habitas
violarent. Qui grecorum aliquid tale perpeſſus eſt/ quando neq; fortuitã ſuſtinere læſionem volunt
licẽt omnia apud eos ſcripta deſtruantur. Verba enim hęc eſſe putant ſecundũ conſcribentium volũ
tates expoſita. Et hoc iuſte etiam de antiquis ſapiunt quoniam aliquos nunc quoq; vident p̃ſumen
tes de his rebus conſcribere quibus neq; ipſi interfuere neq; credere ſcientibus acquieſcũt. ¶ Deniq;
de bello quod apud nos contigit nuper quidam hiſtorias cõſcribentes ediderunt. Dũ neq; ad ea loca
venerint/neq; in proximo rerum geſtarum fuerit. Sed ex auditu quędam cõponẽtes impudẽ
ter ſemetipſos videntur hiſtorię nomine tactitare. Ego vero & ex omni bello & quę ibi particulariter
geſta ſunt veram deſcriptionẽ feci dum ipſe rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Gali
lęorum eram/donec fuit defendendi facultas. Contigit autem vt caperet a romanis/& habentes me
Veſpaſianus & Titus in cuſtodia vniuerſa ſemper inſpicere faciebant primo quidem vinctus poſtea
vero ſolutus cum Tito ab alexandria ppter obſeſſionem Hieroſolymorum directus ſum eo tempore
nichil eſt geſtum quod meam potuiſſet latere noticiam. Nam videntes Romanorũ exercitum vniuer
ſa ſub diligentia deſcribebam. Et ea quę nunciabantur ab his qui ſemetipſos tradebãt/ego ſolus inte
gras intelligens diſponebam. Deinde Romę tempus vacationis habens omni iam negocio prępara
to vſus aliquibus cooperantibus mihi propter eloquentiam gręcam rerum eruditionem exhibui. Tã
taq; michi ſecuritas affuit veritatis vt primos omnium imperatores belli. Veſpaſianum & Titum te
ſtes non expoſcerem. Primum namq; illis obtuli libros/& poſt illos multis quidem Romanorum qui
bellis interfuere/plurimis vero noſtrorum eos etiam venundaui/qui greca ſapientia videbantur im
buti quorum oſt Iulius archelaus. Herodes honeſtiſſimus & ipſe admirabilis rex agrippa. Iſti ſiquidẽ
vniuerſi teſtimonium perhibuere/quia veritatem diligens excolui/non reperiemus forſitan aut tacẽs
C ſiquid geſtorum per ignorantiam aut per gratiam commutaui aut prętermiſi. ¶ Quidam vero prauí
homines derogare meę hiſtorię ſunt conati tanq̃ in ſcolis adoleſcentium propoſitum exercentes/ &
accuſationis inſpiratę atq; detractionis facientes opus/ cum oporteat illud ſciri quia quod conuenit
promittentem aliis rerum veraciũ traditionem. Ipſum prius hac noſſe certiſſime aut rebus geſtis ad
herendo aut ab ſcientibus conſulendo. Quod ego pręcipue circa vtrũq; me credo feciſſe negocium
Antiquitatis namq; libros ſicuti dixi ex voluminibus ſacris interpretatus ſum cũ eſſem genere ſacer
dos & particiꝑarem illarum ſapientiam litterarũ. Hiſtoriam vero belli conſcripſi multarum quidem
actionum ipſe operator plurimorũ vero inſpector exiſtens & omnino eorum quę dicta vel geſta ſunt
nihil ignorans. Quomodo ergo non procaces quilibet exiſtimabit eos qui aduerſum me nituntꝛ de

Sacerdotũ nu
ptię ſcdm anti
quã iudeoꝝ li
neã teſtibus vbi
q; cõprobant.

Põtificũ ſucceſ
ſio a duobus mi
libus ãnis apd
Iudeos.

Certiſſima iu
deorum cõſcri
ptio ꝓpter diui
nã inſpirationẽ
& ordinẽ libro
rũ q ſolum ſunt
lxxij. oẽ tẽpus
complectantes
quoꝝ quiq; ſcri
pſit moyſes &
alios vſq; ad ar
taxerxẽ ꝓphe
tę ſcꝛi ſcripſerꝛ.
Propꝛ legẽ mul
ti iudeoꝝ miꝛa
paſſi ſũt ſed gre
corũ nullus pro
pter ſuam cũ ſit
ex cõſcribentiũ
voluntate.

Taxat græcos
de mẽdatio i cõ
ſcriptiõe hiſto
riæ de Iudaico
bello Ipe vero
ꝙa oĩbus inter
fuit dux galileo
rũ verã conſcri
pſit hiſtoriã ſuã
q; poſt captio
nẽ narrat fortu
nã & quõ cum
diligẽtia/oĩa p
ſpiciẽs redegit
ſcriptis teſteſq;
veritatis ipera
tores qbus ꝓmi
libros obtulit &
multos alios ad
ducit &c.
Cõtra em ulos
ſuos.

veritate contendere? Qui licet imperatorum commenta legisse dicuntur/nō tamen nostrorum repugnantium rebus interfuere. D

¶ Iosephus aduersus greços disputat qui iudeorum nouellam dicunt conuersationem eo q̄ de illis (vt dicunt) nichil in eorum cōscriptionibus reperiatur huius causam assignat. Iudeorum enim conuersatio procul a mari ab omnibus semota est populis: quare hij nō fuerūt cogniti sicut alię nationes quę mercimonijs alijs cognitæ fuerunt vt phœnices: & ęgyptij. habitantes enim procul a mari multis temporibus ignorati sunt vt Romani quorum fama sero venit ad Greços loci enim distātia causa est ignorantię. Greci autem suę antiquitatis vicinas adducunt regiones. Iosephus vero ęgyptios & phœnices inimicos pro se & primum Manethonem ęgyptium producit testem qui iudeorum in ęgiptum ingressum & exitum describit pastores ipsos appellans & quandoq; captiuos. Antiquis enim iudeorum p̄genitoribus pascere mos erat qui pastualem habentes vitem pastores appellabant. Quicq; Ioseph regi se captiuum dixit ideo captiui sunt vocitati. Iteratum insuper Manethonis adducit testimonium qui populi pastorum egressum de ęgypto sub Themuse regē in hierusalem describens eorum antiquitatē manifestat & eos trecentis quadraginta tribus annis ęgyptū habitasse anteq̄ danaus venisset ad Argos.

Capitulum tertium.

Intētio auctoris i hoc opere.

QUE rebus itaq; necessariam feci descriptionē significare volens facultatē eorum qui historiā scribere cōpromittunt. Et sufficienter sicuti reor palā factū quia cōscriptio rerū apud Barbaros potius solēnior q̄ apud Greços est. ¶ Volo paululū primitus disputare aduersus eos B qui cōtendunt nouellē esse nostrā cōuersationē eo q̄ nihil de nobis vt aiunt illi dictū sit a conscriptoribus greçis. Deinde testimonia antiquitatis ex aliorum litteris exhibebo/& eos qui nostro blasphemāt generi valde ipsi ratione blasphemare mōstrabo. ¶ Nos igitur neq; regionē maritimam habitamus neq; mercimonijs cōgaudemus neq; per hoc alterutris peregrinationibus fatigamur. Sed quidē nostrę ciuitates procul a mari positę regionēq; vberrimā possidentes. In ea assidue laboramus p̄cipue circa filiorum nutrimēta studētes legūq; custodiā & traditionē pietatis totius opus vitę necessariū iudicamus. Cū adsit igitur hic quę p̄dicta sūt cōuersationi nostrę etiā vita remotior. Nihil fuit in antiquis tēporibus quod faceret nobis permixtionē greçorū sicut ægyptijs mercimonia quę ab eis reijciuntur & ad eos rursus introducunt. Et iterum habitatoribus Phœnicię maritimæ studentibus circa contractus atq; negocia amore pecunię requisita/Sed neq; latrocinia sicut quidam alij vacuare aut amplius habere concupiscentes patres nostri ad bella conuersi sunt licet regio nostra multa milia virorum fortium possideret. Phœnices ergo propter negocia ad Greçorum prouinciam nauigātes repente sunt agniti/& per illos ægyptij & omnes a quibus ad Greços honorē deuehebant immēsa maria proscindētes. Medi vero postea atq; Persę palam in asia regnauerunt/& vsq; ad alterā epirū Persę militauerunt. Thraces autē p̄pter vicinitatem & Scythiā ab his qui pontū nauigant cogniti sunt & omnino vniuersa iuxta mare/vel orientale vel hesperium habitantes aliquid conscribere volentibus cogniti facti sunt. ¶ Qui vero superius habitabant & procul a mari multis sunt tēporibus ignorati. Et hoc apparet etiā circa Europam contigisse quando de Romanorum ciuitate tam longo tempore adepta potestate tantasq; causas belli cōficiēte. Neq; Herodotus neq; Thucydides/nec vllus qui fuit cū istis fecit aliquam mentionē. Sed sero tandem & vix ad greços potuit eorū fama peruenire. ¶ De Galathis enim & Hiberijs sic ignorauere hi qui putantur subtilissimi conscriptores/quoꝝ est Ephorus vt vnā ciuitatem esse arbitraretur Hiberas. Qui tantā partem Hesperię terrę nosc̄untur inhabitare. Et neq; mores eorum qui fiunt apud eos vel qui dicuntur tanq̄ sic vtentibus referre præsumunt. Causa vero ignorantię veritatis est eo q̄ procul abessent. Vt autem falsa conscriberent eoq; vellē, videri aliquid amplius ab alijs retulisse. ¶ Quomodo ergo mirari decet si neq; nostra gēs plurimis erat certa neq; ad scribendū de se aliquā dedit occasionem & ita constituta procul a mari & ita cōuersi deliberans. Pone igitur nos argumento vti velle greçorū quia nō est genus eorū antiquū eo q̄ neq; in nostris voluminibus de eis sit aliquid dictum. Nōne omnino deridebāt causas huiusmodi a me phasitas/& testes vicinę regionis adducant antiquitatis suę. Igitur ergo hoc conabor efficere. Aegyptijs & Phœnicibus p̄cipue testibus vtar/cum nullus eorum potuerit tanq̄ falsum accusare testimonium. Et videtur maxime circa nos inimici in communi quidem omnes ægyptij & Phœnicum vero Tirij De Chaldeis autem nequaq̄ hoc dicere potero: quoniam & generis nostri principes cōstituti sunt: & p̄pter cognationē in cōscriptionibus suis meminere iudeorū Cū vero fidem de his p̄buero: & blasphemias falsas ostendero tunc etiā Greçoꝝ conscriptores memorabo/ qui iudeorum fecere memoriam vt neq; huiusmodi occasio relinquat in iudeis nobis faciendę contētionis. ¶ Inchoabo aūt primitus a litteris ęgyptiorum quas non arbitrantur commendare quę nostra sunt. Manethon itaq; genere viri ęgyptiorum greça disciplina participatus sicuti palā est/scripsit enim voce hellaḋica paterne reli-

Iudeoꝝ cōuersatio procul a mari ab omnibus semota pp̄lis q̄re nō fuerit cogniti sicut alię gnationes vt phœnices p mercimonia & ęgyptij &c.

Medi.
Persę.
Thraces.
Habitātes procul a mari m̄tis tēporibus ignorati sunt vt romani quoꝝ fama sero venit ad greços.
Galatheę.
Hiberij.

Cā ignorātię loci dilatantia.
Greçi vicinas regiones testes suę atiqtatis adducūt ægyptios & phœnic.s inimicos Iosephus suę ātiqtatis testes adducit.

gionis hiſtoriam ex ſacris ſicut ait ipſe interpretatus libris frequenter arguit Herodotum in ęgyptiacis ignoratione mentitũ. Ipſe quidẽ Manethon in ſecũdo ęgyptiacoꝝ hęc de nobis ſcripſit. Ponã vero etiã ſermonũ eius tanq̃ teſtimonij iure ꝓbatum honorabile nomen ſub hoc neſcio quomodo deus inſpirauit & p̃ter ſpem ex partibus orientalis homines genere ignobiles adepta fiducia in prouincia caſtra metati ſunt. Et facile ac ſine bello eam potenterq; cœperunt & principes eius alligantes de cętero ciuitatis crudeliter incendere & deorum tẽpla vertere. Circa omnes vero prouinciales inimiciſſime vſi ſunt alios quidẽ perimentes aliorum vero & filios & coniuges ad ſeruitia redigentes nouiſſime vero & vnum regem ex ſe fecere cui nomen erat Sualitis hic in menſi dem veniẽs ſuperioré inferiorem; ꝓuinciam diuidẽs caſtra in oportunis relinquens locis. Maxime etiã partes muniuit orientales ꝓſpiciens. quoniã Aſſyrij aliquando plus valentes erant deſideraturi regnũ eũ inuadere. Inuenies autem in Nomoto ſuati ciuitatem opportuniſſimã poſitam quidem ad orientem/ Buliaſtitis fluminiſq; appellabat/ a quadam antiqua theologia Euaris. Hãc fabricatus eſt & muris maximis cõmunuit collocans ibi multitudinem armatorum vſq; ad ducenta quadraginta milia virorũ eã cuſtodiẽtiũ Hic autẽ miſſis tẽpore veniebat tã vt frumenta meteret & mercedes exolueret quã vt armatos ꝓ terrore extraneorũ diligẽter excitaret. Qui cũ regnaſſet decemnouẽ ãnis vita priuatus eſt. Poſt hũc aũt regnauit alter quattuor & .xl. annis Beon nomine. Poſt quẽ alter apachas ſex & .xxx. annis & mẽſibus ſeptem. Deinde & apoſis vnũ & ſexaginta & Samnas quinquaginta & menſe vno. Poſt autem omnes aſes nouẽ & .xl. & menſibus duobus. Et iſti quidem ſex apud eos fuere primi reges debellantes ſemper & maxime ęgypti radicem amputare cupiẽtes. Vocabaꝫ autem omne genus eorũ Seſos hoc eſt reges paſtores Se enim ſacrarum linguarum regem ſignificat. Sos vero paſtorem ſiue paſtores ſecundum ſermonẽ communis eloquij & tantum cõpoſitum inueniꝫ. Hyeſos quidam vero dicũt eos arabas eſſe. In aliꝭ autẽ exemplaribus non reges ſignificari cõperi per appellationẽ Hic ſed e diuerſos captiuos declarari neq; paſtores. Hic enim rurſus ęgyptiaca lingua & hac qñ pingui ſono ꝓfertur captiuos aptos ſignificat/ & hoc potius veriſimile mihi videt/ & hiſtoriæ ãtiquę cõueniẽs. Hos ergo quos p̃diximus reges/ & eos qui paſtores vocabanꝫ/ & qui ex eis fuere obtinuiſſe ægyptum ait annis vndecim/ & quingẽtis. ¶ Poſt hęc aũt regum thebaidis & alteris ęgypti factam dicit ſuper paſtores inuaſionem & bellum maximum & lõgęuum eis illatum. Sub rege vero cui nomen erat aliſſragmutos alias Aliffragmatheſeos victos dicit paſtores/ & alterã quidẽ vniuerſam ęgyptũ p̃didiſſe. Incluſos autem in locũ habentẽ menſurã terrę vlnarũ vndecim miliũ. Cui loco nomen eſt auari Hunc Manethon dicit omnẽ maximo muro atq; robuſtiſſimo circũdidiſſe paſtores quatenus & oẽm poſſeſſionem munitã haberent ſimul & p̃dam ſuam. Filium vero aliſſragmathoſeos Themuſis dicit. Conatum quidem eos per obſeſſionem capere & fortiter cum quadringentis. lxxx. milibus armatorum eorum muris excubuiſſe. Cum vero obſeſſionem deſperaſſet/ pacta cum eis feciſſe vt ęgyptum relinquẽtes quo vellent innoxij omnes abirent. Illos vero his ꝓmiſſionem impetratis cũ omni domo & poſſeſſionibus non minus ducenta .xl. milia numero ex ęgypto p̃ deſertum in Syriã iter egiſſe & metuẽtes aſſyriorum potentiam/ tunc enim illi aſiam obtinebant in terra quę nũc iudea vocitatur ciuitatẽ ędificaſſe/ quę tantis milibus hominũ ſufficere potuiſſet/ eamq; Hieroſolymam vocitaſſe. ¶ In alio vero quodã libro ęgyptiacorum Manethon hanc ipſam gentẽ/ id eſt qui vocabanꝫ paſtores in ſacris ſuorũ libris captiuos aſcriptos rectiſſime dixit. Nã antiquis progenitoribus noſtris paſcere mos erat/ & pastualem habentes vitam vocabantur ita paſtores. Sed & captiui non irrationabiliter ab ęgyptijs ſunt quoniam progenitor noſter Ioſeph dixit ad regem ęgyptiorum ſe eſſe captiuũ & fratres in ægyptũ poſteriꝰ euocauit rege p̃cipiente. Sed de his quidem in aliꝭ examinationem ſubtilius faciemus. ¶ Nunc aũt huius antiquitatis ꝓ̃ſcam teſtas ęgyptios rurſumq; quomodo ſe habeãt verba Manethonis circa ordinem tẽporum aperte deſcribã ſic enim ait. Poſtq̃ egreſſus eſt ex ęgypto populus paſtorum ad hieroſolymam/ expulſor eorum rex Themuſis regnauit poſt hæc annis .xxv. & menſibus iiij. & defunctus eſt. Aſſumpſit regnum filius Chrebron annis .xiij. huius aũt amenoſis annis .xxj. & menſibus .ix. Miſris autem .xij. & menſibus nouem. Miſranthuſis .xxv. & menſibus decem. Et muſis autem nouem & mẽſibus octo. Amenoſis vero .xxx. & manſibus .x. Orus .xxx. ſex & menſibus quinq; huius autẽ filia acenchies .xij. & menſe vno. Rathotis vero frater nouẽ. acencheridis autẽ duodecim menſes. iij. Armes vero. iiij. & menſe vno. Armeſis autẽ vnũ & mẽſes. iiij. Armeſiſmianus vero ſexaginta ſex & menſes. ij. Amenoſis .xix. & menſes ſex. Sed hoſſis autẽ equeſtrem & naualẽ virtutẽ habens fratrem quidem armẽ procuratorem ægypti cõſtituit/ & omnẽ ei aliã regalem cõtulit poteſtatẽ tantummodo aũt diademate vti ꝓhibuit & ne reginam matrem filiorum opprimeret imperauit & vt abſtineret etiam ab aliꝭ legalibus concubinis. Ipſe vero ad Cyprũ & Phœnicum & rurſus contra aſſyrios atq; Medos caſtrametatus vniuerſos quidem alios ferro alios ſine bello terrore magno virtu-

Teſtimonium Manethonis ęgyptij de iudeorum antiqtate.

Sualitis.

Buliaſtitis ciuitas.

Seſos q̃d ſignificat.

Regnũ thebaidis aliſſragũtos rex paſtores victos iclufiti loco vndecim miliũ vlnaꝝ dicto Auari Themuſis rex ęgyptus de ęgypto iudeos q̃ hic paſtores appellantur expulit.

Iudei quare a manethone paſtores dicti ſũt & captiui.

Manethõis iteratũ teſtimoniũ de antiquitate iudeorum.

tis sibimet subiugauit. His vero fœlicitatibus eleuatus cõfidentius incedebat orientales vrbes & p- D
uincias subuertendo/multoq; tempore procedente armes qui in ęgypto fuerat derelictus omnia cõ-
traria quę eũ frater agere monuerat sine timore faciebat. Nam & reginam violẽter abiecit/& aliis cõ-
cubinis sine parcitate iugiter miscebat fuasuq; ab amicis vtebat & diademate & rebellabat fratri. Is
vero qui cõstitutus erat super sacra ęgyptia scribens libri. Sed hostĩ dii exit & cũcta significãs & qa
rebellaret ei suus frater armes. Qui repente ad Pelusium destinauit & ꝓprium tenuit regnũ Prouin-
Cethos prius cia vero vocata est ex eius nomine ęgyptus. Dicit enim quia Cethos ægyptus vocabatur. Armes au-
vocata est ęgy- tem frater eius Danaus. Hęc quidem Manethon. ¶ In palã vero est prędictis annis tempore cõputa
ptus. to quia hi qui vocabant pastores id est nostri ꝓgenitores ex ægypto liberati ante tres & nonaginta
atq; trecentos annos hanc ꝓuinciam inhabitauere q̃ Danaus ad argos accederet licet hunc antiquis-
Iudei añq̃ da- simum argiui esse cõfidant. ¶ Duas igitur res Manethon maximas pro nobis ęgyptijs litteris ꝓtesta-
naus ad Argos tus est primã quidẽ quia aliũde ad ægyptũ. Deinde gressus eoꝝ exinde ita tẽporibus antiquissimũ
accederet trecẽ vt pene mille annis bellũ p̃cedat Iliacũ. In his autẽ in q̃bus Manethon non ęgypti litteris sed sicut ip- E
tis & nonagin- se confessus est ex fabulis quorundam sine nomine quodam adiecto postea particulariter hęc reda-
tribus ãnis ęgy- guam ostendens ea sine verisimilitudine esse mendacia.
ptũ habitarũt.

¶ Iosephus pro suę gentis ꝓbãda antiquitate phœnicum producit testimoniũ: quibus in memo-
ria fuit templi a Salomone constructio anteq̃ Tirij Carthaginem cõstruerent apud quos litterę Salo-
monis ad Iranium (qui in biblia hiram est appellatus) seruantur dyonemq; apud eos famatum histo-
ricum adducit testem qui mutuam Salomonis & Hiramj familiaritatem & amicitiam describit. Insuper
& Manandrũ Ephesium qui singulorum regum conscripsit actus ab Iranio enim vsq; ad didonẽ cẽ-
tum quinquaginta quinq; anni & menses octo & ab ędificatione templi vsq; ad cõstructionem Car-
thaginis centum quadraginta tres anni & menses octo. Caldęorum etiam historiam (quę multum cũ
a cris concordat voluminibus) producit. verba Berosi allegans qui de diluuio hominumq; corrupti-
ne archa & de Noe generatione vsq; ad Nabunassarum historias scripsit. Nabuchodonosor quoq; in
cõstructione Babylonię magnificentã ponit quã postea cyrus victor cõprehẽdit. Capitulũ quartũ.

Testimonium phœnicũ ꝓ antiqtate iudeoꝝ apud quos memoria habẽt de cõstructione tẽpli a Salomone annis cẽtũ quadragita tres anteq̃ tyrij carthaginẽ fabricaue-re.

S Ed volo ab istis rursus migrare ad ea quę apud Phœnicas de nostro genere conscripta &
eorum testimonio declarata sunt. Itaq; apud Tyrios multorum annorum puplicę litterę &
conscriptiones diligentissime custoditę ex his quę apud eos facta & inuicem gesta nosci-
tur quę tamen memoria digna sunt. Inter hæc ergo conscriptum est quia in hierosolimis
ędificatum est tẽplum a Salomone rege ante annos pene. c. xliij. & menses octo q̃ Tyrij Carthaginẽ
carchedonem fabricauere. Descripta vero est apud illos cõstructio tẽpli nostri. Iranius enim Tyriorũ
rex amicus erat regis nostri Salomonis paternis amicitijs ei deuinctus. Is ergo munificentiam suã ex
hibens ad claritatem fabricę prębuit Salomoni auri quidẽ. xx. & centum talenta incidensq; pulcherri
mã siluam in mõto qui Libanus nũcupatur ad camerã destinauit ei. Quẽ redonauit quidẽ Salomon
aliis quidem multis rebus sed etiã terra Galileę regionis quę Zabulon vocat. Prędipue autem eos ad
amicitias sapientię concupiscentia conuocauit propositiones enim soluendae alterutris dirigebãt &
melior in his Salomon erat & in aliis sapientior apparebat. Hactenus vero seruant apud Tyrios epi-
stolæ multę quas illi scripsere adinuicẽ pro qua re liber est a me compositus litterarum a Tyris dire-
ctarum vñ etiam testẽ ꝓducã Dionẽ qa apud Phœnicũ historias integerrime approbatus est. ¶ Igit
Lię Salomonis in Phœnicis historicis hoc modo scribit. Abibalo moriẽte filius eius Iranius regnauit hic ptes orien-
apd Tyrios ser- tales ciuitatis ampliauit & vrbẽ potiorem fecit & Olympij iouis templum destruens terrę coequans
uare. locũ mediũ mœnibus vrbis adiunxit & aureis anathematibus exornauit. Ascendens autẽ in Libanũ
Testimoniũ di- siluas incidit ad tẽplorũ ędificationem. Regem vero Hierosolymorũ Salomonẽ misisse dicunt ad ha
onis historici ꝓ nium quędam ęnigmata & poposcisse ab eo solutionẽ adijciens vt qui non posset discernere pecunia
ãtiqtate iudeo- soluenti persolueret. Confessumq; Iranium non se posse persoluere propositas quæstiones & multas
ꝝ adducit hic pro expensis faciendis pecunias condemnatum. Deinde ad dęmonum quendã virum Tyrium ꝓpo-
eni mutuã fami sitas solusse quęstiones ipsumq; alias proposuisse quas si non solueret Salomon multas rursus pecu-
liaritatẽ & ami- nias Iranio regi cõferret. Dion igitur hoc modo de prędictis testimonium phibuit nobis. ¶ Sed post
citiam. hũc producam quoq; Menandrũ Ephesium. Is enim singulorũ regũ actus cõscripsit apud grecos &
Iranij & Salo- Barbaros studens ex prouincialibus vniuscuiusq; loci litteris historię veritatẽ pardere. Scribens eni
monis describit de his qui Tyro regnauere & deinde veniens ad Iranium Regẽ sic ait. Moriente vero abibalo succes-
Testimoniũ me sit in eius regno filius eius Iranius qui vixit annis. xxxiij. hic statuit locũ valde latissimũ aureamq; co
nãdri ꝓ antiqui lũnam iouis in templo reposuit & ad siluam lignorũ proficiscens abscidit de monte (qui Libanus ap-
tate Iudeorum. pellatur) ligna cedrina ad tegmina facienda templorũ. Defouensq; antiquiora templa fanum ædifica
uit Herculis. Fecit erectionẽ mẽse Peritio castraq; mouit aduersus Tyticeos mimine tributa redden-

A tes. Quos etiam ſubdens ſibibet denuo remeauit. Sub hoc fuit ab demonus puer iuuenis qui ſemper parabolas ſuperabat quas Salomon Hieroſolymorum rex deſtinabat ſupputaꝝ vero tẽpus ab hoc rege vſq; ad cõſtructionem Carchedonis hoc mõ. Moriẽte Iranio ſucceſſit in eius regno Balbazerus filius Qui cum viciſſet annis quadraginta tribus ſeptẽ regnauit annis. Poſt hunc abdatratus filius cũ vixiſſet annis viginti regnauit nouẽ hunc filij nutricis eius quatuor peremere. Quorũ ſenior Metuſaſtartus filius Leaſtrati regnauit. Qui cũ vixiſſet annis. xliiij. regnauit annis duodecim. Poſt hunc frater eius aſtarimus/ & hic viuens annis. iiij. & l. regnauit annis nouẽ & peremptus eſt a fratre pellethe qui ſuſcipiens regnũ menſibus imperauit octo cũ vixiſſet annis quinquaginta. Hũc peremit Tyrobalus aſtarte ſacerdos qui cũ vixiſſet annis quadraginta octo/ regnauit annis. xxxij. huic ſucceſſit Badezodus filius. Qui cũ vixiſſet annis quadragintaquiq; regnauit ſex. Huic ſucceſſor factus eſt Mettinus filius/ qui cũ vixiſſet triginta duobus nouẽ regnauit annis. Huic ſucceſſor fuit Pigmalion qui annos egit in ſua vita quinquaginta ſex ex quibus quadraginta tenuit principatũ. Huius regni anno ſeptimo ſoror dido in Lybia ciuitatẽ ędificauit Carchedona. ¶ Colligit etiã tempus a regno Irani vſq; ad ędificationẽ Carchedonis annorũ cẽtum quinquagita quinq; & mẽſium octo. Quũ vero duodecio anno huius regni in Hieroſolymis ędificatũ eſt tẽplum. Fit ab ędificatione tẽpli vſq; ad cõſtructionẽ

B Carchedonis tẽpus annorꝫ. C. xliij. mẽſiũ octo. ¶ Teſtimonio ſiquidẽ phœnicũ quid amplius oportet apponi? Cernit ipa veritas fortiter approbata & multo clarius apparet qm̃ p̃cedit cõſtructionem tẽpli ꝓgenitorũ noſtrorꝫ ad ꝓuinciam hãc aduẽtus. Cũ eni eam vniuerſam bello tenuiſſent/ tunc aũt tẽplum ędificare cœpere & hęc aperte ex lr̃is ſacris etiã a me in antiquitate manifeſta ſunt. ¶ Nunc itaq; ſunt dicẽda ea quę apud Chaldęos noſcunt eſſe cõſcripta/ & de nobis ad hiſtoriam ſũt delata. Quæ multã habens concordiã cum noſtris voluminibus etiam de aliꝭ rebus. Teſtis autem horũ eſt Beroſus vir genere quidẽ Caldęus/ notus autem eis qui doctrinę eruditionique congaudent. Quoniã de aſtronomia/ & de Chaldęorũ philoſophia ipſe græcas conſcriptiones expoſuit. ¶ Igitur Beroſus antiquiſſimus ſecutus hiſtorias de facto diluuij & hominum in ea corruptione ſicuti mos eſt ita conſcripſit. Simul & de arca in qua generis noſtri princeps erutus eſt/ deuecta ſcilicet ea i ſummitate mõtium Armeniorũ. Deinde ſcribens eos qui ex Noe progeniti ſunt/ & tempus eorum adiſciens vſq; ad Nabunaſſarum alias Nabulaſſarum peruenit: Babiloniorum & Chaldeorum regem/ & huius actiões exponẽs ait. Quẽadmodum miſit in ęgyptũ ad noſtrã terram filiũ ſuum Nabuchodonoſor cum multa potentia/ qui dum rebellantes eos inueniſſet omnes ſuo ſubiecit imperio/ & templũ in Hieroſolymis cõcremauit/ cunctũq; generis noſtri populũ auferens migrauit in Babylonem. Vñ ciuitatem cõtigit deſolari annis. lxx. vſq; ad Cyrum regẽ Perſarũ. Dicit autem quia tenuerit Babylonius ęgyptũ Syriam phœnicẽ arabiam/ vniuerſos priores Chaldęorũ Babyloniorũ reges actionibus ſuis excellens. ¶ Ipſa vero verba quę Beroſus protulit hoc modo dicta neceſſario ꝓferenda ſunt. Audiens autẽ pater eius Nabunaſſarus quia ſatrapa conſtitutus in ęgypto & Syria inferiore & Phœnice rebellaret cũ non valeret iam ipſe labores ferre tribuit filio ſuo Nabuchodonoſor ætate valenti partem quandam exercitus ſuper eum miſit. Nabuchodonoſor autem cum Satrapa deſertore cõgreſſus ꝓuinciam quę ab initio eorũ fuerat ad ꝓprium reuocauit imperiũ. Eodẽ vero tẽpore cõtigit patrẽ eius Nabonaſſarũ cũ ęgrotaſſet in Babylonia ciuitate defungi qui regnauit annis. xxj. Nabuchodonoſor aũt nõ poſt multum tempus mortem patris agnoſcens & negocio ęgyptiaca diſponens reliquam ꝓuinciã & captiuos iudeorum & Phœnicũ atq; Syriorum qui i ęgypto fuerant: cõmendans quibuſdam amicis vt cũ magna virtute & reliqua vtilitate deueherentur ad Babyloniã ipe cum paucis aggreſſus per deſertũ in Babyloniã venit reperienſq; cuncta a Chaldęis diſpẽſari/ ſeruatũq; regnum ab optimatibus eo-

C rũ. Dominus factus totius paterni principatus/ captiuis quidẽ aduenientibus pręcepit habitacula in oportuniſſimis Babylonię locis ędificari. Ipſe vero de belli manubijs tẽplum belli & reliqua loca munificentiſſime nimis exornans & antiquã ciuitatem & alteram extrinſecus adiſciens cogitans quatenus nequaq; poſſent obſidentes fluuiũ conuertere/ & ad ciuitatem accedere. Tres quidẽ interiori ciuitate per circuitũ porticus/ tres vero exteriori conſtituit. Quorũ alias ex cocto latere & bitumine alias vero ex ipſo latere fecit & largiſſime muniens ciuitatem portaſq; diuina pulchritudine commenſus peręd ificauit in paternis regalibus aliaq; regalia celſitudinẽ illorũ multo valde pręcedentia. Quorũ ornatum exponere valde longiſſimum eſt. Verũtamẽ ſciendum quoniã hęc maxima atq; ſuperba vltra credulitatẽ rei ſunt. Perfecta diebus quinq; & decẽ. In his ergo regalibus lapideas munitiones celſas ędificauit & aſpectũ montibus ſimilem reddens etiam ex arboribus vniuerſis plantationes exhibuit. Fecit quoq; hortũ quod ſuſpenſibile vocabaꝝ eoq; eius vxor deſideraret huiuſmodi qualitatem nutrita in medię locis. ¶ Hæc itaq; retulit de prędicto rege & multa ſuper hæc in libro Chaldaicorũ in quo culpat cõſcriptores græcos quaſi vnam arbitratos a Semiramide aſſyriam Babylonem edifica

Pigmalion.

Dydo.

Ab Iranio vſq; ad didonẽ cẽtũ quinquagita quinq; anni & mẽſes octo & ab ędificatiõe tẽpli vſq; ad conſtructionẽ carthaginis cẽtũ quadraginta tres ãni & mẽſes octo.

Caldeorũ teſtimonium.

Beroſus de diluuio hoimq; corruptiõe & arca hiſtorias cõſcripſit & Noe generationes vſq; ad Nabunaſſarum.

Beroſi verba.

Magnificentia Nabuchodonoſor i ędificijs babylonię citatis.

Nō eodē Babylonia Semiramide & Nabuchodonosor ædificata.

tam & mira opera ab illa circa eam fuisse constructa falsę conscripsisse dicēs & ipsa quidem Chaldeorum conscriptionē fide dignam pudori existimandum est qñ cum archiuis Phœnicum concordare videnť quę a Berosso conscripta sunt de rege Babiloniorum. Quoniam & Syriam vniuersam Phœnicem ille subuertit. ¶ In his quoq; consonat & Philostratus in historiis dum Tyrię meminit obsessionis & Megasthenes in quarto indicorum vbi declarare contendit p̄dictum regem Babyloniorū Herculem fortitudine & actuum magnitudine p̄cessisse. Dicit enim eum & maximā Lybię partem Hiberiā subuertisse. Quę vero de templo Hierosolimorū relata sunt quia & concrematum est pugnātibus Babylonis & cœpit rursus ędificari Cyro tenenti asyę principatū. ¶ Ex dictis Berosi declaramus. Sic enim in tertio libro dicit. Nabuchodonosor itaq; postea inchoauit p̄dictum murum incidens in languorem de vita migrauit cū regnasset annis tribus & quadraginta. Huius regni dominus est effectus filius eius. Et helmaradochus ꝓpter iniquitates & luxurias passus insidias a marito sororis suę Nirigliſſoris peremtus est cum duobus regnasset annis. Quo defuncto sumens regnū qui ei fecit insidias Nirigliſſoris annis regnauit quattuor. Huius filius Loborosardochus principatū quidem tenuit puer existens mensibus nouē Insidias vero passus eo q̄ nimis appareret malorum esse morum ab amicis extinctus est. Hoc itaq; pereunte cōuenientes hi qui fecerant insidias illi communiter regnum imposuere nabonido cuidam qui erat ex Babylone ex eadem gente. Sub hoc muri circa fluuium Babylonię ciuitatis ex latere cocto & bitumine sunt ornati. Cumq; regnum eius esset in anno septimodecimo cōstitutum egressus Cyrus ex persida cum multa virtute vniuersam asiam subuertens impetum fecit ad babyloniam vrbem. Sentiens autem nabonidus inuasionem eius & occurrens cū exercitu suo atq; congręssus pugna victus & cum paucis fugatus inclusus est in Borsipensium ciuitate. Cyrus autem Babyloniam comprehendens & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis eo q̄ nimis videretur munita & esset ad capiendum valde difficilis reuersus est ad Borsipum Nabonidem instanter ex pugnaturus. Nabonide vero obsessionem non valente perferre sed primitus supplicante vsus clemētia Cyri & dans ei habitaculum in Carcamone expulit eum a Babylone. Nabonidus itaq; reliquum vitę tempus in illa prouincia cōuersatus est. ¶ Hęc concordant cū nostris. Scriptum namq; in eis est quia Nabuchodonosor octauodecimo regni sui ānо templum nostrum ad desolationem vsq; perduxit & fuit exterminatū annis septuaginta. Secundo vero anno regni Cyri fundamentis depositis rursus secundo regni Darij anno perfectum est.

Cyrus victor babyloniā cōprehendit.

¶ Iterato phœnicum testimonio Iosephus testes etiam græcos producit & primo Pythagoram qui (licet nullam reliquit cōscriptionem) iudeorum tamen zelatus est leges: & multas in suam trāstulit philosophiam. Theophrasti Herodotiq; & Cyrilli poęte antiquissimi affert testimonīū. Sed & Clearchi aristotelis discipuli: qui belli Ptholomei contra Demetrium meminit. Hęcateum quoq; adducit qui leges describit Iudeorum quiq; magnitudinem prouincię & pulchritudinem atq; ciuitatis hierusalem circuitū & habitantium narrauit multitudinem. Meminit quoq; auguriį auis a Mossolano iudeo occise dicente hęc enim suam nesciens salutem itineris salubritatem alijs non potuit indicare Ponit quoq; Agitarchidis verba de iudeorū ciuitate & eorum moribus circa sabbati obseruantiam. Hieronimum insuper Antigoni regis amicum ꝓducit. Plurimi itaq; quia sacri lectioni non incubuerunt Iudeorum cognouerunt antiquitatem.

Capitulum quintum.

Phœnicū testimonium.

Dis prolatis adiiciam etiam Phœnicum historias non enim ꝓbationum abundantia relinquenda est. Est enim dinumeratio in illis annorum sic enim habēt sub rege Thobalo. Nabuchodonosor obsedit Tyrum annis tribus & decem. Post hunc regnauit Baal annis decem. Post hunc iudices constituti sunt & iudicauere idem. Hęc Nibalus Nalbasei mēsibus duobus. Chelbisaddei mensibus decem. Abalus pontifex mensibus tribus. Mittinus & Gerastratus Abdilimi iudices annis sex inter quos regnauit Balatorus anno vno quo moriente mittentes euocauere Meralum ex Babylone & quattuor regnauit annis. Eo quoq; moriente euocauere fratrem eius Ironium qui regnauit annis viginti. Sub hoc Cyrus persarum habuit potestatem. Quapropter omne tempus est annorum quinquaginta quatuor & mensium trium. Septimo siquidem anno regni sui Nabuchodonosor cœpit obsidere Tyrum. Quartodecimo autem anno regis Ironiį Cyrus persarum tenuit principatum. Cōsonant igitur quę de templo scripta sunt a Chaldeis ac Tyris cum litteris nostris. ¶ Manifestum vero & sine contentione testimonium est de prædicta nostri generis antiquitate & hi siquidem qui non valde contendunt sufficere iudicio quę promissa sunt. Oportet autem non credentibus barbaricis conscriptionibus sed solis græcis fidem habendam esse dicentibus.

¶ Ad huc multos exhiberem testes etiam græcos scientes nostrum genus & oportuno tempore eorum habentium mentionem. Pythagoras igitur Samius cum sit antiquus quidem ætate sapientia vero & diuina pietate philosophos omnes excellens non solū quæ nostra sunt agnouisse manifestū

A est/sed etiam zelatus ea ex multis apparet. Et eius quidem conscriptio nulla reperitur. Multi tamē de eo retulere/quorum insignior est Herm'ppus vir circa omnem historiam diligentissimus indagator. Refert itaq; in primo Pythagorę libro/quia Pythagoras vno confabulatorum suorum defuncto nomine Calciphōte genere Grotoniate. Illius animam dicebat secum degere die noctuq; & qua præcederet vt nō transiret de loco vnde asinus onus portaret & ab aqua fetulēta semetipsum abstineret/& ab oi blasphemia recederet. Deinde sequitur/hęc autem agebat atq; dicebat iudęorum & Thalensiū opiniones imitatus ac transferens. Dicitur enim quia vere illevir multas ludęrum leges in suā trāstuleret philosophiā. Fuit autem etiam per ciuitates non ignotas olimq; gens nostra & multæ natiōes ad quas transit etiam zelum eius habuere. Quod manifestat Theophrastus in his quę scripsit de legibus. Ait enim quia prohibent Tyriorum leges peregrino sacramento iurare. Inter sacramentum quibusdam aliis etiam iusiurandum quod corbam appellatur enumerat/& apud nullum hoc inuenitur iuramentum nisi apud iudęos solos. Quod interpretatur ex hebraica lingua significat enim donum. ¶ Verum neq; Herodotus Halicarnaseus nostram ignorauit gētem. Sed quodammodo eius meminisse cognoscitur. De colchis enim referens in secundo libro sic dicit. Soli autem inter omnes Colchi & Aegyptij & Aethiopes verenda ab initio circuncidūt/Phœnices vero & in Syri Palestina q cōfitētur hoc ab Aegyptijs didicisse. Syri aūt q circa Thermodontem & Parrhenium fluuium commorantur & Alstygitones a Colchis dicuntur nuper didicisse. Hi namq; sunt inter homines soli qui circunciduntur/& istficut Aegyptij facere videntur. De Aegyptijs aūt & Aethiopibus dicere nō possū vtrū alteri ab altes didicere. Dixit ergo Syros qui in palestina sunt circuncidi. Omnium autem qui habitant palęstinm soli iudęi circuncidunt. Quod eis angnoscens & Cyrillus antiquus poeta meminit hoc modo de gente nostra dicens. Quia castrametati sunt nostri maiores cum Xerxe persarum rege
B apud Hellada/& dinumerans vniuersas gētes/nouissimam nostram posuit ita dicens. Postremū vero transibat genus mirabile visione/linguam quidem/plenissimam ope proferentes. Habitantes aūt in soli montibus/vbi palus amplissima est iuuenes capillis sub rotunditate detonsis super equos erectos habentes vltus/& quasi fumo siccatos. Palam ergo est sicut arbitror quia nostri meminerit/ eo q; & montes in nostra regione sunt constituti in quibus habitamus. Et palus quæ dicitur Asphaltis idest bituminalis. Hęc enim inter omnes palus in Syria latior atq; maior est. Et Cyrillus quidem cū ita meminerit Iudeos scisse dignoscitur/quē quilibet legerint admirantur Non calumnioſi, greçorum: sed sapientia summa conspicui. ¶ Clearchus enim aristotelis discipulus/& ex pipateticorum philosophorum nullo secundus in primo libro de somno dicit Aristotelem doctorem suum de quodam viro Iudęo ita referre & ipsi Aristoteli eūdem sermonē abscribit. Quod ita cōscriptum est. Sed alia quidē longum est dicere. Quę non habere potuerant illius admiratione quadam atq; philosophiam occidi operepreçium est referre. Et Hyperochydes veneranſ inquit audire desideramus vniuersi. Porro secundum pręcepta Aristotelis inquit rhetoricę eius genus primitus trāseamus ne reluctemur doctoribus pręceptorum. Dic inquit Hyperochides ita si placet. Ille igitur genere quidem Iudęus erat ex inferiori Syria. Qui sunt ex propagine philosophorum indorū: vocantur/vt aiunt philosophi. Apud indos Galani apud Syros autem Iudei nomen accipientes a loco. Locus enim vbi habitant appellatur Iuda. Nomen vero eorum ciuitatis valde difficile est. Vocant enim eā nomine Hierosolymam. Is igitur homo multos hospicio respiciens & de superioribus ad marina descendens gratissimus erat non solum eloquio: sed etiam animo. Et tunc nobis degentibus apud Asiam quum diuinus homoveniſſet ad ea loca confabulari cœpit nobiscum: & cum alijs scholasticis eorum sapientiam tentans. Cumq; multi eruditorum congregarentur tradebat potius aliquid. Habebat hęc ait Aristoteles apd Clearchum/& super hęc multam ac mirabilem cōtinentiam iudęi, vero in cibis & castitate narrant. Licet
C autem volentibus hęc ex ipis lectione cognoscere. Ego enim refugio/ plusq; decet inserere. Clearchus si quidem facta digressione cum aliud propositum haberet nostri generis ita meminit. Hecateus aūt abderitavir philosophus simul/& circa actiones industrius cum Alexandro rege nutritus/& cū Ptolomęo Lagi commoratus non transitorie: sed de ipsis Iudeis conscripsit librum. Ex quo volo capitulariter vnum eorum quę ab eo sunt dicta percurrere. Sed primitus tempus ostendam Meminit enim belli quod circa Gazam ab Ptolomęo gestum est contra Demetrium quod vtiq; contigit. Vndecimo quidem anno post mortem Alexandri Olympiade vero septima & decima atq; centesima sicuti Castor: adjciēs ei hanc Olympiadem dicit: sub hac Ptolomęus Lagus vicit in Gazabello Demetriū antigoni qui vocabatur obsessor Alexandrum vero profitentur vniuersi centesima & quartadecima Olympiade fuisse defunctū. ¶ Palam ergo est: quia & secundum illum tempus & sub Alexandro genus florebat nostrum. dicit igitur Hecateus: quia post Gazj bellum Ptolomęus locorum que sūt circa Syriam dominus est effectus. Et multi hominum cognoscens mansuetudinem & clementiam Pto-

Pythagoręte testimōiū & laudes cuius cōscriptō nulla iuenit mention tū eū dixerūt iudæos leges fuisse zelatus & mitasi suā transtuliſſe philosophiam.

Herodoti testimonium.

Cyrilli poetę antiquissimi testimonium.

Clearchi Aristotelis discipuli testimonium quid etiā ipsius ē aristotelis.

Clearchus belli ptolomęi cōtra demetrium meminit.

Castor.

Herathei testimonium.

lomęi cum eo proficiſci ad Aegyptum & rebus communicare voluere. Quorum vnus inquit erat Eleachias pontifex Iudęorum: homo ętate quidam quaſi ſexaginta & ſex annorum. Dignitate vero apud contribules maximus & animo ſapientiſſimus: potentiſſimus ad dicendum: & circa cauſas ſicut nullus alter expertus dicit etiam omnes ſacerdotes iudæorum qui decada accipiſſit: & vniuerſa in cõmuni gubernant: circa mille & quingentos exiſtere. Rurſus autem prędicti viri faciens mentionẽ inquit homo hunc honorem gerens & aſſuetus eſſe nobiſcum aſſumens aliquos ſuorum differentiam ciuitatis expoſuit & habitationem ſuam & conuerſationem quam ſcriptam habebat pariter indicauit. Deide palam facit Hecateus quales circa leges exiſtimus & quia omnia ſuſtinere ne tranſcendamus eas eligimus: & hoc eſſe optimum iudicamus. Dicit igit hęc & mala ſępius ab Aſtygitõibus audiẽtes & omnes compulſionum vim paſſi a Perciſis regibus & Satrapis non poſſunt mente mutari ſed cum magna exercitatione de his precipue omnibus reſpondere parati ſunt. Perhibet autem etiã indicia fortis animi circa leges non parua dicens Alexandro quõdam in Babylone conſtituto: & volente Belli templum quod corruerat renouare cunctiſq; militibus ſimiliter ſtercora portare precipiente ſolos iudęos hoc facere non fuiſſe perpeſſos. ſed etiam multas ſuſtinuiſſe plagas: & detrimenta ptuliſſe non modica donec eis ignoſcente rege ſecuritas prębereť. Qui dũ ad ꝓuiciã inquit ꝓpriã reuerſi fuiſſent tẽpla & altaria fabricata oĩa deſtruxere. Et pro aliis quidẽ multa ſatrapę exoluere. Pro aliis veroveniam conſecuti ſunt ad ciuitatem: quoniam iuſticia apud eos mirabilis eſt & quia gens noſtra fuit multorum hominum numero copioſa. Sed multa quidem milia noſtrorum migrantes in Babyloniam ſe primitus collocauerunt. Non parua etiam morte Alexandri in Aegyptum & Phoenicem ſunt tranſlata: propter ſeditionem in Lyriam factam. ¶ Idem itaq; vir & magnitudinem prouincię quam incolimus pulchritudinemq; narrauit. Pœne decies trecenta milia inquit integra terrarum optimarũ vberrimęq; valde prouincię poſſidere noſcuntur. Iudeę namq; huius eſt amplitudinis & qua etiam ciuitatẽ ipſam Hieroſolymorum ſpacioſam: & maximam olim inhabitamus & virorum multitudine copioſã necnon & templi conſtructione idemipſe ſic refert. Sunt autem Iudęorum in aliis quidẽ multę munitiones per prouinciam atq; vici. Vna vero ciuitas munitiſſima habens precipue circuitum quinquaginta ſtadiorum in qua commorantur hominum circa centum & quinquaginta milia nomine Hieroſolyma. Eſt autem in ipſa medietate ciuitatis lapidea quadri porticus centum per circuitum cubitos habens etiam duplices ianuas. Quo ara eſt quadranguli figuratione compoſita ex lapidibus nõ dolatis ſed collectis atq; ſacentibus vnum quoq; latus viginti cubitorum latitudinem habens: altitudinẽ vero decem. Et circa eam maxima fabricavbi altare eſt conſtitutum & candelabra vtraq; aurea duo talentorum pondus habentia & inextinguibile lumen noctibus & diebus ſimulachrum vero [illegible] quod Anathema ibi nequaq̃ eſt necvlla plantatio Nullus ibi veluti lucus aut aliquid huiuſmodi habitant autem in eo & noctibus & dies ſacerdotes quaſdam purificationes agentes & omnino [illegible] num non habentes in tẽplo. ¶ Super autem quia & cum Alexãdri regis ſucceſſoribus poſtea [illegible] metati ſunt. Teſtatur hoc modo dicens ea quę cognouerit a viro iudæo in expeditiõe conſtitutis. Ca ius verba hęc habentia declarantur. Ait enim. Me ſiquidem eunte ad mare rubrum vna ſecutus est quidam cum aliis equeſtrum iudęorum nos deducentium nomine Moſſolamus vir efficax animo bellator ſuper omnes archarios: & indubitanter Greços & barbaros valde precipuus. Is igitur homo properantibus multis pariter & quodam vate ab ipſos augurium capiente & petente vt cuncti ſtarent. Interrogauit cur ſuſtinerent omnes. Oſtendente vero eivate auem quem intuebatur atq; dicente. quaſi quidem expediret eis vt ſuſtinerent omnes ſi ſtaret auis. Si ergo ſurgens anterius euolaret procederent. Si vero poſt tergũ iret recedere cunctos oportet. Rurſum tacens arcumq; trahens ſagittas emiſit & auem petiens interemit. Indignantibus vero vate: & quibuſdam aliis & maledicentibus ei. Quid furitis inquit mali demonij auem ſumentes in manibus. hęc enim ſuam ſalutem neſciẽs de noſtro itinere nobis ſalubritatem potuit indicare? Si enim preſcire futura valuiſſet in hunc locum nequaq̃ veniſſet: metuens ne ſagitta a Moſſolamo iudęa periret: ſed & ad eius teſtimonia tam quidem quieſcẽ. Facile namq; eſt volentibus librum ipſum legere & hęc apertius inuenire. ¶ Non vero me pigebit Agatarchidem introducere. Licet homo minime malus: & eiviſum eſt nobis detraxiſſe. Is enim narrans de Stratonice quemadmodum venit quidem ex Syria de Macedonia advirum ſuum. Demetrium derelinquens Seleuco autem vxorem eam ducere nonvolente quid illa ſuperabat. Exercitu eius in Babylonia poſito circa Anthiochiã bella mouit. Deide quomodo reuerſus eſt rex Antiochia capta in Seleucia Metilla fuglẽs: cum poſſet ſeipſam velocius interimere ſomno prohibita ne faceret: capta atq; defuncta eſt. Hęc ergo prędicens Agatharchides & derogans ſuperſtitione Stratonices vtitur indicio generis noſtri preſcribens. Quivocantur iudęi habitant omnium munitiſſimum ciuitatem quam vocare Hieroſolymã prouinciales ſolent. Hi vacare conſueti ſunt ſeptima die. & neq; arma por-

Idẽ de legibus iudeorum.

Heratheus magnitudinẽ pulcręq; iudęorũ & pulchritudinẽ narrauit & circuit tũc ciuitatiſ hieriſm habitantiumq; multitudinem.

Hecathe hyſtorici verba de iudæis.

augurio de aue quam moſſolamus iudæus interemit dicens hęc ei ſalutẽ neſciẽs ſalubritatẽ itineris nõ potuit aliis indicare.

Agatharchidis teſtimonium.

A tare in predictis diebus: neq; terre culturam continere: neq; alterius cuiuspiam curam habere patiun
tur. Sed in templis extendantes manus adorare vsq; adveſperam ſoliti ſunt. Ingredientevero in ciui-
tatem Ptolomeo Lagi cum exercitu & multis hominibus dum cuſtodire debuerint ciuitatem eis ſtul
titiã obſeruantibus prouincia quidem dominum ſuſcepit amariſſimum. Lex vero manifeſta eſt vna
natura habere ſolemnitatem huiuſmodi autem caſus prꝛter ſolos illos alios docuit vniuerſos. Vt tũc
ad ſomnia & opiniones quę tradebantur de lege hic confugiãt. Dum circa res neceſſarias & rõ nihil
valet humana. Hoc quidem Agatharchidi videtur eſſe ridiculum. Eis autem qui hęc examinant in-
tegrius apparet magnum: & precipua laude digniſſimum ſi & ſaluti & patrię quidam cuſtodiam le-
gũ pietatẽ diuinam proponere concupiſcant. Quia vero non ignorantes quidam conſcriptorum gẽ
tem noſtram ſed propter quaſdam aut alias cauſas non ſalubres memoriam noſtri nõ reliquere. hoc
indicium me arbitror eſſe predicturum. Hieroſolymis eñ qui de ſucceſſoribus conſcripſit hiſtoriam
ipſe quidem tempore quo Hecateus fuit & amicus exiſtens reges Antigoni Syrię preſidebat. verum
& Hecateus quidem etiam librum conſcripſit de nobis. Hieronymus autem nequaq̃ noſtri in hyſto-
ria meminit licet pene in ipſis locis nutritus eſſet in tantum voluntate hominum differebant. Alio nã
placuit ſtudium habere memoria dignum. Alium vero omnino circa veritatem quędam paſſio cer
nitur obſcuraſſe ſufficiur. t tamen ad comprobationem antiquitatis noſtre Aegyptiorũ & Chaldæo
rum atq; Phœnicum & ſuper illas Grecorum pariter conſcriptiões. ¶ Adhuc eni ſuper ea Theophi-
lus: & Theodorus & Mnaſeus & Ariſtophanes & Hermogenes & Euemerus & Cynon & Zopyriõ
& multi quidã alij ſimul: Non enim ergo omnibus libris incubui/non tranſitorie noſtri fecere mentio
nem. Plurimi namq; predictorum virorum veritatem quidem antiquarum cauſarum fruſtrati ſũt quia
lectioni ſacrę noſtrorum non incubuere librorum. Communiter tamen de antiquitate teſtati ſunt/ p
qua nunc ferre propoſui. Phalereus autem Demetrius & ſenior Philon & Eupolemus non multum
veritate fruſtrati ſunt/quibus dari veniam dignum eſt. Non enim inerat eis vt noſtras litteras poſſẽt
omni ſcrupuloſitate ſequi.

Agatarchidis verba de iudeorũ citate & moribus circa ſabbati obſeruãtiã qbus irridet. &c

Plurimi quia ſacræ lectioĩ nõ l. buerũt iudeos antiquitatẽ nõ cognouerunt.

¶ Ioſephus maledicta contra genus ſuum falſa nititur oſtẽdere quoniam multi propter inui
diam maliciã verboſam nouitatẽ & vanam gloriam veritatis hiſtorię detrahunt & iudęorum cõuerſa-
B tioni. Iudęorũ enim aduentum in Aegyptum & regreſſum Aegyptij inuidia excecati & odio/ nega-
uerunt. Sed Manethon Iudęos ab ęgypto abhominatione fuga dilapſos ſibi ipſi contradicens men
titur pluraq; confingens Moyſem primo Oſaſiphas dicit fuiſſe vocatum Omniaq; iſta mendacia ra
tione impugnat Ioſephus.

Capitulum ſextum.

Iſis ita dictis vnum adhuc michi capitulũ ẽ relictũ ex his quę i principio libri poſui. Qua
tenus derogatiões & maledicta qbus vtunt quidã eõtra genus noſtrũ falſas oſtẽdã & cõſcriptoribus eorũ teſtibus vtar qñ cõſcri bentes hęc cõtra ſemetipſos locuti ſũt talia Quia vero multis aliis hoc euenit ꝓptet quorundã veſaniã arbitror itelligere eos qui voluerit hyſtorias ipſas pcurrere. Quędã igitur gentiũ & glioſiſſimarũ ciuitatũ fœda re nobilitatẽ & cõuerſationi detrahere tẽtauere. Theopompus quidẽ Athenienſium Lacedemoniumvero Pylocrates. His aũt Tripodem perdurabilem conſcribens. Non enim Theopõ-
pus hoc fecit ſicuti quidam putant etiam. Thebeorum momordit vrbem. Multi vero necnon & time-
us in hiſtoriis de prædictis & de aliis blaſphemauit. Et hoc precipue faciunt quando glorioſiſſimi in
aliqua parte calumniantur. Quidam propter iuidiam atq; maliuolentiam: alij veropropter verboſam
nouitatem memoria ſe dignos fieri iudicantes & apud ſtultos quidem nequaq̃ hac ſpe fraudantur.
Qui non ſalubre noſcuntur habere iudiciũ: multas vero eorũ miſerias cõdemnabunt. Blaſphemiarũ
vero in nos ſępe geſtarum huiuſmodi cauſa eſt. ¶ Volentes Aegyptij prẽſtare aliquibus veritatsm
C corrumpere tentauere. Et neq; aduentum in Aegyptum noſtrorum progenitorum ſicuti contigit
ſunt confeſſi. Nec rurſus egreſſum cum veritate dixere multaſq; cauſas odij ac inuidię pariter ha-
buere. Principio quidẽ quia in eorum regione noſtri progenitores potentes effecti ſunt Vnde regreſ
ſi ad propria denuo fuere fœlices. Deinde horum aduerſitas multas inter eos fecit inimicitias. Intan-
tum differente noſtra pietate extra ſolemnitates illorum quantum dei natura animalibus irration abi
libus ſine dubitatione diſtinguitur. Communis namq; apud illos ritus eſt alios arbitrari deus: ſeorſuz
non ſinguli ſolent diuerſis ea muneribus honorare. Vani ac fatui omnes homines & ab iitio vti de his
malis opinionibus conſueti. Et propterea nequaq̃ imitari noſtram honeſtatem de diuina ratione po
tuere. Videntesq; multos noſtram zelari conuerſationem inuidiam habuere: & ad tantam fatuitatem
ac puſillanimitatem quidam eo perducti ſunt vt non eo pigeret etiam cõtra antiquas ſuorũ ſcriptio
nes aliqua dicere. Quod cum hoc faciunt ſibimet ipſis aduerſus cõſcribere paſſionem cęcitatis igno
rauere. In vno tamen & maximo viro verbum meum ſtatuam quo vſus ſum ante paululum noſtræ

Cauſę odij & inuidię idolatria. Aegyptorum.

antiquitatis teste. Manethon itaq; qui Aegyptiacam historiam ex litteris sacris se interpretaturū pol
licitus est prædicens nostros progenitores cum multis milibus in Aegyptū aduenisse incolas subiu
gasse. Deinde ipse confessus est: quia posteriori tempore amittentes eam prouinciam quæ nūc iudea
vocatur obtinuissent & ędificātes Hierosolymam constituxissent templum. Etvsq; ad hoc cōscriptio
nes secutus est antiquorum. Deinde præbens sibimet potestatem cumvtiq; videatur scribere ea quæ
in fabula sunt atq; dicuntur incredibiliaverba de iudęis inseruitvolens permittere nobis plebē Aegy
Cōtramanetho ptiorum leprosorum aliorumq; languentium. Quod sicut ait abhominatione ex Aegypto fuga dila
nē iudęos abho psi sunt Amenophin etiā regem adiecit quod est falsitatis nomen. Et propterea tēpus regni eis ne
miatiōe ab ęgy quaq; diffinire presumpsit cum aliorum regum omnes annos perfecte protulerit. Hinc itaq; quasdam
pto fuga dilap annecti fabulas pene oblitus qui egressum pastorum ab Hierosolyma ante quingentos decē & octo
sos cōfugientes annos factum esse protulerat. Themusis enim erat rex quando egressi sunt. Et ab hoc tempore regū
sibiq; ppter odi qui postea fuere anni sunt. ccclxxxxiiij. vsq; ad fratres nomine Sethonem & Hermetum quorum Se
um cōtradicētē thonem quidem Aegyptum Hermetumvero Daneum denominatum quem expellēs inquit. Sethō
regnauit annis quinquaginta & nouem. Et post hunc senior scilicet Tapsis annis sexagita sex. Ante
tātos igitur annos egressos ex Aegypto patres nostros confessus. Deinde Amenophin adiiciēs regē
hunc cōfitetur & deorum fuisse contemplatorem sicut Osorem quendam priorum regum & implesse
se desiderium enim nominis sacerdotem. Idem Amenophin natū ex patre Papio qui videbatur qua
Mēdaciū Mā si diuina participari natura. Et secundum hęc sapientiam hanc habere prescientiam futurorū. Et di
thonis & fabula xisse regi huncvniuocum enim quia posset videre deos si prouinciam a leprosis & aliis maculatis ho
quē sequtur iusti minibus purgare cōtenderet. In quo lętatū regem omnes dicit corpore debiles ex Aegypto congre
nus trogis abre gasse & fecisse multitudinem numero octuaginta milia. Eosq; ad sectiones lapidum in partem Nili
uiator li. xxxvj. orientalem misisse ad hoc esse efficiendū simul & alios Aegyptios quibus hoc erat iniunctum fuisse
vbi loquitur de autem quosdam inter eos etiam rationabilium sacerdotum lepra perfusos ait. Amenophin vero illū
origie iudeoꝝ. sapientem diuinumq; virum refert timuisse; & circa semetipsum & apud regem deorum Vulcanum: vt
aperte suaderet eis vim fieri sed iecisse quoniam auxiliarētur quidam maculatis hominibus: & Aegy
ptum obtinerent tredecim annis. Et hęc eum non quidam presumpsisse regi dicere sed ex his homi
nibus conscriptum. reliquisse librum & per semetipsum & apud regē & propterea regem in anxietatē
maximam peruenisse pro iudęis hisverbis hęc refert. His itaq; rogatus rex vt ad requiem & tutamen
eorum secerneret ciuitatem. Desertamvrbem quę tunc fuerat pastorum nomine Auaris p̄bui eis. Est
autem hæc ciuitas secundum theologiam antiquamval de precelsa. Porro illi in hanc ingressi & locū
hunc ad resultandum habentes. Optimum ducem sibimet quēdam Heliopolitanorum pontificum.
Auaris ciuitas. Osaphipha constituere & huic se obedire in omnibus iurauerunt/vt ille primum quidem eis legē po
suit/vt neq; deos adorarent/neq; ad sacris animalibus quę præcipue festiua apud Aegyptios erant/
se pœnitus abstinerent/nulliq; copularentur nisi cum si quibus iusiurandū habere videbantur. hæc
autem sentiens & alia plura maxime Aegyptiorum consuetudinibus inimica precepit multo opere
muros ędificari ciuitatis & ad bella prępararicontra Amenophin regem. Ipse vero assumens secum
etiam alios sacerdotes & maculatorum quosdam misit legatos ad pastores qui videbant a Thethmu
se rege depulsi ad hierosolymorumvrbem causas suas & aliorum qui simul fuerant exhonorati signi
ficans & poscens/vt pariter contra Aegyptum castrametaretur/promisitq; eos fore venturos. Primū
quidem in Auarin progenitorum suorum prouinciam/& necessaria populis abundantius exhibenda
pugnaturos autem opportuno temporem/& prouinciā facillime subdituros. Illivero lętitia cumulati
omnes alacriter vsq; ad ducenta miliavirorum pariter sunt aggressi/& non post multum ad Auarin
vsq; venere Amenophis autem Aegyptiorum rex dum illorum audisse inuasionem non mediocriter
vulneratus est Dum recordaretur quod ei prædixerat Amenophis Papij. Et primum quidem cōgre
gans Aegypticam plebem. Facto consilio cum principibus eorum animalia sacra & quę precipue a
sacerdotibus honorabantur ante præmisit & sacerdotibus particulariter iussit vt simulachra eorum
caute celarent. Filiumvero Sethonem qui etiam Rameſſi a Rapso patris nominevocabatur. Cū quin
q; esset annorum apud suum commendauit amicum. Ipsevero transiens cum alijs Aegyptijsvsq; ad
trecenta milia virorum bellatoribusviris occurrens congressus non est/putans enim semetipsum cō
tra deum pugnare. Post tergum reuersusvenit ad Memphin & sumens Apin talia sacra mox in Ae
thiopiam cumvniuersis nauibus & multitudinevenit Aegyptiorum. Per gratiam namq; erat ei subie
ctus Aegyptiorum rex q; suscipiens etiam populum vniuersum prębuit alimenta hominibus neces
saria/quę prouincia ministrabat. Et ciuitates acviros tredecim quatenus eis qui fuerāt deducti ad fi
Mendacia oia nes Aegyptios & in Aethiopia quidem hęc gesta sunt. Solymitę vero descendentes cumviris pollu
ista & conficta. tis Aegyptiorum sic pessime hominibusvsi sunt vt eorum victoria esset nimis pessima. His qui tur

A eorum impietates inſpiciebant non ſolum etenim ciuitates & vicos concremauere ſacrilegia faciẽtes & deorum idola deuaſtantes, ſed etiã ipſa ſacra animalia quę colebantur crudeliſſime diſcerpſerunt. Perpetratores & occiſores horum ſacerdotes atq; prophętas eſſe cogentes quos etiam expellebant nudos. Dicitur itaq; quia conuerſationes & leges eis compoſuit. Sacerdos quidam genere Heliopolitis nomine Orſaſiphas vocatus ex nomine Oſireos Heliopolitani dei quod dum conuerſus fuiſſet ad hoc genus mutauit nomen: & vocatus eſt Moyſes. ¶ Quę vero Aegyptij de iudęis proferũt hęc ſũt. Sed & multa breuitatis cauſa prętereo. Dicit aũt rurſus Manethõ quia poſtea Amenophis ex Aegypto digreſſus eſt cum magna virtute ſimul & filius eius Ranſis & ipſe habens magnum exercitũ. Et congreſſi contra paſtores atq; pollutos vicerunt vſq; ad Syrię fines. Hæc equidem & huiuſmodi Manethon conſcripſit. ¶ Quia vero anilia loquitur deliramenta atq; mentitur aperta ratione mõſtrabo illud primo diſtinguens quod poſtea alterna gratia referendum eſt. Is enim conceſſit nobis atq; profeſſus eſt eo q; ab initio non fuerint Aegyptij genere: ſed extrinſecus illuc aduenijſſent / & Aegyptum obtinuiſſent / & ex ea rurſus egreſſi ſunt noſtri progenitores quia vero nobis poſtea permixti non ſunt ęgyptij corpore debilitari & qui ex his nõ fuit Moyſes qui populum eduxit ex ęgypto: ſed ante multas generationes extitit per ea quę ipſa dixit conabor oſtendere. Primam itaq; cauſam poſuit figmẽti riſibilem. Rex enim inquit amenophis concupiuit videre deos / quos putas ſi quidem quia apd eos ſolemnes erant / Bouem & Hircum & Crocodilos & Canicaptos volebat aſpicere. Cęleſtem aũt quomodo poterat / & cur hoc habuit deſiderium quia vtiq; & prior enim rex alter hos viderat. Ab illo ergo audiens quales eſſet & quemadmodum eos vidiſſet / noua nequaq; agebat ante: ſed forte ſapiẽs erat illevates per quem hęc rex poſſe agere confidebat quod ſi ita fuiſſet quomodo impoſſibilitatis cõ cupiſcentiam non pręſciuit non euenit quod voluit. Proinde quam rationem habere potuit / vt propter ſemi mẽbrios aut leproſos ei inuiſibiles eſſent. Diį trąſcuntur enim propter impietates non propter corporum diminutiones. Deinde tam multa milia leproſorum & male habentium vna pene hora quomodo fuit poſſibile congregari / aut quomodo rex nõ obediuit vati. Ille namq; precepit debiles ęgyptios exillo deportari. Hic aũt eos ad ſectiones lapidum deſtinauit tanq; operarijs indigens & nõ purgare prouinciam volens. Ait aũt eo q; vates quidem ſemetipſum peremerit præuidens eorũ iram

B & quę erant in ægypto futura & conſcriptum librum regi reliquit. Proinde ab initio vates etiam ſuũ interitum non pręſciuit / quomodo nunc repente regi contradixit volenti videre deos q̃ quot ſe ipẽp. imere feſtinabat. Quod vero inter omnia eſt ſtultius videamus. Audiens enim hęc inquit & de futuris iam metuens. Debiles illos ex quibus ęgyptum purgare debuerat neq; tunc de prouincia protulit: ſed rogantibus eis ſicut ait ciuitatem dedit dudum a paſtoribus habitatam quæ vocabatur auaris. Ad quam congregati principem inquit legere ex ſacerdotibus Heliopolitanis qui eis expoſuit vt neq; deos adorarent. Neq; ab ęgyptiacę feſtiuitatis animalibus abſtinerent: ſed omnia perimerent atq; conſumẽrent / nulli pœnitus miſcerentur niſi cum quibus coniurati eſte videbatur & iureiurãdo multitudinem obligatam quatenus in eis legibus perdurarent. Auarin ciuitatem munitam contra regem dicit eos bella ſumpſiſſe. Adiecit autem quia miſit Hieroſolymam rogãs illos pro auxilijs exhibẽdis & daturum Auarin compromittentes quæ foret ex Hieroſolymis egredientibus exire maiorũ & ex ea qua procedens omnem ægyptum obtineret. Deinde ſubiungit illos quidem veniſſe cum ducentis milibus armatorum. Regem vero Amenophin ægyptiorum cum non ceſſaret repugnandum deo mox ad Aethiopiam refugiſſe & Apin cum alijs ſacris animalibus deuexiſſet Hieroſolymis vero inuaſione facta & ciuitates depopulatas & templa concremaſſe & equeſtres peremiſſe refert & nulla iniquitate aut opere iniquitatis abſtinuiſſe. Quo dvero conuerſationem & leges eis exhibuit. Sacerdos inquit erat genere. Hieropolitis nomine Arſiphas alias Orſaſiphas vocatus ab appellatione Oſireos Heliopolitani dei & mutato noie dictus paſtea Moyſes. Tertiodecimo vero inquit anno Amenophin poſtq̃ regno pulſus eſt ex Aethiopia profectum cum multis milibus dicit & congreſſum contra paſtores atq; pollutos habita conflictione viciſſe. Et multos interficiẽtem vſq; ad fines Syriæ perſecutum. In his iterum non intellexit ſi veriſimilitudine ſe mentiri leproſum namq; & cũ eis ait multitudo collecta debiliũm. Licet primitus iraſcerentur regi circa ſevtiq; talia facienti ſecundum pręmonitionem vatis. Tamen cum a ſectione lapidum ſunt egreſſi & prouinciam percepere omnes circa eum mitio res effecti credẽdi ſunt porro ſi adhuc & illum odio habebant ſeorſum magis inſidiari potuiſſent non circa omnes bella cõmittere cum ſcilicet plurimi exiſtentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam ſi contra homines pugnauere decreuere non tamen contra deos impietatem gerere pręſumebant nec contraria ſuis agere legibus in quibus inſcripti eſſe noſcũtur. ¶ Oportet itaq; nos Manethoni gratias agere quoniam huius iniquitatis principes dicit. Non eos qui ex Hieroſolyma ſunt egreſſi: ſed illos ipos Aegyptios eſſe probat & maxime ſacerdotes atq; iuſiurandi vincu-

Moyſes primo ſcdm iſtũ mẽdacem orſaſiphas vocatus eſt.

Rõe impugnat Manethonem mendacem.

Solẽnes diį ęgyptiorum boshi r cus.
Crocodilus.
Diį ppter ipietates & nõ propter corporũ diminutiones ira ſcuntur.

Manethõ mendoſus & ſibi repugnans.

lum illoꝝ multitudine cõueniſſe. Illud aũt quomodo nõ irrationabile eſt. Nec picula belli particip⁹ tus eſt: ſed miſere maculatos ad Hieroſolymã & ab eis ſolacia poſcerent maxima ſtultitia nõ illoꝝ ſed hæc fingẽtis oſtendit. Iſte namq; etiã nomen poſitum ciuitati templorũ ſpoliatiõe preſumpſit edicere. Et hoc poſtea fuiſſe mutatũ. Miranda res quia poſteris quidẽ turpe fuit tale nomẽ & ocioſum

Cõtra mutatiõnẽ nois Moyſi.

Ipſi vero qui fundauere vrbem ornare ſemetipſos etiã vocabulo credidere. Hic aũt fortiſſimus vir multa detractionis iperitia non intellexit quia Hieroſolimi non idẽ voce Iudaica quod Græca ſignificat. Quid ergo amplius quilibet dicere cõtra mendaciũ tam imprudenter expoſitum. Sed quoniam congruam iam magnitudinem ſuſcepit hic liber: aliud faciens principium: cætera præſentis operis explanare tentabo.

¶ Explicit Liber Primus.

¶ Incipit Liber Secundus contra Appionem.

¶ Ioſephus dicenda dictis continuans Appionis ſcripta detractionẽ contra iudeos cõtinentia improbat. Hic enim Iudeos Alexandrinos fuiſſe vocatos increpat dignitatẽ (quam impetrare prohibitus eſt adipiſci) calũnians. Iudei enim ꝓ Herathei teſtimonio ꝓpter fidem eorũ & manſuetudinem ab Alexandro Alexandrię ciuitatis iure ciuilitatis honorati ſunt. Quibus etiã Ptholomeus Lagus eorũ fidem: & fortitudinem cognoſcens ęgyptiaca caſtra cõmiſit gubernanda, poſt hunc Ptolomeus Philadelphus non ſolũ captiuos iudeos abſoluit: ſed & pecunias eis cõdonauit & leges eis cognoſcere deſiderans deſtinari viros (qui leges ipſas interpretarentur) rogauit. Tertius quoq; Ptholomeus (qui vocatus eſt benefactor) fortiter Syriam obtinens nondus ægyptiacis ꝓvictoria: ſed veniẽs hieruſalem multas hoſtias iudęorum more gratificauit. Philometor quoq; & eius vxor Cleopatra regnum cõmiſcere iudęis & duces militię fuerũt. Onias & Doſitheus iudæi quorũ nominibus derogat Appion cum potius deberet venerari quia regibus fideles fuerunt: & eis gratias agere qm̃ liberauere Alexandriam. Teſtis enim eorũ iuſticię eſt deus. Nam Phyſton Ptholomeus cum aduerſum Onię exercitũ pugnaret omnes iudęos in ciuitate poſitos cũ filijs & vxoribus capiens nudos ac victos elephantis ſubiecit lacerandos ſed conuerſi elephanti regis interemerunt amicos.

¶ Capitulum Primum.

Continuatio ſequentiũ ad ꝓcedẽtia Taxat Appionis ſcripta quę i hoc libro vult iprobare.

DRIORI q̃dẽ volumine clariſſime michi Epaphrodite de antiqtate noſtra mõſtraui phœnicum & Chaldæorũ ægyptiorũq; litteris ſatiſfaciens veritati multoſq; Greçorũ conſcriptores adducens. & meam ediuerſo diſputationẽ aduerſus Manethonem & Cheremonem & alios quoſdã exhibui. Nunc aũt inchoabo reliquos arguere: qui cõtra nos aliqua conſcripſere. Impulſus enim ſum contra Appionem reſpondere grammaticum ſi tũ aſſumi hoc oportet officium. Horum igitur quæ ab eo conſcripta ſunt alia quidem ſimilia ſunt dictis aliorum: alia valde frigida. Plurima vero quondam tantummodo detractionem habentia & multã vt ita dixerim ineruditi probationem tanq̃ ab homine compoſita & moribus praua & totius vitæ ſuæ temporibus importuna. Quia vero multi hominum propter ſtultitiam ſuam his potius ſermonibus capiũtur q̃ illis quæ multo ſtudio conſcribuntur. & derogationibus quidem gaudent præconis vero mordentur nichil horum nouit indoctus. Illud quoq; quod ſeminari dicit quo cum iudæi eſſent Alexandrini vocati ſunt ſimilis inſcientię eſſe. Omnes etenim qui ab coloniam aliquam deuocantur & plurimum alterotris genere differunt ab ædificatoribus appellationem accipiũt. Et quid opus eſt de alijs dicere noſtrorum enim ipſorum hi qui Antiochiam inhabitant Antiocheni nominantur Ius enim ciuium eis dedit conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheſo commorantur in Licaonia cum ciuibus exinde natis vninoci ſunt. Hæc præbentibus regni eis per tempora ſucceſſoribus. Romanorum vero clementia cunctis non paruulum donum appellationis ſuæ conceſſit. Non ſolum viris ſingulis, ſed etiam maximis gentibus in communi. Hiberi denicq; antiqui & Tyrrheni & Sabini & Romani vocantur. Si vero hunc modum aufert communis ciuitatis Appion quieſcat dicens ſemetipſum Alexandrinum. Natus enim in profundiſſima Aegypto quomodo erat Alexandrinus iure ciuilitatis ſicut ipſe in nobis dicit ablato cum ſolis Aegyptijs nunc orbis domini Romani participari cuiuſlibet ciuitatis interdixiſſe videbantur. Hic autem ita robuſtus eſt vt dignitates quas ipſe impetrare prohibebatur adipiſci nonvalens calumniari conetur eis qui hæc iuſtiſſime percepere. ¶ Non enim propter inopiam habitatorum ciuitatis quam ſtudioſe ædificabat Alexander noſtrorum aliquos ibi collegit ſed omnes approbans diligenter ex virtute ac ſibi dignos inueniens hoc preconium noſtris exhibuit cum gentem noſtram ſtuderet non mediocriter honorare. Ait enim Hecateus. Quia propter mãſuetudinem atq; fidem quam ei prębuere Iudęi Samariam regionem adiecit vt eam ſine tributis habe-

Appiõ Iudæos alexãdrinos vocatos increpat dignitates (q̃bus nõ erat dignus) calumnians.

rent. ¶ Similia quoq; sapuit post Alexandrū. etiam Ptolomeus Lagi de Iudeis in Alexandria cōmorantibus. Nam egyptiaca eis castra commisit. Arbitratus ea fide simul eorum & fortitudine conseruanda & in Cyrene credens se tutissime regnaturum & non ſ aliſs libię ciuitatibus ad ea loca partem Iudęorum habitandi causa direxit. ¶ Post hūc autē Ptolomeus qui Philadelphus est appellatus nō solum si qui fuere captiui apud eos nostrorum omnes absoluit: sed & pecunias eis sępius cōdonauit & quod maximum est desiderauit agnoscere nostras leges & sacrarum scripturarum volumina cōcupiuit misitq; rogans destinari viros qui ei interpretauerint legē & vt hęc apprime conscriberent diligentiam hanc cōmisit non quibuscunq; viris sed Demetrium Phalereum & Andream: & Aristeum ad hęc implenda cōstituit quorum eruditionem propriarum litterarum Demetrius differebat Aliſve ro habebant custodiam corporis eius iniunctam. His ergo hanc diligentiam imperauit. Non em leges & patrum nostrorum philosophiam discere concupiscet si hisvtentes despiceret & nō potius valde miraretur. Quę poene omnes in ordine progenitores eius Macedonum reges ignorauere/habentes ergo nos precipuum familiaritatis affectum. ¶ Tertius namq; Ptholomeus qui vocatus est benefactor fortitur obtinens Syriam vniuersam nō diſs egyptiacis pro victoria solēnitates gratificas immo lauit sed veniens ad Hierosolymā multas hostias sicut nostri moris est deo gratificauit dignissimaq; dicauit ornamenta victorię. ¶ Philometor autem Ptolomeus & eius vxor Cleopatra omne regnū cōmisere Iudęis & duces totius fuere militię Onias & Dositheus Iudęi quorū nominibus derogat Appion cum debuisset opera eorum potius mirari & gratias agere quoniam liberauere Alexandriā quā veluti defendere se quis confingit. Nam dum rebellio surrexisset in Cleopatrę regno & periculū pessimę perditionis insisteret. Istorum labore ciuitas intestinis prędiſs est erepta. Sed postea inqt Onias advrbem deduxit exercitum paruum cum esset illic Herinus prędes Romanorū legatus Quod vt ita dicā recte atq; iuste factum est. Ptolomeus enim qui cognominatus est Physcon moriente suo patre Ptolomęo Philometore egressus est de Cyrene volens reginam Cleopatrā expellere & filios regis vt ipse regnum intuste sibimet applicaret. propter hęc ergo Onias aduersus eū bellū pro Cleopatra suscepit. Et fidem quam habuit circa reges nequaq̄ necessitate deseruit. Testis autem deus iusticię eius manifestus apparuit. Nam Physcon Ptolomęus cum aduersum exercitū quidē Onię pugnare prędsumeret omnes vero Iudeos in ciuitate positos cū filiſs & vxoribus capiens nudos atq; vinctos elephantis subiecisset vt ab eis conculcati deficerent. Et ad hoc etiam bestias ipsas inebriasset in contrarium quę prędparauerat euenere. Elephanti enim relinquentes sibi appositos Iudęos impetu facto super amicos eius multos ex ipsis interemere. Et post hęc Ptolomęus quidem aspectum terribilem contēplatus est prohibentem sevt illis noceret hominibus. Concubina vero sua carissima quam aliſ quidez Hythacā. Aliſve ro Hyrenem denominans supplicante ne tantam impietatem perageret & concessit & ex eis quę egerat vel acturus erat pœnitentiam egit. Vnde recte hanc dīc Iudęi Alexandria cōstituti eo q̄ aperte a deo salutem promeruere celebrare noscuntur.

¶ Appion omnium calūniator Iudęos propter bellū cōtra Ptolomęū Physconē accusat cū eos potius deberet laudare: & pro eorū fidelitate cōtra ipsum Iosephus affert testimoniū & eius obiection quare Alexādrinos (cū sint alexdriędeos ciues nō adorauit) rīdet. cū etiā ipſi egyptiſ scdmvariā opinionū diuersas adorent bestias naturę cōtrarias. ipse aūt Appion cōtra Iudęos incepit seditionem. imaginum aūt apud allos a Iudęis (his oīno etiā dei imagines prohibent) institutionis rei p imaginē repręsentate causa fuit honoris exhibitio.

Testimoniū hecatei adducit iosephus de honore iudeis ꝓpter eoꝝ fidē & māsuetudinē ipēso ab alexādro ptolomęo Lagi ptolomęo Philadelphe & Ptolomæo energete atq; Philometore Ptolomæo & Cleopatra vxore. &c.

Appiō oniæ & dosithei iudeorū derogat noībus quos potius deberet īmitari qa fideles regibus fuerunt

Crudelitas Physcōis Ptolamęo q iudeos nudos elephātis & bestijs dedit deno rādos ſ; cōuersi elephāti suos iterimere aīcos.

Capitulum secundum.

APpion aūt oīm calūniator etiā ꝓpter bellū aduersus Physconē gestū/Iudęos accusare pīsumpsit cum eos laudare debuerit. ¶ His aūt etiā vltimę Cleopatrę reginę Alexandrinorū meminit. Veluti nobis improperans qm̄ circa nos fui ignorata & nō potius illā redarguere studuit cui nichil oīno iniustitię & malorū operū defuit vel circa gnis necessarios vel circa maritos suos qui etiā dilexerint eā. Vel in cōmuni cōtra Rōanos oēs & bnfactores suos iperatores. Quę etiā sororē Arsinoem occidit i tęplo nihil sibi nocētē. Peremit aūt & fratrē ī sidiſs paternoſq; deos & sepulcha ꝓgenitor depopulata est. Percipiēsq; regnū a prio Cęsare eius filio & successori rebellare pīum pſit. Antoniūq; corrūpēs amatoris rebus & prię inimicū fecit & infidelem circa suos amicos instituit. Alios quidē gne regali spoliās. alios autem demens & ad mala gerenda compellēs Sed quid oportet amplius dicī cum illum ipsum in nauali certamine relinquens ideſt maritum & parentē cōmunium filioꝝ tradere cum exercitu a principatu & assequi esse q coegit? Nouissime vero Alexandria a Cęsare capta ad hocvsq; ꝓducta est vt salem hinc sperare se iudicaret si posset ipsa manu sua Iudęos perimere eo q̄ circa omnes crudelis & ifidelis extaret. Putas ne gloriandum nobis non est ſi quēadmodum dicit Appion/famus tempore Iudęis triticum nō est mēſa Sed illa quidē pœnā subijt cōpetentē.

Appiō Iudæos ꝓpter bellū cōtra physconem aēcusat cuj esse deberet laudare.

Iosephus cæsaris testionio vtit contra appionē ꝓ fidelitate iudeorum. &c.

Nos autem maximo Cęsarevtimur teste atq; fidei q̄ circa eum contra ægyptios gessimus nemō & senatu eiusq; dogmatibus & epistolis Cæsaris Augusti quibus nr̄a merita comprobantur Has litteras. Appionem oportebat inspicere & secundum genera examinare testimonia sub Alexandro fcta. Et omnibus Ptolomeis & quę a senatu constituta sunt. Necnon & maximis Romanis imperatoribus Si vero germanicus frumenta cūctis in alexandria commorantibus mentiri nō potuit hoc iudicium est sterilitatis ac necessitatis frumentorum non accusatio iudęorum. Quid eni sapiant omnes imperatores de iudeis in Alexandria commorantibus palam est. Nam administratio tritici nihilominus ab eis q̄ ab alijs Alexandrinis translata est. Maximāvero eis fidē olim a regibus datam conseruauere idest fluminis custodiā totiusq; custodię nequaq̄ his rebus indignos esse indicantes. ¶ Sed super hoc quo modo ergo inquit si sunt ciues: eosdem deos quos alexandrini non colunt/cui respondeo. Quomodo etiam cūvos sitis ęgyptij inter alterutros prelio magno & sine fœdere de religione contēditis. An certe propterea nonvos omnes dicimus ęgyptios/ & neq; communiter homines quoniam bestias adu ersantes naturę colitis multa diligentia nutrientes. Cum genus vtiq; nostrorum vnum atq; idem esse videatur. Si autem in vobis ęgyptijs tantę differentię opinionum sunt quid miraris super his qui aliunde in Alexandriam aduenerunt/ Sin legibus a principio constitutis circa talia permanere. Iijs autem seditionis causas nobis apponit qui si cumveritate ob hoc accusat Iudeos in Alexandrip constitutos. Cur omnes nos culpariq; positos eo ꝙ noscamur habere concordiam. Porro enim seditiōis auctores quilibet inueniret Appioni similes Alexandrinorum fuisse ciues. Donec enim greci fuere & Macedones hanc ciuilitatem habentes nullvm sediiionem aduersus nos gessere/sed antiquis cessere solēnitatibus Cumvero multitudo ęgyptiorum creuisset inter eos propter confusiones temporū etiā hocopus semper est additum. Nostrumvero genus permansit purum. Ipsi igitur molestię huius fuere principatū nequaq̄ populo Macedonicam habente constantiam neq; prudentiā greca: sed cūctis scilicet vtentibus malis moribus ęgyptiorum & antiquas inimicitias aduersum nos exercētibus. Edi uerso namq; factum est quod nobis improperare presumunt. Nam cum plurimi eorum non oportune ius eius ciuilitatis obtineant peregrinos vocātes eos qui hoc priuilegium ad oēs impetrasse noscō tur. Nam ęgyptijs neq; regum quisq̄ videtur ius ciuilitatis fuisse largitus neq; nunc quilibet imperatorum. Nos autem Alexander quidem introducit. Reges autē auxere. Romanivero semp custodire dignati sunt, Itaq; derogare nobis Appion dignatus est quia imperatorum nō statuamus imagines tā q̄ illis hoc ignorantibus aut defensione Appionis indigētibus/cū potius debuerit admirari magnanimitatem mediocritatemq; Romanorū Q̄m subiectos non cogit patria iura transcendere. Sed suscipiunt honores sicut dare offerentes piū atq; legitimū est. Non enim honoris gratiā habent/qui ex necessitate & violentia conferuntur. Grecis itaq; & aliis quibusdā bonū esse creditur imagines instituere. Denicq; & patrūvxorum filiorumq; figuras depingentes exultant. Quidāvero etiam nihil sibi competentium sumunt imagines. Alijvero & seruos diligentes hoc faciunt. Quod ergo mirū est. si etiam principibus ac dominis hunc honorem prębuere videantur/ Porro aūt legislator nō quasi prophetās Romanorum potentiam non honorandam/sed tanq̄ causam/neq; deo/neq; hominibus vtilem despiciens. Et qm̄ totius animati multo magis dei inanimati probatur inferius interdixit imagines fabricari. Alij autem honoribus post deum colendos non prohibuitvíros bonos quibus nos & imperatores & populum ro. dignitatibus ampliamus. Facimus autem pro eis continua sacrificia & non solū quotidianis diebus ex impensa communi omniū Iudęorū talia celebramus. Verū cum nullas alīs hostias ex cōmuni neq; pro filijs peragamus. Solis imperatoribus hunc honorem prącipuum pariter exhibemus quem hominum nulli persoluimus. Hæc itaq; cōmuniter satisfactio posita sit aduersus Appionē pro his quę de Alexandria dicta sunt.

Causa imaginū cōstructarū apd alios a iudęis q bus ꝓhibitū est

¶ Iosephus Appionis fautores vt possidonium & Appolonium increpat qui templū blasphemātes Iudeo asini caput ibidem mentiuntur adorare: & Antiochum illud ex auro compositum/cum ipm templū expoliauit) affirmant inuenisse contra quos pro templi honestate/Polybium/Strabonē/ Nicholaum damascenum/Tymagenē/Castorem/& Appolodorum testes producit: qui omnes Antiochum auro argētoq; plenum templum dicunt spoliasse. Neq; iudei asinis honorem neq; potestatem aliquam dant sicut ęgyptij Crocodillis & aspidibus quas adorant: Sed sacrilegū Antiochū excusarevolentes multa cōtra tēpli honorē sunt mentiri. quos Appiō propheta fixit ipm in tēplo lectum inuenisset & iacētē hoiem mēsāq; multis cibarijs refertā illūq; hoiem grecū iacente ab antiocho liberatē petiuisse & annis singulis imponit dixisse iudęos grecū laginatū occidere & imolare & exvisceribus gustare & in imolatione Greci cōtra grecos cōiurare in inimicitias. Sed ad fabulā rndet Iosephus cū iudei nō solū aduersus grecos legū discordiam habeant: sed aduersos ægyptios & plurimas alios & tapē nihil tale aduersosvllum cōmittitur. Nec etiā tantis iudeorum milibus degessenda sufficere

A viscera insensati itaq; non verbis: sed operibus sunt arguendi. Templi namq; integritas & mundicia in porticum custodia manifestantur atq; maxima circa illud prouidētia cum neq; aliquod vas liceat portare in templum.

Capitulum tertium.

Dmiror autem esse nos/ qui ei huiusmodi formitem p̄buere/ ideſt possidoniū & Apolonium Molonis/ qm̄ accusant quidem nos quare nos eosdem deos cū aliis non colimus Mentientes autem pariter/ & de nostro templo blasphemias componentes incongruas/ non se putant impie agere/ dum sit valde turpissimum libris qualibet rōne mentiri. Multo magis de templo apud cunctos hoies nominato tanta sanctitate pollente. In hoc enim sacrario Appion p̄sumpsit edicere Asini caput collocasse Iudeos/ & eum colere/ ac dignū facere tanta religione/ & hoc affirmāt fuisse depalatū dū Antiochus & Epiphanes & expoliasset templū/ & illud caput inuētum ex auro cōpositum multis pecuniis dignū. Ad hoc igit prius quidem. Quoniā Aegyptius vel si aliquid tale apud nos fuisse nequaq̄ debuerat increpare cū non sit deterior asinus furonibus & hircis & aliis qui sunt apud eos diis. Deinde quomodo non intellexit operibus increpatus de incredibili suo mendacio Legibus nāq; semper vtimur hisdem/ in quibus fine fine consistimus. Et cum variis casus nostram ciuitatem sicut etiam aliorū vexauerint. Et dius ac Pompeius magnus/ ac Licinius Crassus/ & ad nouissimum Tytus Cæsar/ bello vincentes obtinuerunt templum. Nichil huiusmodi ille inuenere/ sed purissimam pietatem de qua nichil nobis est apud alios effabile. Quia vero Antiochus neq; iustam fecit templi deprędationē/ sed de egestate pecuniarū ad hoc accessit cum non esset hostis/ & super nos auxiliatores suos & amicos aggressus est. Nec aliquid dignum derisione illic inuenit. Multi & digni cōscriptores super hoc quoq; testātur/ Polybius Megalopolita/ Strabon Capadox/ Nicolaus Damascenas/ Timagenes/ & Castor tēporum conscriptor/ & Apollodorus omnes dicunt pecuniis indigētem Antiochum transgressum fœdera Iudeorum & spoliasse tēplum auro argētoq; plenum. Hęc igitur Appion debuit respicere/ nisi cor asini ipse potius habuisset/ & impudentiam canis/ & qui apud ipsos assolet coli. Neq; enī extrinsecus alia ratiocinatione mētitus est. Nos itaq; asinis neq; honorem neq; potestatem aliquam damus sicut Aegyptij Crocodilis & aspicibus/ quando eos qui ab istis mordentur & a Crocodilis rapiuntur fœlices/ & deo digni arbitantur. Sed sunt apud nos asini/ quod apud alios sapientes viros onera sibimet imposita sustinentes. Et licet ad archas accedentes comedant aut proposita non adimpleāt multas valde plagas accipiunt quippe operibus & ad agriculturā rebus necessarijs ministrantes/ sed aut omnium gurdissimus fuit Appion ad componendum verba falacia/ aut certe ex rebus initia sumēs hęc implere nonvaluit/ quando nulla potest contra hos blasphemia prouenire. ¶ Alteram vero fabulam derogatione nostra plenam de grecis apposuit/ de quo hoc dicere saterit/ quoniam qui de pietate loqui p̄sumunt/ oportet eos non ignorare minus esse in mundum per templa transire q̄ sacerdotibus scelesta verba confingere. Isti vero magis studere defendere sacrilegū regem q̄ iusta & veracia de nostris & de templo conscribere. Volentes enim Antiocho p̄stare & infidelitatem ac sacrilegum eius tergere quo circa gentem nostram est vsus ptopter egestatē pecuniarum detrahētes nobis/ etiā quæ in futuris essent mentiti sunt. Propheta vero aliorum factus est Appion/ & dixit Antiochum in templo inuenisse lectum & hominem eo iacentem/ & propositam ei mensam maritimis terreniscq; volatilium dapibus plenam: & obstupuisset his homo. Illum vero mox adorasse regis ingressum tanquam maximum ei solatium p̄biturum/ ac procidentem ad eius genua extensa dextera popposcisse libertatem. & iubente rege vt cōsideret & diceret quis esset vel cur ibidem habitaret vel quę esset causa cibo rum eius. Tunc hominem cum gemitu & lachrymis lamentabiliter suam ait narrasse necessitatem Inquit esse se grecum & dum perageret prouiciam propter vitę causam direptum se subito ab alienigenis hominibus/ atq; deductum ad templum & inclusum illic/ & a nullo conspici/ sed cuncta dapium p̄paratione saginari. Et primum quidem hęc sibi inopinabilia beneficia prodidisse & detulisse lęticiam. Deinde suspitionem/ postea stuporem/ ac postremum consulentem a ministris ad se accedentibus audisse legem ineffabilem Iudeorum pro qua nutriebatur/ & hoc illis facere singulis annis quodam tempore constituto. Et comprehendere quidem Græcum peregrinum/ eumq; annali tempore saginare/ & deductum ad quandam siluam occidere quidem eum hominem eius corpus sacrificare secundum suas sōlemnitates/ & gustare ex eius visceribus & iusiurandum facere in immolatione Grēci/ vt inimicitias contra Græcos haberent. Et tunc in quandam foueā reliqua hominis pereūtis abiicere. deide refert eā dixisse paucos iam dies debita sibimet superesse atq; rogasse vt erubescētes Grecorum deos & superantes i suo sanguine insidias iudeorum. De malis eum circūstantibus liberaret. ¶ Huiusmodi ergo fabula nō tantū omni tragœdia plenissima est/ sed etiā crudeli impudētia redundat. Nō tm̄ a sacrilegio priuat Antiochum sicut arbitrati sunt qui hęc ad illius gratiam cōscripsere. Nā

Cōtra Appiōis fautores & templi blasphemos Turpissimum mentiri.

Appiō asini caput i tēplo mentiē iudęos adorare.

Testes de honestate tēpli q oēs Antiochū auro argētoq; plenū dicūt spoliasse.

Aegyptij adorāt crocodillos & aspides.

Sacrilegū Antiochū volētes excusare multa mētiti sūt, cōtra tēpli honorem quorū Appion propheta dixit ipm̄ i templo lectū inuenisse & hoiem iacētem apposita mēsa.

Appion iudęis iponit singulis annis grecū occidere & imolare &c.

enim pręsumsit aliquid tale vt ad templum accederet/Sed sic autem inuenit non sperans.Fuit ergo D
volũtatibus iniquis impius/& nichilominus sine deo quanta iussit mendacij superfluitas.quę ex ipa
recognoscere valde facillimum est. Non enim circa solos Grecos discordia legum esse dignoscit/ sed
maxime aduersus Aegyptios & plurimos alios.Quę enim eorum contigit aliquando circa nos pe-
regrinari/ vt aduersos solos renouata cõiuratione per effusionem sanguinis egeremus/vel quomodo
possibile est vt ad has hostias oẽs iudęi colligerentur/& tantis milibus ad gustanda viscera illa suffice-
rent sicut ait Appion/vel cur inuentum hominem quicumq; fuit/ non enim suo nomine conscripsit/
aut quomodo eum in suam patriam rex non cum Pompa deduxit dum posset. Hoc faciens ipse qui-
Insensati nõver bis sed op ibus sunt arguendi dem putari pius & Grecorum amator eximius/assumere vero cõtra iudeorum odium solatia magna
cũctorum.Sed hęc relinquo/insensatos enim non verbis sed operibus decet arguere.Sciunt igit om
nes/qui viderent constructionem templi nostri/ qualis fuerit & intransgressibilem eius purificationis
integritatem.Quattuor enim porticus habuit incircuitu/& harum singulę propriam secundum legẽ
habuere custodiam.In exteriorem itaq; ingredi licentiam omnibus etiam alienigenis/mulieres tan-
Tẽpli purifica tionis integritas & custodia i q̃t uor porticibus & circa oia pui dẽtia maxima. Tps & modus tẽplũ ingrediẽ di Non licebat aliqđ vas porta ri in tẽplum.
tummodo mẽstruatę transire prohibebantur.In secunda vero porticu cuncti iudęi ingrediebãtur eo-
rumq; coniuges cum essent ab omni pollutione mundę.In tertia masculi iudęorum mundi existẽtes
atq; purificati.In quarta autem sacerdotes stolis induti sacerdotalibus. In aditum vero soli pricipes
sacerdotum propria stola circũamicti. Tanta vero est circa omnia prouidentia pietatis/ vt secũdum E
quasdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit. Mane etenim aperto templo oportebat faciẽtes
hostias introire.Et meridie rursus dum clauderent templum.Deniq; ne vas aliquod portari licet in tẽ
plum/sed erant in eo solummodo posita altera mensa turibulum candelabrum quę omnia & in lege
conscripta sunt.Etenim nihil amplius neq; ministeriorum aliquorum ineffabilium agitur: neq; intus
illa epulatio ministratur. Hęc enim quę prędicta sunt habent totius populi testimonium manifestum
rationemq; gestorum.Licet enim sint tribus quattuor sacerdotum & horum singulę habent hominũ
plusq̃ quinq; milia/fit tamen obseruatio particulariter per dies certos/& his transactis alij succeden-
tes ad sacrificia veniunt/& congregati in templum mediante die precedentibus claues templi & ad
numerum omnia vasa percipiunt nullaq; ad cibum aut potum attineant in templo delata.Talia nãq;
etiam ad altaria offerre prohibitum est: pręter illa quę ad sacrificia pręparantur. Quod ergo Appio-
Appion grãma ticus, nem esse dicimus nisi nihil horum examinantem verba incredula protulisse. Sed turpe est historias
enim veram notitiam se proferre grammaticus non promisit. Et sciens templi nostri pietatem diuinę
quidem prętermisit.Hominis autem greci comprehensionem finxit:& pabulum ineffabile & cibum
opulentissimam claritatem.Et peruios ingredientes vbi nec nobilissimos Iudeorum licet intrare nisi
fuerint sacerdotes.Hęc ergo pessima est impietas atq; mendacium spontaneum ad eorum seductio
nem:qui noluerunt discutere veritatem.

¶Aliam finxit fabulam Appion Zabidonem dicens luceniferum asini caput habentem in tem
plum venisse(obstupescentibus inopinabili visione Iudęis)& rursus Doram velociter aduenisse quod
falsum auctor manifestat.Qua loca quę non sunt scribit & ciuitates nescientes trãsfert & Iudęos (eo
q; communes cum alijs deos non habeãt)accusat: & ad se venturum Apollinem & cum stellis super
terram eum ambulare credidisse.Nullus enim lucernem vidit neq; ambulanti obuiauit.Ianuarij quo
q; templi tanta erat quantitatis vt non minus q̃ a ducentis viris claudebant.Multiq; greci Iudęorum
leges venerati sunt quorum quidem permanerũt alijs recedentibus nullusq; hoc meminit: sed solus
Appion hęc adinuenit.Ipse enim nouus Iudęorum fuit accusator malorum apud aegyptios & ipse
oblitus.Aegyptij enim perses & Macedonibus nihil a famulis differẽtes Iudęi vero.cxx.annis prin-
cipatum tenuerunt.Apionẽ quoq; irridet qui Alexandrinam beatificat quia se coõem habere me-
ruit dicens illũ oportere testem esse sui qui aliũ non habet accusanti se insuper Appion iudeos quia
fullis non vescunt carnibus & in genitalibus circumciduntur.respõdet Iosephus animalium commu
nem omnibus esse immolationem nec propter hoc mundum(quod expauit Appion)animalibus de
solãdum pręceptaq; ab initio fore dicit deos coleret & diligere sapientiam & hęc maxime adimplẽt
qui circumciduntur & porcinis abstinent cibis. Appion itaq; suas ignorans leges de iudęorum legi-
bus mentitus est & circumcisus putrefactus expirauit doloribus.

Capitulum quartum.

Alia fabula cõ ficta ab appiõe de; zabidone cu cernifero asini caput habẽte.

DEt ea si quidẽ mala & ineffabilia quę prędicta sunt nobis detrahere tentauere.Rursumq; tãq
pissimus dederit adijciens fabulę inna facta.Et enim illum retulisse dum bellum iudęi contra
iudęos haberent. Longo quodam tempore in alia ciuitate Iudęorum qui ea apollinem cole-
bat venisset ad iudeos/cuius hominis nomen dicitur Zabidon. Deinde quis eum promisisset tradi-
turum se eis Apollinem deum Dorienſium venturũq; illum ad nostrum templum.Si oẽs alcẽderẽt &

credidissent omnem multitudinem iudęorum. Zabidō vero fuisse quoddam machinamentū ligneū.
A Et circumposuisse sibi: & in eo tres ordines infixisse lucernarum: & ita ambulasse vt procul stantibus appareret quasi stella per terram iter agēs. Porro Iudęos inopinabili visione obstupuisse: & longe cō stitutos tenuisse silentium. Zabidon vero multa quiete ad templum veniisse & aureū detraxisse asini caput. Sic enim vrbane conscribit: & rursus Doram velociter aduenisse. Igit & nos dicere possumus: quia asinum hoc est semetipsum Appion graual & facit stultitia simul & mendacijs oneratum. Loca namq; quę non sunt conscribit. & ciuitates nesciens trāsfert. Idumea enim prouincia nostrę confinis & posita iuxta Gazam & nulla ciuitas huius Dora nuncupatur. In Phoenice vero iuxta montem Carmelum Dora ciuitas appellatur in nullo concordans Appionis oblocutionibus. Quattuor enim dierū itinere procul est a Iudęa. ¶ Cur itaq; rursus accusat eo q; nō habeamus cōmunes cum aliis deos si sic facile credidere patres nostri ad se venturum Apollinem & cum stellis eum ambulare super terram putauere/ Lucernam enim primo nunq; vidcre. Qui licet & tantam & talia concelebrant candelabra. Sed nec aliquis ei ambulanti per prouinciam ex tātis milibus obuiauit. Desolatos etiam viros custodibus comperit: & hoc tempore prelij. Cętera iam relinquo. Ianuę vero templi altitudine quidē erant cubitorum sexaginta: latitudine vero vigiti. Omnes deauratę & pene auro puro confectæ. Has claudebāt non minus quam viri ducenti diebus singulis: & relinquere eas apertas nefandissimū nimis erat. Facile eas lucemifer ille apperuisse creditur qui solus etiam habuisse asini caput ęstimabatur. quapropter dubium est vtrum hoc caput Zabidon denuo reuocauit. An certe fumens Appion introduxit in templum vt Antiochus inueniret. Vnde in secundo Appioni aliquam mētiendi daret occasionem & conscribēdum bantrantium per deum factorem coeli & terrę maris nulli Iudęos facturos alienigenę & maxime Grecis. Oportebat aūt mentientē absolute dicere nulli facturos alienigenę & magis Aegyptijs. Sic eni ab initio poterāt eius figmēta de fureiurādo cōgruere ab Aegyptijs vtiq; non propter malignitatem suam: sed propter calamitates expulsi sunt. A Grecis autem plus locis q̄
B studijs sumus adiūcti: ita vt nullę inter nos & illos inimicitię Zelotypię esse nosc unt. Ediuerso nāq; multos eorum ad nostras leges contigit accessisse/ quorum quidam permansere quidam vero perdurare non ferentes denuo recessere. Hoc tamen iusiurādum nunq; se quisq; audisse meminit apud nos habitum/ sed solus Appion vt videtur audiuit. Ipse vtiq; composuit nimis: igitur hęc maxima compositio etiam infuturo dicenda Appionis admiratione dignissima est. Quarum rerum hoc affirmat indicium/ quia neq; legibus iustis vtamur/ nec deum colamus vt cōuenit/ & diuersis gētibus seruiamus/ & calamitates quasdem circa ciuitatem sustineamus cum vtiq; principalis ciuitas Romanorum sit/ cuius ciues soli ab initio regnare atq; nos seruire consueuerunt. Quis etenim ab horum magnanimitate se valeret abstinere? Nullus etenim aliorum potest dicere sermonem quem Appion locutus est/ quando paucis contigit in principatum continue præsidere & non rursus alijs facta mutatione seruire. Plurimę namq; gentes alijs obedire coactæ sunt. Soli autem Aegyptij eo q; refugiant sicut aiunt in eorum prouidentia dij atq; soluentur migrantes in effigies bestiarum. Honorem præcipuum inuenerunt vt nulli famularentur horum qui Asiam Europamq; tenuere. Qui scilicet vnam diem ex quo totius sæculi non habuere libertatem neq; apud indigenas dominos neq; apud externos Nam quēadmodum eis vsi sint per se non semel solummodo sed frequenter vastantes vrbes templa vertentes amputatos apud eos interficientes deos improperare non studeo. Non enim cōuenit stultitiam nos indocti Appionis imitari/ qui neq; casus Athenienssium neq; Lacedęmoniorum animo suo cōcepit. Quorum alios quidem fortissimos/ quorum summi diuersis vitę sunt calamitatibus sauciati. Dimitto dirutam Athenienssium arcem templum Ephœsinum & Delphos/ aliaq; multa pro quibus intulit. sed potius inferētibus improperia. ¶ Nouus autem accusator nostrorum Appion inuentus est malo
C rum suorum apud ægyptum gestorum prorsus oblitus. Sed Sesostris eum quem refert fabula regem fuisse ægypti vt credit excęcauit. Verumtamen possumus & nos dicere nostros reges Dauid & Salomonem: qui multas subdidere gentes. Sed de his modo supersedendū est. quę vero cunctis nota sūt: Appion modis omnibus ignorauit: quoniam persis & post illos principibus asię Macedonibus/ ęgyptij quidem seruire nihil differentes a famulis. Nos autem liberi consistentes etiam ciuitatum in circuitu positarum tenuimus principatum annis viginti & centum vsq; ad Pompeium magnū & dum vniuersi sunt expugnati a Romanis principibus omniū soli propter fidem suam maiores nostri auxiliatores & amici fuere. Sed quęritur quia viros mirabiles non prębuimus vel vt quorundam artium inuentores & inter hos enumerat Socratem & Zenonem Cleantem & alios huiusmodi. Deinde q̄d potius est mirandum semetipsum his adiecit & beatificat Alexandriam quia ciuē talem habere meruit/ quod rite facit. Oportebat enim vt ipse sui testis existeret/ quia alijs omnibus sit importunus & callidus esse videbat & vita verboq; corruptus. Quapropter recte quilibet Alexādrię eō dolebit si su-

Rūsio ad fabulam.

Ianuę templi ęqualitas & ornatus quas nō minus viri ducēti singulis diebus claudebant &c.

Multi græci iudeorū leges venerati sut.

Inuectiua contra appionē mēdacem.

Nouus iudeorū accusator Appiō malorū apd ęgyptū gestorū oblitus seruierit eni ęgyptij psis & macedōibus nihil a famulis differētes Iudęi vero tenuerunt prīcia. cxx. ānis.

per ísto aliquid magni sapuerit. De veris autẽ qui fuere apud nos titulo nullo laudis inferiores sciunt D
qui voluerint nostrę antiquitatis libris incũbere. Reliqua vero quę in accusatione conscripta sunt dignũ erat forte sine satisfactione relinquere: vt ipse sui potius & aliorũ Aegyptiorũ accusator extaret.

Appiõ iudęos de imolatione aialiũ & qa sullis nõ vescũtur carnibus & de genitaliũ circũcisione accusat ad quę Iosephꝰ rñdet prio de imolatiõe aialiũ quę cõmunis ẽ cũ alijs ppłis.

¶ Quęritur enim eo q animalia consueta sacrificemus: & nõ vescamur carnibus suillis: sed & circũcisionem genitalium vehemẽter irridet. De nostrorum quidem animalium peremptionẽ cõmunio nobis est cum alijs hominibus vniuersis. Appion autem sacrificantes nos redarguẽs increpat semetipsum: cum genere sit Aegyptius. Nõ enim Gręcis aut Macedonibus aduersatur. Isti enim optant sacrificare & centum bobus ad sacrificia suis dijs & sacerdotibus vtuntur ad epulas. Quę cum ita sint non propterea contigit mundum animalibus desolari / quod Appion expauit. Qui tamen si solemnitates Aegyptiorum sequerentur quidam mundus hominibus ferocissimis aut bestijs impleretꝛ: quas isti iudicantes deos diligenter enutriunt. Etenim si quis eũ consuleret: quos putaret omniũ Agyptiorum esse sapientes atq; deicolas sacerdotes sine dubio fateretur. Hæc enim duo dicuntur sibimet ab initio a regibus esse pręcepta. vt deos colant & sapientiam diligant / quod illi facere pręcipue iudicẽtur / qui tamen & circumciduntur omnes / & a porcinis abstinent cibis. Sed neq; vllus alter Aegyptiorum cum eis dijs sacrificare dignoscit. Cęcus igitur fuit Appion / quãdo pro Aegyptijs nostras detractiones componens illos videtur potius accusare / qui nõ solũ vtunt solemnitatibus / quas in nobis cernit ipse. Sed etiam alios circũcidi docent / sicuti dixit Hero dotus. Vnde recte michi videtur Appion E
propter patrię suę leges mulctam soluisse blasphemię. Etenim necessario circumcisus circa genitalia vulnera ei facta nihil ei circum ꝓferunt & putrefactus magis doloribus expirauit. Oportet enim bñ sapientes in legibus propijs circa pietatem integre permanere / & aliorum minime permanere. Iste vero suas quidem leges effugit. De nobis vero mentitus est. Hic itaq; terminus vitæ fuit Apponis. Sed & noster hic iam finem liber accipiet.

¶ Iosephus Apollonium Molonem & Lysimachum & nonnullos alios reprehendit qui tam per ignorantiam q̃ per insaniam Moysi legislatori tanq̃ mago derogantes leges. Iudęorum nullius malicię nullíusq; virtutis dixerunt esse doctrices. Apollonij vero dispersa est accusatio. Hic enim iudęos aliqñ sine deo esse hominibus odiosos appellat aliquãdo eis formidinem improperat. aliqñ superbiã impingit ipsosq; barbaris affirmat stultiores. legislatorem autem Moysem super cęteros legislatores gręcos (apud quos legis nomen non fuit cognitum) extollit laudibus. legislatores enim Gręcorum fallaces sunt: infinitęq; sunt eis legum differentię sibi inuicem repugnãtes. Moyses vero deum eternum omnium gubernatorem legibus suis colere docuit. Pythagoras quoq; anaxagoras plato & Stoici diuinam cognouerunt naturam.

Capitulum quintum.

Contra apollonium & lysimachũ moysi legislatori tãq̃ mago & fallaci derogãtes dicẽtes leges iudęoꝝ: malicię nulliq; virtutis esse doctrices.

QVoniam vero & Apollonius Molonis & Lysimachus / & alijs quidam tam per ignorantiã q̃ per insaniam de legislatore nostro Moyse de legibus verba protulere / nec iusta nec vera. Dum illi quidem velut mago atq; fallaci derogant. Leges autem malitiæ apud nos malíusq; virtutis affirmant esse doctrices. Volo breuiter & de omni cõdersatione nostra & de particulari sicuti potero proferre sermonem. Reor enim fore manifestum / quia & ad pietatem alterutrum vniuersalemq; clementiam / insuper ad iusticiam laborumq; tolerantiam / & ad contemptũ mortis optimas leges positas habeamus. Rogo tamen lecturos vt non cum inuidia exequãtur huius operis lectionem. Non enim proposui laudes cõscribere nostrorum: sed aduersus eos qui nos plurimum & falaciter accusarunt satisfactionem hanc puto esse iustissimam. Proinde accusationem Apollonius non continue sicut Appion instituit: sed dispersim. Quippe tñ aliquando quidem nos sine deo & hominibus odiosos appellet. Aliqñ vero formidinem nobis improperat. Et e diuerso rursus aliqñ de ꝓsumptione fastum gentis nostrę querit. Dicit autem etiam stultiores barbaris & propterea nullũ inuẽtum nos solos vitę vtilię comperisse / Hęc autem omnia manifeste redarguunt dũ vniuersa contrario q̃ ab eo sunt dicta mõstrant. Et legibus imperata & a nobis cũ omni integritate gesta. Si vero coactus fuero facere mentionem legũ contrariarum apud alios cõstitutarum cuius rei culpabiles illi sunt qui nostras solemnitates tanq̃ malas dicere voluere. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neq; quia eas habeamus leges quarum ego capitales & summas ad increpandum positurus sum æquet quia pręcipue in legibus propijs perduramus. Paulũ ergo sumens onus volo prius edicere: quemadmodũ qui sine lege & ordine vtuntur. Hi qui ordinis & cõmuniũ legum amatores extiterũt: & primi hoc inchoauerunt. recte mansuetudinem nostramq; virtutem ꝓstare dicendi sunt. Deniq; cognatur singuli eorum gesta sua ad antiquitatem referre: vt imitatores aliorum videantur existere: & non ipsi potius alijs. vt legitime viuere debeant exponere. His igitur hunc in modum habentibus virtus legislatoris est memoria considerare: & his qui vsuri sunt legibus quas posuerit satisface quia recte sunt. Populi vero est vt in omnibus quę constituta sunt perduret: & neq; fœlicitate procedente neq; calami-

Accusatio apollonij dipsa q iudęos aliqñ sine deo eẽ hoibus odiosos appellat aliqñ eis formidinẽ ipropĕrat aliqñ superbiã eis ipigit ipsoq; barbaris affirmãs stultiores.

A tatibus aliquid horum immutet. Dico igitur noſtrum legiſlatorem quorumlibet qui memorantur legiſlatorum antiquitate pręcedere. Lygurgus eni & Solon & Zeleucus Locrenſis & omnes qui apud greços mirabiles ſunt nouelli atq; recentes quantum ad illum comparati eſſe noſcunt. Quando nec ipſum nomen legis fuiſſe olim apud Græcos agnoſcitur. Teſtis Homerus eſt qui nuſq̃ in opere ſuo hoc vſus eſt nomine. Non enim ſecundum legem: ſed indiffinitis ſentenciis & regum pręceptiõibus populus regebatur. Vnde etiam multo tempore permanſere tantum moribus vtẽtes: & non ſcripto. Et multa horum ſemper ſecundum euentum caſuum permittentes. Noſter vero legiſlator antiquus exiſtens hoc etenim vndiq; manifeſtum eſt etiam apud eos clarum qui ſemper contra nos loquunt ſemetipſum prębuit optimum principem populorum & conciliatorem magnum. Sed inſtructionem totius legis vitæ conſtringens eis ſuaſit hanc libẽter excipere & firmiſſime inclyta ſcientia cuſtodire. Primitus autem eis magnitudinis opera videamus. Ille namq; progenitorum noſtrorum relinquentium Aegyptum & ad terram propriam remeantium: multa milia ſumens ex plurimis & impoſſibilibus rebus cautiſſime liberauit: & inaquoſam eos & multũ arenoſam oportebat tranſire viam: bellaq; deuincere: & filios ac vxores p̃damq; belli ſeruare in quibus dux egregius & cõciliarius ſapiẽtiſſimus & tutor veraciſſimus fuit vniuerſorum. Omnem ſi quidem multitudinem in ſemetipſum pendere fecit: & cum omnia quę vellet perſuadere poſſet in nullo horum vindicauit ſibimet poteſtatem: ſed in quo maximo tempore poteſtatem ſibimet arrogant & Tyrannidem pręſules rerum: & populum frequenter plurima iniquitate viuere conſueſcunt. In hac ille potẽtius conſtitutus ediuerſo: magis iudicauit agendum pie & plurimam exhibere aliis æquitatem ipſe virtutem pręcipuam ſe credens cunctos oſtendere: & ſalutem firmiſſimam præbere ſequacibus bona voluntate. Et maximis actibus in ſingulis caſibus vſus eſt. Quapropter recte iudicabat ducem atq; conſiliatorem ſe deũ habere & primitus ſibimet ſatiſſaciens quia ſecundum illius voluntatem vniuerſa gereret atq; tractaret. Credidit modis omnibus oportere vt etiam apud plebem hęc opinio permaneret. Namq; dum reſpicere ſuã vitam credunt: delinquere non pręſumunt. Huiuſmodi quidem noſter legiſlator fuit non magus: nõ

B fallax ſicut derogatores iniuſte pnunciant. ſed quales apud Græcos gloriantur fuiſſe Minoẽ & poſt eum legiſlatores. Alij namq; quidam eorum leges poſitas a Ioue dicebãt. Alij vero eas in apollinem & vaticinium delphicum referebant: ſiue pro veritate hoc credentes ſeu facile ſuadendum iudicantes populo. Qui vero precipuas leges inſtituerũt: vel qui iuſtiſſime de dei fide cognouerint: licet hoc ex ipſis legibus facta comparatione conſpicere. Iam enim de ipſis tempus eſt diſputãdi. ¶ Igitur infinitæ quidem particularis gentium atq; legem apud cunctos homines differentię ſunt. Alij ſi quidẽ Monarchis: alij vero populo poteſtatem reipublicę commiſere. Noſter vero legiſlator nichil horum intendens: veluti ſi quis hoc dicendo menſuram tranſcendat verbi diuinam rempublicam declarauit: deo principaliter conuerſationem noſtram atq; poteſtatem excellenter aſſignans & ſatiſſaciens eum cunctos inſpicere tanq̃ cauſam bonorum omnium vniuerſis hominibus exiſtentem: & quęcũq; contigit eos in anguſtijs ſupplicaſſe illius non latuiſſe volũtatem. Neq; quicq̃ eorum quę geſſere vel ſi quid aliquis apud ſemetipſum potuit cogitare vnum vero eum eſſe mõſtrauit & ingenitum immutabilem per tempus ęternum & omni ſpecie mortali pulchritudine differentem. Et ipſum nobis notum qualis autem ſit ſecundum ſubſtantiam prorſus ignotum. Hæc itaq; de deo ſaperent prudẽtiſſimi grecorum quia quidẽ eruditi ſunt illo vtiq; ſciendi præbente principia nunc dicere prætermitto: quia non optima & congrua dei naturę atq; magnificentię ſunt valde teſtãtur. Pythagoras enim & Anaxagoras & Plato: & poſt illos philoſophi Stoici & pene cuncti videntur de diuina ſapuiſſe natura. Sed hi quidem ad breue philoſophantes populo ſuperſtitionem opinionibus iam conſcriptam veritatem dogmatis proferre timuere. Noſter vero legiſlator opera præbens conſonis verbis ſuis nõ

C ſolum his qui cum eo erant ſatiſſeci. Sed etiam qui ex illis ſemper erant naſcituri hoc immutabiliter inſpirauit: & cauſa legiſlationis ad vtilitatis modum ſemper adduxit. Non enim partem virtutis dei culturam dixit: ſed huius partes alias eſſe perſpexit atq; cõſtituit. Idem fortitudinem iuſticiam & in omnibus ciuium concordiam ad alterutros. Cũctæ namq; actiones & ſtudia vniuerſiq; ſermones ad diuinam referunt per omnia pietatem. Non enim hoc inexaminatum aut indefinitum vlterius dereliquit.

¶ Duo moralis diſciplinę modi quorum vnus ſermone doctor eſt alter excitatione morum quos Moyſes ambos multa diligentia complectit. cęteri vero legiſlatores vnum aſſumentes alterę reliquerunt. ſicut Lacedęmonij & Cretes moribus erudiebant non verbis. Athenienſes vero & pene omnes alij greci quę oportet agi ſuis legibus pcipiebant. aſſueſcere vero ad hęc operibus minime valuerũt. pręcepit autem Moyſes ſemel in ebdomada relicto opere populum ad legis auditionem cõgregari. Quibus itaq; Iudęus interrogatus facilius legem q̃ nomẽ ſuum recitabat. Nulluſq; eorum de deo ſer-

Landes moyſi legiſlatoris ſup cęteros legiſlatores greços apud quos legis nomẽ non fuit cognitũ &c.

Greçorũ legiſlatores fallaces.

Infinitæ legum apd gẽtes differentię.

Moyſes deum, eternũ oim gubernatorem puit.

Pythagoras Anaxagoras & Plato & Stoici quõ diuinã cognouerũt naturam.

mones audet ꝓferre contrarios. Nihilq; nouum vel his quę antiquitus ſanciata ſunt contrariũ fas eſt illis cogitare. diuinę enim legis integritas ſacerdotibus eſt commiſſa. nulluſq; ſanctior eſt principatus cuius populus ſit ad pietatem ꝑparatus. Opera autẽ diuina omnibus ſunt manifeſta vniuſq; dei templum eſt vnum. hunc placant hoſtijs ſacerdotes quorum primus ſecundum genus deo cuſtodit lege de dubijs iudicans & punit lege conuictos. Capitulum ſextum.

Duo moralis diſciplię modi ſcz verbo & mos quos moyſes ãbos cõplectit.

VOſi quidem ſunt totius diſciplinę & moralis inſtitutiõis modi/ quorum vnus quidẽ ſermone doctor eſt. Alter vero excitatione morum quę cũ ita ſunt quidam legiſlatores ſentiendi ſunt diſcreti/ & alterum horum modum ſibi placitum aſſumentes alterũ reliquerunt. Sicuti Lacedęmonij quidem & Cretes moribus erudiebant/ non verbis. Athenienſes vero & pene omnes alij Greci quę quidem oportet agi ꝓcipiebant ſuis legibus. Aſſueſcere vero ad hęc operibus minime valuere. Noſter autẽ legiſlator hęc ambo multa diligentia cooptauit. Nam nec exercitatione morum dimiſit non traditas/ neq; legis ſermone reliquit incõptas Sed mox a primo inchoans cibo & vnicuiq; dicto conueniẽte nihil neq; minimarum eſcarum ſub poteſtate voluntatis vtentium dereliquit. Sed & de cibis quibus conuenit abſtineri/ & qui ſumendi ſunt/ vel quę dięta communis eſſe videatur. Neenon & de operibus labore ſimul & requie. Terminum atq; regulam poſuit legem: quatenus veluti ſub patre atq; domino viuẽtes: neq; volentes quicq̃: neq; per ignorantiam deliquamus. Non enim ignorantibus pœnam poſuit. ſed optimam & neceſſariam correptionem monſtrauit legem. Quapropter non ſemel audire: nec ſecundo vel ſępius. Sed in vnaquaq; ſeptimana alia opera relinquentes: ad legis auditionem cõgregatiõ. cepit vniuerſos eamq; perfecte condiſcere q; ſcilicet omnes legiſlatores reliquiſſe noſcuntur. Et intã tum plurimi hominum porro ſunt vt ſecundum ꝓprias viuant quia pene eas ignorant. Et cum pecauerint tunc agnoſcunt ab alijs quam legem probant eſſe pręuaricati. Sed etiam viri maxima cum gloria & principalia gubernantes ꝓfitentur ignorationem. Scitos nãq; ſibi faciunt aſſidere ad diſpẽſationem rerum: & experimentum legis habentium. Noſtrorum vero quilibet cum leges interrogatur facilius q̃ nomen ſuum recitat. Vniuerſas quidem mox a primo ſenſu eas diſcentes in animo velut inſcriptas: & rarius quidem quilibet tranſgreditur. Impoſſibile autem eum ſuppliciũ deuitare peccantem. Hoc itaq; primum omnium mirabilem conſonantiam nobis inſtituit. Nam vnam quidem habere & eandem de deo ſectam: vita vero ac moribus differre nihil ab inuicem optimam moribus hominum poteſt celebrare concordiam. Apud nos etenim ſolos neq; de deo quilibet ſermones audet alterutris aduerſarios ſicut multa ſimilia apud alios fieri comprobantur. Cum non ſolum a fortuitis quod viſum fuerit vnicuiq; proferatur. Sed etiam apud quoſdam Philoſophorum hoc crebro ꝓſumitur. Quando alij quidem totam dei naturam ſermonibus perimere tentauere. Alij vero eius ꝓuidentiam ab hominibus abſtulere. Neq; in ſtudijs vitæ a differentia vlla cõſpicitur/ Sed communia quidem opera omnium apud nos exiſtunt. Vnus non de deo ſermo concors eſt aſſerens illum cũcta reſpicere. ſed etiam de ipſius vitę ſtudijs. Et quoniam oportet omnia alia ad terminum diuinę pietatis adduci: a mulieribus noſtris & a ſeruis quilibet auerti Pro qua re illatas nobis calumnias a quibuſdam cur non exhibeamus viros inuentores nouorum operum ſeu verborum contigit oriri. Alij ſiquidem in nulla re paterna perdurare optimum eſſe putant: & pręcipue trãſgreſſoribus ſapientiæ robur aſſignant. Nos autem ediuerſo vnam eſſe prudentiam atq; virtutes exiſtimamus/ nihil penitus vel facere vel cogitare contrarium his quę antiquitus ſancita noſcuntur/ quod ſcilicet indicium legis eſt optimo fœdere conſtitutę. Nam ea quę nunc non habent modum experimento ſępe correpta redarguũtur. Apud nos autem qui credimus ab initio poſitam legem diuina voluntate nichil aliud pium eſt q̃ hanc ſub integritate reſeruare. Quis etenim eius quicq̃ mouere poteſt/ aut quid melius adinuenit vel qui ab alijs tanq̃ precellentius ad ſtatũ reipublicę noſtrę migrauit/ aut quę poterit eſſe melior atq; iuſtior q̃ ea quę deũ quidem principem omnium eſſe cõfirmat. Sacerdotibus autẽ in communi quidẽ res ꝓcipuas diſpenſare permittit. Summo vero pontifici aliorum ſacerdotum principatum cõpetenter iniungit. Quos vtiq; non diuitijs neq; alijs quibuſdam ſpontaneis auiditatibus prælcentes. Legiſlator ad culmen huius honoribus inſtituit. Sed quinq; ſapientia vel temperantia alijs præſtare noſcuntur/ eis pręcipue culturam diuinę placationis coniunxit. Apud hos igitur & legis & aliorum ſtudiorum integra diligentia cuſtoditur. Cõtemplatores etenim omnium atq; iudices contentionum & punitores culpabilium ſacerdotũ eſſe decreti ſunt. Quis ergo principatus quod regnum erit hoc ſanctius vel qui honor deo potius cooptabitur cum omnis quidem populus ſit ꝑparatus ad pietatem/ Summa vero diligentia ſacerdotibus ſit indicta & velut quędam feſtiuitas gubernetur vniuerſa reſpublica. Cum enim miniſteria ſua: numero paucorum dierum alienigenę cuſtodire nequiuerũt ea videlicet ſacrificia nominantes nos cum multa delectatione & in commutabili voluntate ſolẽni-

Pręcepit Moyſes ſemel i ebdomada relicto opere populũ ad legis auditionẽ congregari.

Quilibet iudeus interrogatus facilius legẽ q̃ nomẽ ſuũ recitat.

Apud iudeos nullus ſermões de deo audet ꝓferre aduerſarios ſicut apud alios &c.

Nihil nouũ vel his quę antiquitus ſancita ſunt cõtrariũ fas eſt iudeis cogitare.

Integritas diuinę legis ſacerdotibus commiſſa. Nullus ſanctior principatus illo cuius ppls ſit ad pietatẽ ꝑparatus.

A tatis opus per omne ſeruamus æuum. ¶ Quæ igitur ſunt præcepta vel interdicta ſimplicia ſiue nota dicamus. Primum quidem de deo eſt. Deus habet omnia prefectus beatiſſimus ipſe ſibi cūctiſq; ſuffi ciens principium & medium & terminus. Inter oia operibus quidem & muneribus clarus & totius rei manifeſtus. forma vero & magnitudine nobis inenarrabilis Omnis nanq; materies cōparata ad hu ius imaginē licet ſit precioſa tamē promē cunctaq; ars ad illius imitatiōis inuentum extra eſſe artem cognoſcitur nihil ſimile neq; videmus neq; poſſumus ſuſpicari neq; conijcere. Sanctū eſt videmus eius opera lumē/cęlum/ſolem/luuā/ſtumina/mare/aialium/ nationes/redditiones/fructum hæc deus fecit non manibus neq; laboribus neq; quibuſdā indiguit ſibi cooperantibus: ſed ipſo vidente bona repente facta ſunt. Bona nunc homines conuenit vninerſos ſi qui eum quę placere exercitatione vir tutis. ¶ Modus eum diuine placationis iſte ſanctiſſimus eſt. Vnum templum vnius dei commu ne omnium communis dei cūctorum. Gratum namq; ſemper eſt omne quod ſimile eſt. Huic placant quidem ſacerdotes ſemper. Præcedit vero iſtos primus ſecundum genus qui ante alios ſa cerdotes ſacrificauit deo cuſtodiet leges/ de dubiis iudicabit/puniet lege conuictos. Huic quiſquis non obedit ſupplicio ſubiacebit tanq̄ qui in ipſo deo impie geſſerit. Hoſtias immolant/nō ad crapu lam noſtrā vel ebrietatē attinentes. Hæc eñ non placēt deo quę res occaſio potius iniuriarū ſimul &
B expenſarū eſt. Deus eñ temperatos ordinatoſq; & boni generis diligit & vt p̄cipue ſacrificantes ca ſte viuamus. In ſacrificiis autē ꝓ cōmuni ſalute primū oportet orare Deinde ſinguli pro ſemetip̄is. Quomodo oēs ſocij ſumus & qui hoc conſortiū ſuæ vitæ p̄ponit maxie deo gratiſſimū eſt/ſupplica tio vero ſit ad deū votis ac precibus nō vt bona p̄ſtet nec enim ipſe ſponte cōtulit vniuerſis: & vno depoſu it: ſed vt hoc ſuſcipere valeamus ſuſcipientesq; ſeruemus: purificationes in ſacriſicijs lex de creuit. Ex oi excubij excōicatione a muliere facta & alia multa conſcribere valde longiſſimum eſt.

¶ Lex matrimonium filiorum procreandorum cauſa inſtituit: vbi mulier viro eſt inferior omnē autem aliam prohibet hominum permixtionem adulteriumq; ſub pena mortis prohibetur: neq; in fi liorum natiuitatibus epulationes aut ebrietatis occaſiones permittit ſed filios iubet erudiri. Mor tuos quoq; iubet ſpoliendos honor parentibus poſt deum exibendus: & qui eos cōtriſtat eſt lapidā dus. Arbiter munus accipiens morte moriatur mutuans vſuras non accipiat. Recipiendi quoq; in le gum communicatione alieni lex erga hoſtes docet clementiam. Mors autem in pluribus cauſis pœ na eſt tranſgreſſoribus. Similiter lex eſt ineuitabilis in ſeruis menſuris ponderibus ac de iuſta ven ditione. Iudei itaq; pro legis conſeruatione alacri animo paſſi ſunt mortem.

Capitulum ſeptimum

HIuſmodi ergo de deo & eius placatione ſermonibus eſt. Ipſe autē ſimul etiam lex eſt quoſdā aūt nouit lex permixtionē per naturam ad cōiugē ſi tamen pro filiorum cau ſa procreandorum agatur. Maſculorū vero in maſculos valde iudicauit inimicas & tē tantes horum morte decreuit dignos. Nubere vero iubent non reſpicientes ad dotem neq; violenter arripere ſed neq; dolo vel fallacia ſuadere. Diſpenſationē vero potius fieri per eum cuius eſſe noſcitur poteſtatis & p̄cognitionē oportunā. Mulier aūt infe rior inquit eſt viro per oia. Obedit igitur non ad iniuriā, ſed vt ſit ſub regimie conſtituta. Deus enim viro poteſtatē dedit Cum hac ergo coire decet maritū ſolūmodo. Alterius vero experientiā habere nequiſſimū. Si quis autē hoc egerit declinatio nulla mortis neq; vim fieri virgini alteri deſponſatæ ne q; ſi ſuaſerit nuptę filios nutrire pręcepit Vniuerſis autem mulieribus interdixit vel celare quod ſtatū eſt vel aliam machinationem corrumpere filij Namq; mœchatrix eſt anima demoliens & genus im minens. Igitur ſiquis ad concubitum corruptionemq; tranſierit immundus oportet autē etiam poſt legalem commixtionem viri mulieris auari. Hoc enim partem anime polluere iudicauit inflata nam q; corporibus vulneratur. Dum ob hoc fit aliquam propter purificationis cauſam talibus imperauit.
Sed neq; in filiorum natiuitatibus conceſſit epulationes aggregari & fieri occaſiones ebrietatis: ſed tēperatum eſſe repente principium iuſſitq; litteris erudiri propter leges & noſſe progenitorum actio
C nes vt immitrantur & cum legibus educati neq; tranſgrediantur neq; cogitationem ignorationis ha bere iudicentur. ¶ Proſpexit autem etiam funeribus mortuorum beneq; pręcioſe ad ſœpeliēdum ce lebrantu exequię. Neq; inſignium fabrice ſepulchrorum ſed neceſſaria quidem circa prolationem fu neris imperauit, domeſticos adimplere Omnibus autem viuentibus legitimum eſſe conſtituit vt ali quo moriente & concurrant & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam mo meſticos funere celebrato vt longe procul ſit q̄ ſit videatur quis mundus eſſe cum fecerit homicidiū. ¶ Parentum honorem poſt deum eſſe conſtituit & qui non repenſat eorum gratie ſed in qualibet p te contriſtat precepit eſſe lapidandum. Iubet etiam omnibus ſenioribus honorem iuuenes exibere quoniam cunctorum ſenior deus eſt. Nihil permittit cellebrandum apud amicos non enim amicitię

Opa diuina oi bus nota.

Vnū tēplū vni us dei.

Sacerdoti obe diēdū q lege cō uictospugnit et hoſtiis deū pla cat.

Lex matrimo nij.

Mulier viro in ferior

Prohibet adul teriū ſub pœna mortis

Lex in filiorum natiitatibus nō ꝓmittit epula tiōes nec ebrie tatis occaſiōes. ſed iubet filios erudiri

Lex demortuis ſepeliendis

Honor parētū poſt deū et q cō

triſtat eſt lapidā dus &c.

Arbiter munus accipiēs morte moriatur.

Mutuāsnō accipiat vſuras

Recipiēdi in legū communicatiōe alieni.

Circa hoſtescle mētiam lex doceet.

Morsi pluribus cauſis pœna de mēſuris&pōderibus

De iniuria dei & parentum

Iudei alacri aīo etiā mortē ꝓ cō ſeruatione legis paſſi ſunt.

ſunt apud eum cui omnia non creduntur. Et licet aliquę inimicitię proueniant: ꝓdita mēs a rara prohibuit. Si quis arbiter munus accœpit: morte mulctatur. Deſpiciens quod iuſtum eſt: & auxiliū reis offerens. Q d quiſq̄ non potuit non auferat: & aliena non tangat mutuans non accipia vſuras. Hęc & his multa ſimilia communionem continent noſtrorum inter alterutos. ¶ Quomodo autem etiam de domeſtica cura circa alienigenas habenda habuerit legiſlator referri dignū eſt. Videbitur enī omnibus optime proſpexiſſe: deum eo ita ſentiēte neq; propria corrumpimus: neq; participari rebus noſtris volentibus inuidemus. Quicunq; enim volunt ſub noſtras conuerſari leges accedentes ad ea cū munificentia ſuſcepit non genere ſolummodo ſed etiam voluntate vitę putans eſſe conſortium. Eos autem qui tranſitorie miſceri ſolemnitatibus non alia tamen exhibenda conſtituit. Idem omnibus p̄bendum ignem/ aquā/ cibum/ iter oſtēdere non ſpernere aliquē inſepultū miniſſime etiā cōtra hoſtes quę ſunt agenda ſanciuit vt neq; terra eorum exuratur. neq; arbores fertiles incidantur. ſed etiā ſpoliari eos qui in bello cecidere interdixit: & captiuos proſpexit quatenus eorum ammoueatur iniuria: & maxime fœminarum. Sic autem alūnos manſuetudinem atq; clemetiam ſtuduit edocere vt etiam de animalibus irrationabilibus non taceret ſed horū tantummodo vtilitatem legitimam concedens ab omni nos alia cauſa prohibuit. Quęcūq; enim veluti ſupplicantia oriantur in domibus hoc interdixit occidi. Sed neq; parentes deniq; precepit auferri. Et licet inimica ſunt aīalia eis tamē parcēdū eſſe ſanciuit. Sic vndiq; ea quę ad manſuetudinē pertinent obſeruauit. Doctrinalis quidē ſicuti prędictū eſt legis vtens & alia rurſus contra tranſgreſſores punitionis ſine excuſatione defigēs Damnū nanq; in plurimis cauſis tranſgrediendum mors eſt. Si adulterium cōmiſerit aliquis ſuum puelle fecerit. Si maſculo turpe tentamentum preſumpſerit aut patiatur ſuſtinere tentatus. Similiter autē eſt lex ineuitabilis & in ſeruis ſed etiam de menſuris vel ſi quis de ponderibus dolum fuerit operatus & de iniuſta venditione ac fraude vel fide traxerit alienam rem: aut quod nō potuit abſtulerit oīmo di ſunt vindicta nō qualia apud alios ſed ne valde maiora De iniuria vero parentum vel impietate quę ſit in deo/ licet tentet hoc aliquis mox peribit. His itaq; ſecundū legem vniuerſam honor tribuit non argenti/ non auri neq; coronę capitis: aut cuiuſdā prædicande feſtiuitatis/ ſed vnuſquiſq; teſtem habens conſcientiā ſuam valde ꝓficit legiſlatore prophetāte/ & deo fidem condonāte firmiſſimam his qui ſeruauerunt leges: licet pro eis mori cōtingat aliquibus concurrunt alacri ad occaſum. Dedit enī deus rurſus fieri vt vita melior poſſit ex mutatione conferri Piget itaq; nunc hoc me conſcribere: niſi opera eſſent omnibus manifeſta. Quoniam multi & plerūq; olim noſtrorū progenitorū ne vel ſermonem ſolūmodo extra legē proferent: oīa paſſi ſunt ſuſtinere viriliter vel ſi honorari contigit apud omnes homines noſtrā legē & voluntariā legis conſequentiam eſſe manifeſtā imbuebāt grecos maiores noſtri etiam extra regionē propriam cōſtituti huiuſmodi ſi quidē etiam habēt & tā glorioſam de deo taleſq; leges multo ſęculo ſic firmiſſime cuſtodire omnes arbitror admirari propter frequentes apud nos factas mutationes.

¶ Plato philoſophię apud grecos mirabilis de re pu. conſcribens pene parentus de deo veram propter plebis ignorantiā dicit non eſſe ſecutū proferre opinionē. Iudeorū autē reſpu. amplius duobus milibus annis ante lacedemonios fuit qui propter rerum mutationes: pene ſuarū legū obliti ſunt Iudeis nullo medio a ſuis legibus alienatis: prōpti enim ſemper fuerunt iudei in obſeruādis legibus quorū mos erat propria cuſtodire nō aliena acuſare. Inuehit etiā Ioſephus in poetas qui quantos voluerunt deos poſuerunt diuerſis natiuitatibus procreatos alterū fabrū textricēq; deā quoſdam ephoebus alios ſenes confingentes. Adulterū quoq; deorū mentiuntur in cælo quorū quidem erroris cauſa fuit veri dei ignorantia & data poetis mentiendi et pictoribus fingendi facultas

Plato apud grecos philo. mirabil de repu. conſcribēs pene pēptus de deo veram ꝓpter plebis ignorātiā nō eē ſecurū ꝓferre opinionē

Iudeorū reſpu. āplius duobus milibus ānis añ

Capitulum octauum.

OEniq; eos qui ſcribere proxime de repu. & legibus tentauere tanq̄ de incredibilibus compoſitionibus quidam frequenter accuſant dicentes. quoniam impoſſibilia ſumpſerint argumenta. Et alios quidem relinquo philoſophos quicūq; huiuſmodi negocium in ſuis cōſcriptionibus habuere. Plato mirabilis apud grecos tanq̄ de honeſtate vitę precedens & virtute ſermonuz & perſuaſione philoſophiæ cunctos excellens ab his qui dicebant peſſimum eſſe de repu. conſcribere illuſus & diuulgatus pene peremptus eſt. Cum vtiq; qui illius verba cōſideraverit frequenter & facile reperiet quę etiam conſuetudini plurimorum proxima eſſe noſcunt. Ipſe ſiquidem Plato confeſſus eſt quia de deo veram opinionem propter ignorantiam plebis proferre ſecurū non eſt. Sed platonis quidem verba vana eſſe putant & multa poteſtate eſſe compoſitas atq; conſcripta & maxime de legiſlatione prolata. Lygurgi vero mirantur & ſpartani cuncti cōcelebrant quoniā illorum legibus plurimo tempore perduraruntꝰ. Ergo hoc manifeſtum virtutis inditium eſt in legibus permanere. Si vero Lacędemoniorum admirantur illorum tempus aſſumant ſcientes amplius

A duobus mīibus annis noſtram conſtitiſſe rempublicā & ſuper hęc ſciant quoniam Lacedęmoniſ q̄dem omni tempore quo apud ſe habuere libertatem prefecteviſi ſunt cuſto diſſe leges. Cum vero circa eos factę ſunt fortunę mutationes pene cunctarum legum obliti ſunt. Nos autem multis caſibus euolutis propter regem Aſiæ mutationes neq; in nouiſſimis malisvenientes a legibus ſumus aliena ti nonvocationis nec epulationis cauſas ſeruantes eas quando ſi quis conſiderare voluerit multi amplioꝛi teſtimonio maiores excubias & labores nobis q̄ Lacedęmonijs videbit impoſitos. Illi ſi quidē operantes terram & neq; circa artes exercitiū habentes ſed ab omni operatione remiſſiores pingues & corpore pulchri in ciuitate degebant. Alijs miniſtris in omnibusvitę neceſſarijs rebusvtentes & cibum paratum ab illis accipientes ſolum opus bonum atq; clemens iudicantes ad faciendum & patiē dum quatenus prevalerent aduerſus omnes contra quos bella ſuſciperent quia non neq; hoc adipiſci potuerūt dicere ſuperpono. Non enim ſingulis ſolummodo/ſed multis frequēter eorum ſubito legis pręcepta negligentes ſemetipſos cum armis hoſtibus tradere. Putas nec & apud nos non dico tali ſed duo vel tres agniti ſunt proditores effecti legum vel mortem non dico illam facile quę ſolet pręliātibus euenire/ſed eā quę cū multa corporū afflictione & multa crudelitate videtur accedere Quam vt ego puto quidam pręualentes nobis non per odium ſubiectis impoſuere ſi qui ſunt homines/qui non tantūmodo eſſe credant peſſimum ſi agere quicq̄ extra leges ſuas vel ſermonem apud eos dicere cōpellātur. Non tamen mirari decet ſi mortem fortiſſime toleramus pro legibus & vltra alios vniuerſos. Non enim quę leuia videntur noſtris ſtudijs alij facile patiuntur/hoc eſt operationem cibiq; ſimplicitatē/& vt mihi fruſtra neq; fortuito/quod quiſq; deſideratveſcatur/aut bibat aut ad concubitum quemlibet accedat aut ſplendideveſtiatur aut ſine nobilitatevacet. Sed illud attendendum eſt ſi gladijſvtentes & hoſtes ad inuaſione fugantes pręcepta legis circa cibos nequaq̄ infringimus. Nobis itaq; gratū eſt ꝓpter hęc legibus obedire & illis fortitudinis cauſas oſtendere. ¶ Proinde Lyſimachi & Molones & qutdē huiuſmodi alij conſcriptores improbi. Sophiſtę adoleſcentium deceptores quaſi vehemēter nobis prauiſſimis exiſtentibus derogare contendunt. Ego nolem de legibus alienis examinationē efficere. Noſter eīn mos eſt propria cuſtodire nō aliena potius accuſare. Et vt neq; irridere neq; blaſphemare debeamus eis qui apud alios putātur dij aperte nobis legiſlator interdixit ꝓpter ipſam appellationē De accuſatoribus autem proiectiones ſuas nō increpare volētibus tacendum nō eſt. Cumvtiq; non a nobis nunc ſermo compoſitus eos arguere videatur ſed a multis probabiliter iā pręmiſſus. Quis igitur eorum qui apud greꝯos ſapiētia ſunt mirabiles non redarguit nobiliſſimos poetas & pręcipue legiſlatores/Quoniā huiuſmodi ſectas de deis ab initio populis inſeruere/Dicentes eos & numero quidem quātos ipſi voluere ex alterutris vero & diuerſis natiuitatibus procreatos. Hos autē diuidentes locis habitaculis tanq̄ generationes animalium alios quidem ſub terra alios in mari ſeniores autem eorum in tartaris vinctos eſſe dixere quibuſcūq; diſtribuere. Cœlū his ſermone quidem patrē operibus autem tyrannum atq; dominum ſuperpoſuere. Propterea aduerſus eū cōſtituere inſidias pervxorem & fratrem & filiam quam ex eius capite fingunt generatā vt alligātes eum appenderent ſicut ipſe ille ſuum dicitur patrem. Hęc iuſte accuſatione digna conquerūtur qui ſapiētiæ virtute pręcellunt. Hic ſuper hęc diridentes adijciunt. Si deorum alios quidem ephœbos & adoleſcentes alios autem ſeniores & barbaros eſſe credendum eſt alios conſtitutus ſuperantes & quēdā fabrum aliam vero textricē aliū vero peregrinantē & cum hominibus contendentes. Alios autem cytharizantes aut arcu gaudentes. Deinde inter alterutros ſeditiones effectas & propter homines contentiones conſtitutasvt non ſolum alterutris manus mitterent ſed etiam ab omnibus vulnerari lugerent malaq; perferrent & ſuper omnia eſt luxurioſius ſi intemperantia permixtionisvterentur. Quomodo non erit incongruum amores & concupiſcentias adv̄ uerſos attingere ſimul maſculos & ad fœminas Deinde fortiſſimus & primus eorum pater ſeductas a ſemetipſo impregnataſq; mulieres diruptas ſubmerſaſq; ſperneret & eos qui ex eo ſunt nati neq; liberare poteſt. Factos conſcriptos neq; ſine lachrymis eorum perferre mortes. Bona ſunt hęc & his alia conſequentia id eſt adulterio in cœloviſo & ſic impudenter a dijs celebratovt iam alij zelare ſe poterentur tali paſſione conſcripti. Quid enim alij facturi non eſſent dum neq; ſenior atq; rex valuiſſet impetum ſuū a mulierū permixtione retinere. Alij vero dum ſeruientes hominibus & nunc quidem ędificātes cauſa mercedis nunc vero paſcentes. Alij autem malignorum modo in ferro carcere colligati. Quē igitur ſapientium talia non accūſantvt hoc componentes redarguant & multam ſtulticiam his credentium reprehendant. Alij vero ad terrorem quendam vel metum necnō & rabiem atq; ſeductionem omneſq; peſſimas paſſiones & formam in dei natura fingere pręſumpſerę. Et horum quidem nobilioribus etiam ciuitate ſacrificare ſuaſere. Si quidem ſimulata neceſſitate conſiſtunt vt quoſdam deorum putent bonorum eſſe largitores. Alios autem vocant aduerſarios quando eosveluti maligniſſimos homines muneribus atq;

Lacedæmonios fuit q̄ pene legū ꝓpter mutationes rerū obliti ſūt Iudęis a ſuis legibus nullo modo alienatis

Prōptitudo Iudęorū ad obſeruandas leges.

Mos Iudęoruꝫ ꝓpria cuſtodire nō aliena accuſare.

Contra poetas quātos ipſi voluere deos poſuerūt creatos. &c. Fabulę poetaꝝ de dijs ſuis & ſtatibus eorum

Adulteriū poetę mentiuntur i celo. &c.

Ignorantia veri dei cā tātę iniq tatis ē data poe tis atq; pictoribus mentiendi facultas.

donis placare contendunt magnum quoddam maluntse suscepturos ab eis existimantes nisi merce dem eis studiose prębuerint. Quę igitur causa sit tantę huius iniquitatis atq; delicti circa deū. Ego q dem arbitror eo q; neq; veram dei naturam ab initio eorū legislatores agnouerint neq; quantū prędi pere potuere perfectam sententiā diffinientes reipub. tradidere. Sed velut aliud quidam praui simū reliquerunt dantes potestatem poetis si quidem vt quos vellent deos introducerent. Hęc omnia pati entes rhetoribus aut de republica scriberent & de peregrinis dijs decreta proferrent sed etiam picto res & gypso plaste in hoc apud grecos multam habuere potestatem vt vnusquisq; formam quā vel let secundū modū suae opinionis exponeret. Alter quidem ex luto quod vellet fingens Alius vero pi gens opificis itaq; qui maxime putantur esse ꝓcipui ebur & aurum habent ad hoc sue semp noui tatis argumentū. Proinde apud eos priores quidē dij florentes honoribus senuerunt. Sic enim profe rendū est. Alijvero noui clā introducti religione potiunt & tēplorū alia quidē desolata alia vero nu per secundū eorū voluntatem ędificantur quapropter & arbitror e diuerso nosse magis indigent qua lis facta sit circa deum & quomodo ei honor immobili religione seruetur.

¶ Iosephus Apolonium stultū vocat dicens vero philosophos de deo cum Iudeis concordes in opinione. Vnde plato Moysē imitatus nullū poetā in republica dicit recipiendū. Athenięses vero cō munē oībus suam ciuitatē gloriantes prēter illos legem de dijs loquentes grauissime punierunt. So crates nāq; quia nouū deum referebat venenī poculo mulctatus est. Anaxagoras quoq; (quia solem) quem colebat deū athenensium (insensatū dicebat) morte dānatus est. Pythagoras etiā dubium de dijs conscripsisse accusatus nisi fugisset occidebatur. Scythę similiter Anacharsim philosophum iter emerūt quoniam deorum grecorum plenissimus ad eos venisse dicebat variam itaq; auctor gentiliū arguit fatuitatem.

Capitulum nonum.

Apolloniū stul tum vocat. Veri philoso phi de deo lude is in opinione cōcordes Plato moysē imitatus nullū poetā, i re publ. dicit reci piendum.

Pollonius si quidē Molon vnus fuit stultorū atq; tumentiū. Eos aūt qui vere ingre co philosophati sunt neq; predictorū aliquid latuit neq; frigidae allegoriae causas ignorauere. Quapropter illos quidē iuste spernere, & circa verā decētēq; circa deū opinionē nobis fuere cōcordes. Q d plato respicies neq; vllū quēq; poetarū dicit i repub. eē suscipiendū & Homerū honorabiliter admonet fanū ei cōstituens & vn guēta supfundēs, ne rectā opinionē de deo fabulis forte destrueret. Prēcipue nā q; Plato nr̄m legislatorē imitatus, licet nullā eruditionem huiusmodi suis ciuibus ipetrasset, ideſt vt oēs pfecte discerent leges, vt ne fortuite aliquid extraneorū ciuibus misceretur sed esset pura respub. & in legū custodia pduraret. Horū nihil cogitās Apollonius Molon nos voluit accu sare qm̄ nō recepimus eos q aljs sunt opinionibus prēoccupati neq; de deo cōmunicari patimur eis quia aliavitę cōsuetudine degere cū neq; hoc proprīū nostrū sit sed cōmunē cūctorū nō modo rei sed etiam qui inter grecos cautissimi fuisse noscunt. Lacedæmoniq; nāq; peregrinos etiā expellebant corruptionē extra leges ex vtroq; metuentes. Illorum igitur citius sequicīā poterit quilibet arguere q nulli neq; conuersationis neq; cohabitationis suę participiū exhibebant. Nos aūt aliorum quidem res zelare non sinit participare vero cupientes quae sunt nostra libenter suscipimus, quod vtiq; reor indiciū magnanimitatis atq; clementię. Sed desino iā de Lacedęmonijs amplius disputare. ¶ Athenienses vero qui cōmunē esse suā gloriantur omnibus ciuitatem quomodo de his rebus habuerit Apollonius ignorare. Hi namq; velverbo solum modo prēter illorū legem de dijs loquentes ineuitabiliter punie runt. Cuius etenim rei gratia. Socrates est mortuus, non enim hostibus tradidit ciuitatē neq; tēpla va stauit, sed quia noua iuramenta iurauit & quoddā dæmoniū significans se referebat seorsum ludis sicuti quidam dicunt. Propter hoc veneni poculo morte mulctatus est. Insuper etiam corrūpere iuue nes eum accusator aiebat & conuersationē patriae legesq; contenere. Et socrates quidem cuius Athe niensis huiusmodi tormenta sustinuit. Anaxagoras autem Clazomentius fuit. et quia existimantibus Athenienſibus solem esse deū ille eum insensatū & ignotū asserebat, paucorum sententia morte dāna tus est & aduersus Diagorā Melium talentum decreuerunt. Si quis occiderit eum quoniam eoꝝ my steria deridere ferebat. Pythagoras aūt nisi cito fugisset cōprehensus occideret eo ꝙ dubium de dijs Athenienſiū cōscripsisse putabantur. Quod oportet mirari si circa viros fide dignos talia gessisse nos cantur qui neq; mulieribus pepercere. ¶ Nunc enim sacerdotē quendā quoniam eum quidā accusa uit peregrinos colere deos decretum aduersus eos qui peregrinū introducerēt deū supplicii mortis inferebatur. Igitur qui tali lege vtebantur palam est eo ꝙ aliorū non crederent esse deos. Non enim si crederēt aliquibus inuiderent, quasi quiddā maius habentibus. Sic his vero cędibus congaudentes humanis & paululū differentes a bestijs arbitrantur, tamen sua mysteria oportere esse custodiēda, & A Anacharsim sapiētia mirabilē Scythę grecis aduenientē interemerūt quoniam videbatur grecorum d deorū ad eos venisse plenissimus. ¶ Multos aūt apud Persas quilibet inueniet etiam pro eadē causa

Athenięses oi bus cōem suā ci uitatē gl'iabant Socrates vene ni poculo mul ctatus quia no uū deū refere bat.

anaxagoras ꝙa solē (quē deum athenięses cole bant) insensatū dixit morte dā natus est.

Scythæ ana charsim philo sophum intere

tormentis affectos. Sed palam est quoniã Apollonius Persarũ legibus gaudebat illoq; mirabat. Quippe cum greci totũ fortitudinẽ atq; cõcordiã vnanimitatis quam habuere de diis/hãc scilicet fortitudinẽ quã in tẽplis eorũ cõcrematis habuerũt. Is etiã studiosꝰ oim imitator extitit. Persicorumvxoribus alienis cõtumelias faciens filioq; concidens. Apud nos aũt mors decreta est si quisvel irrationabilia mala hoc modo noceat & ab his legibus nos abducere neq; timor potuit prępotentium potestatũ/neq; zelus eorum qui apud alios honorantur sed neq; fortitudinẽ ideo exercemus vt bella auaricię causa suscipiamus sed vt legũ iura seruemus/& dũ talia detrimẽta litie sustineamus si quos de legibus mouere tẽtauerint: tunc etiã vltra virtutẽ rebellare contendimus & vsq; ad calamitates nouissimas perduramus. Cur itaq; nõ zelemus leges/cũ eas neq; a legislatoribus suis seruatas esse videamus Vel quomodo Lacedęmonij non erant de ipermixta sui cõuersatione reprehẽdi/ & de defectu pariter nuptiarꝰ. Vliacivero & Thebei coitũ impudentẽ & extra naturã olim masculos agebat/& optime atq; vtiliter facere se putabant. ergo cum ipsi omnino rebus afficerent etiam suis legibus miscuere/qđ tantum aliquandovaluit apud Greçosvt etiam diis suis masculorum concubitum applicarent. Itaq; deniq; germanorum nuptias retulere. Huiusmodi satisfactionem rerum incongruarum & extra naturam pro libidine componentes.

¶ Plurimi legislatores malignis hoibus absolutiões malorum dederũt. Lexvero a Iudęisvsq; ad mortẽ seruatur. et cumvetustas temporisverissima oim sit probatio. hic concludit Iosephus legem Moysi sup omnes optimã quę omnes obligauit sed & hic ipsius legis fecit mentionẽvt de ea ipudenter loquẽtes arguat & cũ ipse leges de se ferãt testimoniũ q̃ pie sunt bellũ ꝓ auaricia nesciẽtes opus suũ contra Appiones & Melones terminat mendaces. ¶ Capitulum decimum.

Malignis hoibus plurimi legislatores absolutiões dederũt Lex a Iudęis seruaťvsq; ad mortem.

Vetustas tpisverissima oim probatio hic cõcludit legẽ moysi sup oẽs optimã

Lex omẽs obligauit.

Causaquare leges Iudęorũ in hoc opere recitauerit.

epylogus prędictorum.

EEsino nũc de supplicijs dicere & quãtas ab initio prębuerint plurimi lagislatores absolutiões malignis hoibus in adulterio quidẽ pecuniarũ in corruptione autẽ etiã nuptias sentientes. Quantas aũt occasiones cõtineãt de abnegatiõe pietatis examinare lõgissimũ est. Iã em̃ apud plurimos olim meditatio facta est trãsgrediẽdi leges qđ nõ agitur apud nos qm̃ ꝓpter eas & diuitijs & ciuitatibus & bonis aliis priuati sumus Lex aũt apud nos seruaturvsq; ad mortẽ. Nulliusvero Iudeorũ neq; si ꝓcul abeat & prouinciam ob regem q̃ acerbũ sic metuitvltra illum legisvideaťtimere ꝓceptũ. Igit̃ si ꝓpter virtutẽ legum taliter apud eos sumus: concedant qm̃ potentissimas leges habemus. Si vero circa prauas nos leges iudicant perdurare: quid ipsius iustis me nõ patiant meliores non custodientes ope sanctionis? Quia igitur lõginquitas tẽporisverissima credit omniũ esse ꝓbatio. Hinc ergo testem faciã virtutem legislatoris nostri: & opinionis quã ille de deo cõtradicit. Nam cũ sit infinitũ tẽpus si quis: & cunctis aliis semper hominibus zelum sui potius prębuerũt. Primi quippe Greçorũ ad faciem quidem iura patriæ conseruabant. Ipsis aũt rebus philosophiæ quę tractatu illa secuti sunt. De deo similia sapientes humilitatęq; vitę cõmunionẽ inter alterutros edocẽtes. Sed etiã populis oli multus fuit zelus nr̃s maxima pietate culturę nomen est. Itaq; pietas Græcorũ necvllus quisq̃ barbarus necvna gensvbi seㄗptimanę in quavacamus cõsuetudo minime discurrit: atq; ieiunia & candalabrorꝰ incędia: sed etiã cliborũ apud nos solẽnia plurima apud multos iugiter obseruare conantur/Insuper imitari etiã concordiã quã nos inter alterutros obtinemus: & rerũ participari suarũ & operũ dilectionẽ in artibus & pdurationẽ necessitatũ habere ꝓ legibus. Illud enim mirabilius est qa pręter ipulsorẽ huius obseruationis ipsa per se lex homines itavaluit obligare & quẽadmodũ deus in vniuerso mundo cõsistit ita lex ꝓ cũctos ãbulauit. Vnusq; enim si suã regionẽ domũq; conspicit his quę discunt recessauit. Oportet igitur cunctorum hominum malitiam reprehendere aut enim volunt nos isti aliena & prava iura ante propria & meliora zelari aut certe si hoc nolũt quiescãt nobis per inuidiã accusatiões igerere. Nõ em̃ ꝓ cuiuslibet maliuolẽtia defendimus hãc causã sed nr̃m honoramus legislatorẽ atq; credimus quæ ab illo ꝓpheta de deo sunt. Deniq; nisi intelligeremus ipsivirtutẽ legũ nunq̃ magna sapere sup his tantus populus zelatur. Sed de legibus quidẽ & de repu. nostra certissimã feci rationẽ in his quę de antiqtate cõscripsi. Nũc aũt eorꝰ nemini quantũ necessariũ fuit neq; aliorũ vituperare uira'neq; nr̃a laudare proponens sed hoc agens vt de nobis iuste cõscribẽtes & cõtra ipsã veritatẽ ipudẽtissime cõtẽdẽtes arguerẽ. Arbitror itaq; per hãc cõscriptionẽ abundãter me quę ꝓmisi cõplesse. Deniq; in principio demõstraui genus accusatorũ esse certissimũ atq; nouũ & multos veterũ in cõscriptionibus suis memoriam habẽtiũ nostri ex illis testes exhibui. Dixere itaq; Aegyptios fuisse progeintores nostros & ostẽsũ est quia in ęgyptũ venerint aliũde. Deinde sunt mentiti quoniã exinde ꝓpter cladẽ corporis sint repulsi & apparuit quãtũ voluntate & magnitudine fortitudinis ad propria sui reuersi. Alij vero tanq̃ nequissimo viro legislatori nostro derogare cõtendunt. Cuiusvirtuti dudũ quid ipse post illum

Fatuitatẽ gentilitũ redarguit.

Leges de semet ipis testimoniū dāt q̄ sunt pie bellū causę auaricię nescientes

Notāda sētētia.

Cōcludit cōtra Appiōes & melones mēdaces.

tēpus vero longissimum perhibet testimoniū. De legibus autem loqui āpliori sermone non fuit opus. Ipse nāq; per semetipsas apparuere pię & verissimā habentes intentionem & non ad humanum odiū sed ad rerum communionē potius inuitantes iniquitatum inimicę cultr ceq; iusticię segnicia est. Et multas expensas procul abiscientes suffcientiā & amorem laboris erudientes bellum causa auaricię nesciētes. Fortes aūt q̄ se esse populo prēparantes ad supplicia retribuenda semper ineuitabiles verbis nequaq̄ circūueniri possibiles prēparationes semp operibus exequētes. Hęc enim nos semp opera manifestiora litteris exhibemus. Quapropter ego cōfidēs dico quia multarū atq; meliorū rerum nos potius q̄ aliį prēceptores sumus. Quid eni intranscensibili pietate melius est? quid iustius q̄ legibus obedire? quid viterius q̄ in alterutros vnanimes esse? Et neq; in calamitatibus ab inuicem recedere neq; tempore fœlicitatum per iniurias discrepare sed in bello quidem mortem contemnere in pace vero artibus aut agriculturę vacare & semper & vbiq; credere deum respicere & solum omnia gubernare? Hęc igitur si quidem apud alios aut scripta sunt primitus aut seruata firmiorē debemus nos gratiam illis tanq̄ eorum facti discipuli vero nequaq̄ primitus extitere. His prēcipue nosvtētes cognoscimus & primam eorum inuentionem nostram fuisse declaramus. Appiones igitur & Molones & quicunq; mendacij derogatione congaudent coniuncti procul abscedant. Tibi autem Epaphrodite veritatem maxime diligenti & per te similia nosse de nostro genere cogitantibus hic libellus conscriptus esse dinoscitur.

¶ DEO GRATIAS.

¶ DIVI HIERONIMI testimonium de scientia & ingenio nostri Iosephi in tractatu de viris illustribus qui inter cętera dicitur ipsum ob ingenij gloriam statuam Romæ in foro meruisse. Et alibi de eodem ait Iosephus antiquitatem Iudaici populi approbans duos libros contra Appionem grammaticum alexandrinum scripsit. & tanta secularium profert testimonia vt mihi miraculum subeat quomodo vir hebręus ab infantia sacris literis eruditus cunctam græcorum bibliotecam euoluerit.

¶ Exaratum habes (candide lector) Flauium Iosephum historicum illustrissimum de Aantiquitatibus belloq; Iudaico necnon de antiqua iudæorum origine per venerabilem Ruffinum presbyterum De græco in latinum traductum. Ante hac quidem mendosæ impressum ac in infinitis ferme locis deprauatū. Nunevero per grauissimum atq; profundissimū sacrę paginę Professorem magistrū Robertū Goullet nō sine multa lucubratione ingētiq; labore in statū suum pristinum restitutus excultus & vbiq; accuratissime emendatus Adiectis singulorum capitum compendiosis argumentis cum annotatiunculis per q̄ vtilibus in margine collocatis necnon cum concordantijs non solum eorūdem librorum inter se Sed etiam biblię ęgesippi ac hystorię scolastice vbicūq; idē cū Iosepho pertractant. Impressus quidem industria probi viri Anthonij bonnemere in impressoria arte petissimi ac librarij Impensis vero honestorum virorum Ioannis petit & Franciscī regnault bibliopolarum Anno domini Millesimo quingentesimo decimonono Kalendis Aprilis.

¶ FINIS.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

¶ In presentis compendii commendationē Iohannis de Gouy Morinensis Epigramma.

¶Tempora quisquis amat longi discretus æui
Noscere vel fluxos rursus habere dies:
Aut veterum quænam fuerit prosapia Regum
Sceptraq; quot soles regia quisq; tulit:
Quas aquilo:quas eurus habet:quas cynthius vrbes
Quasq; feras tumidis irrigat auster aquis:
Hęc lege succincti(moueo)compendia libri:
Splendida quę terso pollice gesta notant
Aetatum cernes discrimina multaq; vitę
Signa:dabunt mores dexteritasq; patrum.
Regnorum siquidem casus regumq; propago
Premia longeuę prosperitatis alunt.
Ficta nec hic vani pingunt mendacia fuci
At solum:quicquid littera vera:docet.
Multa igitur noster tollatur laude Robertus
Peruigili cuius munere tanta patent.
Nam quęcunq; tenent prolixa volumina longo
Contextu:paucis conferet iste liber.
Talia quid prestat/studij constantia sensus
In tenebris pernox assiduusq; labor.
Singula fœlici genuit quę neustria fato
Paladis vt largas multiplicaret opes.

¶FINIS LAVS DEO.

Habes candide lector preclara Iosephi iudei historici opera vberrime:a profundissimo Theologię professore sic vt pręmissum est elaborata opera & impensis Francisci Regnault & Iohānis Petit Librarijs Impressa:& ab innumeris erroribus quibus antea scatebant tersa atq; castigata:ne sis ergo ingratus pręces altissimo fundito pro eo qui prędicta opera ad communem hominum vtilitatem:non sine magnis vigilijs & accurato labore excoluit:ac ipsos bibliopolas qui in hoc opere magnos fecerūt impēsas liberali emptiōe subleuato qđ si feceris michi crede magis tibi ꝓderit hic liber in Biblioteca q̄ nūmus in archa. Vale impressum Parrhisij. Anno Dñi. M. quingentesimo decimonono: penultima Maij.